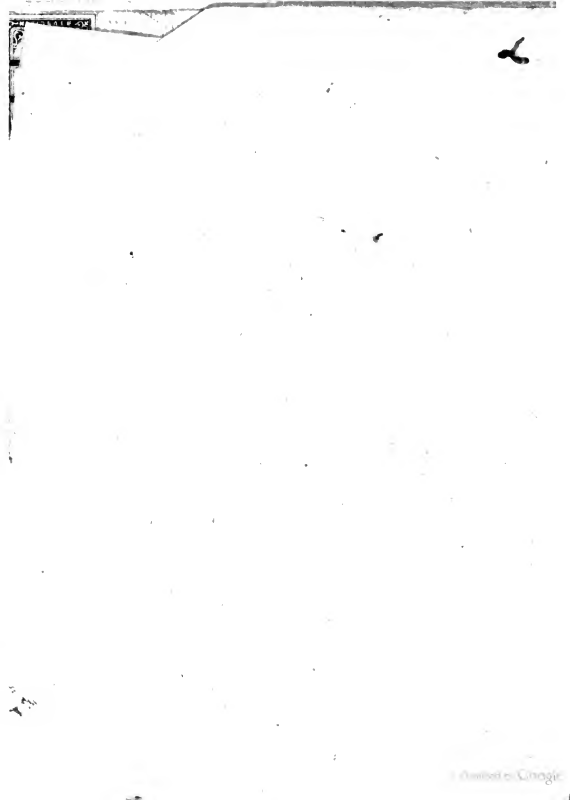

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
25 B
26

MARTINI BONACINÆ
SACERDOTIS OBLATI,
MORALIS THEOLOGIAE PROFESSORIS,

EQVITIS AVRATI, ET COMITIS PALATINI;

TRACTATVS DE CENSVRIS,
ALIISQVE POENIS ECCLESIASTICIS

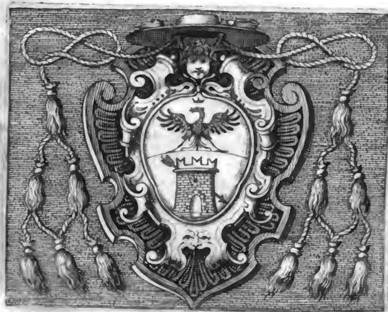
Editio secunda.

Ad Perilluſt. & Reuerendiſſ. Abbatem

ALPHONSVM PICVM,
Auguſtiſſimi Imperatoris Oratorem apud S. Pontificem.
Eiuſdemq; S. Pont. Cubicularium Honorarium.

CVM PRIVILEGIO.

MEDIOLANI, Apud hær. Pacifici Pontij, & Ioannem
Baptiſtam Piccaleum. M. DC. XXI.

1620. die 23. Maij.

Imprimatur

Fr. Io. Bapt. Spadius Vic. Gen. S. Inq. Mediol.
Al. Bossius Can. Ordin. Theol. pro Illustriss. D. Card. Archiep.
Vidit Saccus pro Excellentiss. Senatu.

PERILLVSTRI ET REVER.^MO D.

D. ALPHONSO PICO ABBATI,

AVGVSTISSIMI CÆSARIS ORATORI APVD SVMMVM PONTIFICEM,

EIVSDEMQVE S. P. CVBICVLARIO HONORARIO.

CVM primam lucem vidit lucubratio mea de Censuris, mirificè gauisa est prodeundo sub Illustrissimi Purpurati nomine, & auspicio, qui ritu Herculis subleuabat Atlantem non illum fabulis inclitum, sed re vera pondus Orbis infracta mente, & vultu fulcientem imperterrito. Fœtus hic meus optauit denuo adire mortalium oculos; optatis acquieui; tui nominis inscriptionem Abbas Reuerendiss. voluit; acceptissimum hoc atque in votis vnicum duxi: Tali quippe sub patrono quis ingenij fętus, lubentissime non apparebit? cui si quid deest lucis, tuæ excellentiæ claritas syderis ornatissimi instar est; qui pariter rerum ingentium molem Augustissimi Cæsaris Ferdinandi & Serenissimæ domus Austriacæ prementem humeros non contemnenda ex parte tuo consilio facis esse leuiorem. Magna omnino laus pondera Romanæ Reipublicæ egregia cum laude portari auxilio Prudentiæ tuæ. Hæc te ornauit

nauit adolescentem, adultum duxit ad eam, quam sustines personam, per gradus maiores honorificè procedentem. Hæc te reddidit acceptum gerenti in terris vicem cęlestis Patroni. Quibus mehercule ornamentis, quid ad laudem iungi potest cumulatius? ingentibus quot quot terra fouet esse conspicuum oculis? Sed nimirum qui probitatis decore Deo carus est, cur mortales non conciliet? Ex his omnino dotibus, & ex tuo nomine partus meus nouos quæsiuit spiritus, vt venerationem testaretur & præstantiam; sub talis verò Patroni inscriptione conquiesceret. Tuæ magnitudinis erit Abbas Reuerendissime tenuitatem mei partus attollere, cui sat scio nihil deerit præfixo Stemmate tui nominis, cui me totum adscribo.

Dominationi tuæ addictissimus

Martinus Bonacina.

IN TRACTATVM DE CENSVRIS.

M. R. D.

MARTINI BONACINAE. S. T. D.

Comitis Palatini, & Equitis aurati.

Ad PerIlluſtrem & Reuerendiſs. D. Abbatem Picum

CAESARIS ORATOREM APVD MAXIMVM PONT.

Auguſtini Terzagi S.T.D. Oblati, & Canonici S. Thomæ.

Lauiger Inſubræ Paulus dum præſidet vrbi,
Teutonicæque arcis culmina Cæſar habet:
Fulmineis ſpectandus hic armis, ille tiara:
Armifera felix alite vterque Iouis.
Arcana alterius tacito tu pectore condis,
Fœderis alterutri mutua ſigna refers.
Ac velut allapſæ ſupra Pythona volucres
Dimidium Delphos conſtituere ſoli;
Sic almæ fidei tu propugnacula monſtras,
Et facis in duplici ſiſtat vt vnus apex.
Cenſuræ, legesq; tuo ſub nomine proſtant,
Cæſaris, & Pauli tela miniſter habes.

IN TRACTATVM DE CENSVRIS.

PerIlluſtri & Reuerendiſs.

ALPHONSO PICO ABBATI

DICATVM.

Felicis Oſij Sacræ Theologiæ Doctoris, & Oblati.

EPIGRAMMA.

Alladis inuictæ proles certiſſima PICVS,
Palladis inuictæ caſtra, chorosquè fouet,
Ingenijs fauet ingenio Vir maximus idem,
Preſſaquè nè iaceant, tollere geſtit humo;
Geſtit & elatas Momi demittere criſtas,
Geſtit & Inuidiæ pellere tela procul.
Cenſuras BONACINA tuas quis cenſeat? Iſto
Præſide cenſeri pagina nulla poteſt.

Ad PerIlluſt. & Reuerendiſs. D.

D. ALPHONSVM PICVM,

Auguſtiſsimi Cæſaris Oratorem &c.

Io. Baptiſtæ Carcani S. T. D. & Oblati.

EPIGRAMMA.

ACcipe Romulei ſanctiſſima iura theatri;
Cenſuras, ſacrat quas Bonacina libro.
Perlege diuini cauſas hic Pice furoris,
Diuinum eſt planè, quod lucubrauit opus.
Iam tibi plura daret deuotæ pignora mentis,
Pignora, queis cenſum ſolueret officij.
Sed credas meliora nequit monumenta tuliſſe;
Nec tu iam maius pignus habere potes.
Fac igitur foueas: nullus non optat habere;
Quis ſcit an inuideat, quis ſcit an eripiat?
Sic, vigili Heſperidum cæſo, Tirynthius audax
Poma tulit: vellus ſic tulit Aeſonides.

AD

AD LIBRVM DE CENSVRIS.

D. MARTINI BONACINAE

Secundo in lucem prodeuntem.

ET REVERENDISSIMO ABBATI PICO
dicatum.

HIERONYMI MAXERAE OBLATI.

EPIGRAMMA.

PErgama quò ſtarent dubijs nutantia fatis
Palladio fulſit Laomedontis opus.
Quæque foro, & ferro varium compoſuit orbem,
Martia diuino munere Roma fuit.
Quin etiam Thebæ creuerunt auſpice Oſiri,
Scilicet auguſta, nil niſi creſcit ope.
Tu modò, tu liber emerito quo præſide fultus?
Luce cupis gemina dum geminare iubar.
Purpura non tibi iam ſupereſt, Regum ve tiara,
Maiores natu hoc præripuere decus.
Auſtriadum ſupereſt Picus, qui iura tuetur:
Illum adeas, forſan res aget ille tuas.
Iura feras diuina liber; tua iura fouebit:
Cæſareo nouit iungere iura Dei.

Ad PerIllust. & Reuerendiss. D.

D. ALPHONSVM PICVM,

Augustissimi Cæsaris Oratorem &c.

Io. Baptistæ Carcani S. T. D. & Oblati.

EPIGRAMMA.

ACcipe Romulei sanctissima iura theatri;
Censuras, sacrat quas Bonacina libro.
Perlege diuini causas hic Pice furoris,
Diuinum est planè, quod lucubrauit opus.
Iam tibi plura daret deuotæ pignora mentis,
Pignora, queis censum solueret officij.
Sed credas meliora nequit monumenta tulisse;
Nec tu iam maius pignus habere potes.
Fac igitur foueas: nullus non optat habere;
Quis scit an inuideat, quis scit an eripiat?
Sic, vigili Hesperidum cæso, Tirynthius audax
Poma tulit: vellus sic tulit Aesonides.

AD

AD LIBRVM DE CENSVRIS.

D. MARTINI BONACINAE

Secundo in lucem prodeuntem.

ET REVERENDISSIMO ABBATI PICO dicatum.

HIERONYMI MAXERAE OBLATI.

EPIGRAMMA.

PErgama quò ſtarent dubijs nutantia fatis
Palladio fulſit Laomedontis opus.
Quæque foro, & ferro varium compoſuit orbem;
Martia diuino munere Roma fuit.
Quin etiam Thebæ creuerunt auſpice Oſiri,
Scilicet auguſta, nil niſi creſcit ope.
Tu modò, tu liber emerito quo præſide fultus?
Luce cupis gemina dum geminare iubar.
Purpura non tibi iam ſupereſt, Regum ve tiara,
Maiores natu hoc præripuere decus.
Auſtriadum ſupereſt Picus, qui iura tuetur;
Illum adeas, forſan res aget ille tuas.
Iura feras diuina liber; tua iura fouebit;
Cæſareo nouit iungere iura Dei.

TRACTATVS DE CENSVRIS.

RACTATVM de Censuris septem Disputationibus complectemur. In prima disputabimus de Censuris in communi. In secunda de Excommunicatione. In tertia de Suspensione. In quarta de Degradatione, & Depositione. In quinta de Interdicto. In sexta de Cessatione à Diuinis. In septima de Irregularitate.

DISPVTATIO PRIMA.

DE CENSVRIS In communi.

Ræsentem Disputationem in tres Quæstiones diuidemus. In prima recensebimus naturam, & conditiones Censuræ. In secunda enumerabimus causas excusantes ab incurrenda Censura. In tertia sermo nobis erit de Relaxatione, & Absolutione Censuræ. Sed antequam rem ipsam aggrediamur circa nominis ethimologiam aduertendum est, Censuram iuxta multorum DD. sententiam, originem traxisse à verbo censeo, quod significat ferre sententiam Teste Marco Tullio in Catilinam, vel à censio, quod est castigo, ex Plauto, & alijs; vel à censore, cuius munus erat moribus aliorum præesse, ac delinquentes punire ex Nauar. cap.27. num.1. & alijs. Verum quidquid sit de nominis origine, certum nobis est Censuram, quantum spectat ad nostrum institutum, ab Ecclesiasticis Scriptoribus accipi pro pœna, seu mulcta, quæ per se, ac directè rationem habet pœnæ spiritualis impositæ propter aliquod crimen, qualis pœna est excommunicatio, suspensio, & interdictum. Ita Nauarrus loco citato, Suarez tomo quinto de Censuris, Disputatione prima, sectione prima, Sayrus de Censuris libro primo, cap. primo, Auila prima parte, dubio primo, & alij communiter.

QVÆ-

QVÆSTIO PRIMA DE NATVRA

Causis, & conditionibus Censuræ.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit censura.

1 *Quid sit censura.*
2 *An Ecclesia habeat potestatem ferendi censuras.*
3 *An peccatum mortale sit censura.*
4 *Quot sint censuræ, & an differant ab irregularitate, cessatione à Diuinis, & degradatione, seu depositione.*
5 *Quotuplex sit censura excommunicationis, suspensionis, & interdicti.*
6 *Quomodò cognosci possit censura lata, & ferenda sententia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CENSVRA est pœna spiritualis, inflicta ab Ecclesiastica potestate, priuans hominē baptizatum vsu aliquorum spiritualium per ordinem ad salutem.

Dicitur pęna loco generis; in hoc enim conueniunt omnes censuræ.

Dicitur spiritualis; quia est pœna animæ.

Dicitur inflicta ab Ecclesiastica potestate, vt ostendatur causa efficiens censuræ; cum enim censura sit pœna spiritualis, & Ecclesiastica, non potest imponi, nisi à persona Ecclesiastica, habēte potestatem illius inferendæ.

2 An verò in Ecclesia existat potestas inferendi censuras, res de fide manifesta est; vt cōstat tū ex Matth. 16. vbi collata fuit Apostolis potestas ligandi ijs verbis. Quodcunque ligaueritis super terram, &c., quæ verba, cum sint generalia, generaliter intelligēda sunt de qualibet censura; vt in simili diximus de Indulgentijs. Tum ex Concil. Constantiensi sess. 8. vbi dānatur error VViclef. Ita Suar. de cēs. d. 1. sect. 2. fol. 5. Auila 1. par. d. 2. fol. 2. Henriq. l. 13. c. 1. fol. 740. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. folio mihi 1555. Vazquez tract. de excōicatione dub. 1. Vgolinus de censuris tab. prima, cap. 1. num. 2. fol. primo, & alij communiter.

Dicitur priuans hominem baptizatum, ad ostendendum subiectum censuræ debere esse hominem baptizatū; cum enim infidelis non sit subditus Ecclesiæ, sequitur ipsum non subijci censuris ab Ecclesia im-

positis; sicut subijcitur homo baptizatus, qui est subditus Ecclesiæ.

Dicitur vsu aliquorum spiritualium, ad ostendendam differentiam pœnarum ciuilium, quæ tãtummodò positæ sunt in rebus temporalibus, vt in solutione pecuniæ, confiscatione bonorum, &c. Ecclesia verò per censuras priuat rebus spiritualibus, vt vsu Sacramentorum, participatione suffragiorum, exercitio munerum Ecclesiasticorũ, &c. Vsu verò rerum corporalium priuat tantummodò secundario per ordinem ad spiritualia.

Dicitur vsu aliquorum, quia censura non priuat omnibus bonis spiritualibus, sed aliquibus tantum; non enim tollit virtutes infusas, neque priuat actibus virtutum.

Dicitur ad salutem, vt manifestetur finis censuræ; nam Ecclesia per censuras non intendit animæ perniciem, sed resipiscentiam à contumacia, & abstinẽtiam à peccatis, in quorum pœnam iniungit censuras. Ita Suar. loco citato, lib. 1. cap. 1. Sayrus, num. 10. Auila loco citato d. 4. Vgolin. tab. 1. c. 15. nu. 2. & alij.

2 Ex dictis colligi potest peccatum mortale, non esse censuram; quamuis priuet hominem gratia, & illũ reddat indignum sumptione Eucharistiæ, & aliorum Sacramentorum. Ratio est quia censura est pœna Ecclesiastica; peccatum autem mortale, non est pœna Ecclesiastica; ita Vazquez tract. de excommunicatione dub primo, num. 7.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Censura triplex est, Excõmunicatio, Suspensio, & Interdictũ. Ità Nauar. loco citato, Suarez loco citato, sect. 3. Auila loco citato dubio 5. & alij apud Henriquez l. 13. cap. 2. Hæc propositio patet ex Innocentio III. qui interrogatus, quid per censuras intelligeretur, respondit intelligi interdictum, suspensionem, & excommunicationem, quæ responsio manca fuisset, & imperfecta, si præter tres censuræ species aliæ possent assignari.

Obijcies cum Soto in quarto d. 22. q. 3. art. 1. Censura est pœna spiritualis, priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium, sed hoc non solum conuenit excommunicationi, suspensioni & interdicto; sed etiam cessationi à Diuinis, Irregularitati, degradationi, & depositioni, ergo signum est, cessationem à Diuinis, &c. esse species censuræ, consequenter species censuræ plures esse, quàm tres enumeratas.

Respondeo, cessationem à Diuinis non esse censuram. Tum quia nõ est pœna priuans hominem, &c. sed est simplex quędam prohibitio; vt ait Suar. d. 39. sect. 1. nu. 25. Tum quia sequeretur, violantem cessationem incurrere irregularitatem, quæ incurritur per violationem censuræ. Tum quia censura directè fertur in pœnam delinquentis; cessatio verò non magis respicit delinquentem, quam innocentem; cum tempore cessationis officia cessent æqualiter omnibus.

Quantum spectat ad irregularitatem, certum est, illam non esse censuram. Tum quia non omnis irregularitas ponitur in pœnam delictis sed aliqua ponitur ob defectum absque delicto. Tum quia irregularitas nõ est principaliter instituta ad corrigendos fideles, sicut instituta est censura. Tum quia sequeretur irregularem ministrantem ex officio Sacramenta incurrere nouam irregularitatem; irregularitas enim incurritur, quãdo aliquis censura affectus solemniter, vel ex officio ministrat in ordine Sacro; sed falsum est irregularem ministrantem Sacramenta ex officio incurrere nouam irregularitatem; ergo etiam falsum est, irregularitatem esse censuram.

Quan-

Quantum pertinet ad depositionem, & degradationem, perspicuũ est, constatq; inter omnes illas non esse censuras; nam censura ex sua institutione potest auferri posita resipiscentia, & emẽdatione delinquẽtis; depositio verò, & degradatio carẽt spe remissionis: Ob id depositio, & degradatio appellatur vinculũ indisolubile; censura verò vinculum dissolubile nũcupatur, ità Sayrus loco citato Nau. cap. 27. nu. 163. Henriq. l. 13. cap. 2. Auila loco citato d. 5. Suarez, d. 1. sect. 3. & alij cõmuniter.

5 Quæres primo, quotuplex sit censura Excõmunicationis. Suspensionis, & Interdicti.

Respondeo primo, aliam esse à iure, aliam ab homine. Censura à iure dicitur ea, quæ fertur à legislatore cum intentione condendi legem, seu statutum Generale perpetuum, iniuncta transgressoribus pęna censuræ. Censura ab homine dicitur, quæ fertur à superiore aliquid præcipiente, non intentione ferẽdi statutum, aut condendi legem perpetuam; sed intentione ferendi pręceptum temporale, & trãsitorium, imposita contra inobedientes censurę; ità Syluest. verbo excommunicatio. 3. Suar. de censuris d. 3. sect. 1. Sayrus lib. 1. cap. 7. num. 11. & 12. Vgolinus tab. 1. cap. 9. § 4. fol. 76. & alij, qui hãc differentiam inter censuram ab homine, & à iure constituunt, quòd censura ab homine cessat mortuo conditore; cẽsura verò à iure durat adhuc eo extincto; Cap. fin. de officio Legati. Prætereà censura à iure ab ijs solum ferri potest, qui potestatem iurisdictionis habent condendi legem; qualem potestatem habet Summus Pontifex, Concilia generalia, Legatus Pontificis, Episcopus in sua Diœcesi, Archiepiscopus in concilio Prouinciali non solum respectu suæ Diœcesis, sed etiam respectu eorum, qui subijciuntur Episcopis suffraganeis. Eadem auctoritate fulgent alij iurisdictionem Episcopalem habentes. Ob id Capitulũ sede vacante potest condere statutũ duraturum in perpetuum; nisi reuocetur per Episcopum successorem; nam Capitulum succedit in iurisdictionem Episcopi, nisi in aliquo casu impediatur. Verum tamẽ est Capitulum viuẽte Episcopo non posse absque illius licentia, & facultate statutum aliquod sancire. Ità Sayrus loco citato. Auila loco citato, cap. 3. d. 3. Suar. tom. 5. d. 2. sect. 3. & d. 28. sect. 1. Vgolinus loco citato. Salas de legibus, q. 95. tract. 14. d. 8. sect. 5. vsque ad 19.

Respondeo secundo, censurã excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliam esse latæ sententiæ, aliam ferendæ. Censura latæ sententiæ dicitur, quæ ipso facto incurritur absq; alia Iudicis sententia. Censura sententiæ ferendæ dicitur, quæ solũ modò est cõminatoria, nec ipso facto incurritur antè sententiã Iudicis, vt in confesso est apud oẽs DD.

6 Rogabis, quomodò possimus cognoscere censuram esse latæ, vel ferendæ sententiæ.

Respõdeo primo, ex sequentibus regulis cognosci posse, censuram esse latæ sententiæ.

Prima est, quando in lege ponuntur istæ particulæ, ipso facto, ipso iure, aut latæ sententiæ.

Secunda est, quando cum censura ponuntur hæc aduerbia, confestim, statim, illicò, continuò, ex tunc, omninò, prorsus, incontinenti, mox, protinus.

Tertia est, quando censura ponitur per verbum præsentis, vel præteriti temporis; vt quando dicitur, qui hoc, vel illud fecerit, excommunicatur, suspenditur, vel est excommunicatus, vel suspensus, aut sit excommunicatus, vel suspensus, aut nouerit se excommunicatum, vel suspensum, aut nouerit se excommunicari, vel suspendi, aut excommu-

nico, vel suspendo, aut declaro, definio, iudico, volo hunc esse excommunicatum, vel suspensum, &c.

Quarta regula est, quando censura fertur per verba Imperatiui modi temporis præsentis, E.g. Qui hoc, vel illud fecerit, subiaceat excommunicationi, habeatur pro excommunicato, vel subdatur excommunicationi, vel incurrat, aut incidat in excommunicationem. Ità communiter DD. paulò post citandi.

Respondeo secundo, ex sequentibus regulis facilè cognosci posse, censuram non esse latæ, sed ferendæ sententiæ.

Prima est, quãdo dicitur Incurrat censuram comminatoriam, vel præcipimus sub pœna excommunicationis, suspensionis, &c.

Secunda regula est, quando censura fertur per verbum futuri temporis, vt quando dicitur, Qui hoc fecerit, excommunicabitur, vel suspẽdetur, aut excommunicetur, vel suspendatur; quatenus verbum excommunicetur, vel suspendatur, cõtinet præceptum alteri impositum ad ferendam censuram excommunicationis, vel suspẽsionis; cum enim ad incurrendam in hoc casu censuram actio Iudicis requiratur, nõ est, cur dicamus censuram esse latæ sententiæ. Si verò superior per hæc verba, excommunicetur, vel suspendatur, imperatiuo modo prolata, intendat sua potestate suspendere, vel excommunicare, censura dicitur ipso facto lata; vt patet ex quarta regula præcedentis responsionis.

Tertia regula est, quãdo dubium aliquod suboritur, an censura sit latæ, vel ferendæ sententiæ; tunc enim iudicandum est censuram non esse latæ sententiæ, sed ferẽdæ; nam odia non sunt amplianda, sed restringenda, & in mitiorem partem accipiẽda, & interpretanda, vt est commune, ac vulgatum axioma omniũ Iurisperitorum, & Theologorum. Ita Suarez, d.3. sect.3. & de legibus lib. 5. cap.6. num.25. & 26. Clauis Regia lib.3. cap.8. & de censuris lib.1. cap. 11. Azorius prima par. lib.5. c. 6. & 26. Auila prima parte dubio 7. Vgolinus tabula prima, cap.9. §.6. & alij.

PVNCTVM II.

Quænàm sit causa efficiens censuræ, seù quinam possint infligere cẽsuras.

1 *Quot sint genera causarum.*
2 *An aliqua censura sit de iure Diuino*
3 *Quænàm requirãtur in ferente censuras.*
4 *An fœminæ possint ferre censuras.*
5 *Quinàm possint ferre censuras auctoritate ordinaria.*
6 *Quis delegari possit ad ferendas censuras.*

NOtandum, ex communi Philosophorum, & Theologorum sententia, quatuor esse genera causarum, efficientem, formalem, materialem, & finalem. In hoc Puncto disputandum nobis cõstituimus de causa efficiẽte, seù inferẽte cẽsuras. Sed prius duo præmittenda sunt,

2 Primò, nullam censuram esse à iure Diuino impositam. Ratio est tùm quia tunc imponitur aliqua cẽsura, quãdo specialiter præscribitur talis pęna, vel talis priuatio; vt est priuatio Communionis fidelium in ferenda excommunicatione; sed nõ potest ostẽdi, talem pœnam, vel priuationẽ esse præscriptam à iure Diuino; ergò nulla cẽsura est à iure Diuino imposita; Tum quia, si est aliqua censura iure Diuino instituta, maximè est excommunicatio Matthæi 19. illis verbis, Si Ecclesiam nõ audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus; sed in eo loco non est imposita excommunicatio; ergò ex-

com-

communicatio, nō est instituta iure Diuino. Minor probatur primò, quia Matth. 18. subduntur illa verba, Amen dico vobis, si quid ligaueris super terrā erit ligatum & in cœlis, quibus verbis satis ostenditur, nondùm fuisse latam aliquā censuram, sed collatam esse Apostolis potestatem ferēdi censuras; vt communiter exponunt DD. Theologi. Secūdò, quia illis verbis ostēditur grauiter peccare eos, qui nō obediunt Ecclesię; proptereà euitandos esse, non tanquam excommunicatos, sed tanquā graues peccatores, quales sunt Ethnici, & publicani. Ità Suar. disp. 2. sect. prima. Vasquez dub. 1. num. 8. Henriquez, lib. 13. cap. 1. Auila prima parte dubio 2. & secunda parte disput. prima dubio 6. Vgolinus tab. prima, cap. 2. §. 1. & alij.

3 Secundò præmittendum est, aliquas conditiones requiri in ferente censuras.

3 Prima est, vt sit homo viator, idest viuens in hoc mundo. Ratio est, tum quia homo extrà viam non est capax iurisdictionis. Ob id beatus, aut Angelus non potest infligere censuras: Tùm quia censura Ecclesiastica est veluti quidam gladius Ecclesiæ militantis; vt benè ostendit Vgolinus tabula prima cap. 2. §. 2.

Secūda est, vt habeat vsum rationis. Ratio est, quia carens vsu rationis non potest iurisdictionis actum exercere. Qua de causa sententia lata ab ebrio, vel à furioso, vel ab alio rationis vsu destituto irrita est, & inualida; vt patet ex cap. Sciscitatus, num. vndecimo, & ex alijs locis apud Vgolinum loco citato.

Tertia conditio est, vt sit baptizatus; infidelis enim non est capax iurisdictionis Ecclesiasticę; eo quòd Baptismus sicut est ianua Sacramentorum; ità sit Ecclesiasticæ iurisdictionis. Ità Henriquez lib. 13. c. 25. num. 1. & Vgolinus tab. prima cap. 2. §. 9. vbi sub dubio asserit, Summum Ponteficem posse facultatem ferendi censuras concedere, & conferre infideli.

Quarta est, vt non sit laicus. Ratio est, quia censura ferri debet ab eo, qui iurisdictionem habet Ecclesiasticam; vt patet ex Cap. Decernimus de iudicijs, & Cap. Ecclesia de Constitutionibus. Ità S. Thomas in 4. dist. 19. q. 1. artic. 2. Sotus in quarto d. 29. quæst. 1. artic. 3. Suarez, d. 2. sect. 3. nu. 8. Vgolinus, & alij.

Ex hac conditione sequitur à fortiori, fœminam non posse ferre censuras.

4 Difficultas solum est, vtrum fœmina possit saltem ferre censuras de potestate absoluta Summi Pontificis.

Respondeo, non esse improbabile, fœminam posse de absoluta Summi Pontificis auctoritate ferre censuras. Ità Paludanus in quaro dist. 19. q. 2. art. 1. Nauar. cons. 72. de sñia excōicationis, Vgolinus tabula j. cap. 2. §. 7. num. 5. vbi plures alios refert. In eandem sñiam inclinat Suar. disp. 2. sect. 3. num. 7. contrà Auilam j. par. dub. 6. & alios. Ratio est, quia non est contrà ius Diuinum, vel naturale, Summum Pōtificem posse huiusmodi facultatem concedere; ergò non est improbabile, fœminam posse de potestate Summi Pontificis absoluta ferre censuras; quamuis iure Communi non possit; Tum quia ipsa est persona laica. Tùm quia Cap. Noua de pœnitentia, & remissione, habetur, claues regni nō esse datas fœminis, neque Beatissimæ Virgini.

Neque obstat, aliquas Abbatissas suspendisse; nam illa suspensio non erat censura, sed quædam prohibitio, ob cuius violationem non fuisset contracta irregularitas, quamobrē Valentia tom. 4. disp. 7. q. 16. pun. 3. versus finem cum Soto rectè asserit prælatas mulierum religiosarum non habere propriè potestatem iurisdictionis spiritualis, sed solum habere cōmissionem quorūdam actuum per ordinem ad correctionem, & disciplinam domesticam subditorū; consequenter nō posse sub mortali precipere id, cuius transgressio non esset alioquin ex se peccatum mortale.

VNICA PROPOSITIO.

5 Potestas ferendi censuras iure ordinario residet in Summo Pontifice respectu omnium Christianorum. Præterea in Episcopis, in Archiepiscopis, & Patriarchis respectu sibi subditorum. Ratio est tùm quia Summus Pontifex, Episcopi, &c. habent iurisdictionem in foro externo necessariam ad continendos subditos in officio, sed ad iurisdictionem in foro externo exercendam, & ad continendos subditos in officio necessaria est potestas ferendi censuras, vt subditi per censuras retrahantur à peccatis, ergo potestas ferendi censuras residet in Summo Pontifice, in Episcopis, &c. Tùm quia Matth. 16. dicitur, Quæcunque ligaueritis super terram, &c. quibus verbis collata fuit potestas ferendi censuras Apostolis, & eorum successoribus, quales sunt Episcopi. Eadem iurisdictione, & potestate ordinaria ferendi censuras fruitur Legatus à latere Pontificis; Cap. Legatus de officio legati, in 6. Eandē habet Vicarius Episcopi, vt inquiunt cōiter DD. in Cap. Licèt de officio Vicarij. Eandem habet Capitulum Sede vacante; nam succedit in iurisdictionem Episcopi. Eandem etiam habent alij, quibus ex officio, & statuto Ecclesiæ competit huiusmodi potestas, vt sunt Abbates, & Priores Ecclesiarum habētes iurisdictionem in foro externo, Prælati religionū, vt Prouinciales, & Guardiani, vt benè ostendit Suar. tit. 8. dist. 2. sect. 2. ex Cap. Cum in Ecclesijs de maioritate, & obedientia.

Parochus verò nō habet potestatem ferendi censuras. Ratio est, tùm quia non constat, hanc potestatem illi competere ex iure Diuino, aut humano; tū quia non est illi necessaria, cum non habeat iurisdictionem in foro exteriori; quamuis Syluest. verbo excōicatio, nu. 1. existimet, Parochum habere potestatem ferendæ excōicationis in furto, rapina, & similibus casibus. Verùm hoc est incertum, & cōtrà communem praxim, vt benè ait Suar. d. 12. sect. 1. nu. 3. & Henriquez, lib. 14. cap. 24. nu. 3. vbi asserit, huiusmodi facultatem reuocatam fuisse per Tridentinum sess. 25. c. 3. eamq; concessam fuisse Episcopis. Non nego tamen, quin Parochi, vel alij per consuetudinem, aut præscriptionē possint acquirere iurisdictionem ferendi censuras in suos subditos, sicut etiam possunt acquirere potestatem absoluendi ab excommunicatione lata ab alio. Ratio desumitur, tùm ex Cap. Dudum 6. vers. Sed cum in iure; tùm ex natura consuetudinis, per quam sicut obligatio inducitur, ita iurisdictio acquiritur; non quia ipsa consuetudo conferat iurisdictionem; sed quia Summus Pontifex illam mediante consuetudine confert. Verùm tamen est, illum, qui per consuetudinem, aut præscriptionem acquisiuit potestatē ferendi vnam censuram, non acquisiuisse potestatem ferendi aliam; quia consuetudo feciendi vnum, non inducit facultatem faciendi aliud ab eo distinctum. Ità Vgolinus tab. prima, cap. 2. §. 21. num. 4. vbi citat Innocentium, Saryus lib. 1. cap. 6. Suar. sect. 2. num. 6. & alij.

6 Difficultas modò est, vtrum aliqui possint ob facultatem sibi commissam ab habente ordinariam potestatem ferre censuras.

Ad quam difficultatem respondetur, clericum posse ex commissione sibi facta à legitimo superiore, vel ex consuetudine legitimè introducta ferre cēsuras. Ratio est, quia clericus est capax Ecclesiasticæ iurisdictionis, etiamsi tātum habeat primam tonsuram; vndè simplex clericus prima tonsura initiatus potest esse Vicarius Episcopi, & ferre censuras; vt benè ait Vgolinus tab. prima, cap. 2 §. 9. Suar. d. 2. sect. 3. nu. 11. & alij communiter. Ille verò, qui non est clericus, non potest validè ferre censuras, etiamsi sit religiosus; nam laicus caret iurisdictione, nec potest illam per consuetudinem, seù præscriptionem acquirere; eo quod non possit per consuetudinem fieri capax iurisdictio-

dictionis spiritualis, vt ait Vgolinus loco citato. §. 15. cum Abbate Cap. fin. nu. 15. de consuet. Suar. d. 2. sec. 3. nu. 11. Auilla 3. parte dubio 6. Henriquez lib. 13. cap. 24. & patet ex dictis de præscriptione. Concedo tamen laicum posse de potestate Summi Pontificis absoluta ferre censuras; quamuis iuxtà ordinarium Ecclesiæ vsum non possit laico committi spiritualis iurisdictio, vt patet ex 16. q. 7. Cap. In nouo. De potestate verò Episcopi non potest laicus ferre censuras; quia Episcopus non potest dispensare in lege superioris decernentis censuram ferendam non esse à laico, facientisq; laicum huius iurisdictionis incapacem. Cap. Præterea dist. 32. Quod dictum est de laicis extenditur à Panormitano, & alijs ad clericos coniugatos, etiamsi habeāt quatuor minores, Cap. sanè primo de clerico coniugato; nam clerici coniugati nō possunt admitti ad negotia Ecclesiastica; vt patet ex Cap. Sanè citato. Idem dicendū est de religiosis, & professis nondum initiatis prima tonsura. Vide, quæ diximus de dispensatione voti puncto vltimo notabili tertio.

PVNCTVM III.

De causa materiali proxima censuræ.

1 *Quotuplex sit causa materialis cēsuræ.*
2 *An censura supponat aliquod peccatum.*
3 *An ad censuram requiratur peccatum proprium.*
4 *An ad censuram requiratur actus exterior.*
5 *An Ecclesia possit præcipere, aut prohibere actum internum.*
6 *An incurratur censura, quando adest actus externus sine interno.*
7 *An ad censuram incurrendam requiratur culpa mortalis.*
8 *An censura incurratur, quando exterior actus non est sufficiens ad mortale.*
9 *An ferri possit censura pro quolibet mortali peccato.*
10 *An censura incurratur à proferente verbum iocosum, vel gestante comam, quando superior id prohibuit sub censura.*
11 *Quomodo materia de se leuis fiat grauis per ordinem ad finem à superiore intentum in ferenda censura.*
12 *An fur, qui acum sartris abstulit, quā ob id damnum notabile passus est, afficiatur censura lata contra eos, qui res sartori surripuerunt.*
13 *An cēsura requirat effectum completū.*
14 *An ligetur censura qui sagittam proijcit in clericum, sed eum nō attingit.*
15 *An incurratur censura, quando actus exterior non habet eam malitiam, quæ sub censura prohibetur.*
16 *An mandans, & consulens ligetur censura ante secutum effectum.*
17 *An incurratur censura ab eo, qui exercet actionem insufficientem.*
18 *An censura sub conditione lata incurratur ante conditionis euentum.*
19 *An quodlibet voluntarium sufficiat ad incurrendam censuram.*
20 *An ferri possit censura propter peccatum præteritum absque contumacia.*

1 Notandum, causam materialem censuræ duplicem esse, proximam, & remotam. Proxima est peccatum, propter quod incurritur censura. Remota est persona ipsa, quæ ligatur censura. In præsenti Puncto sermo nobis erit de causa proxima; & quinque principaliter quæremus. Primò vtrum ad incurrendam censuram requiratur aliquod peccatum. Secūdò, vtrūm peccatum debeat esse externum. Tertiò, vtrum debeat esse mortale. Quartò, vtrùm debeat esse consummatum. Quintò, vtrum censura ferri possit pro peccato præterito.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Ad incurrendam censuram prærequiritur aliquod peccatum. Ratio est, quia censura est pœna spiri-

tualis inflicta ab Ecclesia; pœna autem imponitur ob aliquod peccatum; ergo prærequiritur aliquod peccatum ad incurrendam censuram.

. Ex quo patet; inquit Auila j.par.dub. 9. & alij communiter, ad incurrendam censuram non sufficere solam Prælati voluntatē, sed prequiri delictū subditi.

3 Quæres, vtrùm ad incurrendā censuram requiratur peccatum proprium, vel sufficiat alienum.

Respondeo, cēsuram excommunicationis non incurri, nisi ob peccatū proprium, vt patet tùm ex Cap. Si abes 24. q.3.& ex alijs testibus apud DD. statim citandos, vnde sancitum est, vt excōicatio, non feratur in Communitatem: tùm quia excommunicatio est grauissima pœna imposita ob contumaciam illius, qui eam incurrit, & priuat grauissimis bonis. Censura verò suspensionis potest ferri ob peccatum alterius; vndè ferri potest in communitatem ob delictum alicuius ex illa cōmunitate; Cap. Si sentētia de excommunicatione in 6. Similiter interdictū potest ferri ob peccatum alterius; Capite si sententia de de senrent. excommun. in 6. in quo casu non propriè fertur in pęnam illius, qui non peccauit, sed in pęnam delinquentis, qui punitur in alio: Ità Suar. disp.4. sect.2.num.2.& disp.36. sect.2.num.13. Vgolinus tab.j.ca.17.§.8. Sayrus, lib.1. cap.9.nu.29. Henriquez, cap.50. art.2. Auila parte 5.disp.3. dub.1.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 AD incurrēdam censuram requiritur peccatum exterius, & non sufficit peccatum purè internum, quod ità in mente lateat, vt aliter cognosci non possit, nisi per reualationem. Ratio est quia Ecclesia fert legem, vel censuram de ijs, de quibus iudicare potest; Ecclesia autem non iudicat de merę internis: nisi indirectè, cap. Erubescat, & Cap. Sicut tuis, de Simonia; solus enim Deus est Iudex internorum, & occultorum. Ità Sot. in 4. dist. 22. q. 3.art.3. Sanchez, lib.9. de matrimonio, disp.32. Syluest. excommunicatio 7.q.2. Vasq. tract. de excommun. dub. 13. & secunda secundę disp.160. Valentia secunda secundæ disp.7.q.3. pun.2. & alij apud Salas disput. 9. de legibus sect. 1. apud Vgolinum tab.j.cap.9.§.10. apud Auilam j.par.dub.10. apud Suar. disp.4. sect.2.num.6. & apud Sayrū, lib.3. c.1. & lib.1. c.9. Verùm tamen est Ecclesiā posse indirectè præcipere actū internū; vndè in Diuino officio præcipit attentionē indirectè quatenus dirēctè pcipit orationē, quę non potest subsistere sine attentione. Similiter Clementina j. §. verum de hæreticis, excommunicātur Inquisitores, qui odio, vel spe lucri puniunt aliquem innocentem; non enim illos excommunicat, vel punit præcisè ob actum internum odij; sed per ordinem ad actum externum punitionis, qui prouenit ex actu interno odij; vt benè ait Suar. d.4. sect.2.num.17. Alfonsus à Castro, lib.2. de lege pœnali, Cap. vltimo. Vasquez dub. 13.num.4. & alij communiter; & patet ex dictis de legibus, qō.j. puncto 5. vbi diximus actum internum dupliciter considerari posse. Primo secundum se, & absolutè; secundo quatenus est vnitus, & informat actum exteriorē, vel omissionem actus externi; Verum quidem est, actum internū non posse puniri pœna censuræ, si secundum se consideretur; quia non cadit sub sensum, nec subijcitur iuditio Ecclesiæ; sed Dei, qui corda intuetur, prima ad Corinth.4.& 1.Regum 16. Si tamen cōsideretur per ordinem ad actū externum, vel ad omissionem, potest puniri; quia aliquo modo cadit sub sensum per actum externum, vel per eius omissionem. Hac de causa excommunicari possunt, qui nō recitant officium cum attentione, qui non confitentur cū dolore, qui ex contemptu omittunt ieiunare, qui ex odio non inquirunt, &c. hoc enim modo non punitur actus internus per se, sed per ordinem ad externum, quem informat; quod idem est, ac punire actum externum, quatenus procedit à tali actu interno.

Hinc

Hinc ergò patet, Ecclesiã posse præcipere, vel prohibere actum internum, non secundum se, & directè; sed per ordinem ad actum externnm, quem informat, vel qui non potest subsistere sine actu interno.

5 Ex hac doctrina colligi potest solutio illius quæstionis, qua quæritur, vtrũ faciens actum externum sine actu interno incurrat censuram; E. g. vtrum recitans officium, vel audiens Missam sine vlla attentione incurrat censuram, si quæ lata esset contrà non recitantes officiũ, vel contrà nõ audientes Missam.

Ad quam difficultatem respondetur affirmatiuè, quando deficit actus internus, qui est de substantia actus externi præcepti, qualis est attentio respectu Diuini Officij recitãdi, & respectu Missæ audiendæ. Secus dicendum est, quãdo substantia actus externi potest subsistere absquè actu interno; tunc enim non incurritur censura; quia actus externus adimpletur; quamuis aliàs possit committi peccatum contrà ius naturæ, & Diuinnm; vnde Communicans indignè in Paschate, non incurrit excommunicationẽ, si quæ lata esset contrà non communicantes eo tempore; nã indignè cõmunicans adimplet substantiam præcepti Ecclesiæ, quæ præcipit externam Communionem; quamuis nõ adimpleat modum, & faciat contrà ius Diuinum indignè communicando. Qui verò Missam audit, vel recitat officium sinè attentione, incurrit excommunicationem, si excommunicatio lata esse contrà non audientes Missam, aut non recitantes horas canonicas; nã recitans canonicas preces sine attẽtione; aut audiens Missam sine attẽtione, non adimplet præceptum Ecclesiæ quo ad substantiam, eo quòd oratio nõ subsistat sinè attentione, quãuis adimpleat materialem actum orationis. Ità Suar. d.4. sect. 2. num. 27. sect. 3. num. 18. & plures alij DD. quos retuli in Tractau de horis canonicis.

Obijcies primò. Potestas ferendi cẽsuras est spiritualis, ergo sese potest extendere ad peccata mẽtè interna; ergo ad incurrendam censuram non requiritur peccatum externum.

Respondeo potestatem ferendi censuras esse quidem spiritualem, sed residere in hominibus, qui non possunt illam exercere, nisi circà ea, de quibus ipsi possunt iudicare; cum ergo homines non possint iudicare de peccatis purè internis, non possunt ferre censuras de peccatis purè internis.

Hinc sequitur, illum, qui malè sentit de fide; sed nullum] signum manifestatiuum suæ prauæ opinionis, & hæresis exterius emisit, non subiacere excõmunicationi latæ cõtrà hæreticos. Ità Vasquez tract. de excommunicatione dub. 13. num. 5. & alij communiter.

Obijcies secundò. Ecclesia potest reseruare sibi peccata interiora, & superior potest dispensare in voto purè mẽtali, ergo signum est Ecclesiam habere potestatem in actus internos, & posse ferre censuras ob peccata purè interna.

Respondetur, reseruationem non cadere directè in peccata interna, sed potius in hoc consistere, quòd Ecclesia nõ vult concedere omnibus Sacerdotibus facultatem absoluendi à peccatis, vndè argumentũ nihil ex hac parte cõcludit.

Ad id, quod dicitur de voto respondeo superiorem dispensare in voto, dũ sibi manifestatur; consequenter ratione illius manifestationis votum, quod erat sola mente conceptum, fit sensibile, & ita subijcitur superiori. Ità Suar. tom. 5. d. 4. sect. 2. num. 7. pag. 60. & alij; quãuis hæc responsio reijciatur à Vasquez dub. 13. num. 3.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Peccatũ, propter quod fertur grauis censura, debet esse mortale. Ità Rodriquez 2. par. cap 67. Nau. c. 27. nu. 253. Salas de legibus disp. 16. sect. 9. ad finem & disp. 10. sect. 9. num. 64. & plures alij, quos citat Vasquez dubio 12. & Sanch. l 9. de matrimonio d. 32. num. 29. Pro intelligentia huius Propositionis,

Ad-

Aduertendum est, censurã duplicem esse, graue scilicet, & leuem, seù maiorem, & minorem; sicut etiam peccatũ est duplex, mortale & veniale. Pro peccato mortali potest ferri cẽsura grauis, & maior; Pro veniali verò non potest ferri censura grauis, & maior, sed solum leuis, & minor; vt patet ex Cap. 1. de sent. excõm. in 6. vbi licèt sermo sit de excommunicatione, nihilominus eadẽ ratio militat in alijs censuris. Ratio est, quia contrà iustitiam commutatiuam est, infligere grauem pœnam pro leui culpa; peccatum autem veniale habet leuem culpam in suo ordine, idest in ordine peccati; ergò contrà iustitiam cõmutatiuam est, pro peccato veniali infigere grauem cunsuram.

Ex quo deducitur, inualidã esse maiorem excommunicationem, vel maiorẽ suspensionem, vel graue interdictum latum pro veniali peccato; nam actus venialis videtur incapax tantæ pœnæ. Quarè inualida est suspensio à beneficio, & officio lata ad longum tempus pro leui culpa; sicut etiam inualidũ est interdictum alicuius Prouinciæ inflictum pro veniali peccato. Valida verò esset suspensio ad leue tempus imposita pro peccato veniali, & validum esset interdictum ad aliquem particularem vsum, & ad breue tempus impositum; nã hæc censetur censura leuis, quæ proportionem habet cum delicto. Ità Suar. d 8. sect. 4. num. 7. & d. 18 sect. 9. num. 6. Toletus lib. 1. cap. 44. contrà Caietanũ in summa, verbo præceptum, Nauar. c. 27. num. 165. Auilam 3. par d 4. dub. 3. & alios simpliciter asserentes suspensionem, & interdictum ferri posse pro culpa veniali propria.

7 Hinc colligi potest solutio illius difficultatis, an incurratur maior censura, quando aliquid prohibetur sub maiori censura, sed actio externa, qua violatur prohibitio, non est sufficiens ad peccatum mortale.

Respondetur enim non incurri. Ità Sayrus loco citato, num. 8. Suar d 4. sec. 4. num. 2. & alij. Ratio est, quia pœna proportionari debet delicto, ob quod fertur; quando ergo delictum est leue, non incurritur grauis censura; alioquin non esset proportio inter pœnam, & delictum.

Ex quo patet, eum, qui intendit ex odio, & ex praua voluntate Clericum percutere, quem re ipsa leuiter tantummodò tetigit, non subiacere excommunicationi; nam ille actus externus non est sufficiens ad mortale; quamuis internus affectus sit mortaliter peccaminosus; censura autem non incurritur ob affectum internũ mortaliter peccaminosum; sed propter actum externum, cui censura commensuratur; ità Valentia loco citando, & alij communiter.

8 Addo, non pro quolibet peccato mortali, quamuis externo, ferendam esse grauem censuram, sed solum quando peccatum alia ratione corrigi, vel impediri non potest; vt constat ex Tridentino, Sess. 25. cap. 3. de reformatione, & ex Cõcilio Meldensi, quod refert Suar. d. 4. sect. 4. num. 4. Existimo tamen validam esse cẽsuram latam pro quolibet peccato mortali; nã peccator sicut per peccatum mortale excluditur à regno cœlorum; ita etiam excludi potest ab Ecclesia per censuram. Ità Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. Vasquez dub. 12. nu. 7. & alij à fortiori existimo ferri posse minorem excommunicationem pro peccato mortali; sicut enim dantur aliqua peccata mortalia, quæ graui maioris excommunicationis pœna plectuntur; & multa alia, quæ nulla pœna puniuntur; ità non videtur ratio sufficiens assignari posse quare peccatum mortale puniri non possit minore excommunicatione, ne impunitum remaneat: quãuis hoc non videatur in vsu, excepta excommunicatione, quæ contrahitur aliquando cum peccato mortali participando cum excommunicato vitãdo, de qua infra.

Obijcies primò contra tertiam Propositionem, si grauis censura ferri non posset, nisi pro peccato mortali, sequeretur illum non attici censura, qui non ob-

obseruat decretum Episcopi præcipientis sub excommunicatione, vel alia graui censura aliquid de se indifferens, & non mortale; sed hoc est falsum; ergo & antecedens.

Respondeo cum Soto in quarto dist. 22.q.j.art.3. Vasquez loco citato, nu.3. Valent. tom.4.d.7.q.17.pun.5. Auila 2. par.q.5.circa finem, Sayro, lib.1.c.9.& alijs, superiorem prohibẽtem, vel præcipientem aliquid sub maiori censura, eo ipso illud præcipere, vel prohibere sub mortali, quamuis secundum se sit indifferens, & non mortale. Sit exemplum. Ferre arma ex suo genere non est mortale; nihilominus eo ipso, quo superior sub maiori aliqua censura prohibet, ne ferantur arma, prohibet sub mortali, quamuis hoc nõ exprimat in snia cẽsuræ. Ratio est, quia qui vult aliquid, cẽsetur etiã velle omne necessariũ ad illud, quod intẽdit: Capite Præterea de officio Delegati; ergo, qui vult transgressorem præcepti ligare maiori censura, vult etiam transgressionem illius præcepti esse peccatum mortale; modò posito illo præcepto materia præcepta, vel prohibita non remaneat adhuc leuis in se, & per ordinem ad finẽ, propter quem præcipitur, vel prohibetur sub maiori censura; nam quãdiù res illa remanet leuis in se, & per ordinem ad finem, non est sufficiens ad peccatũ mortale; consequẽter non est sufficiens ad incurrendam censuram; superior enim non magis potest obligare, quam obliget ius naturale, vel Diuinum; ius autem naturale, vel Diuinum non obligat ad peccatũ mortale in materia leui, & parua. Qua de causa furtũ in re parua non est peccatum mortale ratione paruitatis materiæ, & violatio voti in re parua est tantummodo venialis.

9 Hinc sequitur, nõ incurri excõmunicationem ab eo, qui mendatium iocosum, aut verbum otiosum profert, quãuis superior illud prohibuerit sub graui excommunicatione; nam hoc peccatum est leue tàm in se, quàm per ordinem ad finem, vt suppono; consequenter non est sufficiens ad incurrendam maiorem censuram. Secus dicendum est, quando superior sub censura prohibet aliquid, quod licèt secundum se sit leue, nihilominus fit graue ob circũstantiam, vel ob finem à superiore intentum, vt accidit quãdo superior præcipit clerico, ne comã gestet; licet enim gestare comam, non sit de se mortale, nihilominus fit mortale per ordinem ad finem à superiore intentum, vt ob vitandum scandalum, &c.

10 Rogabis, quomodo possimus cognoscere materiã, quæ de se leuis est, fieri grauem per ordinem ad finem à superiore intentum in ferenda censura.

Respondeo cũ Auila loco citato dubio 3. hoc relinquendum esse iuditio prudentis viri, qui non debet æqualiter ferre sententiam in omnibus; nam quæ respectu laicorum leuia sunt, fieri potest, vt respectu clericorum ob status decentiam, & honestatem grauia censeantur.

Obijciens secundò. Potest aliquis excommunicari ob furtum, vel ob detentionem leuis materiæ; sed furtum, vel detentio leuis materiæ est peccatum veniale; ergo potest aliquis excommunicari ob peccatum veniale.

Respondeo, solutionem huius obiectionis constare ex ijs, quæ dicta sunt in septimo Præcepto Decalogi puncto 3. Quare breuiter hic dico, illum, qui furatus est leuem materiam, non ligari excommunicatione lata contrà fures. Ratio est, quia excommunicatio, cum sit pœna grauis, supponit mortale peccatum; hic autem non peccauit mortaliter, nisi fortè commiserit furtum cum alijs, quorum singuli abstulerint rem leuem, quæ simul sumpta constituat materiam grauem; tunc enim subiacet excommunicationi, eo quod particeps fuerit mortalis peccati, & furti grauis. Idem cum proportione dicendum est de excommunicatione lata contrà iniustos detentores; nam sequendo sententiam, quæ asserit, eum, qui materiam leuem vni aufert, sed nesciens, eidem ablatam fuisse

fuisse aliam materiã, quæ simul sumpta constituit materiam grauem, & notabilem quantitatem, teneri sub mortali suam partem restituere, postquam cognouit aliam rem ab alijs ablatam, asserendum etiam est, illum, qui detinet rem leuem, incurrere excommunicationem generaliter latam contrà iniustos detentores, nisi restituat rem ablatam, quæ simul sumpta cum alijs constituit materiam notabilem, & graue detrimentum alteri infert. Ratio est, quia peccat mortaliter detinẽdo, & est causa iniusta grauis damni; censura autem incurritur ob mortalem aliquã detentionem, & ob graue damnum, quod alteri infertur detinendo. Si tamen facta restitutione per vnum, materia ab alijs retenta non remanet notabilis, existimo, alios nõ peccare mortaliter, nec incurrere excommunicationem detinendo, quia illorum detentio non est mortalis, nec est causa grauis damni. Ità Corduba in summa, q. 70. Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. Toletus, & alij apud Auilam 2. par. cap. 5. d. 2. dubio 3, quidquid ipse dicat conclusione tertia.

11 Quæres, vtrũ fur, qui abstulit acũ Titio Sartori, ob cuius ablationẽ Sartor passus est notabile damnum, incidat in excommunicationem latam cõtrà fures, idest contrà illos, qui res Titio abstulerunt.

Respõdeo iuxtà dicta in septimo Decalogi Præcepto pun. 2. q. 5. non incidere in excommunicationem latam contrà fures, seu contrà eos, qui res Titio abstulerunt; nam ad incurrendam prædictam excommunicationem requiritur peccatum mortale furti; qui autem abstulit acum Sartori nõ commisit peccatum mortale furti, eo q; abstulerit rẽ exigui momenti, quamuis fuerit causa notabilis damni, seu lucri cessantis, & ex hoc capite mortaliter peccauerit ratione iniustæ damnificationis, non verò ratione furti, vt sic; nàm fur dicitur, qui rem alteri iniustè appræhendit, & aufert; qui autem furatus est acum Titio Sartori, non appræhendit lucrum, quod cessauit Sartori; ergo non incurrit excommunicationem latam cõtra eos, qui res Titio abstulerunt; sicut neque in eam excommunicationem incidunt vsurarij, aut alij debitores, qui iniustè differunt satisfacere creditoribus; non enim appellantur fures, sed potius iniusti damnificatores.

Dixi, non incidere in excommunicationem latam contra fures; nam si excommunicatio generaliter feratur contrà iniustos detentores, aut damnificatores, certum est, eum, qui surripuit acum Titio cum graui ipsius detrimento, ligari excõmunicatione; nisi quamprimum potest, restituat; peccat enim mortaliter detinendo, & non restituendo damnum alteri iniustè illatum. Ità Arragonius 2. 2. q. 66. artic. 6. dubio 4. Nau. c. 17. num. 4. Auila loco citato ad finem, Rebelius, Clauis Regia, & alij, quos retuli in Decalogo loco citato.

QVARTA PROPOSITIO.

12 Ad incurrendam censuram requiritur effectus completus, quem legislator intendit sub censura prohibere. Ratio est, tùm quia lex nõ ligat, nec operatur vltrà legislatoris intentionem verbis expressam; tùm quia versamur in materia odiosa, quę strictè explicanda est; tùm quia verba cum effectu accipienda sunt; vt bene ostendit Nauar. de pœnit. dist. 5. ex cap. cum autem verba, num. 11. & patet ex l. 5. §. hæc verba. Quare diligenter perpendẽda sunt verba, quibus censura fertur; nam quando verba significant, prohiberi effectum vltimum sub censura, certum est, censuram non incurri, nisi secuto effectu; vndè si lata sit excommunicatio propter homicidium, dicendum est, excõmunicationem nõ incurri si homicidiũ attentatum fuit, sed non secutum ob impedimentum aliquod naturale, & humanum, vel etiam ob impedimentũ supernaturale, ac miraculosum.

Hæc tamen doctrina intelligẽda est, nisi sub cẽsura principaliter prohibeatur

tur

tur ipsa actio, vel conatus; vt benè aduertit Vgol. tab. 5. cap. 9. num. 1. vbi citat Nauar. in commentario de datis, & acceptis, num. 13. nam quando principaliter prohibetur aliqua actio, statim ea posita incurritur censura; quia actus censetur sufficienter completus quantum lex requirit.

13 Hinc sequitur primò, illum non incurrere censuram canonis, qui proijcit sagittam contrà Clericum, sed illum non attingit. Ratio est quia non adest effectus, vel actio, quæ principaliter prohibetur sub censura; nam Ecclesia sub censura excommunicationis prohibet violentam manuum iniectionem in clericum, seù percussionem Clerici; qui autem sagittam proijcit, sed Clericum non attingit, non censetur manus violentas in Clericum inijcere; præsertim cum verba legis strictè accipienda sint in materia odiosa. Ità Vgolinus tab. 1. de censuris, cap. 9. §. 13. fol. 90. Auila 2. par. c. 5. disp. 3. dub. 5. Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 3. num. 4. Cardinalis, Felynus, & alij apud Vgolinum.

14 Secundò sequitur, censurā non incurri, quando actus exterior non habet eam malitiam, quæ sub censura prohibetur. Ità Nauar. cap. 11. num. 25. Auila 1. par. dubio 11. Vasquez dub. 12. num. 5. Suar. loco citato, num. 15. & alij contra Caietanum 2. 2. q. 12. art. 1. vnde qui exterius profert hæresim, sed interius benè sentit, non subiacet excommunicationi latæ contrà hæreticos; nam censura fertur ob actum externum habētem malitiam hæresis; qui autem exterius profert hæresim, sed interius benè sentit, non exercet actum habentem malitiam hæresis, quamuis exterius censeatur illam habere; nàm deficiente volūtate, & consensu, deficit etiam malitia, & delictum, cuius causa lata est censura. Posset quidem Ecclesia excommunicationem ferre contra proferentem hæresim externam, sed de facto illā non tulit, cum solum excommunicet hæreticos, qualis non est, qui exterius profert hæresim; sed in mente non habet prauam opinionem.

15 Tertiò sequitur, mandantes, vel cōsulentes non incurrere censuram nondum secuto effectu, quando scilicet effectus fuit principaliter prohibitus; mandatum verò, vel consilium prohibitum fuit tantummodo accessoriè, vt accidit in excommunicatione lata contra percussores Clerici, in qua principaliter prohibetur percussio, & accessoriè prohibetur mandatum, vel consilium percutiendi; vndè qui mandauit percutere Clericum, non labitur in excommunicationem ante secutam percussionem, vt etiam in simili dictum est in Tractatu de Fide de receptatoribus hæreticorum. Secus dicendum est, quādo mandatum, vel consilium principaliter prohibetur; tunc enim mandans, vel consulens ligatur censura nondum secuto effectu; vt accidit in excommunicatione lata contrà mandantes homicidiū per assassinos; mandātes enim homicidium per assassinos incidunt in excommunicationem ante secutum homicidium, eo quod sub censura æquè principaliter prohibeatur mandatum, sicut homicidium, cap. 1. de homicidio in 6. Ita Valentia tom. 4. d. 7. q. 17. puncto 9. ad finem, & alij. Verum tamen est, quādo dubitatur, an mandatum, vel consilium æquè principaliter prohibeatur, præsumendum esse, prohiberi tantummodo accessoriè; eo quod odia sint restringenda, & in pœnis mitior, ac benignior pars accipienda sit. Ità Nauar. lib. 5. cōsiliorum de sentent. excōmunic. consil. 5. Auila 2. par. cap. 5. d. 3. dub. 6. & alij communiter.

16 Quartò sequitur, non incurri censuram ab eo, qui actionem aliquā exercet, de se insufficientē, ad effectum prohibitum sub censura. E. g. Titius vulnerat Caiū nō lethali vulnere, & Caius vulneratus perit, eo quod magnam generosi vini quantitatem sumpserit, vel ob aliam causam contingenter occurrentem, Titius non ligatur censura, si lata esset contrà homicidas; quamuis Caius non perijsset, si Titius non intulisset illi

li vulnus. Et hoc verum est; etiamsi Titius intentionem habuerit occidendi. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur talis actio, qualis prohibetur sub censura; sed in proposito casu sub cẽsura prohibetur actio lethalis, seù homicidium, & non quælibet vulneratio; ergo Titius in proposito casu non incurrit censuram; cum ipse non inflixerit lethale vulnus, nec ipse propriè sit homicida; quamuis enim ad mortem aliquo modo cooperatus fuerit; nihilominus illius cooperatio censetur tantummodò causa remota mortis, quæ non prouenit propriè à vulnere, sed à causa superueniente, quæ interimit subiectum vulnere affectum. Ità Suarez, d.4. sect.3. nu.6. & alij, quos retuli de homicidio, & alibi.

17 Quintò sequitur, excommunicationem, vel aliam censuram latam sub conditione, non incurri ante conditionis euentum; nã antè conditionis euentum nondum adest effectus, vel actio prohibita sub censura. Ità Suarez, d.3. sect.4. & 5. Saytus, lib.1. cap.11. nu.18. & alij communiter.

18 Sextò sequitur, censuram non incurri semper ob quodlibet voluntariũ. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur talis actio, qualis prohibetur sub censura; cum autem non semper quodcunque voluntarium adsit talis actio, sequitur censuram non incurri, nisi adsit voluntarium requisitum ad eam incurrendam. Quare, vt cognoscatur, an censura contracta sit per aliquam actionem, perpendenda sunt verba legis. Quando verba legis absolutè prohibent aliquod delictum sub censura, E. g. homicidium, censura incurritur occidendo voluntariè, eo voluntario, quod sufficit ad mortale peccatum & ad contumaciam contrà censuram; tunc enim censura fertur absolutè ob tale delictum mortale; delictum autem est mortale, quando perpetratur cum voluntario sufficiente ad peccatũ mortale; Quando verò verba legis non absolute prohibent aliquod delictum sub censura, sed postulant perfectum, & directum voluntarium, certum est censuram non incurri per quodlibet voluntarium, sufficiens ad peccatum mortale; lex enim non operatur vltrà illud, quod verbis exprimitur, & declaratur. Quocirca quando lex dicit, Qui temerè hoc fecerit, qui ausus fuerit, qui præsumpserit, qui scienter, vel ex contemptu hoc egerit, anathematis vinculo obstrictus sit; nõ incurritur censura ob delictum quouis modo voluntarium; sed ad eam incurrendam requiritur voluntarium directum, & ex certa scientia censuræ; vnde transgrediens præceptum ex negligentia quadam, vel ex inaduertentia, vel etiam ex ignorantia vincibili, & crassa non incurrit excommunicationem in dictis casibus; quamuis concedamus mortaliter peccare cõtrà præceptum. Ità Suarez, d. 4. sect.3. nu.9. Sanch. lib.9. de matrimonio, d.32. à num. 33. vsque ad 43. Auila 2. par. c.5. d.5. dubio 9. ad finẽ. Salas de legib. disp. 15. sect.9. nu.114. Molina ex parte tracta 5. disp.71. nu.13. pag.441. & alij cõiter.

QVINTA PROPOSITIO.

19 Non potest pro peccato præterito commisso ferri cẽsura; sed ad eam incurrendam requiritur contumacia: vndè qui Missam die præterita nõ audiuit, non potest excõmunicari propter omissionem Missæ, si non erat impositum præceptum Missæ audiendæ sub excommunicatione. Ità Sotus in 4. dist.22. q.3. art.2. concl.2. Henriq. lib.13. cap.17. Saytus, libro 1. cap.9. num.25. Vgolinus tab.3. c.9. §.5. Suarez, d.4. sect. 5. num.6. & alij contrà Caietanum 2.2. q.69. art.2. & alios. Ratio est tùm quia ad incurrendam censuram requiritur admonitio; tùm quia sequeretur, censuram non esse medicinam, sed puram vindictam; hoc autem est falsum; cum censura feratur tanquam medicina ad auertendum hominem à peccato; quomodo autem posset homo auerti à peccato, si peccatum iam supponeretur commis-

missum ante inflictionē censuræ? Hæc ratio idem probat, & ostendit in censura interdicti, Suspēsionis, & Excōmunicationis; quamuis in excommunicatione res clarior sit, magisque manifesta; nam Ecclesia non habet facultatem excommunicandi, nisi rebelles, & contumaces, qui nolunt ipsam audire, iuxtà illud, Si Ecclesiam non audierit, sit ti bi tanquam Ethnicus, & Publicanus Matth. 18. qui autem iam commisit peccatum, non fuit contumax, rebellis, & inobediens contrà Ecclesiam, eo quòd Ecclesia nullam tulerit prohibitionem sub excommunicatione pro tali delicto, vt suppono.

Non nego tamē, quin possit pro peccato præterito imponi aliqua pœna, E. g. priuatio officij, dignitatis, vel accedendi ad Eucharistiam pro tanto tēpore, &c. sed hæc pœna non est censura propriè dicta, quæ per se ferat incōmodum animæ: cum non feratur sub ea ratione, vt incommodum spirituale afferat, vt dè quando Clericus ob delictum iam perpetratū priuatur officio, & beneficio in vindictam commissi criminis, talis priuatio non habet rationē censuræ; quamuis priuet Diuinis officijs; sed habet rationem cuiusdam incommodi temporalis, & quamuis detrimentum animę afferat, quatenus priuat Diuinis officijs; hoc censetur per accidens; quia non fertur hac intentione, vt afferat huiusmodi detrimentum, sed sub hac intentione fertur censura, vt vltimatè delinquēs resipiscat; quidquid dicat Toletus l. 1. cap. 44. de suspēsione, & Auila, d. 3. dubio 4. conclus. 3. de interdicto.

PVNCTVM IIII.

De causa materiali remota, seù subiecto censuræ.

IN hoc Puncto quæremus conditiones requisitas in eo, qui ligari potest censura, quæ appellatur causa materialis, seù subiectum censuræ.

VNICA PROPOSITIO.

1 QVinque saltem conditiones requiruntur in eo, qui ligari potest aliqua censura.

Prima est, vt sit homo viator, idest agens vitam in hoc mortali corpore; Ratio est tùm quia nullus habet iurisdictionem in defunctum, sed solum in viatores, vt patet ex verbis Matth. 18. Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis; ille autem, qui non est viator; sed est defunctus, non dicitur esse super terram; ergo non potest ligari censura; Tùm quia censura fertur ob contumaciam delinquentis, & ad illius emendationem: solus autem ho-

homo viator est contumax contra Ecclesiam, folusq; potest emendari; defunctus enim, cum sit extra Ecclesiam, non potest esse cōtumax contra ipsam, nec amplius emendari potest, si iam cōdemnatus est; tùm quia censura vel fertur in animam separatam à corpore, vel in corpus. Si fertur in animam, inualida est cēsura, eo quod anima sit extra forum Ecclesię; Si fertur in corpus, inualida est cēsura, eò quòd corpus ipsum per se sit incapax censuræ, & illius effectus, nec possit emendari; Ità Nau. cap. 34. num. 32. Suarez, d. 5. sect. j. nu. 1. Sayrus, lib. 1. cap. 8. Vasquez loco citādo. Vgolinus tab. prima, cap. 17. §. 2. & alij communiter.

Obijcies primo, Ecclesia potest publicum peccatorem mortuum priuare sepultura, & suffragijs; sicut re ipsa factum fuisse legimus à D. Gregorio, qui religiosum quēdam priuauit suffragijs, & sepultura; eo q̀ inuenta fuerit apud ipsum pecunia, ergo signum est, mortuos posse ab Ecclesia excommunicari.

Respondeo negando cōsequentiam; nam ex illo antecedenti non infertur, mortuos ab Ecclesia excommunicari posse, & Ecclesiam habere circa mortuos directam iurisdictionem, sed tantummodo indirectam, quatenus præcipit viuis, ne pro mortuis suffragia ferant, illosque donent sepultura.

Obijcies secundò. Mortuus in excōmunicatione potest absolui post mortem; ergo potest etiam excommunicari.

Respōdeo, negando mortuum posse directè absolui; cum Ecclesia non habeat in mortuum directam iurisdictionem; sed tantummodò potest mortuum indirectè absoluere, quatenus potest cōcedere fidelibus facultatem sepeliendi mortuum, & suffragia ferendi pro ipso; sicut etiam potest post mortem declarare ipsum excommunicatum, vel interdictum propter censuram contractā, dū viueret, vt patet ex praxi Inquisitorum, qui declarare solent, aliquem mortuum fuisse hæreticum, & excommunicatum; hinc tamen non sequitur, excommunicari posse mortuos; cùm Ecclesia non habeat in ipsos directam iurisdictionem; Ità Couar. 1. relect. § 11. num. 8. Valent. tom. 4. d. 7. pun. 17. Vasquez tract. 3. de excōmunicatione, dub. 17. num. 6. & alij DD. cit.

2 Ex dictis colligitur primo mortuum, qui commiserat in vita delictum, propter quod lata erat comminatoria censura, non ligari censura post mortem. Ità Sayrus, lib. 1. c. 8. num. 11. Vgolinus loco cit. num. 5. & alij.

3 Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui mādauit Titio Clericum occidere, & Titius occidit illum post mortem mandantis.

4 Tertiò, Dæmonem ligari non posse censuris. Tum quia non est homo viator; tùm quia non est capax effectus cēsuræ; tùm quia censura fertur ad retrahendum contumacem à contumacia; Dæmon autem est obstinatus, & pertinax in sua contumacia. Ità Nauar. cap. 47. num. 13.

5 Quartò colligitur, animalia irrationalia non ligari censura. Ratio est tum quia non sunt homines viatores; tùm quia sicut animalia non sunt capacia delicti, propter quod censura incurritur; ità neque sunt capacia censurę, quæ delictum supponit. Ità Suarez, & Nau. locis citatis.

Neque obstat, quòd animalia in aliquibus sententijs feriantur anathemate, & excommunicatione; nam verbum anathematis, vel excommunicationis in eo casu accipitur pro detestatione, & execratione, quo pacto solent etiam Dæmones, & hæreses anathematizari.

6 Quinto, locum non ligari censuris; tùm quia nō est homo viator; tùm quia sicut non est capax delicti; ità neque cēsurę, excepto interdicto locali, quòd fertur in locum, non in pœnam ipsius loci, sed in pœnam hominis; Cap. Si Ciuitas de sententiā excōm. in 6. Ità Auila parte 5. d. 2. dub. 5. concl. 2.

Secunda conditio est, vt sit homo baptizatus. Ratio est quia Ecclesia non habet iurisdictionē directam suprà non ba-

baptizatos, iuxtà illud Pauli prima ad Corinth. 5. De ijs qui foris sunt nihil ad nos; quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, iudicare? Ità Vgolinus loco citato, §. Syluest. excommunicatio primo, num. 7. & alij communiter. Verum tamen est, Ecclesiam habere potestatem indirectam suprà non baptizatos, quatenus præcipere potest baptizatis, ne communicent cum non baptizatis. Secus dicendum est de hæreticis, suprà quos Ecclesia directam habet iurisdictionem, ratione characteris in baptismo suscepti, cõsequenter illos excommunicare potest; vt est communis Doctorum sententia.

Tertia conditio est, vt sit adultus; id est doli capax; Ratio est quia filij nondum adulti peccare non possunt; ergo neque ligari possunt censuris, quæ supponunt peccatum; vndè si detur casus, vt aliquis non adultus priuetur Sacramento Confirmationis (potest enim puero nondum adulto conferri Sacramentũ Confirmationis, vt inquit Suarez, tom. 5. d. 5. sect. 1. num. 17. S. Thomas. Syluest. & alij, quos retulimus in Sacramẽto Confirmationis, pun. 4. propositione secunda) non dicetur priuari per modum censuræ, alioquin esset intollerabilis error.

7 Hinc sequitur primò, impuberem doli capacem validè ligari posse censuris, non tantum à iure, sed etiam ab homine latis; sicut enim mortaliter peccare potest; ita etiam puniri potest censura, quę fertur in pęnam peccati. Verum tamẽ est, impuberem, idest masculum, qui nondum peruenit ad 14. annum, aut fœminam, quę nõdum peruenit ad 12., non posse licitè excommunicari excõmunicatione lata ab homine, Argumẽto ex cap. fin. & ex Glossa ibidem: quãuis validè excommunicari possit; nullum enim ius extat, quod inualidã reddat censuram latam contra impuberes: immo constat impuberem ligari interdicto, quãdo populus interdicitur; cùm etiam ipse teneatur seruare interdictũ. Ità Suarez, d. 5. sect. j. num. 19. & alij; quidquid dicat Vgolinus loco citato, §. 3. num. 5. Sayrus, lib. 1. cap. 8. num. 4. & alij asserentes impuberem non posse à Iudice excommunicari.

8 Secundò sequitur, perpetuos amentes, insanos, & furiosos non affici censuris; quia non sunt capaces doli, nec habent vsum rationis. Concedo tamen furiosos, & insanos posse affici censuris propter aliquod delictum perpetratum eo tempore, quo in ipsis rationis vsus vigebat; nam sufficienter censentur contumaces, & deliquisse contra legem continentem censuram, consequẽter affici possunt cẽsuris in pœnam delicti prohibiti sub censura. Idem dicendum est de dormiẽtibus, aut ebrijs, qui aliquod delictum sub censura vetitum committunt tempore somni, vel ebrietatis, modò præuiderint delictum secuturum, illudque noluerint præcauere: nam ad incurrendam censuram nihil aliud requiritur, quam peccatum, & factum ipsum sub censura prohibitum: sed isti peccarunt, quando ante somnũ, vel ebrietatem præuiderunt delictum secuturum tempore somni, vel ebrietatis & nihil aliud deerat ad incurrẽdam censuram, præter factum sub censura prohibitum, ergò incurrunt censuram, quando tempore somni, vel ebrietatis sequitur factum sub censura prohibitum; vnde qui mandauit alteri percutere clericum, contra hic excommunicationem eo tempore, quo dormit, si tunc temporis mãdatarius percutit clericum; tunc enim consumatur delictum, propter quod lata est excommunicatio. Secus dicendum, si excitatus à somno ante secutam percussionem sufficienter impediuit, ne sequeretur: tunc enim deest actio, ob quam imposita est censura, quamuis præcesserit peccatũ. Ità Suarez, d. 5. sect. 1 num. 20. Vasquez, & alij, quos retuli in tractatu de Peccatis omissionis, & commissionis, quosq; citat Sayrus, lib. 1. cap. 8. num 3.

Quarta conditio requisita ad incurrendam censuram excommunicationis est, vt sit homo determinatus; nõ enim

tota aliqua vniuersitas, vel Collegium potest excommunicari, vt patet tùm ex Cap. Romana. Tum quia huiusmodi censura contineret errorem intolerabilem; nam sæpè contingeret innocentes puniri grauissima excommunicationis pœna, quod à ratione videtur alienum. Ità Couar. 2. var. cap. 8. num. 9. Vasquez tract. de excommun. dub. 17. nu. 8. Rodriquez j. parte, c. 78. Sayrus, l. 1. c. 8. à nu. 17. Vgolinus loco citato, § 4. & alij.

Dixi ad incurrendam censuram excommunicationis; quia censura suspensionis, & interdicti ferri potest in Communitatem, Capitulum, & collegium. Ratio differentiæ, cur suspensio, & interdictum ferri possit in communitatē, non verò possit excommunicatio, est, quia suspensio, & interdictum non sunt pœnæ ità graues, sicut excommunicatio; non enim priuant hominem internis animæ bonis; idest suffragijs, & auxilijs Ecclesiæ; sicut priuat excommunicatio; vnde non est absurdum innocentes aliquando ligari suspensione, & interdicto. Ità Suarez, disp. 28. sect. 3. num. 1. Rodriquez j. par. c. 78. num. 2. Sayrus loco citato, num 2. & 20. Vgolinus, tab. 2. cap. 26. §. 1. & alij.

Obijcies, excommunicatio fertur aliquando contra vniuersitatem, vel collegium; ergò ad incurrēdam censuram excommunicationis non est necesse, vt illius subiectū sit homo determinatus.

Respondeo, excōmunicationem non ferri contra vniuersitatem absolutè, sed in singulos delinquentes illius vniuersitatis, & contra particulares personas, quę sufficienter determinantur per delictum ab ipsis commissum; vnde si feratur excommunicatio contra Mediolanenses non obtemperātes Archiepiscopo, huiusmodi excommunicatio non cadit vage; & absolutè supra omnes Mediolanenses, etiā supra obedientes, sed tantummodò cadit supra inobedientes, qui sufficienter determinantur per ipsorum inobedientiam; & hoc modo cēsura excommunicationis dicitur cadere supra personas determinatas; non verò supra vniuersitatem absolutè. Ita Suarez, d. 5. sect. 2. num. 2. Couar. loco citato, & alij.

Quinta conditio est, vt qui ligatur cēsura, sit inferior, & subditus ferenti cēsuram. Ratio est quia potestas ferendi censuram pertinet ad iurisdictionē coercitiuam, quæ potest tantummodo in inferiores, & subditos exerceri, ita Vasquez loco citato, num. 6 & alij cōiter.

9 Ex quo patet primò, Summū Pontificem non posse suspendi, excommunicari, vel interdici; quia nullum habet superiorem, nec ipse est vllo inferior.

10 Secundò, quemcunque alium hominem baptizatum posse irretiri censuris latis à Summo Pontifice, nam quilibet homo est illo inferior.

11 Si quæras, vtrùm Episcopi ligentur censura lata generaliter à Summo Pontifice.

Respondetur distinguendo, vel ista censura est excommunicatio, vel suspēsio, vel interdictum. Si est excommunicatio, Episcopi ligantur, nisi illorum fiat exceptio lex enim generalis generaliter intelligenda est. Ità Suarez, d. 5. sect. 4. num. 3. Ratio est tùm quia Episcopi sunt subditi Summo Pontif. tùm quia vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. Ità Nauar. c. 27. num. 161. Syluest. verbo Episcopus in fine, Auila 2. par. cap. 5. disp. 3. dubio 1. Vgolinus tab. j. cap. 17. §. 6. num. 12. Si verò censura generaliter lata à Summo Pontifice est suspensio, vel interdictū, dicendum est Episcopos non ligari, nisi fiat illorum expressa mentio. Ita communiter DD. in Cap. Quia periculosum, de sent. excomm. in 6.

12 An verò Cardinales ligentur censuris generaliter latis, colligi potest ex dictis de legib. q. 1. pun. 6. vers. 13. Card. & videri pōt Azorius j par. l. 5. c. 19. q. 5. Salas de legibus disp. 14. sect. 14. & Vgolinus tab. j de censuris, cap. 17. §. 6. nu. 10. vbi ostendit Cardinales ligari censuris generaliter latis, vt patet ex rationibus allatis de Episcopis.

Neque obstat, inquit Vgolinus, ipsorum

forum fieri aliquando expressam mentionem; hoc enim non tollit, quin censeantur comprehensi in censura generaliter lata, etiamsi ipsorum non fiat expressa mentio; nā aliquando fit expressa mentio ad tollendum omne dubium, & abundans cautela non nocet, Argumento ex lege Testamentum, Codice de testamentis.

13 Tertiò patet, neminem posse potestate propria se ipsum excommunicare, suspendere, vel interdicere; nullus enim est inferior se ipso, nec habet potestatem coactiuam contra se ipsum; immò non videtur capax huiusmodi potestatis.

Ex quo fit, vt accipiens à Summo Pōtifice potestatem ferendi excommunicationem contra omnes surripientes rē alienam in notabili quantitate, non incurrat excommunicationem surripiendo. Secus dicendum est, si ipse non ferat censuram, sed illam denunciet, tanquam latam à superiore; tunc enim denuncians incurrit cēsuram delinquendo contra præceptum superioris, quia est inferior & subditus; vndè si Sūmus Pontifex ferat excommunicationē contra omnes furantes, & præceptum imponat Episcopo denunciandi illam excommunicationem, certum est Episcopum surripiendo incurrere excōicationem, sicut eā incurrunt alij surripiētes. Ita Nauar. cap. 27. nu. 9. Vgolinus tab. 3. cap. 17. & alij communiter. Vide Salas d. 14. sect. 3. num. 35. fol. 119. & quæ diximus de legibus loco cit.

Vtrùm verò superior interdicens aliquem locum teneatur ad seruandum interdictum, dicam infrà teneri, & subiacere pœnis à iure communi latis contra violantes interdictum; verum tamē est in eo casu non incurri illas pœnas, quasi à se latas, sed vt latas à iure cōi, præcipiēte interdictū inuiolabiliter seruari, vt patebit ex dicēdis de interdicto.

14 Quartò patet æqualem non posse ab vllo excommunicari, suspendi, vel interdici interdicto personali auctoritate propria; nam æqualis non est inferior, nec par in parem habet imperiū; Cap. Innotuit de electione in sexto; ex commissione verò, & potestate delegata, accepta à superiore potest aliquis ab æquali excommunicari, interdici, vel suspendi; quia per commissionem & delegationem factus est illo inferior; vnde Parochus, vel Episcopus, accepta potestate à Summo Pontefice, potest alium Episcopum, vel Parochum excommunicare, &c.

15 Quinto patet, habentes priuilegiū à Summo Pontifice, per quod eximuntur ab Episcopi auctoritate, & iurisdictione, non ligari censuris latis ab Episcopo; quale priuilegium habere solet Rex, & Imperator. Ratio est quia habentes huiusmodi priuilegium nō censentur in hac re subditi Episcopo.

PVNCTVM V.

Vtrùm ligatus vna censura sit adhuc capax alterius, & vtrum tot censuras incurrat, quot sunt actus contra præceptum continens censurā, vel quot sunt superiores, qui actū sub censura prohibēt.

1 *An ligatus vna censura sit adhuc capax alterius.*

2 *An tot censura incurrantur, quot sunt actus contrà præceptum.*

3 *An Clericum sæpius successiuè percutiens ligetur vnica censura.*

4 *An furans in Ecclesia committat peccatum duplex, & duplici afficiatur censura, si lata sit.*

5 *An plures censuras incurrat verberās Clericum per aliquod tempus.*

6 *An percutiens plures Clericos successiuè tot cēsuras incurrat, quot sunt clerici.*

7 *An percutiens plures Clericos vnico actu, pluribus ligetur censuris.*

8 *An plures censura incurrantur ab eo, qui facit vnum actum habentem plures circunstantias, pro quibus singu-*

lis lata est censura?
9 *An percutiens Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, aut Monachum initiatum prima tonsura, plures incurrat censuras.*
10 *An faciens contra Clementinam primam de sepulturis incurrat plures censuras.*
11 *An tot censura incurrantur, quot sunt superiores prohibentes.*
12 *An deferens arma Saracenis plures contrahat censuras.*
13 *An ligetur duplici censura, qui facit aliquid prohibitum à iure communi, & à iure particulari.*
14 *An plures incurrat censuras, qui non denunciat blasphemum.*
15 *An contrahat plures censuras, qui facit contra leges sæpius repetitas.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi semel ligatus est vna censura, est adhuc subiectum capax alterius non tantum diuersæ rationis, sed etiam eiusdem. Ità Syluest. verbo excommunicatio primo, nu. 10. Suarez, d. 5. sect. 2. Auila 2. parte, cap 4. disp. vnica dubio 7. & alij communiter. Ratio est tū quia sic exprimitur ī Cap. Cum pro causa de sententia excommunicationis, & Cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & Cap. Ità quorundam de Iudæis. Tum quia ligatus censura potest adhuc trāsgredi legem cōtinentem censuram; ergo potest adhuc illam incurrere; vnde, qui semel Clericum percussit, & contraxit excommunicationem, potest nouo anathematis vinculo ligari iterum percutiēdo eundem, vel alium Clericū

SECVNDA PROPOSITIO.

2 TOt sunt censuræ, quot sunt moraliter, & formaliter actus cōtra præceptum, seù quot sunt transgressiones formaliter, & moraliter; vnde vbi est moraliter, & formaliter vnus actus contra præceptum, seù vna transgressio, ibi est vna tantum censura; vbi verò sunt plures transgressiones formaliter, ibi sunt plures censuræ. Ratio est quia lex ponit censuram propter transgressionem ipsius legis; ergo vbi est vna transgressio, ibi est vna censura, & vbi multiplex transgressio, ibi etiam multiplex censura reperitur.

3 Ex quo sequitur, eum, qui Clericum sæpius successiuè percutit, incurrere vnam tantummodò excommunicationem; nam cōmittit vnam transgressionem, & illi plures actus reputātur vnus actus moraliter. Secus si percutiat sæpius cum interruptione morali; tunc enim contrahit plures excommunicationes propter multiplicem transgressionem.

4 Hinc etiam sequitur, furantem in Ecclesia (posito q; furari in Ecclesia sit duplex peccatum mortale specie distinctum, videlicet iniustitię, & sacrilegij) ligari duplici excommunicatione, si lata esset excommunicatio contra fures, & contra sacrilegos. Ratio est quia illa actio furti, quamuis sit vna numero entitatiuè, & physicè; nihilominus est multiplex formaliter, & moraliter; vbi autem est actio, vel transgressio multiplex formaliter, & moraliter, ibi etiam est multiplex peccatum. Verùm quia hęc doctrina satis dificilis apparet, nec potest vno, vel altero exemplo sufficienter explicari, referam aliquā quæsita in cēsura excommunicationis, quæ cæteris censuris applicata, omnes difficultates elucidabunt, omnesque nodos dissoluent.

5 Quæres igitur primò, vtrum verberans Clericum per aliquod tempus incurrat tot censuras, quot sunt verbera, quibus illum percutit.

Respondeo distinguendo, Aut verberat successiuè, & sine interruptione, Aut verberat cum interruptione morali. Si verberat successiuè, & sine interruptione, incurrit vnam tantummodò censuram, vt colligitur ex Canone pro causa de sententia excommunicationis. Ratio est quia censetur vna tantum actio moraliter, vna percussio, vna trans-

transgressio, vnum delictum. Si verò verberat cum interruptione morali, tot censuras incurrit, quot sunt verbera moraliter interrupta; nam adsunt plures transgressiones formaliter. Ità Suarez, disp.5.sect.3. Vgolinus, tab.j.c.16. §.3. num.5, vbi citat Io. Andream. Videte quę diximus, q.3.de Peccatis pun. 4., ex quibus facilè poteritis colligere, quando nam actus moraliter interrumpantur.

6 Quæres secundò, vtrùm percutiens plures Clericos successiuè incurrat tot excommunicationes, quot sunt clerici, quos successiuè percutit absque interruptione.

Respondeo, incurrere tot excommunicationes, quot sunt Clerici, qui successiuè percutiuntur. Ratio est quia istæ percussiones sunt plures formaliter, & numero distinctæ; vnitas enim numerica percussionum non tãtum desumitur à continuatione temporis, & actionis; verù etiam ab obiecto, circa quod exercetur actio, & percussio; vt patet ex dictis de Peccatis loco citato, & patet à simili de vnitate motus; cum autem in proposito casu sint plura obiecta, idest plures Clerici, qui percutiuntur, sequitur esse plures percussiones formaliter, & numero distinctas, quarum singulæ inducunt excommunicationem. Quare qui vnum occidit, & posteà alium absque interruptione, non incurrit vnam tantummodò excommunicationẽ, sed duas; non enim dicitur commisisse vnũ homicidium, sed duo; sicut qui fornicatur cum vna, & statim ad aliam accedit, non dicitur vnam, sed duas fornicationes commisisse. Ità Suarez loco citato, num.6. & alij communiter.

Obijcies primò contra primum quęsitum. Qui fornicatur cum vna, & statim cum eadem de nouo fornicatur absque temporis interruptione, committit duo peccata fornicationis, ergo etiã qui vnum Clericum sæpius absque interruptione percutit, sæpius incurrit excommunicationem, iuxtà numerũ verberum, & percussionum.

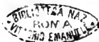
Respondeo, fornicantem successiuè cum eadem persona, plura fornicationis peccata committere; quia exercet plures actiones, quæ habent terminum definitum, in quo perficiuntur, vt patebit ex dicendis in sequenti obiectione.

Obijcies secundò contra secundum quæsitum. Qui successiuè ab vno & eodem surripit pecuniam, & ligna toto vno die, non dicitur committere plura peccata furti, sed vnum tantùm; ergo pari ratione qui successiuè percutit plures Clericos, vnum tantummodò peccatum committit, consequenter contrahit vnam tãtùm excõmunicationẽ.

Respondeo negando consequentiã. Ratio disparitatis est, quia surripiens successiuè ab eodem, facit iniuriam successiuè vni, & eidem, & eius furtum nõ habet terminum definitum. Pro maiori intelligentia vtriusque obiectionis propositæ.

Aduertendum est, cum Suarez loco citato, num.7. actionem, quæ exercetur, aut versari circa terminum definitum, in quo perficitur ipsa actio, aut versari circa terminum, qui non est certus, nec definitus; sed habet extensionem, & latitudinem. Quando actio versatur circa terminum definitum, & in eo cõsumatur, multiplicata actione multiplicantur peccata, consequenter tot censuræ incurruntur, quot sunt actiones multiplicatæ, vt patet exemplo illius, qui sæpius successiuè fornicatur, quem constat tot peccata committere, quot sunt fornicationes, quamuis fornicationes fiant sine mora temporis cum una, & eadem persona; nam actus fornicationis habent terminum definitum, in quo consumantur, ita, ut fornicatio sequens non continuetur cum precedente, nec cum ea faciat unam actionẽ moralem. Secus dicendum est de furto, & de percussione facta successiuè contra vnum, & eundem clericum; cum enim furtum, & percussio non habeant certum, & definitum terminum, uel materiam, dicendum est furtum, & percussionem continuari, si fiant successiuè,

B 3 &

& respectu eiusdem personæ, consequenter constituere unum peccatum. Si uerò fiant successiuè contra diuersas personas, non dicuntur continuari, aut constituere vnum peccatum; sed multiplex; quia successiuè fit iniuria multis, quibus aliquid successiuè surripitur, aut quibus iniuria infertur percutiẽdo.

7 Quæres tertiò, vtrùm percutiens, vel occidens simul vno actu plures clericos incurrat plures excommunicationes, iuxtà numerum clericorum, qui percutiuntur, vel occiduntur.

Respondeo cum Suarez loco citato, & alijs contra Nauarrum, c.6.num.18. & alios, probabiliter defendi posse, incurrere vnam tantum excommunicationem. Ratio est quia tot numero censuræ incurrũtur, quot sunt numero peccata, & transgressiones, sed in proposito casu est vnum tantummodò numero peccatum, & vna transgressio; ergo est vna tantum numero censura; minor patet ex dictis de peccatis; nam qui vno actu malum imprecatur vni familiæ, committit vnum tantummodò peccatum; quamuis in ea familia plures existant personæ, vt concedit etiam ipse Nauar. loco citato, & Henriquez, lib.5. cap.8.num.4. Prætereà proijciens blasphemiam in duodecim Apostolos, vno tantum blasphemiæ peccato se coinquinat, etiamsi eandem blasphemiam sæpius repetat sine interruptione, ac interuallo; quamuis contrarium sequatur Vasquez, de pœnit. q.91.art.1. dub.4.num.4. Rursus versans eodem tempore cum pluribus excommunicatis committit vnum tantummodo peccatum, & vnam minorem excommunicationem incurrit; ergo etiam percutiens vno actu plures Clericos, vnum peccatum committit, consequenter vnam tãtummodò censuram incurrit.

Dixi probabiliter defendi posse, quia contraria sententia tutior est, eamque tuetur Nauar. loco citato Zerola de pœnit. c.12.quæsito 48. Sayrus, lib.1.c.10. num.9. Vgolinus tab. 3. cap.16. §.3.nu. 8. vbi citat Io. Andream, eamque dicit Suarez videri sequẽdam in praxi. Idem sentire videtur Henriquez, lib.5.cap.5. nu.4.& Vasquez loco citato, nu.4.& 7.

Obijcies primò contra hoc tertium quæsitum. Vnitas peccatorum non desumitur tantum ex vnitate actionis; sed etiam ex multiplicitate personarum, & subiectorum, circa quæ versatur actio, vt dictum est in secundo quæsito; sed in proposito casu reperiuntur plures personæ, & plura subiecta circa quæ versatur actus percussionis; ergò sunt plura numero peccata, consequenter etiam plures censuræ.

Respondeo; vnitatem, & multiplicitatem peccatorum desumi ex vnitate, vel ex multiplicitate personarũ, & subiectorum, quando actio fit successiuè circa plures personas; non verò, quando fit tota simul circa plures personas; vt patet exemplis adductis in tertio quæsito.

Obijcies secundò, quando plures vnũ Clericum occidunt, omnes incurrunt excommunicationem; ergò à pari quando vnus vno ictu plures Clericos occidit, plures excõmunicationes incurrit.

Respõdeo negando consequentiam; Ratio disparitatis est, quia quando plures vnum Clericum occidũt, plura peccata committunt, iuxtà numerum personarum concurrẽtium ad occisionem; quando verò vnus vno ictu plures occidit, committit tantum vnum peccatum, vnam transgressionem, & vnicam actionem terminatam ad plures.

Obijcies tertiò. Si occidens vno actu plures Clericos ligaretur vna tantum excommunicatione, sequeretur ipsum reportare commodum ex suo delicto; quia eodem modo incurreret vnam excommunicationem occidendo plures, atq; occidendo vnum tantùm; sed hoc non videtur admittendum; ergò neque videtur admittendum, percutientem vno actu plures Clericos ligari vna tãtum excommunicatione.

Respondeo, percutientem vno actu plures Clericos non reportare commodum ex suo delicto; sed vna excommunica-

nicatione puniri propter vnam transgressionem, vnum actum, & vnum peccatum; tot enim censuræ incurruntur, quot sunt transgressiones, ac peccata.

Obijcies quartò. Occidens, vel percutiens plures Clericos successiuè, & distinctè tot censuras contrahit, quot sunt personæ percussæ, vel occisæ; ergò etiam percutiēs, vel occidens vno actu plures Clericos, tot censuras incurrit, quot sunt personæ percussæ, vel occisę; videtur enim eadem ratio.

Respondeo negando consequētiam; sicut non valet dicere, qui vnum Clericum sæpius cum morali interruptione percutit, multoties censuram incurrit; ergo etiam multoties incurrit percutiendo sine interruptione. Quare falsa est consequentia; quia percussio sine interruptione est vna actio moraliter; consequenter vnam tantū inducit censuram; sicut etiam actio, qua plures simul occiduntur, potest dici vna actio moraliter, vna transgressio, vnū homicidiū adæquatū, respiciens plures personas per modū vnius obiecti; cōsequēter unam tantùm inducit excōicationē.

Obijcies quintò. Si actio, qua plures simul percutiuntur, censetur unica trāsgressio, sequitur illum, qui plures Clericos uno actu percussit, uel occidit, satisfacere dicendo in Confessione, se cōmisisse unum homicidium; uel semel percussisse, sequendo sententiam illorum, qui asserunt, circunstantias aggrauantes non esse necessariò exprimēdas in Confessione; sed falsum est eum, qui percussit, uel occidit uno actu plures Clericos, satisfacere dicēdo in Confessione, se commisisse unum homicidiū, uel semel percussisse; ergò etiam falsum est actionem, qua plures simul percutiuntur unico actu, esse unicam transgressionem, & unicum peccatum.

Respondeo negādo sequelam maioris. Dico enim, hanc non esse circunstantiam tantummodo aggrauantem; sed aliquid se tenens ex parte obiecti, & constituens actum in suo esse indiuiduali; consequenter assero, exprimendum esse numerum personarum in cōfessione, ut cognoscatur substātia actus: ut pluribus ostendi in Sacramento Pęnitentiæ cum Valentia. & idem tenet Reginald. lib. 6. num. 129.

Quæ diximus in tribus præcedentibus quæsitis ad hanc unam conclusionem reuocari possunt. Vbi est una numero transgressio, ibi est una numero censura; est autem una numero transgressio moraliter, quando actio fit tota simul, uel etiam successiuè circa eandem personam, modò actio non habeat certum, & definitum terminum, in quo ipsa compleatur; quando uerò actio fit circa plures personas successiuè, censetur multiplex transgressio; consequenter multiplex censura incurritur. Secus si circa omnes personas fiat tota simul, tunc enim dici potest una transgressio, & unum delictum, consequenter probabiliter defendi potest, per ipsam incurri unam tantummodò censuram.

8 Quæres quartò, utrum plures censurę contrahantur ab eo, qui facit unum actum habentem plures circunstantias, pro quibus singulis lata est excommunicatio, E. g. aliquis uno actu percutit monachum initiatum prima tonsura, aut percutit Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, aut furatur in Ecclesia: quæritur, utrum contrahat duplicem censuram, unam, quia percutit monachum, alteram quia percutit Clericum, unā quia percutit Sacerdotem, alterā, quia percutit Diaconū, vnā quia cōmittit furtū, alterā quia cōmittit Sacrilegiū; si ponamus furari in Ecclesia duplicē habere malitiā, unā iniustitiæ, alterā Sacrilegij, simulque ponamus, latam esse excommunicationem propter furtum, & propter Sacrilegiū.

Respondeo cum Suarez loco citato, num. 13. Sayro, l. 1. cap. 10. nu. 10. & alijs contrahi plures censuras, quando actus ille habet plures circunstantias mutantes speciem actus moralis, singulas sub censuris prohibitas. Secus, quando circunstantiæ non mutant speciem; sed sunt eiusdem speciei. Ratio, cur plures

res censuræ incurrantur, quando actus mutat speciem est, quia quamuis sit unicus actus materialiter, physicè, & entitatiuè; nihilominus formaliter sunt plura peccata, pluresque transgressiones; sed tot censuræ incurruntur, quot sunt actus, & peccata prohibita sub censura, ergo plures censuræ contrahuntur, quando actus plures habet circunstantias mutantes speciem actus moralis, prohibitas sub censuris. Secus quando circunstantiæ non mutant speciem; sed sunt eiusdem speciei, tunc enim est vna actio moraliter, vna transgressio, consequenter vna censura.

9 Hinc sequitur primo, percutientem Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, non incurrere plures excommunicationes, quia committit vnũ peccatum formaliter contra reuerentiã debitam statui clericali; circunstantiæ enim Sacerdotis, & Diaconi non sunt circunstantię mutantes speciem in hoc casu, sed accidentaliter tantum se habent ad transgressionem legis, quæ solũ spectauit statum clericalem, non verò ordinem, quo aliquis est initiatus, vt benè ait Vgolinus tab. prima, cap. 16. §. 3. ad finem. Secus dicendum est, inquit Suarez loco citato, num. 9. de percutiente monachum initiatum prima tonsura; nam illius percussio censetur duplex transgressio, vna contra reuerentiã debitam statui Clericali, altera contra reuerẽtiam debitam statui religioso; nam circunstantia monachi diuersa est specie à circunstãtia Clerici; cum alia sit cõsecratio Clerici, & alia religiosi; consequenter alia ratione debeatur reuerentia, vt clerico, & alia, vt religioso.

10 Secundò sequitur, facientem contra Clementinam primam de sepulturis, posse vnica actione, plures malitias habente, incurrere plures cẽsuras; nam in dicta Clementina quatuor prohibentur sub excommunicatione latæ sententiæ, videlicet sepelire scienter aliquem publicum excommunicatum, vel vsurarium, vel nominatim interdictũ, vel tẽpore interdicti in casibus nõ cõcessis. Ex quo fit, vt sepeliens in loco Sacro vsurarium, qui simul sit excommunicatus publicus, & nominatim interdictus, incurrat tres excommunicationes; committit enim triplicem inobedientiam pro diuersis causis prohibitam, seu triplex Sacrilegium formaliter diuersum, vnum sepeliendo vsurarium; facit enim cõtra prohibitionem factam sub excõmunicatione. Secundum violando excõmunicationem, sepelit enim excommunicatum publicum, qui priuatur Ecclesiastica sepultura ratione excommunicationis. Tertium violando interdictum, quod est censura specie diuersa ab excommunicatione; consequẽter sepeliens dictum vsurarium excommunicatum, & interdictum, incurrit tres excommunicationes, quia facit contra tres prohibitiones diuersarum rationum, positas sub excommunicatione. Ità Vgolinus tab. prima, c. 16. nu. 4. Suarez loco citato, & alij communiter contra quendam Ioannem de Sancto Georgio, quem citat Vgolinus, asserentem in prædicto casu vnam tantũmodò censuram incurrere; sicut vnam tantum excommunicationem incurrit percutiens sæpius successiuè eundem Clericum. Secus dicendum est de illo, qui sepelit hominem interdictum tempore interdicti; hic enim incurrit vnam tantum censuram; quia violat prohibitiones, & censuras eiusdem rationis; vt ait Suarez loco citato, contra Sayrum, l. 1. cap. 10. num. 10.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Faciens aliquem actum prohibitum à pluribus, sub censura non incurrit tot cẽsuras, quot sunt superiores prohibentes illum actum sub censura, quando superiores prohibentes habent candẽ potestatem. Secus quando habent diuersam. Ità Suarez, d. 5. sect. 3. nu. 13. Coninchus de pœnit. disp. 7. dub. 6. num. 46. Vgolin. tab. prima, cap. 16. §. 3. Sayrus, l. 1. c. 10. num. 11. Paludanus in 4. dist. 18. q. 2. ad finẽ Nauar.

in

in Cap. Ità quorundam de Iudæis notabili 11. & alij. Quando igitur actus prohibetur à multis habentibus eandem potestatem, incurritur vna tantummodò censura faciendo aliquem actum ab ipsis prohibitum; nam quamuis conditores censuræ multi sint materialiter; nihilominus formaliter in potestate videntur vnus, & non censentur velle ferre plura præcepta formaliter distincta, seù nouum ius; Quãdo verò actus prohibitus est ab habentibus diuersam potestatem, tot censure incurruntur, quot sunt superiores prohibẽtes, modò quisque tulerit censuram tanquam suam, & intenderit ferre nouum ius, & imponere nouam pœnam. Ratio est quia committitur multiplex contumacia formaliter loquendo: quamuis sit vna materialiter; censuræ autem incurruntur ob contumaciam.

Obijcies, qui facit contra plures leges, & præcepta ex eodem motiuo imposita à diuersis superioribus, committit vnum tantummodo peccatum, & vnam transgressionem; ergo incurrit vnam tantummodò censuram.

Respondeo negando consequẽtiam. Ratio est quia censuræ non solum desumunt vnitatem, & multiplicitatem ab vnitate, & multiplicitate peccatorum, sed etiam à contumacia; qui autem violat plura pręcepta posita à pluribus superioribus prohibẽtibus aliquid sub censura, dicitur multipliciter cõtumax.

12 Hinc sequitur primò, vnam tantummodo censuram excommunicationis incurri ab eo, qui defert arma Saracenis; quamuis à multis Pontificibus prohibitum sit sub excõmunicatione, Saracenis arma deferre, & multi Pontifices illam excommunicationem reseruauerint; reseruatio enim non mutat speciem censuræ, vel trãsgressionis, vel contumaciæ. Ità Sayrus loco citato. Si verò Episcopus aliquis etiam ipse ferret censuram, tanquam suam contra deferentes arma Saracenis, deferens duplicem censuram incurreret; cõmitteret enim duplicẽ cõtumaciam formaliter.

13 Secundò, eum ligari duplici excõmunicatione, qui facit aliquid sub excommunicatione prohibitum à iure cõmuni, & à iure particulari, aut prohibitum à Papa, & ab Episcopo; modò Episcopus intenderit nouum ius ferre, nouamque censuram imponere; vt ait Suarez loco citato.

14 Tertiò, eum pluribus censuris ligari, qui non denunciat blasphemum habentem blaphemandi consuetudinem, si ponamus sub excommunicatione deferendum esse blasphemum ex præcepto Archiepiscopi, & Inquisitoris Sancti Officij.

15 Quartò, eum non ligari pluribus excommunicationibus, qui facit contra leges sæpius repetitas, & innouatas ab eodem superiore sub excommunicatione. Ratio est quia censetur violator vnius tantummodò legis, & reus vnius contumaciæ formaliter. Ità Vgolinus loco cit. num. 9. ad finem. vers. 4. excipitur: quamuis vers. quid igitur, videatur dissentire.

PVNCTVM VI.

Vtrum in censuris ita comprehendantur consulentes, & mandantes, sicut comprehenduntur facientes.

1 *An censura lata contra facientes includat mandantes, & consulentes.*
2 *An mandans ligetur censura, quando non influit in effectum.*
3 *An mandans, aut consulens percussionem Clerici ligetur excommunicatione, quando non influxit in percussionem.*
4 *An consulens ligetur excommunicatione, quando solum auxit voluntatem delinquentis.*
5 *An ligetur excommunicatione, qui parato occidere Clericũ suadet tantum percutere.*
6 *An mandans ligetur censura, quando reuocauit mandatum.*

An

7 *An consulens ligetur censura, si consilium reuocet.*
8 *Quomodo possit aliquis cognoscere, an suo consilio influxerit in factum prohibitum.*
9 *An ligetur censura qui non prohibet aliquod delictum, quod tenetur prohibere.*

DVo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm in censura lata contra aliquid facientes comprehendantur mandantes, vel consulentes. Secundò, vtrùm comprehendantur, etiamsi non influant in effectum prohibitum sub censura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CEnsura lata contra facientes aliquid non ligat mandantes, vel consulentes, nisi in sententia censuræ exprimantur mandantes, vel consulentes. Ità Nauar. cap. 27. num. 51. Auila 2. parte, cap. 2. disp. 3. dubio 2. Caietanus verbo excommunicatio in principio. Vgolin. tab. 1. cap. 9. §. vltimo. Couar. Cap. Alma mater parte 1. §. 10. num. 15. Suarez, d. 4. sect. 3. num. 5. ad finem, & alij contra Syluestr. excommunicatio 10. num. 5. Ratio est; tum quia ad incurrendam censuram requiritur actus perfectus, quantū lex requirit, sed consilium, vel mādatum non est actus perfectus, quātum lex requirit, nisi exprimatur, ergò. Tùm quia censura lata cōtra mandantes non includit facientes, nisi in censura exprimantur facientes; cùm non liget vltrà intentionem superioris; ergò à pari in censura lata contra facientes non includuntur mandantes, vel consulentes, nisi exprimantur. Tum quia in odiosis facienda est stricta interpretatio. Quare si lata esset excommunicatio contra furantes, certum est, mandantē, vel consulētem furtum non incurrere excommunicationem; quia consulens, vel mandans nō dicitur propriè furari; cum mandatum, & consilium præcedant furtum. Secus dicendum est, quando in censura exprimuntur mandantes, & consulentes; vt accidit quādo censura fertur ijs verbis, quę mandanti, vel consulenti possunt adaptari, vt sunt ista verba, quicunque fuerit causa talis delicti, vel qui directè, vel indirectè, aut qui mediatè, vel immediatè, aut qui per se, vel per alium fecerit, sit excōmunicatus; quamuis aliqui recentiores velint in hoc vltimo loquendi modo cōprehendi solum iubentē, vel mandantē; non verò consulentē.

Obijcies. Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur; sed censura est pœna, qua ligantur agentes; mandans vero, & consulens dicitur consentiens; ergò consulens, vel mandans punitur eadem pœna censuræ, qua punitur faciens, consequenter censura lata contra facientes afficit, & ligat consulentes, vel mandantes.

Respondeo, consentientes non semper puniri eadem pœna, qua puniuntur agentes; nisi consentientium fiat mentio; pœnę enim restringendæ sunt.

Ex quo fit, vt quando dubium suboritur, an mandans, vel consulens comprehendatur in censura, lata contra facientes, iudicandum sit non comprehendi. Ità Nauar. l. 9. consiliorum, de sententia excommunicationis, cons. 55. Auila loco citato dub. 2. & 6. & alij. Ratio est quia pœnæ restringendæ sunt, & in pœnis benignior pars accipiēda est; Lege. Quod fauores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAndans, vel consulens, qui aliquo modo exprimitur in sententia censurę, non ligatur censura, nisi verè influat in effectum prohibitum sub censura. Ità Nauar. cap. 27. nu. 51. Auila 2. parte, c. 5. d. 3. dubio 3. & alij. Ratio est quia non incurritur censura, nisi fiat opus prohibitum sub censura; mandās autem, vel consulens, qui non influit in effectum prohibitum sub censura, non facit opus prohibitum sub censura, ergo non ligatur censura.

Hinc

3 Hinc sequitur primò, consulentem, vel mandantem percussionem Clerici non ligari excommunicatione, quando per suum consilium, vel mandatum nihil influxit in percussionem Clerici, quando scilicet delinquens commissurus erat delictum absque illius mandato, vel cõsilio, vt in simili dictum est in Tractatu de restitutione, & de homicidio.

4 Secundò, consulentem ligari excõmunicatione, quando per suum consilium auxit voluntatem delinquentis ad præstandum effectum prohibitum sub excõmunicatione, quamuis delinquens paratus esset ad illum effectum præstandum; nam dicitur suo consilio influere in effectum prohibitum sub excommunicatione. Ità Syluester verbo excommunicatio 8.num.10.& alij.

5 Tertiò, consulentem nõ ligari censura, quando ipse dedit bonum consilium; vt quando parato occidere Clericum, suasit tantummodò percutere. Ratio est quia non dicitur culpabiliter influere in effectum prohibitum sub censura: nam ad incurrendam cẽsuram requiritur peccatum prohibitum sub censura; qui autem consulit minus malum parato facere maius, non peccat; vt benè ait Sotus 6. de Iustitia, q.1.art. 5. Auila loco citato dubio 3. Sanchez de matrimonio, & alij, quos retuli in Tractatu de restitutione, & de peccatis.

6 Quartò, mandantem effectum prohibitum sub censura non incurrere censuram, nec teneri ad restitutionem, si reuocauit mandatum, eiusque reuocatio innotuit mandatario; non enim censetur influere in effectum prohibitum sub censura: sed potius reuocasse influxum. Si verò reuocatio mandati non innotuit mandatario, mandans secuto effectu ligatur censura, & tenetur ad restitutionem damni, iuxta communem sententiam, contra Innocentium, quem citat Syluester verbo excommunicatio. 6. num. 5. cuius sententiam valdè probabilem putat Auila 2. parte, cap. 5. disp. 3. dubio 7. loquens de excommunicatione, & alij apud Molinam, tom. 4.d.52.num.2.

7 Quintò, consulentem ligari censura, etiamsi reuocauerit consilium, & illius reuocatio innotuerit ei, cui datum fuit consilium ad patrandum delictum prohibitum sub censura. Ratio est quia non cẽsetur reuocasse influxum, saltem quando consilium erat verum, vt dictũ est de restitutione. Ità Nauar. cap. 27. nu. 253. Molina loco citato, & alij, contra Syluestrum verbo homicidium primo, num. 11. & 12. Auilam loco citato Sayrum, l. 3. cap. 26. num. 33. Idem dicendũ est de irregularitate.

8 Rogabis, quomodo possit aliquis cognoscere, an suo consilio influxerit in factum prohibitum.

Respondeo posse cognoscere primo ex dicto ipsius, cui datum est cõsilium, modò sit fide dignus, vnde si asserat, se motum non fuisse consilio ad substantiam actus, vel ad illius acceleratione͂, potest credere se nõ influxisse. Ita Auila loco citato Sayrus, l. 7. cap. 3. num. 2. Henriq. lib. 14. cap. 16. num. 3. Sanch. in summa, l. 1. c. 10. num. 44. & alij.

Secundò ex coniecturis, vt si delinquens iam minatus fuerat delictũ, E. g. percussionem, vel homicidium; aut si omnia nacessaria ad delictum iam parauerat. Ita Sanch. loco citato.

Quid verò faciendũ sit, quando consulens, adhibita sufficienti diligentia, adhuc dubitat, an per suum consilium influxerit in factum prohibitum sub censura, dicam quæst. prima, pun. 4. de Irregularilate.

9 Quæres, vtrum, qui non prohibet aliquod delictum, quod tenetur ex officio prohibere, ligetur censura lata contra patrantes illud delictum.

Respondeo hoc quæsitum soluendum infra de excommunicatione, quæ incurritur ob violentam manuum iniectionem in Clericos.

PVN-

PVNCTVM VII.

De forma, seù ritu seruando in ferenda censura.

1 *An censura exprimi debeat aliquo signo externo, vel an sufficiat interna voluntas superioris.*
2 *An ad ferendam censuram requirantur determinata verba.*
3 *An ferri possit censura in genere.*
4 *An incurratur censura lata sub disiunctione.*
5 *Quid faciendum sit, quandò delinquēs non vult vnam partem eligere.*
6 *An exprimi debeat persona, qua ligatur censura.*
7 *An valida sit censura lata hoc modo, excommunico vnum de duobus.*

EXplicatis ijs, quæ pertinēt tùm ad causam efficientem, tùm ad causam materialem proximam, & remotam censurarum, agendum modo est de ijs, quæ pertinent ad causam formalem; Quare in præsenti Puncto quatuor principaliter quęremus. Primò, vtrùm censura debeat exprimi aliquo signo externo. Secundò, vtrùm ad ferendam censuram requirantur certa, & determinata verba. Tertiò, vtrum exprimi debeat censura particularis. Quarto vtrū exprimi, & determinari debeat persona, quæ ligatur censura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD incurrendam censuram necesse est, vt censura lata sit à Iudice per signa exteriora, & non per solam voluntatem internam ipsius volentis aliquem ligare censura. Ratio est quia censura non incurritur, nisi ob contumaciam contra præceptum superioris, seù contra censuram; nullus autem dici potest contumax contra superiorem, vel contra censuram, nisi præceptum superioris, vel censura fuerit expressa per signa exteriora; quamdiù enim censura non exprimitur, ignoratur: ignorantia autem excusat à contumacia, vt patebit ex dicendis. Ità Syluest. excommunicatio primo, num. 13. Nauar. cap. 27. num. 12. Sayrus, l. 1. c. 11. num. 1. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 AD ferendam censuram nō requirūtur certa, & determinata verba; sed sufficiunt, quæcumque verba, aut etiam scriptura, qua intentio Iudicis sufficienter exprimatur. Ratio est quia nullo iure cautum est, censurā per certa verba ferēdam esse; ergo sufficiunt quæcumque verba, aut etiam scriptura; cùm per scripturam sufficienter possit exprimi censura; sicut potest per verba. Ità Syluest. loco citato, num. 12. Nauar. & alij, quos citat, & sequitur Vgolin. tab. j. cap. 20. in principio, & tab. ij. cap. 28.

TERTIA PROPOSITIO.

3 CEnsura ità ferri, & exprimi debet, vt verba, in quibus continetur, sint definita, & determinata ad aliquam particularem cēsuram; vnde qui fert censuram hoc modo, qui tulerit arma, vinculo censurę sit obstrictus, nihil operatur, eo q̃ huiusmodi verba nullā determinent censuram. Ratio est tum quia non potest effici effectus in genere, sed in specie. Tùm quia verba faciunt quod significant; ergo quando significant censuram in genere, nihil faciunt; debent enim facere, & operari illam censuram, quæ per verba exprimitur; per verba autem non exprimitur vlla censura particularis, sed tantūmodò censura in genere, quæ non datur; signum ergo est, verba, quibus censura exprimitur, debere esse definita, & determinata ad particularē aliquā cēsurā.

Dices, si feratur excommunicatio in genere, dicendo, excommunico, valida est excōmunicatio; vt patet ex Cap. si quem de sententia excommunicationis; ergò etiam valida est censura in genere lata, & validus est iste modus lo-

quendi. Qui tulerit arma, vinculo censuræ teneatur.

Respõdeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia primus ille modus loquendi, excommunico, iuxta communem vsum, & peritorum intelligentiam, accipitur pro maiori excommunicatione, non verò pro excommunicatione in genere, quæ diuiditur in maiorem, & in minorem; quando verò fertur minor excõmunicatio, solet apponi aliquod verbum sufficienter indicãs minorem excommunicationem. Secus dicendum est, quando censura fertur in genere; tunc enim non est maior ratio, cur vna potius censura, quàm altera intelligatur. Ità Suarez, d.3.sect.2. num.9. & alij communiter.

4 Ex dictis colligit Vgolinus tab. j. c. 20.§.3. num.4. vbi citat Nauar. cap.27. num.161.& alios, Henriquez. libro 13. cap.32.num.4.Sayrus; lib.4.cap.7.nu.3. non incurri excommunicationem, vel suspensionem, quæ fertur sub disiunctione, E.g. qui tulerit arma, sit excõmunicatus, vel suspensus; aut clericus, qui tulerit arma, sit suspẽsus ab officio, vel beneficio. Ratio est tùm quia verba, cum non sint determinata ad aliquã particularem censuram, nihil operantur; non enim possunt operari effectum in genere. Tum quia sententia sine certa quantitate prolata non meretur nomen sententiæ, lege 3. C. de sententia, quæ sine certa quantitate profertur. Tùm quia non est maior ratio, cur vna censura potius incurratur, quam alia; aut cur verba de vno potius effectu intelligantur, quam de alio.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Suarez, d.3.sect.2.num.12., videlicet validam esse censuram latam sub forma disiunctiua; quamuis enim censura sub hac forma lata non sit absolutè determinata ad vnam partem, nihilominus confusè saltem est definita, & determinata ad vnam; nam Iudex intendit, vt delinquens vnam earum censurarum incurrat; itaut liberum sit delinquenti sese applicare ad vtram ipse voluerit partem; sicut patet in simili in sentẽtia à Iudice lata hoc modo, Reus, vel soluat ducẽtos nummos aureos, vel mittatur ad triremes per biennium; aut etiam quando Confessarius iniungit pœnitenti satisfactionem sub disiunctione hoc modo, vel cõtine te vno die à vino, & carne, aut duos regales pauperi solue. In his casibus, sicut liberum est reo, & pœnitenti eligere quã voluerit partem, ita etiam liberum videtur delinquenti eligere quam voluerit cẽsuram, sub forma disiunctiua impositam.

5 Rogabis quid faciendum sit, quãdo delinquens non vult vnã partẽ eligere.

Respondeo ipsum in eo euentu subiacere vtrique pœnæ; nam hæc videtur intentio ferentis pœnas sub disiunctione. Aut dici potest delinquentem, qui vnam censuram non obseruat, censeri alteram elegisse; nam quando ex disiunctiua vna pars destruitur, manet altera.

Hinc patet respõsio ad rationes Vgolini, Henriquez, & aliorum: dicendum enim est censuram esse confusè definitam ad vnam partem.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Verba, quibus exprimitur censura, debent esse determinata ad aliquam personam, eam nominando, si cognoscitur, vel describẽdo aliquo modo, vel illam designando per ordinem ad delictum; vt si dicatur, clericus, qui gestauerit comam, incidat in suspensionem, Hæc verba sunt sufficienter determinata ad Clericum, qui gestat comam, illumque sufficienter designant per tale delictum.

Ratio cur censura debeat esse determinata ad aliquam personam, est, quia verba faciunt in censuris, quod significant, ergo quando nullam personam significant, nullam afficiunt. Hac de causa non sufficit, inquit Suarez loco citato, sect.2.num.16. ferre excommunicationem hoc modo. Ego excõmunico; cũ enim in istis verbis nulla persona exprimatur, dicendum est nullam personam subiacere excõmunicationi

Hinc

7 Hinc sequitur, inquit Angelus verbo excommunicatio 2. num. 4. nullum subiacere excommunicationi, quando superior dicit excommunico vnum de duobus, aut excommunico vnũ ex ijs, qui furati sunt, quando plures furati sunt; cum enim verba sint indetermina ta, nec constet ad quem superioris intentio referatur, nullus remanet excõicatus, nullusque tenetur eos euitare.

PVNCTVM VIII.

Vtrùm censura ferri debeat in scriptis.

1 *An grauiter peccet ferens censuram sine scriptura, aut sine expressione causa, & an incurrat aliquam pœnam.*
2 *Quinàm eximantur ab hac pœna.*
3 *An inualida sit censura lata sine scriptura, vel sine causa expressione.*

TRia principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm ferens censuram sine scriptura grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam. Secundò, vtrùm aliquæ personæ eximantur ab incurrenda pœna constituta ferentibus censuram sine scriptura. Tertiò, vtrùm censura lata sine scriptura sit valida.

PRIMA PROPOSITIO.

1 FErens censuram solo verbo, sine scriptura, mortaliter peccat, & incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem; quam suspensionem etiam incurrit ferens censuram sine expressione causæ, aut qui parti petenti non concedit exemplar scripturæ intrà mensem, si petatur. Hæc Propositio patet ex capite 1. Cùm medicinalis de sententia excommunicationis in 6. vbi prędicta suspensionis pœna est imposita. Ità Nauar. c. 27. num. 8. Sayrus, l. 5. c. 13. num. 17. Angelus verbo, Suspensio primo, num. 16. Vgolinus tab. 1. c. 14. §. 6. Henriquez, lib. 13. c. 34. num. 4. Auila 2. par. cap. 2. disp. vnica dubio 3. & tertia parte disp. 3. dubio 1. concl. 4. Suarez, de censuris disp. 3. sect. 13. & d. 37. sect. 1. 3. versus principium, & alij cõmuniter.

Ratio cur requiratur expressio causę in scriptis est tum, vt Iudex cautior fiat in ferenda censura, ne imprudens habeatur ferendo cẽsuram ob quamcumque leuem causam; tum quia ligatus censura potest confugere ad superiorẽ; Superior autem non potest facile iudicare, nisi nota sibi sit causa, ob quam lata est censura.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 AB ista pœna suspensionis recensita eximuntur Episcopi ferentes cẽsuram solo verbo. Ratio est, quia citato cap. 1. medicinalis non fit mentio Episcoporum; quando autem in censura suspensionis, vel interdicti non fit mentio Episcoporum, certum est Episcopos non ligari; vt patet ex cap. Quia periculosum de sententia excõicationis.

Secundò eximuntur denũciantes aliquem excommunicatum, quia in dicto cap. non fit mentio denunciantis. Ità Nauar. quem citat, & sequitur Auila 3. par. d. 3. dubio 3. concl. 4.

Tertiò eximuntur ferentes censuram sine scriptura, quando hoc faciunt ob vrgentem, & iustam aliquam causam, vt quando instat periculum, nisi censura statim feratur absque scriptura.

Quartò eximi possunt, qui hoc faciũt bona fide, & ex quadam inaduertentia censuræ; nam in cap. citato. Cum medicinalis sermo est de violatore temerario, qualis non est, qui hoc facit bona fide, & ex inaduertẽtia censuræ, quamuis Glossa in eodem capite oppositum sentiat.

Quintò eximuntur ab aliquibus Prælati religiosorum ferentes censuras cõtra suos religiosos sine scriptura; nimis enim durum esset ipsis seruare hunc ordinem iuris; cum sæpe censurã ferre debeant. Ità Henriquez loco citato Sayrus, l. 5. cap. 9. & alij. Alij verò, vt Nauar. c. 27. & Vgolinus loco citato probabi-

habilibus non excusant religiosos, nisi peculiare priuilegium habeāt à Summo Pontifice. Ratio est quia caput Cum medicinalis absolutè loquitur, nec adest ratio sufficiens, propter quam excipiendi sint religiosi, qui non debent temerè, & ex leui quacunque causa graues censuras ferre.

Hinc patet responsio ad rationem Sayri, Henriquez, & aliorum.

Sextò eximūtur ferentes simplicem prohibitionem, qui non intendunt ferre censuram propriè dictam, vt quando Præfecti chori, abigunt, & repellunt aliquos Canonicos à choro, sed non intendunt illos propriè suspēdere à choro. Ità Auila loco citato, & alij recentiores communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Censura lata sine scriptura, vel sine expressione causæ non est irrita, & inualida. Ratio est tum quia omissio scripturæ, seu causæ non censetur omissio formę substantialis, sed tātummodò accidentalis; vt patet ex dictis de legib. q. j. pun. 4. versus finē vers. Vnū superest dubium; tùm quia sic habetur in cap. 1. de sentent. excommun. in 6. ijs verbis, superior, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans, &c. ergo signum est censuram esse validam; nam si esset inualida non esset opus relaxatione. Ita Suarez de censuris, d. 3. sect. 13. num. 8. & lib. 5. de legib. cap. 32. & alij cōiter contra Ripā in rubricis de Constitutionibus, nu. 48.

PVNCTVM IX.

Vtrùm inferenda, vel incurrenda censura requiratur admonitio.

1 *An ad incurrendam censuram requiratur admonitio.*

2 *An censura lata contra non denunciantes blasphemos incurratur absq; noua admonitione.*

3 *An sit inualida censura, quando nulla præcessit admonitio.*

4 *An Ecclesia possit de plenitudine suæ potestatis ferre censuram absque vlla admonitione.*

5 *Quotuplex admonitio requiratur in ferenda censura.*

6 *An valida sit censura, quando vna tantum admonitio præmittitur.*

7 *Quantum temporis spatium requiratur in singulis admonitionibus.*

8 *Cui facienda sit admonitio.*

9 *An sufficiat, si admonitio fiat ad domum delinquentis.*

10 *An admonitio aliquando non sit facienda delinquenti.*

11 *Cui facienda sit admonitio, quando censura fertur contra communitatē.*

12 *An requirantur testes, quando fiunt admonitiones.*

Qvatuor principaliter quęremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm necessaria sit admonitio. Secundò quotuplex admonitio necessaria sit. Tertiò, cui facienda sit. Quartò, vtrum aliquę personæ debeant interesse, quando fit admonitio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ad incurrendam censuram prærequiritur admonitio. Hæc Propositio patet ex cap. Sacro de sententia excommunicationis, vbi sermo est de excommunicatione. Ex cap. reprehensibilis de appellationibus, vbi hoc exprimitur de suspensione, & ex cap. statutum de sentētia excommunicationis in sexto, vbi hoc deciditur de Interdicto, vt ostendit Vgolinus tab. j. cap. 18. Ratio est quia censura ex consuetudine Ecclesię ferri solet tantum in contumaces contra Ecclesiam, vel contra superiorem; sed non potest esse contumacia contra Ecclesiam, vel superiorem, nisi præsupponatur admonitio; delinquens enim, si per admonitionem cōscius esset censure, fortasse obediret, & nō peccaret perterritus metu tantæ pœnæ, ergo præsupponenda est admonitio. Ità Say-

Sayrus, l.1.cap.12. Suarez, d.3.sect.12. nu.4. Nauar.loco citato. Vasquez tract. de excõmun. dub.12. num.4. & Vgolinus tab. j. c. 18. vbi alios refert.

Ratio allata ostendit admonitionem requiri in censura, siuè lata sit ab homine, siue à iure, siue ob eandem, siue ob diuersam causam; siue in genere, siue in specie, siue pro præteritis, siue pro futuris culpis. Hæc tamen est differentia inter censuras latas pro præteritis, & pro futuris culpis, quod censuræ latæ pro futuris culpis non requirunt admonitionem distinctã ab ipsa lege, vel prohibitione. Ratio est tum quia lex ipsa non ignorata admonet. Tum quia sequeretur nullam censuram incurri ipso facto propter aliquod delictum, si præter legem necessaria esset alia admonitio. ita Vasquez loco citato, & alij.

Ex quo patet, excommunicationem ferri posse hoc modo, omnis Clericus, qui tulerit arma sit excommunicatus; consequenter Clericum delinquentem excommunicatione ligari absque alia admonitione. In censuris verò latis pro culpis præteritis, vel præsentibus requiritur admonitio distincta, vt patet ex cap. Romana de sent. excõmun. in 6. ex cap. Sacro eod. tit. & ex alijs iuribus relatis à Suarez.

2 Ex dictis sequitur primò, illum, qui non denunciat blasphemos habentes cõsuetudinem proferendi blasphemias hæreticales, ligari absque alia admonitione censura excommunicationis, lata ab Archiepiscopo contra non deferẽtes intra quindecim dies huiusmodi blasphemos; nam præceptum superioris latum sub censura incurrenda, nisi blasphemi deferantur, vicem gerit admonitionis, eamque sufficienter continet. Ità Angelus, & alij apud Sayrum loco citato, nu.6. & apud Suarez, sect.8. nu.5.

3 Secundò inualidam esse censuram, quando nulla præcessit admonitio.

4 Vtrùm verò admonitio ita sit de essentia censuræ, vt Ecclesia non possit de plenitudine suæ potestatis illam ferre sine admonitione, controuersia est inter DD. nam Vasquez loco citato & Auila cum pluribus alijs DD. existimãt admonitionem esse de essentia excommunicationis, & Ecclesiã non posse de plenitudine suę potestatis excommunicare sine admonitione, vt colligitur ex illis verbis, si Ecclesiam non audierit sit vt Ethnicus, & Publicanus Suarez verò d.3. sect.8. Caietanus 2. 2. quęst.69. art.2. & alij censent, Ecclesiam posse de potestate absoluta ferre censuras sine admonitione, quamuis ordinariè non possit. Ratio est quia ferre censuras sine admonitione nõ ita repugnat iuri naturali, vel Diuino, quin Ecclesia de plenitudine suę potestatis possit hoc facere. Sententia Suarez mihi magis probatur quare ad argumentum Vasquez, & aliorũ respondetur in illis verbis sermonem esse de correctione fraterna, aut de potestate ordinaria.

Obijcies contra Propositionem. Capite, Tàm litteris de testibus, Summus Pontifex videtur aliquos suspẽdere ob delictum præteritum absq; præuia admonitione; ergo ad incurrendam censuram non est necessaria admonitio.

Respondeo negando cõsequentiam. Concedo quidem suspensionem, & interdictũ posse aliquando ferri sine præuia admonitione pro præteritis culpis; sed tunc non feruntur per modum censuræ, & medicinæ; sed per modum simplicis pœnæ; excommunicatio verò, cũ semper sit pœna medicinalis, nõ potest ferri absque admonitione pro culpis præteritis; propterea Summus Pontifex non potest de potestate saltem ordinaria aliquem validè excommunicare, nisi premittat aliquam admonitionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Triplex admonitio præmittenda est formaliter, aut virtualiter, quando scilicet sententia fertur per modũ censuræ, nisi aliter cõgat necessitas.

Quòd requiratur triplex admonitio colligitur tùm ex Matth. 18. vbi Christus

ëius præcepit peccantem prius corrigi secreto, deinde adhiberi testes, ultimo dici Ecclesiæ. Tùm ex 16.q.7.cap.Omnes decimæ.

Dixi quando sententia fertur per modum censuræ; quia potest aliquando suspensio, & interdictum ferri per modum pœnæ uindicatiuæ pro delicto cõmisso absque præuia monitione.

Dixi triplex formaliter, aut uirtualiter, ut aduerterem sufficere aliquando unam admonitionem pro tribus, assignatis competentibus aliquorum dierum interuallis, nisi facti necessitas aliquando suaserit interualla esse moderanda, cap. Constitutionem de sentent. excõm. in 6. unde inquit Suarez, sufficit, ut Iudex concedat sex dies absolutè; eo ꝙ uirtualiter tria interualla uideantur in hoc termino contineri; modò Iudex explicet hunc esse ultimum terminum. Si uerò non explicet hunc esse ultimum terminum, reus non dicitur sufficienter contumax eo ꝙ bona fide possit credere alium terminum superesse, seque illum uelle expectare.

Dixi in Propositione, nisi aliter cogat necessitas; nam urgente necessitate fieri potest, ut una monitio absolutè sufficiat, cap. citato de sent. excõm. in 6. Non tamen põt omitti omnis admonitio; etiamsi alioquin aliquis sit dispositus, & paratus ad patrandum delictum; nam una saltem monitio præmittenda est, etiamsi necessitas urgeat; nam posita monitione censurę fieri potest, vt delinquens sese retrahat à delicto.

6 Quæres primò, vtrùm sit valida censura, quando præmittitur vna tantùm admonitio, absque necessitate vrgente.

Respondeo validam esse, quia nullo iure cauetur esse inualidam; quamuis Iudex illam ferens sine triplici admonitione grauiter peccet, eo ꝙ faciat cõtra prohibitionem in re graui. Ità Suarez, d.3.sect.11.num.4. Vgolinus tab. j. cap.18. in prin. nu.4.& plures alij apud Sayrum loco citato, num.26. Excipitur tamen censura ab homine lata contra participantes cum excõmunicatis, quæ triplicem requirit admonitionem; alioquin, si fiat sine triplici admonitione, vel saltem sine vna pro omnibus cum debito dierum interuallo, inualida est, cap. constit. de senten. excõm. in 6. Videte Sayrum loco citato, nu.29. Suarez, d.4. sect.7. num.39.& Vasquez dub.12. num.16.

7 Quæres secundò quantum temporis spatium sit constituendum pro singulis monitionibus.

Respondeo constituendos esse duos saltem dies pro singulis monitionibus, vt colligitur ex capite constitutionem citato; vbi habetur obseruanda esse aliquorum dierum interualla, qui modus loquendi importat distantiam duorum saltem dierum inter vnam, & alteram monitionem. Non nego tamen quin Iudex possit pro sua prudentia interuallum ampliare, vel restringere etiam ad vnum diem; vel ad breuius tempus, si opus fuerit, vt colligi vide ex prædicto capite. Videte Vgolinum tabula prima, cap.18.§.2.num.4.

TERTIA PROPOSITIO.

8 QVando censura fertur cõtra personam aliquam particularem, & determinatam, admonitio facienda est coram illa persona. Ratio est quia ad incurrendam censuram requiritur contumacia; sed nullus est contumax, nisi sit admonitus; ergo quando censura fertur contra personam aliquam particularem, & determinatam, admonitio facienda est coram illa persona. Ita Vgolinus tab. j. c.18.§.1.& alij cõmuniter.

Dixi quando fertur contra personam aliquam particularem; nam quando censura fertur generaliter, non potest hoc modo fieri admonitio; eo ꝙ ignorentur delinquentes; vnde tunc temporis sufficit admonitionem fieri in loco publico, vt in Ecclesia coram populo; hac enim admonitione posita delinquẽtes venient in cognitionem censuræ, sufficienterque dicentur contumaces, faciendo contra prohibitionem, post-

quam habuerint illius cognitionem, vt bene ait Suarez, d.3. sect.11.num.5.

9 Hinc colligi potest, in ferenda censura contra particularem aliquam personam, regulariter non sufficere admonitionem fieri ad domum illius, contra quem censura fertur; tunc enim contingere potest, vt ipse nihil sciat, & consequenter puniatur pœna censuræ absq; contumacia, & inobedientia, quod fieri non posse constat ex dictis. Non nego tamen quin sufficiat in aliquibus casibus, admonitionem fieri ad domum illius, qui censura ligandus est.

Primus casus est, quādo reus per dolum se abscondit, vel impedit per vim ne moneatur, in quo casu dicitur sufficienter contumax, etiamsi non fiat illi personalis admonitio: debet tamē prius probari ipsum se abscondere per dolū, vel impedire per vim; cum non præsumatur factum, vel dolus, nisi probetur, l.dolum.ff.de dolo. Si contingat huiusmodi delinquentem non habere domicilium sufficiet monitionem fieri in Ecclesia Cathedrali, vel principali illius loci. Ita Suarez, sect.11.num.6. Vgolinus loco citato.§.1.& alij communiter.

Secundus casus est, quando semel facta fuit personalis admonitio; tūc enim cæteræ fieri possunt ad dumum, aut per edictum aut in ipso Tribunali, vt ostēdit Vasquez, num.10. Vgolinus loco citato cum alijs. Et patet ex decisione Rotæ in nouis 399.

Tertius est, quando citatio facta ad domum innotuit delinquenti; tūc enim reliquæ fieri possunt ad domū. Ita Sayrus loco citato à nu.12. Vasquez, Vgolin.& Suarez locis citatis.

10 Quæres primò, verùm dentur aliqui casus, in quibus non sit necesse admonitionem facere delinquenti.

Respondeo meo iudicio nullum dari absolutè loquendo de admonitione, vt patet ex rationibus in prima propositione allatis, quāuis Toletus, lib.2.c.9. & Sayrus, cap.12. saltem in duobus casibus, sentiant non opus esse præmittere admonitionem.

Primus casus est, quādo aliquis à Iudice sedente pro tribunali admonetur, num parere velit; tunc enim, si dicat se nolle parere, potest absque alia monitione ligari censuris; quia censetur sufficienter contumax contra superiorem. Sed hic casus non videtur mihi absolutè concedendus: quamuis enim ille sit inobediens, & contumax contra præceptum superioris, nihilominus non videtur contumax contra censuram, cum superior non præceperit parere sub sententia censuræ. Ita sentire videtur Suarez, d.3.sect.10.num.8.

Secundus casus, inquiunt isti Doctores, est quando aliqua censura lata est à iure propter aliquod delictum tunc.n. inferior habens potestatem excommunicandi potest ferre excommunicationem propter idem delictum absq; alia admonitione; sed neque hic casus videtur admittendus; nam delinquens, quāuis sit contumax cōtra censuram iuris, non est tamen contumax contra censuram latam ab inferiore Iudice, nisi de illa certior fiat per aliquam admonitionem. Ita Suarez loco citato, num.18. Vasquez loco citato, num.14. & alij.

11 Quæres secundò, cui facienda sit admonitio, quando suspensio, vel interdictum fertur contra Communitatem.

Respondeo faciendam esse delinquēti, ob cuius delictum fertur interdictū, vel suspensio. Ratio est quia ipse est inobediens, & contumax, non verò Communitas, ergo admonitio facienda est delinquenti, non verò Communitati nisi forte delinquens alia ratione non possit admoneri, & retardari à peccato. Ità Suarez, d.3.sect.8.num.2.

QVARTA PROPOSITIO.

12 Quando fit admonitio alicui personæ, seù citatio, debent interesse aliquæ personæ idoneæ, quæ testentur, si opus fuerit, monitionem factam fuisse. Hæc propositio colligitur ex cap. Sacro de sententia excommunicationis, vbi superior, qui sine monitione,

tione; & fine hac circunstantia tulerit excommunicationem, interdicitur ab ingressu Ecclesiæ per vnum mensem.

PVNCTVM X.

Vtrum in ferenda censura requiratur iusta causa.

1 *Quot modis censura dicatur iniusta.*
2 *An valida sit censura lata ex odio, vel inuidia.*
3 *An valida sit censura, quando prætermittitur ordo iuris.*
4 *An censura sit inualida, quando non est vera causa, propter quam fertur.*
5 *An iniustè excommunicatus priuetur suffragijs Ecclesiæ, aut communione fidelium.*
6 *An iniustè excommunicatus possit celebrare.*
7 *An iniustè excommunicatus priuetur iurisdictione, & an possit recipere beneficium, & alias dignitates.*
8 *An inualida sit censura continens errorem intollerabilem.*
9 *Quandonam sententia contineat errorem intollerabilem.*
10 *An obliget lex præcipiens aliquid turpe, aut inutile, aut contra commune bonum.*
11 *An in dubio iustæ causæ cēsura obliget.*

1 Notandum est sententiam tripliciter esse posse iniustam. Primò, quando non prouenit ex amore iustitię, vel ex desiderio correctionis; sed potius ex odio, vel inuidia. Secundò, quando non seruatur ordo iuris, qui duplex est, vnus appellatur substantialis, & necessarius ad validitatem senteītiæ, seù censuræ, qualis videtur esse admonitio: alter dicitur accidentalis, qualis videtur esse scriptura, vel expressio causæ. Quādo deficit ordo substantialis in ferenda censura, censura dicitur formaliter iniusta. Tertiò quando causa, propter quā fertur censura, non est vera, vel non est æqua, licet in iudicio per testes probetur vera, & in hoc casu censura dicitur materialiter iniusta.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Censura iniusta primo modo, quæ scilicet nō prouenit ex amore iustitiæ, sed potius ex odio, valida est; Ratio est tum quia prauus Iudicis affectus, & mala ipsius intentio nulli nocet, sed soli nocet Iudici. Tùm quia nihil essentiale deficit, ratione cuius irrita esse debeat censura; ita communiter DD. teste Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 11 num. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Inualida est censura iniusta secundo modo, quando scilicet prætermissus fuit ordo iuris necessarius; nam sententia lata non seruato iuris ordine necessario, non est sententia, nec consonis iuri, vt ostendi de legibus, & in octauo Decalogi Præcepto.

Hinc patet quomodo intelligēda sit illa Gregorij sententia homilia 26. in Euangelia, vbi habetur sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta sit, timenda est; intelligenda enim est de illa sententia, quæ fertur à Pastore non seruato iuris ordine tantum accidentali, aut de illa snīa, quæ prouenit ex prauo affectu.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Inualida est cēsura materialiter iniusta, quando scilicet causa, propter quam fertur, non subsistit. In hac Propositione nō cōueniunt omnes Doctores; nam iurisperiti communiter affirmant esse validam. Alij verò præsertim Theologi negant validam esse, & horum sententia mihi probabilior videtur. Ratio est tùm quia nemo ligatur censura maiori, nisi propter peccatum mortale; quando autem censura est materialiter iniusta, non adest peccatum mortale; cum censura feratur ob causam, quæ non subsistit, & ob peccatum, quod verè non fuit commissum, quamuis in iudicio probetur commissum. Tùm quia Iudex Ecclesiasticus,

11 Quæres vtrùm ille, contra quem lata est censura, debeat se tanquam ligatum censura gerere, quando causa, propter quam lata est censura, est dubia, quando scilicet non constat vtrum materia, propter quam fertur censura, digna sit censura, seù quãdo dubitatur, an sententia sit valida.

Respondeo teneri se gerere tanquam ligatum censura. Ità Sayrus loco citato, num. 14. Suarez, sect. 6. num. 6. Henriquez, lib. 13. cap. 15. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 11. num. 23. Manuale Prælatorum loco citato art. 14. concl. 3. Ratio est tum quia in periculo animæ tutior, & certior via eligẽda est. Tùm quia in dubio standum est iudicio superioris, illique parendum est; cum habeat ius ferendi censuras; vndè si duo litibus contendãt circa fundum, aduocatis peritis pro vtraque parte afferentibus, fundum spectare ad suum clientem, ille ligatur censura, contra quem Iudex fert sententiam sub excommunicatione, si fundum non cedat alteri, in cuius fauorem tulit sententiam; & hoc verum est, quando ius partium litigantium est dubium, vt ait Auila 2. par. c. 6. d. 1. dubio 2. concl. 2. Sayrus, & Henriquez locis citatis; quando verò probabilior est sententia affirmans causam, propter quam lata est censura, esse iniustam, valdè probabiliter sustineri potest subditos nõ ligari censura. Ità Suarez loco citato; nam sequi possumus opinionem probabilem. Videte quæ in simili diximus de Iustitia vectigaliũ in tractatu de restitutione, & in tractatu de Peccatis de conscientia dubia, & de opinione probabili.

PVNCTVM XI.

Vtrùm in ferenda censura seruanda sit aliqua circunstantia loci.

1 *Quanàm pertineant ad iurisdictionem gratiosam, & contentiosam.*
2 *Quenàm dicatur censura lata per modum statuti, & per modum sententiæ.*
3 *An censura ferenda sit in proprio territorio.*
4 *An Episcopus possit ferre censuram extrà propriam* Diœcesim.
5 *An Religiosi possint extra sua monasteria ferre censuras.*
6 *An ferri possit censura contra subditos in alieno territorio existentes.*
7 *An clericus existens in alieno territorio possit ligari censura, si non resideat, aut ad Synodum non accedat.*
8 *An faciens contra censuram in loco exempto ligetur censura.*
9 *An accedens ad Monasteria exempta Monialium ligetur censura.*
10 *An stuprator ligetur censura, si stuprum committat extra territorium.*
11 *An existens in Ecclesia ligetur censura, occidendo hominem existentem extra Ecclesiam, aut è contrà.*
12 *An vulnerans in Ecclesia, aut in territorio, in quo lata est censura, ligetur censura, si vulneratus moriatur extra Ecclesiam, aut extra territorium, in quo lata est censura.*
13 *An ille, qui furatur extra propriam Diœcesim ligetur censura.*
14 *An superior possit per sententiam ligare suos subditos existentes in aliena territorio.*
15 *An Clericus Mediolan. ligetur excõmunicatione, gestando sclopum in in Diœcesi Bergomensi.*
16 *An quilibet Christianus ligetur censuris à Summo Pontifice latis.*
17 *An Sacerdos Mediolanen. ligetur suspensione celebrando extra Diœcesim.*
18 *An Archiepiscopus Mediolani possit ferre censuram contra fures, qui Mediolani furati sunt, si se recepiant in aliam Diœcesim.*
19 *An censura lata ab Archiepiscopo extendatur ad suffraganeos, & eorum subditos.*
20 *An extraneus ligetur censuris latis à superiore loci, vbi existit.*
21 *An Clericus extraneus ligetur excõicatione, si Mediolani sclopũ deferat.*

22 *An extraneus, qui erat Mediolani, quandò lata fuit censura, teneatur ad illam seruandam.*

QVatuor principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum seruanda sit circunstantia loci, itaut superior debeat ferre censuras, dum existit in proprio territorio. Secundò, vtrum superior possit per statutum ligare censuris suos subditos in alieno territorio existentes. Tertiò, vtrum saltem hoc possit facere per sententiam. Quartò, vtrùm possit ligare extraneos, itaut extranei accedentes ad proprium ipsius territorium afficiantur censuris ab ipso impositis. Sed hic prius duo præmittenda sunt.

1 Præmittendum est primò, ea, quæ fiunt extra proprium Territorium, esse in duplici differentia; alia pertinent ad iurisdictionem gratiosam, & voluntariam, quæ scilicet non requirunt causæ cognitionem, seù Processum, seu strepitum iudicialem; Alia pertinent ad iurisdictionem cōtentiosam, & hæc fiunt cum causæ cognitione, & strepitu iudiciali.

2 Præmittendum est. Secundò, censurā aliquando ferri per modum sententiæ, aliquando per modum statuti. Hæc est differentia inter censuram latā per modum sententiæ, & latam per modum statuti, quod sententia lata per modum statuti obligat solum existentes, & delinquentes in territorio Legislatoris; nam statutum respicit directè Territorium; Censura verò lata per modum sententiæ afficit personam subditam vbicunque sit, etiamsi extra Territorium ferentis censuram existat, siue censura lata sit per sententiam generalem, siue per sententiam particularem; nam respicit personas secundum se, consequē quenter illas afficit vbicunque existāt. Ità Suarez de censuris, d.5. sect. 5. nu. 17. Vgolinus tab. 1. cap. 9. §. 3. num. 4. & alij contra Couarruuiam, cap. Alma mater j. par. §. 10. num. 3. Auilam 2. par. cap. 3. disp. 2. dub. 2. concl. j. Salas de legibus, disp. 14. sect. 8. num. 90. & alios asserentes, Episcopum non posse excommunicare sibi subditum existentē extra propriam Diœcesim, non tantum per statutum, vt communiter concedunt Doctores; sed neque per sententiam generalem, vel particularem ob delictum cōmissum extra propriam Diœcesim; Ob delictum verò commissum in propria Diœcesi, vel territorio posse ab Episcopo excommunicari subditū existentem in alieno territorio.

PRIMA PROPOSITIO.

3 IN ferenda censura seruanda est circunstantia loci, seù proprij territorij, quando ad illam ferendam opus est iurisdictione contentiosa. Ratio est quia iurisdictio contentiosa non potest exerceri extra proprium territoriū absque licentia Ordinarij; sicut neque potest exerceri in loco exempto; cap. fin. de Constitutionibus, lib. 6. & cap. Luminoso 18. q. 2.

Dixi quando ad illam ferēdam opus est iurisdictione contentiosa; nam quādo non est opus huiusmodi iurisdictione, potest ferri censura in alieno territorio; nihil enim obstat quominus ferri possit in alieno territorio. Ità Nauar. c. 27. num. 6. Vgolinus tab. 1. cap. 27. §. 1. num. 4. Sayrus, l. 1. cap. 14. num. 4. Paludanus, dist. 19. q. 2. art. 3. Manuale Prælatorum, q. 3. art. 8. concl. 2.

4 Hinc patet Episcopum non posse extra propriam Diœcesim ferre censuram sedendo pro tribunali, & cum causæ cognitione; sine causæ verò cognitione, seù non sedendo pro tribunali posse; vnde potest ferre censuram per modum statuti, aut pro re manifesta, quæ non requirit causæ cognitionē, vel si eam requirit, facta est in proprio territorio; sicut etiam potest eam ferre, dum habet licentiam Ordinarij illius loci. Ità Sayrus loco citato. Auila 2. par. cap. 3. disp. 2. dub. 1. & alij, qui addunt, quando Episcopus impeditur, ne iurisdictionem exerceat in proprio territorio,

rio, posse illam exercere in alieno, in loco vicino suo Episcopatui, vt patet ex clementina j. de foro compet.

Objicies contra Propositionem. Superior potest proprium subditum absoluere extra proprium territoriū, ergo etiam potest extra proprium territoriū ligare censuris.

Respondeo nō posse iudicialiter absoluere, sicut neque potest iudicialiter ligare extra proprium territorium; extraiudicialiter verò, sicut potest ligare, ita etiam potest absoluere; vt sic enim exercet iurisdictionem voluntariam, & gratiosam, quæ potest in alieno territorio exerceri, sicut Parochus potest in aliena Diœcesi excipere Confessiones suorum subditorum, illosque absoluere, vt patet ex dictis de Pœnitentia cum communi DD. sententia.

5 Hinc colligi potest, vtrùm Prælati Religiosorum possint extra sua Monasteria, & loca excommunicare religiosos sibi subditos; cum etiam ipsi Prælati Religiosorum videantur habere propria territoria, vt ait Manuale Prælatorum loco citato, concl. 3. quamuis Sayrus loco citato, num. 6. casū 11. cum Panormitano velit Abbates, Priorés, Prouinciales, & alios superiores habentes iurisdictionem sine territorio, posse, vbicumque existant, ferre censuras, & consequenter ligare suos subditos, etiāsi delinquant extra Monasteria. Videte Sayrum loco citato, Auilam loco citato dubio 5. Syluestr. verbo excommunicatio 2. num. 15. Suarez, tomo 5. de cēsuris, d. 5. sect. 5. nu. 18. Vgolinum, cap. 27. §. 1. num 6. Rodriquez, tom. 2. quęst. reg. q. 59. art. 1. Manuale Prælatorum loco citato. Et Emanuelem Sà verbo absolutio, num. 7.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Superior nō potest ferre censuras per statutum contra existentes in alieno territorio, itaut delinquens extra proprium Episcoparum, vel territoriū, incurrat censuram latam per modum statuti; vndè Ciuis Mediolanensis, qui Bergomi non obseruat statutū Archiepiscopi Mediolanēsis, non incurrit cēsuram latam cōtra violantem statutum Archiepiscopi. Ità communiter DD. quos magno numero refert Salas dè legibus, disp. 14. sect. 5. num. 60. & constat ex cap. 2. §. Statuto Episcopi de Constitutionibus in 6. contrà Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 12. num. 21. Salas de legibus d. 14. sect. 7. num. 89. ad finem. Ratio est quia extra territorium iusdicenti non paretur impunè; idest nulla pœna imponitur non obedienti proprio superiori extra ipsius iurisdictionem, quādo scilicet censura lata est per statutum, lege fin. ff. de iurisd. omn. iudic. Ità Suarez loco citato, sect. 4. nu. 4. & alij DD. communiter, teste Couar. cap. Alma mater parte j. §. 10. num. 3. contra Innocētium relatum ab Armilla verbo excommunicatio, numero 3. Quare licèt Episcopus intendat per statutum ligare sibi subditos existētes extrà proprium territorium, re vera non ligat; ad ligandum enim, seù obligandum nō sufficit intentio; sed requiritur iurisdictio; Episcopus autem non habet iurisdictionem obligandi per statutum suos subditos in alieno territorio existentes, modò reuera existant extra territorium, & simul etiam res, circa quam ipsi delinquunt, sit extra territorium, vt inquiunt cōmuniter DD. apud Salas loco citato, num. 70.

7 Hinc sequitur primo, clericum existentem extrà Diœcesim posse à proprio Episcopo excommunicari etiam per statutum, quando non residet; quāuis enim ipse sit extrà Diœcesim; nihilominus potest excommunicari, nō residendo; quia consumat actum non residendi in Diœcesi, & censetur peccare in Diœcesi. Item Clerici vocati à proprio Episcopo ad Synodū sub censura, possunt ligari censura, quamuis tempore Synodi sint extra Diœcesim. Ratio est quia delictum omissionis censetur ibi committi, vbi actus pręceptus exercendus erat; Lege qui non facit, ff.

de regul. iur. Ità Salas loco citato, Suarez, sect. 4. num. 8. Sayrus, lib. 1. cap. 7. num. 10. Auila loco citato, dub. 2. concl. 3. Syluestr. excommunicatio 2. num. 8. Angelus excōmunicatio 1. nu. 10. & alij.

8 Secundò sequitur, transgredientem statutum proprij Episcopi in Parochijs exemptis, existentibus in Diœcesi proprij Episcopi, non incurrere censuram latam contra violantes statutum Episcopi. Ità Vgolinus tab. j cap. 9. §. 3. num. 3. Azor. j. par. lib. 5. cap. 25. quæsito 4. Salas loco cit. sect. 6. Suarez de leg. lib. 3. cap. 32. num. 9. & alij. Ratio est quia huiusmodi locus censetur extra iurisdictionem Episcopi, & perinde est, ac si existeret extrà illius Diœcesim; vndè dicitur esse in illius Diœcesi tantùmodo materialiter, sed non formaliter; cum non pertineat ad illius Diœcesim quò ad iurisdictionem. Ita Paludanus in 4. dist. 18. q. 2. Tabiena verbo excommunicatio 4. num. 4 & alij apud Salas, sect. 6. num. 83. ad finem. Ob eandem rationem mihi dicendum videtur cum Auila par. 2. c. 3. d. 2. dub. 5. Syluestro verbo excōmunicatio 2 nu. 12. Vgolino tab. j. cap. 9. §. 3. num. 3. & alijs contra Suarez loco citato, num. 6. Salas, sect. 6. nu. 85. & alios, violantem statutum Episcopi in Monasterio exempto non incurrere excommunicationē ab Episcopo latam. Et hoc verum est iuxta sententiam Auilæ, & aliorum, nō solum quando censura lata est per statutum; sed etiā quando lata est per sententiam. Sed de hoc quid nobis sentiēdum sit dicam in tertia Propositione.

9 Tertiò sequitur, accedentem ad Monasteria exempta Monialium incurrere censuram latam per statutum ab Episcopo contra accedentes ad illa Monasteria; nam accessus fit in territorio; nō verò incurrit censuram latam per modum sententiæ contra loquentes cum Monialibus; nam allocutio fit in loco exempto, vt suppono. Ità Angelus verbo statutum, num. 3. Vgolinus, tab. j. de cens. c. 9. §. 3. num. 3. Auila loco citato, dub. 5. & alij apud Salas loco cit. nu. 86.

10 Quartò stupratorem virginis non incurrere cēsuram (si quę lata esset per statutum hic Mediolani contra stupratores) trahendo virginem extrà territorium Mediolanense, & consumando copulam cum ea extra territorium. Ratio est quia delictum est inchoatum in territorio Mediolanensi, sed non est cōsumatum; censura autem lata est per modū statuti ob stuprum, vt suppono, idest ob actum consumatum; in hoc autem casu actus non est consumatus in territorio legislatoris.

11 Ex quo patet à simili, eum, qui dū existit in Ecclesia, iacit sagittam ad occidendum hominem existentem extrà Ecclesiam, non incurrere censuram latam contra occidētem in Ecclesia; nam illius delictum consumatur extra Ecclesiam, licèt inchoetur in Ecclesia. Econtra verò incurritur censura ab eo, qui, dum extrà Ecclesiam existit, sagittam iacit intra Ecclesiam, ibique hominem existentem occidit; nam homicidium completur in Ecclesia, licèt sit inchoatum extra Ecclesiam. Ita Suarez, d. 5. sect. 4. num. 9. & alij.

12 Addo vulnerantem alium in Ecclesia incurrere censuram latam contra occidentem in Ecclesia, etiamsi vulneratus non sit mortuus in Ecclesia, sed in propria domo, aut alibi. Ita probabilius censeo cum Suarez, d. 5. sect. 4. nu. 10. nam delictum censetur commissum in Ecclesia. Similiter vulnerās aliquem lethaliter in vno territorio, in quo lata est censura contrà homicidas, ligatur censura; quamuis vulneratus recedens ab eo territorio moriatur in alia regione, vbi nulla censura posita est contra homicidas; nam homicidium quò ad actum externum censetur consumatum in eo territorio, in quo lata est censura, & in eo conueniri potest; non verò potest conueniri in eo territorio, in quo vulneratus moritur; cum vulnerans nō deliquerit in eo territorio. Verùm quidem est expectandum esse effectum cōsumatum vulnerationis, vt incurratur censura; per accidens tamen est, effectū sequi

sequi magis in vno quàm in alio territorio. Ità Suarez loco citato, num. 10. quem sequi videtur Salas de legibus, d. 14. sect. 5. num. 73.

13 Quintò sequitur, Ciuem Mediolanensem, qui mutato domicilio furatur extrà Diœcesim Mediolanensem, non incurrere censuras latas ab Archiepiscopo Mediolani per modum statuti cõtra furantes, vel committentes in futurum aliud delictum; vt patet ex dictis rationibus. Immò non incurrit censuras, etiamsi latæ essent per modum sententiæ; nam censura est veluti quoddam præceptum, quod obligat, & afficit tantummodo subditos, qui autem mutauit domicilium non remanet subditus superiori illius loci, à quo recessit; consequenter superior illius loci non potest in ipsum suam iurisdictionẽ extendere.

Dixi in quinto corollario, non incurrere censuras latas per modum statuti contra furantes, vel committentes in futurum aliud delictum; nam quando censura lata est non propter delictum respiciens futurum, sed propter actum præteritum patratum eo tempore, quo delinquens erat subditus Archiepiscopo Mediolanensi, delinquens adhuc ligatur censura, etiamsi extra territoriũ Archiepiscopi existat; E. g. Archiepiscopus Mediolanensis fert excommunicationem contra Titium sibi subditum, qui furtum commisit, nisi restituat intra mensem, Titius ligatur excommunicatione nõ restituendo intra mensem; quamuis nondum elapso mense, seù termino mutet domiciliũ. Ratio est quia, quamuis per mutationem domicilij desinat esse subditus Archiepiscopo Mediolanensi simpliciter ratione domicilij; nihilominus remanet subditus secũdum quid, videlicet ratione delicti in illius territorio commissi; consequenter potest conueniri, & excommunicari, nisi restituat, cap. fin. de foro compet. Idem dicendum est, quando aliqua causa inchoata fuit sub vno tribunali, & interim reus mutat domicilium; adhuc enim potest conueniri, & excommunicari, cap. Proposuisti, de foro compet. & Lege Si quis. ff. de iudicijs. Ita Suarez d. 3. sect. 5. num. 5. & 6. Vgolinus, tab. j. num. 10. c. 4. Sayrus, l. 1. c. 11. n. 18. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Superior potest censuris per sententiam ligare suos subditos existentes in alieno territorio; proptereà fur committens furtum extra territoriũ sui superioris ligatur censuris ab eo superiore latis per modum sententię contra furantes. Ità Sayrus loco citato, cap. 7. nu. 18. Suarez loco citato, & alij, quos citat, & sequitur Vgolinus tab. j. cap. 9. §. 3. num. 4. contrà Auilam loco citato. Syluestrum excommunicatio. 2. q. 10. & alios. Hæc Propositio patet ex differentia allata inter statutum, & sententiam; nam statutum respicit territorium, seù personas subditas existentes in territorio superioris; setẽtia verò respicit personam, vt illius cõtumacia coerceatur, & puniatur.

15 Hinc sequitur primo, clericũ Mediolanensem gestando sclopũ in Diœcesi Bergomensi, ligari excommunicatione lata ab Archiepiscopo Mediolani contra Clericos huiusmodi genus armorum gestantes, si ponamus illam excommunicationem latam esse per modum sententiæ; quamuis meo iudicio videatur potius lata per modum statuti; nam Archiepiscopus videtur voluisse ferre constitutionem conformem iuri communi Canonum, quibus sese videtur velle accommodare in suo edicto; sicut autem illi Canones perpetuo durant; & vim habent legis, ac statuti vniuersalis, ita præsens constitutio videtur perpetuo duratura, & vim statuti particularis habere respectu subditorum Archiepiscopo Mediolaui; quare si ponamus hanc constitutionem latam esse per modum statuti, sicut mihi probabilius videtur asserendum, non incurretur excommunicatio à Clerico Mediolanensi deferente tormentum igneũ extra Diœcesim.

Se-

16 Secundò sequitur quemlibet Christianum, vbicumque existat, ligari censuris latis à Summo Pontifice, siue latæ sint per statutum, siue per sententiã; nam Christianus, vbicumque existat, dicitur existere in territorio Sũmi Pontificis; cum Summus Pontifex non habeat particulare territorium, sed totus mundus illi seruiat pro suo territorio. Hoc tamen intelligitur, modò lex continens censuram latam à Summo Pontifice sit acceptata, & nõ sit lata tantum pro aliquo loco; vt patet ex dictis de legibus. Ità Suarez, d.5. sect.4. num.3. & alij.

17 Tertiò sequitur Sacerdotem Mediolanensem, celebrando Missam extra Diœcesim, incurrere suspensioem, si lata esset suspensio ab Archiepiscopo Mediolanensi contra Sacerdotes sibi subditos Missam facientes extra Diœcesim; nam hæc censura fertur per modum sententię, quæ sequitur personam, vbicunque existat. Ità Suarez, sect.4. num.12. Salas loco citato, nu.75. & alij.

18 Quartò Archiepiscopum Mediolani posse censuram ferre contra fures, qui Mediolani surripuerunt, nisi restituant, & eam censuram ligare fures nõ restituentes; quamuis sese recipiant in aliam Diœcesim; nam hæc censura fertur per modum sententiæ in personas subiectas saltem ratione delicti. Ita Suarez, sect.5. num.5. Auila loco citato dubio 2. concl.2. vbi citat Sotum, Syluestrum, & alios.

19 Quæres vtrùm censura lata ab Archiepiscopo extendatur ad suffraganeos, & ad subditos suorum suffraganeorum.

Respondeo non extendi, nisi censura lata sit in Concilio Prouinciali, aut nisi delinquant in territorio ipsius Archiepiscopi, iuxta dicenda in quarta Propositione. Ratio est quia Archiepiscopus non habet iurisdictionem ordinariam in suffraganeos, non existentes in proprio territorio, exceptis quibusdam casibus, quos refert Syluester verbo Archiepiscopus, quosque nos aliàs retulimus, & infra referemus, ergo Archiepiscopus non põt censuris ligare subditos suorum suffraganeorum, vel ipsos suffraganeos existẽtes extra Diœcesim Archiepiscopi. Si verò existant in territorio Archiepiscopi subijciuntur illius iurisdictioni; tunc enim censentur personæ subditæ, & priuatæ. Videte Vgolinum tab. j. cap.2.§.15.& 16. Sayrum, lib.1. cap.7. num.23. Auilam loco citato dubio 6. vbi citat Couaruuiam, Toletum, & alios.

QVARTA PROPOSITIO.

20 Extraneus non ligatur censuris latis à superiore loci, in quo pro breui tempore reperitur; E. g. Ciuis Bergomensis veniens Mediolanũ, non ligatur censuris latis hic Mediolani, quamuis, dum Mediolani reperitur faciat aliquid prohibitum hic Mediolani sub censuris: nisi fortè decreuerit Mediolani permanere maiori anni parte; vt patet ex dictis de legibus, quęst.j. Puncto 6. vbi dictum fuit, extraneum nõ ligari legibus loci, in quo reperitur. Ratio est quia ad incurrendas censuras requiritur, vt delinquens sit subditus superiori loci, in quo reperitur; extraneus autem, qui non decreuit manere maiore anni parte in aliquo loco, non est subditus superiori illius loci.

21 Hinc sequitur primo Clericũ extraneum, qui non commoratur hic Mediolani; sed hic solum existit causa trãsitus, si deferat tormentum igneum, nõ subiacere excommunicationi latę contra deferentes huiusmodi tormentum.

Dices eo ipso, quo quis committit aliquod delictum prohibitum sub censura in territorio alicuius, fit subditus superiori loci, in quo reperitur, ratione delicti in eius territorio commissi; ergo ligari potest censuris latis à superiore illius loci.

Respondeo ad incurrendam censuram prærequiri, vt faciens contra præceptum continens cẽsuram, esset antea subditus; censura enim non fertur, nisi in

in subditos; extraneus autem non erat subditus superiori loci, cuius præceptum non obseruauit; consequenter nõ ligatur censuris latis à superiore illius loci. Ità Suarez, d. 5. sect. 5. nu. 10. & alij.

Verum quidem est, ipsum Suarez loco citato, num. 8. Vgolinum loco citato. § 2. Sayrum, l. 1. c. 7. num. 22. & alios existimare extraneum ligari censuris latis per modum statuti in eo loco, in quo reperitur; non vero ligari censuris latis per modũ sententiæ; quia sentẽtia loquitur incõtinenti, & directè fertur in personas subditas re, aut spe, idest ĩ eos, qui tunc sunt subditi, vel qui nascẽtur, vel eo transferent domicilium.

Ego verò existimo extraneum non solum non ligari censuris latis per sententiam, sed neque latis per statutum, vt patet ex ratione nostræ Propositionis, nisi fortè ad aliquem locum perueniat intentione ibi manendi maiore anni parte. Videte quæ diximus de legibus loco citato.

22 Secundò sequitur extraneum, qui præsens erat hic Mediolani eo tempore, quo lata fuit sententia, seù decretum continens censuram, non teneri sub censura ad seruãdum id, quod in eo decreto continetur, nisi fortè habuerit intentionem hic manendi maiori anni parte. Ità Auila loco cit. post tertiam conclusionem dubij 2. disp. 2. c. 3. Suarez loco citato, num. 9. & alij. Ratio est quia sententia fertur in subditos; extraneus autem non est subditus superiori illius loci, in quo reperitur, nec tenetur illius leges seruare, nisi fortè intenderit ibi permanere maiore anni parte: tunc enim tenetur eius leges seruare, vt patet ex dictis de legibus loco citato.

PVNCTVM XII.

Vtrùm censura liberè ferenda sit seruata temporis, & ordinis circunstantia.

1 *An valida sit censura lata per metum.*
2 *Quinàm ordo seruandus sit in ferenda censura,*
3 *An censura ferri possit die festo.*
4 *An valida sit censura die festo lata.*

TRia principaliter queremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm sit valida censura lata per metum, & non omninò voluntariè. Secundò, vtrùm seruandus sit ordo in ferenda censura. Tertiò, vtrũ seruanda sit tẽporis circunstantia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CEnsura, quæ non omninò liberè, ac voluntariè fertur, sed potius per metum incussum Iudici ad censuram extorquendam, valida est. Ità Glossa, Abbas, & alij, quos refert Vgolinus, tab. 1. cap. 2. § 4. & sequitur Suarez, d. 2. sect. 5. nu. 2. contra ipsum Vgolinum loco citato, numero 2. & alios. Ratio est quia vel est inualida iure naturæ, vel iure positiuo; sed neutro iure est inualida; ergo non est inualida. Minor probatur, quòd non sit inualida iure positiuo, quia nullus textus afferri potest, qui afferat illam esse inualidam, sicut iure positiuo constat inualidam esse absolutionem censuræ extortam per metum. Quòd non sit inualida iure naturæ probatur. Tùm quia gesta per metũ iure naturæ valida sunt; alioquin cõtractus per metum celebrati essent iure naturæ inualidi. Tum quia metus non tollit voluntarium simpliciter, quòd sufficit ad validè contrahẽdum, & ad ferendas censuras; vndè dici solet, gesta per metum regulariter loquendo, valida esse, Lege si mulier. §. Si metu, ff. de eo, quòd metus causa, nisi fortè aliud cõstet de intentione agẽtis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 IN ferenda censura seruandus est ordo, vt videlicet prius feratur censura leuior, deinde grauior; vndè grauior debet omitti, quãdo censura leuior sufficit ad continendos subditos in officio,

cio. Cæterum relinquitur iudicio, & prudentiæ Iudicis, vt habita ratione loci, temporis, & personæ, ferat censuras; propterea poterit omissa grauiori censura ferre leuiorem; & è contra; imò poterit omnes censuras simul farre, si hoc consentaneum, & expediens iudicauerit. Ità Sayrus, l. 1. cap. 14. numero 3. & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

3 IN ferenda censura seruanda est circunstantia temporis, ne scilicet feratur die feriato, videlicet eo die, qui ex institutione Summi Pontificis, vel Episcopi, vel ex consuetudine Ecclesiæ dicatus est honori, & cultui Diuino. Ità Sayrus loco citato, num. 8. & alij. Ratio est quia ad ferendam censuram prærequiri solet cognitio causæ, quæ fieri non potest die feriato.

4 Si quæras vtrùm censura lata die feriato sit valida.

Respondetur validam esse; quamuis enim censura postulet causæ cognitionem; nihilominus non semper, aut non necessariò eam postulat; quæ autem nõ necessariò postulant causæ cognitionẽ, validè fiunt diebus feriatis; Argumento. Lege Actus, C. de ferijs. Videte Sayrum loco citato, & cap. 7. num. 17. & Vgolinum, tab. j. cap. vltimo, §. 2. nu. 3. vbi refert alios Doctores.

PVNCTVM VLT.

De fine, & effectibus censuræ.

1 *Quinàm sit finis censuræ.*
2 *Vbi facienda sit denunciatio.*
3 *Quinàm sint effectus censuræ.*
4 *An Summus Pontifex possit suspendere effectus censurarum.*
5 *An Papa validè possit conferre beneficium excommunicato.*
6 *An Episcopi, & alij Prelati possint suspendere effectus censurarum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 FInis censuræ est ille, quem superior in ferenda cẽsura intendit, sibique proponit, qui est salus, vel emendatio, ac resipiscentia illius, contra quẽ censura fertur, iuxtà illud 1. Corinth. 1. Vt resurgat à peccato, & saluus fiat in die Domini. Ità communiter Doctores, qui aduertunt, illum, qui constrictus est cẽsura, denunciandum esse post latam censuram, cap. Parochianos, & cap. Conquesti de sententia excõmunicationis. Ratio est quia delinquens posita denũciatione facilius resipiscet; cum enim peracta denunciatione vitandus sit à cæteris fidelibus, eliget prius conuerti, & obedirẽ, quam tantũ damni, & incommodi subire.

2 Denunciatio facienda est publicè in Ecclesijs, & posteà in scriptis affigi debet ad portas Ecclesiarum cum expressione causæ, vt patet ex cap. Cum medicinalis. Ità Suarez, d. 3. sect. 14. nu. 7. Sayrus, l. 1. cap. 13. num. 20. Vgolinus, tab. j. cap. 21. §. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EFfectus censuræ est priuatio aliquorum bonorum spiritualium. Ratio est quia ille est effectus censuræ, qui per censuram inducitur; sed per censuram inducitur priuatio aliquorũ bonorum spiritualium. Quomodo verò censura priuet aliquando bonis temporalibus, patet ex dictis. Puncto 1. Propositione j. & patebit ex dicendis suis locis; sicut etiam ex 2. Quæstione patebit, vtrum effectus censurę possint impediri ob aliquas causas.

4 Quæres vtrùm Summus Pontifex possit suspendere effectus censurarum.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez, d. 6. sect. 4. & alijs communiter. Ratio est. Tùm quia censura instituta est iure humano, vt supra dictum est; Summus autem Pontifex habet potestatem supra ius humanum. Tùm quia experientia docet aliquos effectus suspensos fuisse; cum

cùm ante extrauagantem Ad euitanda, non esset licitum participare cum excommunicato occulto; sicut hoc tēpore licitū est; ergo signum est à Summo Pontifice suspendi posse censurarum effectus.

5 Hinc sequitur, Summum Pontificē posse validè conferre beneficium excommunicato, quamuis vnus ex effectibus excommunicationis sit, facere collationem beneficij inualidam.

6 Episcopi verò, & alij Prælati non possunt, per se loquendo, censurarum effectus suspendere; cum ipsi nō possint dispensare in iure cōmuni, nisi speciale Priuilegium habeant. Quare, cùm iure communi inualida sit collatio beneficij facta excommunicato, sequitur Episcopum non posse validè conferre beneficium excommunicato antè absolutionem. Ità Suarez loco citato, nu.7. & 9. Vgolinus, tab. j. cap. 10. § .6. & alij.

Vtrùm verò Episcopus possit aliqua ratione suspendere, vel restringere effectus suspensionis, & interdicti, constabit ex dicendis infra suis locis.

FINIS PRIMÆ QVÆSTIONIS.

QVÆSTIO II.

De causis excusantibus ab incurrenda censura, vel eius effectibus.

MVltæ referri possunt causæ excusantes, & impedientes, ne censura contrahatur. Prima est ignorantia. Secunda appellatio. Tertia metus, & impotentia. Quarta est consensus illius, in cuius fauorem lata est censura. De quibus singulis agendum nobis est in præsenti quæstione.

PVNCTVM I.

Vtrùm ignorantia excuset ab incurrendis censuris.

1 *Quenàm dicatur ignorantia iuris, facti, & pœna.*
2 *Quenam dicatur ignorantia iuris cōmunis, & iuris particularis.*
3 *Quenam dicatur ignorantia probabilis, seu inuincibilis, & inculpabilis, & improbabilis, seu vincibilis, & culpabilis.*
4 *Quenam dicatur ignorantia affectata, crassa, & supina.*
5 *Quenam dicatur ignorantia antecedens, comitans, & consequens.*
6 *An ignorantia iuris excuset à censuris.*
7 *An ille, qui scit aliquod delictum esse prohibitum Iure Naturæ, & Diuino, sed nescit esse prohibitum ab Ecclesia, ligetur censuris.*
8 *An ignorantia facti excuset à censuris.*
9 *An occidens Clericum, quem credebat esse feram, excusetur ab excommunicatione.*
10 *An ignorantia vincibilis excuset à censuris.*
11 *An ignorantia affectata excuset à censuris latis contra scientes, præsumen-*

mentes, vel temerè facientes, &c.
12 An excuset ignorantia crassa, & supina.
13 An ignorãtia pœnæ excuset à censuris.
14 An ignorantia comitans excuset ab incurrendis censuris.
15 An incurratur censura ab eo, qui percutit Clericum, nesciens hoc esse prohibitum ab Ecclesia.
16 An percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, ligetur excommunicatione.
17 An naturalis obliuio, & inconsideratio excuset à censuris.
18 An percutiens Clericum, quem dubitabat esse laicum, ligetur excommunicatione.
19 An exercens actum externum cum ignorantia comitante excusetur à censuris.
20 An incurrat excommunicationem, qui proijcit saxum contra Caium Clericum, sed forte percussit alium Clericum transeuntem.
21 An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, quem putabat esse laicum, sed si est Clericus, adhuc, inquit, volo percutere.
22 An incurrat excommunicationem percutiens laicum, si credat excõicationem incurri ob percussionem laici.

1 Otandũ primò, ignorantiam aliam esse iuris, aliam facti, & aliam pœnæ. Ignorantia iuris contingit, quãdo nescitur præceptũ, vel prohibitio; vt accidit quando quis percutit Clericum, nesciens prohibitam esse ab Ecclesia percussionem clerici. Ignorantia facti contingit, quãdo adest scientia, & notitia legis, seu iuris; sed ignoratur factum, quod prohibetur in dicta lege; vt accidit quando quis scit latam esse censuram contrà percussores Clericorum; sed nescit hunc esse Clericũ. Ignorantia pœnæ contingit, quando nescitur latam esse talem pœnam contra delinquentes; vt accidit quando quis percutit Clericum, sciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum, & sciens hunc esse Clericum, sed ignorãs prohibitum esse sub censura percutere Clericum.

2 Notandum secundò, ignorantiam aliam esse iuris communis, aliam iuris particularis. Ignorantia iuris communis contingit, quando ignoratur ius, seu lex vniuersalis, quæ vniuersaliter obligat. Ignorantia iuris particularis est illa, qua ignoratur ius obligãs solùm particulares aliquas personas, vel tantum in aliquo particulari territorio. Sit exẽplum. Titius ignorans excommunicationes latas in Bulla Cœnæ, dicitur habere ignorantiam iuris communis. Si verò, nesciat latam esse hic Mediolani excommunicationem contra clericos gestantes sclopũ, dicitur habere ignorantiam iuris particularis.

3 Notandum tertiò, ignorantiam, siue sit iuris, siue facti, subdiuidi in probabilem, quæ dicitur inuincibilis, & inculpabilis, & in improbabilem, quæ vincibilis, & culpabilis nuncupatur. Vincibilis est, quæ vinci potuit, sed ignorans non adhibuit sufficientem diligentiam iuxta qualitatem negotij ad illam vincendam. Verum tamen est, ignorantiam vincibilem aliam esse, in qua grauis negligẽtia intercedit, aliam in qua leuis negligentia concurrit, non sufficiẽns ad mortale, sed tantum ad veniale peccatum.

Ignorãtia probabilis dicitur illa, quę vinci non potuit; vndè qui nihil vnquam audiuit de censura, vel nihil vnquam dubitauit, vel cogitauit de censura, dicitur habere ignorantiam inuincibilem, seu probabilem censuræ; quis enim potest ignorantiam eius rei vincere, cuius nihil menti occurrit, per quod posset illam vincere, acquirendo scientiam oppositam? Dicitur etiam ignorantia probabilis, & inuincibilis, quãdo quis ignorat ea, quæ scire tenetur, & posito dubio debitam diligentiam adhibuit ad ea cognoscenda, sed nondum co-

cognouit, E. g. aliquis incepit dubitare latam esse excommunicationem contra clericos deferentes certũ genus armorum, dicitur habere ignorantiam probabilem excõmunicationis, si consultis peritis, & doctis Clericis rei veritatem non inuenit.

4 Notandum quartò, ignorantiã vincibilem aliam esse affectatam, aliam crassam, & supinam. Ignorantia affectata contingit, quando quis eligit nescire præceptum, vt liberius peccet; propterea, si Clericus positiuè eligat, nolle scire latam esse censuram contra gestantes arma, vt illa liberius gestare possit, dicitur habere ignorantiam affectatam. Ignorantia crassa, & supina appellatur à Suarez loco citando ignorantia vincibilis; vndè inquit ipse, ignorantia crassa, & supina quò ad substantiam non distinguitur à vincibili.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dubio 8. Soto, dist. 28. quæst. vn. art. 2. Sanch. lib. 9. de matrimonio, disp. 32. num. 33. Henriquez, lib. 13. c. 23. nu. 2. & alijs, ignorantiam crassam, & supinã distingui à vincibili; omnis enim ignorantia crassa, & supina est vincibilis, sed non omnis ignorantia vincibilis est crassa, & supina. Ignorantia vincibilis, quatenus distinguitur à crassa, & supina, contingit quando quis non adhibuit mediocrem diligentiam morali & humano modo ad sciendum id, quod scire tenetur, ignorantia verò crassa, & supina dicitur illa, quæ procedit ex lata culpa ignorantis, seu ex summa negligentia, vt accidit quando quis nullam, aut valde modicam adhibuit diligentiam ad cognoscendum id, quod scire tenetur, postquam de illo habuit aliquam cognitionem, vel dubium, vt patet ex dictis de peccatis.

5 Notandum quintò, ignorantiam aliquando appellari antecedentem, aliquando comitantem, & aliquando consequentem. Antecedens dicitur illa, quæ est probabilis, & inuincibilis, qua non posita actus malus non fieret. E. g. Titius percutit Clericum nesciens ipsum esse Clericum, quem non percuteret, si sciret ipsum esse Clericum, aut specialiter prohibitum esse percutere Clericum, dicitur habere ignorantiam antecedentem. Ignorantia comitans dicitur illa, quæ si non adesset, actus nihilominus fieret. Vt si Titius pecutiat inimicum credens esse feram, sed nihilominus illum percussisset, si suum inimicum esse animaduertisset, dicitur habere ignorantiam comitantem. Ignorãtia consequens dicitur illa, quæ quouis modo est voluntaria, & culpabilis.

Notandum vltimò, supradictas diuisiones accommodari posse inaduertentiæ, & obliuioni, quæ contingit, quando quis habuit cognitionem præcepti, sed hic, & nunc ad illud non aduertit. Et hoc diligenter est aduertendum; nã sicut ignorantia excusat à peccatis, & à censuris, ità etiam excusare potest inaduertentia, vt benè ait Suarez, de censuris, d. 4. sect. 8. num. 5. Azor. 1. par. lib. 1. c. 16. q. 3. Sanch. in summa, lib. 1. c. 16. num. 8.

His prænotatis, quatuor nobis principaliter quęrenda sunt in hoc Puncto. Primò, vtrùm ignorantia iuris excuset ab incurrendis censuris. Secundò, vtrùm ignorantia facti, seu qualitatis facti. Tertiò, vtrùm ignorantia pœnæ. Quartò, vtrùm ignorantia comitans sufficientem exhibeat excusationis causam à contrahendis censuris.

PRIMA PROPOSITIO.

6 Ignorantia probabilis, tàm iuris communis, quàm particularis, excusat ab incurrendis censuris. Hęc Propositio patet tùm ex cap. 2. de Constitutionibus in 6. Tùm quia quantitas pœnę proportionari debet delicto, cap. Fęlicis de pœnis in 6. sed delictum est leuius, quando ignoratur lex continẽs grauissimam, & extraordinariam pœnam, quam quando violatur lex cognita; ergò delictum non debet puniri eadem pœna, quando lex ignoratur, ac quan-

quando scitur. Minor patet ex dictis de Peccatis, vbi ostendimus, ignorantiā probabilem excusare à peccato. Tùm quia ad incurrendam censuram requiritur cōtumacia; sed vbi reperitur ignorantia probabilis non adest contumacia; ergo vbi reperitur ignorantia probabilis non incurritur censura. Tùm quia ad incurrendam censuram requiritur aliqua monitio; sed ignorās latam esse cēsuram non censetur admonitus, alioquin non ignoraret, ergo non incurrit censuram. Itá Syluest. excommunicatio 2. notabili 3. Nauar. cap. 27. num. 16. & cap. 23. num. 47. Couarr. cap. Alma mater j. par. §. 10. num. 6. Henriquez lib. 13. cap. 23. Sanch. loco citato, num. 18. Vgolinus tabula j. cap. 9 §. 8. Molina tract. 5. disp. 71. num. 8. Sayrus, lib. 1. cap. 18. & alij apud Valent. tom. 4. d. 7. quæst. 17. Puncto 7. & apud Salas de leg. disp. 15. sect. 11.

Dixi ignorantia probabilis; nam vtrùm ignorantia vincibilis, & culpabilis excuset ab incurrendis censuris, constabit ex dicendis in quæsito post sequentem Propositionem.

7 Ex dictis colligi potest, illum, qui scit aliquod delictum prohibitùm esse iure naturę, vel Diuino, sed nescit illud prohibitum esse ab Ecclesia, non incurrere censuras impositas ab Ecclesia contra patrantes huiusmodi delictum. Ratio est quia quamuis huiusmodi delinquens peccet contra ius naturæ, vel Diuinum, non tamen peccat contra præceptum Ecclesię, nec dicitur contumax contra Ecclesiam; cum habeat ignorantiam iuris Ecclesiastici, cum qua non adest contemptus, nec contumacia. Itá Nauar. cap. 27. num 272. Syluest. verbo excommunicatio vltimo quæsito 3. Sotus loco citato. Vasquez dub. 16. num. 6. & alij DD. citati, Contra Auilam 2. par. cap. 5. d. 5. dubio 10. concl. 2. Couarruuiā loco citato, nūm. 12. & alios.

Obijcies scire, & debere scire paria sunt, sed qui committit aliquod delictum sciens prohibitum esse sub censura incurrit censuram; ergo illam etiā incurrit qui committit aliquod delictū, ignorās illud esse prohibitū sub cēsura.

Respondeo hanc obiectionem, quæ antiquiores Doctores valdè torsit soluendam esse in tractatu de peccatis, quamobrem hic breuiter dico. Primo scire, & debere scire paria esse; neminē autem teneri scire id, cuius nullam habuit cognitionem, seu de quo laborat ignorantia inuincibili. Secundò non esse vniuersaliter verum scire, & debere scire paria esse, vt patet in censuris impositis contra præsumentes aliquod delictum perpetrare, quas constat non incurri ab ijs, qui laborant ignorantia vincibili.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Ignorantia probabilis facti, aut qualitatis facti excusat à censuris incurrendis, propterea Titius occidens Clericum, quem credebat esse feram, excusatur à censura ratione ignorantiæ facti, aut potius qualitatis facti, si credebat esse laicum. Hæc Propositio patet, tùm ex cap. Si verò, secundo, de sententia excōmunicationis. Tùm quia sicut ignorantia excusat à peccato, itá etiam excusat à pœnis constitutis propter peccatum. Tùm quia interueniente ignorantia facti, vel qualitatis facti, non adest contumacia cōtrà censuram, & Ecclesiam, quando autem non adest contumacia contra censuram, & Ecclesiam non incurritur censura; ergo non incurritur censura interueniente ignorantia facti, vel qualitatis facti. Maior propositio patet, q. scilicet non adsit cō tumacia cum ignorantia facti, vel qualitatis facti; nam delinquens cognito facto, vel qualitate facti fortasse retraheretur à peccato, & à delicto patrando. Itá Molina, tom. 4. disp. 53. num. 1. & 3. Sotus in 4. dist. 22. quæst. j. art. 2. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. de Missa §. 545. Salas de legib. disp. 15. sect. 9. num. 110. Vasquez tract. de excommunicatione, dubio 14. num. 2. & 7. & alij DD. citati. Et hæc vera sunt, etiamsi delin-

delinquens ex ignorantia facti, vel qualitatis facti, tūc temporis daret operam alteri rei illicitæ, vt patet ex allatis rationibus, & ex cap. Si verò citato, vbi excusatur ab excommunicatione occidens Clericum, quem ignorabat esse Clericum, eo q gestaret comam; vt bene aduertit Molina loco citato.

9 Hinc patet, occidentem Clericum, quem credebat esse feram, excusari ab excommunicatione ratione probabilis ignorantiæ facti. Similiter occidentem Clericum, quem putabat esse hominem quendam laicum, excusari ab incurrenda excommunicatione ratione probabilis ignorantiæ qualitatis facti.

10 Quæres vtrùm ignorantia vincibilis, siuè facti, siuè iuris excuset à censuris incurrendis.

Respōdeo ignorantiam vincibilem, & culpabilem facti, vel iuris, quę crassa est, & non excusat à culpa mortali, non excusare ab incurrēdis censuris, vel irregularitate prouenient ex delicto. Ità Molina loco citato, num. 4. Sanchez loco citato, num. 31. Auila loco citato. Salas loco cit. num. 111. & alij. Ratio est Tùm quia in cap. 2. Vt animarum, de constitutionibus in 6. generaliter asseritur ignorantiam, quæ non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententijs quorumcunque Ordinariorum: nomine autē sententiæ intelligitur excommunicatio, & cæteræ censuræ; ergò ignorantia iuris, vel facti quæ ità est crassa, & supina, vt non excuset à culpa mortali; non excusat ab incurrendis censuris. Tùm quia censuræ dicuntur pœnæ contemptus; videtur autem sufficienter adesse contemptus, quando committitur aliquod delictum ex ignorantia, quæ adeo crassa, vel supina est, vt non excuset à mortali peccato; quando verò ignorantia ità leuis est, vt excuset à culpa mortali, excusat etiam à censuris, cum censura grauis nō incurratur ob veniale peccatum.

Addo, non improbabiliter defendi posse cum Sanchez, & Nauarro, censuram non incurri, quando ignorantia est vincibilis mortaliter, sed non est crassa & supina; vt patet ex Cap. Vt animarū citato, vbi generaliter asseritur ignorantiam, quæ non est crassa, vel supina, excusare ab omnibus sententijs quorūcumque ordinariorum. Ignorantia verò affectata non excusat ab incurrendis censuris. Ratio est tùm quia crassa, & supina non excusat; ergo multò minus excusat affectata. Tùm quia cum huiusmodi ignorantia reperitur maxima præsumptio, & contumacia. Tum quia ignorantia affectata non minuit culpā, sed auget; cum delinquens eligat illam ignorantiā, vt liberius peccet. Ità Suarez, d. 4. sect. 10. num. 3. & alij, quos magno numero refert Sanchez loco citato, num 40.

11 Addit Suarez, ignorantiam affectatam non excusare ab incurrenda censura, etiamsi in sententia censuræ contineantur hæc verba, Qui scienter hoc fecerit, vel temerè, vel cōsulto, vel qui pręsumpserit, vel qui contempserit, vel qui temerarius violator extiterit, sit excommunicatus, suspensus, &c.

Sed contrarium mihi videtur probabilius; nam superior illo modo loquendi non videtur requirere quamlibet temeritatem, præsumptionem, vel contemptum, sed videtur exigere temeritatem, & præsumptionem prouenientem ex certa scientia, aut saltem coniunctam cum ingenti temeritate; ita sentire videntur DD. quos retuli Puncto 3. quæst. prima.

12 Ex quo patet, à fortiori, ignorantiam crassam, vel supinam non sufficere ad incurrendam censuram, latam cōtra eos, qui præsumpserint, vel temerè fecerint, &c.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Ignorantia pęnæ, idest censuræ excusat ab incurrēda pœna censurę; vndè qui scit aliquod delictum prohibitū fuisse ab Ecclesia, sed nescit prohibitum fuisse sub censura, non incurrit censuram committendo illud deli-

ctum vetitum sub censura. Ità Nauarr. Lopez, & alij apud Sanchez loco citato, num. 13. Idem sentire videtur Salas. de leg. d. 15. sect. 9. num. 113. de censuris, non vero de irregularitate, contra Auilam loco citato, & alios. Hæc propositio probatur iisdē rationibus, quibus comprobata fuit prima Propositio, & hæc doctrina in his tribus Propositionibus tradita, extendi potest cum Sanchez ad irregularitatem prouenientem ex delicto, vt patet præsertim ex prima ratione primæ Propositionis, contra Auilam loco citato, & alios. Dico prouenientem ex delicto; quia irregularitas non prouenieus ex delicto, sed ex defectu, incurritur etiam ex ignorantia; cum huiusmodi irregularitas nullā præexigat culpam, & non sit imposita tanquam pœna, vt dicam suo loco. Hæc eadem doctrina extenditur à Nauarro, cap. 27. num. 274. non solùm ad censuras, sed etiam ad alias quascunque pœnas exorbitantes, & extraordinarias; nā pœna debet proportionari delicto; minus autem delinquit, qui nescit pœnam appositam esse tali delicto, quam qui illam nouit; ergo qui nescit pœnam appositā esse tali delicto non incurrit eandem pœnam, quam incurrit sciens talē pœnam appositam esse. Hæc tamen doctrina nō est extendenda, inquit Nauarrus, ad pœnas mediocres, & ordinarias, atque iuxtà prudentis viri iudiciū accommodatas delicto; nàm delinquēs, aut nouit pœnam mediocrem, aut scire debuit, & potuit saltem lumine naturæ dictante delicta mediocriter puniēda esse; Lege. Ità vulneratus. ff. ad legē, Aquiliam. Quare ignorans pœnam delicto appositam, non excusatur à mediocri, & ordinaria pœna; excusari verò potest ab extraordinaria, qualis est censura, vel irregularitas ex delicto. Ità Nauar. loco citato, cuius sententiam probabilem existimat Sāchez, num. 21. & Suarez, d. 4. sect. 9. num. 22. in pœnis humanis.

QVARTA PROPOSITIO.

14 Ignorantia comitās excusat ab incurrendis censuris, & irregularitate proueniente ex delicto; vndè iaciens sagittam in suum inimicum, quem credebat esse feram, sed in mente sua ità erat actualiter affectus, vt illum occidisset, si sciuisset ipsum esse suum inimicum, non contrahit irregularitatem, vel excommunicationem, si lata esset excommunicatio contra homicidas. Ità Vasquez 1. 2. q. 76. art. 3. disp. 126. à num. 4. & de excommunicatione dub. 14. num. 4. Sanchez loco citato, nu. 16. Molina disp. 53. num. 2. tom. 4. & tom. 6. tract. 5. disp. 71. num. 8. & alij, quos retuli de Peccatis, contra Couarruuiam loco citato. §. 10. num. 15. & alios, quos citat, & sequitur Vgolinus, & Sayrus locis citatis. Ratio nostra est, quia censuræ incurruntur ob peccatum externum; opus autem externum factum cū ignorantia comitante, non est peccatū; non enim potest esse peccatum sine voluntario, nec voluntarium potest esse cum ignorantia; cum voluntarium, inquit Aristoteles 3. ethicor. cap. 1. Sit à principio cognoscente singula, in quibus est actio; cum ergo actus ille externus non fuerit præcognitus, non potest dici voluntarius, nec imputari potest ad peccatum; vel ad censuram incurrendam; cum ad incurrendam censurā requiratur, vt actus externus habeat malitiam prohibitam sub cēsura, qualem non habet actus factus cum ignorantia comitante; quamuis enim ille affectus prauus, & desiderium actuale homicidij sit peccatum; nihilominus actus ille externus homicidij non imputatur ad culpam; cum non procedat ab illo interno desiderio, & prauo affectu contra inimicum, sed ab intentione occidendi feram. Videte quæ diximus de Peccatis de causis excusantibus à peccatis.

15 Ex dictis in præcedentibus multa inferri possunt. Primò non incurri excommunicationem ab eo, qui percutit

Cleri-

Clericum, nesciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum. Idem dicendum est de eo, qui licèt sciuerit prohibitam esse ab Ecclesia clerici percussionem, nihilominus nunquam sciuit prohibitum esse sub censura, vel nihil vnquam dubitauit, vel si dubitauit adhibuit sufficientem, vel saltem mediocrem diligentiam ad cognoscendum, an lata esset censura contra percussores Clericorum, & non potuit ante percussionem, vel ante actum sub cẽsura prohibitũ, rei veritatẽ inuenire; hic enim dicitur ignorantia probabili laborare.

16 Ex quo patet, virum indoctum nõ incurrere censuram, quando consuluit viros doctos professionis, & artis moralis, núm lata esset censura, ipsiq; responderunt nullam extare. Idem dicẽdum est, quando vir doctus, suborto dubio alicuius censuræ, mediocri saltem labore, & diligentia reuoluit libros, seù statuta, & leges, sed nullam censuram potuit inuenire.

Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui percutit Clericum, quem ignorãtia probabili credebat esse laicum; excusatur enim ob probabilem ignorantiam qualitatis facti.

Obijcies. Dans operam rei illicitæ incurrit censuram faciendo actum prohibitum sub censura; sed percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, dat operam rei illicitæ; ergo percutiens Clericum, quem credebat esse laicum, incurrit cẽsuram excommunicationis, impositam propter Clerici percussionem.

Respondeo negando, eum, qui dat operam rei illicitę, incurrere censuram, quando laborat ignorantia probabili alicuius circunstantiæ, seù qualitatis facti, propter quam imposita est censura; nàm cap. Si verò de sententia excommunicationis deciditur, eum, qui percussit Clericum ignarus clericatus, non ligari excommunicatione, & tamẽ constat hunc dedisse operam rei illicitę; ita Vasquez loco citato, dub. 14. nu. 3. & dub. 15. num. 4. & alij, quos referam de irregularitate.

17 Tertiò, naturalem obliuionem, & inconsiderationem excusare ab incurrenda censura; nam obliuio, & inconsideratio comparatur ignorantiæ, cum qua deficit cõtumacia requisita ad incurrendas censuras.

18 Quartò, percutientem Clericum, quem dubitabat esse Clericum, ligari excommunicatione, si nullam, vel saltẽ valdè modicam adhibuit diligentiam ad cognoscendum, nùm esset Clericus; hic enim dicitur laborare ignorantia crassa, & supina, quæ non excusat ab incurrendis censuris. Ità Auila loco citato, & alij.

19 Quintò, exercentem actum externum cum ignorantia comitante excusari ab incurrendis censuris, & irregularitate prouenięte ex delicto; immò etiam excusari à restitutione, vt patet ex dictis de Peccatis, & de restitutione; nam ignorantia comitans excusat actionem externam à peccato; propterea occidens hominem, quem credebat esse feram, non tenetur ad restitutionem ratione homicidij; etiamsi commisisset homicidium, si cognouisset illum esse hominem. Ratio est quia actio illa externa non habet malitiam iniustitiæ; quamuis affectus, & desiderium sit iniustũ; obligatio autem restituendi oritur ex actione externa iniusta; non verò ex affectu & desiderio præcisè.

20 Sextò, non incurri excommunicationem, vel irregularitatem ab eo, qui proijcit saxum ad verberandum Caiũ Clericum, sed fortè fortuna inculpabiliter percutit, vel occidit alium Clericum illac transeuntem; nam percussio istius Clerici est inculpabilis, vt suppono; excommunicatio verò incurritur ob culpam mortalem. Hac de causa Suarez, disp. 22. sect. 1. num. 54. excusat eum, qui loco vnius clerici, quem intendebat percutere, percutit alium Clericum errore manus; modò diligentiam adhibuerit, ne actus perueniret ad illum, vel sufficienter inquisierit, an ille, qui errore manus percutitur, esset

Clericus, & cognouerit non esse Clericum. Videte Suarez, disp. 22. sect. 1. num. 54. & Sayrum, lib. 3. cap. 28. num. 6. Econtra verò incurritur excommunicatio ab eo, qui percutit Caium Clericum, credens illum non esse Caium; sed Titium similiter Clericum. Ratio est tùm quia, tàm intentio, quàm opus externum est iniuriosum statui Clericali, propter cuius reuerentiam imposita fuit excommunicatio. Tum quia nulla ignorantia excusat in hoc casu; cùm habeat intentionem percutiendi Clericũ, & re ipsa percutiat hunc Clericum; quamuis credat esse alium Clericum. Ita Molina, d. 30. & 53. num. 2. Sanchez loco citato, num. 27. & patet à simili ex dictis in quinto Præcepto. Puncto vltimo quæsito 2. cum Iulio Claro, Rebello, Couarruuia, & alijs.

21 Septimò, percutientem Clericum cum hac intentione, volo occidere hũc hominem, qui est laicus, aut si est Clericus, volo adhuc illum occidere, ligari excommunicatione; nam actus externus est malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quo percutiẽs vult hunc hominem occidere; quod non accidit, quando adest ignorantia comitans; tunc enim actus externus non prouenit ab interno actu iniusto. Ità Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dubio 6. ad finem Sanch. in summa, lib. 1. cap. 16. nu. 14. Suarez, disp. 4. sect. 8. nu. 10. & alij.

22 Quæres, vtrùm percutiens laicum, credens ex percussione laici incurri excommunicationem, afficiatur excommunicatione.

Respondeo negatiuè. Ratio est tùm quia excommunicatio non incurritur, nisi sit in iure expressa, in iure autem non est expressa excommunicatio ob percussionem laici, nec erronea conscientia inducit excommunicationem, sed legitimus superior. Tũ quia actus, propter quem incurritur excommunicatio, non est Sacrilegium internum, sed Sacrilegium externum consumatũ contra personam Clerici; in hoc autem casu non adest Sacrilegium externum contrà Clericum, quàmuis adsit Sacrilegium internũ propter erroneam conscientiam. Ità Sanchez loco citato, nu. 28. lib 9. de matrimonio, disp. 32. nu. 28. & 48. Suarez, d. 22. sect. j. num. 53. Vasquez loco citato, num. 3. & alij communiter. Vide Sales de leg. d. 13. sect. 4. num. 20. Rodriquez quæst. reg. tom. 1. quæst. 6. artic. 7.

PVNCTVM II.

Vtrùm appellatio excuset ab incurrendis censuris.

1 *Quandonàm censura feratur absolutè, & quandò sub conditione.*
2 *An appellatio excuset ab incurrendis censuris.*
3 *An appellatio excuset à censuris, si posteà deseratur.*
4 *An citatus ad comparendũ intrà mensem sub pœna censura, peccet non comparendo post factam appellationem.*
5 *An in dubio præsumatur appellationẽ præcessisse sententiam, vel an præsumatur facta post sententiam.*
6 *An liceat appellare à sententia declaratoria.*
7 *An excommunicatus vitandus sit, facta appellatione, & an illius gesta valida sint.*
8 *Quænam requirantur ad appellationem.*
9 *An superior possit ferre censuram contra subditum, si appellauerit.*

1 Notandum censuram dupliciter ferri posse. Primò purè, & absolutè. Secundò sub conditione. Censura fertur absolutè, quãdo aliquis, E.g. ipso iure excommunicatur propter delictum iam commissum, prohibitum sub excommunicatione cõminatoria. Sub conditione fertur, quando Iudex præcipit alicui sub censura, vt aliquid faciat, vel omittat.

In hoc Puncto quattuor principaliter

ter quæram: Primò, vtrum appellatio excuset ab incurrendis censuris. Secundò, vtrùm excuset, etiamsi postea deseratur. Tertiò, vtrùm liceat appellare à sentẽtia declaratoria. Quartò, quænam requirantur ad legitimam appellationem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Legitima appellatio excusat ab incurrenda censura lata sub conditione, modò appellatio fiat ante conditionis adimpletionem. Ità Syluest. verbo excommunicatio 2. quæsito 1. Nauar. cap. 27. num. 159. Auila 2. par. c. 5. disp. 5. dubio 11. concl. 3. Sayrus, lib. 1. c. 16. num. 24. Vgolinus tab. j. cap. 13. §. 18. Henriquez, lib. 13. cap. 16. & alij. Quare si feratur excommunicatio hoc modo, præcipio tibi sub pœna excommunicationis ipso facto, vt compareas intrà mensem, censura suspenditur per interpositam appellationem intra mensem; consequenter non comparens intra mensem, non afficitur censura. Ità expressè deciditur in capite. Præterea, secũdò de appellationibus, & cap. Pastoralis eodem titulo. Ratio est quia per appellationem causa deuoluitur ad alium Iudicem, & suspenditur iurisdictio prioris Iudicis, qui tulerat censurã sub conditione: vnde si prior ille Iudex post appellationem ferre velit censuram, inualidè ferret, cum illius iurisdictio sit suspensa.

Dixi in Propositione excusare ab incurrenda censura lata sub conditione ante conditionis adimpletionem: nam censura lata purè, & absolutè, non suspenditur per appellationem; sicut neque suspenditur lata sub conditione, post conditionis euentum, vnde si lata sit sententia continens excommunicationem contrà gestantes arma, & Titius probetur in Iudicio detulisse arma, non excusatur ab incurrenda censura; nam censura lata fuit purè, & absolutè, censura autem purè, & absolutè lata suum sortitur effectum, & mandatur executioni, nec datur appellatio à sententia iam mandata executioni. Ita Suarez, disp. 3. sect. 6. num. 5. Nauarrus, Auila, & Sayrus locis citatis & patet ex capite Pastoralis, vbi sermo est de excommunicatione, & capite Ad hęc, vbi sermo est de interdicto, & capite is cui, vbi hoc definitur de suspensione.

Dixi in Propositione legitima appellatio: nam appellatio non legitima non suspendit sententiam latam sub conditione, consequenter non debet prodesse appellanti, capite Consuetudinem de appellationibus. Ità Vgolinus cap. 13. §. 18. Socinus, Panormitanus, & alij, quos citat Sayrus loco citato, num. 27. & Suarez; vbi addit non concedi appellationem in causa fidei, vel in causa religiosi, appellantis ne corrigatur secundum regulam, vt patet ex cap. Ad nostram, & cap. reprehensibilis de appellationibus.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Appellatio à sententia sub conditione lata excusat ab incurrenda pœna, etiamsi postea appellatio ipsa fuerit derelicta, vt si Titius citetur à Iudice ad comparendum, vel restituendum intra mensem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & ipse interponat appellationem, excusatur ab incurrẽda censura, etiamsi appellationem non prosequatur. Ità Couarruuias cap. Alma mater j. parte §. 10. Sayrus, num. 23. Auila loco citato. Vgolinus, tab. j. cap. 13. num. 18. & alij. Hæc Propositio patet, tùm ex capite. Licet de sententia excommunic. in 6. Tum quia legitima appellatio suspendit cẽsuram sub conditione latam, & deuoluit causam ad alium Iudicem.

4 Quæres primò, vtrùm citatus à Iudice ad comparendum intra mensem sub pœna alicuius censuræ, peccet non comparẽdo post factam appellationẽ.

Respondeo, non peccare, nec censuram incurrere. Ità Doctores citati. Ratio est quia appellans à censura cense-

tur etiam appellare à præcepto: cum censura sit quid accessorium, & præceptum sit quid principale (modò appellans non declaret se tantum appellare à censura, & non à præcepto) consequẽter qui non comparet intra mensem nõ peccat; cũ non faciat contra præceptũ.

5 Quæres secundò, quid iudicandũ sit quando aliquis appellauit à sententia; Sed dubitatur vtrùm appellatio præcesserit sententiam excommunicationis, vel vtrùm facta sit post sententiam excommunicationis absolutè latam.

Respondeo, cum Couarruuia loco citato, §.2. & alijs apud Sayrum, num.30. & apud Sanchez. in summa, lib.1.c.10. num.59. præsumi excommunicationem ipsam præcessisse; non verò appellationem: Ratio est quia possessio stat pro excommunicatione, quam constat latã esse, & dubitatur de excusatione; in dubio autem fauendũ est possidenti; vnde pars asserens appellationem præcessisse, debet probare ipsam præcessisse; nã ipsi incumbit onus probandi ad se defendendum.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Licitum est appellare à sententia declaratoria; vt si Iudex declaret aliquem Clericum excommunicatum propter delationem sclopi, potest Clericus ab hac declaratione appellare, & probare sclopum à se delatum non fuisse; nam fieri potest, vt Iudex iniustè declarauerit; consequenter competit reo ius se defendendi per appellationem. Ità Couarruuias, Angelus; Nauar. & alij apud Suarez loco citato, num.6. & apud Auilam, cap.5. disp.5. dubio 11. concl.2.

7 Ex quo patet, declaratum, & denunciatum excommunicatum non esse vitandum facta appellatione à sententia declaratoria; nam appellatio suspendit declarationem.

Hinc vlterius patet, gesta post appellationem ab huiusmodi excõmunicato valida esse. Capite Pastoralis. §. Verùm de appellationibus. Ratio est quia huiusmodi excommunicatus censetur adhuc toleratus; gesta autem per excommunicatum toleratum valida sunt, vt infra ostendam.

QVARTA PROPOSITIO.

8 Ad legitimam appellationẽ duo requiruntur. Primum est, vt appellatio fiat cum probabili, & sufficienti causa, vel saltem, vt appellans bona fide appellet, existimans se habere sufficientem, & probabilem causam; quare, qui mala fide appellat, credens se nõ habere sufficientem causam ad appellandum, non excusatur ab incurrenda censura per appellationem; par enim non est, vt ex dolo, & fraude commodum reportet.

Secundum est, vt appellatio fiat debito tempore. Debitum tempus ad appellandum in censura, iuxtà Abbatem in cap. Præterea secundo de appellationibus, est spatium x. dierũ; nã spatiũ x. dierũ in cap. Quot ad consultationem de re iudicata, præscribitur ad appellandum in omnibus alijs sententijs.

Sed iuxtà communiorem sententiã, tempus ad appellandum in censuris est quodcunque tempus intercedens ante conditionis euẽtum; propterea, si Iudex ferat sententiã censuræ hoc modo, Præcipio, vt compareas intra duos menses sub pœna excommunicationis ipso facto, validè fieri potest appellatio quouis tempore intra duos illos menses; etiamsi iam fuerint elapsi decem, vel plures dies; vt patet ex dicto cap. Prætereà, secundò de appellationibus, vbi habetur, appellationem fieri posse medio tempore, & non limitatur ad decem dies.

Ex quo patet responsio ad argumentum Abbatis; hoc enim speciale est in censuris, vt quocunque tempore ante conditionis euentum fieri possit appellatio; quamuis in alijs sententijs fieri debeat intra decem dies. Ità Suarez loco cit. nu.4. & Sayrus loco citato, nu.24.

Quæ-

5 Quæres. vtrùm superior excommunicans inferiorem hoc modo, excommunico te si appellaueris, liget inferiorẽ factâ appellatione ab ipso inferiore.

Respõdeo non ligare. Ità Syluest. excommunicatio 2. num. 16. Auila loco citato dubio 12. & alij. Ratio est quia huiusmodi excommunicatio videtur continere intolerabilem errorem, & videtur contra ius naturæ; cum feratur contra eum, qui se defendit, cui à natura tributum est, vt se ipsum tueatur, & defendat.

Quæ de appellatione dicta sunt militant etiam, quando aliquis nesciens appellare, se tradit Summo Pontifici protegendum, aut incohat iter Romã versus, aut recurrit ad superiorem postulando eius iudicium; cap. Ad audientiã de appellationibus; & cap. Dilecti filij 2. de dolo, & contumacia. Ratio est quia hæc videntur æquiualere appellationi, modò seruentur ea, quæ necessaria sunt in appellatione, vt videlicet adsit iusta causa appellandi, vt appellatio fiat debito tempore ante conditionis euentum, & vt exprimatur in scriptis causa appellationis, vt si appellans dicat nolo coram te litigare, quia me grauasti, volo adire Papam, & peto Apostolos. Ita Suarez loco citato, num. 7. Sayrus loco citato, num. 19. & alij Doctores supra citati.

PVNCTVM III.

Vtrum metus, & impotentia excuset ab incurrendis censuris.

1 *An impotentia faciendi id, quod præcipitur, excuset à censura.*

2 *An metus excuset ab incurrendis censuris.*

3 *An Clericus Mediol. deferens sclopũ metu mortis excusetur à peccato, & ab excommunicatione.*

4 *An Christiani capti à Turcis excusentur, si metu mortis impellant naues remis contra Christianos.*

5 *An committens adulterium metu mortis excusetur à censura, si contra adulteros lata esset.*

6 *An metus excuset ab incurrendis effectibus censuræ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Impotentia faciendi, quod præcipitur sub censura, excusat ab incurrenda censura. Ratio est tum quia ad impossibile nemo tenetur; Lege impossibilium, ff. de regul. iur. Tùm quia impotẽtia faciẽdi, quod præcipitur, excusat à peccato, & à contumacia; ergo etiam excusat ab incurrenda censura; cum censura incurratur ob contumaciam, & ob peccatũ. Ità Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. Graffius, lib 4. decisionum, c. 8 num. 10. & alij communiter.

Hinc patet eum, qui propter impotentiam non restituit, non affici excommunicatione lata contra detentores rei alienæ, aut contrà non restituentes.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Metus grauis, seù cadens in constantẽ virum excusat ab incurrendis censuris. Ratio est quia metus grauis excusat à transgressione, & contumacia contra legem Ecclesiasticam; cum præcepta Ecclesiæ benignè sint accipienda, nec credibile sit Ecclesiam velle obligare cum tanto rigore; ergò metus grauis excusat etiam ab incurrendis censuris, cum censuræ incurrantur ob transgressionem, & contumaciam contrà legem Ecclesiasticam. Ità Nauar. cap. 27. num. 63. & nu. 130. Suarez, disp. 4. sect. 3. num. 11 Auila 2. pat. disp. 8. dubio 5. Salas de legibus, d. 11. sect. 1. Leonardus Duardus in bullam Cœnę, lib. 1. cap. 1. quæst. 3. num. 49. & cap. 2. quæst. 2. num. 19. & alij quos retuli in tractatu de Peccatis, quorum plures limitant hanc doctrinam, modò metus non incutiatur in contemptum potestatis Ecclesiasticæ, aut religionis, seù

 fidei;

fidei; tunc enim metus sicut non excusat à peccato, ita nec excusat à censura. Quòd nō excuset à peccato patet, quia agitur de vitādo contemptu religionis, & agitur de eius graui bono; quilibet autem tenetur vitare contemptum religionis, & bonum commune præferre propriæ vitæ; consequenter mirum non est, Ecclesiam obligare sub cēsura cum tanto incommodo, & rigore ad conseruandam, tuendamque religionem, & commune bonum. Quare, si Ecclesia præciperet ieiunium, & mihi metus mortis incuteretur ad frangendum ieiunium, non peccarem frangendo ieiunium, eo quòd Ecclesia non obliget cum tanto incommodo; Si vero metus incuteretur ad frangendum ieiunium in contemptum religionis, & Eclcesiasticæ potestatis, peccarem frangendo ieiunium; teneor enim potius mortem obire ob seruandum bonum commune religionis, quam frangere ieiuniū, consequenter non euaderem censuram, si frāgenti ieiunium constituta esset pœna censuræ. Sed de hac re satis dictum est in tractatu de Peccatis de causis excusantibus à Peccatis, quęst. vltima pūcto 2. quamuis cōtrariū ex parte sentire videatur Salas loco cit. nu. 5. vers. ex hac conclus. quatenus dicit, illum non affici excommunicatione, qui per grauem metum cogitur in contemptum Ecclesiæ, cōmittere furtum prohibitum sub censura; hic enim cum non peccet contra præceptum Ecclesiæ surripiēdo per metum grauem, videtur excusandus à censura exposita sub violationem legis in tali materia, non pro tali modo contemptus; Quamobrem malitia contemptus videtur accidentaria, & præter intentionem superioris prohibētis furtum sub censura.

Sed cōtrarium mihi probabilius videtur iuxta tradita de peccatis: Censeo enim Ecclesiā in tali euentu obligare, vt ostendi loco cit. de peccatis.

3 Ex dictis colligi potest primo Clericum deferentem arma metu mortis non peccare mortaliter, nec affici excommunicatione lata hic Mediolani contra Clericos deferentes certū quoddam genus armorum.

4 Secundò, Christianos captos à Turcis, posse sine censura remis impellere naues contra Christianos: nam metu mortis hoc faciunt. Et hoc verum est, quamuis daremus illos peccare contra ius naturæ. Ita DD. citati contrà Molinam, tom. 1. de iustitia, disp. 105. & alios apud Sanch. lib. 9. de Matrimonio, disp. 31. num. 6. apud Auilam 2. par. c. 6. d. 8. dubio 5. versus finem, & alios, quos retuli de restitutione, quęst. 2 pun 10. nam excommunicatio incurritur ob violationem legis humanæ.

5 Tertiò eos, qui metu mortis adulterium committunt excusari ab incurrenda censura, si quæ lata esset contrà adulteros; quamuis enim non excusentur à peccato contra castitatem, & contra iustitiam; nihilominus excusantur à peccato, & à contumacia contra Ecclesiam, quę non obligat cum tanto periculo. Ita DD. citati, contra Sanchez loco citato, vbi negat illos excusari à censura.

6 Quæres, vtrum metus grauis, sicut excusat ab incurrendis censuris, ità etiā excuset ab incurrendis earū effectibus.

Respondeo, metum grauem excusare ab incurrendis effectibus mediatis censurarum, sicut etiam excusat ignorantia. Ratio est quia Ecclesia non præsumitur obligare cum tanto incommodo; propterea ligatus excommunicatione non incurrit irregularitatē celebrando cum ignorantia suæ excommunicationis, aut cum metu grauis incommodi.

Dixi ab incurrendis effectibus mediatis; nam, si loquamur de effectibus immediatis, non ità absolutè loquendū est; nam censura trahit secum executionem, & manente censura manent ēt ipsius effectus immediati, qui sunt quasi de intrinseca ratione ipsius censuræ; vnde excōmunicatus eo ipso, quo lapsus est in excommunicationem, priuatur suffragijs Ecclesiæ, & afficitur effectibus

ctibus immediatis excommunicationis; quamuis aliquando excusari possit faciendo præter obligationem effectuum immediatorum, idest non obseruando ipsam excommunicationem, seu censuram; potest enim excommunicatus accedente vi, vel metu graui facere aliquid, quod per censuram vetitum est; E. g. potest absoluere, vel alia Sacramenta ministrare ad vitandum graue scãdalum, aut propriam infamiam, vel propter grauem proximi necessitatem, vel propter similem causam, absq; peccato, & absque periculo irregularitatis. Item potest excommunicatus occultus audire Sacrum, aut celebrare, vel quid simile facere ad vitandum scandalum, vel grauem detractionem, &c. Ratio est tùm quia, quando duo præcepta incompatibilia simul concurrunt, seruandum est præceptum maius; maius autem videtur esse præceptum non exhibendi scandalum populo, quam faciẽdi præter obligationem censuræ, audiendo Sacrum, celebrando, &c. Tùm quia iugum Christi suaue est, & mandata eius grauia non sunt, Teste Ioanne Apostolo; ergo par etiam est, vt præcepta Ecclesię non sint nimis onerosa, sed piè, ac benignè accipiantur, itaut non obligent cum tanto incommodo. Ità Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 4. Henriquez, lib. 13. cap. 6. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 339. Henriquez, lib. 3. de pœnit. cap. 15. num. 7. Azor. 1. par. lib. 10. cap. 31. quæst. 6. Corduba in summa, quæst. 137. & 142. Sayrus, lib. 2. cap. 15. nu. 4. & alij apud Auilam loco citato, contra Caietanum 1. 2. quæst. *96.* art. 4. Syluestrum verbo excommunicatio 5. nu. 1. & alios.

Vtrùm verò excommunicatus, vel suspensus toleratus possit actus iurisdictionis exercere ex metu graui dicam infra.

PVNCTVM IV.

Vtrùm cõsensus illius, in cuius fauorem lata est censura, excusare possit ab incurrenda censura.

1 *An is, in cuius fauorem censura fertur, possit illam suspendere.*

2 *An censura incurratur, elapso termino prorogato ab eo, in cuius fauorem lata fuit censura.*

3 *An sint aliæ causæ excusantes ab incurrendis censuris.*

DVo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm consensus illius, in cuius fauorem lata est censura, excuset ab incurrenda censura, eamque suspendat. Secundò, vtrùm censura incurratur elapso termino concesso ab eo, in cuius fauorem lata erat censura.

PRIMA PROPOSITIO.

1 VOluntas, seù consensus illius, in cuius fauorem concessa fuit censura, sufficit ad suspendendam censuram, ne incurratur; vnde si Titius, obtenta à Summo Pontifice excommunicatione contra suos debitores non restituentes intra sex mẽses, proroget inscio Summo Pontifice terminum vsq; ad annum, debitores elapsis primis sex mensibus non afficiuntur excommunicatione, modò Titius habeat ius, & dominium remittendi, aut prorogandi debitum, vel satisfactionem. Ità Angelus verbo excommunicatio, num. 2. Suarez de censuris, d. 3. sect. 6. nu. 8. & alij contra Nauar. cap. 27. num. 25. Sayrum, lib. 1. cap. 11. num. 20. Vgolinum tab. prima cap. 20. §. 6 num 5. versus finem, & alios. Ratio nostra est; tum quia si Titius cõdonaret absolutè debitum, censura cessaret ratione materiæ ablatæ, supra quã cadebat censura, vt cõcedunt etiam ipsi aduersarij; ergo, si suspendatur obligatio

gatio debiti concessa prorogatione termini suspenditur etiam ipsa censura; sicut enim se habet condonatio debiti ad tollendam censuram; ità se habet suspensio obligationis debiti ad suspendendam censuram; nam pro eo tempore, quo suspenditur obligatio debiti per dilationem termini concessi à creditore, debitores non sunt propriè debitores, sed sunt debitores elapso tempore dilationis, & prorogationis termini; tū quia excommunicatio obtenta à Titio cōtra debitorem censetur hanc tacitam conditionem continere, nisi debitores restituant intra sex menses volente, & non inuito Titio, ergo Titio concedente dilationem ad soluendum, debitores nō incurrunt excommunicationem; cū nihil faciant contra voluntatem Titij. Tum quia Iudex non magis intendit obligare debitorem, quàm velit, & intendat ipse creditor; cum Iudex concedat censuram in gratiam, obsequium, & fauorem creditoris; sed creditor non vult obligare ante terminum à se prorogatum: ergo neque Iudex intendit obligare ante illum terminum.

Obijcies primò. Verba censuræ faciunt quod sonant; sed verba excōmunicationis obtentę à Titio contrà debitores, sonant, & significant debitores, ligari excommunicatione, si non soluant intra sex menses, ergo re vera ligantur excommunicatione, non soluendo intra sex menses, etiamsi dilatio, & prorogatio termini concedatur illis à creditore.

Respondeo verba censuræ facere q̃d sonant iuxta mentem, & voluntatem superioris; mens autem, & voluntas superioris hæc censetur, vt nolit ligare creditores, nisi iuxtà intentionem creditoris, in cuius fauorem concessit excommunicationem.

Obijcies secundò. Suspendere censuram est actus iurisdictionis; sed creditor non habet iurisdictionē; ergo non potest suspendere censuram.

Respondeo suspendere censuram directè, & potestatiuè esse actum iurisdictionis; suspendere verò censurā per subtractionem materię, & cōdonationē debiti, non esse actum iurisdictionis, sed dominij, qui competit creditori; vnde creditor prorogando terminum, non exercet actum iurisdictionis, nec suspēdit censuram directè, & potestatiuè, sed illam tātummodò suspendit indirectè, quatenus condonat solutionem debiti intra certum terminum.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Debitor, elapso termino prorogato sibi à creditore, in cuius fauorem lata fuerat censura, ligatur censura. Ita Suarez, d. 3. sect. 6. num. 11. & alij, contra Angelum excommunicatio 1. nu. 2. Nauarrum loco citato, & alios. Ratio est quia terminus præfixus in sententia censuræ non fuerat appositus ad finiendam obligationem solutionis, ita ut debitor non amplius teneretur soluere sub censura, si non soluisset intra terminum præfixum; sed fuerat appositus ad solicitandam solutionem, vt debitor solueret intra illum terminum, & ne vltrà differret; quando autem apponitur terminus aliquis non ad finiendam, sed ad solicitandam obligationem, obligatio non cessat lapso illo termino, ergo debitor, elapso termino sibi prorogato à creditore, tenetur soluere, & non soluendo ligatur censura, quæ adhuc viget, & non est extincta per lapsum termini; sicut etiam, qui non denunciat intra quindecim dies blasphemos habentes consuetudinem blasphemandi, tenetur adhuc, elapsis quindecim diebus, denunciare ex vi decreti hic Mediolani cōditi cum excommunicatione; nam terminus quindecim dierū non est constitutus ad finiendam obligationem denunciandi, sed ad illam sollicitandam, ne scilicet audientes blasphemantē per negligētiam differant vltra quindecim dies denunciare, vt patet ex dictis de Voto, & in octauo Decalogi Præcepto cum Nauarro, Sanchez, & alijs.

Quæ-

3 Quæres vtrùm possint aliæ causæ excusantes ab incurrendis censuris assignari, præter recensitas in hac secunda Quæstione.

. Respõdeo posse, qualis causa est voluntarium imperfectum, quando censuræ postulant directum voluntarium, & scientiam censuræ; qualis etiam est actio non sufficiens ad effectum prohibitum sub censura. Verùm non immoror in his causis explicandis; quia sufficienter explicatæ fuerunt in prima Quæstione.

FINIS SECVNDÆ QVÆSTIONIS.

QVÆSTIO III.

De absolutione Censurarum.

PVNCTVM I.

A quo possit auferri censura.

1 *Quis possit absoluere à censura ab homine lata reseruata.*
2 *Quis possit absoluere, quando moritur, vel excommunicatur superior, antequàm ligatus censura absoluatur.*
3 *An superior possit absoluere à censuris latis ab inferiore.*
4 *An Summus Pœnitentiarius mortuo Papa possit absoluere à casibus Summo Pontifici reseruatis.*
5 *Quis possit absoluere à censuris non reseruatis ab homine latis.*
6 *An, qui contraxit censuram in vno loco, possit absolui à superiore illius loci, ad quem se transfert.*
7 *An excommunicatus ingrediens Religionem possit absolui à superiore illius Religionis.*
8 *An superior possit absoluere à censura, quam tulit cõtra eum, qui à se appellauit.*
9 *Quis possit absoluere à censuris à iure latis.*
10 *An, qui a Papa obtinuit facultatem absoluendi ab omnibus casibus, & censuris, possit absoluere a casibus Episcopo reseruatis.*
11 *An habens facultatem absoluendi ab omnibus censuris, possit etiam absoluere a reseruatis.*
12 *An obtinens facultatem absoluendi a censuris Papa reseruatis, possit absoluere a censuris in Bulla Cœna reseruatis.*
13 *An habens facultatem absoluendi a censuris Bulla Cœnæ, possit absoluere ab excõicatione ob hæresim contracta.*
14 *An obtinens facultatem absoluendi a casibus reseruatis, possit etiam absoluere a censuris.*

Notandum, censuram aliam à iure, seù à lege, vel per statutum; aliam esse ab homine per sentẽtiam generalem, vel particularem. Hoc posito tria principaliter nobis quærenda sunt in hoc Puncto. Primò quis possit absoluere à censuris reseruatis, latis per sententiam generalem. Secundò quis possit absoluere à censuris non reseruatis, latis per sententiam generalem, vel particularem. Tertiò, quis possit absoluere à censuris latis à iure, tàm reseruatis, quàm non reseruatis.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 CEnsura reseruata lata ab homine per sententiam generalem, vel particularem, iure communi potest auferri per eum, qui eam tulit, vel per eius superiorem, vel per successorem, nisi alicui specialis facultas fuerit delegata. Hæc Propositio cōceditur ab omnibus DD. & patet ex capite per tuas, & cap. Sacro de sentētia excommunicationis. Ratio est quia potestas ordinaria ferendi censuram sese etiam extendit ad illā auferendam, iuxtà illud Matthæi 18. Quodcumque ligaueritis super terram erit ligatum & in cœlis, & quodcumq; solueritis super terram erit solutum & in cœlis, ergò censura reseruata potest auferri per eum, qui eam potestate ordinaria tulit, vel per eius superiorem, vel per successorem; habens verò potestatem delegatam potest solum censurā auferre, prout sibi concessum fuerit ex voluntate delegantis; cùm ipse non habeat iurisdictionem ordinariam. Verum tamen est, delegatum, qui potest ex facultate sibi commissa excommunicare, posse etiam ordinariè absoluere, quādiù durat ipsius iurisdictio delegata, vt communiter concedunt Doctores.

Addo dari vnum casum cap. Quærēti de officio delegati, in quo delegatus expleta delegatione, potest intra annū absoluere excommunicatum à se, volentem obedire: elapso verò anno non potest illum absoluere. Ità Suarez, d.7. sect.2.num.7.& alij communiter.

Vtrùm verò laicus, aut fœmina sit capax iurisdictionis ad absoluendum à censuris, sicut est capax simplex Clericus, colligi potest ex supra dictis quæst. prima puncto 2.

2 Ex dictis colligi potest primò, quis possit absoluere à censura lata ab homine, quando moritur, vel excommunicatur, vel suspenditur superior, qui tulerat censuram, sed ligatus censura nōdum fuit absolutus; dicendum enim est, eum qui succedit in locum mortui, vel excommunicati, vel suspensi, posse absoluere; propterea mortuo, vel excommunicato, vel capto Episcopo, potest Capitulum absoluere; nàm Capitulum sede vacante succedit in iurisdictionem Episcopi, cap.1.de obedientia in sexto. Idem dicendum est de Episcopo successore; sicut etiam idem asserendum est de successoribus aliorum Prælatorum, ordinariam facultatem habentium ferendi censuras.

3 Secundò colligitur, Prelatum superiorem in iurisdictione, posse absoluere à censuris latis à suo inferiore; quapropter Episcopus potest absoluere à censuris latis ab Archidiacono, à Parocho, sibi subdito, &c. Ratio est quia iurisdictio competens inferiori non datur illi priuatiuè, sed accumulatiuè, & ampliatiuè, hoc est non datur illi, priuando superiorem iurisdictione, sed illi datur, vt ea vti possit, non ablata auctoritate superioris. Ità Suarez, d.7.sect.2. n.12. Auila 2.parte, cap.7.d.1.dubio 11. Angelus verbo absolutio 2.nu.3. Henriquez, lib.13.cap.28.num.3. & alij, contra Couarruuiam, cap. Alma mater 1. parte.§.12.num.3. & alios.

4 Addit Henriquez, lib.13.c.27.nu.3. Auila loco citato dubio 5. Suarez loco citato, mortuo Summo Pontifice, posse Summum Pœnitentiarium absoluere à casibus Pontificijs iuxtà facultatem, quam habebat viuente Summo Pontifice, vt patet ex Clementina, Ne Romani de electione; ratio videtur esse, quia priuilegium non videtur extingui morte concedentis. Collegium verò Cardinalium magna ex causa absoluit, quos Summus Pontifex potuit absoluere; argumento ex cap. vnico de Scismaticis, lib.6. Ità DD. citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 CEnsura non reseruata lata per sententiam generalem iure communi tolli, & auferri potest à quocumque potestatem habente absoluendi à

à mor-

à mortalibus. Ità Nauarrus, cap. 27. nu. 44. Sotus, Couaruuias, & alij apud Auilam 2. par. cap. 7. d. 1. dubio 8. Sayrum, lib. 5. cap. 15. num. 22. Vasquez, dub. 20. num. 9. & 12. Valent. loco citando. Henriquez. lib. 13. cap. 28. contra Suarez, d. 7. sect. 2. num. 23. Vgolinum, tab. 1. cap. 4. & alios. Hęc Propositio colligitur ex cap. Frequentibus de institutionibus, & ex cap. Nuper de sententia excommunicationis. Ratio est tum quia sententia generalis in multis æquiualet statuto, & Canoni, vt ait Couarruuias; quàuis ipsa cesset per mortem conditoris; sed censura Canonis, & statuti iure cōmuni potest auferri ab habente potestatem absoluendi à peccatis mortalibus, vt dicam in Propositione tertia, ergò censura generalis iure communi potest auferri ab habente potestatem absoluēdi à mortalibus; nam eo ipso, quo superior censuram non reseruauit, censetur alijs concessisse facultatem absoluendi, vt patet ex cap. Nuper citato.

Dixi per sententiam generalem, quia censura, lata per sententiam particularem contra particularem aliquam personam, auferenda est ab eo, qui eam tulit, vel ab eius successore, vel superiore, vel saltem ab habente facultatem delegatam, vt dictum est in prima Propositione, ne perturbetur ordo iudicandi; ita Vasquez, dub. 20. num. 8. Valentia, tom. 4. d. 7. quæst. 17. puncto 8. & alij.

Dixi iure cōmuni, quia in aliquibus locis, vt hic Mediolani cautum est, ne Confessarij absolutionem à censuris impendant, nisi specialem habeant facultatem.

6 Ex dictis sequitur primò, eum qui in vno loco contraxit excommunicationem non reseruatam, latam ab Episcopo illius loci per sententiam generalem, si posteà mutet domicilium, seque trasferat ad aliam Diœcesim, posse iure communi absolui à Confessarijs illius Diœcesis, ad quam se transfert; sicut enim ab eo potest absolui à peccatis mortalibus; ità etiam ab excommunicatione non reseruata lata per sententiam generalem, nisi obstet consuetudo, vel lex aliqua particularis illius Diœcesis.

7 Secundò, excommunicatum ingredientem religionem, posse à superiore illius religionis absolui ab excommunicatione lata per sententiam generalem. A censura verò lata per sentētiam particularem non potest secluso speciali priuilegio. Ità Sotus, dist. 22. quæst. 2. art. 3. concl. 2. Auila loco citato dubio 13. Suarez, d. 7. sect. 2. num. 26. & sect. 3. num. 6.

8 Quæres vtrùm Iudex possit impendere absolutionem censurarum, quas tulit contra eum, qui à se appellauit.

Respondeo affirmatiue cum Suarez loco citato sect. 2. nu. 32. Ratio est quia Iudex per appellationem non amisit iurisdictionem, ne possit absoluere, quamuis illam habeat quasi impeditā, ne possit impedire appellationem, & ligare censura; absoluendo autem à censura à se lata, non impedit appellationem; nec ligat censura, sed potius illam aufert, & facit quod pars intendit per appellationem.

TERTIA PROPOSITIO.

9 A Censuris iuris reseruatis ille potest absoluere, qui eas tulit, vel eius superior, vel successor in dignitate, vt patet ex prima Propositione.

A censuris verò iuris nemini reseruatis absoluere possunt omnes Prælati iurisdictionem habentes in foro externo, vt Episcopus, Priores, Guardiani, &c. Immo etiam Parochus, & alius quicūque Sacerdos potestatem habens absoluendi à mortalibus, potest iure communi absoluere à censuris iuris nemini reseruatis, vt patet ex cap. Nuper de sententia excommunicationis. Ratio est quia superior eo ipso, quo non reseruat absolutionem, censetur cuicumque Confessario concedere facultatem absoluendi. Ità Nauarrus, cap. 27. num. 39. Suarez, disp. 7. sect. 3. & sect. 4. num. 9. Sayrus, lib. 5. cap. 15. nu. 22. Auila 2. par.

cap. 5.

cap. 5. d. 1. dubio 4. Henriquez, lib. 13. cap. 27. & alij communiter asserentes, hanc regulam non solùm valere in absolutione ab excommunicatione; sed etiam in absolutione aliarum censurarum, nisi fiat in ipsis specialis aliqua exceptio; quare benè aduertit Suarez, d. 38. sect. 2. nu. 6. quemlibet Sacerdotem habentem facultatē absoluendi à mortalibus, posse etiam absoluere ab interdicto personali speciali, non reseruato, quamuis non possit auferre interdictum locale, aut interdictum generale personale, vt infra suo loco ostendam.

Dixi iure communi, quia iure particulari sancitum est in aliquibus locis, ne Parochi, vel alij Sacerdotes absoluant à censuris, excepta minore excommunicatione, vt patet ex Actis Ecclesię Mediolanensis parte quarta, folio mihi 806. columna prima, & Sayrus dicit ita vsu receptum esse.

10 Quæres primò, vtrùm Summus Pontifex concedens in Iubileo, vel extra Iubileum facultatem absoluendi à censuris, & casibus reseruatis, censeatur etiam concedere facultatem absoluendi à censuris, & casibus, quos sibi Episcopi reseruarunt.

Respondeo negatiuè. Ita Nauar. In cap. Quorūdam de Iudæis, notabili 11. num. 71. & in Manuali, cap. 27. nu. 261. Graffius, lib. 4. decisionū, cap. 15. nu. 28. & alij, quidquid dicat Suarez, d. 7. sect. 5. num. 13. Ratio est tum quia dum Pontifex condit aliquam legem, non intendit derogare statutis, & consuetudinibus particularibus locorum, cap. 1. de Constitutionibus in sexto, vt patet ex dictis de legibus. Tum quia Clemens Octauus in Bulla quę incipit Sacra Cōgregatio, decreuit, ne vllus prætextu cuiuscunque priuilegij absoluat à casibus reseruatis Episcopo.

11 Quæres secundò, vtrùm obtinens à Summo Pontifice facultatem absoluendi ab omnibus censuris, possit absoluere à censuris reseruatis.

Respōdeo affirmatiuè. Ratio est tum quia priuilegium redderetur inutile, si non posset absoluere à censuris Summo Pontifici reseruatis; quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi potest absoluere à censuris non reseruatis. Tùm quia verba generalia generaliter intelligenda sunt. Ità Azor. 1. par. lib. 8. cap. 10. quæsito 12. Emanuel Sà verbo absolutio in fine, Graffius, lib. 4. loco citato, contra Suarez loco citato, nu. 10.

12 Quæres tertiò, vtrum obtinens facultatem generalem absoluendi ab omnibus casibus Summo Pontifici reseruatis, possit etiam absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non est facta mentio illius Bullæ.

Respondeo negatiuè. Ratio est tùm quia in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter cōcessurus, si specialiter peteretur, cap. In generali de regulis iuris in 6. si autem peteretur facultas absoluendi à casibus in Bulla Cœnæ, non concederetur. Tum quia casus Bullæ Cœnæ specialiter reseruantur; consequenter indigent speciali expressione in concessione facultatis absoluēdi. Tùm quia vsui ita receptum est. Ita Sanchez loco citādo. Suarez, d. 21. sect. 3. num. 3. & disp. 7. sect. 5. num. 11. Vgolinus, tab. 1. cap. 19. §. 4. num. 8. Nauarrus, Couarruuias, & alij apud Suarez.

13 Immo ex dictis rationibus patet, obtinentē facultatem absoluendi à casibus reseruatis, etiā contentis in Bulla Cœnæ, non posse absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta. Ità Henriquez, lib. 8 cap. 16. num. 3. Auila 2. parte cap. 2. disp. 1. dubio 7. concl. 2. Sanchez in summa, lib. 2. cap. 12. Suarez loco citato, & alij apud Emanuelem Sà verbo absolutio, nu. 25. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 19. num. 5. Azor. prima par. lib. 8. cap. 10. quæst. 12. quamuis aliqui sentiant oppositum, eo quòd beneficium Principis sit latè explicandum. Sed hæc ratio facili negotio dissoluitur, dicendo, beneficium Principis latè explicandum esse, quantum patitur intentio Principis.

14 Quæres quartò, vtrùm obtinens facul-

facultatem absoluendi a casibus reseruatis, possit etiam absoluere à censuris.

Respondeo eum, qui obtinet facultatē absoluendi à casibus Summo Pontifici reseruatis, posse absoluere à censuris illi reseruatis; nam peccata Summo Pontifici reseruata cēsentur illi reseruata solū ratione censuræ; vnde sublata censura quilibet Sacerdos approbatus, potest ab illis absoluere; quamuis facultatem non habeat absoluendi à censuris, & casibus reseruatis. Obtinens verò ab Episcopo facultatem absoluendi à casibus reseruatis, nō potest absoluere à censuris; nam casus, & censuræ apud Episcopum sunt res distinctæ, & diuersæ, & à diuersis non fit illatio. Ità Nauar. cap. 27. num. 261. Suarez, disp. 7. sect. 4. num. 12. Sanchez in summa, libro 2. cap. 11. num. 1. & alij apud Clauem Regiam, lib. 1. cap. 1. num. 5.

PVNCTVM II.

De potestate Episcoporū circa absolutionem censurarū.

1 *An Episcopus possit absoluere à censuris Summo Pontifici reseruatis.*

2 *An Episcopus possit absoluere a casibus Papæ reseruatis, quando delictum fuit deductū ad forum contentiosum, sed reus purgauit se.*

3 *An Episcopus possit absoluere eum, qui in vno loco cōmisit delictū publicū, sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum.*

4 *An Episcopus possit absoluere ab excōmunicatione publica, quando delinquens non potest Romam adire.*

5 *An Episcopus possit absoluere Religiosos ab excōicatione Papæ reseruata.*

6 *An Episcopus possit absoluere suum subditum, qui in alia Diœcesi fecit contra censuram latam ab Episcopo illius loci.*

7 *An Archiepiscopus possit à censuris latis a suffraganeis, vel a Papa absoluere subditos suorū suffraganeorū.*

Certum est Episcopos posse absolutionem impendere à censuris à se impositis. Modò difficultas est, vtrùm possint absoluere à casibus, & censuris Papæ reseruatis; & vtrum Archiepiscopi possint absoluere subditos suorum suffraganeorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Episcopi nō solùm possunt absoluere à censuris latis à se, vel à suis prædecessoribus, vt patet ex dictis Puncto præcedente; sed etiam ab omnibus censuris, & casibus reseruatis Summo Pontifici, per se ipsos, aut Vicarium ad hoc specialiter deputatum, vt per Vicarium Generalem, aut per Pœnitentiarium, aut per alium; vt ait Sayrus, lib. 4. cap. 12. num. 19. ex declaratione Cardinalium. Hæc Propositio patet ex Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 6. vbi prædicta facultas Episcopis concessa fuit. Hæc eadem facultas videtur concessa Capitulo Sede vacante, & alijs habentibus propriam Diœcesim cum iurisdictione quasi Episcopali, vt benè ait Sanchez in summa, lib. 2. cap. 11. num. 4. & 5. Suarez, de censuris, disp. 41. sect. 2. Clauis Reg. lib. 6. cap. 11. num. 83. Auila parte 7. disp. 10. dub. 6. Henriquez, lib. 6. cap. 16. & alij contra Arragoniū, 2. 2. cap. 88. art. 12. concl. 4. columna 7. Toletum, lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem, & alios, apud Barbosam in remissionibus, sess. 24. cap. 6. num. 2.

An vero Episcopus, aut alius, ab eo delegatus, ad absoluendum à censuris, possit etiam à censuris latis à iure communi, vel ab alio per sententiam generalem ad certum tempus, vt à superiore imposita ad triennium, absoluere intra terminū præfixum, idest intra triennium; magna discensio est inter DD.

Aliqui enim, vt Couar. 4. decr. 2. parte, cap. 6. num. 14. & 15. Henriquez, lib. 13. cap. 35. nu. 2. Rodriquez 2. par. cap. 69. num. 2. concl. 2. Sanchez, lib. 3. de matrimon. disp. 52. Gutierez. de matrimon. cap. 75. numero 22. Et alij negant posse

posse absoluere ab interdicto, vel à suspensione lata ad tempus, posse vero absoluere ab excommunicatione lata ad tempus.

Alij vero, vt Hostiensis, & alij apud Sanch. & apud Gutierez. locis cit. putãt posse absoluere, non solum ab excommunicatione, verum etiam ab interdicto. Ratio colligitur tum ex argumento cap. Nuper de sententia excommun. Tum ex Decreto Trident. sess. 24. cap. 6. neque ab hac opinione dissentire videtur Sanchez, cum nõ loquatur de suspẽsione iam contracta, sed de contrahenda ex iuris dispositione.

Hęc secunda opinio mihi probatur, modo delictum sit occultum, & nõ deductum ad forum contentiosum, vt patebit ex dicendis in hac eadem propositione, & disp. 3. quæst. 6. puncto vlt.

Occasione Decreti Concilij Trident. aliqua sunt aduertenda.

Primò hoc Decretum, quantum est ex se, extendi posse ad casus, & censuras reseruatas in Bulla Cœnæ, cum generaliter loquatur, quamuis hæc facultas modo videatur Episcopis ablata, vt testatur Franciscus Molinus in Aphorismis. Sanch. in summa, lib. 2. cap. 11. num. 26. & 27. vbi in vtramque partem plures DD. refert, & quidem probabilior est affirmans ablatam esse; Nam multi DD. testantur, ita declaratum esse à Pontifice, & ab Illustrissimor. Cardinaliũ Congregatione. Quamuis Nugnus in additionibus ad tertiam partẽ, quæst. 8. art. 5. dub. 10. ad finem, & alij quam plures apud Sanchez loco citato & apud Augustinum Barbosam in remissionibus, sess. 24. cap. 6. num. 25. oppositum sentiant.

An vero hoc decretum extendatur ad delictum occultum contractum ob violationem clausuræ, constabit ex infra dicendis extẽdi, quamuis alias iuxta declarationẽ Illustrissimorum Cardinalium, non extenderetur, sicut etiã aliqui DD. ex declaratione eorumdem Cardinalium, & Gregorij XIII. putant Decretum Trident. non habere locum in casibus post Tridentinum ex noua lege Sedi Apostolicæ reseruatis. Ego vero saluo meliori iudicio, præcisa Sũmi Pontificis, & Illustrissimorum Cardinalium auctoritate oppositum sentirem. Tum quia sic vsu receptum esse fatentur aliqui DD. Tum quia Trident. Decretum absolutè, & indefinitè loquitur; ita in simili sentire videntur aliqui DD. loquentes de excommunicatione cõtracta ob delictũ in causa duelli occultum contra Bullam Sanctissimi Domini Clementis VIII. idem in simili docet Suarez, Rodriquez, & alij, quos referam disp. 2. quæst. 6. pun. 1. num. 40.

Secundò, prædictam absolutionem ab Episcopis datam, sese tantum extendere ad forum conscientiæ, vt ex prædicto Tridẽt. decreto manifestè cõstat.

Tertio, absolutionem debere ab Episcopo impendi in propria Diœcesi, vt colligitur ex ipso Trident. vbi dicitur in Diœcesi, & ponitur virgola inter verba antecedentia, & particulam in Diœcesi. Ità Henriquez, libro 14. cap. 20. & cap. 7. num. 5. Auila parte 7. disp. 10. dub. 6. Rodriquez in summa 2. parte cap. 69 num. 1. ad finem Suarez & alij, quos infra referam de irregularitate cõtra Sanchez loco citato. Existimo tamẽ ipsum Episcopum posse, dum existit in Diœcesi, absoluere suum subditum à censuris existẽtem extra propriã Diœcesim. Ratio est tùm quia Tridentinũ non requirit absolutionem Sacramentalem, quæ impendenda est præsenti; tum quia absolutio ab excommunicatione conferri potest absenti, nec Tridentinum requirit præsentiam subditi, vel vt subditus existat in Diœcesi; vt ait Sanchez loco citato, nu. 17. contra Suarez disp. 41. sect. 2. num. 10. & alios, quo rum opinio valde probabilis est, præsertim ob declarationem Illustrissimorum Cardinalium.

Quartò, delicta habentia adnexam censuram Papæ reseruatam, debere esse occulta, idest non publica, nec notoria, nec famosa; alioquin Episcopus non potest absolutionem impendere;

po-

potest verò si sint occulta, quãuis probari possint testibus, modò non sint publica, aut notoria in ratione delicti. Ità Henriquez, lib.4.cap.22.num.4. Auila 2. parte, cap.2.disp.1.dubio 11. concl.2. Sanchez, lib.8.de matrimonio, d.34.nu.55.& in summa, lib.2. cap.11. num.19. Suarez tom.4. d.30. sect.2.num.2. Reg. lib. 1. num.135. Azor. j. par. lib.8. cap. 10. quæsito 9. Delicta dicuntur publica, quando sciuntur in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vel paretiæ, vel Monasterij; ita DD. citati, contra Graffiũ, libro 1. decisionum, cap.13.num 45. & alios apud Augustinum Barbosam, dicentes illud dici occultum, quod nõ potest probari.

Quintò, delicta non debere esse deducta ad forum contentiosum, etiamsi vno tantummodo teste probentur; alioquin Episcopus non potest absoluere ab huiusmodi delictis, Papę reseruatis, vt patet ex ipso Tridentino. Ita Henriquez, lib.14.cap.7.num.5. Sanchez loco citato, num. 11. Auila, & alij.

2 Quæres primo, vtrum Episcopus possit absoluere à casibus Papæ reseruatis; quando delictum fuit deductum ad forum contentiosum, sed reus non fuit in eo conuictus; sed potius se purgauit, & defendit falsis testibus, aut via iniqua.

Respondeo posse cum Henriquez loco citato, Molina trac.3.d.79. Sanchez, lib.2.de matrim. disp.27.num.12. Prax. Neapolitana, cap.66.num.5.& 6.& alijs apud Barbosam loco cit. num.14. Auila dubio 11. concl. 3. Sanchez in summa loco citato, num.21.& alijs, quos referã de dispensatione irregularitatis, modò sese defenderit, & à iudice fuerit absolutus, siuè absolutus sit definitiuè, siuè ab instantia. Ratio est quia in hoc casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum cõtentiosum; nam perinde est, ac si non fuisset deductũ. Et censetur occultum, & non deductũ cum effectu, cum nõ fuerit probatum. Addo, illum posse absolui, cuius delictum non fuit deductum ad forũ contentiosum, quamuis delictum alterius socij, seu complicis delatum sit ad forum contentiosum; nam res inter alios acta non potest præiuditiũ afferre alijs, quibus res iudicata non nocet, l. j. C. Res inter alios acta. Ità Sanchez loco cit. num.21.& Nauar. lib.2. consiliorũ, consilio 2. de sententia, & re iudicata.

Vtrùm verò Episcopus, finito iudicio, possit suum subditum absoluere ab excommunicatione contracta ob delictum deductum ad forum cõtentiosum, quando delinquens finito iudicio punitus est, controuersia est inter Doctores; nam Auila par.2.d.2.dubio 7. Reginald. lib.30.num.29. Sanchez loco cit.nu.21. & alij contra Gutierez, lib. 1. Quæstionum Canonicarum, cap.3. Rodriquez j. par.cap. 168. ad finem, & alios affirmant posse. Sed de hac re sermo nobis erit cum loquemur de dispensatione irregularitatis, quæst.7. pun 1.nu.6.quæsito 1.vbi sequemur sententiam Gutierez, & aliorum.

3 Quęres secundò, vtrùm Episcopus possit illum absoluere, qui in vno loco, in quo aliàs morabatur, commisit delictum ibi publicum, & notorium Papæ reseruatum, & posteà se trãstulit ad aliũ locum, vbi delictum est occultum.

Respondet Auila loco citato, dubio 11. post secundam conclusionem, Sanchez loco citato, num.20. & alij, Episcopũ loci, ad quem delinquens se transtulit, posse absolutionem impendere, si fiat ibi subditus; vndè Hispanus veniens Mediolanum, hicque permanenter commorans, absolui potest ab Archiepiscopo Mediolanensi à peccatis Papæ reseruatis, commissis in Hispania, modò hic sint occulta. Similiter scholares hic Mediolani causa studiorũ commorantes, possunt ab Archiepiscopo absolui à delictis Papæ reseruatis, in sua Diœcesi commissis, modò hic sint occulta, quamuis in loco, in quo deliquerunt, fuerint publica, & notoria. Hæc sententia Sanchez, & Auilæ probabilis est.

Sed mihi videtur contrariũ asserendum.

dum. Ratio est tum quia viderentur confundi iurisdictiones. Tùm quia sequeretur, delinquentem posse etiā absolui à censura lata per sententiam particularem ab Episcopo loci, in quo antea cōmorabatur, quod videtur falsum, & contra ipsummet Auilam par.2.cap. 2.d.1. dubio 14. Tùm quia huiusmodi delicta sunt verè publica; Episcopus autem non potest absoluere à delictis publicis Papæ reseruatis; alioquin sequeretur Parochum habentem facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, posse absoluere suum Parochianum, qui in alia patria eiusdem Ciuitatis, vel Diœcesis commisit peccatum reseruatum, occultum in propria patria, vel oppido, sed publicum in alia patria. Ita Suarez, tomo 4. in tertiam partem, d.30. sect. 2. num.2.

4 Quæres tertiò, vtrū Episcopus possit ab excōmunicatione publica & alia quacunq; reseruata Papæ absoluere excommunicatum, habentem impedimētum legitimum, propter quod non potest Papam adire.

Respondeo posse, vt accidit quando excommunicatus laborat lōga infirmitate, etiam non periculosa, aut senectute, aut paupertate, vel si persona excōmunicata sit fœmina, vel impubes, aut si laboret alio simili impedimento, quod legitimum existimetur iuxtà prudentis viri Iudicium; quamuis postea cessante impedimento teneatur Papam adire. Ratio desumitur ex benigna Summi Pōtificis voluntate, qui non præsumitur voluisse absolutionem reseruare cū tanto incommodo. Ità Nauar.cap.27.num. 90. Henriquez, lib.6.cap.9.num.7. Auila 2. parte cap. 7. d. 1. dubio 6. & alij. Hoc idem de fœmina tradit Coninchus de pœnit.d.8.dub.12.num.88. & de censuris Vasquez de pœnit.quæst.91.art. 3. dub.8.num.1. & 2. Gutierez loco citato & alij DD. citati.

Addit Henriquez loco citato, & lib. 12.cap.3.num.1. laborantem aliquo ex dictis impedimentis non teneri mittere Romam epistolam, vel Procuratorem pro absolutione obtinenda.

Ego vero existimo teneri mittere saltem epistolam, si commodè potest, pro absolutione obtinenda; vt patet à simili in impedimentis Matrimonij; non enim credibile est, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam per Procuratorem, vel per epistolam.

Rursus addit Henriquez, & Auila loco citato, excommunicatum excommunicatione publica Papæ reseruata, posse ab Episcopo absolui; etiamsi possit adire Legatum, vel alium habentem priuilegium absoluendi. Sed hoc mihi non probatur; quia in eo euentu non censetur adesse iusta, & legitima causa, vel impedimentum, propter quod possit ab alio absolui. Ità Nauar. loco citato, & Corduba quæst.18. & patet à simili ex dictis de impedimentis matrimonij.

Addit deniquè Auila cum Nauar. & alijs, quos sequitur Riginald. lib.1.nu. 135. Henriquez, de pœnit.lib.6.cap.16. num.1. & cap.9.num.7. & cap.10. num. 1. & 2. Gutierez de matrim.cap.19.nu.8. Episcopum posse in prædictis casibus absoluere, etiamsi in sententia reseruationis dicatur, neminē ab ea posse absoluere, præterquam in articulo mortis, vt patet à simili in excommunicatione contracta ob percussionem Clerici, & ex ratione nostra allata; & hoc mihi videtur probabile, quamuis Syluester verbo absolutio 4.num.7. oppositū sentiat. Secus dicendum est de illis, qui habent priuilegia à Sede Apostolica absoluendi à censuris, & casibus reseruatis; constat enim huiusmodi personas, his priuilegijs munitas, non posse citrà mortis articulum virtute huiusmodi priuilegiorum absoluere à casibus, quos Episcopi reseruarunt, vel à casibus in Bulla Cœnæ, vel ab excommunicatione cōtracta ob percussionem Clericorum, vel ob violationem clausuræ Monialiū ad malum finem, vel ob violationē immunitatis Ecclesiasticę iuxtà Constitutionē Gregorij XIII. quæ incipit. Cum

aliàs

aliàs nonnulli. Vel ob prouocationem, & pugnam in duello, iuxta Tridentinũ, & Constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit, Ad tollendam. Vel ob Simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam beneficialem. In his casibus nullus potest virtute alicuius priuilegij Papalis aliquem absoluere, etiam vrgente necessitate, vel impedimento, secluso mortis articulo, vt patet ex Decreto Clemẽtis Octaui relato à Quaranta verbo Casus reseruatus, quod incipit Sacra Congregatio, in quo Decreto ego existimo non fuisse limitatam Episcopis auctoritatem expressam in Tridentino sess. 24. cap. 6. nam in dicto Decreto nulla fit mentio Concilij; quando autem Pontifex vult abrogare legem alicuius grauis Concilij, præsertim quando Concilium recens est, & nouum, quale est Tridentinum, solet hoc specialiter exprimere, vt aduertit Viualdus in Candelabro, cap. de absolutione, num. 13. Peregrinus in tractatu de duello, Reginaldus, lib. 5. num. 2. & alij, quos retuli de duello.

5 Quæres quartò, vtrùm Episcopus virtute Decreti Conc. Trid. sess. 24. c. 6. possit absoluere religiosos exemptos in ijs casibus, in quibus potest suos subditos absoluere.

Respondeo solutionem huius quæsiti cõstare ex dictis de dispensatione vo ti; ad ibi dicta vos remitto; sicut etiam ex dictis de Pœnitentia patet, ab excõmunicationibus Papæ reseruatis, posse vagabundos, peregrinos, Scholasticos, & mercatores absolui ab Episcopis, in quorum Diœcesi reperiuntur, nàm quò ad Sacramenta Confessionis, & Eucharistię sunt subditi Episcopo loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesię, vel ex interpretatiua voluntate Summorum Pontificum; ergo etiam sunt illis subditi quò ad absolutionem excommunicationis, quæ requiritur ante absolutionem peccatorum; vt ait Sanchez in summa, lib. 2. cap. 11. num. 8. & 9. Suarez de pœnit. disp. 30. sect. 2. nu. 5. Zerola in praxi Episcop. 1. par. verbo Vicarius §. 18. dub. 4. Idem censuit Illustrissima Cardin. Congregatio teste Petro Marzylla & alijs sess. 24. cap. 6. Concilij Tridentini.

6 Quæres quintò, vtrum Episcopus possit absoluere suum subditum, qui se transtulit ad aliam Diœcesim, ibiq; fecit contra legem continentem cẽsuram latam ab Episcopo illius Diœcesis, ad quam se transtulit, E. g. vtrùm Archiepiscopus Mediolanensis possit absoluere Ciuem Mediolanensem, qui se trãstulit Nouocomum, ibiq; Moniales inuisit; cùm Nouocomi lata sit excommunicatio, vel suspensio contra visitantes, vel alloquentes Moniales, vt suppono.

Respondeo, extraneum non indigere absolutione, quando se transtulit ad aliam Diœcesim intentione ibi manendi minore anni parte; nam extraneus, qui non intendit alicubi manere maiore anni parte, non ligatur legibus illius loci; ergo neq; ligatur censuris, quæ imponuntur ob transgressionem legum, vel præceptorum. Si tamen daremus extraneum incidisse in censuram reseruatam non obseruando in alieno territorio leges, vel præcepta illius loci, dicendum esset, Archiepiscopum Mediolanensem, vel eum, qui habet specialem facultatem absoluendi à censuris hic Mediolani, posse prædicto Ciui Mediolanensi absolutionem impendere, modò censura lata sit per statutum, vel per sententiam generalem. Ratio est tùm quia vsu videtur ita receptum; vsus autem, & consuetudo conferre solet iurisdictionem, & est legitima legũ interpres, quando dubitatur de mente legislatoris. Tùm quia ita videtur expressum in Tridentino loco citato ijs verbis, Etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; ex quibus verbis à fortiori colligitur, Episcopis concessam esse facultatem absoluendi à casibus inferiorum Prælatorum.

Dixi modò illa cẽsura lata sit per statutum, vel per sententiam generalem; nam si lata esset per senẽtiam particularem, existimo absolutionem impen-

dendam esse à Prælato, qui eam tulit, vel eius superiore, vel eius successore. Ratio est tum quia Episcopus virtute Concilij Tridentini potest suos subditos absoluere à censuris, & casibus reseruatis Summo Pontifici, vel alijs inferioribus Prælatis, modò delictum sit occultum, quando autem censura lata est per sententiam particularem, delictum non est occultum, sed publicum. Tùm quia iurisdictio ratione causæ inchoatæ permanet apud illum, qui excommunicauit; alioquin iurisdictiones confunderentur. Ità Suarez, tom. 5. disp. 7. sect. 2. num. 27. Hieronymus Lamas 3. par. cap. 6. §. 3. Auila loco citato dubitatione 24. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Archiepiscopus non potest à censuris latis à suffraganeis, vel à Sede Apostolica absoluere subditos suffraganeorum. Ratio est quia non habet in ipsos iurisdictionem; propterea Archiepiscopus Mediolanensis nō potest absoluere Brixienses ab excommunicatione lata per Episcopum Brixiensem, vel à Summo Pontifice, exceptis quibusdam casibus, in quibus Archiepiscopus iudicare potest subditos suffraganeorum.

Primus est, quando facta fuit appellatio apud Archiepiscopum, & cognitum fuit de appellatione, & vocatę fuerunt partes, vt patet ex capite Venerabilibus, §. 1. de sent. excommun. in 6. Ratio est quia superior, apud quem fit appellatio, per appellationem acquirit iurisdictionem, vt benè ait Suarez, tomo 5. d. 7. sect. 2. num. 32.

Secundus est, quando Episcopus suffraganeus malitiosè, aut negligenter differt absolutionem; tūc enim par est, vt Archiepiscopus illum absoluat.

Tertius est, quādo visitat Diœcesim; tunc enim, ratione officij ordinariā habet facultatem ad absoluendū. Ità Sanchez loco cit. num. 6. Couaruuias, cap. Alma mater par. 1. §. 2. Auila 2. par. c. 7. disp. 1. dubio 10. Henriquez, libro 13. cap. 24. Syluest. verbo absolutio 2. nu. 1. & Suarez, tomo 4. d. 30. sect. 2. num. 8.

PVNCTVM III.

Quis possit à censuris absoluere in articulo mortis.

1 *An laicus, vel Clericus, qui non est Sacerdos, possit in articulo mortis absoluere à censuris.*
2 *An Diaconus possit absoluere à censuris in articulo mortis.*
3 *An quilibet Sacerdos possit in articulo mortis absoluere a censuris.*
4 *Quinam dicatur mortis articulus.*
5 *An quilibet Sacerdos possit absoluere a censuris in articulo mortis, quando pœnitens potest adire superiorem per litteras aut per Confessarium.*
6 *An simplex Sacerdos possit absoluere, quando dubitatur, an pœnitens sit in articulo mortis.*
7 *Quis debeat absoluere, quando adsunt plures Sacerdotes, quorum vnus est approbatus, non verò alius; vnus excommunicatus, non verò alius, &c.*
8 *An pœnitens in articulo mortis absolui possit ab omnibus censuris.*
9 *An pœnitens in articulo mortis possit absolui ab irregularitate, & suspensione ab ordine, officio, aut beneficio.*
10 *An absolutio censurarū impendi possit pœnitenti, qui illam non petijt.*
11 *Quænam cautio exigenda sit a pœnitente, qui in mortis articulo absoluitur a censuris.*
12 *An qui sublato morbo satisfecit parti læsæ, teneatur adhuc se præsentare superiori.*
13 *Cur pœnitenti imponatur onus se præsentandi Superiori.*
14 *An absolutus a censuris in articulo mortis teneatur se præsentare Superiori, si Confessarius hoc illi non iniunxit.*
15 *An ille, qui absoluitur a censuris in articulo mortis vi alicuius priuilegij, aut Iubilæi, teneatur se præsentare Superiori.*

An

16 *An censura, in quam reincidit pœnitẽs, qui Superiori se non præsentat, sit eadem cum ea, quæ fuit ablata.*
17 *Quænam dicatur absolutio ad reincidentiam.*
18 *An absolutus ad reincidentiam, vitandus sit, postquam neglexit se præsentare.*
19 *An in absolutione casuum reseruatorũ tradita in mortis articulo, exigenda sit cautio præsentandi se Superiori.*

CErtum est Clericum, qui tulit censuram, vel eius superiorẽ, vel eius successorem in dignitate, posse in articulo mortis censurarum absolutionem impendere. Difficultas modò est, vtrũ alij, qui extra mortis articulum non habent ordinariam, vel delegatam facultatem absoluẽdi, possint in mortis articulo absoluere, & qua ratione. Quare quinque principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm laicus, aut Clericus, qui nondum est Sacerdos possit in articulo mortis à censuris absoluere. Secũdò, vtrùm quilibet Sacerdos, possit absoluere. Tertiò, quis Sacerdos possit absoluere, quando plures adsunt Sacerdotes, quorum vnus est Confessarius approbatus, alter non approbatus; vnus excommunicatus, alter non excommunicatus, &c. Quartò à quibus censuris Sacerdos possit existentem in mortis articulo absoluere. Quintò, quã cautionem ab eo debeat exigere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAicus, vel etiam Clericus, qui nõ est Sacerdos, non potest à censuris absoluere in articulo mortis. Ità cõmuniter Theologi, contra Syluestrum verbo absolutio primo, num. 8. ad finẽ, Angelum verbo absolutio tertio, num. 39. & alios apud Suarez, d. 7. sect. 7. nu. 3. & apud Sanchez in summa, lib. 2. c. 13. num. 13. apud Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 18. num. 9. apud Nugnũ in addit. ad 3. par. q. 8. art. 6. dub. 5. & apud Rodriquez 1. par. cap. 83. num. 18. asserentes laicum posse à censuris absoluere existentem in articulo mortis. Ratio nostra est, tùm quia Sacerdos potest absoluere in articulo mortis, eo quod absolutio à censuris debeat precedere absolutionem à peccatis; sed absolutio à peccatis non potest impendi à laico, vel à Clerico nondum Sacerdote; ergo laicus, vel Clericus non potest in articulo mortis absoluere à censuris. Tùm quia odia non sunt amplianda, sed restringenda; nisi aliter in iure, vel vsu habeatur; sed odiosum est laicum exercere ministeria spiritualia; vt patet ex cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergò dicendum est laico non competere facultatem absoluendi à censuris in articulo mortis, quamuis contraria sententia non improbabilis ab aliquibus Doctoribus existimetur.

2 Hinc patet, neque Diaconum, qui non excommunicauit, vel qui non habet specialem aliquam facultatem absoluẽdi, posse in articulo mortis absoluere. Ratio est tùm quia Diaconus non potest à peccatis absoluere. Tum quia vsu ita receptum est. Tum quia in Tridentino sess. 14. cap. 7. fit tantummodo mentio Sacerdorum. Ita Suarez tomo 5. disp. 7. sect. 7. num. 6. Auila 2. par. cap. 7. d. 1. dubio 1. Sanchez loco citat. & alij, contra Henriquez, lib. 6. cap. 9. num. 3. Syluestrum loco cit. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 IN articulo mortis quilibet simplex Sacerdos, quamuis sit degradatus, vel excommunicatus, vel irregularis, vel etiam hæreticus, potest absoluere à censuris, & peccatis reseruatis, quando non patet aditus ad superiorem, cui censuræ, & casus sunt reseruati, vel ad Confessarium approbatum, qui velit absoluere. Ità colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & constat ex longo Ecclesiæ vsu, & ex communi DD. sententia; quamuis aliqui velint simplicem Sacerdotem posse in articulo mortis absoluere, licèt adsit superior, vel alius

Confessarius approbatus; cum Tridentinum Concilium asserat omnes Sacerdotes posse in articulo mortis absoluere. Ità Emanuel Sà verbo absolutio, nu. 3. Rodriquez 1. parte cap. 59. concl. 3. Sed contrarium probabilius videtur cũ Vgolino de censuris, tab. 1. cap. 4. §. 5. Sanchez loco cit. num. 7. Molina tomo 4. d. 63. num. 7. Valent. tomo 4. d. 7. q. 10. pun. 2. Conincho de pœnit. disp. 8. dub. 12. num. 90. Nugnus loco cit. dub. 2. & alijs. Ratio est quia quando patet aditus ad superiorem, vel ad aliũ Confessarium approbatum, non videtur adesse necessitas, propter quam concessa fuit à iure cuilibet Sacerdoti potestas absoluendi.

Obijcies cũ Rodriquez, & alijs DD. Tridẽtinum loco cit. concedit quibuscunq; Sacerdotibus facultatem absoluendi à casibus reseruatis in articulo mortis, ergo quilibet Sacerdos potest in articulo mortis absoluere, quamuis adsit proprius Sacerdos, vel superior, vel alter Confessarius approbatus.

Respõdeo Concilium Tridentinum eo loci non statuere nouum ius, sed confirmare veterem consuetudinem Ecclesiæ; veteri autem consuetudine receptum erat, vt quilibet Sacerdos absolueret in articulo mortis, quando non aderat copia superioris, vel proprij Sacerdotis, vel alterius approbati ad audiendas Confessiones, vt patet ex Concilio Cartaginensi III. Canone 32. & cap. Presbyter 26. q. 6. Vnde ex Tridentino non infertur, cuilibet Sacerdoti competere facultatem absoluendi à reseruatis in articulo mortis, quando patet aditus ad superiorem, vel ad Confessarium approbatum. Ità Sanchez loco cita. num. 7. vbi plures alios refert.

Probabile tamen existimo, quod asserit idem Sanchez loco cit. num. 15. cum Henriquez, lib. 6. cap. 11. num. 8. Sacerdotem inferiorem, vel non approbatũ, qui cępit audire Confessionem pœnitentis in articulo mortis existentis, antequam adueniret superior, vel alius Sacerdos approbatus, posse, adueniente superiore, vel alio approbato Sacerdote, reliqua peccata audire, & absolutionem ab omnibus impendere. Ratio est Primo, quia sicut iurisdictio delegata non spirat morte delegantis, re nõ integra, idest quando delegatus incepit vti illa iurisdictione erga aliquem, cap. Relatum de officio delegati; ità non cessat illius iurisdictio in proposito casu; eo quòd res non sit integra.

Ex qua ratione aliqui deducũt, eum, qui habet facultatem audiendi confessiones ad tempus, posse elapso eo tempore prosequi Confessionem inchoatã ante tempus elapsum, & absolutionem impendere. Secus dicendum est, quando simplex Sacerdos semel absoluit, & posteà adueniente Confessario approbato, infirmus recordatur aliquorũ peccatorum oblitorum; tunc enim confessio istorum peccatorũ facienda est Confessario approbato; cũ ista sit noua confessio, & respectu istius confessionis res dicatur integra.

Secundò, quia Concilium Tridentinum loco cit. indicat omnibus Sacerdotibus competere facultatem absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris in articulo mortis, & non restringit istã facultatem vsq; ad aduentum superioris, vel alterius Confessarij approbati; ergo Cõfessarius potest impendere absolutionem à peccatis, quæ cœpit audire ante superioris, vel alterius Confessarij approbati aduentum; modò tamen illa peccata nõ habeant adnexam aliquam censurã reseruatam; tunc enim existimo adueniente superiore, cui censura est reseruata, petendam esse ab ipso facultatẽ absoluendi, vel ab eo prius obtinendam esse absolutionem à censura. Ratio est quia Confessarius, qui aliàs non habet priuilegium absoluendi à censuris; debet præcipere pœnitẽti, vt si mortis periculum euaserit, se se præsentet legitimo superiori, quam primùm commodè poterit; cum ergo tunc temporis pęnitens possit sese pręsentare superiori aduenienti, debet se illi præsentare, vel saltem per Confes-

sarium, vel per alium petere facultatem absolutionis obtinendæ: Si verò superior noluerit in eo casu facultatẽ, vel absolutionem concedere, nisi tota confessio sibi fiat, poterit simplex Sacerdos prosequi Confessionem inchoatam, & absolutionis beneficium cõferre; nam pœnitens censetur sese præsentasse, suoque oneri satisfecisse; nec superior, qui est inferior Summo Pontifice, potest simplici Sacerdoti iurisdictionem auferre circa illum, cuius confessionem incepit audire.

4 Quæres primò, quis dicatur mortis articulus, in quo simplex Sacerdos potest absoluere à censuris, & casibus reseruatis.

Respondeo cum Syluestro absolutio primo, num. 8. Suarez de pœnitentia d.26.sect.4.num.3. Sanchez, lib.2.cap.13.num.1. Vasquez de pœnit.quæst.93. art.1. dubio 5. num.2. Nugno in addit. quæst.8.art.6.dub.6. & alijs, dici non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculũ mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimum solebo in eo euentu contingere, vt accidit quando quis cogitur suscipere nauigationem periculosam, vel iter prædonibus expositum, aut quãdo fœmina est partui proxima, & nondum aliàs peperit, aut si aliàs peperit, experta est se parere cum periculo mortis, &c. In his casibus absolutio à censuris, & casibus reseruatis impendi potest à quolibet Sacerdote; nam Ecclesia concessit cuilibet Sacerdoti priuilegium absoluẽdi in articulo mortis, ne pœnitens in æternum pereat; posset autem in æternum perire, si quilibet Sacerdos non gauderet hoc priuilegio in articulo mortis proueniente tàm ex infirmitate, quàm ex alio probabili periculo mortis.

Aliqui tamen DD. distinguunt periculum mortis ab articulo, vt videre est apud DD. cit. & apud Nugnum in addit. ad 3. par. quæst.8.art.6.dub.dub.6.

5 Quæres secundò, vtrùm quilibet Sacerdos possit absoluere pœnitentem cõstitutum in probabili periculo mortis, quando pœnitens potest recurrere ad superiorem per Confessarium, vel per litteras, licèt non possit per se ipsum.

Respondeo cum Zambrano de casibus articuli mortis, cap.4. dubio 4. nu. 15. contra Sanchez in summa, lib.2.cap. 13. num. 14. Henriquez, lib. 6. cap. 9. num. vltimo in comentario littera O, & cap.11. num.4. & alios, quos infra referam agendo de excommunicatione, quæ contrahitur ob violẽtam manuum iniectionem, quemlibet simplicem Sacerdotem non posse tunc temporis absoluere. Ratio est Primò, quia Sacerdos absoluens in articulo mortis debet præcipere pœnitenti, vt elapso eo periculo præsentet se, quamprimum potest superiori, si ergo pœnitens potest hoc per litteras, vel per Confessarium præstare ante absolutionem, videtur obligandus ad hoc præstandum; præsertim cum etiam secũdum ipsum Sanchez, loco cit. num. 33. & Henriquez, lib.6.cap.9. ad finem, & lib.13.cap.19. num.13. contra Vgolinum, cap.14.tab. 3. §. 5. Sayrum, lib. 2. cap. 16. & alios, absolutus satisfaciat præsentãdo se per procuratorem; nullo enim iure cauetur, pœnitentẽ teneri se psonaliter psentare præsertim cũ præsentans se per Procuratorem, dicatur se præsentare, cap. Episcopus, dist.18. excepto casu percussionis Clerici, in quo absolutus tenetur se personaliter præsentare; nisi ex iusta causa præsentet se per alium.

Secundò, quia simplex Sacerdos potest in periculo mortis absoluere, quãdo deest copia superioris, vel alterius habentis facultatem absoluendi à reseruatis; sed in hoc casu non censetur deesse copia Sacerdotis, cum pateat ad illum aditus per Confessarium, vel per alium, vel per litteras. Hoc tamen intelligitur, modo fieri possit absque nota infamiæ, vel absque alio graui periculo; alioquin non censetur moraliter adesse copia Confessarij, neque credi-

bile est Ecclesiam velle pœnitentē obligare cum tanto incommodo.

Obijcies primò. Tridentinum non imponit pœnitenti obligationem mittendi aliquem ad superiorem, quando pœnitens nō potest per se ipsum adire.

Respondeo obligationē imponi pœnitenti per accidens, quatenus pœnitēs non potest absolui à quolibet Sacerdote, quando censetur habere copiam superioris, qualem censetur in proposito casu habere per litteras, vel procuratorem, vel Confessarium.

Obijcies secundò. Pœnitens non obligatur scribere peccata, quamuis dubiter fore, vt illorum obliuiscatur; ergo non obligatur adire superiorem per litteras.

Respondeo falsam esse consequentiam, quoties pœnitens potest superiorem suum adire per litteras absque periculo infamiæ, vel alterius grauis incommodi, quod non accidit in primo casu, quando scribuntur peccata; fieri enim potest vt litteræ amittantur, vel ab alio aperiantur, &c. In nostro verò casu potest hoc periculum caueri, admonendo Confessarium, vt ipse scribat tacito nomine pœnitentis.

6 Quæres tertiò, vtrùm Sacerdos possit absolutionem casuum, vel censurarum impendere, quādo dubitatur vtrū pœnitens in articulo mortis existens possit expectare, & superuiuere, donec facultas obtineatur à superiore.

Respondeo absolui posse non expectata alia facultate; nam superior non censetur velle casus reseruare cum periculo damnationis alterius; pœnitens autem in proposito casu periculum dānationis subiret, expectando superioris facultatem; cùm mors impendeat ex infirmitate. Ità Gambarupta de casibus reseruatis, folio mihi 35. colum. 2. Idem sentire videtur Henriquez, lib. 6. cap. 11. num. 3. Sanchez in summa, lib. 2. cap. 13. num. 8. Molina tomo 4. de iustitia tractatu 3. disp. 63. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Quando simul adest Sacerdos simplex, & alius approbatus, absolutio reseruatorum impendenda est ab approbato, siue approbatus facultatem habeat absoluendi à reseruatis, siue non; tam in hoc casu cessat necessitas, propter quam Confessio fieri possit cuilibet simplici Sacerdoti. Et hoc verū videtur, etiamsi ille Sacerdos approbatus fuerit approbatus in alia Diœcesi, non verò in Diœcesi pœnitentis; nam ipse potiori iure gaudet, quàm gaudeat Sacerdos nullibi approbatus; vt ait Suarez, de pœnit. d. 26. sect. 4. num. 6. Similiter præsente simplici Sacerdote non excommunicato, & alio Sacerdote approbato excommunicato tolerato, non potest Sacerdos excommunicatus se sponte ingerere; cùm ipse per excōmunicationē prohibeatur administrare Sacramenta; quamuis possit illa administrare, si petatur, vt infra dicam; nā pœnitens nō tenetur illum euitare, nec ipse Sacerdos caret iurisdictione absoluendi, vt patebit ex dicendis de excōmunicatione. Ità Sanch. loco cit. Nugnus loco cit. dub. 4. cōtra Suarez, d. 11. sect. 1. num. 12. Præsente verò vno Sacerdote approbato excommunicato, seu suspenso vitando, & alio simplici Sacerdote non excommunicato, nec suspenso, confessio facienda est simplici Sacerdoti; nam excommunicatus vitandus caret iurisdictione, & prohibetur ministrare Sacramenta, & repellitur à communicatione fidelium; sicut etiam ipsi fideles prohibentur cum eo participare; Sacerdos verò simplex tūc temporis non caret iurisdictione, nec prohibetur ministrare Sacramentū Pœnitentiæ. Ita Vasquez de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 4. num. 19. & alij.

Rursus, præsente vno Sacerdote Catholico suspenso, vel interdicto, vel irregulari, & alio Sacerdote, qui sit excōmunicatus vitandus, confessio potius facienda est irregulari, vel suspenso, vel inter-

interdicto, quàm excommunicato. Ratio est tùm quia irregularitas est minus impedimentum, quàm sit excommunicatio. Tùm quia cum excommunicato vitando prohibita est fidelibus communicatio. Item præsente Sacerdote irregulari, & alio suspenso, vel interdicto, confessio potius facienda est interdicto, vel suspenso, quam irregulari, eo quòd irregularitas sit maius impedimentum. Denique præsente vno excommunicato, vel irregulari, vel suspenso, vel interdicto, & alio degradato, confessio potius facienda est Sacerdoti excõmunicato, vel irregulari, &c. quam degradato; eo quòd degradatio sit maius impedimentũ. Videte Sanchez in summa lib. 2. cap. 13. num. 10. Suarez, de pœnitentia, d. 16. sect. 4. & d. 31. sect. 4. & tomo 5. de censuris, disp. 11. sect. 3. à numero 12. Sayrum, lib. 2. cap. 2. Nugnum in addit. ad tertiam partẽ, quæst. 8. art. 6. dub. 4. & Vasquez loco cit.

Ex dictis colligi potest, præsentibus duobus Sacerdotibus approbatis, quorum vnus tantum habeat priuilegium absoluendi, confessionem faciendã esse Sacerdoti habenti facultatem absoluendi à reseruatis. Ratio est quia alter Sacerdos non habet facultatem absoluẽdi à reseruatis, nec adest necessitas, ob quã dicatur reseruatio cessare, eo quòd adsit alter facultatem habens reseruatorum. Itá Nauar. in summa, cap. 27. num. 9. Sanchez loco cit. num. 11. & libro 2. de matrimonio, d. 40. num. 8. Vasquez de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 4. num. 18. Reginald. lib. 1. num. 61. & alij, contra Suarez, de pœnitent. d. 30. sect. 3. num. 5. Henriquez, lib. 6. cap. 10. num. 1. in Cõmentario littera D. Emanuelem Sà, & Rodriquez locis supra citatis.

QVARTA PROPOSITIO.

8 EXistenti in articulo mortis potest quilibet simplex Sacerdos absolutionem earum censurarum impendere, quę obstant susceptioni Sacramentorum, & Ecclesiasticæ sepulturæ, qualis est excommunicatio, interdictũ personale, suspensio à susceptione Sacramentorum, & ab Ecclesiastica sepultura. Ratio est quia Concil. Trident. loco cit. indicat facultatem absoluendi à reseruatis in articulo mortis concessam esse cuilibet, ne aliquis pereat; ergò mens Ecclesiæ videtur esse, vt existens in periculo mortis possit à quolibet simplici Sacerdote absolui ab ijs casibus, & cẽsuris, quarum occasione damnum pateretur, & periret, si tunc temporis non absolueretur; qualis est excommunicatio, interdictum personale, &c.

9 Ex quo patèt à contrario sensu, existentem in articulo mortis, non posse absolui ab irregularitate, aut à suspensione ab ordine, officio, vel beneficio; nam irregularitas, vel suspensio ab ordine, officio, vel beneficio non retardat à consecutione gloriæ. Itá Sanchez in summa lib. 12. cap. 13. num. 12.

10 Quæres vtrum infirmo, qui nõ potuit petere absolutionem, peccatorum possit absolutio censurarum impendi.

Respondeo posse, vt recipiat reliqua Sacramenta, & non priuetur Ecclesiastica sepultura; vt patet ex ratione allata, num. 8. Itá Suarez, d. 7. sect. 7. num. 7. Sanchez loco cit. num. 12. & alij, modo sit capax reliquorum Sacramentorum iuxta dicta de Sacramentis.

QVINTA PROPOSITIO.

11 APœnitẽte non puero, qui in mortis articulo absoluitur à Sacerdote aliàs non habente facultatem absoluendi extrà mortis articulum, extorquendum est, si fieri potest, iuramentũ, se se, sublato impedimento non perpetuo, præsentandi quamprimum commodè poterit coram superiore, qui de iure potest extrà illum articulum absoluere; alioquin pœnitẽs reincidit in eandem censuram. Hæc Propositio patet ex Capite Eos de sent. excõmun. in 6. & cap. Ea noscitur de sent. excõmunic. Itá Suarez, tomo 5. d. 7. sect. 8. num. 25. Vasquez tract. de excommunicatione, dub.

18.

18.num.6.& d.20.num.6. Sayrus, lib.3. cap.25. Henriquez,lib.6.cap.10.nu.11. Sanchez loco cit.num.24.& alij,quamuis. Auila 2. par.cap.7.disp.3.dub.4.dicat,iuramentum extorquendum esse in casu percussionis Clerici, non vero in alijs casibus.

Dixi à pœnitente non puero; nam à puero non solet exigi iuramentum.

Dixi si fieri potest; quia si pœnitens destitutus sit sensibus, ita ut non possit ab eo iuramentum extorqueri, impendenda est absolutio; nullus enim obligari potest ad impossibile. Idem dicendum est, quando mortis articulus, ità instat, vt nulli satisfactioni, vel cautioni sit locus. Ità Sayrus loco cit. num.4. Nauar.cap.27.num.47.Sanchez, nu.34. Auila loco cit. & alij.

Dixi sublato impedimento non perpetuo; nam ab habente perpetuum impedimentum se presentandi non est exigenda huiusmodi cautio iuratoria; capite. Quamuis de sentent. excōmunic. Ratio est quia frustra petitur cautio ad id, quod fieri non potest.

Addo, pœnitentem laborantem perpetuo impedimēto, cum quo non possit superiorem adire, non teneri eo impedimento miraculosè ablato præsentare se superiori, quamuis, dum laboraret illo impedimento, exactum ab eo fuerit iuramentum ad se præsentandū; nam pœnitens censetur se voluisse solū obligare ad id, ad quod Confessarius intendit obligare; Confessarius autem intendit illum obligare, quatenus ius obligat; cum ergo ius non obliget, nisi quando impedimentum est temporale; capite Quamuis citato, sequitur prædictum pœnitentem non teneri, impedimento miraculosè sublato, præsentare se coram superiore. Ità Sanchez loco citato, num.30.

Hinc patet, iuramentum extorquendum esse, quando fieri potest, ab eo solùm, qui laborat temporali impedimento, ratione cuius non potest tunc temporis se superiori præsentare.

Addo in grauioribus delictis, vt in delictis Bullæ Cœnæ, non solum extorquendum esse iuramentum, sed etiam extorquendam esse cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam, quando pœnitens tenetur satisfactionem pecuniariam præstare, quam tunc præstare non potest; quare à pœnitente, qui tenetur satisfactionem pecuniariam exhibere, exigenda est cautio pignoratitia, vel fideiussoria, vel saltem iuratoria, quando præstari non potest pignoratitia, vel fideiussoria: quando vero pœnitens non tenetur exhibere satisfactionem pecuniariam, nō tenetur præstare pignoratitiam, vel fideiussoriā cautionem, sed satisfacit iurando se præstiturum satisfactionem, si quam præstare tenetur, vt accidit quando quis falsis dogmatibus aliquem decepit, & nondum satisfecit obligationi suæ, qua tenetur illum ab errore retrahere. Ità Suarez, tomo 5.de censuris, d.21.sect.3.nu.1.& 2.Sanchez loco citato, num.23.& alij. Videte, quę in simili diximus de pœnitentia.

12 Quæres primò, vtrùm, qui sublato morbo, vel impedimento satisfecit parti lęsæ, aut cum illa se composuit, teneatur adhuc se præsentare superiori, cum fuerit absolutus cum onere præsentandi se.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez de pœnitentia, d.30.sect.2. num.6. folio mihi 396. Couarruuia, cap. Alma mater j. par. §. 11. num. 13. Sanchez loco cit. num. 18. & 29. contra Nauarrum, cap.20.nu.26.Henriquez,lib.13.cap.29 num. 4. Auilam loco cit. d. 3. dubio 4. versic. Secūdo nota,& Gambaruptā de casibus reseruatis folio 35.& 36. Ratio est tum quia huiusmodi obligatio imponitur tanquam pars pœnæ, vt pœnitens in posterum obediat,& melius abstineat ab huiusmodi delictis patrādis. Tum quia non quælibet excommunicatio reseruata habet obligationem satisfaciendi adnexam,& nihilominus in qualibet absolutione excōmunicationis, contractæ ob graue delictum, imponitur in articulo mortis onus præsentandi se superiori; ergo pœnitens, qui

in

in articulo mortis fuit absolutus à Sacerdote aliàs non habente facultatem censurarum reseruatarum, tenetur præsentare se superiori, etiamsi parti læsæ satisfecerit.

13 Si quæras, cur imponatur pœnitenti onus se præsentandi.

Respondetur huiusmodi onus non imponi, vt iterum absoluatur, cum iam sit absolutus, vt constat ex cap. non dubium de sententia excommunicationis; sed vt ostendat se obedientem ad recipiẽdam debitam medicinam, & ad exhibendam maiorem satisfactionem, si superior ipse maiorem iudicauerit imponendam. Ità Suarez de pœnitentia, d.30. sect.3. & de censuris, d.7. sect.1. Auila loco cit. vers. Secũdo nota, Henriq. lib.6. c.6. nu.6. Sanchez loco cit. nu.27. & alij communiter. Verum tamen est, pœnitentem eximi posse ab obligatione adeundi superiorem, si adeat Cõfessarium habentem facultatem absoluendi ab illis censuris extra mortis articulum, ab eoque obtineat absolutionem nouam absque vllo onere; tenetur enim pœnitens præsentare se superiori, inquantum vult vti priuilegio primę absolutionis obtentæ in articulo mortis à simplici Sacerdote, aliàs non habente facultatem absoluendi à censuris, vt dicam num.15. vers. Addo illum.

14 Quæres secundò, vtrùm absolutus à censuris in articulo mortis, remaneat absolutus, quãdo Confessarius ex obliuione, vel negligentia illi non explicauit onus se præsentandi.

Respondeo affirmatiuè; nam Ecclesia non irritat aliter factum. Vide Sanchez loco cit. nu.35. Vasquez, dub.18. nu.4. & Henriquez, lib.6. cap.10. nu.11. vbi citat Sanctum Antoninum, Armillam, Syluestrum, & Nauarrum.

15 Quæres tertiò, vtrum absolutus in articulo mortis vi alicuius priuilegij, vt Iubilei, vel Bullæ Cruciatæ, vel ab eo, qui extra illum articulum facultatem aliquam habebat absoluendi ab illis censuris, teneatur se pręsentare elapso mortis periculo.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia huiusmodi onus iniungitur tantum, quando aliquis absoluitur ob mortis articulum à Sacerdote aliàs non habente facultatem; non verò ob aliud priuilegium, quod solet concedi absque tali onere. Ità Sanchez loco citato, num.31. Suarez, de pœnit. d.30. sect.1. num.6. Auila loco citato versic. Quarto maximè nota, apud Reginaldum, lib.1. nu.62 & alij.

Addo, illum, qui fuit à censuris reseruatis absolutus in articulo mortis à Sacerdote aliàs non habente facultatẽ absoluendi, satisfacere adeundo Confessarium, qui ratione Iubilei, vel alterius priuilegij potestatem habeat absoluendi extra mortis articulũ, ab eoq; nouam absolutionem obtinendo absq; alio onere; nam prior absolutio nõ obstar, quin pœnitens possit nouam absolutionem absolutam obtinere. Ità Sanchez, num.32. Henriquez, lib.6. cap.10. num.5. in cõmentario littera G, & alij.

16 Quæres quartò, vtrùm censura, in quam pœnitens reincidit non præsentando se superiori quamprimum commodè potest elapso morbo, vel impedimento, sit eadem cum ea, quæ fuit ablata.

Respondeo non esse eandem numero, cum prima iam fuerit ablata per absolutionem, & idem effectus non possit naturaliter redire; sed est noua censura, quæ contrahitur nõ solum propter primam causam; sed etiam ob inobedientiam admissam à pœnitente, non se pręsentante quàmprimum commodè potuit, habita ratione temporis, loci, & personæ; quare non dicitur reincidere in eandem numero censuram; sed in eãdem similitudine, seù specie; quia contrahit aliam similem censuram reseruatam, sicut erat prior. Ità Suarez, de censuris, disp.22. sect.1. nu.62. Sanchez, num.28. Sayrus, lib.3. cap.28. & alij cõmuniter. Verum tamen est, ad reincidendum in censuram, nõ semper requiri nouum peccatum mortale, vt patet in eo, qui beneficium obtinet à Papa

sub

sub his verbis, Ad hũc effectum dumtaxat; hic enim reincidit absque noua culpa.

17 Hinc patet illam dici absolutionẽ ad reincidentiam, qua posita iterum inciditur in cẽsuram: nisi præstentur ea, quæ præscribuntur; qualis absolutio est illa, quam Summus Pontifex impendit in collatione beneficiorum; vel in concessione alicuius priuilegij sub his verbis, Ad hunc effectum dumtaxat, quæ absolutio non est absoluta, & perfecta, sed tantummodò datur ad hũc effectũ, vt collatio beneficij, & concessio priuilegij teneat; excommunicatus enim est incapax beneficij; consequenter indiget absolutione, vt illius fiat capax saltem per absolutionem ad reincidentiam; propterea obtento beneficio noua indiget absolutione. Talis etiam est absolutio data à Legato, vel Nũcio Sũmi Pontificis, vel à Summo Pœnitentiario cum obligatione præsentandi se suo Ordinario, vel alteri, vt ab eo pœnitentiã recipiat, vel vt parti lęsæ satisfaciat, &c. vndè si pœnitens data opportunitate onus sibi iniunctum non præstet, reincidit in excommunicationem, à qua fuerat absolutus cum onere, vt patet ex dicto capite. Eos, qui citato. Ità Sayrus, lib. 2. cap. 16. num. 9. Nauar. cap. 27. nu. 113. Auila 2. par. cap. 7. disp. 3. dubio 4. concl. 2. & alij.

18 Sed modo dubium est, vtrùm vitãdus sit Titius, qui fuit absolutus in articulo mortis ab excommunicatione ad reincidentiam, quam antea contraxerat, & erat nominatim excommunicatus.

Respondeo vitandum esse. Ratio est tum quia, si post absolutionem in articulo mortis collatam perijsset, non potuisset sepeliri, antequam superiori cõstitisset de absolutione; ergo multo minus potest ad participationem fidelium admitti post reincidentiam in eandem speciem censuram, quæ retinet eosdem effectus, & eandem reseruationem, quã prior, vt patet ex traditis, num. 16. Tum quia iura non intendunt patrocinari delinquẽti, nolenti se post absolutionem in articulo mortis obtentam præsentare, ne censuræ illudatur, vt dicitur in cap. Eos qui de sententia excommunicationis, lib. 5. decret. cap. 22. pag. mihi 508. Periculum autem est, vt qui fuit in articulo mortis absolutus, illudat censuræ, illamq́; paruipendat, nisi vitetur, postquam noluerit se coram superiore præsentare. Tum quia qui non se pręsentat legitimo superiori, non dicitur absolutè reincidire in eandem censuram, sed in eandem sententiam, vt expressè habetur in cap. Eos qui cit. Sicut autem Titius fuerat per sententiam denunciatus excommunicatus, ita etiam remanet excommunicatus denunciatus, & consequenter vitãdus postquam contempserit se præsentare oblata opportunitate, alioquin non diceretur reincidere in eandem sententiam. Et hæc saluo meliori iudicio, cum nullus hanc quæstionem expressè tractauerit; Quãuis aliqui DD. supra citati videantur hanc doctrinam amplecti, & eandem à fortiori supponere videatur Valentia, & alij, quos retuli, num. 3.

19 Quæres vltimò, vtrum in absolutione casuum reseruatorum tradita in articulo mortis, exigatur prædicta cautio præsentandi se superiori.

Respondeo negatiuè; modo casibus reseruatis non sit adnexa aliqua excommunicatio. Ratio est quia nullo iure cõstat in absolutione casuum reseruatorum non habentium adnexam excommunicationem, imponendum esse huiusmodi onus. Ità Sanchez loco citato, num. 14. Suarez de pœnitentia, d. 30. sect. 3. num. 6. Vasquez, de pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 3. num. 15. Coninch. de pœnit. d. 8. dub. 2. Henriquez, lib. 6. cap. 15. num. 3. Reginald. lib. 1. num. 62. & lib. 8. num. 24. vbi tradit absolutionẽ à reseruatis non dari ad reincidentiam, & alij recentiores cõmuniter contra Vasquez de pœnitentia, quęst. 91. art. 3. dub. 8. num. 7.

PVN-

PVNCTVM IV.

Quis possit à censuris absolui.

1 *An qui absoluendus est à censura, debeat esse subditus absoluenti.*
2 *An aliquis possit se ipsum à censura absoluere.*
3 *An inuitus, vel insciús possit à censuris absolui.*
4 *An absens absolui possit à censuris.*

IN præcedentibus sermo nobis fuit de causa efficiente, potestatem habẽte auferendi censuras; In præsenti Puncto agemus de causa materiali, seu subiecto, circa quod versatur absoluendi potestas; & quatuor breuiter quæremus. Primò, vtrum absoluendus debeat esse subditus absoluenti. Secundò, vtrum debeat esse persona distincta ab absoluẽte. Tertiò, vtrũ inuitus possit absolui. Quartò, vtrũ absens possit absolui.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ABsoluendus debet esse subditus absoluenti. Hæc Propositio patet ex supra dictis quæst. j. Ratio est quia sicut censura fertur in subditos; ita etiam absolutio; cum vtraque pertineat ad iurisdictionẽ, quæ non nisi in subditos exerceri põt, siuè subditi sint per potestatẽ ordinariã, siue p delegatã.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ABsoluendus debet esse distinctus ab absoluẽte. Ratio est quia nullus habet iurisdictionem in se ipsum.

Vtrùm verò superior incidens in cẽsurã possit alteri facultatẽ committere absoluẽdi se ipsum, patet ex dictis de legibus, de Voto, de pœnitẽtia, & de indulgẽtijs, posse, Ad ibi dicta vos remitto.

TERTIA PROPOSITIO.

3 INuitus positiuè, aut ignarus, sublata contumacia, propter quam ligabatur censura, potest à censura absolui, si spectemus naturam censuræ. Ita Suarez, d.7. sect.7. Vasquez dub.18. nu. 14. Rodriquez, cap.83. num.13. Auila 2. par. cap.7. dubio 1. & alij communiter. Ratio est quia sicut censura ferri potest in inuitum, ita potest ab inuito auferri.

Dixi si spectemus naturam censuræ; nam aliunde fieri potest, vt inuitus non possit absolui; habens enim facultatem limitatam ad absoluendum; E. g. in Sacramento Pœnitentiæ, non potest absoluere inuitum, vt infra ostendam.

Dixi sublata contumacia; quia manente contumacia non debet absolui, nisi periculum impẽdeat, vt fiat peior, & deterior: Qua de causa, hæreticus pertinax in delicto hæresis non debet absolui; tantum enim abest, vt beneficio absolutionis dignus sit, vt potius grauiorem pœnam mereatur.

QVARTA PROPOSITIO.

4 ABsens localiter potest absolui à cẽsuris. Ratio est quia sicut absens potest ligari, ita absolui; cum fauores sint ampliãdi. Ita Sanchez loco cit. num.5. Auila loco cit. cap.7. disp.2. dubio 1. Nauar. cap. 26. num. 18. Rodriquez loco cit. & alij.

Addo cum eodem Nauarro, Confessarium, qui aliquem absoluit à peccatis habentibus adnexam excõmunicationem reseruatam, à qua ipse non poterat absoluere, posse obtẽta facultate absoluendi, absoluere absentem ab excõmunicatione. Immò Nauar. loco citato idem dicendũ existimat de peccato reseruato. Sed hoc ipse non auderem asserere; vt patet ex dictis de Sacramento Pœnitentiæ; nam absolutio peccatorum non potest impendi absenti.

Ex dictis in hoc Puncto patet, quænã requirantur ex parte subiecti, cui conferenda est absolutio; Superest modo quærere quenã requirantur ex parte ipsius absolutionis, seù formæ, quæ à nobis in sequẽtib⁹ Pũctis explicãda sunt.

PVN-

PVNCTVM V.

De requisitis in forma absolutionis.

1 *An ad absolutionem censuræ requiratur determinata forma.*
2 *An sufficiant hæc verba, Te absoluo.*
3 *An absolutio censurarum dari possit ijsdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum.*
4 *An pœnitens possit absolui à peccatis, priusquàm absoluatur à censuris, quando non superest tempus impendendi vtramque absolutionem.*
5 *An absolutio censurarum dari possit per nutus, & signa absque verbis.*
6 *An Papa saltem id præstare possit.*
7 *An in absolutione censurarum requiratur expressio causæ.*

TRia breuiter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum ad formam absolutionis censuræ requirantur verba determinata. Secundo, vtrum absolutio dari possit per nutus, & signa. Tertiò, vtrum in forma absolutionis exprimenda sit causa censuræ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD absolutionem censuræ non est necessaria certa, & determinata forma verborum; sed sufficiunt quæcũque verba ore prolata, vel in scriptis expressa, & exarata, quibus sufficienter exprimatur absolutio. ita Valent. tomo 4. d. 7. q. 17. Pun. 8. Syluest. verb. absolutio 3. num. 2. Couar. cap. alma mater §. 11. num. 6. & 7. Suarez, disp. 7. sect. 9. num. 2. vers. circa priorem partem, & alij communiter apud Salas de legibus, d. 20. sect. 9. num. 85. & apud Suarez, contra Sanchez loco statim citando.

Quòd nõ requiratur certa forma verborum patet; quia nullo iure probatur eam requiri.

Quòd verò requirantur aliqua verba ore expressa, vel in scriptis, patet, quia, cum absolutio fiat inter homines, fieri debet humano modo, & sensibili, idest per externa signa; homo enim non intuetur cor.

2 Hinc colligi potest primò, in absolutione censuræ sufficere hæc verba, Te absoluo.

3 Secundò, absolutionem censurarum dari posse ijsdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, eademque verba sufficere pro vtraque absolutione; nam superior absoluens potest ex intẽtione ijsdem verbis vti ad vtrumq; effectum; vt si dicat. Ego te absoluo, intendens simul absoluere à peccatis, & à censuris; quamuis enim vtraque absolutio sit simul tempore; nihilominus absolutio censurarum est prior natura. Certior tamen modus absoluendi est, si Confessarius dicat; Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis tuis.

4 Hinc patet solutio illius difficultatis, vtrum excõmunicatus possit prius absolui à peccatis, quàm absoluatur ab excommunicatione, quando ita est morti propinquus, vt non vacet tempus ad impendendam vtramq; absolutionem. Respondetur enim hunc casum dari nõ posse; quia Confessarius ijsdem verbis vti potest ad absoluendum à censuris, & à peccatis, vt benè ait Suarez, d. 10. sect. 2. num. 7. Si tamen dari posset prædictus casus, valida esset absolutio peccatorum data ante absolutionẽ excommunicationis; non enim credibile est Ecclesiam velle priuare pœnitentem beneficio absolutionis in eo euentu cum tanto ipsius detrimento. Ità Auila 2. par. cap. 6. d. 3. dub. 3. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 EPiscopus, aut alij Prælati inferiores Summo Pontifice nõ possunt impendere absolutionem censuræ per nutus, & signa absque verbis, vel scriptura. Ratio est tum quia huiusmodi signa sunt valdè incerta. Tũ quia Episcopi,

ſcopi, & alij inferiores Prælati nō poſſunt variare formam iuris communis; ſed illam ſeruare tenentur; forma autē iuris communis eſt, vt abſolutio detur, per verba, vel ſcripturam. Tum quia ita docet Gloſſa in Clementina vltima de ſententia excommunicationis, & cō ſtat ex cap. Cum deſideres; & cap. Si aliquando de ſententia excommunicationis. Ita Sanch. de matrimonio, lib. 8. quæſt. 4. num. 14. & alij DD. contra Salas de legibus, d. 20. ſect. 9. num. 85. vbi innuit, abſolutionem cenſuræ, etiam ab inferioribus prælatis tacitè per nutus, & ſigna ſenſibilia, quibus ſufficienter indicetur ligatum cenſuris liberari de vinculo cenſuræ.

6 Dixi inferiores Summo Pontifice, quia Summus Pontifex, ſi declaret ſe velle ſolo nutu, vel facto abſoluerere, poteſt abſoluere, vt habetur Clementina citata. Ratio eſt tum quia abſolutio cenſuræ non poſtulat verba ad ſui eſſentiam; Tum quia Summus Pontifex ſupremam habet poteſtatem, & facultatem abſoluendi non ſeruata forma iuris Communis. Ità Suarez, diſp. 7. ſect. 9. num. 14. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

7 IN abſolutione cenſuræ, per ſe loquendo, non requiritur expreſſio cauſæ ipſius cenſuræ; propterea non eſt neceſſe dicere, Ego te abſoluo ab ea ſuſpenſione, quam contraxiſti ob tale delictum. Ratio eſt tum quia expreſſio cauſæ nullo iure præſcribitur in abſolutione. Tum quia intentio abſoluentis ferri poteſt in aliquam determinatam cenſuram; etiamſi non exprimatur cauſa ipſius cenſuræ.

Dixi per ſe loquendo; nam fieri poteſt aliquando, vt neceſſe ſit cauſam cenſuræ exprimere; vt accidit quando quis pluribus cenſuris eſt irretitus, & ſuperior intendit vnam tantum per abſolutionem auferre; tunc enim cenſuræ cauſa exprimenda eſt, vt conſtet quænam auferatur.

PVNCTVM VI.

Vtrùm vna cenſura poſſit auferri remanente alia; & vtrùm cenſuræ poſſint auferri extra Confeſſionem.

1 *Vtrùm vna cenſura auferri poſſit, remanente alia.*

2 *An petens abſolutionem ab vna cenſura remaneat ab omnibus abſolutus, quando ſuperior generalem impendit abſolutionem.*

3 *An ille, qui obtinet abſolutionem generalem cenſurarum, remaneat abſolutus à cenſuris, quas tacuit ex obliuione.*

4 *An pœnitens, qui oblitus eſt alicuius cenſuræ, à qua non poterat abſolui, antequam ſatisfaceret parti, remaneat ab ea abſolutus, ſi abſolutionem generalem obtineat.*

5 *An qui oblitus eſt alicuius cenſuræ poſſit à quolibet Sacerdote abſolui, quādo anteà fuerat generaliter abſolutus.*

6 *Cur pœnitens abſolutus à cenſuris, quarum oblitus fuerat, teneatur iterum confiteri peccata, non verò cenſuras.*

7 *An abſolutio cenſuræ dari poſſit extrà Confeſſionem.*

8 *An habens facultatem abſoluendi à cenſuris in foro conſcientiæ, poſſit ab ijs abſoluere extra Confeſſionem.*

9 *An habens facultatem abſoluendi à cenſuris in foro pœnitentiæ, poſſit abſoluere extra Confeſſionem.*

10 *An abſolutio caſuum reſeruatorū dari poſſit extra Confeſſionem.*

11 *An pœnitens abſoluatur à cenſuris, quas voluntariè reticuit, ſi petat abſolutionem generalem.*

12 *An habens facultatem eligendi Confeſſarium approbatum poſſit eligere Confeſſarium approbatum in alia Diœceſi.*

13 *An ille remaneat abſolutus à cenſuris, qui tempore Iubilei confeſſus eſt, ſed poſtea*

postea Iubileum consecutus non fuit.
14 *An absolutus à censuris tempore Iubilei grauiter peccet, si non praestet cætera necessaria ad Iubileum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 VNa censura potest auferri alia remanente. Hæc Propositio manifestè constat ex dictis de dispensatione in tract. de legibus. Ratio est quia inter censuras non est necessaria connexio, & sicut vna pōt ferri ante aliam, ita etiam potest auferri. Ità S. Thomas in 4. dist. 18. q. 18. art. 5. Vgolinus, tab. j. cap. 19. §. 3. nu. 10. Sayrus, lib. 2. cap. 21. num. 13. Suarez, disp. 7. sect. 9. num. 4. & 6. Vasquez, dub. 18. num. 14. Valentia, tomo 4. d. 8. q. 17. puncto 8. & alij, quos retuli de Dispensationibus.

2 Quæres vtrum petens absolutionē ab vna censura, remaneat ab omnibus absolutus, quando superior generalem impendit absolutionem.

Respondeo negatiuè, cum Suarez, Vasquez & alijs; nam absolutio accommodari debet petitioni; si ergo petitio est limitata, limitata est etiam absolutio. Et hoc verum censeo præsertim in absolutione, quæ impenditur extra Confessionem Sacramentalem; non verò in absolutione, quæ conferri solet in Sacramento Pœnitentiæ, in quo solet Confessarius ante Sacramentalem absolutionem præmittere generalem absolutionem censurarum, quantum licitè potest, & quantum pœnitens indiget; in quo casu pœnitens, quamuis censuram aliquam ex obliuione omiserit, remanet ab omnibus absolutus, modò Confessarius facultatem habeat absoluendi, intendatque omnes auferre.

3 Ex quo sequitur, eum, qui confitetur alicui Sacerdoti habenti facultatem absoluendi à censuris ex officio, vel ex priuilegio, remanere absolutum à censuris, etiam reseruatis, quas tacuit ex obliuione, modò generalem obtinuerit absolutionem ab omnibus iuxta formam, quæ communiter hoc modo consueuit adhiberi. Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, si quòd incurristi, quantum possum, & tu indiges. Ratio est quia Confessarius facultatem habet absoluendi ab omnibus cēsuris, vt suppono, quas pœnitens conticuit, & vtitur ea facultate generaliter, cum intentione auferendi omnes censuras, quantum potest; ergo illas re vera aufert, & pœnitens ab illis remanet absolutus; consequenter, si post Confessionem recordetur alicuius peccati obliti, habentis adnexam aliquam cēsuram, tenetur tantummodo confiteri peccatum oblitum, cui erat adnexa censura. Ita Suarez loco cit. Coninchus loco mox citando, Sanchez in summa, lib. 2. cap. 2. nu. 9. & alij cōmuniter, quos retuli de Pœnitentia. Secus dicendum est, quando Confessarius non impendit absolutionem generalem, aut non habuit intentionem auferendi omnes censuras; sunt enim aliqui Confessarij, qui consueuerunt tantummodo absoluere à censuris in Confessione auditis; in quo casu certum est pœnitentem non remanere absolutum à censuris, quas in confessione per obliuionem prætermisit. Propterea bene aduertit Nauar. cap. 26. num. 12. Vgolinus tab. j. cap. 19. & Sayrus, lib. 2. cap. 21. optimum consilium esse pœnitenti, in confessiòne petere absolutionem generalem ab omnibus censuris; tunc enim remanebit ab omnibus absolutus per absolutionem generalem collatam à Confessario, facultatem habente illas auferendi. Idem dicendum est de casibus reseruatis, quorum reseruatio desinit per absolutionem traditā à Confessario, facultatem reseruatorum habente; etiamsi pœnitens per obliuionem aliquod peccatum reseruatum siluerit. Videte quę diximus de Pœnitentia quæst. vlt. Pun. 8.

4 Ex hac doctrina infertur primo ab aliquibus DD. pœnitentem, qui confessus est peccata sua, sed oblitus est alicuius peccati; habentis adnexam aliquam excommunicationem, à qua non pote-

poterat absolui, nisi præmissa satisfactione partis, remanere absolutum, si obtinuit absolutionẽ generalem ab eo Sacerdote, qui facultatem habebat absoluendi, etiam non præmissa satisfactione partis.

Sed mihi contrarium probabilius dicẽdum videtur cum Auila 2. par. cap. 7. d. 3. dubio 9. Conincho de pœnit. disp. 8. dub. 12. num. 97. Ratio est quia non est credibile Confessarium velle absoluere ab excommunicatione non manifestata, à qua, si manifestaretur, non posset sine mortali absoluere ante præmissam satisfactionem; quamuis ante præmissam satisfactionem validè possit absoluere.

5 Secundò infertur, pœnitentem absolutum per absolutionem generalem à censuris, vel casibus reseruatis oblitis in Confessione, si post confessionem recordetur alicuius censuræ, vel peccati obliti, posse absolui à quolibet simplici Confessario habente facultatem absoluendi à mortalibus; quamuis non habeat facultatem absoluendi à censuris, vel à casibus reseruatis.

6 Si quæras, cur pœnitens absolutus à censuris oblitis in Confessione, teneatur confiteri peccata oblita, vt ab ipsis directè absoluatur; non verò teneatur cõfiteri censuras illis peccatis adnexas, quando confessus est Sacerdoti habenti facultatem absoluendi ab illis censuris oblitis.

Respondeo cum Suarez, tomo 5. d. 7. sect. 1. num. 17. hanc esse rationem, quia confessio peccatorum integrè facienda est ex iure Diuino, & ad satisfaciendum Deo; non vero iure Diuino sancitum est, vt censuræ manifestentur in confessione; sed in tantum manifestandæ sunt, in quantum opus est, vt auferantur; si ergo semel aliqua ratione ablatæ sunt, non est necesse eas semel oblitas deinceps exprimere in Sacramento; sicut necesse est exprimere peccata mortalia oblita, siue habeꝛent adnexam censuram, siue non.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Habens iurisdictionem ordinariam potest extra Confessionem absolutionem censurarum conferre. Ratio est tum quia nullo iure probatur ipsum astringi ad absoluendum in Sacramento Cõfessionis. Tum quia vsus, & praxis ità declarat. Tùm quia, sicut extra confessionem, potest ligare, ità etiam absoluere.

Habens verò facultatem delegatam, potest absoluere iuxtà concessionem sibi factam; quare, quando conceditur facultas absoluendi absolutè, potest absolutionem impendere extra Confessionem; facultas enim absolutè, & generaliter lata, generaliter intelligenda est, nec est restringenda ad absolutionem impendendam in confessione; cum verba non importent huiusmodi restrictionem; sicut ex opposito habẽs facultatem limitatam absoluendi tantũ in Sacramentali cõfessione, vel confessionibus diligenter auditis, vt communiter accidit in Iubileis, non potest absolutionem conferre extra confessionem; nam facultas, & iurisdictio exercenda est iuxtà voluntatem concedentis. ita Vasquez de excõm. dub. 20. nu. 9. & alij communiter. Si tamen daretur casus, vt cõfessarius habens facultatem limitatam absoluendi in Sacramentali confessione, collata absolutione censurarum moreretur, aut vocem amitteret, &c. ante impensam absolutionem peccatorũ, valida esset absolutio à censuris; nam absolutio data fuisset simpliciter, & absolutè à Confessario habente intentionem absoluendi etiam à peccatis, vt suppono; quamuis morte præuentus non potuerit absoluere à peccatis. Ita Suarez disp. 7. sect. 5. num. 36. Henriquez, lib. 2. cap. 30. num. 6. & alij apud Sanchez, lib. 8. de matrimonio, d. 15. num. 25. & disp. 34. num. 30. vbi addit, contra Vasquez loco cit. Nauar. cap. 26. num. 31. & alios, probabile esse absolutionẽ censurarum impendi pos-

se extra Confessionem; quamuis in concessione facultatis dicatur, Auditis Cõfessionibus absoluatur à peccatis, & censuris adnexis; nam illa particula, Auditis Confessionibus, refertur ad absolutionem à peccatis. Videte, quę diximus quęstione vltima, de voto Pun. 2. quæsito tertio post tertiam Propositionem, vbi hæc fusius explicauimus.

8 Quæres primò, vtrùm habens facultatem absoluendi à censuris in foro cõscientiæ, possit illarum absolutionem impendere extrà confessionem, etiamsi non absoluat à peccatis.

Respondeo affirmatiuè; aliud enim est forum conscientiæ, aliud forum Sacramenti Pœnitentiæ, vt patet in Parocho, cui potest concedi facultas absoluendi in foro conscientiæ suos subditos à censuris, quamuis nondum sit initiatus Ordine Sacerdotali, nec possit confessiones audire, & Sacramentaliter absoluere; ergo qui habet facultatem absoluendi in foro conscientię à censuris, potest absolutionem impendere extra confessionem; quamuis non absoluat à peccatis. Ità Sanchez, lib. 8. de matrimonio, d. 34. num. 2., & Praxis Neapolit. cap. 66. num. 18. Auila de censuris, prima par. cap. 7. d. 3. dub. 13. Henriquez, lib. 7. cap. 13. num. 2. Suarez de relig. tom. 2. tract. 6. lib. 6. cap. 16. num. 4. Rodriquez, tomo 1. quęstionum reg. quęst. 20. art. 7. & alij.

Addo, Confessarium habentem facultatem absoluendi in foro Pœnitentiæ, posse absoluere extra Sacramentalem confessionem, quoties absolutio cadit supra materiam, ad quam per se non requiritur absolutio Sacramentalis; nisi aliter colligatur ex verbis concessionis. Ità Tabiena verbo Absolutio secundo, quæsito 4. num. 7. & alij, quos citat, & sequitur Suarez, lib. 8. de legibus, cap. 6. num. 16. contra Rodriquez, tomo 1. Quæstionum regularium, q. 61. artic. 10. folio mihi 356. & contra Sanchez loco citato; Quare, inquit Suarez, hæc est differentia inter forũ conscientiæ, & forum pœnitentię, quòd quando conceditur priuilegium absoluendi in foro Pœnitentiæ, iniungenda est salutaris pœnitentia; consequenter, quando in facultate, seu bulla dicitur absoluas in foro conscientiæ, iniuncta salutari pœnitentia, sicut dicitur in Tridentino, sess. 24. capite 6. perinde est ac dicere, absoluas in foro pœnitentiæ, vel pœnitentiali.

9 Hinc sequitur primò, habentem facultatem absoluendi à censuris in foro pœnitentiæ, posse extrà confessionem absoluere iniuncta salutari pœnitentia; nam censuræ sunt materia, ad quam per se non requiritur absolutio Sacramentalis.

10 Secundò, habentem facultatem absoluendi à casibus reseruatis in foro pœnitentiæ, non posse extra confessionem absoluere; nam absolutio cadit supra materiam, ad quam per se requiritur Sacramentalis absolutio; cùm reseruatio peccatorum tollatur per absolutionem Sacramentalem. Idem dicendum est, quando ex alijs verbis, vel cõiecturis constat superiorem velle absolutionem dari in Sacramento Pœnitentiæ.

11 Quæres secundò, vtrùm pœnitens remaneat absolutus à censuris, dum accedit ad Confessarium, & voluntariè reticet in confessione peccatum, habẽs adnexam censuram, vel quando petit in genere absolutionem, si fortè indiget, cum re vera indigeat, sciatq; se indigere, sed nolit censuram exprimere.

Respondeo distinguendo hoc modo cum Suarez, disp. 7. sect. 5. num. 20. Vel confessarius est Iudex ordinarius, vel delegatus. Si est Iudex ordinarius, & ità vult absoluere, validè absoluit, cum potestatem habeat absoluendi; quamuis malè faciat, non inspiciendo prius, an pœnitens satisfecerit Ecclesiæ, &c. Si verò confessarius facultatem habet tantummodo delegatam, videndum est, vtrum habeat facultatem absoluendi tantum in ordine ad Sacramentum confessionis, vel etiam extrà Sacramẽtum. Si facultatẽ habet absoluẽdi extra con-

fessionem, validè absoluit, quando ita intendit absoluere, vt dictum est de Iudice ordinario. Si verò non habet facultatem absoluendi extra confessionē, non validè absoluit; nam in Sacramento pœnitentiæ, per se loquendo, requiritur cognitio, peccati, cui est adnexa cēsura; consequenter non tenet absolutio censuræ, quando censura voluntariè reticetur, sicut neque tenet absolutio peccati. Obserua tamen confessarium per se loquendo, non præsumi habere intētionem absoluendi ab excommunicatione, quam pœnitens spontè sine iusta causa reticet; nam confessarius præsumitur habere intentionem absoluendi quantum licitè potest; non videtur autem posse licitè absoluere à censura, quā pœnitens spontè sine iusta causa reticet; ita Coninchus loco cit. n. 97. Secus dicendum videtur, quando censura reticetur solùm ex obliuione; tunc enim tenet absolutio generaliter tradita, modò absoluens habeat facultatem absoluendi, si censura sibi fuisset manifestata, vt dictum est in præcedenti Propositione. Videte, quæ diximus quæst. vlt. de Pœnitentia Pun 8. quæsito tertio, vbi quęsiuimus, vtrùm pœnitens remaneat absolutus à censuris, quas expressit in confessione inualida ob aliquem defectum.

12 Quæres tertiò, vtrùm pœnitens, qui virtute Iubilei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi confessarium approbatum ab Ordinario pro absolutione censurarum, & peccatorū, possit eligere confessarium approbatum ab Ordinario alterius Diœcesis.

Respondeo negatiuè, sed debere eligere confessarium approbatum ab Ordinario propriæ Diœcesis; nam approbatus ab Ordinario alterius Diœcesis, non censetur approbatus; vt declarauit Cardinalium Congregatio apud Quarantam verbo Confessor, folio 197. quāuis multi DD. quos retuli in tractatu de Pœnitentia aliter senserint ante declarationem Cardinalium, & aliqui aliter sentiant post declarationem.

13 Quæres quartò, vtrùm pœnitens, qui tempore Iubilei confessus est censuras, & peccata reseruata cum intentione consequendi Iubileum, & præstandi cætera præscripta in Iubileo, remaneat absolutus, si obtenta absolutione aliquid omisit, ratione cuius omissionis non consequitur Indulgentiam, vt accidit, quando aliquis omittit ieiunium, vel aliquod aliud pium opus, à Summo Pontifice præscriptum pro lucranda Indulgentia.

Respondeo iuxta dicta de Pœnitētia quæstione vltima Puncto 8. remanere absolutum; modò accesserit ad confessarium cum proposito præstandi cætera requisita ad consequendum Iubileū. Ratio est quia absolutio non fuit data sub conditione, sed absolutè; consequēter re ipsa sortita est effectum, & pœnitens remanet absolutus; quamuis non consequatur Iubileum, cuius intuitu concessa fuerat facultas absoluendi à censuris, & casibus reseruatis.

Ex quo sequitur, absolutum à censuris & casibus reseruatis tempore Iubilei, non reincidere in censuras, vel in reseruationem; etiamsi posteà voluntariè prætermittat cætera requisita ad consequēdum Iubileum, vt ait Corduba, quem citat, & sequitur Suarez de pœnitentia, d. 31. sect. 4. Sanchez, lib. 8. de Matrimonio, d. 15. num. 20. Henriquez, lib. 6. cap. 16. Emanuel Sà verbo Absolutio, num. 18. & verbo Indulgentia versus finem, vbi ex Bellarmino dicit hanc sententiam esse communem, & alij, contra Rodriquez in Bulla Cruciatæ, §. 2. num. 8. Angels j. par. q. 3. de confessione, art. 5. difficultate quarta, & alios. Ratio est quia absolutio data fuerat absolutè, & simpliciter, & non ad reincidentiam, nec in priuilegio facta erat mentio reincidentiæ, vt suppono. Videte, quæ diximus in simili de commutatione voti, quæst. vlt. Pun. 20. quæsito 4. post tertiam Propositionem, & de Pœnitentia.

14 Si quæras, vtrum absolutus à censuris tempore Iubilei grauiter peccet

non præstando cętera requisita ad consequendum Iubileum.

Respondeo negatiuè, vt ostendi de Pœnitentia quæst. vlt. Propositione 2. quæsito 1. cum Sanchez, & alijs contra Suarez.

PVNCTVM VII.

Vtrùm absolutio cẽsurarum dari possit sub conditione, vel ad cautelam.

1 *An absolutio censurarum dari possit sub conditione.*

2 *An absolutio censurarum dari possit ad cautelam.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Absolutio cẽsurarum, in rigore loquendo, potest validè ferri non solùm sub conditione de præsenti, & præterito, sed etiam sub conditione de futuro.

Quòd ferri possit sub conditione de præsenti, vel etiam de præterito patet; nam huiusmodi cõditio non suspendit actum, & æquiualet absolutæ, perindeque se habet, ac si esset absoluta, adimpleta conditione: ea verò non adimpleta nihil operatur, quia cõditionalis nihil ponit in esse, quando conditio non est adimpleta, vt est commune axioma.

Quòd verò ferri possit sub conditione de futuro, ratio est quia censura ferri potest sub conditione de futuro, ergo etiam eius absolutio. Ità Couarruuias, capite Alma mater par. j. §. 11. Sayrus, lib. 2. cap. 16. num. 7. Suarez, d. 7. sect. 8. num. 7. & disp. 3. sect. 7. num. 3. & alij, contra Syluestrum verbo absolutio 3. in principio, Angelum eodem verbo, & alios existimantes ferri nõ posse saltem licitè, quorum sentẽtia videtur vera, si respiciamus vsum Ecclesiæ, non verò si spectemus iura, quia nullo iure prohibitum videtur absolutionem sub conditione impendere.

Obijcies. Absolutio Sacramentalis data sub conditione de futuro inualida est; ergo etiam inualida videtur absolutio censuræ sub eadem conditione.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia nõ est in potestate Confessarij suspẽdere effectum Sacramenti, vt fatentur omnes, sicut est in potestate illius suspendere absolutionem censuræ; nam absolutio censuræ est quędam sententia humana, quę humano modo fertur, iuxtà volũtatem ferentis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Absolutio censurarum dari potest ad cautelam. Hæc Propositio patet ex communi vsu, & praxi; nam vsu receptum est, vt quando nescitur, seù dubitatur, an contracta fuerit censura, petatur absolutio ad cautelam ob maiorem conscientiæ tranquillitatem, & ita impendatur sub hac conditione, si pœnitens indiget, vel si cõtraxit. Immò absolutio ad cautelam communiter præmitti solet, antequam pœnitens absoluatur à peccatis, vt tollatur impedimentum, si quod fortè subest ad recipiendum Sacramentum; nam excommunicatio inter cæteros effectus priuat susceptione Sacramentorum. Videte Suarez loco cit. num. 15. Sayrum, lib. 2. cap. 17. & Vgolinum tabula j. cap. 20. De absolutione vero ad cautelam quantum pertinet ad forum externum videri potest Couarruuias, cap. Alma mater prima parte, §. 12.

PVNCTVM VIII.

Vtrum absolutio possit impendi, vel extorqueri per dolum, ac errorem, vel per vim, ac metum.

1 *An absolutio censurarum impendi, vel extorqueri possit per dolũ, vel errorẽ.*

An

2 *An valida sit absolutio per dolum, aut errorem extorta.*
3 *An absolutio censurarum extorqueri possit per vim, & metum.*
4 *An absolutio censuræ per vim, & metum data, valida sit.*
5 *An valida sit absolutio, quam Iudex impendit, timens fore, vt pœnitens non conferat sibi beneficia consueta.*
6 *An ille subiaceat censuræ sub conditione lata, qui ante conditionis euentum per vim curauit reuocari censuram.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sicut censura impēdi,& extorqueri debet sine dolo, vel errore, itá etiam eius absolutio. Ratio est quia alioquin irrogaretur iniuria superiori, à quo censura per dolum, vel errorem extorquetur.

2 Sed maior difficultas est, vtrum extorquens absolutionem per dolum, vel errorem remaneat absolutus.

Respondeo negatiuè, quando absolutio extorta fuit per dolum versantem circa causam finalem. Ratio est quia superior non intendit absoluere, nisi iuxtà causam sibi propositam; ergo inualida est absolutio extorta per dolum, versantem circa causam finalem; quia non subsistit causa Iudici proposita; proptereà qui mentiendo dicit Iudici se satisfecisse parti lesæ, vel qui confessario dicit se non habere facultatem satisfaciendi, cum re vera possit satisfacere vel qui dicit se propositum habere obediendi Ecclesiæ, cum verè huiusmodi propositum non habeat, inualidè absoluitur; quia superior intendit absoluere subsistente causa finali sibi expressa, vt patet ex capite officij de sententia excommunicationis. Idem dicendum etiam est de hæretico, qui se fingens cōuersum petit absolutionem, vt benè tradit Sanchez in summa, lib. 2. cap. 12. num. 8. & Suarez, disp. 7. sect. 6. num. 12. Absolutio verò extorta per dolum versantem circa causam tātummodò impulsiuam, valida est; quia superior re vera intēdit absoluere ob causam finalem, quam suppono subsistere; quamuis non subsistat impulsiua. Itá Suarez loco cit. Emanuel Sà verbo absolutio ab excōmun. num. 14. & alij communiter, Videte quæ, diximus de licentia per dolum extorta ad assistendum matrimonio in tractatu matrimonij, q. 2. pun. 8. q. 3. & de contractibus per dolum celebratis ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Sicut censura ferri debet liberè sinè vi, & metu, itá etiam eius absolutio; alioquin infertur iniuria superiori.

4 Sed maior difficultas est, vtrùm sicut censura lata per metum valida est, itá etiam valida sit absolutio.

Respondeo absolutionem datam per vim, vel metum iniuriosum, cadentem in constantem virum, inualidam esse, siue metus incussus sit à masculo, siue à fœmina, siuè à fideli, siuè ab infideli, siuè à quolibet alio per ordinem ad extorquendam absolutionem. Ratio est quia huiusmodi absolutio irritatur à iure, Capite vnico, De ijs, quæ vi in sexto, ijs verbis, Omnino viribus vacuamus. Et hęc doctrina extenditur ad absolutionem cuiuscunq; censurę, etiā minoris excommunicationis. Itá Suarez loco cit. num. 13. Nauar. cap. 27. nu. 125. Vgolinus tabula j. cap. 20. §. 4. nu. 2. Henriquez, lib. 13. cap. 30. num. 1. Sayrus lib. 2. cap. 21. num. 30. & alij cōmuniter. Immò tantùm abest, vt extorquens absolutionem per vim, vel metum remaneat absolutus, vt potius nouam contrahat excommunicationem, vt habetur in dicto capite vnico in 6. fol. mihi 202.

Dixi per metum iniuriosum; nam quando metus incutitur iustè, & sine iniuria, valida est absolutio; quia non dicitur propriè vis, vel metus incuti, nisi iniustè incutiatur.

5 Hinc sequitur, validam esse absolutio-

tionem, quam Iudex impendit, timens fore, vt pœnitens non conferat sibi in posterum solita gratuita beneficia; nam hic metus non est iniuriosus, vt benè ait Suarez loco citato, num.14.

Dixi cadentem in constantem virũ, quia si absolutio extorqueatur per metum leuem, valida est; cùm in iure non habeatur ratio metus leuis; Lege. Nec timorem, ff. De eo, quod metus causa. Verum tamen est huiusmodi metum debere incuti ab homine, vt sit inualida absolutio; nam quãdo metus à Deo, vel à causa naturali incutitur, valida est absolutio; vt patet ex dictis de Voto, & de Matrimonio per metum celebrato; potest enim Deus alicui grauem metũ incutere, nisi absoluat eum, cui beneficium absolutionis iniustè denegat, in quo casu constat validam esse absolutionem; cum ius humanum nihil decernat in ijs, quæ Diuina virtute fiunt.

Dixi siue à masculo, siue à quocunq; alio; nam vt sit inualida absolutio, non requiritur, vt metus fuerit incussus ab eo, cui absolutio impenditur, sed sufficit à quocunque fuerit incussus.

6 Quæres, vtrũ Titius subiaceat censuræ contra se latæ sub conditione, vel intra talem terminum, sed Titius ante conditionis euentum, vel ante terminum elapsum, per vim, vel metum curauit reuocari sententiam, seu mandatum, in quo continebatur censura ab ipso incurrenda.

Respondeo Titium adhuc subiacere censuræ, adimpleta cõditione, aut elapso termino præfixo. Ratio est quia reuocatio sententię, seu mandati inualida est, nihilq; operatur, vt patet ex capite vnico citato. Ita Suarez loco cit. nu.15. & plures alij, apud Sayrũ loco cit. nu. 31. & apud Emanuelem Sa loco cit. nu. 13.

PVNCTVM IX.

Vtrũ valida sit absolutio censurę collata pęnitenti, antequàm satisfecerit parti lęsę.

1 *Anhabens potestatem ordinariam validè absoluat à censuris, nõdum satisfacta parte.*

2 *An possit absoluere, qui habet potestatem delegatam, nondum satisfacta parte.*

3 *Quandonam satisfactio imponatur tãquam conditio necessaria.*

4 *An habens priuilegium absoluendi, satisfacta parte, possit absoluere eum, qui parti non potest satisfacere.*

5 *Quanam cautio exigenda sit ab eo, qui parti satisfacere non potest.*

6 *An qui totam satisfactionem exhibere non potest, teneatur ad partem.*

7 *An Confessarius habens facultatem absoluendi, satisfacta parte, possit absoluere eum, qui pecuniam Confessario tradidit.*

8 *An pœnitens possit absolui, quando per ipsum non stat, ne satisfaciat.*

9 *An pœnitens, qui dubitat se teneri satisfacere, possit absolui, antequam satisfecerit.*

10 *An qui ligatur censura, donec satisfaciat, facta satisfactione remaneat absolutus.*

Notandum nomine partis non intelligi superiorem Prælatum conditorem censuræ, sed aliam personam distinctam, quæ lęsa fuit, vt benè ait Sotus in 4. dist. 22. quæst. 5. art. 3. Henriquez, lib. 13. cap. 28. num. 2. Auila 2. par. cap. 7. d. 3. dubio 7. & alij communiter. Nomine verò satisfactionis intelligitur restitutio honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum, vt benè ait Suarez, d. 7. sect. 5. num. 47.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Habens potestatem ordinariam absoluendi, validè potest absoluere pœnitentem, qui nondum satisfecit parti lęsæ; quamuis antea potuerit satisfacere, aut cautionem satisfaciendi exhibere. Hæc Propositio patet, tum ex communi DD. sententia, Nauarri, cap. 27. num. 37. Syluestri verbo absolutio

lutio 5. num. 3. Caietani eodem verbo, cap. 4. Auilæ loco cit. dubio 9. & aliorum; Tum ex cap. Venerabilem, §. Saнé, de sententia excommunicationis in sexto. Tum quia, cum Ordinarius non habeat iurisdictionem limitatam, validè vtitur iurisdictione, quoties ea vti voluerit; quamuis concedamus ipsum grauiter peccare absoluendo pœnitentem ante realem satisfactionem, quam præstare poterat. Immò Auila loco cit. disp. 3. dubio 5. concl. 2. & Henriquez, lib. 13. cap. 28. num. 2. existimant Iudicem ordinarium non solum peccare contra charitatem; sed etiam contra Iustitiam, absoluendo pœnitentem ante exhibitam satisfactionem; cum ex officio teneatur bonum partis procurare. Sed de hac re dictum est de Restitutione, quæst. 2. punct. 11. cum Molina Less. & alijs.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Habens facultatem delegatam, seu priuilegium absoluendi absque limitatione satisfactæ partis, validè absoluit pœnitentem, qui nondum satisfecit parti læsæ. Ratio est tum quia habens ordinariam potestatem validè absoluit, ergo etiam validè absoluit habens delegatam absque limitatione; nam vices gerit Ordinarij. Tum quia priuilegium accipiendum est, prout verba sonant, & significant; sed verba significant auctoritatè absoluendi absque limitatione satisfactæ partis; ergò habens priuilegium absoluendi absque limitatione satisfactæ partis, validè absoluit, etiamsi pœnitens nondum satisfecerit parti læsæ. Ità Nauar. loco citato, Suarez, disp. 7. sect. 5. num. 42. Auila loco citato dubio 9. concl. 2. Emanuel Sà verbo absolutio ab excõm. num. 4. & alij, cõtra Graffium, lib. 4. decis. cap. 16. num. 6. & alios asserentes in priuilegijs subintelligi hanc conditionem satisfactà parte; etiamsi in ipsis non fiat mentio istius conditionis; sed hoc gratis dicunt, cum non ita subintelligatur, vt irritet aliter factum.

Dixi habens priuilegium absoluendi absque limitatione; nam habens priuilegium limitatum sub conditione satisfactionis, non potest validè absoluere pœnitentem, qui nondum satisfecit, modò possit satisfacere. Ratio est quia priuilegium, & iurisdictio limitata non extẽditur vltra limites præscriptos, & concessos; tantum enim valet, quantum sonat; cum ergo priuilegium absoluendi collatum sit cum limitatione, & conditione satisfactionis, non potest virtute illius dari absolutio, nisi expleta conditione, & satisfactione. Pro maiori huius rei intelligentia.

Notandum est, priuilegium posse dupliciter limitatè concedi; vel enim ità limitatè conceditur, vt satisfactionem requirat, tanquam conditionem necessariam, & limitet potestatem, vel ità limitatè conceditur, vt non limitet potestatem, nec requirat satisfactionem tanquã conditionẽ necessariã; sed tantummodò iniungat præceptum, aut admonitionem, ne Confessarius absoluat sine præmissa satisfactione.

Quando priuilegium conceditur limitatè primo modo, inualida est absolutio collata ante satisfactionem, quia priuilegium tantum valet, quantum sonat, & iurisdictio limitata non excedit suos terminos.

Quando vero priuilegium conceditur limitatè secundo modo, valida est absolutio data ante satisfactionẽ; quãuis confessarius grauiter peccet absoluendo ante exhibitam satisfactionem.

3 Quæres primo, quando nam satisfactio requiratur tanquam conditio necessaria, & limitet potestatem.

Respondeo attendenda esse verba, quibus conceditur priuilegium cum limitatione. Si priuilegium limitatè concedatur hac forma, non valeat, non possit absoluere, vel non possit dari absolutio, vel aliter nõ possit absolui, vel nullius sit roboris, vel momenti, satisfactio requiritur tanquã necessaria conditio, & limitat potestatem, ac iurisdi-

ctionem. Si verò dicatur, satisfacta parte, vel nullatenus detur absolutio, controuersia est inter DD. vtrum satisfactio requiratur tanquam conditio necessaria limitans potestatem; nã Suarez, disp. 7. sect. 5. nu. 44. & lib. 5. de legibus, c. 31. Caietanus verbo absolutio, Sayrus, lib. 2. cap. 18. num. 10. & alij, sentiunt satisfactionem requiri tanquam necessariã conditionem; consequenter inualidam esse absolutionem datam ante satisfactionem partis; concessio enim censetur conditionata, si non formaliter, saltem æquipollenter.

Alij verò, vt Auila 2. par. cap. 7. disp. 3. dubio 9. concl. 2. Sanch. lib. 2. de matrimonio d. 9. & lib. 3. d. 33. & alij apud Rodriquez 1. par. cap. 83. num. 4. existimant satisfactionem non requiri tanquam necessariam conditionem limitantem iurisdictionem; nam superior apponens huiusmodi particulas, non intendit limitare iurisdictionem, aut nouam formam inducere; sed intendit certiorem facere Confessarium, vt seruet formam iuris communis, vt videlicet non absoluat pœnitentem absque satisfactione, vel antequam exhibeat condignam cautionem. Quocirca, nisi in priuilegio addatur particula expresse irritans absolutionem, vel præscribens nouam formã, valida est absolutio collata ante satisfactionem, etiamsi priuilegium concessum sit sub hac forma satisfacta parte, vel de consensu partis. Sententiam Auilæ, & Sanchez existimo probabiliorem, magisque conformem ijs, quæ diximus, q. 2. pun. 5. de matrimonio, & de legib. q. 1. pun. 7. §. 5. modo seruentur regulæ ibi traditæ.

Obijcies contra Auilam, & Sanchez. Ablatiuus absolutus importat conditionem, Lege Testamentis, ff. de condict. & demonstr. conditio autem importat formam, Lege Qui hæredi; ergo priuilegium concessum cum hoc ablatiuo absoluto, præmissa satisfactione, importat conditionem, ac formam, limitatque potestatem; consequenter inualida est absolutio collata ante satisfactionem ab eo, qui priuilegium habet absoluendi satisfacta parte.

Respondeo cum Sanchez, lib. 3. de matrimonio, d. 5. num. 2. & 4. ablatiuũ absolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut validè; in hoc autem casu non importat conditionem faciendi validè; sed tantum licitè, consequenter valida est absolutio data ante satisfactionem, quamuis non licitè detur.

4 Quæres secundò, vtrùm Confessarius habens priuilegium absoluendi cũ limitatione satisfactionis, possit absoluere pœnitentem, qui moraliter non potest satisfacere, aut qui non potest satisfacere sine graui damno famæ, vel status, vel bonorum.

Respondeo posse, modo creditor nõ sentiat æquale damnum, iuxta dicta de restitutione, de causis excusantibus à restitutione. Ratio est quia benignè explicanda sunt verba priuilegij; nõ enim credibile est superiorem velle obligare pœnitentem ad impossibile, cum ad impossibile nemo teneatur; Lege Impossibilium, ff. de regulis iuris. Ità Nauar. loco cit. num. 45. Auila loco cit. dubio 5. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 20. Rodriquez 1. parte cap. 83. num. 3. Henriquez, lib. 13. c. 28. Suarez, d. 7. sect. 5. num. 41. & alij quam plures apud Sanchez in summa, lib. 2. cap. 20 num. 19. contra Sotum in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. Cordub. tract. de indulgentijs, q. 43.

5 Hinc colligi potest primò, quando pœnitens non potest satisfacere, nec absolutio differri potest, nisi per multum temporis, vel cum graui damno, posse confessarium absoluere, exhibita à pœnitente ea satisfactione, quam potest exhibere ante absolutionem, exhibendo videlicet cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam, vel saltem iuratoriam, quando non potest exhibere pignoratitiam, vel fideiussoriam, simulq; promittendo se satisfacturũ prima oblata occasione; modo Confessarius probabiliter credat, pœnitentem oblata occa-

occasione satisfacturum.

6 Secundò, colligi potest, pœnitentem, qui non potest totam satisfactionem realem exhibere, debere saltem ante absolutionem eam partem satisfactionis exhibere, quam potest, prçstando pro reliqua parte debitam cautionem.

7 Tertiò, Confessarium, qui potestatem habet absoluendi sub hac conditione, satisfacta parte, posse statim absoluere pœnitētem excommunicatum, qui dedit pecuniam confessario, vel alteri viro probo, vt commodius restituatur parti lçsę; nā pœnitens hoc modo videtur satisfecisse. Ità Auila loco cit. dubio 5. Henriquez loco cit. num. 4. & alij. Similiter absente parte lçsa potest excommunicatus deponere pecuniam in loco tuto, vt parti lçsæ restituatur; consequenter hoc facto videtur statim posse absolui, etiamsi realis restitutio nondum facta sit parti lçsæ. Idem dicendum est de eo, qui per fidelem campsorem transmittit pecuniā ad creditores; etiamsi pecunia ipsa actualiter nondum ad illos peruenerit.

8 Quartò colligi potest, pœnitentem absolui posse ab habente legitimam facultatem absoluendi, quoties non stat per ipsum pœnitentem, nè satisfactionem præstet; sed potius stat per ipsam partem, quæ non vult satisfactionem acceptare. Ità Henriquez, lib. 13. cap. 38. num. 4. Caietanus verbo absolutio, cap. 4. Auila loco cit. dubio 10. versiculo. Ex dictis.

9 Quæres tertiò, vtrùm pœnitens, qui dubitat se teneri ad satisfaciēdum, possit absolui ante præmissam satisfactionem.

Respondeo cum Nauarro, cap. 26. num. 6. Auila secunda parte, cap. 7. disp. 3. dubio 5. Suarez, disp. 7. sect. 5. nu. 45. in foro externo posse absolui; nā quando Summus Pontifex dicit, satisfacta parte absoluatur, loquitur de satisfactione debiti certi, vt colligitur ex cap. 1. de verbor. signific. In foro verò interiori non ità absolutè loquendum est; cum forum interius non innitatur præsumptioni, sed verbis ipsius pœnitentis; nam Confessarius iudicium ferre debet ex verbis pœnitentis, ità vt, si ex ipsius verbis iudicet ipsum teneri ad satisfactionem exhibendam, non debeat absolutionem impendere ante satisfactionem exhibitam. Secus si iudicet non teneri.

10 Quæres quartò, vtrùm satisfactione, vel restitutione facta statim auferatur excommunicatio absque alia absolutione, quando aliquis fuit excommunicatus ob aliquod delictum, E. g. ob furtum, hac forma. Sis excommunicatus donec satisfacias, vel restituas.

Respōdeo cum Suarez, disp. 19. sect. 1. num. 3. Emanuel Sà verbo absolutio ab excommunicatione, num. 12. & alijs contra Couarruuiam, cap. Alma mater prima parte, §. 11. num. 5. Vasquez, cap. 18. num. 2. & alios, non statim auferri. Ratio est tum quia, si quis satisfecisset, non haberetur apud Ecclesiam pro absoluto; ergo excommunicatio non statim aufertur facta restitutione; sed adhuc requiritur absolutio. Tum quia cap. Quod in dubijs, cap. Sicut nobis, & cap. Cum desideres, de sententia excommunicationis, dicitur, huiusmodi excommunicatum absoluendum esse; ergo excommunicatio nō aufertur ante absolutionem. Quare sensus excōmunicationis hoc modo latæ, Sis excommunicatus donec satisfacias, hic videtur esse, vt excommunicatus non possit absolui ante satisfactionem possit verò absolui ea posita. Non nego tamen, quin Summus Pontifex possit aliquem absolutè excommunicare, ità ut posita satisfactione, vel alia conditione liber remaneat ab excōicatione; nam excōicatio ab ipso lata non aliter obligat, quam ipse intendat. Quid verò sentiendum sit de suspensione constabit ex dicendis, disp. 3. quæst. 6. pun. vlt.

Si quæras cui præstanda sit satisfactio ob percussionem Clerici. Rñdetur hanc difficultatē soluendā esse quæst. 4. de excōicatione, Pun. vlt. difficultate 2.

PVN.

PVNCTVM VLT.

Quid sibi velit, aliquem absolui in foro interiori, vel conscientiæ.

1 *Quis dicatur absolui in foro interiori, seu conscientiæ.*
2 *Quomodo possimus cognoscere, facultatem datam esse pro foro interiori, vel pro vtroque foro.*
3 *An absolutus in foro conscientiæ denuò sit absoluendus, quando eius crimen defertur ad Iudicem.*
4 *An excommunicatus absolutus in foro conscientiæ possit se gerere tanquam non excommunicatum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ILle dicitur absolui in foro interiori, seu conscientiæ, qui absoluitur ab eo, cui superior concessit facultatē absoluendi, saluo iure cognoscendi de illo delicto in foro exteriori, & de eo pœnam, & satisfactionem imponendi. Ità Suarez, disp. 7. sect. 5. num. 30. Rodriquez in summa prima parte, cap. 83. nu. 9. Auila 2. parte, cap. 7. disp 3. dubio 12. Sanchez in summa, lib. 2 cap. 11. nu. 13. & libro 8. de matrim. disp. 34. num. 29. Henriquez, lib. 13. cap. 27. num. 5. Bart. Med. in instruct. lib. 2. cap. 12. ad finem, Manuale Prælator. tomo 1. q. 46. art. 7. & alij.

2 Quæres primò, quomodo possimus cognoscere facultatem datam esse ad absoluendum in foro tantum conscientiæ, vel in vtroque foro.

Respondeo cognosci posse ex verbis ipsis, quibus facultas absoluendi conceditur; nam quando facultas absoluendi conceditur nulla addita limitatione, videtur concessa in vtroque foro; modo prius satisfactum sit parti, iuxta motum Pij V. nam verba generalia sunt generaliter intelligenda; modo ex circunstantijs non constet aliam fuisse superioris voluntatem. Quando verò dicitur in foro tantum conscientiæ, vel in ordine ad Sacramētalem Confessionem, facultas absoluendi censetur concessa tantummodo pro foro conscientiæ; nàm priuilegium tantum valet, quantum sonat. Ita Nauar. cap. 27. num. 278. Rodriquez cap 83. num. 9. Suarez, loco citato num. 21. & alij, contra Auilam loco citato, vbi plures alios refert, contra primam partem huius responsionis.

3 Quæres secundò, vtrùm pœnitens, qui fuit absolutus in foro conscientiæ ab aliqua censura contracta ob aliquod delictum, de nouo sit absoluendus, quādo ipsius delictū defertur ad Iudicem, & vtrùm quando fuit absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ, possit cum alijs communicare, nec non actus exercere, qui per censuram prohibentur.

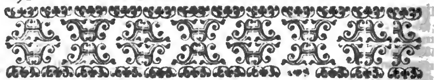
Respondeo non indigere noua absolutione, vt possit cum cæteris communicare, aut actus per censuram prohibitos exercere; nam re vera fuit absolutus; consequenter potest se gerere tāquam absolutum; modò constet alijs ipsum fuisse absolutum, ita vt non subsit scandali periculum. Ita DD. citati, Contra Valent. tomo 4. d. 7. quæst. 17. puncto 8. & alios; hoc autem constare potest etiam in iudicio per attestationē confessarij, asserentis, se illi beneficium absolutionis impēdisse. Caueat tamen Confessarius, ne faciat prædictam attestationem, antequam obtinuerit à pœnitente facultatem istius attestationis faciendę; Confessarius enim non potest extra Confessionem loqui de auditis in Confessione. Ità Nauar. cap. 27. num. 41. Suarez loco cit. num. 26. & alij. Vtrùm verò Iudex possit adhuc de delicto cognoscere, & delinquentem punire, patet ex propositione.

4 Hinc sequitur, eum, qui erat excommunicatus occultus, posse obtenta absolutione in foro conscientiæ, gerere se tanquam non excommunicatum; modo non constaret publicè ipsum fuisse

fuisse excommunicatum; nam si fama publica constabat ipsum fuisse excommunicatum, non potest publicè vti absolutione obtenta in foro conscientiæ, neque cum cæteris communicare propter scandalum; nisi etiam publicè cōstet ipsum fuisse absolutum; hoc autem constare potest, dum scitur pœnitentem confessum fuisse tempore Iubilei, in quo aderat facultas absoluendi ab illa excommunicatione; vel quando scitur ipsum confessum fuisse Confessario facultatem habenti absoluendi, & exhibuisse condignam satisfactionem; aut quando ipse confessarius hoc attestatur: tunc enim, cum cesset scandali periculum, potest cum alijs communicare. Immò quando fuit absolutus in foro conscientiæ ab excommunicatione publica, potest occultè cum ijs participare, qui norunt ipsum fuisse absolutum; quamuis absolutio non publicè constet; tunc enim non videtur imminere scandali periculum. Videte Suarez, num. 29. Rodriquez, Nauar. Auilam, Henriquez locis citatis, & Vgolin. tab. prima, cap. 24. vbi agit de ijs, quæ pertinent ad forum externum, & quanta fides præstanda sit confessario dicenti se absolutionem impendisse, & clarius Mascard. de probationibus, tomo 1. concl. 12. fol. 28. pag. 2.

FINIS PRIMÆ DISPVTATIONIS.

DISPVTATIO II.

De excommunicatione.

Resentem Disputationem sex Quæstionibus complectemur. In prima agemus de essentia, & diuisione excommunicationis. In secunda de illius effectibus. In tertia de minori excommunicatione. In quarta de excommunicatione, quæ contrahitur ob violentam manuum iniectionem in Clericos. In quinta de excommunicatione ob hæresim, & lectionem librorum vetitorum. In sexta de excommunicatione propter duellum, & nonnullas alias causas.

QVÆSTIO PRIMA

De essentia, & diuisione excommunicationis.

PVNCTVM I.

Quid sit excōmunicatio quò ad nomen, & essentiam.

1 *Vndenam excommunicatio dicatur, & quibus nominibus vocetur.*

2 *Quid sit excommunicatio.*

3 *Quomodò excommunicatio maior differat à minori.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatio significat extra communionem, eo quòd homo per excommunicationem separetur à communione fidelium, & à participatione Sacramentorum, præsertim Eucharistiæ, quæ per Anthonomasiam Communio nuncupatur.

Excommunicatio alio nomine solet appellari anathema, quod ab excommunicatione differt solum ratione cuiusdam maioris solemnitatis, cum qua ferri consueuit ab Episcopo; Episcopum enim ferentem anathema duodecim Sacerdotes circunstant cum candelis, quas ad finem proijciunt, ac pedibus conculcant.

Nomen anathema desumptum est ab Anna, quod est sursum, & Thesis, quòd est positio, sumpta similitudine ab anti-

antiquis; qui capta in bello appendebant separata & seiuncta à cæteris.

Excommunicatio dicitur etiam anathema Maranatha, quod importat excommunicationem maiorem latæ sententiæ. Marathana significat vsque ad Aduentum Domini. Quare, quando fertur hoc anathema perinde est, ac si dicatur, sit excommunicatus vsque ad Aduentum Domini, ideſt donec conuertatur, & pœniteat. Ità Gloſſa, quam citat, & ſequitur Gambarupta de caſibus reſeruatis folio 58. num. 10. Suarez, tomo 5. diſp. 8. ſect. 2. nu. 5. & 6. Sotus in quarto diſt. 22. q. 1. art. 1. & alij.

Solet etiam excommunicatio aliquãdo nuncupari mors, medicina, mucro Epiſcopi, Virga ferrea, neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, &c. Videte Sayrum libro primo cap. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

1 Excommunicatio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis cõmunibus, videlicet conſortio fidelium, participatione Sacramentorum, & communibus Eccleſiæ ſuffragijs. Ità Suarez, diſp. 7. ſect. 1. Nauar. cap. 27. nu. 1. Vaſquez tomo quarto in tertiam partem tractatu de excommunicatione dubio 1. nu. 7. Valentia tomo 4. d. 7. q. 17. puncto primo, & alij.

Dicitur cenſura loco generis, quia omnis excommunicatio eſt cenſura.

Dicitur, qua homo priuatur bonis communibus, loco differentię; per hoc enim differt excommunicatio ab alijs cenſuris, vt patebit ex dicendis.

Dicitur, qua homo baptizatus, vt oſtendatur ſubiectum excommunicationis; infidelis enim nondum baptizatus non eſt ſubiectum excommunicationis; cùm non ſit ſubditus Eccleſię.

Dicitur, à conſortio fidelium, &c. vt oſtendatur effectus excommunicationis maioris, qui conſiſtit in priuatione trium præcipuè bonorum, videlicet conſortij fidelium, participationis Sacramentorum, & communium ſuffragiorum Eccleſiæ.

3 Ex quo patet differentia inter maiorem, & minorem excommunicationem, quę nõ priuat tot bonis, quot priuat maior, vt patebit ex dicendis.

PVNCTVM II.

Quotuplex ſit excommunicatio.

1 *Quotuplex ſit excommunicatio.*
2 *An excommunicatio abſolutè lata intelligatur de maiori, an de minori.*
3 *An cenſura lata à Viſitatoribus dicantur lata à Iure, ſeu per ſtatutum, vel potius ab homine.*
4 *An cenſuræ, quæ continentur in Bulla Cœnæ, cenſeantur latæ per modum ſtatuti, an ſententiæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Excommunicatio diuiditur primò in comminatoriam, ſeu ferendæ ſententiæ; & in excommunicationem ipſo facto, ſeu latæ ſententiæ, vt patet ex ſupra dictis de diuiſione cẽſurarum.

Secũdò diuiditur in maiorem, & minorem. Minor dicitur, tum comparatiuè ad maiorem, quæ ſimpliciter appellatur excommunicatio; Minor verò ſecundum quid. Tùm quia maior excommunicatio priuat pluribus bonis, quam priuet minor. Tùm quia maior incurritur ob mortale peccatum; Minor aliquando ob veniale.

2 Hinc colligitur, quando fertur aliqua excõmunicatio abſque reſtrictione maioris, vel minoris, ſermonem eſſe de maiori excommunicatione, quæ ſimpliciter & abſolutè dicitur excommunicatio; nàm verba abſolutè prolata accipiuntur in ſua ſignificatione ſimpliciter; Lege. Non aliter. ff. de lege tertia. Ita Toletus lib. 1. cap. 5. Suarez, diſp. 8. ſect. 3. num. 3. & alij. Poteſt etiam alia differentia inter maiorem, & minorem

norem excommunicationem assignari, quòd minor excommunicatio ferri non solet ab homine, sed à iure; quamuis re ipsa ferri possit etiam ab homine; excommunicatio verò maior non tantum fertur à iure; sed etiam ab homine. Ità Syluester verbo excommunicatio quarto nu. 2. Nauar. cap. 27 nu. 25. Auila secunda parte cap. 1. dubio vnico, versiculo, Rogabis & alij, quos infra referam de minori excommunicatione.

Tertiò diuiditur in iustam, & iniustam, vt patet ex supra dictis de diuisione censurarum.

Quartò diuiditur in excommunicationem latam à iure, & in latam ab homine. Rursus excommunicatio ab homine alia est per sententiam generalem, & alia per sententiam particularem, vt patet ex supra dictis.

3 Quæres primò, vtrùm censuræ latæ à Visitatoribus dicantur latæ à iure, seù per statutū, vel potius ab homine.

Respondeo censeri latas quodammodo per modum statuti, si latæ sunt intentione, vt perpetuo durent, seù donec reuocentur. Si verò latæ sunt ad tempus per modum præcepti, dicuntur latæ ab homine; vt sunt censuræ, quibus superiores præcipiunt aliquid sibi reuelari. Ità Nauar. cap. 27. nu. 2. quem citat, & sequitur Auila loco citato versiculo tertio.

4 Quæres secundò, vtrum censuræ contentæ in Bulla Cœnæ censeantur latæ per modum statuti, vel sententiæ.

Respondeo censeri latas per modum statuti, seù potius à iure; nàm Sūmus Pontifex illas tulit intentione condendi legem perpetuam, vt patet ex Pio Quinto, Gregorio XIII., & Sixto V.

Neque obstat Bullam renouari singulis annis; hoc enim peculiare est in hac Bulla, vt non finiatur morte Pontificis, qui eam tulit; quamuis singulis annis publicetur in die Cœnę Domini, vt patet ex declaratione Pij V. & aliorum; propterea, si Summus Pontifex moreretur, & alia Bulla de nouo non ederetur, vltima semper permaneret, & teneret; cum censuræ latæ à iure non extinguantur morte conditoris. Ità Sayrus, cap. 4. num. 23. Auila 2. par. cap. 1. dubio vnico versiculo Rogas, & alij communiter.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

De effectibus excommunicationis maioris.

Disputabimus hoc loco de effectibus excommunicationis validæ, omissa excommunicatione iniusta, & inualida, de qua sufficienter egimus in præcedentibus, cum sermo nobis esset de censura iniusta.

Primus effectus maioris excommunicationis est priuatio communium suffragiorum Ecclesiæ.

Secundus est priuatio participationis Sacramentorũ actiuæ,& pasiuę.

Tertius est priuatio aliarum rerum Sacrarum, & sepulturæ.

Quartus est priuatio, & inhabilitas ad beneficia.

Quintus est priuatio iurisdictionis Ecclesiasticæ, vocis actiuæ, & passiuæ.

Sextus est priuatio communicationis ciuilis cum alijs fidelibus.

Septimus est priuatio forensis, & iudicialis communicationis.

Octauus est annullatio impetrationis gratiarum. De quibus singulis aggredior disputare in sequentibus Punctis.

PVNCTVM I.

Vtrùm excommunicatus priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs.

1 *Quanam dicantur suffragia Ecclesiæ.*
2 *Quotuplex sit communicatio fidelium.*
3 *An excommunicatus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*
4 *An mortaliter peccet, qui excommunicato applicat suffragia Ecclesiæ.*
5 *An orans pro excommunicato vitando incurrat minorem excommunicationem.*
6 *An excommunicatus contritus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*
7 *An excommunicatus priuetur Missæ sacrificio.*

1 Notandum primò, communia, & generalia suffragia esse quædam auxilia spiritualia, quę à Clericis, quatenus ministris Ecclesiæ, offeruntur pro fidelibus, qualia sunt Sacrificium Missæ, Orationes Canonicæ, publicæ supplicationes, seu processiones, & cæt. in quibus Clericus orat nomine, & in persona Ecclesię. Priuata verò suffragia sunt orationes particulares, quæ fiunt à Christianis, non tanquam Ecclesiæ ministris; sed tanquam à persona particulari; quales sunt orationes priuatæ, Ieiunia, Eleemosynę, &c. Est autem hæc differentia inter orationes publicas, & priuatas, quod priuatæ perdunt valorem ex indignitate offerentis, idest ex culpa mortali ipsius orantis; publicæ verò non perdunt suum valo-

rem

tem ob indignitatem offerentis; quia non solum habent valorē ab ipso orante; sed etiam ab Ecclesia, cuius nomine feruntur. Ità Vgolinus, tab.2.cap.9. in principio, num.2. Auila 2. parte, cap.6. disp.4. dubio 1. Suarez, & alij.

2 Notandum secundò, triplicem esse communicationem fidelium. Prima est interior, in qua fideles communicant, videlicet in fide, charitate, & gratia.

Secunda est communicatio in Sacramentis, & suffragijs Ecclesiæ.

Tertia est communicatio in externa conuersatione, videlicet in contractibus, colloquijs, &c. In hoc Puncto non loquimur de prima communicatione; nam Ecclesia non potest priuare communicatione interna; cum hæc non subsit potestati Ecclesiæ, & solum mortale peccatum illam auferat; quamuis non omne peccatum mortale tollat fidem, vt constat ex dictis de fide, & benè ostendit Vgolinus loco citato. §.7. Loquimur ergò solū de secunda cōmunicatione, sicut de tertia infra agemus.

VNICA PROPOSITIO.

3 Excommunicatus maiori excommunicatione priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs. Hæc Propositio certa est, & indubitata apud omnes Doctores. Et habetur cap. A nobis de sent. excommun. Ità Vasquez, tomo 4. in tertiam partem tractatu de excōmunicatione, dubio 2. Valentia loco cit. Pun.2. Vgolinus loco citato, §.1. & alij communiter.

4 Hinc colligi potest primo, applicātem excommunicato communia suffragia, vt horas canonicas, vel orationes Missæ, &c. Peccare mortaliter. Ratio est quia Ecclesia priuat excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragijs; non potest autem illum priuare, nisi prohibendo fidelibus, ne pro excommunicato publicè orent, applicentque suffragia communia; ergo publicè orans pro excommunicato, illique applicans communia Ecclesiæ suffragia grauiter peccat; cùm faciat contrà prohibitionem Ecclesiæ in re graui. Ità Nauar.cap.27.num.36. Suarez, disp. 9. sect. j. num.4. & alij.

5 Addo cum Nauarro, contra Auilam dubio 4. eum, qui publica oratione orat pro excommunicatis vitandis, incurrere minorem excommunicationē, eo quod videatur cum illis communicare; communicanti autem cum excommunicato vitando imposita est minor excommunicatio; alioquin dicendum etiam esset non peccare.

Excipiendus est vnus casus, in quo licitum est pro hæreticis excommunicatis publicè orare, videlicet in feria sexta Parasceue, quo die hoc specialiter fieri solet ab Ecclesia. Tùm ad imitationem Christi, qui tēpore suæ passionis orauit pro inimicis. Tùm ad ostendendū valorem mortis Christi, qui pro omnib⁹ mortuus est, & cuius mors ad omnes extenditur, quò ad sufficientiam. Quare sicut Ecclesia priuat excommunicatum communibus Ecclesię suffragijs, ità congrua ratione potest eo die non priuare. Ità Suarez loco citato, num.5. Sayrus, lib.2. cap.4. num.7. & Vgolinus tabula 2. cap.9. §.2. nu.4. vbi aliorum opiniones reijcit, ac refellit.

6 Secundò colligi potest excommunicatum non frui suffragijs Ecclesiæ, quamuis sit contritus, vt patebit ex dicendis.

7 Tertio excommunicatum non frui sacrificio Missæ, quatenus offertur in nomine Ecclesiæ. Vt hæc melius intelligantur tria nobis explicanda sunt.

Primò, vtrùm excommunicatus toleratus priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs.

Secundò, vtrùm ijsdem priuetur excommunicatus, licèt contritus.

Tertiò, vtrùm sacrificium pro excōmunicato oblatum profit.

PA-

PARAGRAPHVM I.

Vtrùm excommunicatus toleratus priuetur omnibus Ecclesiæ suffragijs.

1 *An excommunicatus toleratus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*
2 *Quis dicatur excommunicatus toleratus, & vitandus.*
3 *Quodnam dicatur notorium iuris, & notorium facti.*
4 *Cur requiratur notorium facti, vt Clerici percussor sit vitandus.*
5 *Quot testes requirantur ad notorium facti.*
6 *An delictum commissum coram decem sit notorium facti.*
7 *An ego tenear vitare eum, qui coram me percussit Clericum.*
8 *Quis dicatur suspensus, interdictus, & irregularis vitandus.*
9 *An sit valida confessio eius, qui confitetur peccata Sacerdoti excommunicato, vel suspenso, vel irregulari nondum denunciato.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVilibet excommunicatus, quãuis toleratus, & non vitandus, priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs. Ità Suarez loco cit. sect. 2. num. 17. Auila loco cit. disp. 4. dubio 1. concl. 3. Valentia, & Vasquez locis citat. Ratio est quia Ecclesia excludit omnes excõmunicatos ab huiusmodi suffragijs, & quantum est ex parte sua tradit excommunicatum potestati Dæmonis, vt patet ex prima ad Timotheum, primo.

Objicies. Fideles tenentur solum euitare excommunicatos vitandos, & non toleratos, ergo possunt pro toleratis orare, & suffragia ferre; alioquin tenerentur et euitare excõicatos toleratos.

Respondetur, Sayrum lib. 2. cap. 4. num. 6. Henriquez lib. 13. cap. 11. num. 2., & alios hoc argumento ductos, asserere ferentem suffragia pro excommunicato tolerato non peccare, eo quòd in Concilio Constantiensi permissum sit fidelibus participare cum excommunicatis toleratis. Immò Vgolinus tab. 2. §. 2. num. 3. Addit, posse orari publicè pro excommunicato nondum notorio, nec denunciato.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez loco cit. & alijs, non licere fidelibus offerre suffragia pro excommunicatis, etiam toleratis. Ratio est tùm quia Concilium Constantiense ad euitanda scandala non concedit internã suffragiorũ communicationẽ, sed externam, vt in audienda Missa, in recitando Diuino officio, & cætera; Tùm quia alioquin destrueretur propria excommunicationis ratio, quæ in hoc consistit, vt excommunicatus priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs. Tùm quia Concilium Constantiense nihil concessit in fauorem excommunicatorum; maximus autem fauor illis concessus fuisset, si fideles possent suffragia ferre pro excommunicatis toleratis.

2 Quæres quis dicatur excommunicatus toleratus, & non vitandus, & quis dicatur vitandus, & non toleratus.

Respõdeo primò excommunicatum vitandum, & non toleratum dici eum, qui est nominatim denunciatus excommunicatus, vt si dicatur, declaratur Petrus, seù Parochus talis loci excommunicatus. Ità Syluest. excommunicatio 5. num. 24. Nauar. cap. 27. num. 35. Auila loco citat. d. 2. dubio 3. Couarruuias, capite Alma mater 1. par. §. 6. num. 7. & alij communiter, apud Sayrum lib. 2. cap. 12. num. 16. Vide, quæ infra dixi in simili de interdicto vitando disputatione 4. puncto 5. ad finem. Hic tamen.

Aduertendum est primò, illum non dici vitandum; qui nondum est denunciatus; quamuis sit nominatim excommunicatus; nam Concilium Constantiense non solùm requirit, vt sit nominatim excommunicatus; quod fit exprimendo nomen proprium, vel aliqua signa, quibus sufficienter indicatur talis persona excommunicata; sed etiam;

vt sit publicè denunciatus. Ex quo sequitur, si Pontifex excommunicet Titium, cum fautoribus suis, Titium vitandum esse, non vero fautores, quia non sunt nominatim denunciati; ità Sylu verbo Excõm. 5. num. 8. Reginald. lib. 1. num. 118.

Secundò hanc denunciationem debere fieri per Iudicem competentem, vt patet ex eodẽ Conc. Constantiensi.

Tertiò denunciationem fieri debere in loco publico, vt in Ecclesia tempore maioris Missæ, aut apponendo schedulam in loco publico, iuxta morẽ loci, & regionis.

Quartò requiri, vt excommunicatus non appellauerit à declaratione excommunicationis, vel denunciatione, nàm facta appellatione non est vitandus, vt dictum est de appellatione. Existimo tamen illum censeri nominatim denunciatum excommunicatum, qui à Iudice competente denunciatur commisisse delictum, quod constat habere adnexam excommunicationem; propterea qui publicè declaratur incidisse in hæresim, statim vitandus est; nam eo ipso, quo declaratur hæreticus satis expresse declaratur excommunicatus; cũ constet hæreticum esse excommunicatum. Ità Sotus lib. 9. de Iustitia q. 1. art. 8. Auila loco cit. versiculo. Sed est primo, Henriquez libro 13. cap. 5. num. 4. Suarez, disp. 9 sect. 2. num. 10. contra Graffium 1. parte lib. 4. cap. 11. num. 5. Sanchez in summa lib. 2. cap. 9. num. 4. Nauar. lib. 5. Coninch. tit. de hæreticis consilio 15. num. 2. Reginaldum lib. 1. nu. 118. & alios, existimantes hoc non sufficere; sed requiri, vt expresse, & specialiter denuncietur excommunicatus.

Hinc patet à fortiori, illum esse excommunicatum vitandum, qui declaratur, & denunciatur incurrisse omnes pœnas hęreticorum; quamuis Sanchez loco citat. sentiat oppositũ; censetur. n. sufficienter denũtiatus excõmunicatus.

Respondeo secundò, notorium clerici percussorem esse excommunicatũ vitandum, & non toleratum, modò sit notorius notoreitate facti, vt patet ex Concilio Constantiensi. Quare hic.

3 Aduertendum est, aliquem dici posse notorium Clerici percussorem dupliciter. Primò notoreitate iuris. Secundò notoreitate facti. Notoreitas iuris contingit, quando quis confessus est in Iudicio se clericum percussisse, aut quando fama constat ipsum percussisse clericum. Notoreitas facti contingit, quando aliquis percussit clericum in pręsentia multorum, ita vt percussionem nequeat vlla tergiuersatione celare, nec aliquo suffragio excusare. Hoc posito assero illum, qui notoriè percussit clericum notoreitate iuris, non esse excõmunicatum vitandum; sed illum dici vitandum, cuius percussio notoria est notoreitate facti, ita vt non possit suam percussionem vlla tergiuersatione celare. Si verò potest eam aliqua tergiuersatione, seu titulo, ac suffragio celare, non dicitur excommunicatus vitãdus, vt cõtingit, quando percutiens excusat se dicẽdo percussisse titulo defensionis, vel nesciuisse illum esse Clericum, eo quòd habitum non gestaret, vel se ioco percussisse. Debet tamen huiusmodi excusatio esse probabilis, aut probabile dubium ingerere; nam si contingeret eam fictam esse, adhuc esset excommunicatus vitandus; cum ficta excusatio non tollat certitudinem facti, & ex alia parte omnes delinquentes soleant suo delicto excusationem adiũgere; vndè sequeretur nullum excommunicatum esse vitandum.

4 Rogabis primò, quare Concilium Constantiense requirat euidentiam, & notoreitatem facti ad iudicandum percussorem clerici esse vitandum.

Respondeo, rationem esse, quia voluit auferre dubia ad pacandas innocẽtum conscientias, ne pro quolibet dubio cogerentur euitare excommunicatos, subirentque peccandi periculum. Ità Suarez loco cit. & alij communiter.

5 Rogabis secundò, quot testes requirantur, vt factum dicatur notorium notoreitate facti.

Re-

Respondeo cum Menochio de arbit. lib. 2. cẽt. 2. casu 166. num. 7. Suarez, d. 9. sect. 2. Auila loco citato dubio 2. Molina, Vgolino, & alijs, quos infra referã de irregularitate, hoc relinqui iudicio prudentis viri; non enim idem numerus requiritur respectu omniũ; nam respectu magnæ Communitatis videtur maior numerus requiri, quam requiratur respectu alicuius Collegij, quamuis Crauet. cons. 121. nu. 2. post Cynũ, & Baldum. Sotus dist. 12. q. 1. artic. 6. & alij requirant decem testes. Alij verò vt Syluest. v. Notorium, dicant sufficere sex.

6 Hinc sequitur delictum cõmissum coram decem, non esse notorium respectu magnæ Ciuitatis; quamuis sit notorium respectu collegij, aut viciniæ; nam delictum commissum coram decẽ videtur adhuc occultum habita ratione magnæ Communitatis. Secus ratione Collegij, aut viciniæ.

7 Ex quo patet primo, me non teneri vitare eum, qui coram me percussit Clericum eo tempore, quo non aderãt tot testes, qui sufficiant ad faciendum delictum notorium, vt bene ait Auila loco cit. nu. 4. & alij. Ratio est quia factum illud, quamuis mihi certum sit, & notum, non appellatur absolutè notorium.

Addit Arragonius 2. 2. quæst. 10. art. 9. hoc verum esse, etiamsi quatuor, vel quinque interfuerint, vt patet ex ratione allata; quamuis Suarez loco citato sentiat oppositum, dicendo, eos, qui interfuerunt percussioni, teneri occultè vitare percussorem, quandiu delictum non publicatur; nam ipsis notoriè constat commissum fuisse delictum, nec maiorem acquirunt delicti cognitionẽ, ac notitiam ex publicitate delicti. Sed hæc ratio facilè dissoluitur dicendo nõ teneri euitare, eo quod illa percussio non dicatur simpliciter notoria, & versemur in materia odiosa; quamuis nota sit, ac manifesta ijs, qui interfuerunt.

8 Secundò patet, quis dicatur suspensus, vel interdictus, vel irregularis vitandus; ille enim dicitur, qui denunciatus est suspensus, vel interdictus, vel irregularis. Ita communiter DD. Qui verò nondum est denunciatus dicitur toleratus, & non vitandus, vt expressè constat ex Concilio Constantiensi, vbi hæc verba referuntur; Ad cauenda animarum pericula statuit Sãcta Synodus, vt nemo deinceps teneatur aliquem, ratione alicuius sententię, vel censuræ, vitare in Sacramentorum administratione, vel receptione, vel in alijs quibuscunque Diuinis, nisi fuerit denunciatus, &c. vel notorius percussor Clerici; sed suspensio & interdictum sunt censuræ, & irregularitas est sententia à iure lata, ergo ex decreto Concilij Constantiensis, non tenemur vitare suspensos, interdictos, & irregulares, nisi fuerint denunciati, quapropter ego possum audire Missam Sacerdotis suspensi, vel interdicti nondum denunciati; sicut etiam possum petere absolutionem ab eo Parocho, quem scio incurrisse irregularitatem propter homicidium, modò nondum sit denunciatus homicida, vel irregularis Ratio est quia, si nõ validè obtineo absolutionem, vel hoc prouenit ex parte mea, qui pono obicem ad absolutionem, vel ex parte Sacerdotis, qui caret iurisdictione; sed neutrum dici potest, ergo possum petere, & validè obtinere absolutionem. Minor probatur, quia ego non pono obicem; cum mihi non sit vetitum communicare cum Sacerdote irregulari, vel excommunicato nondum denunciato. Præterea Sacerdos habet iurisdictionẽ absoluẽdi; cum sit toleratus, & non vitãdus; ergo ex parte neutrius põt absolutio dici inualida. Ità Nauar. c. 9. num. 9. & 10. Sayrus, lib. 2. cap 2. num. 6 Suarez, disp. 40. num. 2. Reginaldus, lib. 1. num. 163. ad finem, & alij communiter.

9 Ex quo deducitur à fortiori validam esse confessionem pœnitentis, qui confessus est peccata sua Sacerdoti excommunicato, suspenso, vel irregulari nondum denunciato, quẽ nesciebat esse excõicatum, suspensum, vel irregularẽ,

PARAGRAPHVM II.

Vtrum excōmunicatus, qui iam resipuit à delicto priuetur communibus Ecclesiæ suffragijs, si nondum est absolutus.

1 *An excommunicatus contritus priuetur suffragijs Ecclesiæ.*

ALiqui Doctores, vt Nauar. cap.27. num.18. Sayrus, lib.2. cap.4. num.5. Auila 2. parte, cap.7. disp.4. dubio 2. Valent. tomo 4. d.7. q.17. Puncto 8. ad finem, & alij, sentiunt huiusmodi excōmunicatum non priuari communibus Ecclesiæ suffragijs. Immò aliqui existimant licitū esse secreto Missam applicare excommunicato iam contrito; quamuis illicitum sit nominatim pro eo publicè orare. Ratio istorum DD. est, quia nō est credibile piam Matrem Ecclesiam velle à suis suffragijs eum excludere, quem Deus recepit in sui amicitiam; Deus autem in sui amicitiā recepit excommunicatum contritum; quamuis nondum sit absolutus ab excommunicatione.

Sed mihi contrarium dicendum videtur, quare sit.

VNICA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus, qui nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs; quamuis sit contritus, & iam resipuerit à delicto. Ità Sotus in 4. dist.22. q.1. artic.1. Vasquez, tomo 4. in tertiam partem, dubio 2. tractatu de excōmunicatione, num.2. Suarez, d.9. sect.9. num.1. vbi plures alios DD. recenset. Ratio est tum quia excommunicatus contritus adhuc remanet excommunicatus, donec absoluatur; & excommunicatio suum habet effectum, donec auferatur; ergo excommunicatus, quamuis contritus, afficitur effectibus excommunicationis; consequenter priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs, si nondum obtinuit absolutionem. Tum quia alioquin inferri posset, licitum esse excommunicato cōtrito nondum absoluto accedere occultè ad recipiēda Sacramēta, vel ad occultè celebrandum; cū sit in gratia; hoc autem est falsum; ergo etiam falsum est excommunicatū contritum frui communibus Ecclesiæ suffragijs; nam per eandem excommunicationem priuatur suffragijs Ecclesiæ, & participatione Sacramentorum. Quare, si Ecclesia nō dicitur minus pia excludendo excommunicatum contritum à Sacramentis, neque dicetur minus pia excludēdo illum à communibus suffragijs.

Hinc patet responsio ad argumentū Nauarri, Sayri, & aliorum; nam illo probatur tantummodo, Ecclesiam posse non excludere excommunicatū contritum à communibus suffragijs; sed non probatur de facto non excludere. Immò potius ex ipsius decretis constat excludere; præsertim ex cap. A nobis de sententia excommunicationis, vbi nulla fit exceptio excommunicati contriti, aut non contriti.

PARAGRAPH. III.

Vtrum Sacrificiū Missæ prosit excommunicato, si pro illo offeratur.

1 *Quot modis Sacerdos in Missa consideretur.*

2 *Quot sint effectus Sacrificij.*

3 *An Sacrificium nomine Christi oblatum prosit excommunicato.*

4 *An Sacrificium Missæ applicatum excommunicato, ei prosit quò ad fructū prouenientem ex parte Ecclesiæ.*

5 *An Sacrificium à Sacerdote excommunicato oblatum pro se ipso, ipsi prosit.*

6 An

6 *An Sacerdos possit in Missa tanquam persona priuata orare pro excommunicato.*

7 *An Sacerdos possit orare pro excommunicato denunciato.*

8 *An liceat recitare priuatas orationes, vel alia pia opera facere pro excommunicatis.*

9 *An Indulgentiæ prosint excommunicato contrito.*

1 NOtandum primò, Sacerdotem in Missa tripliciter considerari posse. Primò quatenus nomine Christi offert, & applicat effectum sacrificij, tanquam minister ab ipso immediatè deputatus.

Secundò, quatenus est minister Ecclesiæ, ab ipsa constitutus ad sacrificandum, & applicandum effectum sacrificij Missæ fidelibus nomine Ecclesiæ.

Tertiò, quatenus orat in psona propria, vt persona priuata, & particularis.

2 Notandum secundò, inter cæteros effectus sacrificij Missæ istos duos recenseri.

Primus est, vt sacrificium Missæ sit impetratorium remissionis peccatorũ.

Secundus est, vt sit satisfactorium pro peccatis.

PRIMA PROPOSITIO.

3 SAcrificium Missæ oblatum à Sacerdote in persona Christi, & vt ministro, ab ipso deputato, prodest excommunicato, si ei applicetur à Sacerdote. Ratio est tùm quia malitia ministri operantis in nomine alterius non impedit valorem, & effectum actionis, vt patet in Sacramentis, quæ validè administrantur; quamuis Sacerdos improbus sit, ac malus; ergo etiam in proposito casu malitia Sacerdotis, qui prohibetur ab Ecclesia offerre sacrificium pro excommunicato, non tollit effectũ sacrificij, quatenus offertur in persona Christi; nam Ecclesia per suam prohibitionem non aufert potestatem offerendi in persona Christi, & applicandi effectum sacrificij. Tùm quia sacrificium operatur, quoties adest capacitas in subiecto, & non adest impedimentum ex parte illius, cui applicatur: ergo sacrificium prodest excommunicato, si illi applicetur, modo excommunicatus nõ habeat impedimentum, quo frustretur, ac defraudetur effectu sacrificij.

4 Ex quo fit, sacrificium Missæ, cuicunque excommunicato applicetur in persona Christi, prodesse, tùm quò ad impetrationẽ, tũ quò ad satisfactionẽ.

Quod prosit quò ad impetrationem, ratio est quia sacrificium operatur id, ad quod à Christo fuit institutum; sed fuit institutum, vt sit impetratorium, & prosit peccatoribus ad impetrationem, sicut patet ex dictis de sacrificio Missæ; ergo sacrificium Missæ prodest excommunicato quò ad impetrationẽ remissionis peccatorum, nisi aliunde impediatur.

Quòd prosit quò ad satisfactionem prouenientem ex virtute Christi, quãdo excommunicatus, cui sacrificium applicatur, est in gratia, ratio est, quia adsunt omnia requisita, vt sacrificium Missæ prosit quò ad satisfactionẽ; adest enim Sacerdos applicans nomine Christi, & adest subiectum dispositum; cum excommunicatus iam in gratia existat, vt suppono. Ità Suarez, d. 9. sect. 4. num. 3. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. Auila 2. parte cap. 6. d. 4. dubio primo, & alij.

Obijcies excommunicatus, etiamsi existat in gratia, est priuatus communibus Ecclesiæ suffragijs; ergo etiam remanet priuatus fructibus sacrificij; cũ sacrificium spectet ad communia Ecclesiæ suffragia.

Respondeo sacrificium Missę dupliciter considerari posse. Primò secundum valorem, quem habet ex institutione Christi, & vt sic non potest computari inter communia Ecclesiæ suffragia. Secundò quatenus offertur nomine Ecclesiæ, & vt sic recenseri, & enumerari, potest inter suffragia Ecclesiæ; & vt sic excommunicatus priuatur sa-

crificio Missæ, vt patebit ex secunda Propositione; sicut etiam priuatur alijs suffragijs communibus oblatis à Sacerdotibus, vt ministris Ecclesiæ, vt benè ait Suarez loco citat.num.7.& alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Sacrificium Missæ, applicatum excommunicato, non ei prodest quò ad fructum, & valorem prouenientem, ex parte Ecclesiæ. Ratio est quia Ecclesia priuat excommunicatum suffragijs communibus, quale est sacrificium Missæ, & prohibet illa applicari excommunicato; propterea Sacerdos applicando sacrificium excommunicato peccat mortaliter; cùm faciat contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; quamuis Sayrus lib.2 cap.4.num.6. & alij, excusent Sacerdotem offerentem sacrificium pro excommunicato tolerato, etiamsi non sit contritus. Ratio est, inquit Sayrus, quia in Concilio Constantiensi prohibitum est tantummodo communicare in Sacris, & Sacramentis cum excommunicatis denunciatis, & notorijs percussoribus clericorum; non verò cum excommunicatis toleratis. Immò addit Nauarrus cap.27. nu. 36. Vgolinus, & alij, posse publicè orari pro excommunicato tolerato, sicut idem excommunicatus potest publicè sepeliri.

Ex quo deducunt prædicti DD. posse Sacerdotem accipere stipendium, & offerre sacrificium pro excommunicato non vitando. Sed Sayri, Nauarri, & aliorum sententia, satis reiecta est supra cum Suarez d.9.sect.1.nu.4. quē sequitur Vasqu. loco cit.dubio 2.nu.3.& alij.

Rogabis, vtrùm sacrificium a Sacerdote excommunicato oblatum pro se ipso prosit sibi ipsi.

Respondeo negatiuè; nam excommunicatus grauiter peccat celebrando, & ponit obicem ad fructū sacrificij; vt ait Suarez loco cit.n.8.& patet ex dictis de sacrificio Missæ, cū Toleto, & alijs.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Sacerdos potest in Missa, tanquam persona priuata, & particularis, orare pro quolibet excommunicato. Ità Auila d.4.d.1. concl.2. Nauar. loco cit. Sot. in 4. dist.22. q.1. art.1. Suarez loco cit. sect.5. num.3. & 4. Henriquez, lib. 13.cap.12. num. 3. & plures alij, apud Vgolinum, tab.2.cap.9.§.3. cōtra nonnullos recentiores. Ratio est quia hoc non est prohibitum ab Ecclesia; cùm Ecclesia prohibuerit tantummodò applicari communia, & generalia suffragia; non vero priuata, & particularia, quæ virtutem habent ex speciali intentione, & deuotione offerentis, quæque fiunt à fidelibus, vt personis priuatis, non vt ministris Ecclesiæ; vnde quamuis Sacerdos in sacrificio Missæ gerat personam publicam, & sacrifìet nomine Ecclesiæ; non tamen ità exuit personam priuatam, quin possit, vt persona priuata, orare pro excommunicatis, & Missam, quatenus est opus propriū talis personæ priuatæ, offerre priuata intentione pro excommunicato.

7 Ex quo infertur primò, contra Ledesmam, Sacerdotem posse in publicis orationibus, vel in memento Missę, tāquam priuatam personam, mentaliter, vel secretè orare pro excommunicato etiam denunciato, eiusque orationes illi prodesse, quò ad valorem ex opere operantis ipsius offerentis, tanquam priuatæ personæ. Caueat tamen Sacerdos, ne nominatim eū exprimat in Canone, vel in alijs orationibus publicis. Ita Suarez, d.9. sect.5. num.5. Auila 2. par. cap.6. d.9. dubio 5. Vasquez tract. de excommunicatione dubio 2. num.5. & alij, vnde si Imperator, vel Episcopus esset excommunicatus, non esset nominatim exprimendus in Canone, vt bene ait Sotus in 4. dist.22. q.1. Sayrus, lib. 2. cap.4.num.4.& alij communiter. Ratio est quia, quę exprimuntur, videntur fieri nomine Ecclesiæ.

8 Secundò, licitum esse recitare priuatas

ctatas orationes, vel alia pia opera facere pro excommunicatis; modo nō fiant tanquam ab Ecclesiæ ministris.

9 Quæres, vtrum Indulgentiæ prosint excommunicato contrito.

Respondeo negatiuè, iuxtà dicta de Indulgentijs puncto 6. quæsito 2. Ratio est quia Indulgentiæ possunt recenseri inter suffragia Ecclesiæ, & pertinent ad Thesaurum Ecclesiæ, excommunicatus autem priuatur Ecclesię suffragijs, & eius Thesauro, etiamsi contritus sit, vt supra dictum est. Ità Suarez de Indulgentijs, d. 52. sect. 2. & de censuris d. 12. sect. 3. num. 7. Vgolinus, tab. 2. cap. 9. in principio, & §. 5. num. 5 & alij, cōtra Henriquez, lib. 7. cap. 18. & Nauar. apud Vgolinum loco cit. cap. 9. & alios.

PVNCTVM II.

De priuatione participationis actiuæ, & passiuæ Sacramentorum.

1 *An excommunicatus validè recipiat Sacramenta.*

2 *An aliquis possit aliquando absolui à peccatis, quamuis nondum fuerit absolutus à censura.*

3 *An valida sit confessio eius, qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ, sciens se esse excommunicatum.*

4 *An excommunicatus peccet recipiendo Sacramenta.*

5 *An excommunicatus incurrat aliquā pœnam, recipiendo Sacramenta.*

QVatuor principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, vtrum excōmunicatus validè recipiat Sacramenta, aut peccet, aut incurrat aliquam pœnā illa recipiendo. Secundò, vtrum administrans Sacramenta excommunicato grauiter peccet, & incurrat aliquā pœnam. Tertiò, vtrum Sacramenta administrata ab excōicato tolerato sint valida. Quartò, vtrū sint valida Sacramenta administrata ab excommunicato vitando. His explicatis sufficienter remanebit explicatus effectus excommunicationis circa priuationem passiuam, & actiuam Sacramentorum.

PARAGRAPH. I.

Vtrum excōmunicatus validè recipiat Sacramenta, aut peccet, vel incurrat aliquā pœnam recipiendo.

TRia principaliter quæram in hoc Paragrapho. Primò, vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramenta. Secundò, vtrum peccet recipiendo. Tertiò, vtrum aliquam pœnā incurrat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus validè recipit Sacramenta, quò ad substantiam, excepto saltem Pœnitentiæ Sacramento. Ita Suarez loco citato sect. 3. num. 1. Vasquez dubio 4. Henriquez, libro 13. cap. 10. num. 1. Auila 2. par. cap. 6. d. 3. dubio 4. Vgolinus, & alij communiter. Ratio est tum quia Sacramenta sunt valida, quoties adest debita forma, & materia cum intentione ministri, & suscipientis; sed quando excommunicatus recipit Sacramenta, adest materia forma, ac intentio ministri, & suscipiētis, vt suppono; ergo excommunicatus validè recipit Sacramenta quò ad substātiam. Tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, vt patet ex regulis iuris. Tum quia versamur in materia odiosa, quæ strictè explicanda est; cùm autem iura repellant excommunicatum à Sacramentis per verba prohibitoria, & non irritantia, non est ratio, cur nos dicamus Sacramenta suscepta ab excommunicato esse irrita, quò ad substantiam.

Dixi quò ad substantiam; quia si loquamur de effectu Sacramentorum, certum est excommunicatum non semper validè recipere Sacramenta quò ad ef-

fectum, id est quò ad gratiam; nam quoties aliquis recipit Sacramentum, & in eius susceptione committit peccatum mortale, ponit obicem ad gratiam; qui autem ponit obicem ad gratiam, non recipit gratiam, vt est communis DD. sententia; qui verò absque peccato recipit Sacramentum, recipit etiam gratiam; cum non ponat obicem per peccatum ad illam.

Dixi, excepto saltem Pœnitentiæ Sacramento; quia vtrum excommunicatus validè recipiat Sacramentum Pœnitentiæ, non solùm quò ad fructum, verum etiam quò ad substantiam, grauissima difficultas est inter DD. Pro cuius difficultatis intelligentia.

Præmittendum est nos hic non loqui de excommunicato, qui confitetur peccata sua; sed ante absolutionem peccatorum obtinet absolutionem excommunicationis; hoc enim fieri posse constat quotidiano vsu, & praxi; nec Confessarius audiens huiusmodi pœnitentem incurrit minorem excommunicationem; cùm ex causa iusta communicet cum excommunicato, vt benè ait Nauar. cap. 10. num. 3. Auila 2. parte cap. 6. disp. 3. dubio 4. in principio, & d. 11. dubio 2. & alij communiter; sed loquimur solum de eo, qui petit absolutionem à peccatis, antequam absoluatur ab excommunicatione, siue inuincibiliter ignoret se esse excommunicatum, siue vincibiliter, & culpabiliter. Hoc posito ad propositam difficultatem.

Respondeo, quemcunque excõmunicatum validè recipere Sacramentum pœnitentiæ, non solum quò ad substãtiam, verum etiam quò ad effectũ, quoties inculpabiliter ignorat, se esse excommunicatum, aut quoties scit quidem se esse excommunicatum, sed inuincibiliter ignorat esse peccatum mortale accedere ad Sacramentum pœnitentiæ suscipiendum cum excommunicatione. Ità Vgolinus tab. 2 cap. 7. §. 2. Henriquez lib. 13. cap. 12 num. 2. Emanuel Sà verbo Absolutio, num. 16. Suarez sect. 3. num. 9. Sayrus lib. 2. cap. 2. nu. 5. Valent. tom. 4. d. 7. quæst. 11. punct. 3. circa principium, & quæst. 17. punct. 2. columna mihi 1410. & alij, apud Vasquez dubio 4. & apud Reginald. lib. 6. num. 172. contra Syluestrũ verbo Confessio primo q. 3. Vasquez loco citato dubio 9. & alios.

Quòd validè recipiat quò ad substantiam, patet, tùm quia adsunt omnia de substantia Sacramenti pœnitentiæ; adest enim materia, forma, intentio, & iurisdictio; ergo validè recipit Sacramentum pœnitentiæ, quò ad substantiam. Tum quia iura non magis reddunt excommunicatum incapacem Sacramenti pœnitentiæ, quàm reliquorum Sacramentorum; sicut ergo excommunicatus validè recipit alia Sacramenta; ita etiã validè recipit Sacramentũ pœnitentiæ.

Quod verò recipiat etiam quò ad effectum gratiæ, & remissionis peccatorum, patet; tum quia res, quæ culpa caret in damnum vocari non debet, cap. 2. de Constitutionibus. Tum quia, quãdo ponitur Sacramentum quò ad substantiam, & non ponitur obex ad gratiam per peccatum, recipitur effectus Sacramenti pœnitentiæ, qui est gratia, & remissio peccatorum; in hoc autem casu supponimus excommunicatum nõ ponere obicem ad gratiam, eò quòd inculpabiliter ignoret se esse excõmunicatum, vel esse peccatum mortale accedere ad Sacramentum pœnitentię cũ excommunicatione.

Hinc patet primò, falsum esse, quod aliqui asseruerunt, inualidum esse Sacramentum ab excommunicato susceptum defectu iurisdictionis in absoluente; Sacerdos enim non priuatur sua iurisdictione per censuram, & excommunicationem pœnitentis; alioquin censura pœnitentis esset pœna Confessarij absoluentis.

Secundò patet falsum esse, quod aliqui asseruerunt, Sacramentum Pœnitentiæ susceptum ab excommunicato, inualidũ esse ratione incapacitatis ipsius excommunicati; nam Ecclesia eo

mo-

modo prohibet excommunicato recipere Sacramentum pœnitentiæ, quo prohibet recipere cętera Sacramenta; sed non ita prohibet excommunicatum recipere cætera Sacramenta, vt faciat illum incapacem ad ea recipienda, vt dictum est in Prima Propositione; ergo neque facit illum incapacem Sacramenti pœnitentiæ; ergo excommunicatus potest validè recipere Sacramentum Pœnitentiæ, non solum quò ad substantiam; verum etiam, quò ad fructum; modò illud recipiat bona fide, inculpabiliter ignorans se esse excommunicatum, &c.

Si verò culpabiliter mortaliter ignorat se esse excommunicatum, non recipit Sacramentum pœnitentiæ. Ità Suarez loco cit. concl. 2. Henriquez lib. 13. cap. 12. num. 2. Vgol. tab. 2. cap. 7. §. 2. nu. 6. Sayrus lib. 2. cap. 2. num. 2. & alij. Ratio est quia recipiens Sacramentum pœnitentiæ, culpabiliter ignorans se esse excommunicatum, aut esse peccatum mortale, accedere cum excommunicatione ad Sacramentum pęnitentiæ, committit nouum mortale peccatum; qui autem committit mortale peccatū in susceptione Sacramenti pœnitentiæ non recipit Sacramentum pœnitentiæ, vt ostendimus de Pœnitentia; quamuis Nauar. cap. 9. num. 3. & alij, quos sequitur Auila 2. par. cap. 6. d. 3. dubio 9. conclus. 2., absque sufficienti fundamento existiment excommunicatum recipere Sacramētum pænitentiæ informe, dum illud recipit, ignorans culpabiliter mortaliter se esse excommunicatū, vel esse peccatum mortale accedere cum excōmunicatione, modò ignorantia non sit affectata.

2 Ex dictis colligi potest primò, dari posse casum, vt aliquis absoluatur à peccatis, quamuis nondum fuerit absolutus à censura; vt accidit quando quis inculpabiliter confitetur peccata sua, nesciens, se ligatum esse censura, vel quādo in Confessione inculpabiliter oblitus est censuræ, à qua non poterat per illum Confessarium absolui, vel quando Confessarius malitiosè absoluit pęnitentem à peccatis cum intentione nō absoluendi à censuris; in his tamen casibus pœnitens, postquam cognouerit se irretitum esse censura, satisfaciet petendo absolutionem censuræ, & confitendo peccatum, cui est adnexa censura, quam per obliuionem prætermiserat in Confessione, nisi fortè confessus sit confessario habenti facultatem absoluendi ab illa censura, & ab eo obtinuerit generalem absolutionem; tunc enim nō tenetur exprimere peccata, vt absoluatur à censura; sed vt integrè cōfiteatur peccata, vt patet ex suprà dictis.

3 Secundò, eum, qui accedit ad Sacramentum pœnitentiæ, sciens se esse excommunicatum, sciensque esse peccatum mortale sic accedere, non recipere Sacramentum Pœnitentiæ, nec illius confessionem validam esse. Ratio est tum quia ponit obicem ad gratiam actualiter peccando. Tum quia confessio non est integra formaliter; cum taceat se accedere cum excommunicatione, vel, si hoc non tacet, saltem non habet debitum dolorem, & propositū; non enim sufficienter dolet de peccato, quod tunc committit; materia autem Sacramenti pęnitentiæ est confessio integra formaliter, & dolor cum proposito cauendi peccata. Ita Suarez, d. 10. sect. 3. num. 7. & alij communiter, quos refert, & sequitur Sayrus, lib. 2. cap. 2. num. 2. & nos retulimus de pœnitentia.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 EXcōmunicatus, etiam toleratus, regulariter loquēdo, peccat mortaliter suscipiendo aliquod Sacramentum. Ità Nauar. cap. 27. num. 18. Sayrus, lib. 2. cap. 1. num. 2. Suarez, d. 10. sect. 1. num. 1. Henriquez, lib. 13 cap. 7. num. 1. Vgolinus, tab. 2. cap. 7. num. 1. 2. & 3. & alij. Ratio est quia excommunicatus prohibetur suscipere Sacramenta; ergo grauiter peccat suscipiendo; cum faciat contra prohibitionē Ecclesię in re graui,

ui, materia enim Sacramentorum grauis est.

Dixi regulariter loquendo; nam aliquando potest excusari ob ignorantiã, vel necessitatem; vt ob vitandam infamiam, vel scandalum, vel mortis periculum, quod alia ratione, seù probabili excusatione vitare non potest. Ratio est tùm quia Ecclesia non obligat cum tanto incommodo. Tùm quia præceptum naturale præponderat præcepto Ecclesiæ. Itá Sayrus, lib.2.cap.3.num.28. Suarez loco citato, num.4. & alij communiter.

Ex quo infertur, huiusmodi excommunicatum, suscipientem Sacramenta in prędictis casibus, non solùm excusari à peccato; verum etiam à pœna, quæ supponit peccatum mortale.

TERTIA PROPOSITIO.

5 EXcommunicatus, recipiens Sacramenta, non incurrit aliquam pęnam, excepta susceptione Sacramenti Ordinis. Ratio est quia nulla pęna extat in iure expressa contra recipientes Sacramenta in excommunicatione.

Vtrùm verò administrans Sacramenta in excommunicatione afficiatur aliqua pœna, paulò post dicam.

Dixi excepta susceptione Sacramenti Ordinis; nam excommunicatus suscipiendo Sacros Ordines incurrit irregularitatem, vt infra dicam. Itá Suarez loco citato, & sect.3.nu.6. Henriquez, Valent. Rodriquez, Auila, Vgolin. & alij, quos referam de irregularitate.

PARAGRAPH. II.

Vtrum administrans Sacramenta excõmunicato grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam.

1 *An ministrans Sacramenta excommunicato tolerato peccet.*

2 *An ministrans Sacramenta excommunicato occulto incurrat aliquam pœnam.*

3 *An Sacerdos possit credere excommunicato petenti Eucharistiam, & dicenti se esse absolutum.*

4 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramenta excommunicato, quãdo ipse excommunicatus non peccat petendo.*

5 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramenta excommunicato vitando.*

6 *An Sacerdos peccet ministrando Sacramenta excõmunicato vitando nesciente se esse excommunicatum.*

7 *Quam pœnam incurrat ministrans Sacramenta excommunicato vitando.*

1 TRiplex difficultas in hoc Paragrapho discutienda est. Primò, vtrũ administrans Sacramenta excõicato tolerato peccet. Secundò, vtrum peccet administrando Sacramenta excommunicato vitando. Tertiò, vtrum incurrat aliquam pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcerdos administrans Sacramenta excommunicato tolerato, seù non vitando, non peccat ex vi censuræ. Ratio est quia nulla extat prohibitio Ecclesiæ, qua Sacerdos prohibeatur Sacramenta ministrare excommunicato tolerato. Immò Concilium Constantiense facultatem fecit fidelibus communicandi cum excommunicatis toleratis in rebus Sacris, & Sacramentis; Concilium autem Constantiense non præsumitur facultatẽ fecisse ad aliquid illicitum.

Dixi ex vi censurę; nam, si respiciamus ius naturale, ac Diuinum, grauiter peccat Sacerdos præbendo Sacramenta excommunicato, quamuis tolerato; nam quicũq; excõmunicatus indignè petit Sacramenta: iure autem naturali Diuino non sunt administranda Sacramenta indignè petenti, nisi fortè petẽs sit peccator occultus, & publice petat; vt patet ex dictis de Sacramentis.

Itá

Ità Vasquez dubio 2. ad finem, & alij communiter.

Objicies. Concilium Constantiense permittit communicare cum excommunicato tolerato in Diuinis, & Sacramentis; ergo ministrans Sacramenta excommunicatis nō vitandis nulla ratione peccat; alioquin nullus fauor fuisset ei collatus in Concilio Constantiēsi.

Respondeo, Concilium abstulisse prohibitionem Ecclesiasticam, non verò naturalem, quam non poterat auferre; propterea Sacerdos, ministrans Sacramenta excommunicato tolerato, nō peccat contra prohibitionem Ecclesiæ cum hæc fuerit ablata in Concil. Constantiensi; sed peccat contra ius naturale Diuinum, vt benè ait Suarez d. 10. sect. 2. num. 12. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 2. nu. 12. & alij.

2 Ex dictis colligi potest, Sacerdotē ministrantem Sacramenta excommunicato occulto, non incurrere aliquam censuram, vel pœnam. Ratio est tùm quia nulla censura, vel pęna incurritur, nisi sit in iure expressa, in iure autem non est expressa vlla pœna contra Sacerdotem ministrātem Sacramenta excommunicato tolerato, & non vitando. Tùm quia censura supponit peccatum contra prohibitionem Ecclesiæ; administrans autem Sacramenta excommunicato tolerato non facit contra prohibitionem Ecclesiæ, vt ostensum est.

3 Quæres primò, vtrùm Sacerdos credere possit excommunicato occulto petenti Eucharistiam, & dicenti se absolutum esse.

Respondeo posse, modo excommunicatus sit fide dignus; Immò, quamuis non afferat se absolutum esse, potest Sacerdos præsumere eum esse absolutum eo ipso, quo petit Eucharistiam, nisi manifestè constet contrarium, aut nisi periculum immineat scandali, vel alterius incommodi: nullus enim præsumitur velle delinquere. Ità Nauar. cap. 27. num. 36. Suarez, d. 10. sect. 2. num. 12. & alij.

4 Quæres secùndò, vtrùm Sacerdos peccet administrando Sacramenta excommunicato tolerato, quandò ipse excommunicatus non peccat petendo, vt quando petit ob necessitatem vitandæ infamiæ, vel scandali, &c.

Respondeo non peccare; nam ratio, cur Sacerdos peccet contra ius naturale Diuinum administrando Sacramenta excommunicato tolerato, est quia excommunicatus indignè petit; sed quando excommunicatus petit ex necessitate, non petit indignè; ergo Sacerdos nō peccat ministrando. Ità Suarez, d. 10. sect. 2. num. 13. & alij. Contra Vasquez dubio 3. num. 8.

Vtrùm verò licitum sit administrare Sacramenta excōmunicato nescienti, vel non aduertenti se excommunicatum esse, aut esse peccatum mortale accedere ad Sacramenta suscipienda in excommunicatione, patet ex dictis de Sacramentis, non esse licitum.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Sacerdos peccat mortaliter ex vi censuræ, ministrando Sacramenta excommunicatis vitandis. Ità communiter DD. Ratio est quia Ecclesia prohibet communicatiōnem cum excommunicatis vitandis, cap. Significasti de sententia excommunicationis, & alibi; sed sacerdos administrans Sacramenta excommunicatis vitandis, communicat cum ipsis excommunicatis; ergo grauiter peccat; facit enim contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; nisi fortè excusetur ob necessitatem, vel ob aliam iustam causam.

6 Quæres, vtrum Sacerdos administrans Sacramenta excommunicato vitando, ignoranti se esse excommunicatum, peccet.

Respondeo affirmatiuè; facit enim contra prohibitionē Ecclesiæ in re graui; cum fidelibus prohibita sit cōcatio cum excōicato vitando; ipse verò excommunicatus, qui Sacramenta recipit ignorans se excommunicatum, nō peccat; nam ipsum ignorantia excusat.

TER-

TERTIA PROPOSITIO.

7 MInistrans Sacramenta excōmunicato vitando, præter mortale peccatum, incurrit, Primò Minorem excommunicationem; hanc enim fideles incurrunt participando cum excommunicatis vitandis.

Secundò incurrit ipso iure interdictū ab ingressu Ecclesiæ; cap. Episcoporū, de priuilegijs in sexto, vbi imponitur interdictū ab ingressu Ecclesiæ ijs, qui excommunicatos admittunt ad Sacramenta.

Addo, latam esse excommunicationem Papę reseruatam in cap. Significasti de sententia excomunicationis contra Clericos in Diuinis officijs participantes cum excommunicatis à Papa; ad quam excommunicationem incurrendam nonnullæ conditiones requiruntur.

Prima est, vt participās sit Clericus.

Secunda, vt sciat illum, cum quo participat, esse excommunicatum à Papa.

Tertia, vt sponte participet, idest sine metu, & timore; textus enim dicit scienter, & sponte.

Quarta, vt participet cum excommunicato nominatim declarato, & denunciato; nam post Concilium Constantiense non tenemur euitare excommunicatos nondum denunciatos.

Quinta, vt participet recipiendo illum in Diuinis officijs; nàm si clericus non admittat excommunicatum ad Diuina officia; sed tanquam vnus de populo simul cum eo intersit Diuinis officijs, non incurrit prædictam excommunicationem, sed tantummodò minorem, sicut cæteri. Ità Nauar. cap. 27. num. 93. Suarez loco cit. num. 9. Gambarupta cap. 6. fol. 136. Caietanus verbo Excommunicatio cap. 58. Auila 2. par. cap. 6. d. 10. dubio 2. & alij cōmuniter.

PARAGRAPH. III.

Vtrùm Sacramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sint.

DVO principaliter quæram in hoc Paragrapho. Primò, vtrùm Sacramenta administrata ab excommunicato tolerato valida sint. Secundò vtrū petens Sacramentā ab excommunicato tolerato peccet.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SAcramenta administrata ab excōmunicato tolerato valida sunt. Ità Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 3. Suarez, & alij communiter locis cit. Ratio est quia Sacramenta valida sunt, quoties adest materia, forma, & intentio ministri; sed hæc omnia adsunt, vt suppono, dum excommunicatus toleratus administrat Sacramenta, ergo Sacramenta ab excommunicato tolerato administrata, valida sunt.

2 Hinc sequitur primò, validum esse Matrimonium, cui astitit Parochus excommunicatus toleratus. Ità Vasquez loco cit. dubio 4 num. 2. & alij communiter, quos retuli de Matrimonio. Immo etiam validum est Matrimoniū, cui astitit Parochus excommunicatus, non solùm toleratus, verùm etiam vitandus, vt ostendi de Matrimonio q. 2. punct.

punct.8.num.15. contra Auilam 2. par. cap. 6. dubio 1. concl. 5.

3 Secundò, Sacramentum Pœnitentiæ administratum à Sacerdote, excommunicato tolerato, validum esse, non tantum ex parte iurisdictionis; cùm Sacerdos excommunicatus toleratus non priuetur iurisdictione; sed etiam ex parte pœnitentis; cum pœnitens non peccet communicando cum excommunicato tolerato. Ità Henriquez lib.13. cap. 6. num.3. Sayrus lib.2.cap.2.nu.8. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PEtens Sacramenta ab excommunicato tolerato non peccat mortaliter, nõ solum quando ignorat illum esse excommunicatum (tunc enim certũ est excusari à peccato, ratione ignorantiæ) sed etiam quando scit illum esse excommunicatum; siuè excommunicatus sit proprius Parochus, siue alius Sacerdos, siuè adsit necessitas petendi, siuè non; siuè ille Sacerdos excommunicatus sit paratus administrare Sacramenta, siuè non. Ità Sanchez de Matrimon.lib.7. d.9.nu.8. Sotus in 4.d.22. q.1.artic.4. Ledesma, Lopez, Driedo, & alij, apud Vasquez dubio 2.& 3.& apud Sanchez loco citato, quorum sententia, quamuis sit contra Vasquez, dubio 3. num.2. Henriquez loco citato, Nauar. cap.9.num.10. Suarez, d.11.sect.4. Sayrum loco cit.num. 9. Valentiam tom.4. disp.7. quæst.11. pun.3. vers. Alias autem, & alios, probabilissima mihi semper visa est. Ratio est tum quia petens vtitur iure suo. Tum quia Concilium Constantiense facultatem fecit fidelibus communicandi in Sacramentis, & quibuscunque Diuinis cum excommunicatis, suspensis, Interdictis, vel Irregularibus toleratis ad euitanda scandala, scrupulos, & animarum pericula; ergo fideles possunt petere Sacramẽta ab excommunicatis toleratis, siuè sint proprij Sacerdotes, siuè alij, siuè adsit necessitas, siuè non, &c. alioquin non dicerentur habere facultatem communicandi cum excommunicatis toleratis in quibuscunq; Diuinis, nec euitarentur scandala, scrupuli & animarum pericula; cum petens fere semper dubitare possit, an adsit necessitas petendi Sacramẽta, an Sacerdos sit paratus administrare, &c.

5 Hinc patet solutio illius difficultatis, quæ quæritur, vtrùm Parochiani petere possint celebrationem Missæ à suo Parocho excommunicato occulto, vt Missam audiant in die festo; De qua re fusius disputat Suarez, d.11.sect.4.n.13.

Objicies contra secundam Propositionem. Petens Sacramenta ab excommunicato cooperatur peccato illius, eo quod excommunicatus toleratus peccet administrando Sacramenta; qui autem cooperatur peccato alterius peccat; ergo petens Sacramenta ab excommunicato tolerato peccat.

Respondetur petentem non cooperari peccato Sacerdotis administrantis; cum ipse Sacerdos petitus non peccet ministrando, modò præmittat dolorem de peccatis, nec possit absolutionẽ excommunicationis obtinere ante administrationem Sacramentorum, nec ipse se se ingerat sua sponte ad ministranda Sacramenta; sed petitus administret. Ratio est quia Concilium Constantiense, cum tradat fidelibus facultatem cõmunicandi cum excommunicato tolerato, videtur indirectè concessisse, ne excommunicatus toleratus peccet cõmunicando, & administrando Sacramenta, quando petuntur ab alijs fidelibus, alioquin, si excommunicatus toleratus peccaret, tenerentur cæteri fideles abstinere à participatione cum excommunicato ad euitandum illius peccatum; consequenter non conferretur fidelibus concessa facultas communicandi cum excommunicato tolerato in Sacramentis, & quibuscunque Diuinis. Quare decretum Concilij Constantiensis videtur directè positum in fauorem fidelium, & indirectè in fauorem excommunicati tolerati, quatenus expedit, & necesse est, vt fideles tutè vta-

tur

tur priuilegio participandi, & communicandi cum excommunicato tolerato. Ita DD. citati, & idem sentire videtur Suarez, d. 15. sect. 3. num. 12. ad finem, & Henriquez, lib. 8. cap. 55. num. 2. Reginaldus lib. 1. nu. 166. vbi refert Sotum, & Nauarrum.

Vtrum verò recipiens Sacramenta ab excommunicato tolerato non contrito, potente præmittere contritionē, aut obtinere absolutionem, peccet, patet ex dictis de Sacramentis, de suscipiente Sacramenta à Sacerdote indignè administrante. Ad ibi dicta vos remitto, ne hic prolixior sim, aut eadem sæpius repetam.

6 Rogabis, vtrùm recipiens Sacramenta ab excommunicato parato sua sponte administrare, peccet, eo quòd videatur cooperari peccato illius.

Respondeo cum Sanchez loco cit. Vasquez dubio 3. nu. 4. & alijs, non peccare, nec dici cooperari peccato excommunicati; quia nemo censetur cooperari peccato alterius alias parati, quoties permittit peccatum illius, vt suo commodo, & vtilitati consulat; sicut neq; peccat petens nummos ab vsurario parato dare ad vsuram nummos, quibus ipse petens indiget; nàm petens dicitur potius permittere peccatum vsurarij, & vti iure suo, quàm cooperari peccato illius. Videte, quæ in simili diximus de peccatis, & de pœnitentia.

PARAGRAPH. IV.

Vtrùm Sacramenta administrata ab excommunicato vitando valida sint.

1 *An valida sint Sacramenta administrata ab excommunicato vitando.*
2 *An sit iteranda Confessio facta excommunicato vitando.*
3 *An Confessio facta excommunicato vitando valida sit, quando pœnitens ignorabat, Sacerdotem esse excommunicatum vitandum.*
4 *An valida sint Sacramentalia facta ab excommunicato vitando.*
5 *An Consecrationes, & alia benedictiones validè fiant ab excommunicato vitando.*
6 *Quam pœnam incurrat excommunicatus vitandus administrādo Sacramenta, aut celebrando.*
7 *An petens, aut recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando grauiter peccet.*
8 *Quinam ordo seruandus sit in ministrando Baptismo, quando adsunt plures Sacerdotes excommunicati.*
9 *An recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando incurrat aliquam pœnam.*

QVatuor principaliter disputabo in hoc loco. Primò, vtrum Sacramenta ab excommunicato vitando administrata valida sint. Secundò, vtrum excommunicatus vitandus incurrat aliquam pœnam administrando Sacramēta. Tertiò, vtrùm petens, vel recipiēs Sacramenta ab excommunicato vitando peccet. Quartò, vtrùm incurrat aliquam pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnia Sacramenta ab excommunicato vitando administrata valida sunt, excepto Pœnitentiæ Sacramento. Hæc Propositio probatur eadem ratione, qua probata fuit prima Propositio præcedentis Paragraphi.

Dixi, excepto pęnitentiæ Sacramēto; quia Sacramentum pœnitentiæ, administratum ab excommunicato non tolerato extrà necessitatem, inualidum est. Ità Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 16. Suarez loco cit. Sayrus lib. 2. cap. 2. nu. 11. Henriquez lib. 13. cap. 10. num. 2. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 4. & alij. Ratio est quia excōmunicatus vitādus caret iurisdictione; ad Sacramentum autem pęnitentiæ validè administrandum requiritur iurisdictio, & non sufficit potestas ordinis.

Hinc

2 Hinc sequitur primò, Confessionē factam excommunicato vitādo, iterandam esse,& prætereà exprimendum esse peccatum, quod pœnitens commisit communicando in sacris cum excommunicato vitando; nisi fortè excusetur à peccato ratione ignorantiæ.

3 Secundò, Confessionem factam excommunicato vitando inualidam esse, etiam si pœnitens ignoraret ipsum esse excommunicatum. Ità Henriquez loco cit. Suarez, disp 40. sect.2. & alij communiter. Ratio est quia excōicatus vitandus caret iurisdictione, quæ necessaria est ad validam absolutionem.

Hoc tamen intelligitur cum duplici limitatione. Prima est, modo Confessio non fuerit facta in eo loco, in quo Sacerdos ignorabatur esse excōmunicatus, & ex communi errore, ac titulo colorato habebatur pro legitimo Sacerdote; tunc enim Ius supplet iurisdictionem, vt ostendi in tractatu Matrimonij, quæst.2. pun.8. ex Lege Barbarius, ff. de officio Prætoris. Ita, præter DD. ibi citatos, sentit Vgolinus tab.j. cap.13.§.16. num.12. & Suarez de cēsuris, d.11. sect. 2. num. 14.

Secunda est modò confessio facta nō fuerit in articulo mortis; nam Sacramentum Pœnitentiæ, administratum à quolibet excommunicato in articulo mortis, validum est, etiam si administrans sit excommunicatus ob hæresim, vel ob aliud quodcunque delictum, vt patet ex suprà dictis de absolutione à censuris in articulo mortis. Ità Caietanus verbo Absolutio, Auila 2.par. cap. 6. dubio 3. disp.3. concl.4. Sayrus, lib.2. cap. 18. & alij, quos citat, & sequitur Suarez, d.11. sect.1. num.14. contra nonnullos alios; nam in articulo mortis nulla est reseruatio, & quilibet Sacerdos potest absoluere, modò non adsit Sacerdos approbatus, vel alius non excommunicatus, vt patet ex supradictis loco citato.

4 Quæres, vtrùm Sacramentalia facta ab excommunicato vitando valida sint.

Respondeo, non solum Sacramenta, sed etiam Sacramentalia, facta ab excommunicato vitando, valida esse. Ratio est quia Sacramentalia pertinent ad ordinem Sacerdotalem, vel Episcopalem; nō verò ad iurisdictionem, quæ autem pertinent ad ordinem, validè fiunt ab excommunicato; cum Ecclesia non auferat illi potestatem Ordinis; quamuis auferat potestatem iurisdictionis.

5 Hinc patet, quid dicendum sit de Consecrationibus, vel benedictionibus ab Ecclesia introductis; dicēdum enim est eas validè fieri ab excommunicato vitando, eo quod pertineant ad potestatē ordinis. Ità Syluester verbo Consecratio 2. num.6. Tabiena eodem verbo, nu. 8. Sayrus, lib. 2. cap. 1. num.11. & alij cōmuniter teste Suarez, d.11. sect.2. n.9.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Excommunicatus incurrit irregularitatem administrando Sacramenta, vel celebrando, nisi fortè excusetur ob ignorantiam probabilem, vel inaduertentiam suæ excommunicationis, vel ob aliam iustam causam, vt patet ex dictis de causis excusantibus ab incurrendis censuris, & patebit ex dicendis de suspensione, interdicto, & de irregularitate.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Petens, aut recipiens Sacramenta ab excommunicato vitādo extrà necessitatem grauiter peccat. Ratio est quia facit contra prohibitionem, & obligationem censuræ in materia graui, communicando in Diuinis cum excommunicato vitando; Vrgente verò necessitate non peccat, quia Ecclesia non obligat cum graui incommodo.

Hinc sequitur primò licitum esse accipere Baptismum ab excommunicato vitando; hoc enim est Sacramentum maximæ necessitatis, iuxta illud, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Ità

Vgo-

Vgolinus tab. 1. cap. 15. §. 17. & plures alij apud Sayrum, lib. 2. cap. 2. num. 12.

8 Si quæras, quinam ordo seruandus sit in suscipiendo, vel administrando baptismo, quando adsunt plures Sacerdotes excommunicati.

Respondetur solutionem istius quæsiti colligi posse ex dictis de absolutione censurarum in articulo mortis; nam, præsente Parocho excommunicato, & alijs Sacerdotibus similiter excommunicatis, Sacramentum administrandum est à Parocho; cum hoc onus illi incũbat ex officio, nec illi auferatur, vrgente necessitate, etiam præsentibus alijs excommunicatis. Secus dicendum videtur, quando Parochus est excommunicatus, sed reliqui Sacerdotes nõ sunt excommunicati; tunc enim Sacramentum administrandum est ab aliquo Sacerdote non excommunicato; cum Parochus iurisdictionem habeat impeditam per excommunicationem. Similiter præsente Sacerdote excommunicato, & Diacono similiter excommunicato, Baptismus administrandus est potius à Sacerdote, quàm à Diacono; Sacerdos enim est potior iure, & cæteris paribus præferendus est. Præsente verò Sacerdote excommunicato, & Diacono non excommunicato, existimo cum Syluestro verbo Baptismus tertio, num. 1. Nauar. cap. 22. num. 7. & Suarez, d. 11. sect. 5. num. 12. contra Sayrum, lib. 2. cap. 2. num. 16. Vgolinum, tab. 1. cap. 13. §. 17 num. 10. & alios, Baptismum administrandum esse à Diacono, vel alio non excommunicato; excommunicatus enim repellitur ab Ecclesia, & prohibetur administrare Sacramẽta extra necessitatis articulum; non censetur autem articulus necessitatis, quando adest aliquis non excõmunicatus sciẽs, potens, ac volens administrare Sacramentum Baptismi.

Secundò, licitum esse accipere Eucharistiam in articulo mortis ab excõmunicato vitando. Ratio est tum quia non est credibile Ecclesiam velle obligare fideles ad vitandos excommunicatos cum tanto detrimento. Tum quia licitum est in articulo mortis recipere Baptismum, vel Sacramentum pœnitentiæ à quolibet Sacerdote propter periculum animæ; sed hoc idem periculum videtur imminere, saltem quando infirmus non potuit recipere Sacramẽtum pœnitentię, in quo casu, recipiendo Eucharistiam cũ attritione, fieri potest ex attrito contritus, & potest gratiam recipere. Ità Suarez, d. 11. sect. 2. num. 18. & alij. Contra Sayrum, lib. 2. cap. 1. num. 21. Auilam 2. parte, cap. 6. d. 3. dubio 3. & alios.

Quod dictum est de Eucharistia dicẽdum puto cum Suarez loco citato contra Sayrũ, de extrema Vnctione, quando infirmus est incapax alterius Sacramenti; nam recipiendo extremam Vnctionem potest fieri ex attrito contritus, & remissionẽ peccatorũ obtinere.

QVARTA PROPOSITIO.

9 Recipiens Sacramenta ab excommunicato tolerato nullam pœnã incurrit. Ratio est quia pœna incurritur propter delictum; recipiens autem Sacramentum ab excommunicato tolerato non delinquit; cum non teneatur illum euitare; recipiens verò Sacramentum ab excommunicato vitando, per se loquendo, incurrit tantummodo minorem excommunicationem; hæc enim incurritur à participantibus cum excommunicato vitando, vt patebit ex dicendis.

Dixi per se loquendo; quia fieri potest, vt in aliquo casu maiorem excommunicationem incurrat, vt patebit ex dicendis; aut incurrat suspensionem, vel irregularitatem; vt accidit in eo, qui recipit ordines ab excommunicato vitando, quem constat remanere suspensum ab executione Ordinum: cap. Cum illorũ, §. fin. de sent. excõm. Ita Suarez, d. 11. sect. 3. nu. 29. Nauar. c. 27. nu. 241. Couarr. c. Alma mater 1. par. §. 6. & alij apud Vgolinum tab. 2. cap. 7. §. 4. ad finẽ, & apud Henriquez, lib. 13. c. 10. n. 1.

PVN-

PVNCTVM III.

Vtrum excõmunicatus priuetur rebus sacris, & sepultura.

1 *An excommunicatus priuetur auditione Missa.*
2 *An excommunicatus audiens Missam grauiter peccet.*
3 *An excommunicatus inseruiens Missa, quando non adest alius, grauiter peccet.*
4 *An excommunicatus peccet non audiẽdo Missam die festo, quando per eum stat, ne absoluatur.*
5 *An peccet, qui non procurat absolutionem excommunicationis, vt Missam audiat, vel vt communicet tempore Paschatis.*
6 *An excommunicatus audiens Missam incurrat aliquam pœnam.*
7 *Quam pœnam incurrat excommunicatus, qui curat coram se celebrari.*
8 *Quam pœnam incurrat excommunicatus, aut interdictus, qui admonitus non vult exire ex Ecclesia.*
9 *An peccet mortaliter audiens Missam cum excommunicato vitando.*
10 *Quam pœnam incurrat celebrans coram excommunicato vitando.*
11 *Quomodo se gerere debeat, qui interest Missa, aut celebrat, dum ibi adest excommunicatus toleratus.*
12 *Quid si adsit excommunicatus vitandus.*
13 *Quid faciendum sit, quando excõmunicatus non vult exire, nec potest expelli sine periculo.*
14 *An Sacerdos, qui post Missam inchoatam aduertit adesse cadauer publici excommunicati, teneatur Missam relinquere.*
15 *An qui intersunt Missa teneantur discedere, quando in Ecclesiam transfertur cadauer excommunicati vitandi.*
16 *An Sacerdos, aut alij teneantur Missam relinquere, quando excommunicatus vitandus ingreditur, non vt Missam audiat.*

TRia principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum excommunicatus priuetur auditione Missæ, & quàm pœnam incurrat audiendo. Secundò, vtrum priuetur alijs Diuinis Officijs. Tertiò, vtrum priuetur Ecclesiastica sepultura.

§. I.

Vtrùm excommunicatus priuetur auditione Missæ.

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrùm excommunicatus priuetur auditione Missæ. Secundò, quam pœnam incurrat audiẽdo Missam. Tertiò, vtrũ audiens Missam cum excommunicato grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam. Quartò, quomodo se debeat gerere, qui interest Missæ, vel illam celebrat, dum eidem interest excommunicatus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVilibet excommunicatus ex vi excõmunicationis priuatur auditione Missę. Ità cõiter DD. Ratio est tum quia sic habetur cap. vlt. de sent. excõm. in 6. Tũ quia quilibet excõmunicatus generaliter priuatur Communione, & participatione in Diuinis; ergo etiam priuatur auditione Missæ, quę est participatio in Diuinis.

2 Hinc patet, audientem Missam tempore excommunicationis grauiter peccare; facit enim contra obligationem censuræ in re graui, nisi excusetur ob ignorantiam, vel ob necessitatẽ vitãdi scandali, vel ob aliam iustam causam.

3 Ex quo fit excommunicatum inseruientem Missæ, quando nullus alius adest, qui inseruiat, non peccare; excusatur enim ratione necessitatis. Ita Suarez,

H

rez, d. 12. sect. 1. num. 3. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. vbi plures alios citat. Qui verò seclusa necessitate, vel alia iusta causa assistit Missæ tempore excommunicationis, peccat mortaliter; quamuis excommunicatus sit surdus, vel cęcus; nam etiam surdus, vel cæcus potest dici præsens moraliter, & communicare in Diuinis cum Sacerdote. Ità Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 16. Vgolinus tab. 2. cap. 8. §. 3. num. 3. Suarez, & Henriquez, locis citatis.

4 Rogabis, vtrùm excommunicatus toleratus, siue nõ toleratus peccet mortaliter non audiendo Missam in die festo, quoties per ipsum stat, ne absoluatur, cum facilè possit absolutionem obtinere.

Respondeo non peccare mortaliter ratione omissionis Sacri præcisè. Ità Nauarrus cap. 21. num. 3. Vgolinus tab. 1. cap. 13. §. 13. Henriquez loco cit. Sayrus loco cit. num. 24. Auila 2. par. cap. 6. d. 4. dubio 7. & alij, cõtra Didacum Nugnum 3. par. quæst. 83. art. 6. post secundum dubiũ §. dubium tamen, pag. mihi 520. Ratio est tùm quia præceptum Ecclesię de Missa audienda cadit solum super eos, qui non sunt impediti; excõmunicatus autem censetur impeditus; cum per excommunicationem prohibeatur participare in Diuinis. Tũ quia Ecclesia nõ obligat excommunicatum ad obtinẽdam excommunicationis absolutionem, vt Missam audiat; immò potiùs illum priuat auditione Missæ in pœnam delicti. Tùm quia sequeretur infirmum, vel detentum in vinculis peccare mortaliter contra præceptum Missæ audiendæ, non procurando quàprimum sanitatem, vel liberationem à vinculis; sed hoc est falsum, ergo etiam falsum est excommunicatum peccare mortaliter contra pręceptum Missę audiendæ, non audiendo Missam in die festo, quam facilè posset audire obtenta excommunicationis absolutione.

5 Ex quo patet à fortiori, illum non peccare contra præceptum Missæ, qui non procurat suis expensis absolutionem, quam posset factis aliquibus expensis obtinere. Secus dicendum videtur de excommunicato, qui non confitetur, vel non communicat tempore Paschatis ob negligentiam in procuranda excõmunicationis absolutione; hic enim videtur peccare contra præceptũ Confessionis, vel Communionis; quia hoc præceptum est grauius, nec est tantummodò humanum, sicut est præceptum Missæ audiendæ, consequenter strictius obligat ad remouenda impedimenta impedientia illius adimpletionem, quam obliget præceptum positiuum Missæ in die festo audiendæ. Ità Nauarrus loco cit. num. 34. Auila loco cit. Nugnus loco cit. & alij; quamuis Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. oppositum sentire videatur. Vide, quæ diximus q. 1. de legibus punct. 7. & de præcepto Missæ punct. 13.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Excommunicatus, qui Missam audit, præter mortale peccatum, nullam pœnam incurrit. Ratio est quia nulla pœna incurritur, nisi sit in iure expressa; nulla autem pœna extat in iure expressa contra excommunicatum audientem Missam.

Obijcies. Qui communicat cum excommunicato vitando, incurrit minorem excommunicationem; ergo etiam ipse excommunicatus eandem pœnam incurrit communicando cum fidelibus in auditione Missæ.

Respondeo negando consequẽtiam; nam argumentum à pari, vel a fortiori in materia censurarum non valet, eo quòd sit materia odiosa, quæ non est amplianda; sed restringenda. Ità Suarez loco citando, & alij communiter.

7 Verùm tamen est primò, Sacerdotẽ excommunicatum, qui sua auctoritate est causa, vt Missa, vel alia Diuina officia coram se celebrentur, incurrere irregularitatem iuxtà communem DD. sententiam in cap. Tanta de excessibus Prælatorum, & cap. Illud de clerico

rico excommunicato ministrante. Itá Vgolinus tab. 2. cap. 8. §. 5. num. 3. Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 15. Suarez tomo 5. d. 12. sect. 1. num. 5. contra Ioannem Andream, quem citat Panormitanus in cap. Tanta citato. Ratio est quia Sacerdos excommunicatus celebrãdo incurrit irregularitatem, ergo illam etiam incurrit, quando sua auctoritate est in causa, vt alter coram se excommunicato celebret; nam qui per alium facit per se ipsum facere censetur. Secus dicendum est, quando ille, qui præcipit corã se celebrari, nõ est Sacerdos; tunc enim non valet illa ratio; nam ipse non potest celebrare; consequenter non dicitur per alium celebrare. Ad incurrendam igitur prædictam irregularitatem requiritur, vt ille, qui præcepit coram se celebrari, sit Sacerdos, & sit excommunicatus; nam iura loquuntur de Sacerdote excommunicato.

8 Secundò verum est, excommunicatum admonitum à celebrante, vt exeat, incurrere nouam excommunicationem Papæ reseruatam, si nolit exire, cap. Eos de sententia excommunicationis. Eandem excommunicationem incurrit interdictus, qui post admonitionem non vult exire. Eadem censura afficitur, qui prohibet quominus publicè excõmunicati, vel interdicti de Ecclesia exeant eo tempore, quo Missa celebratur, si admoniti fuerint à celebrantibus exire, cap. Grauis de sententia excommunicationis.

TERTIA PROPOSITIO.

9 AVdientes Missam cum excommunicato vitando peccant mortaliter. Ratio est quia participans in Diuinis cum excõmunicato vitando grauiter peccat; sed audientes Missam simul cum excommunicato vitando dicuntur participare in Diuinis cum excommunicato vitando; ergo audientes Missam cum excommunicato vitando grauiter peccant. Itá communiter DD. quamuis Suarez loco cit. num. 16. existimet posse fortasse à mortali excusari eos, qui sine vlla inductione, vel cooperatione, & contemptu, ac scandalo Missam audiunt cum excommunicato vitando; hæc enim communicatio coaudientium eandem Missam minima videtur omnium communicationum. Hac de causa Durandus existimat hanc in rigore non esse communicationem. Sed non est recedendum à communi DD. sententia, vt patet ex nostra ratione.

10 Quæres, quam pœnam incurrat celebrans coram excommunicato vitando.

Respondeo non solum peccare mortaliter, neque solum incurrere minorẽ excommunicationem, quæ incurritur ex participatione cum huiusmodi excommunicato, cap. Is, qui, de sentent. excõm. in 6.; sed etiam incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, si celebret scienter coram illo, vt patet ex cap. Episcopum, de priuilegijs in sexto, vbi interdicuntur, qui excommunicatos vitandos admittunt ad Diuina officia, seu Ecclesiastica Sacramenta. Itá Suarez, d. 12. sect. 1. num. 10. Sayrus, lib. 2. cap. 3. Vgolinus, tab. 2. cap. 8. §. 4. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. cõtra Couarruuiã, cap. Alma mater, 1. par. §. 6. existimãtem hanc pœnam incurri tantummodo à religiosis exemptis. Verum tamen est non incurrere irregularitatem, nisi celebret, vel actus Ordinis exerceat, dũ est interdictus, vt bene inquiunt DD. citati; nam irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa.

QVARTA PROPOSITIO.

11 QVi interest Missæ, aut celebrat, dum ibidem adest excommunicatus toleratus non peccat prosequẽdo Missam. Itá Vgolinus tab. 2. cap. 8. §. 4. Henriquez, lib. 13. cap. 7. num. 2. & cap. 10. num. 14. Suarez, d. 12. sect. 1. num. 11. Sayrus, lib. 2. cap. 3. num. 19. & 20. & alij cõiter. Ratio est quia nullus tenetur excommunicatum toleratum

euitare ex vi excommunicationis, vt patet ex Concilio Constantiensi sæpius relato.

12 Si verò adest excommunicatus vitandus, admonendus est, vt exeat. Ratio est quia non possumus cum excommunicato vitando participare. Si verò post admonitionem noluerit exire, potest etiam per vim expelli; quamuis sit clericus; neque propterea incurritur excommunicatio expellẽdo Clericum excommunicatum nolentem post admonitionẽ exire. Ità colligitur ex cap. Veniens de sent. excõm. Ratio est quia vis non dicitur iniuriosa, quando infertur ex iusta causa.

13 Grauior difficultas est, quid faciẽdum sit, quando excommunicatus non vult exire, & non potest expelli sine periculo.

Respondetur tunc temporis omittẽda esse Diuina officia, & Missam ipsam, modo nondum inchoata sit Consecratio; minus enim malum eligitur omittendo Diuina officia, quam exponendo se periculo. Secus dicendũ est, si iam inchoata, vel perfecta Consecratione aduenit, vel aduertitur aduenisse excommunicatus, qui nõ potest expelli sine periculo; tunc enim Sacerdos prosequi debet sacrificium vsq; ad sumptionem inclusiuè, eo ꝙ integritas sacrificij, quę est de iure Diuino, pręponderet participationi cum excommunicato. Debent tamen in eo euentu astantes ab Ecclesia exire, excepto inseruiente; alioquin mortaliter peccant participando in Diuinis cum excommunicato vitando. Sacerdos etiam ipse, sumpto Sacramento, se recipiet in Sacristiam, vel in alium locum, ibiq; poterit reliquas orationes dicendas post Communionem persoluere, vt inquiunt cõmuniter DD. Immò aliqui DD. existimãt Sacerdotem non debere omittere sacrificium, quando excommunicatus vitãdus aduenit, vel aduertitur aduenisse tunc temporis, quo inchoatus est Canon Missæ ab ijs verbis. Te igitur clemẽtissime Pater. Ità Suarez, d. 12. sect. 1. Henriquez, lib. 13. cap. 10. num. 4. & alij Contra Sayrum loco cit. num. 19. quorum sentẽtia mihi videtur satis probabilis, eo ꝙ ab ijs verbis videatur aliqua ratione inchoata Consecratio; Sacerdos autem non debet Sacrificium omittere, si inchoata Consecratione aduertit excommunicatum adesse, sed debet prosequi vsq; ad sumptionem, qua perfecta poterit se in Sacristiam, vel in alium locum recipere, ibique reliquas orationes persoluere, vt dictum est.

14 Rogabis primò, vtrum Sacerdos, qui post inchoatã Missam aduertit adesse cadauer publici excommunicati, teneatur Missam inchoatam relinquere, sicut tenetur, quando aduertit adesse hominem excommunicatum vitãdum.

Respondeo negatiuè; Ratio est quia Sacerdos potest sua priuata intentione nolle participare cum eo cadauere; non tamen potest aliquod opus circà illud cadauer exercere, E. g. benedicendo, vel orando pro ipso, &c. alioquin dicetur cum ipso communicare. Ità Henriquez, libro 13. cap. 7. Sayrus loco cit. num. 11. & alij.

15 Hinc colligitur, eos, qui intersunt Missæ, non teneri discedere, dum in Ecclesiam transfertur cadauer excommunicati vitandi; modò ipsi nullam circa cadauer actionem exerceant.

16 Rogabis secundò, vtrũ Sacerdos; aut alij teneantur Missam relinquere, dum excommunicatus vitandus ingreditur Ecclesiam, non vt ibi Missam, vel Diuina Officia audiat; sed titulo transeundi per Ecclesiam, vel confugiendi ad Ecclesiam causa securitatis, ne capiatur à satellitibus, vel seorsim, & priuatim orandi, &c.

Respondeo non teneri Missam relinquere; modò excommunicatus non intersit eidem Missæ. Ratio est quia Sacerdos, & alij astantes non dicuntur communicare cum excommunicato; cum excommunicatus nõ adsit formaliter ad audiendam eandem Missam. Idem dicendum est, quando excõmunicatus est in vna Capella audiens vnã

Mis-

Missam, & ego Missam facio in alia Capella; tunc enim ego non teneor desistere à Missa facienda; cum non dicar communicare cum excõmunicato existente in alia Capella, ibiq; Missam alterius Sacerdotis audiente. Ità Suarez loco cit. sect. 2. num. 16. Vgolinus, Henriquez, & Sayrus locis citatis.

§. II.

Vtrum excõmunicatus peccet assistendo Diuinis Officijs.

1 *An excommunicatus peccet mortaliter assistendo Diuinis Officijs.*
2 *Quid intelligatur nomine Diuini Officij, à quo arcetur excommunicatus.*
3 *An excommunicatus possit, vel teneatur priuatim recitare Officium.*
4 *An excommunicatus in recitando Officio possit socium adhibere.*
5 *An excusetur Capellanus, aut famulus inseruiens domino excommunicato.*
6 *An excommunicatus priuatim recitãs Officium possit dicere, Dominus vobiscum.*
7 *An horæ Canonicæ, & aliæ orationes recitatæ ab excõcato prosint alijs.*
8 *An excommunicatus priuetur vsu omnium rerum Sacrarum.*
9 *An excommunicatus possit benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, aut illam comitari, vti Imaginibus, &c.*
10 *An excommunicatus possit interesse concioni.*
11 *An excommunicato liceat concionari.*
12 *An præceptor legens lectionem coram discipulis, quorum vnus est excommunicatus, teneatur desistere, & an possit respondere excommunicato interroganti.*

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrùm excommunicatus peccet assistendo Diuinis officijs. Secundò, vtrùm possit, & teneatur priuatim recitare Diuina Officia. Tertiò, vtrùm excommunicatus priuetur non solùm assistentia Diuinorum Officiorum; verùm etiam vsu aliarum rerum sacrarum. Quartò, vtrùm priuetur concione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatus non solùm peccat mortaliter audiẽdo Missam, sed etiam assistendo Diuinis Officijs; quamuis sit excommunicatus tantummodò toleratus. Ratio est quia facit contrà obligationem censuræ in re graui, nec per Concilium Constantiense, concessus fuit illi fauor communicandi cum fidelibus; quamuis alijs fidelibus cõcessum fuerit priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis in Sacramentis, & alijs quibuscunque Diuinis.

2 Quæres, quid veniat nomine Diuinorum Officiorum, à quibus arcetur excommunicatus.

Respondeo venire non solum Missam, verum etiam horas Canonicas, quæ persoluuntur in Choro, orationem publicam, benedictionem solemnem Candelarum, aut oliuarum, aliasque similes Cæremonias, quæ solẽniter fiunt ex institutione Christi, vel Ecclesiæ, vel quæ sunt propriæ alicuius ordinis Clericalis, vt est Cantus solemnis Epistolæ, vel Euangelij. Videte Suarez d. 12. sectione 2. & quæ infra dicam de interdicto.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EXcommunicatus, siue sit religiosus professus, siuè clericus, habens beneficium, vel Ordines Sacros, potest, & tenetur priuatim persoluere horas canonicas, sicut tenebatur ante excommunicationem. Ità Nauar. de horis canonicis num. 16. & 17. Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 3. Suarez loco cit. nu. 13. & alij, quos retuli de horis canonicis. Ratio est tùm quia par non est, vt

delinquẽs commodum reportet ex suo delicto. Tùm quia cùm excommunicatio sit pœna, non debet conferre immunitatem, & obligationem auferre. Idem dicendum est de suspenso, Irregulari, & degradato, vt patet est dictis de horis Canonicis punct. 2.

4 Quæres primò, vtrùm excommunicatus in recitando Diuino Officio possit socium adhibere.

Respondeo cum *Suarez*, *Nauar.* & alijs locis citatis non posse, vt colligitur ex capite Excõmunicatos 11. quæst. 3. Ratio est quia excommunicatio priuat excommunicatum quacumq; communicatione; ergo etiam priuat communicatione in Diuinis Officijs, alijsq; orationibus persoluendis. Existimo tamen excommunicatum non peccare mortaliter adhibendo socium in Diuino Officio recitando, modo illum adhibeat in priuata recitatione. Ità Auila 2.par.d.8.dubio 4. Henriquez lib.13. cap.7.num.2. Suarez d.12.sect.2. nu.18. Vgolinus tab.1.cap.13.§.14.& alij. Ratio est quia huiusmodi communicatio videtur leuis respectu præcepti, cùm fiat priuatim, nec videatur adeò prohibita, sicut est prohibita participatio in Diuinis Officijs publicis, & solemnibus; præsertim si raro fiat, vt infra dicam.

5 Hinc sequitur à fortiori, excusari posse Capellanum, aut famulum, qui ratione sui officij, & muneris inseruit domino excommunicato in recitatione Diuini Officij; sicut etiam excusari potest ipse dominus excommunicatus adhibendo famulum; præsertim cùm in hoc casu adsit ratio famulatus, qua non priuatur excõmunicatus, vt infra dicã.

6 Aduertendum tamen est, excommunicatum, qui priuatim recitat Diuinũ Officium, non posse dicere, Dominus vobiscum; cum hæc non sint verba priuatę personæ; sed pertineant ad Diaconum, & Sacerdotem. Immò Suarez num.13. Nauar.& alij existimant excõmunicatum incurrere irregularitatem, dicendo, etiam priuatim, Dominus vobiscum. Sed hoc non facile admiserim; nam paruitas materiæ, sicut excusat à mortali, ità videtur excusare ab irregularitate, quæ imposita est ob peccatum mortale. Ità Henriquez lib. 13. cap.7. num. 2. quem refert Sayrus loco cit. num.5. quamuis hoc ego non inuenerim apud Henriquez.

7 Quæres. Secundò, vtrùm horæ canonicæ, aut aliæ orationes publicæ, quas recitat excommunicatus, prosint fidelibus, pro quibus illas recitat, & offert.

Respondeo orationes publicas, quæ offeruntur ab excommunicato tolerato, prodesse quò ad valorem, quem habent ex parte Ecclesiæ. Ità Sayrus, Auila, & alij locis citatis. Ratio est quia Ecclesia tolerat, & permittit excommunicatum toleratum; consequenter non intendit irritare illius applicationem. Secus dicendum est de orationibus communibus, quæ offeruntur ab excommunicato vitando; nam istæ orationes valorem, & fructum habent ex meritis Ecclesiæ; Ecclesia autem non intendit offerre per excommunicatum vitandum, quem non tolerat, sed reicit, & expellit; consequenter huiusmodi orationes non prosunt fidelibus, sicut neque videntur prodesse quo ad valorẽ ipsius excommunicati, siue sit excommunicatus vitandus, siue toleratus; peccat enim conando cum alijs communicare; actio autem peccaminosa non prodest.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Excommunicatus nõ priuatur omni vsu rerum Sacrarum. Hæc Propositio per se patet; potest enim excommunicatus priuatim recitare Diuinum Officium, & potest ingredi templum, dum Diuina officia non recitantur; cum non dicatur cum alijs cõmunicare; immo etiam alij possunt priuatim fundere preces in eo loco, in quo adest excommunicatus vitandus; tunc enim non dicuntur cum excommunica-

to participare; cum illas orationes non recitent cum ipso excommunicato, nec præsentia excommunicati coniungat orationes per modum vnius. Secus dicendum est, si illas recitēt cum ipso excommunicato. Ità Caietanus verbo excommunicatio, Suarez d.12.sect.2.nu. 19. Nauar. cap. 24.num. 16. Sayrus lib. 2.cap.3.num. 9. & alij; quamuis aliqui existiment excommunicatum non posse ingredi Ecclesiam, eo quòd excommunicatus dicatur eijci ab Ecclesia. Verùm eiectio excommunicati ab Ecclesia non est eiectio ab Ecclesia materiali sed à formali, idest à cætu, & participatione fidelium; vt benè ait Suarez loco cit. num. 5.

9 Addo, excommunicatum non solùm posse priuatim recitare Diuinum Officium, aut ingredi templum, ibiq; priuatim orare; sed etiam posse more laicorum benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiā, aut etiam illam comitari, dum ad infirmos defertur, modò non recitentur Psalmi, iuxta Henriquez, lib.13. cap.7. num.2. & Sayrū, cap.3.num.13. hoc enim modo non dicitur excommunicatus propriè participare cum alijs in Diuinis. Rursus potest excōmunicatus vti imaginibus, alijsq; rebus similibus, quatenus inseruiunt priuatæ deuotioni, & quatenus illis vtitur tanquam priuata persona ad cultum Dei. Bene tamen addit Vgolinus loco cit. cap.13.§.14.num. 6. contra alios, excommunicatum non posse sumere aquam benedictam; eo q̄ aqua sit quoddam Sacramentale, & habeat valorem ex meritis Ecclesiæ excōmunicatus autem priuatur meritis, & suffragijs Ecclesię. Videte Suarez, d.12. sect.3. num.8. Nauar. cap. 27. num.17. Couartuuiam capite Alma mater §. 3. num.7. Vgolinum, Henriquez, Auilā, & Sayrum locis citatis.

QVARTA PROPOSITIO.

10 Excommunicatus toleratus, aut etiam vitandus potest interesse concioni. Hæc Propositio patet: tum quia concio non venit nomine Diuinorum Officiorum, quæ sunt prohibita excommunicatis. Tum quia excōmunicato non prohibetur communicatio, quæ tendit ad ipsius salutem, & emendationem, vt infrà dicam; concio autem tēdit ad salutem excommunicati. Tum quia sic habetur in cap. Responso de sententia excommunicationis. Ità Suarez loco cit. num. 3. Sayrus loco cit. nu. 12. Nauar. cap. 27. num. 36. Vgolinus tab.2.cap.8.§.3. Henriquez lib.13.cap. 12. & alij communiter.

11 Addo, licitum esse excommūnicato tolerato concionari, quando ab alijs petitur ad habendam concionem. Ratio est quia hoc non vergit directè in fauorem excommunicati, sed aliorum, qui non tenentur euitare excommunicatum toleratum. Peccat tamen excōmunicatus ingerendo se propria sponte ad concionandum; quamuis non incurrat irregularitatem iuxta Suarez sect. 2. num. 4. contra Nauar. cap. 27. num. 163. nam actus concionandi nō est actus ordinis, sed est actus, qui etiam laico in necessitate committi potest; vt infrà dicam de interdicto; Irregularitas autem incurritur ab excommunicato, dū exercet actum ordinis.

12 Rogabis, vtrum Præceptor legens lectionem corā multis discipulis, quorum vnus est excommunicatus vitandus, debeat relinquere opus inceptum, vt vitetur excōmunicatus denunciatus.

Respondeo affirmatiuè, seclusa alia necessitate. Ratio est quia vetitum est fidelibus communicare cum excommunicato vitando. Ità Auila 2.par.cap. 6.d.11.dubio 3.concl.8. Contra Suarez loco cit. sect.2. num. 5. Henriquez lib. 13.cap.12.num.4. Sayrum lib. 2. cap. 3. num. 14. & alios, asserentes neque magistrum, neque discipulum teneri opus inchoatū intermittere; quia non videntur communicare cum excommunicato; cum vnusquisque seorsim audiat, nec communiter concurrant, quasi per modum vnius ad idem opus, sicut com-

H 4 mu-

municant in Missa. Sed hoc mihi non probatur; nam re vera omnes conueniunt ad eandem lectionem, & in ea videntur participare.

Addit Henriquez, Magistrum posse respondere discipulo excommunicato vitando interroganti. Sed hoc falsum est, vt patet ex nostra ratione, excepto casu vtilitatis spiritualis, vel consilij, &c.

Addit Suarez, magistrum excommunicatum toleratum posse lectionem facere, quam tenetur ex officio facere, si nō potest per alium supplere; alioquin Communitas pateretur damnum, quæ interpretatiuè censetur petere lectionem, ad quam habet ius. Hæc doctrina Suarez mihi vera videtur, cum adsit titulus vtilitatis, vel necessitatis.

§. III.

Vtrùm excōicatus priuetur Ecclesiastica sepultura.

1 *An excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura.*
2 *An grauiter peccet sepeliens excommunicatum in loco sacro.*
3 *Quid intelligatur per Ecclesiasticam sepulturam.*
4 *An excommunicatus sepeliri possit in loco proximo loco sacro.*
5 *An ossa excommunicati proijcienda sint è loco sacro.*
6 *An liceat canere Psalmos, dum cadauer excommunicati defertur ad sepulturam, aut recipere oblationes, & Eleemosynas pro excommunicatis.*
7 *An sepeliri possit in loco sacro, qui fuit absolutus in foro pœnitentiæ, aut qui dedit signa contritionis.*
8 *Quam pœnam incurrat sepeliens excommunicatum in loco sacro.*
9 *An sepeliens excommunicatum in loco sacro ligetur minori excōicatione.*

Tria principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrum excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura? Secundò, vtrum sepeliens excommunicatum peccet. Tertiò, vtrum incurrat aliquam pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Excommunicatus, qui nondū fuit absolutus in vita, aut post mortē, priuatur Ecclesiastica sepultura. Hæc Propositio patet ex cap. Sacris de sepulturis, & ex Clementina j. eod. tit. Ratio est quia excommunicatus priuatur communicatione in spiritualibus, ergo etiam priuatur Ecclesiastica sepultura, qua defunctus aliqua ratione dicitur communicare cum fidelibus, quatenus representat eandem personam & quatenus illa communicatio spiritualis refertur ad eandem animam. Ita Suarez d.12. sect.4. num.2. Auila 2. par. cap. 6. disp.10. dubio 6. Toletus, lib.1. cap.13. Nauar. cap.27. num.23. Henriquez, lib. 13. cap.7. num.2. & cap.11. num.3. Sayrus, lib.2. cap 3. num.10. Vgolinus tab. 2. de censuris, cap.9. §.5. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sepeliens excommunicatum vitādum in loco Sacro grauiter peccat, etiam si excommunicatus dederit signa contritionis. Ratio est quia facit contra obligationem censuræ participando cum excommunicato vitando, illumque donando Ecclesiasticæ sepulturæ, qua priuatur per excommunicationem. Sepeliens verò excommunicatum toleratū non videtur grauiter peccare. Ità Suarez loco cit. num.5. Henriquez, lib.13. cap.7. & alij DD. citati, contra Auilam, cap.6. d.4. dubio nono. Ratio est quia in Concilio Constantiēsi prohibitum est tantummodò fidelibus communicare cum excommunicatis nominatim denunciatis, & notorijs Clericorum percussoribus, non verò cum excommunicatis toleratis.

3 Quæres primò, quid intelligatur per Ecclesiasticam sepulturam.

Re-

Respondeo, intelligi sepulturam in loco Sacro, idest in Ecclesia, vel Cœmeterio, vel in alio quocumque loco ad sepulturam, vel alia Diuina Officia peragenda destinato auctoritate Episcopi, vel ex consuetudine; cap. fin. de Consecratione Ecclesiæ. Ità Vgolinus, Suarez, & alij locis citatis.

4 Ex quo patet, excõmunicatũ posse sepeliri in loco, qui est proximus Cœmeterio; vel Ecclesiæ, cum ille non sit locus sacer.

5 Quæres. Secundò, vtrum ossa alicuius excommunicati vitandi, quæ sepulta fuerunt in loco Sacro cum alijs fidelibus, sint è loco Sacro proijciẽda.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex dictis de sacrilegio, modò discerni possint ab ossibus aliorum fidelium, cap. Sacris de sepulturis. Immò Ecclesia, in qua sepelitur excommunicatus vitãdus, remanet polluta, vt diximus de sacrilegio in primo Decalogi præcepto & de matrimonio ad finem.

6 Ex dictis colligi potest primò, illos peccare, qui psalmos concinunt, dum cadauer excõmunicati vitandi defertur ad sepulturam; hæc enim est quædam communicatio cum excõmunicato vitando, & est quidam honor, qui prohibetur exhiberi excommunicato; sicut etiam Prohibitum est accipere oblationes, & eleemosynas pro excommunicato; Cap. Sacris de sententia excommunicationis: non tamen propter hoc incurritur irregularitas; cum hæc non sit in iure expressa; Irregularitas enim non incurritur, nisi sit expressa in iure.

7 Secundò colligi potest, eum, qui in mortis articulo fuit absolutus ab excõmunicatione in foro pœnitentiæ, posse sepeliri in loco Sacro; hic enim re vera fuit absolutus, ab excommunicatione; consequenter non afficitur priuatione Ecclesiasticę sepulturæ, qui est effectus excommunicationis, vt benè ait Vgolinus loco cit. Qui verò in mortis articulo dedit signa contritionis; sed nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, non est sepeliendus in loco Sacro, donec absoluatur. Si vero iam fuit sepultus, non videtur exhumandus sed quamprimum perẽda est absolutio a legitimo superiore, vt fiat dignus Ecclesiastica sepultura, & vt illius ossa nõ proijciantur, vt ait Vgolinus loco cit. Sayrus loco cit. num. 13. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Sepeliens excommunicatum vitandum in loco Sacro incurrit maiorem excommunicationem. Ità Auila 2. par. cap. 6. d. 10. dubio 6. Vgolinus loco cit. § 6. Sayrus lib. 3. cap. 35. num. 12. & alij, & patet ex Clementina prima de sepulturis.

Hæc eadem excommunicatio posita est contra sepelientes interdictos, vel manifestos vsurarios.

Verum tamen est, ad hanc excommunicationem incurrendam requiri.

Primò, vt sepeliens sciat mortuum esse excommunicatum; vndè ignorans ignorantia etiam crassa mortuum esse excommunicatum excusatur ab excommunicatione sepeliendo excommunicatum; nam in Clementina citata dicitur. Qui scienter præsumpserit.

Secundò requiritur, inquit Henriquez lib. 13. cap. 43. num. 3. Auila loco cit. & alij, vt proprijs manibus sepeliat excommunicatum; nam excommunicatio videtur lata contra sepelientes; propterea comitantes cadauer, vel cantantes, vel Crucem portantes, vel foueam extruentes, vel mandantes, vel consulentes non videntur affici hac cẽsura, nam censura lata contra facientes non comprehendit mandantes, vel cõsulentes, quãuis Suarez sect. 4. & Vgolinus loco cit. existiment hac censura comprehendi mandantes.

Tertiò requiritur; vt excommunicatus, qui sepelitur, sit denunciatus excommunicatus, nam in Concilio Constantiensi cõcessa est fidelibus facultas communicandi cum excommunicatis toleratis.

9 Quæres, vtrum sepeliens excommuni-

municatum vitandum, non solum incurrat maiorem excommunicationem relatam in Clementina prima citata; verùm etiam minorem, quàm communiter incurrunt participantes cum excommunicato vitando.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia minor excommunicatio videtur commutata in maiorem, nec vlla necessitas cogit multiplicare censuras; cùm odia sint restringenda, vt in simili dictum est de Matrimonio. q. 2. punct. 8. Ita Suarez, d. 12. sect. 2. num. 13. contra Nauar. cap. 27. num. 36. Auilam d. 4. dubio 8. & alios asserentes incurrere etiam minorem excommunicationem.

PVNCTVM IV.

De priuatione, & inhabilitate ad beneficia, & ad eorum fructus.

1 *An valida sit præsentatio, aut collatio beneficij facta excommunicato.*
2 *An ignorans se esse excommunicatum validè recipiat beneficium.*
3 *An collatio officij secularis facta excommunicato valida sit.*
4 *An valida sit collatio pensionis facta excommunicato.*
5 *An recipiens beneficium, vel pensionē in excommunicatione, possit percipere fructus.*
6 *An obtinens beneficium in excommunicatione possit illud permutare.*
7 *An valida sint acta per eum, qui obtinuit beneficium in excōmunicatione.*
8 *An validè conferatur beneficium illi, qui falsò creditur esse excommunicatus.*
9 *An validè acceptetur beneficium ab eo, qui tempore electionis, aut collationis non erat excommunicatus, licèt sit excommunicatus tempore acceptationis beneficij.*
10 *An beneficium retineri possit ab eo, cui facta fuit collatio tempore excommunicationis, sed eam acceptauit post obtentam absolutionem.*
11 *Quid præstare debeat, qui obtinuit beneficium, aut pensionem in excommunicatione.*
12 *An excommunicatus occultus teneatur se manifestare, ne acceptet beneficiū.*
13 *Quomodo se gerere debeat elector, qui occultè nouit, eum, qui est eligendus, esse excommunicatum.*

In hoc Pūcto duo principaliter quæram. Primò, vtrùm collatio beneficij, vel pensionis facta excommunicato sit valida. Secundò, vtrùm excommunicatus, qui lapsus est in excommunicationem post obtentum beneficium careat fructibus beneficij.

§. I.

Vtrùm valida sit collatio beneficij, vel pensionis facta excommunicato.

Qvatuor principaliter agam in hoc loco. Primò, vtrum sit valida collatio beneficij. Secundò, vtrùm sit valida collatio pensionis. Tertiò, vtrū sit valida acceptatio beneficij facta ab excommunicato, qui non erat excommunicatus tēpore collationis, vel præsentationis, sed solùm tempore acceptationis; & vtrum sit valida acceptatio facta post absolutionem excommunicationis ab eo, qui erat excommunicatus tempore collationis, vel præsentationis. Quartò, quid faciendum sit ab excommunicato in electione, vel collatione beneficij, aut post collationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Collatio, & præsentatio beneficij facta excommunicato, quamuis tolerato, inualida est. Hæc Propositio patet, tùm ex cap. Postulastis de Clerico excommunicato. Tùm quia, cùm excommunicatus sit suspensus ab executio-

collatione sui officij, vt patet ex cap. Si celebret de Clerico excommunicato ministrante, æquum est, vt Ecclesia irritet collationem factam excõmunicato, qui non potest officium, & munus suũ exercere. Ità Nauar. cap. 27. num. 21. Suarez, tomo 5. d. 13. sect. 1. Sayrus, lib. 2. cap. 5. num. 1. Henriquez, lib. 13. cap. 4. num. 4. & cap. 13. num. 1. Vgolinus, tab. 2. cap. 13. §. 1. Vasquez tractatu de excommunicatione dub. 6. vbi plures alios refert cum antiqua decisione Rotæ 363. in qua hoc declaratum fuit, tàm de excommunicatione à iure, quàm de excõmunicatione ab homine; nam iura absolutè, & indistinctè loquuntur. An verò innocens, in quem sententia excommunicationis prolata fuit secundũ approbata, validè recipiat beneficium, patet ex supradictis validè recipere: Hic enim re ipsa non est excommunicatus, vt benè docet Suarez, tomo 5. d. 4. sect. 6. & alij, quos supra retuli disp. j. quæst. j. punct. 10. An vero validè priuetur beneficio, si res ad forum externum deferatur, vt probetur nocẽs; dissensio est inter DD. de qua re alibi.

2 Quæres primò, vtrum excommunicatus, inuincibiliter ignorans se esse excommunicatum, validè recipiat beneficium.

Respondet M. Nauar. cap. Fratres de Pœnitentia, dist. 5. num. 4. & alij validè recipere.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum cõmuni DD. sentẽtia Lessij, lib. 2. cap. 34. dubio 22. num. 127. Sayri, lib. 2. cap. 5. num. 8. Suarez loco citato, Auilæ, Henriquez, Vgolini, & Vasquez locis citatis, inualidè recipere. Ratio est quia, quamuis ignorantia excuset à noua culpa, à noua pœna, & à noua censura; non tamen facit actum validum, qui aliàs erat inualidus; cap. Apostolicæ de Clerico excõmunicato.

3 Quæres secundò, vtrum sicut collatio beneficij facta excommunicato est inualida, ità sit inualida collatio officij secularis habentis adnexam iurisdictionem, vt Principatus, Præturæ, &c.

Respondeo inualidam esse. Ità Vgolinus tabula 2. cap. 13. §. 3. Sayrus loco cit. num. 36. Auila 2. par. cap. 6. d. 6. dubio 7. ad finem, & alij, Contra Suarez, disp. 16. cap. 2. nu. 1. Ratio est tum quia prohibito vno, prohibitum etiam censetur id, per quod ad illud peruenitur Lege Oratio, ff. de sponsalibus; cum ergo prohibitum sit excõmunicato actus dignitatis secularis exercere, videtur etiam prohibitum ad dignitatem peruenire. Tum quia hoc idem habetur, cap. Venerabilem de electione. Verum in hac doctrina duplex exceptio facienda est.

Prima est, quando Summus Pontifex confert dignitatem alicui, quem scit irretitum esse excommunicatione; tunc enim collatio dignitatis censetur valida, eo q Summus Pontifex præsumatur velle cum eo dispensare, vt patet à simili ex dictis de ordine & ex infra dicendis de irregularitate.

Secunda est, quando aliquis ex Testamento, vel ab intestato acquirit aliquod dominium temporale, cui est adnexa iurisdictio, & dignitas. Ratio est: tum quia acquisito principali acquiritur etiam accessorium. Tum quia iura non irritant acquisitionem dominij tẽporalis, consequenter nec irritant iurisdictionem illi adnexam; quamuis excommunicatus, non possit pro tempore excõmunicationis actus iurisdictionis exercere.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Collatio pensionis facta excommunicato titulo clericali est inualida.

In hac Propositione non conueniunt omnes DD. nam Auila loco citato dubio 5. & alij existimant validam esse. Tum quia iura dicunt inualidam esse collationem beneficij; pensio autem non est beneficium; Tùm quia odia restringenda sunt, non amplianda.

Ego verò cum probabiliori, & communiori DD. sententia censeo collationem

tionem pensionis, factam excommunicato, inualidam esse, modo sit pensio tituli Clericalis, non secularis. Ità Sayrus loco cit. num. 15. Lessius loco cit. Vgolinus loco cit. §. 2. num. 8. Vasquez dubio 6. Henriquez, lib. 13. cap. 13. nu. 3. littera N. & alij. Ratio est tum quia excõmunicatus, sicut est incapax aliorum priuilegiorum; ita etiam videtur incapax pensionum. Tum quia obtinenti pensionem à Summo Pontifice concedi solet absolutio censurarum ad hũc effectum, vt sit capax pensionis; ergo signum est excommunicatum incapacem esse pensionis, alioquin frustrà concederetur absolutio ad hunc effectum.

5 Ex dictis colligi potest primò excõmunicatum, qui obtinuit beneficium, vel pensionẽ tituli Clericalis, non posse fructus percipere; nullum enim ius ad illos habet. Ratio est quia ius ad fructus beneficij acquiritur per collationem validam; sed collatio beneficij facta excommunicato est inualida; ergo excommunicatus nullum ius acquirit ad fructus beneficij obtenti tempore excommunicationis.

6 Secundò sequitur eum, qui obtinuit beneficium tempore excommunicationis, non posse, illud permutare cum altero; nullum enim ius habet in beneficium, & quamuis superior possit beneficium conferre, nihilominus de facto non confert, nisi causa permutationis; cum autem permutatio non sit valida, eo ꝙ permutans non habeat ius in beneficio, sequitur nec ipsam collationem esse validam. Quocirca prædictus excommunicatus non potest vllum beneficium obtinere; non primum; cum illud inualidè receperit ratione excommunicationis; non secundum, quia illud obtinuit causa permutationis, quam diximus inualidam esse. Et hoc confirmatur ex regula Cancellariæ 39. Ità Sayrus, libro 2. cap. 5. numero 14. Vasquez, Auila, & alij locis citatis.

Verùm quæ diximus, videntur solũ militare in beneficijs obtentis ab inferioribus Summo Pontifice, & non in beneficijs obtentis à Summo Pontifice, cum litteris Pontificijs; Summus enim Pontifex cum litteris, & priuilegijs solet simul concedere absolutionem ab omnibus censuris ad hunc effectum, vt priuilegium sortiatur suum effectum, & sit valida beneficij collatio obtenta cum eo priuilegio, exceptis quibusdã casibus, ad quos non videtur sese extẽdere huiusmodi absolutio contenta in priuilegio.

Primus est casus excommunicationis ob hæresim contractæ, à qua non præsumitur Summus Pontifex velle absolutionem impendere; quamuis in priuilegio dicatur ab omnibus censuris. Rõ est quia in generali concessione nõ veniunt ea, quę superior nõ esset in specie verisimiliter concessurus, si specialiter peterentur, cap. In generali, de regulis iuris; Summus autem Põtifex verisimiliter non concederet absolutionẽ excommunicationis ob hæresim contractæ, si specialiter peteretur. Ità Suarez, d. 3. sect. 1. num. 3. & 30. Couaruuias cap. Alma mater j. par. §. 11. num. 15. vbi refert Felinum, Innocentium, & regulam Cancellariæ. Idem mihi dicendum videtur de casibus contentis in Bulla Cœnę, ad quos reduci possunt casus relati à Sayro, lib 2. cap. 5. num. 13. vt est casus incendij, violationis Ecclesiarum, vel libertatis Ecclesiasticæ, aut falsificationis litterarum Apostolicarum.

Secundus casus est excõmunicationis, in qua quis insorduit per annum; hic enim videtur male sentire de fide, consequenter in eo eadem videtur militare ratio, quę in hæretico.

7 Tertiò, sequitur acta per eum, qui obtinuit beneficium in excommunicatione, inualida esse, si loquamur de actibus iurisdictionis, vel officij. Ratio est quia acta sine iurisdictione, & potestate sunt inualida; huiusmodi autem beneficiarius caret potestate, & iurisdictione, quæ obtineri solet cum beneficio;

ctio; nisi fortè adsit error communis cum titulo colorato; tunc enim valida sunt acta per excōmunicatum, eo quòd Ius suppleat defectum Iurisdictionis, Lege Barbarius, ff. de officio Praetoris. Ità Suarez disp. 13. sect. 1. num. 31. Auila 2. par. cap. 6. d. 6. dubio 7. vbi citat Syluestrum, & Nauarrum. Valida etiā sunt acta per beneficiarium, qui lapsus est in excommunicationem post obtentum Beneficium, modò sit excommunicatus toleratus. Ratio est tùm quia huiusmodi excommunicatus valide retinet Beneficium, nec illud amittit per lapsum in excommunicationem, vt bene ait Nauar. cap. 27. num. 209. consequenter retinet iurisdictionem, quæ cōsequitur beneficium. Tùm quia, quę agit excommunicatus toleratus, validè agit, modò habeat titulum verum, vel coloratum cum errore communi absque impedimento iuris naturæ, vel Diuini, vt patet ex dictis de Matrimonio; beneficiarius autem, qui lapsus est in excommunicationem post consecutionem beneficij, retinet verum titulū beneficij.

8 Quartò, validam esse collationem beneficij, factam illi, qui tempore collationis credebatur excommunicatus, sed postea re vera cognoscitur non esse excommunicatus; non enim afficitur effectibus excommunicationis, qui re vera non existit in excommunicatione. Iuxta regulam iuris Non præstat impedimentum, quod de iure nō sortitur effectum. Ita Vgolinus loco cit. §. 1. nu. 2. Idē sentire videtur Suarez d. 13. sect. 2. num. 19.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Validè acceptatur beneficium ab eo, qui tempore collationis, & electionis nō erat excommunicatus, licet sit excommunicatus tempore acceptationis beneficij, quare si hodie E. g. conferatur beneficium Titio, & Titius crastina die incidat in excommunicationem, eaque contracta, & nōdum ablata acceptet Beneficium, validè acceptat. Ità Vgolinus tab. 2. cap. 13. §. 1. num. 2. Sayrus lib. 2. cap. 5. num. 11. Gomez in tractatu expectatiuarum num. 60. Couarruias cap. Alma mater j. par. §. 7. num. 4. notabili 12. Auila 2. par. cap. 6. d. 5. dubio 8. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 6. num. 9. & alij. Cōtra Suarez d. 13. sect. 1. num. 17. & disp. 14. sect. 2. num. 34. vbi idem sentit de possessione beneficij, & Contra Vasquez sibi contrarium de beneficijs cap. 4. dubio 2. Hæc Propositio patet, tùm ex decisione Rotæ, quam citat Couarruuias loco cit. Tùm quia iura solum irritant collationem, & electionem beneficij, non verò acceptationem; ergo acceptatio valida est; cùm versemur in materia odiosa, quæ non est extendenda ad casus non expressos in iure. Tùm quia ita videtur vsu receptum. Tùm, quia Canonicus excommunicatus validè potest optare præbendam meliorem, vt ait Vgolinus tab. 2. cap. 13. §. 2. num. 15. Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 13. & alij, contra nō nullos alios recētiores; Ergo etiam validè acceptat beneficium.

10 Grauior difficultas est, vtrùm Beneficium ab eo retineri possit, cui facta fuit electio, præsentatio, vel collatio, tempore excommunicationis; sed ipse obtenta excommunicationis absolutione beneficij collationem, præsentationem, aut electionem acceptauit.

Respondeo retineri non posse. Ità Lessius lib. 2. ca. 34. dubio 22 num. 119. & alij communiter. Ratio est tùm quia beneficium retineri non potest sine titulo; in hoc autem casu titulus electionis, & præsentationis est inualidus, vtpotè collatus excommunicato, qui per excommunicationem factus est ad illū inhabilis. Tùm quia frustra videretur impositus iste effectus excommunicationis; quilibet enim excommunicatus differre posset acceptationem, donec esset absolutus.

Dices, electionem virtualiter perseuerare vsque ad tempus acceptationis; cum

cum autem tempore acceptationis acceptans sit absolutus ab excommunicatione, sequitur validè acceptare, & cõsequenter posse Beneficium retinere.

Respondeo prædictam electionem non dici virtualiter perseuerare, cum sit facta excommunicato. Ratio est tùm quia non firmatur tractu temporis quod ab initio nō subsistit, Lege ab initio. ff. de regulis iuris, cùm autem electio à principio non esset vlida, non potest virtualiter perseuerare, aut fieri valida per acceptationem, nisi de nouo iteretur. Tùm quia collatio Beneficij, nondum vacantis, non est valida, nec virtualiter dicitur perseuerare; quamuis beneficium vacet post collationem, sed noua opus est collatione; ergo idem dicendum est in proposito casu. Tum quia sequeretur collationem beneficij factam excommunicato fieri validam post obtentam legitimam absolutionem excommunicationis absq; noua collatione; sed hoc est falsum, vt benè ait Vgolinus loco cit. Henriquez cap. 13. num. 1. Sayrus loco cit. num. 7. & alij; ergo etiam falsum est beneficiũ retineri posse ab eo, qui illud acceptauit post absolutionem excommunicationis, qua detinebatur tempore collationis, aut electionis, aut præsentationis.

Quamuis hæc sententia verior sit, & probabilior; nihilominus non existimo improbabilem sententiam Doctorum asserentium, validam esse electionem, & præsentationem factam tempore excommunicationis; sed acceptatam post obtentam excommunicationis absolutionem, modò tempore acceptationis electores, & præsentatores permanserint in sua prima voluntate. Ratio est quia prior electio, & præsentatio videtur ratificari, & approbari per continuationem, seù permanentiam in prima voluntate. Ità sensit Henriquez cap. 13. de excommunicatione num. 1. Licèt eta D. Couarruuias, & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

11 Excommunicatus, qui obtinuit beneficium, vel pensionem eo tempore, quo detinebatur vinculo excommunicationis, petere debet absolutionem excommunicationis, eaq; ue obtenta curare debet, vt beneficium sibi de nouo conferatur ab eo, ad quem pertinet illius beneficij collatio. Ratio est quia prior collatio fuit inualida, & perinde est, ac si facta non fuisset. Ità Nauar. cap. 27 num. 21. *Sayrus* loco cit. num. 7. ad finem, & num. 23. *Suarez* d. 13. sect. 2. & alij.

Hinc sequitur excõmunicatum, qui durante excommunicatione obtinuit beneficium, cuius collatio, tunc temporis pertinebat ad Episcopum, non posse dispensationem retinendi beneficium ab Episcopo obtinere, si perseuerauit in excommunicatione, vsque ad eum mensem, in quo beneficij collatio pertinet ad Sedem Apostolicam, nam curare debet, vt beneficium sibi conferatur ab eo, ad quem pertinet talis beneficij collatio.

12 Sed modo difficultas est, quomodo se debeat gerere excommunicatus occultus in electione, vel collatione beneficij, vtrùm scilicet teneatur manifestare suam excommunicationẽ, quoties aliter non potest se retrahere ab acceptione beneficij, quam manifestanfestando excommunicationem, qua detinetur.

Respondeo cum Suarez loco cit. sect. 1. num. 11 & alijs, debere se alio honesto titulo excusare, si potest; non enim tenetur seipsum prodere. Si verò non potest sese alio iusto titulo excusare, videndum est, an manifestatio excommunicationis futura sit scandalo, vel infamiæ. Si non est futura scandalo, vel infamiæ, tenetur se excusare manifestando excommunicationem. Ratio est quia quilibet tenetur obedire Ecclesiæ, & seruare effectus censuræ, quoties potest absque grauã suo, vel proximi detri-

trimento; si verò periculum imminet infamiæ, vel scandali, non tenetur suā excommunicationem prodere; nā Ecclesia non obligat cum tanto incōmodo; quare in huiusmodi casu acceptato beneficio, debet quamprimum occulte petere dispensationem.

13 Hinc colligitur, quomodo se gerere debeat elector, qui occultè nouit extra Confessionem, eligendum ad beneficium adstrictum esse occulta excommunicatione; nā si occultè dantur suffragia ad illum eligendum, debet suffragia denegare; cum sciat illum esse beneficij incapacem. Si verò suffragia publicè feruntur, E. g. in voce, ita vt ab omnibus exaudiantur, nō potest suffragium denegare, nisi habeat aliam causam publicam sufficientem ad denegandum suffragium. Ratio est quia nō potest publicè occultum excommunicatum infamare, aut cæteris scandali causam præbere. Ità Suarez, d. 13. sect. 1. & alij.

§. II.

Vtrū beneficiarius, qui post obtentum beneficium labitur in excommunicationem, sit priuatus fructibus beneficij.

1 *Quid intelligatur nomine distributionis.*

2 *An qui ligatur excommunicatione post consecutionem beneficij, priuetur fructibus.*

3 *An Capellanus, aut Curatus possit recipere fructus beneficij in excommunicatione, præstando munera sua.*

4 *An Capellanus excommunicatus celebrando, & Canonicus assistendo Choro possit percipere omnes fructus.*

5 *An iniustè excommunicatus possit percipere fructus, & distributiones.*

6 *An iniustè excommunicatus possit repetere distributiones, quæ fuerunt collata alijs Canonicis.*

7 *An excommunicatus possit recipere distributiones, quandò per ipsum non stat, ne absoluatur.*

EX dictis in præcedenti §. constat eum, qui obtinuit beneficium tempore excommunicationis, nō posse fructus beneficij percipere. Sed in præsenti Paragrapho triplex superest difficultas examinanda. Prima est vtrū, qui lapsus est in excommunicationem post Beneficij consecutionē careat fructibus beneficij. Secunda vtrum excommunicatus possit recipere fructus, & distributiones, quando ob iniustam excommunicationem cogitur abesse à choro, & non potest munus suum persoluere. Tertia, vtrum excommunicatus possit percipere distributiones, quādo per ipsum non stat, ne absoluatur. Sed prius.

1 Notandum est nomine distributionum intelligi eam partem, quæ conferri solet assistentibus choro; nomine verò fructuū beneficij intelligitur quidquid datur titulo beneficij, siue sit decima, siue oblationes, siue distributiones, siue prouentus ex fundis Ecclesiæ prouenientes, aut aliundè. Intelligitur etiam pensio Ecclesiastica; nam pēsio venit nomine prouentus Ecclesiastici. Secus dicendum est de fructibus, qui percipiuntur ex bonis patrimonij, quamuis ea bona fuerint assignata in titulum ad ordines suscipiendos; nam huiusmodi bona sunt merè temporalia; consequenter acquisito beneficio possunt vendi, nec committitur Simonia in illorum venditione. Ità Suarez loco cit. num. 21. Auila 2. par. c. 6. d. 6. dubio 2. & alij communiter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 BEneficiarius, qui lapsus est in excommunicationem post beneficij consecutionem, non est priuatus fructibus, vel redditibus, vel distributionibus beneficij, modo exequatur onera,

ra, & officia beneficia, siuè excommunicatus sit Curator Animarum, siuè sit Canonicus, siuè habeat beneficium simplex. Ità Petrus Nauar. lib. 2. de restitutione, cap. 2. num. 238. pagina mihi 78. Vasquez de beneficijs, cap. 4. §. 3. dub. 4. num. 229. Auila loco cit. dubio 1. concl. 2. Syluester, & alij apud P. Nauar. contra Suarez, d. 13. sect. 2. num. 4. Henriquez, lib. 13. cap. 13. num. 4. Sayrum, lib. 2. cap. 5. num. 24. Vgolinum, tab. 2. cap. 12. & Alexandrum Monetam de distributionibus, par. 2. quæst. 15. num. 22. Ratio est tum quia nullo iure probari potest beneficiarium, qui obtento beneficio lapsus est in excommunicationem, ipso facto priuatum esse fructibus beneficij; nam in capite Pastoralis, §. Verùm, habetur verbum, subtrahũtur, quod non significat priuationem ipso facto, & ante sententiam Iudicis, sed potius connotat actionem; ergo excommunicatus non remanet ipso facto priuatus fructibus beneficij ante sententiam iudicis; nam ex doctrina tradita de legibus, reus non tenetur propria sponte pœnam subire ante sententiam iudicis, quando ad executionem pœnæ aliqua requiritur actio; nisi aliter constet de voluntate iudicis, obligantis reũ ad pœnam subeundam, non expectata iudicis sententia. Tùm quia versamur in materia odiosa, & pœnali, quæ mitius interpretanda est, quantum fieri potest. Quare dicendum est excommunicatum nõ amittere fructus beneficij, modò suum præstet officium; quamuis enim quò ad Deum non rectè præstet suum officium; nihilominus quò ad Ecclesiam facit, quod ab ipsa præcipitur, vt recipiantur fructus. Si verò non præstat officium, & onera beneficij, amittit fructus; quia nullo titulo potest eos retinere; beneficium enim datur propter officium. Ità Vasquez num. 231. & alij DD. cit.

3 Hinc sequitur primo, Capellanum excommunicatũ toleratum lucrari fructus beneficij celebrando. Idem dicendum est de Curato administrante Sacramenta, & de Canonico excommunicato tolerato assistente Diuinis Officijs, iuxta Vasquez, cap. 3. de beneficijs §. 4. P. Nauar. & Henriquez locis citatis. Contra Monetam loco cit. num. 25.

4 Secundò, Capellanum excommunicatum vitandum non posse celebrando percipere omnes beneficij fructus; nàm illius celebratio, & Sacrificiũ non prodest quo ad valorem, quem habet Sacrificium ex parte Ecclesiæ, vt supra ostendimus; consequenter non dicitur præstare officium suum. Idem dici potest de Canonico excommunicato vitando assistendo Choro; hic enim non videtur posse distributiones percipere; eo quod Diuinum Officium ab eo persolutum non videatur prodesse; cum Ecclesia repellat, & nolit per ipsum orare.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Iniustè excommunicatus, qui ob iniustam excommunicationem cogitur abesse à Choro, nec potest præstare suum officium, videtur posse percipere fructus, & distributiones. Ità Henriquez lib. 13. cap. 13. nu. 4. Auila loco cit. dub. 1. concl. 1. P. Nauar. loco cit. Emanuel Sà verbo beneficium num. 48. Moneta de distributionibus par. 2. quæst. 15. & alij. Ratio est tùm quia priuatio distributionum est pœna; pœna autem non videtur subeunda ab eo, qui non deliquit cap. Sicut dignum de homicidio. Tùm quia nullus debet incommodum, & damnum pati absq; sua culpa, & ob iniustam alterius actionem. Idem dicendum putat Emanuel Sà loco citato de eo, qui iusto detinetur impedimento, modo adsit in oppido, vt de iniustè detento in carcere, &c. Hanc eandem doctrinam P. Nauarrus Contra Couarruuiam tertio variarum cap. 13. Emanuelem Sà, Monetam, & alios, extendit ad iniustè excommunicatum, qui ante excommunicationem non consueuerat interesse Diuinis Officijs; sicut etiam infirmus, inquit P. Nauarrus,

narius, qui ante infirmitatem non solebat assistere choro, potest pro tempore infirmitatis percipere distributiones. Ratio est tum quia, quamuis alias non consueuerit interesse; nihilominus mutata voluntate poterat interesse; & quamuis antea haberet animum non assistendi; nihilominus poterat animo deposito assistere. Tùm quia animus internus non punitur ab Ecclesia. Tùm quia in iure decernitur absolutè infirmum posse distributiones percipere.

Verùm ego censeo, non esse laxandas habendas in hac materia; cum vsu receptum videatur, vt distributiones ijs solum conferantur, qui intersunt Diuinis Officijs, nisi absint ob infirmitatem, vel necessitatem corporalem, vel in vtilitatem propriæ Ecclesiæ de cōsensu Capituli, cap. Consuetudinem de Clerico non residente. Quid vero sentiendum sit de Canonico infirmo, qui ante infirmitatem non consueuerat interesse.

Respondetur in nostra Prouincia nō posse distributiones percipere pro tempore infirmitatis, ita sancitum est in nostris Concilijs prouincialibus de ijs, quæ pertinent ad distributiones.

6 Ex dictis cum communi DD. sententia colligi potest, eum qui iniustè fuit excommunicatus, posse, postquam constiterit de iniusta excommunicatione, aut alia censura, repetere distributiones, quæ tempore censuræ fuerant collatæ alijs Canonicis assistentibus Choro; nàm Canonici acquisierunt. Ius tantummodo imperfectum, & reuocabiliter; vt inquiunt commmuniter DD. apud Alexandrum Monetam loco cit. num. 44. Contra Vgolinum de censuris tab. 2. cap. 12. num. 4. asserentem iniustè excōicatum debere distributiones repetere ab eo, qui ipsum iniustè excōmunicauit. Hinc etiam patet quid dicendum sit ex dictis de eo, qui ob iniustam accusationem coactè absuit, vt patebit ex dicendis de beneficijs.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Excommunicatus, qui non assistit Diuinis Officijs, non potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus choro, etiamsi per ipsum nō stet, ne absoluatur, & ne intersit choro. Hæc Propositio non admittitur ab omnibus Doct. nam P. Nauarrus loco cit. Vgolinus tab. 2. cap. 12. Henriquez loco cit. Saytus lib. 2. cap. 5. num. 29. Emanuel Sà verbo Beneficium num. 50. & alij existimant posse recipere. Ratio est tum quia cum per ipsum non stet, quominus absoluatur, videtur esse legitimè impeditus; legitimè autem impeditus potest distributiones, & fructus percipere. Tū quia, qui dedit causam suę infirmitati, potest recipere fructus, & distributiones beneficij, respōdentes illi tempori, quo detinetur infirmitate; ergo etiam excommunicatus videtur posse percipere fructus, & distributiones pro eo tempore, quo per ipsam non stat, ne absoluatur; quamuis ipse causam dederit suæ excommunicationi.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez, d. 13. sect. 2. & alijs, prædictum excommunicatum nō posse distributiones percipere, nisi fortè iniustè, & per iniuriam denegetur illi absolutio. Ratio est tum quia excommunicatus, quandiu est excommunicatus, iustè prohibetur non interesse choro; ergo iustè priuatur distributionibus, quæ conferuntur assistentibus choro, quarum priuatio sequitur ex primo effectu iusto. Tùm quia sequeretur excommunicatum commodum reportare ex sua excommunicatione.

Ad rationē P. Nauarri, & aliorū respondetur, non quemliber impeditum posse recipere fructus, & distributiones; alioquin excōicatus, qui nūquam procurauit absolutionē excōicationis, posset percipere fructus, & distributiones, eo quod dicatur impeditus per excōicationem; quod non est admittendum,

PVNCTVM V.

De priuatione iurisdictionis.

QVæremus in hoc Puncto, vtrum excommunicatus ita sit priuatus iurisdictione, vt gesta per ipsum sint inualida, siuè sit excommunicatus toleratus, siuè non toleratus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 GEsta per excommunicatum vitandum, seu non toleratum sunt inualida, quoties fiunt ex officio tanquã iurisdictionis propriæ. Ratio est quia Ecclesia eo ipso, quo non tolerat huiusmodi excommunicatum, priuat vsu iurisdictionis propriæ, cap. Ad probandum de re iudicata, cap. De supplendis defectibus Prelatorum, in sexto, & cap. Audiuimus, distinctione 24. quæst. 1. Sed gesta per eum, qui priuatus est vsu iurisdictionis, sunt inualida; ergo gesta per excommunicatum vitandum sunt inualida.

Dixi iurisdictionis propriæ; quia, si loquamur de vsu iurisdictionis nõ propriæ, dicendum est excommunicatum vitandum validè gerere ea, quæ facit absque vsu propriæ iurisdictionis; excommunicatus enim non priuatur vsu iurisdictionis non propriæ, cùm nullo iure probetur ipsum ea priuari; qua de causa dictum est de Matrimonio, Parochum validè assistere Matrimonio, & validè concedere alteri Sacerdoti facultatem assistendi; quamuis ipse Parochus, vel Sacerdos, cui concedit facultatem assistendi, sit excommunicatus vitandus; sicut etiam dicendum est Matrimonium celebratum ab excommunicato vitando validum esse. Ratio est tùm quia actus contrahendi Matrimonium non est actus iurisdictionis, sed est actus factus à contrahente, tanquam à persona particulari, actus autẽ, & gesta ab excommunicato vitãdo, tãquam à persona particulari facta, sunt valida, excepto testamento facto ab eo, qui excommunicatus fuit propter hæresim, vel propter percussionem Cardinalium cap. Fœlicis in sexto. Ità Nauar. cap. 27. num. 36. Auila 2. par. d. 6. cap. 6. dubio 6. & alij communiter, contra Glossam. Tùm quia hoc habetur cap. Significasti de eo, qui duxit in matrimonium. Tùm quia excommunicatus non desinit per excommunicationem esse verus homo, nec potestatem naturalem ad agendum amittit; ergo potest ea facere, quæ iure naturali valida sunt, quale est matrimonium; quãuis mortaliter peccet ineundo matrimonium tempore excommunicationis facit enim contra obligationem censu-

re participando in Diuinis, & in Sacramentis.

2 Ex quo vlterius patet, excommunicatum posse valide inire contractum venditionis, aut emptionis etiam in sui commodum; aut testamentum, vel professionem facere; quamuis peccet ista faciendo absque necessitate. Itá Sayrus cap. 9. Couarruuias de sponsalibus par. 2. cap. 6. num. 3. Auila locis citatis, & alij quos infra referam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Gesta per excommunicatum toleratum, & non vitandum valida sunt, etiamsi pertineant ad iurisdictionem propriam. Itá Nauar. cap. 27. nu. 21. Auila loco cit. dubio 3. Henriquez lib. 13. cap 8. & alij communiter. Ratio est quia Ecclesia tolerat huiusmodi excommunicatum in suis officijs, & permittit nos cum ipso communicare in rebus Sacris, & in alijs pertinentibus etiam ad iurisdictionem; ergo signum est excommunicatum toleratum habere iurisdictionem, & consequenter gesta per ipsum esse valida; alioquin non benè consultum esset saluti animarum & plura scandala sequerentur, si gesta per excommunicatum toleratum non essent valida, Ecclesia permittente fideles communicare cum excommunicatis toleratis.

4 Ex dictis sequitur primo, sententiam latam à Iudice excommunicato tolerato validam esse; quare valida est excommunicatio lata a Prelato excommunicato tolerato. Secus si lata fit ab excommunicato vitando; nam excommunicatus vitandus caret vsu iurisdictionis; consequenter non potest ferre sententiam, vel censuram, vel dare facultatem alteri ad illam ferendam; eo quòd concessio huiusmodi facultatis sit actus iurisdictionis.

5 Secundò, Episcopum excommunicatum toleratũ posse validè alteri concedere facultatem administrandi Sacramentum pœnitentię. Secus dicendum est de Episcopo vitando; nam facultas administrandi Sacramentum Pœnitentiæ est actus iurisdictionis; excommunicatus autẽ vitandus non potest actus iurisdictionis exercere.

6 Tertiò, collationem beneficij, factam ab Episcopo excommunicato tolerato, validam esse, etiamsi ille, cui fit collatio, sciat collatorem esse excommunicatum toleratum. Secus dicendũ est de collatione, aut electione factâ ab excommunicato vitando.

Ex quo fit, vt excommunicato vno Canonico, cui simul cum alijs, Canonicis competit ius eligendi, inualida sit electio ab illo facta cum alijs, quando votum illius excommunicati est necessarium ad numerum sufficientem suffragiorum requisitorum ad electionem. Itá Suarez d. 14. sect. 2. Sayrus lib. 2. cap. 6. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 2. in cõmentatio Littera B. Vgol. tab. 2. cap. 11. §. 2. num. 12. & alij, qui hanc doctrinam non solùm extendunt ad electionem in dignitate Ecclesiastica, verum etiam in laicali. Illam etiam militare contendunt in præsentatione iurispatronatus Ecclesiastici facta ab excommunicato vitando, nam præsentatio vim habet electionis. Illam etiam aliqui DD. valere asserunt in præsentatione facta à laico, vel à clerico ratione sui patrimonij.

Sed contrarium alij communiter existimant, in hoc casu, eo quod huiusmodi præsentatio sit potius aliquid facti, quam iuris. Videte Vgolinum tab. 2. cap. 13. § 2. Henriquez loco cit. Sayrum cap. 5. num. 7. & Suarez loco citato.

7 Rogabis vtrum resignatio beneficij facta ab excommunicato in fauorem tertij sit valida.

Respondeo mihi videri validam, nõ solum si fiat ab excommunicato tolerato, vt concedunt omnes DD. post Concilium Constantiense, verùm etiã si fiat ab excommunicato vitando. Ratio est tùm quia illa resignatio ex parte excommunicati non est actus iurisdictionis. Tùm quia resignatio non

est electio, nec præsentatio, neque quid iuris, cum resignans non præsentet, nec eligat, nec conferat; sed indicet propriam voluntatem superiori, qui actū iurisdictionis exercet iuxta intentionem excommunicati. Contrarium asserit Suarez, d.14. sect.2.num.35. vbi pro se citat Couarruuiam.

8 Quartò sequitur, Instrumenta, & scripturas factas à tabellione excōmunicato vitando, validas esse iuxta Suarez, d.15. sect.5. & alios, contra Henriquez loco cit. cap.9. num. 3. Auilam loco cit. dubio 5. & alios. Ratio est tum quia nullum ius huiusmodi scripturas expresse irritat. Tum quia tabellio non habet propriè iurisdictionē, vt latius probat Abbas, cap. Sicut, ne clerici, vel Monachi; illa autem acta sunt irrita, quæ ex officio, tanquam iurisdictionis propriæ fiunt ab excōmunicato vitando.

9 Quintò, validum esse testamētum, vel codicillum factum ab excommunicato. Ratio est tum quia testamentum valorem habet ex voluntate testatoris, nisi per legem irritetur; nulla autem lege constat huiusmodi voluntatem irritari, quando testamentum conficitur ab excommunicato, excepto testamento facto ab excommunicato propter hæresim, vel propter percussionem Cardinalium, vt patet ex supra dictis, & ex dictis de testamentis, & legatis. Tum quia relinquere alijs sua bona non est actus iurisdictionis, ergo testamentum, quo alijs bona relinquuntur, factum ab excommunicato, non est inualidum; quamuis excommunicatus testamētum conficiendo peccet, eo quòd participet cum alijs. Ità Suarez, d.15. sect.9. Sayrus, lib.2. cap.9.num.2. & alij communiter.

10 Sextò sequitur, eum non incurrere excommunicationem, qui delictum sub excommunicatione prohibitum facit eo tempore, quo superior, qui tulerat excommunicationem, incidit in excommunicationem, & fuit denunciatus excommunicatus. E g. Caius Iudex diebus præteritis tulit sententiam excōmunicationis hoc pacto, Qui furtum commiserit sit excommunicatus; Accidit, vt furtum à fure committatur eo tempore, quo ipse Caius denunciatus est excommunicatus; fur non incurrit excommunicationem furando eo tempore. Ratio est quia censura lata sub conditione incipit habere effectū tunc tēporis, quo adimpletur conditio, ac si tunc promulgaretur; non enim retrahitur ad tēpus præteritum, vt inquit Suarez, tomo 5.d.3.sect.4. Vgol. tab.1. cap. 2.§.2. & cap.9.§ 4. & alij communiter; sed tunc temporis, quo adimpletur cōditio, idest quo furtum committitur à fure, Iudex non habet potestatem legitimam, & expeditam ad excommunicandum, eo q; sit denunciatus excommunicatus, & cōsequenter sit priuatus vsu iurisdictionis; ergo fur non incurrit excommunicationem furando tunc temporis, quo superior, qui tulerat excommunicationem, denunciatus fuit excommunicatus.

Addo prædictum furem non incurrere excommunicationem, postquam restituta fuerit Iudici potestas, & vsus iurisdictionis, si fur commisit delictum eo solum tempore, quo potestas Iudicis erat suspēsa per excommunicationem, non enim firmatur tractu temporis, qd ab initio non subsistit; sed excommunicatio non subsistebat eo tempore, quo fur commisit furtum; tunc enim erat suspensa iurisdictio: ergo. Secus dicendum est, si fur committit delictū, postquam restitutus fuit Iudici vsus iurisdictionis, seù postquam Iudex fuit absolutus, vt mox patebit.

11 Rogabis, vtrum committens furtum, vel aliud delictum ligetur censura, quam Iudex tulit hoc modo, excōmunico eos, qui furtum commiserint; sed accidit, vt post latam sententiā excommunicationis, Iudex ipse suspendatur ab vsu iurisdictionis, eo q; denuncietur excommunicatus; postea verò vsu iurisdictionis illi per absolutionem restituto, fur committat furtum.

Re-

Respondeo furem ligari excommunicatione, si re vera furtum commisit, postquam Iudex fuit absolutus ab excommunicatione. Ratio est quia sententia Iudicis non erat ablata, & extincta per excommunicationem ab ipso contractam; sed erat tantummodò suspensa; ergo ablata excommunicatione adhuc valet sententia; tollitur enim suspensio per absolutionem; consequenter fur incurrit excommunicationem furando post absolutionem excommunicationis à Iudice obtentam. Secus dicendum est, si Iudex, postquam tulit sententiam excommunicationis in surripientes, seu aliter delinquentes, non solum suspensus fuit ab vsu iurisdictionis per excommunicationem; sed de facto priuatus fuit iurisdictione, vel officio; in hoc enim casu committens delictum non incurrit excommunicationem, etiamsi illud committat, postquā Iudex de nouo electus, & assumptus fuit ad idem officium, seu iurisdictionē. Ratio est quia sententia Iudicis pendēs à futura conditione, seu à delicto futuro extincta erat per priuationem iurisdictionis, vel officij; ergo non afficit delinquentem, nisi illa sententia renouata fuerit, postquam Iudex iterum assumptus fuit ad idem officium, & iurisdictionem. Ità Suarez loco citato, & alij communiter.

12 Quæres, vtrùm, Episcopo excommunicato vitando, vel suspenso, vel interdicto, Vicarius Generalis possit exercere iurisdictionem, quam accepit ab Episcopo ante ipsius excōmunicationem, vel suspensionem.

Respondeo negatiuè cum Sanchez, lib. 3. de Matrimonio, d. 30. Sayro, lib. 1. cap. 5. num. 37. & lib. 2. cap. 6. num. 3. & 19. Suarez tomo 5. d. 15. sect. 2. num. 4. Auila 2. par. cap. 6. d. 6. dubio 4. Vgolino, tab. 1. cap. 2. §. 23. & tab. 2. cap. 11. §. 4. Reginaldo, lib. 1. num. 47. & 48. & alijs, Contra Syluestrum verbo Absolutio 2. quæsito 6. Ità colligitur ex cap. Romana, de officio Vicarij, in sexto. Ratio est quia est vnum, & idem tribunal Vicarij Generalis, & Episcopi, nec datur appellatio à Vicario Generali ad Episcopum; vnde suspensa iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut ea sublata per eius mortem, remanet etiam suspensa, vel sublata auctoritas Vicarij; quamuis res antea esset incepta, nisi Vicarius Generalis aliunde iurisdictionem habeat, vt benè ostendit Sanchez loco citato.

Hinc sequitur. Vicarium Generalē non posse validè conferre beneficia, & alia huiusmodi præstare pro eo tempore, quo Episcopus remanet excommunicatus vitandus.

Ex quo patet, quid dicendum sit de Vicario Foraneo, seu particulari delegato ab Episcopo, cum à Vicario Foraneō detur appellatio ad Episcopū, nec sit vnum, & idem tribunal. Videte Sanchez loco cit. d. 29. Auilam, & Syluestrum locis citatis.

13 Rogabis, vtrùm obtinens ab Episcopo facultatem absoluendi, vel administrandi Sacramenta, possit ea facultate vti, postquam Episcopus fuit denunciatus excommunicatus.

Respondeo iuxta communiorē DD. sententiam posse. Ratio est quia, sicut illa facultas, vel eius vsus nō spirat per mortem concedentis, vt dictum est de legibus; ita neque cessat per lapsum concedentis in excommunicationem. Ità Sayrus loco cit. cap. 11. num. 11. Sotus, dist. 18. q. 4. art. 3. Auila loco citato dubio 3. ad finem, & alij.

PVNCTVM VI.

De priuatione humanæ conuersationis, seu ciuilis communicationis.

1 *An excommunicatus participare possit cum alijs fidelibus.*

2 *Quo peccato peccet excommunicatus communicando cum alijs.*

3 *An excommunicatus possit communicare cum infidelibus, & è contra.*

4 *An fideles possint communicare cum excommunicatis.*
5 *Quo peccato peccet communicans cum excommunicato vitando.*
6 *An frequenter communicans cum excommunicato vitando peccet mortaliter.*
7 *An grauiter peccet, qui alloquitur excommunicatum cum intentione perseuerandi.*
8 *Quam pœnam incurrat communicans cum excommunicato vitando.*
9 *Quid requiratur, vt participans in crimine criminoso, ligetur maiori excommunicatione.*
10 *A quonam possit absolui participans in crimine criminoso.*

DVo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum prohibitū sit excōmunicato participare cum alijs fidelibus, aut fidelibus participare cum ipso excommunicato. Secundò in quibus casibus prohibitum sit, aut concessum participare cum excommunicato.

§. I.

Vtrum prohibitum sit excōmunicato participare cum alijs fidelibus, & è contra.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVilibet excommunicato etiā tolerato vetitum est, per se loquendo, communicare cum alijs fidelibus. Ità communiter DD. Ratio desumitur ex natura ipsius excommunicationis, cuius proprius effectus est priuare excommunicatum ciuili communicatione, cap. Nuper, & cap. Si aliquando de sententia excommunicationis.

Dixi per se loquendo, quia per accidens, E. g. ratione necessitatis, &c. fieri potest, vt excommunicatus non peccet communicando cum fidelibus, vt constabit ex sequenti Paragrapho; sicut etiam ex supra dictis constat, excommunicatum toleratum non peccare cōmunicando cum alijs fidelibus, quando ipse non sese sponte ingerit; sed ab ipsis inuitatur, & prouocatur. Ità Victoria, Ledesma, Sanchez, & alij locis supra citatis. Contra Auilam d. 8. Syluestrum, Vasquez, Caietanum, & alios. Ratio est quia in Concilio Constantiēsi, in extrauaganti, Ad euitanda scandala, & pericula; concessum est fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis; fideles autē non possent hoc priuilegio vti, nisi etiā ipsi excommunicati tolerati excusarentur à peccato participando cum ipsis fidelibus; alioquin fideles ipsi peccarent inducendo excommunicatos ad id, quod præstare non possunt absque peccato. Videte, quæ supra diximus de perente Sacramenta ab excommunicato tolerato.

2 Quæres primò, quo peccato peccent excommunicati participādo cum fidelibus sua sponte in actionibus humanis.

Respondeo, vt plurimum venialiter peccare. Ratio est quia, vt plurimum videntur facere contra obligationem censuræ in materia leui; faciens autem contra obligationem, & legem in materia leui venialiter peccat. Ità Suarez loco citato, & alij communiter. Immò Henriquez lib. 13. cap. 9. Auila 2. parte cap. 6. d. 8. dubio 3. concl. 2. & alij, existimant excommunicatum toleratum peccare tantummodo venialiter eligendo, vel præsentando aliquem ad beneficium, vel iudicando, &c. nam huiusmodi acta valida sunt, & secundario videntur prohiberi, & non primario. Secus si hæc fiant ab excommunicato vitando; tunc enim sunt inualida; consequenter excommunicatus grauiter peccat ea faciendo, sed quid ego sentiā in hac re aperiam punct. 7. num. 3.

3 Quæres secundò, vtrùm excommunicatus peccet contra censuram communicando cum infidelibus, & vtrùm ipsi infideles peccent communicando cum excommunicato vitando.

Re-

Respondeo negatiuè cum Vgolino tab. 2. cap. 22. §. 1. Suarez, d. 15. sect. 1. num. 11. Sayro lib. 2. cap. 11. num. 35. & alijs. Ratio est quia Ecclesia non separat excommunicatum à consortio infidelium; sed à consortio fidelium, & Christianorum, vt patet ex capite omnis Christianus, & ex capite Hengeltrudam 30. q. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Veritum est fidelibus communicare cum excommunicato vitando; non verò cum tolerato. Hęc propositio patet ex Concil. Constantiensi, in extrauag. Ad euitanda scandala, & pericula, vbi concessum est fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis; non verò cum vitandis.

Ex quo sequitur, participantem cum excommunicato vitando peccare, eo quòd faciat contrà obligationem censuræ. Et hoc verum est, etiamsi cum illo participet extra territorium excommunicantis; excommunicatus enim secum trahit excommunicationem, & remanet vbique excommunicatus, semperque afficitur effectibus excommunicationis, donec absoluatur. Ità Sayrus loco cit. nu. 25. & alij communiter.

5 Quæres primò, quo peccato peccet communicans cum excommunicato vitando.

Respondeo communicando in rebus ciuilibus, & actionibus humanis, vt plurimum peccare tantummodò venialiter. Ità Caietanus verbo Excommunicatio ad finem. Nauar. cap. 27. num. 29. Sotus dist. 21. q. 1. art. 4. Henriquez lib. 13. cap. 8. Suarez disp. 15. Sayrus lib. 2. cap. 11. num. 20. Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 14. Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 7. num. 8. & alij. Ratio est tum quia huiusmodi cōmunicatio, vt plurimum videtur materia leuis. Tum quia ipsi excommunicati peccant tātummodo venialiter participando cū fidelibus in actionibus ciuilibus; ergo etiam ipsi fideles peccant tantummodo venialiter participando cum ipsis excommunicatis in rebus ciuilibus. Communicando verò in Diuinis, vt in sepultura, in Sacra mensis, & officijs publicè celebratis, grauiter peccant vt accidit, quando quis Missam audit cum excommunicato vitando, aut cum eo assistit Diuinis Officijs; nisi paruitas materiæ excuset, qualis videtur esse, quando quis audit principium Missæ cum excommunicato vsque ad Epistolam, aut quando aliquis assistit in Ecclesia cum excommunicato eo tempore, quo canitur vnus breuis Psalmus. Hic tamen obiter.

Aduertendum est cum Suarez, & alijs, non eandem esse materiam grauē in priuata recitatione cum excommunicato, quæ est grauis in publica recitatione; nam recitans aliquando priuatim Diuinum Officium cum excōmunicato, excusari potest à mortali, à quo non excusatur publicè recitando.

6 Quæres secundò vtrùm frequenter communicans cum excōmunicato vitando in actionibus ciuilibus mortaliter peccet.

Respondet Auila loco citato concl. 2. Sayrus loco cit. num. 4. & alij, peccare tantūmodo venialiter per se loquendo secluso contemptu, & scandalo. Ratio est quia quod est de se tantūmodò veniale, non fit mortale per multiplicationem actuum; sed communicare cum excōmunicato in actionibus humanis est de se peccatum veniale; ergo non fit mortale ob multiplicationem actuum, seu frequentem communicationem.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez loco cit. num. 11. frequenter communicantem cum excommunicato vitando mortaliter peccare. Ratio est tum quia præceptum non cōmunicandi cum excommunicatis obligat sub mortali, nisi excuset paruitas materiæ, vel indeliberatio, vt patet in reliquis præceptis. Tùm quia quamuis singuli actus communicationis sint

materia leuis; nihilominus multitudo actuum, si sumantur per modum vnius, potest constituere materiam grauem sufficientem ad mortale peccatum.

7 Ex quo sequitur, eum, qui alloquitur excommunicatum, intentione semper, aut perseueranter alloquendi, grauiter peccare, vt patet in simili de fure, qui minima furatur animo surripiendi successiuè maiora. Admitto tamen tanquam probabilem, & in praxi tutam, sententiam Sayri, & Auilæ, Ad cuius fundamentum.

Respondetur communicare cum excommunicato, non esse veniale ex suo genere; sed ratione paruitatis materiæ, vel indeliberationis &c.

8 Quæres tertiò, vtrùm cōmunicans cum excommunicato vitando incurrat aliquam pœnam.

Respondeo incurrere minorem excommunicationem; vt infra ostendam. Immò datur vnus casus, in quo secundum omnes Doctores communicans cum excōmunicato peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem; quando scilicet communicat in crimine criminoso, idest quando cooperatur crimini, vel contumaciæ, propter quam lata est excommunicatio, cap. Si concubinæ, & cap. Nuper de sententia excommunicationis; vnde si lata sit excommunicatio contra concubinarium, eo quod noluerit concubinā domo expellere, præbens auxilium, fauorem, vel consilium concubinario ad retinendam domi concubinam peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem; quia participat in crimine criminoso. Similiter impediēs, Caium, ne restituat, incurrit eandem excommunicationem, quam Caius cōtraxit, eo quod noluerit restituere. Præterea, qui dat consilium percussori clerici denunciato excommunicato, ne exeat ab illa excommunicatione, & ne satisfaciat, peccat grauiter, & afficitur maiori excommunicatione. Rursus, qui dat consilium, vel fauorem, ne aliqui consanguinei, vel affines recedant à Matrimonio intra gradus prohibitos scienter celebrato, Clementina prima de consanguinitate, & affinitate, remanet excommunicatus toties, quoties hoc modo participat in crimine criminoso. Eadem excommunicatione ligatur Episcopus participans in crimine criminoso cum aliquo à se excommunicato. Ratio est quia Episcopus tenetur seruare Ius commune, quale est caput Nuper citatum, & afficitur excommunicatione Iure communi lata, transgrediendo Ius commune. Secus dicendum est de Summo Pontifice; hic enim non tenetur ex vi coactiua ad suas leges seruandas; vt patet ex dictis de legibus. Ità Suarez d. 15. sect. 7. num. 4. Vasquez dubio 7. num. 5. & dubio 10. num. 6. Auila 2. par. cap. 6. d. 10. & alij communiter, Contra Glossam in cap. Statuimus de sententia excommunicationis.

9 Rogabis primo, quænam requirantur, vt participans in crimine criminoso prædictam excommunicationem incurrat.

Respondeo quinque requiri, vt colligitur ex cap. Nuper, & ex Concilio Constantiensi.

Primo, vt participatio fiat in crimine, postquam criminosus excommunicationem contraxit.

Ex quo sequitur prædictam excommunicationem non incurri ab eo, qui communicat in primo actu, propter quem criminosus principalis ligatur excommunicatione; in hoc enim casu criminosus, cum quo participat, nondum est excommunicatus; In cap. autē Nuper sermo est de participatione cū excommunicato.

Secundò, vt sit participatio in eodē crimine, propter quod alter fuit excommunicatus.

Tertiò, vt communicans sciat illum, cum quo participat, excommunicatum fuisse ob tale crimen.

Quartò, vt ille cum quo participat sit excommunicatus vitādus; nàm post Concilium Constantiense permissum est participare cum excommunicatis tole-

toleratis. Immò requiritur, vt ille, cum quo participat, sit denunciatus excommunicatus: quapropter, inquit Auila 2. par. cap. 6. d. 10. dubio 3. & 4. Sanchez in opere morali, lib. 2 cap. 10. participans cum notorio percussore Clerici, non incurrit prædictam excommunicationē, nisi fortè ille percussor denūciatus fuerit excommunicatus; nam in cap. Nuper fit solum mentio participantis cum nominatim excommunicato.

Quintò, vt cooperatio non sit adeo leuis, vt pro nihilo habeatur; nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia sufficiens ad peccatum mortale. Ità Nauar. cap. 27. num. 112. Caietanus verbo Excommunicatio, cap. 57. Auila loco citato Henriquez, lib. 13. cap. 9. Sayrus, lib. 2. cap. 11. num. 6. Vgol. tab. j. cap. 13. §. 8. & alij.

10 Rogabis secundo, à quonam possit absolui participans in crimine criminoso. Respondeo ab eo posse absolui, à quo potest absolui principalis, cum quo communicauit; vt patet ex cap. Nuper cit. ita DD. citati.

§. II.

In quibus casibus vetitum sit, aut permissum cum excōmunicatis communicare.

1 *In quibus casibus prohibitum sit communicare cum excommunicatis vitandis.*
2 *Quid intelligatur per particulam, Os.*
3 *Quid intelligatur per verbum, Orare.*
4 *Quid prohibeatur per verbum, Vale.*
5 *Quid significet particula, Communio.*
6 *Quid significetur per particulam, Mensa.*
7 *In quibus casibus licitum sit participare cum excommunicato vitando.*
8 *Quid intelligatur per particulā, Vtile.*
9 *An liceat communicare cum excommunicato vitando ad eius emendationem.*
10 *An liceat suadere excommunicato, vt resipiscat.*
11 *An licitum sit persuadere excommunicato vitando, vt satisfaciat parti læsæ.*
12 *An liceat petere consilium ab excommunicato vitando.*
13 *An liceat petere creditum ab excommunicato, aut prosequi societatem antea initam.*
14 *An liceat petere medicinas, & auxilium ab excommunicato vitando.*
15 *An excommunicatus vitandus possit petere suum creditum.*
16 *An recipi possit legatum relictum ab excommunicato, vt pro eius anima oretur.*
17 *Quid intelligatur per particulam, Lex.*
18 *An excommunicatis vitandis liceat petere, & reddere debitum coniugale.*
19 *An vxori liceat participare cum marito excommunicato in colloquijs, mēsa, &c.*
20 *An vterquè coniux possit simul communicare.*
21 *An vxor communicare possit cum marito excommunicato in crimine criminoso.*
22 *An vxor communicare possit cum marito excommunicato in Diuinis.*
23 *An vxor, facto diuortio cum marito, possit cum eo communicare.*
24 *An maritus communicare possit cum vxore excommunicata.*
25 *Quid intelligatur per particulam, Humile.*
26 *An Religiosi possint communicare cum suis superioribus excommunicatis.*
27 *An milites possint participare cum duce excommunicato.*
28 *An filius adoptiuus, carnalis, illegitimus, aut emancipatus possit communicare cum patre excommunicato vitando.*
29 *Quinam veniant nomine filiorum in hoc loco.*
30 *Quid intelligatur nomine patris, & matris.*
31 *An gener possit communicare cum socero excommunicato vitando.*
32 *An famuli, & serui possint communica-*

nicare cũ dominis excommunicatis.

33 *An pupillus possit communicare cum tutore excommunicato vitando.*

34 *An filius spiritualis possit communicare cum patre spirituali excommunicato.*

35 *An seruus possit communicare cum alio seruo excommunicato.*

36 *An Clerici possint communicare cum suo Episcopo excommunicato.*

37 *An prædicta persona possint participare in Diuinis.*

38 *An domini, patres & Prælati communicare possint cum excommunicatis subditis.*

39 *An pater, & magister possit communicare cum filio, aut discipulo excommunicato.*

40 *An vasalli communicare possint cum Principibus excõmunicatis vitandis.*

41 *Quid intelligatur per particulam, Res ignorata.*

42 *An dubitans alterum esse excommunicatum teneatur illum euitare.*

43 *An ego tenear euitare eum, qui mihi dixit, se esse excommunicatum.*

44 *An tenear vitare eum, quem noui per famam publicam esse excommunicatum.*

45 *An confessarius teneatur vitare eum, quem in confessione nouit esse excommunicatum.*

46 *An vitandus sit ille, quem Parochus dixit esse vitandum.*

47 *An vitandus sit ille, quem non constat, an Clericum notoriè percusserit.*

48 *An Mediolani vitandus sit ille, qui Romæ est vitandus, sed hic nescitur.*

49 *An dubitans se esse excommunicatum, teneatur se tanquam excommunicatum gerere.*

50 *An qui dubitat latam esse excommunicationem, teneatur se gerere tanquam excommunicatum.*

51 *An vitandus sit, qui dubitat se Clericũ percussisse.*

52 *An excommunicatio liget, quando dubitatur, an sit iusta.*

53 *An ille præsumatur excommunicatus, contra quem lata est excommunicatio sub conditione, sed dubitatur, an conditio adimpleta sit.*

54 *An vitandus sit ille, de quo dubitatur an ab excommunicatione fuerit absolutus.*

55 *Quæ notitia absolutionis requiratur, vt possimus cum excommunicato participare.*

56 *In quibus casibus liceat communicare cum eo, qui antea erat excommunicatus.*

57 *Quid intelligatur per particulam, Necesse.*

58 *An liceat tradere eleemosynam excommunicato vitando, qui ea indiget.*

59 *An possit tradi equus excommunicato vitando, qui eo indiget.*

60 *An liceat petere consilium ab aduocato, vel medico excommunicato vitando.*

61 *An liceat communicare cum excommunicato vitando ad pacem conciliandã inter aliquos.*

62 *An excusetur, qui per vim cogitur communicare cum excommunicato vitando, aut coram eo interesse Diuinis officijs.*

63 *An liceat prosequi societatem antea initam cum excommunicato vitando.*

QVæram prius, in quibus casibus vetita sit cum excõmunicatis participatio. Deinde in quibus casibus iure permittente licita sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRohibitum est communicare cũ excommunicatis vitandis in casibus, qui hoc carmine exprimuntur.

Os, orare, vale, cõmunio, mẽsa negatur.

2 Quæres primò, quid intelligatur per particulam, Os.

Respondeo intelligi confabulationem, aut allocutionem, siue ea fiat per litteras, siue per nutus, siue per nuntios, siue per alia signa; intelliguntur etiã signa amicitiæ, vt oscula, amplexus, &c. Si tamen daretur casus, vt Titius excõmunicatus oscularetur Seium, quem etiam

etiam Caius osculaŕetur, Caius non diceretur communicare cum Titio excommunicato, nisi forte conuentionem aliquam fecerit simul osculandi. Rursus per particulā, Os, intelligitur acceptatio munerum; hæc enim videtur quædam participatio; non tamen intelligitur retentio munerum prius acceptatorum; quamuis bonum consilium sit remittere munera, vt excommunicatus confundatur, & indè occasionem capiat resipiscentiæ. Ità Auila 2. par. cap. 6. d. 9. dubio 2. Syluest. verbo Excommunicatio 5. num. 2. Nauar. loco cit. num. 20. Sayrus lib. 2. cap. 13. Suarez d. 15. sect. 1. Henriquez lib. 13. cap. 7. Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 1. & alij.

3 Quæres secundò, quid intelligatur per verbum, Orare.

Respondeo intelligi orationem, eo quod nō liceat orare simul cum excommunicatis vitandis.

Vtrùm verò liceat orare pro excommunicatis, patet ex supra dictis; sicut etiam ex dictis constat, vtrùm orationes emissæ ab excommunicato, & applicatæ cæteris fidelibus, validæ sint, & fructuosæ, dictum enim est orationes communes, quales sunt orationes Missæ, & horarum Canonicarum, oblatas ab excōmunicato tolerato, prodesse reliquis fidelibus quoad valorem prouenientem ex meritis Ecclesiæ; orationes verò oblatas ab excōmunicato vitando non prodesse; eo quòd Ecclesia nolit per huiusmodi excommunicatum orare; sicut neque prosunt quo ad valorem prouenientem ex proprijs meritis; tantum enim abest, vt excommunicatus participando cum alijs mereatur, vt potius delinquat, & peccet.

4 Quæres tertiò, quid prohibeatur per verbum, Vale.

Respōdeo prohiberi omnem honorificam salutationem; salutatio verò facta verbis deprecatorijs, vel ordinatis ad emendationem excommunicati, & non in ipsius honorem, licita est, & permissa, eo quòd ex iusta causa fiat, vt constabit ex dicendis.

Addunt aliqui DD. licitum esse salutare, vel resalutare excommunicatum absque verbis, E. g. aperiendo caput, mouendo labia, assurgendo, dando locum in sedili, vel similia signa præbendo in signum vrbanitatis. Ità Auila loco citando, Graffius, & plures alij, apud Sayrum lib. 2. cap. 13. num. 7. Ratio est quia nomine salutationis propriè intelliguntur verba, vel litteræ, &c.

Sententia istorū DD. probabilis est. Sed mihi probabilior videtur sententia Vgolini tab. 2. cap. 2. §. 1. num. 10. Vasquez tractatu de excommunicatione, dubio 8 num. 5. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 3. Suarez d. 15. sect. 1. num. 3. & aliorum asserentium, exhibentem huiusmodi signa venialiter peccare, & minoris excommunicationis vinculo irretiri; nàm huiusmodi actus ex communi vsu sunt signa amicitiæ, & salutationis, necnon videntur quandā cōmunicationem cum excommunicato continere. Non nego tamen, quin hæc, & alia huiusmodi salutationis signa excusari possint à peccato, & à minori excommunicatione, quando fiunt absque plena aduertentia, vel ad euitandum scandalum, & non ad exhibendum honorem excommunicato, vt patet ex doctrina tradita de peccatis.

Addit Henriquez loco citato littera O, non esse prohibitum resalutare excommunicatum, aut illi rescribere, eo quòd ista videatur solutio debiti, quæ præstanda est etiam inimico.

Sed mihi contrarium dicendum videtur cum Auila 2. par. cap. 6. d 9. dubio 9. nam generaliter prohibitum est communicare cum excommunicato, illumque salutare in pœnam ipsius delicti; consequenter per excommunicationem, excommunicatus censetur priuatus huiusmodi obsequijs, & officijs, quæ alijs debentur seclusa excommunicatione.

Ex dictis sequitur primò illicitū esse fidelibus excommunicato vitando sese obuiam offerentis signa honorifica exhibere; nisi forte exibeant tanquā media

dia ad ipsius conuersionem, vt infra dicam.

Secundò sequitur, licitum esse hæc verba coram excommunicato proferre, Dñs te conuertat, te illuminet, &c. nam huiusmodi verba non diriguntur ad excommunicatum in ipsius honorē; sed ad ipsius emendationem.

5 Quæres quartò, quid intelligatur per particulam, Communio.

Respondeo intelligi societatem, quæ fit communicādo cum excommunicatis in habitatione, vel exercitio, vel contractu. Ità communiter Doctores.

Ex quo patet, non esse licitum dormire cum excommunicato in eodem lecto; dormire verò in diuersis lectis positis in eodem cubiculo non videtur prohibitum, modo, qui in eodem cubiculo dormiunt, non ibi maneant per modum societatis, vel ad idem negotium; tunc enim dicerentur simul communicare: manentes verò in eadem domo, seu cubiculo ea ratione, vt quisque suis intendat negotijs, non dicuntur simul communicare, vt accidit, quando excommunicatus suum gerit negotium in vno angulo seorsim ab altero, & alter in alio absq; cooperatione alterius, aut quando duo cōdormiunt in eodem lecto, non per modum societatis; sed vt vnusquisq; ibi dormiat, vt suam quietem capiat, sicut contingit, quando duo perueniunt ad idem diuersorium, & vtrique vnus tantum lectus cōceditur. Ità Suarez, d.15. sect.2. num.8. & alij.

Hinc sequitur primò, non esse licitū inire contractum cum excommunicato vitando; quamuis contractus sit validus, & alter contrahens possit agere contra excommunicatum; licet ipse excommunicatus non possit agere contra alterum contrahentem, donec absoluatur. Ità Vgolinus tab.2. cap.20. §.1. Syluest. verbo Excommunicatio 5. num.3. Vasquez dubio 8. num.8. Sayrus lib. 2. cap.13. num.10. Henriquez cap.7. num. 3. & alij communiter.

Secundò, prohibitum esse aliquod opus gerere cum excōmunicato, quod mutuam postulet operam.

6 Quæres quinto, quid intelligatur per particulam, Mensa.

Respondeo intelligi communicationem cibi, & potus, Quæ dicitur communicatio in eādem mensa formaliter; vt accidit, quando quis alterum inuitat ad cęnam, aut quando aliqui communem, & socialem vitam agunt, siue ijsdem cibis vescantur, siue vnicuique proprium apponatur obsonium, vt fieri solet in seminarijs, & Monasterijs, in quibus, licet diuersæ mensæ sint dispositæ in eodem refectorio, & vnicuique suus apponatur cibus; nihilominus omnes censentur in eodem loco adesse per modum societatis, & vitam communem agere, ac participare in eadem refectione, mensa, & benedictione. Idem dicendum est, quando multi inuitantur, quos vna mensa non capit; sed pluribus mensis accumbunt in eodem cubiculo. Secus si accumbāt in mensis valde disiunctis, seu dispositis in diuersis cubiculis; tunc enim inuitati, qui non accumbunt ad mensam excommunicati, nō videntur peccare; eo quod non censeantur moraliter simul edere in eodem conuiuio, seu formaliter communicare. Ità Suarez loco citato num.6. Auila loco cit. dubio 11. Henriquez loco cit. in cōmentario Littera X. Sayrus lib. 2. cap.13. num.13. & alij.

Hinc sequitur primò, eum, qui scit in suo refectorio adesse clericum notorium percussorem Clerici, peccare non recedendo; dicitur enim participare cum excommunicato vitando.

Secundò, eum, qui reperitur in aliqua caupona, ad quam etiam diuertit excommunicatus vitandus, posse in eodem cubiculo, immò etiam in eadem mensa comedere, modò quisque suum habeat cibum, nec comedat per modum societatis; sed quisque suæ intendat refectioni. Ità Suarez loco citato, Sayrus num.15. Auila, & alij locis cit.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Licitum est communicare cum excommunicato vitando in his casibus, qui hoc carmine continentur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

8 Quæres primò, quid intelligatur per particulam, Vtile.

Respondeo, intelligi vtilitatem tàm spiritualem, quàm temporalem ipsius participātis cum excommunicato, aut ipsius excommunicati participātis cū alio; modo vtilitas sit vera, & non ficta. Ità Vasquez dubio 9. Suarez, Sayrus, Henriquez, & alij locis citatis.

9 Ex quo sequitur primò, fideles posse communicare cum excommunicato vitando, dum ex ea communicatione sperant ipsius excommunicati resipiscentiam, & emendationem. Quapropter Concionator potest cōcionem habere coram excommunicato vitando; nam concio dirigitur, & ordinatur ad vtilitatem ipsius excommunicati. Et hoc verum est, inquit Nauar. cap. 27. num. 36. & alij, etiamsi oratio Angelica in principio concionis recitetur; nam illa oratio non censetur publica; sed priuata.

10 Secundò sequitur, licitum esse cōsulere excommunicato, vt resipiscat, & ad meliorem sese recipiat frugem; in quo casu consulenti licitum est verbis benignis, & vrbanis excommunicatū salutare, vt caput aperiēdo, aut in principio Epistolæ ponendo salutationem consuetam, si fortè cōsilium in scriptis mittat, intendens, capta excommunicati beneuolentia, ipsum trahere ad emendationem. Ratio est tum quia licitum est adhibere media ordinata ad finem; medium autem inducendi excommunicatum ad emēdationem sunt signa beneuolentiæ, & vrbanitatis; ergo licitum est adhibere signa beneuolentiæ, & vrbanitatis. Tum quia sic habetur, cap. Cum voluntate. de sent. excommunic. Ita Nauar. cap. 27. nu. 27. Auila 2. par. cap. 6 d. 9. dubio 2. Suarez, & alij locis citatis.

11 Tertiò, licitū esse persuadere excommunicato, vt satisfaciat parti læsæ, vel reipublicæ.

12 Quartò, licitum esse petere consilium ab excommunicato pro se, vel pro alijs, modo non adsint alij non excommunicati, qui æquè bene valeant hoc munus præstare. Ità Suarez, d. 15. sect. 3. num. 9. & alij.

13 Quintò, licitum esse petere suum creditum ab excommunicato vitando, vel prosequi societatem antea initam. Ità communiter DD.

14 Sextò, licitum esse à medico excōmunicato vitando petere auxilium, & medicinas.

15 Septimò, licitum esse excommunicato vitando petere priuatim suum creditū à debitore; sicut enim ipse debitor tenetur soluere suo creditori excommunicato; cum obligatio soluendi debitum sit obligatio iuris naturalis, quæ non tollitur per præceptum Ecclesiæ non participandi cum excommunicato; ità etiam ipse creditor excommunicatus potest priuatim petere suum creditum. Ità Couarruuias, Ad regulam Peccatum 1. par. num. 8. Lessius, lib. 2. cap. 16. dubio 9. Auila 2. parte, cap. 6. d. 11. dubio 4. & alij, Contra Sayrum, lib. 2. cap 9. num. 20. & 21. & alios, asserētes debitorem posse solutionem differre, donec excommunicatus Ecclesiæ reconcilietur.

Dixi posse priuatim petere; quia si excommunicatus petat solutionem in iudicio non admittetur, cap. Quia, de exceptionibus, in sexto; quamuis fortè in tribunalibus sæcularibus hoc non sit in vsu teste Couarruuia.

Ex quo patet à fortiori debitorem teneri suo creditori, quamuis excommunicato, soluere pecuniam, quam promisit cum iuramento; etiamsi interim creditor denūcietur excommunicatus, & nondum sit absolutus. Ità Syluest. verbo Excommunicatio 5. quæsito 124 & alij, Contra Sayrum loco cit. & Vgolinum, tab. 2. cap. 20. §. 2. num. 2. Ratio est primò, quia si non tenetur, maximè

mè quia non poteſt communicare cum excommunicato; ſed hæc ratio non valet in hoc caſu; licitum enim eſt communicare cum excõmunicato propter vtilitatem temporalem ipſius excommunicati; propterea debitor, qui non ſoluit creditori intra præfixum terminum, poſitum ſub excommunicatione latæ ſententiæ, incurrit excommunicationem; etiamſi creditor intra talem terminum fuerit excommunicatus; quamuis Sayrus, num. 20. ſentiat oppoſitum. Secundò, quia ſequeretur ipſum debitorem labẽtem in excommunicationẽ, non teneri ſoluere debitum ſuo creditori, quandiu debitor exiſtit in excommunicatione; hoc autem falſum eſt. Tertiò, quia nullo iure probatur debitorem non teneri ſoluere ſuo creditori excommunicato; nam caput, Nos Sanctorum 15. q. 6. & alia iura, quæ contra nos adduci poſſent, loquuntur de debito fidelitatis, & obſequij; non verò de alijs debitis; & cum ſint iura pœnalia, ſtrictè explicanda ſunt. Ità Leſſius, & Auila locis citatis.

16 Addit Auila loco cit. cum Armilla verbo Excommunicatio, num. 55. contra Innocentium, cap. Cum voluntate, de ſententia excommunicationis, poſſe recipi legatum relictum ab excommunicato vitando, vt oretur pro anima ipſius; nam hoc legatum piè explicandũ eſt de oratione priuata, quæ licitè fieri poteſt pro excommunicato. Immò addit idem Auila poſſe recipi legatum, quamuis relictum ſit, vt pro excommunicato oretur oratione publica; nam conditio turpis habetur pro non adiecta in legatis, vt ait Syluester verbo Conditio verſus finem. Sed de hac re quid nobis ſentiendum ſit, patet ex dictis, q. 2. pun. 1. §. 1.

17 Quæres ſecundò, quid intelligatur per particulam, Lex.

Reſpondeo intelligi legem, & ius Matrimonij. Matrimonũ dicitur lex, eo quòd vxor ſit ſub lege viri, Argumento Capitis primi, & ſecundi de ſecundis nuptijs.

18 Ex quo patet, licitum eſſe coniugatis, etiam excommunicatis vitandis petere, vel reddere debitum; ſicut enim licitum eſt petere debitum pecuniariũ ab excommunicato, ità etiam licitum eſt petere debitum coniugale; & ſicut licitum eſt reddere debitum pecuniarium creditori excommunicato, ita etiã debitum coniugale. Et hoc verum eſt, inquit Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 6. contra Suarez loco citando, etiamſi vxor contraxerit matrimonium ſciens maritum eſſe excommunicatum; quamuis enim peccauerit, & incurrerit minorem excommunicationem contrahendo Matrimonium cum excommunicato vitando; non tamen peccat petendo, vel reddendo. Ratio eſt tùm quia Matrimonium eſt validum; ex Matrimonio autem valido oritur ius ad petendum, & reddendum. Tùm quia cap. Quoniam multos, permittitur vxoribus manere cum viris excommunicatis, nec in eo capite diſtinguitur de vxoribus factis ante, vel poſt excommunicationem mariti; ergo neque nos diſtinguere debemus. Neque valet dicere delinquentem reportare commodum ex delicto; nam vxor in hoc caſu non propriè reportat commodum ex delicto, ſed ex iure naturæ, & poſitiuo, vt patet ex allatis rationibus.

19 Addo, licitum eſſe vxori communicare cum viro excõmunicato in colloquijs familiaribus, in menſa, & in ijs, quæ pertinent ad domus gubernationem, atque etiam in alijs omnibus obſequijs, quæ vxor præſtabat viro ante ipſius excommunicationem. Ratio eſt tum quia vxor eſt ſubiecta viro, illique debet obedire, nec eximitur ab obedientia per illius excommunicationẽ. Tùm quia difficilis eſſet eorũ ſeparatio. Tùm quia eſſet periculũ fornicationis. Tùm quia cap. Quoniam multos 11. q. 3. & cap. Inter alia abſolutè cõceditur vxori facultas communicãdi cum viro excommunicato. Ità DD. citandi, qui benè aduertunt hanc doctrinam procedere in vxore de præſenti, non verò in

ſpon-

sponsa; cum ipsa nondum sit vxor, nec obligetur ad obsequia sponsi. Ità Caietanus verbo Excommunicatio circa finem. Syluest. verbo Excommunicatio 5. num. 4. Auila 2. par. cap. 6. d. 11. dubio 5. Vgolinus tab. 2. cap. 23. §. 6. num. 1. vbi alios refert.

20 Hic patet, vtrunque coniugem excommunicatum posse simul communicare; neuter enim priuatur mutua communicatione per excõmunicationem. Ità Suarez d. 15. sect. 4. num. 15. & alij communiter.

Excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus vxor non potest communicare cum marito excommunicato.

21 Primus est in his, propter quæ lata est excommunicatio cõtra maritum; nam diceretur communicare in crimine crimiuoso; consequenter incideret in maiorem excommunicationem; quapropter, quando excommunicatio lata est in causa Matrimonij, eo quòd dubitetur, an sit legitimè contractum, non potest vxor petere debitum: sicut enim posito dubio nõ potest petere debitum à viro non excommunicato, vt patet ex dictis de Matrimonio; ita neque petere potest ab excõmunicato. Ità Suarez loco cit. num. 5. Sotus dist. 22. q. 1. art. 4. Vgolinus loco cit. Auila loco citato, & alij plures apud Sanchez de Matrimonio, lib. 9. d. 14. num. 9.

22 Secundus casus est in Diuinis; nàm probabilior Doctorum sententia asserit, vxorem non posse in Diuinis participare cum marito excommunicato vitando; in his enim non videtur subiecta viro.

23 Tertius est, quando vxor petijt diuortium à marito quò ad habitationẽ; tunc enim non potest cum eo communicare; quia non censetur subiecta viro. Videte Sanchez, & Vgolinum locis citatis.

24 Rogabis, vtrùm maritus non excommunicatus possit communicare, cum vxore excommunicata vitanda in ijs omnibus, in quibus ipsa potest cum marito excõicato vitando cõmunicare.

Respondeo affirmatiuè cum Nauarro cap 27. num. 26. Suarez loco cit. num. 14. Sanchez loco cit. num. 26. Vasquez dubio 9. num. 3. Vgolino, Sayro, & alijs locis citatis, Contra Syluestrum loco citato, & alios. Ratio est tùm quia licitum est communicare cum excommunicato, cũ quo societatis contractus initus fuit ante excommunicationem, cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergò multò magis licitum est marito ratione contractus coniugalis communicare cum vxore excommunicata. Tum quia in correlatiuis dispositum in vno locum etiam habet in altero.

25 Quæres tertiò, quid intelligatur per particulam, Humile.

Respondeo intelligi officium seruorum, & subditorum; licitum enim est subditis obedire suis superioribus excommunicatis vitandis, & cum eis cõmunicare vsuali, & ordinaria communicatione, cap. Quoniam multos 11. q. 3. In alijs verò, quæ pertinent ad participationem in crimine criminoso, vel quæ possunt esse causa, vt excommunicatus perseueret in excommunicatione, non licet communicare, vt per se patet; quilibet enim cauere debet propriam culpam, & proximi scandalum.

26 Hinc sequitur primò, religiosos professos, aut etiam nouitios posse obedire suis superioribus, & Prelatis excõmunicatis vitãdis. Ità Sotus, Vasquez, Auila, & alij locis citatis, Contra Paludanum, & alios apud Suarez, d. 15. sect. 7. num. 2. Ratio est quia superior per excommunicationem non amittit potestatem ad gubernandam domum, & religionem, nec inferior eximitur à subiectione per excommunicationem sui superioris.

27 Secũdò, milites posse in bello participare cum duce exercitus excommunicato vitando.

28 Tertiò, filios adoptiuos, vel carnales etiam illegitimos posse generaliter communicare cum suo patre excõmunicato vitando. Immò Vgolinus tab. 2. cap.

cap.23. §. 7. & alij, hanc doctrinam extendunt ad filios emancipatos. Sed contrarium mihi verius videtur cum Auila dubio 6. Suarez sect. 5. num. 3. & alijs. Concedo quidem filium emancipatum posse cum patre excommunicato communicare in ijs, quæ pertinent ad filiũ, vt filius est, vt ad obedientiam, & reuerentiam erga patrem; nego tamen posse communicare quo ad alias actiones; quare filius emancipatus extra domum habitans, non potest de nouo habitare, & alias familiaritatis actiones exercere cum patre excommunicato vitandoq; in his enim non est illi subiectus.

29 Si quæras, quinam veniant nomine filiorum in hoc loco.

Respondeo, venire non solum filium masculum, sed etiam fœminam etiam illegitimam, vel adoptiuam: immò veniunt etiam alij affines, qui sunt loco filiorum, vt gener, nurus, priuignus, vel priuigna; istæ enim personæ nomine filiorum veniunt in hoc priuilegio participandi cum superiore, eo q; beneficium Principis latissimè explicandum sit, cap. Cum dilecti de donationibus, & cap. Cum olim de verborum significatione.

30 Hinc patet, quis intelligatur nomine patris; intelligitur enim non solum pater verus, & immediatus; sed etiam auus, abauus, &c. præterea mater, aua, nouerca, socera, &c.

Ex quo fit, vt gener possit communicare cum socero excommunicato, & è contra.

31 Quartò, seruos, & famulos, qui ante excommunicationem erant subiecti domino excommunicato, posse generaliter communicare cum suo domino, ac si non esset excommunicatus, siuè gratis, siuè pretio inseruiant, vt patet ex cap. Quoniam multos, vbi generaliter conceditur communicatio in humanis. Ità Henriquez, cap. 22. num. 3. Vgolinus loco citato Sayrus, cap. 14. & alij, qui hanc doctrinam extendunt etiã ad famulos rusticanos, idest ad agricolas erga suos dominos excommunicatos; isti enim possunt cum dominis cõmunicare, quatenus exigit cultura; famuli verò, qui ppriè sunt famuli, possunt generaliter communicare, vt dictũ est, modò non communicent, & participent in his, propter quæ domini fuerunt excommunicati.

32 Vtrùm verò famuli, qui post excõmunicationem domini scienter, & absque necessitate cęperunt inseruire domino excommunicato, possint cum eo communicare, peculiaris est controuersia. Nauarrus.n. cap. 27. num. 27. Vgolinus loco cit. §. 9. Sayrus, cap. 14. num. 8. & alij, quos citat, & sequitur Suarez, d. 15. sect. 5. num. 13. existimant nõ posse, si absque necessitate cæperunt inseruire excommunicatis, scientes ipsos esse excommunicatos. Secus, si cum necessitate, & absque culpa cæperunt inseruire. Sententia horum DD. probabilissima est.

Sed contraria meo iudicio non caret probabilitate. Ratio est tum quia filius naturalis, vel illegitimus potest cõmunicare cum patre excommunicato, quãuis genitus fuerit eo tempore, quo pater erat excommunicatus. Tum quia idem dictum est de coniugibus, qui cõtraxerunt in excommunicatione. Tum quia Gregorius in cap. Quoniam multos, absolutè loquitur, & hanc conditionem non requirit; sed potius absolutè concedit filijs, seruis, ancillis, & alijs subditis facultatem communicandi cum suis patribus, dominis, &c. modo non seruiant in crimine criminoso, aut cum periculo propriæ subuersionis, vel cum periculo, vt excommunicatus perseueret in sua contumacia. Quare mihi videtur probabile famulũ, qui necessitate non cogente cępit inseruire domino excommunicato, posse cũ eo communicare; quamuis peccauerit obligando se ad illi seruiendum.

33 Quintò, pupillum posse communicare cum tutore excommunicato, quandiu existit sub illius cura, & tutela, & est commensalis; tutor enim in hoc casu sustinet personã patris; quãdo

verò

verò tutor separatus est à pupillo, nec est cum eo commensalis, potest pupillus communicare solum in ijs, quæ ad tutelæ munus pertinent. Ità Suarez loco cit.num.8. & alij.

34 Sextò, filios spirituales non posse communicare cum patribus spiritualibus, cum quibus habent cognationem spiritualem ratione Baptismi ab ipsis collati, vel ratione susceptionis in Baptismo. Ratio est tùm quia Iura non loquuntur de huiusmodi filiatione. Tùm quia non extat vlla necessitas, quæ illos excuset à communicatione, vt suppono. Ità Suarez loco citato, & alij.

35 Septimò, seruum non posse per se, & directè communicare cum alio seruo excommunicato vitando, nec fratrem cum alio fratre; nullum enim habent priuilegium simul communicandi, nec vnus est alteri subiectus. Ità Suarez loco cit. num.23. Felinus, & alij; quamuis aliqui oppositum senserint.

Dixi per se, & directè; nam per accidens communicare possunt, quatenus eidem domino debent inseruire, vel cõmunicare, & habitare cum eodem patre. Ità Vgolin.tab.2.cap.23.§. 8.& alij communiter.

36 Octauò, Clericos, dum sunt in famulatu sui Episcopi, posse suo Episcopo excommunicato inseruire; alios verò Clericos non posse, vt patet ex cap. Miratus dist. 93. Ità Syluester Verbo Excommunicatio 5. num.4. Auila loco citato dubio 8. Suarez, sect.7. Sayrus loco citato, num.15. Vgolin. loco citato, §.9.& alij.

37 Sed modo difficultas est primò, vtrùm prædictæ personæ communicare possint in Diuinis cum dominis, patribus, vel superioribus excommunicatis.

Respondeo posse communicare prætando ea, quæ concernunt subiectionem, & ministerium, seu famulatum, cap. Solitæ de maioritate, & obediẽtia; vnde famulus potest recitare officium cum domino excommunicato, aut cum eo Missam audire, si ab eo vocetur ad hoc faciendum. Similiter famula comitari potest dominam excommunicatam; & Clericus conductitius videtur posse inseruire suo domino Sacerdoti Sacrum facienti; hæc enim videntur ministeria, & officia famulatus. Non tamen licet filio, quamuis sit Parochus, ministrare Sacramenta patri excõmunicato vitando, nec coram eo Diuina facere; nam hæc communio non illi competit ratione coniunctionis naturalis, vel subiectionis, aut superioritatis. Ità Suarez loco citato sect.5. nu.22. Sayrus, num. 19. Auila ex parte dubio 6. Henriquez loco citato, cap.22. num. 3. Vgolinus, tab.2. cap.23.§.2. quamuis aliqui absolutè concedãt subditos posse cum dominis excommunicatis participare in Diuinis. Ità Nauar. & Caietanus apud Henriquez loco citato littera G. & littera H.

38 Secundò, difficultas est, vtrum domini, Prælati, & patres possint communicare cum suis famulis, & filijs excommunicatis vitandis, sicut ipsi famuli subditi communicare possunt cũ suis dominis, & patribus excõicatis.

Respõdeo affirmatiuè cum Vasquez dubio 9. num. 3. Sayro num. 21. Henriquez, Vgolino, & alijs locis cit. Contra nonnullos alios. Ratio est tùm quia sicut Ius concessit huiusmodi priuilegium inferioribus respectu superiorũ excommunicatorum, ità videtur concessisse superioribus respectu inferiorũ excommunicatorum; nam in correlatiuis dispositum in vno locum etiã habet in altero. Tùm quia superiores non debent priuari iure suo propter excommunicationem subditorum. Tum quia plurimi alioquin sequerentur scrupuli.

39 Ex quo patet, patrem posse communicare cum filio excommunicato, & magistrum nouitiorum cum nouitijs excommunicatis; magister enim nouitiorum cẽsetur eorum pater spiritualis.

Addo cum Suarez non solum superiores non excommunicatos posse communicare cum inferioribus excommu-

nicatis; sed etiam superiores excommunicatos posse cum ipsis communicare. Ratio est tùm quia sicut hoc fieri potest à marito excommunicato cum sua vxore, ità etiam videtur fieri posse à superiore excõmunicato cum suo subdito. Tùm quia frustra concessum esset inferiori communicare cum suo superiore excommunicato, si ipse superior excommunicatus prohiberetur communicare cum suis inferioribus.

40 Tertiò, difficultas est, vtrùm, vassalli possint communicare cũ suis Principibus temporalibus excommunicatis vitandis.

Respondeo negatiuè, vt patet ex cap. Nos Sanctorum, vbi hoc peculiariter sancitum est; Ius enim eximit subditos ab onere, quo se astrinxerunt ad seruiẽdum domino ex fidelitate, illosque eximit à iurisdictione subiectionis; cum dominus tunc temporis sit suspẽsus ab vsu iurisdictionis. Excipitur solutio tributorum, quæ Principi debentur quandiu Princeps non priuatur dominio temporali; tributũ enim est quoddam debitum; debitum autem soluendum est creditori. Ità Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 4. & cap. 22. num. 3. Vgolinus cap. 23. §. 9. Suarez d. 15. sect. 6. & 7. Sayrus loco cit. & alij apud Henriq.

41 Quæres quartò, quare in carmine recensito addatur illa particula, Res ignorata.

Respondeo addi, vt sciamus à peccato, & ab excommunicatione minori eos excusari, qui cum ignorantia inculpabili, vel cum inaduertentia communicant cum excommunicato vitando; nam ignorantia, & inaduertentia excusat à peccatis, & à censuris, vt patet tùm ex dictis de legibus; tùm ex cap. Quoniam multos 11. quæst. 3. & cap. Apostolicæ de clerico excommunicato. Ità Nauar. Suarez, Vgolinus, Sayrus, Henriquez locis cit. & alij apud Sanchez lib. 9. de Matrimonio d. 32. q. 6. Immò Suarez d. 15. sect. 3. num. 5. existimat quamcumque ignorantiam excusare ab incurrenda minori excommunicatione, quæ incurritur participando cũ excommunicatis; nisi ea ignorantia sit affectata; Ratio est quia culpa participationis cum excõmunicatis in rebus communibus regulariter est tantummodo venialis, & per ignorantiam ità extenuatur, & minuitur, vt non videatur digna pœna minoris excommunicationis.

Sed doctrina Suarez mihi nõ probatur; nam Ecclesia imposuit minorem excommunicationem absolutè propter participationem cum excommunicato vitando, quoties illa participatio est peccaminosa; est autem peccaminosa, quando fit ex ignorantia culpabili; propterea petenda est absolutio, vt concedit etiam ipse Suarez, saltem ad cautelam.

42 Rogabis primò, vtrùm dubitans alterum esse excommunicatum teneatur illum euitare.

Respondeo distinguendo. Vel dubitat illum esse excommunicatum, & simul etiam dubitat esse denunciatum. Vel solum dubitat esse denunciatum, sciens esse excommunicatum. Si dubitat esse excommunicatum, & simul etiã esse denunciatum, non potest, nec debet illum euitare; nam euitando exponeret se periculo faciendi illi iniuriam, & priuandi illum iure suo; fieri enim potest, vt non sit excommunicatus, vt bene ait Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. num 69. ad finem. Suarez loco citato num. 4. & alij. Si verò dubitat, aut nescit esse denunciatum sciens esse excõmunicatum, potest illum euitare, si velit; nam cum certò sciat esse excommunicatum, non tenetur cum illo communicare; excommunicatus enim, quãtum est ex se, priuatus est communione fidelium. Verùm licet possit illum euitare, si velit, nihilominus regulariter loquendo non tenetur euitare, cum non teneatur euitare, nisi excommunicatũ denunciatum, vel notorium Clerici percussorẽ, vt patet ex Concilio Constantiensi, in quo fidelibus concessa est facultas communicãdi cum excõicatis

tole-

tolerantis; ad euitanda scandala, &c. Regulariter igitur non tenemur euitare excommunicatum, quem dubitamus esse denunciatum, seu vitandum, exceptis aliquibus casibus. Primus est, quādo imminet periculum scandali. Secūdus est, quando periculum est faciendi actum irritum communicando cum excommunicato, quamobrem certo sciēs aliquem Sacerdotem esse excommunicatum; sed dubitans illum esse vitandū, non potest illi confiteri peccata sua, seclusо scandalo, vel alia iusta causa; nam fieri potest, vt re vera ille Sacerdos sit excommunicatus vitandus; & consequenter inualidam conferat absolutionem defectu iurisdictionis, cuius vsu caret excommunicatus vitandus. Ità Suarez loco cit. num. 6. Auila 2. par. cap. 6. d. 11. dubio 2. & alij.

43 Ex dictis sequitur primò, me teneri eum euitare, qui mihi suo proprio ore dixit se esse excommunicatum vitandum; non enim possum excusari titulo ignorantiæ; cùm habeam moralē certitudinem. Ità Sylvester verbo Excommunicatio quinto num. 28. & alij.

44 Secundò, me teneri eum euitare, quem noui per publicam famam esse excommunicatum vitandum. Ità Sanchez loco citato num. 63. & alij. Si verò hoc non noui per publicam famam, sed à paucis audiui eum esse excommunicatum vitandum, non teneor, inquit Auila, euitare; eo quòd non tenear credere illum esse excommunicatum vitandum.

Sed mihi probabilius dicendum videtur esse vitandum, si à duobus fide dignis audiui, esse excommunicatum vitandum; nam duobus testibus fide dignis credendum est, vt patet ex dictis de matrimonio, & in 8. decalogi præcepto.

45 Tertiò, Confessarium non teneri vitare excommunicatum, quem nouit solùm in Confessione esse excommunicatum vitandum; censetur enim laborare ignorantia excommunicationis illius; cum scientia in Confessione habita sit loco Dei, nec Confessarius possit illa scientia vti extrà Confessionem, absque violatione sigilli Confessionis. Ità Auila loco cit. dubio 11. Couarruuias cap. Alma mater j. par. §. 2. Suarez disp. 15. sect. 3. num. 6. Sayrus lib. 2. cap. 14. num. 26. Henriquez lib. 13. cap. 6. num. 2. & alij.

46 Quartò, illum esse vitādum, quem Parochus dicit esse vitandum, ostendēdo litteras denunciatorias; Parochus enim maiorem facit fidem ostendendo litteras denunciatorias, quam faciat publica fama. Secus dicendum est, si mihi ore, tantùm dicat esse vitandum non ostendendo litteras denūciatorias. Ratio est quia non teneor illi credere; cum vni testi, etiam fide digno, necessario non credatur, cap. Cum à nobis. Si tamen fidem præstarem Parocho, credendo esse vitandum, tenerer euitare; non enim excusarer ignorantia. Ità Nauarrus num. 22. Auila loco cit. Sanchez libro 2. de Matrimonio disp. 93. núm. 36. & alij.

47 Quintò, me non teneri eum euitare, quem fama publica constat percussisse Clericum; sed non constat, an percusserit notoriè notoreitate facti; sicut enim non teneor eum euitare, quem constat esse excommunicatum, sed nescitur, vel dubitatur, an sit denunciatus; ità neque teneor eum euitare, quē constat contraxisse excommunicationem ob Clerici percussionem; sed non constat, an ea percussio notoria fuerit notoreitate facti. Ità Auila loco citato concl. 3. ad finem.

48 Sextò, me non posse in sententia Auilæ loco citato dubio 12. & aliorum hic Mediolani publicè vitare eum, qui alibi, E. g. Romæ denunciatus est excommunicatus; sed hic nescitur esse excommunicatus, vel saltem à paucis scitur. Ratio est tùm quia illum diffamarem publicè euitando. Tùm quia manifestās delictum alterius occultum in eo loco peccat, quamuis illud delictum sit alibi publicum; ergo idem dicendū videtur in proposito casu; vitans enim

excommunicatum publicè manifestaret illius delictum.

Sed contrarium mihi dicendum videtur iuxta doctrinam de detractione traditam. Ratio est tum quia experientia constat delicta vnius publica in vno loco perscribi ad alia loca. Tùm quia delinquens amisit ius ad suam famam per publicitatem, seu notitiā publicam delicti. Tùm quia tenemur obedire præcepto superioris præcipientis vitandum esse excommunicatum non toleratum. Tùm quia excommunicatus facilius resipiscet, si vbique euitetur.

Neque obstat, ipsum excommunicatum hoc malè accepturum, & inde tristitiam passurum; hoc enim sibi debet imputare; cum ego habeam ius permittendi illius contristationem ob præceptum Ecclesiæ, & ob ipsius excommunicati vtilitatem. Ità sentire videtur Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 8. num. 2. & hinc patet responsio ad rationes Auilæ.

49 Rogabis secundò, vtrum dubitans se esse excommunicatum debeat se tāquam excommunicatum gerere, seque abstinere à participatione, & consortio aliorum. Pro intelligentia huius difficultatis.

Notandum est, aliud esse dubium iuris, aliud facti. Dubium iuris contingit, quando aliquis dubitat latam esse excommunicationem contra committentes tale delictum. Dubium facti contingit, quando quis nouit latam esse excommunicationem ob tale delictum; sed dubitat vtrum ipse tale delictum perpetrarit. Hoc posito.

Respondeo primò, in dubio iuris neminem teneri se tanquam excommunicatum gerere, si adhibuit sufficientē diligentiam ad veritatem assequēdam, eaque adhibita, adhuc in dubio persistit. Ità Suarez loco cit. sect. 5. Clauis Regia, lib. 1. cap. 13. num. 25. & lib. 2. de censuris, cap. 14. num. 28. Rebellus 2. parte, lib. 1. sect. 2. fol. mihi 200. & alij. Contra Salas 1. 2. q. 21. tractatu 8. disp. vnica, sect. 5. Vasquez 1. 2. d. 66. cap. 1. & alios apud Sanchez loco citāto, existimantes tutiorem partem eligendam esse in dubio extra materiam iustitiæ. Sed probabilius est, & benignius, quod nos asserimus. Ratio ergò, cur nemo in dubio iuris iudicandus sit excommunicatus est, tum quia in dubio iuris fauēdum est possidenti suam libertatem. Tùm quia forum exterius non iudicaret illum excommunicatum. Tum quia lex non obligat, nisi sit sufficienter promulgata; in dubio autē iuris, idest quādo dubitatur legem aliquā latam esse, ex nō censetur sufficiēter promulgata.

Respondeo secundò, in dubio facti censendum esse excommunicatum, si sequamur sententiam Azorij 1. par. lib. 2. cap. 19. quęsito 10. Suarez, Rebelli, Vasquez, Clauis Regiæ locis citatis, & aliorum idem existimantium in dubio suspensionis, interdicti, & irregularitatis.

Si verò sequamur sententiā Sanchez in summa, lib. 1. cap. 10. num. 54. & aliorum, quos infra referam in simili de dubio irregularitatis, dicendum est nō solum in dubio iuris, sed etiam in dubio facti neminem censendum esse excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum. Ratio est tum quia in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem; nam in criminibus dubijs potius fauendum est reo, Regula. Cum sunt. De regulis iuris. Tum quia in foro externo non iudicaretur excommunicatus; ergo neque iudicandus est in foro conscientiæ; idem enim in vtroq; foro iudicandum est, quando forū exterius non innititur falsæ præsumptioni. Sententia Sanchez mihi magis placet, & est conformior nostris principijs relatis in tractatu de Peccatis, q. 6. Puncto 4.

Neque obstat caput. Ad audientiam, & caput Significasti de homicidio, vbi deciditur in dubio facti iudicandum esse irregularem; nam illi textus expressè loquuntur de irregularitate in dubio facti homicidij, non verò loquuntur de censuris. Immò Henriquez, lib. 14. cap.

14.

14. num. 3. & alij, quos refert Rebellus 2. par. lib. 1. q. 3. sect. 2. num. 13. existimant, neque in dubio æquali facti censendũ esse aliquem irregularẽ; sed solũ quando verisimilis creditur commissum fuisse delictum; Caput enim Significasti secundo de homicidio videtur solum procedere, inquiunt ipsi, quando verisimilius creditur commissum fuisse homicidiũ. Sed de hac re infra disp. 7. quæst. 1. pun. 4.

50 Ex his sequitur primò, eum, qui dubitat, an excommunicatio lata sit ob tale delictum, vel an Iudex tulerit sententiam excommunicationis, non teneri se tanquam excommunicatum gerere, si adhibita debita diligentia, non comperit latam esse excommunicationem; habet enim dubium iuris.

51 Secundò, eum, qui dubitat se Clericum percussisse, non teneri se tanquã excommunicatum gerere, nec teneri petere absolutionem, si adhibita sufficienti diligentia non valuit dubium speculatiuum deponere.

Ex quo vlterius patet, illum non esse vitandum, qui dubitat an Clericũ percusserit; possidet enim ius participandi cum fidelibus, nec debet suo iure priuari. Secus dicendum est, si per famã, vel testes fide dignos constet Clericum percussisse notoriè; tunc enim nõ dicitur adesse dubiũ; sed moralis certitudo.

52 Vtrùm verò aliquis teneatur se tanquam excommunicatũ gerere, quãdo constat latam esse excommunicationem; sed dubitatur an fuerit iusta, vel an fuerit lata ex iusta causã, vel an Iudex, qui est in possessione iudicandi, legitimam habeat auctoritatem, vel an habuerit animum excommunicandi, vel vtrùm seruauerit debitam formam, seu modum procedendi, constat ex dictis de legibus, & de restitutione q. 2. p. 12. ad finem. Certum enim est teneri se tanquam excommunicatum gerere; nã possessio stat pro excommunicatione, quam constat latam esse.

53 Tertiò, sequitur, eum non censeri excommunicatum, contra quem lata est excommunicatio sub conditione; sed dubitatur an cõditio sit adimpleta. Ratio est quia possessio stat pro illo, de quo dubitatur, an sit excommunicatus, & illa conditio, cum sit quid facti, non præsumitur, vt ait Sanchez loco citato num. 58. & Menoch. lib. 3. præsumpt. 135. fol. mihi 264.

54 Quartò, illum iudicandum esse excommunicatum vitandum, quem constat antea fuisse denunciatum excommunicatum; sed modò dubitatur, an fuerit absolutus. Ratio est quia in hoc casu non dicitur adesse dubium iuris, vel facti excommunicationis; sed de ea constat, & pro ea stat possessio, nec ius præsumit absolutionem fuisse collatã, nisi probetur. Ità Syluester verbo Excommunicatio 5. num. 26. Nauar. cap. 27. num. 16. Auila loco citato dubio 11. concl. 6. Suarez d. 15. sect. 3. nu. 7. & alij.

55 Rogabis tertiò, quæ notitia absolutionis requiratur, vt communicare, & habitare possimus cum eo, quem antea excommunicatum vitandum esse constabat.

Respondeo sufficere probabilem certitudinem; sicut enim non sufficit dubitare aliquem esse denunciatum excommunicatum ad hoc, vt teneamur ab illius consortio abstinere; ità non sufficit, vt possimus vti ipsius consuetudine; sufficit tamen certitudo moralis; quia moralis certitudo excludit dubium, & purgat periculum peccandi.

56 Hinc sequitur, me posse in sequẽtibus casibus participare cum eo, qui antea excommunicationis vinculo detinebatur.

Primò, quando multum temporis pertransijt, & probabiliter credere possum consideratis circunstantijs excommunicatum obtinuisse absolutionem, vt accidit, quando iam annus elapsus est, illumque video cum cæteris communicare; cum alioquin sit bonę famę.

Secundò, quando noui ipsum tempore Iubilei, aut Sacerdoti facultatem habenti circa eam excommunicationẽ confessum fuisse. Ità communiter DD.

Tertiò, quando, qui detinebatur excommunicatione, testatur se absolutum, modo probabiliter credam ipsum non mentiri.

Quartò, quādo testis omni exceptione maior, aut illi æquiualens testatur excommunicatum fuisse absolutum; possum enim illi præstare fidem.

Quintò, quando communiter habetur pro absoluto, & de eius absolutione publica extat fama; sicut enim fama publica excommunicationis, & denunciationis sufficiens causa est ad euitandum excommunicatum; ità fama absolutionis publica sufficit ad participandum. Ità Vgolinus tab.1.cap. 23. Suarez, disp.15. sect. 3. num. 7. Henriquez lib.13.cap. 6. Nauar. cap. 27. num. 36. Auila loco cit. dubio 11. ad finē, & alij.

57 Quæres quintò, quid intelligatur per particulam, Necesse.

Respondeo, intelligi necessitatem excusantem à peccato, participando cum excommunicato vitando, & excusantem ipsum excōmunicatum cum alijs participantem. Ratio est tum quia, sicut vtilitas excusat participātes cum excommunicato, & excommunicatum cum alijs participantem; ità multò magis necessitas sufficientem exhibet excusationis causam. Tùm quia ita colligitur ex cap. Quoniā multos, 11. quæst. 3. Et hic sermo est non solum de necessitate spirituali; sed etiam de temporali, siuè pertineat ad victum, siuè ad vestitum, siuè ad habitationem; nec solū sermo est de necessitate extrema; verùm etiam de alia, quam ex cōsilio tenemur subleuare; non enim credibile est Ecclesiam velle obligare contra Diuina, & naturalia consilia. Ità communiter DD. apud Vgolinū tab.2.cap.23.§. 11. apud Auilam loco citando, apud Sayrum loco cit. num. 30. apud Suarez nu. 8. & apud Henriquez lib.13.cap.23.

58 Hinc sequitur primò, me posse eleemosynam tradere excōmunicato vitando, qui ea indiget ad vitam iuxtà sui status conditionem commodè traducendam.

59 Secundò, me posse excommunicato vitando equum tradere, quo ipse indiget ad iter faciendum; cum alioquin non soleat iter pededentim facere. Eadem ratione ego possum petere equum, aut hospitium ab excommunicato vitando; sicut etiam indigens potest ab eodem petere eleemosynam, quando eam commode nequit explorare ab alio non excommunicato, vt patet ex cap. Quoniam multos 11. quæst. 3.

Excipiuntur Prædicatores, & Confessores, quibus competit ius petendi eleemosynam ab excommunicato vitando, etiamsi ab alijs eam possint obtinere, cap. Cum voluntate de sententia excommunicationis. Ita Sayrus lib. 2. cap.14. num. 30. Auila d.11. dubio 12. & alij.

60 Tertiò, me posse in graui necessitate petere consilium ab Aduocato excommunicato, vel à medico, quando non adest alius, à quo valeam consiliū obtinere.

61 Quartò, licitum esse communicare cum excommunicato vitando, quando communicatio necessaria est ad pacem aliorum conciliandam, vel ad scandalum euitandum. Ratio est tum quia, adest sufficiens necessitas. Tum quia quando duo præcepta cōcurrunt, quorum alterum est grauius, grauius præferendum est minori; grauius autem, & maius præceptum est præceptum vitandi scandalum, & procurandi pacē, quam non communicandi cum excommunicato.

62 Quintò, eum, qui per metum grauem communicare cogitur cum excōmunicato excusari à peccato; censetur enim existere in graui necessitate, nec Ecclesia obligat cum tanto incōmodo.

Ex quo patet à fortiori, eum excusari, qui per vim cogitur Diuinis interesse coram excommunicato, in quo casu aduertendum est, eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, vt benè ait Auila dubio 13. Sayrus loco cit. num. 44. Henriquez, libro 13. cap. 13. num. 4. & alij

Con-

Contra Caietanum verbo Excommunicatio in fine. Ratio est tum quia obturando aures, vel claudendo oculos, nō propterea nō diceretur interesse Missæ; cùm etiam surdus, & cęcus possint Missæ interesse. Tùm quia non est credibile Ecclesiam velle hoc illi onus imponere. Quare, si non potest commodè discedere, debet reuerenter interesse, & Eucharistiam adorare potest. Non tamen propter necessitatem, vel metū potest facere aliquid intrinsecè malū, vt benè ait Suarez loco cit. num. 8. Vasquez tractatu de excōmunicatione dubio 7. & patet ex dictis de Peccatis.

63 Sextò, me non teneri dissoluere contractum societatis initum cum excommunicato ante excommunicationem; sed posse societatem continuare, & prosequi ad præcauendum, & euitandum damnum. Ità Syluest. excommunicatio tertio, num. 3. & alij apud Auilam dubio 13.

PVNCTVM VII.

De priuatione communicationis in actionibus fori Ciuilis.

1 *An excommunicatus vitandus priuetur iurisdictione.*
2 *An gesta per Iudicem excommunicatum vitandum sint inualida.*
3 *Quomodo peccet excommunicatus ferens sententiam.*
4 *An excommunicatus validè possit eligi in Iudicem.*
5 *An excommunicatus possit esse actor in Iudicio.*
6 *An excommunicatus possit accusare.*
7 *An excommunicatus possit se defendere in Iudicio, aut appellare a sententia.*
8 *An excommunicatus possit alium conuenire in Iudicio.*
9 *An excommunicatus agens in iudicio repelli debeat a Iudice, quando hoc non opponitur ab aduersario.*
10 *An valida sint gesta per actorem excommunicatum vitandum, quando a Iudice, aut aduersario non fuit reiectus.*
11 *An excommunicatus possit ferre testimonium.*
12 *An validum sit testimonium excommunicati vitandi.*
13 *An excommunicatus possit exercere officium aduocati, aut procuratoris, & an eius gesta valida sint.*
14 *An validum sit matrimonium celebratum a procuratore excommunicato vitando nomine alterius.*
15 *An valida sint gesta per tutores, & alios administratores excōmunicatos.*
16 *An excommunicatus, qui exercuit officium aduocati, teneatur ad restitutionem pretij accepti.*

PLures personæ concurrunt in foro iudiciali, Iudex, Actor, reus, Notarius, testes, Aduocatus, ac Procurator: De quibus singulis breuiter nobis agēdum est in hoc Puncto. Et primò quæremus, vtrùm Iudex excommunicatus vitandus priuatus sit iurisdictione. Secundò, vtrum excommunicatus possit esse Actor, vel defensor. Tertiò, vtrùm excommunicatus possit esse testis. Quartò, vtrùm excommunicatus possit esse Aduocatus, ac Procurator.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnis Iudex, tàm Ecclesiasticus, quàm sæcularis, priuatur vsu iurisdictionis pro tempore, quo remanet excommunicatus vitandus. Ità communiter DD. Ratio est tum quia communi consuetudine receptus est hic effectus excommunicationis. Tum quia æquum non est, vt qui repellitur ab Ecclesia iurisdictionem habeat in Ecclesiæ membra. Tum quia ità colligitur ex cap. Quia de exceptionibus in sexto, & ex cap. Tanta de excessibus Prælatorum.

2 Hinc sequitur primò, inualida esse gesta per Iudicem excommunicatum vitandum; nam acta sine facultate, &

iurisdictione inualida sunt.

3 Secundo, Iudicem excommunicatum vitãdum mortaliter peccare ferendo sententiam; nam vsum iurisdictionis, quem non habet, sibi vsurpat, actumque facit irritum, & inualidum. Iudex verò excommunicatus toleratus faciliter excusari potest à mortali ferẽdo sententiam iuxta sententiam Henriquez, Auilæ, & aliorum supra relatã; quamuis probabilius sit, & tutius asserere à mortali non excusari; eo q actio iudicandi, quæ prohibetur excommunicato, per se videatur valdè grauis, & sufficiens ad peccatum mortale.

4 Quæres, vtrum excommunicatus validè possit eligi in Iudicem, vel assumi ad aliam dignitatem temporalem habentem adnexam iurisdictionem.

Respondeo, solutionem huius quæsiti colligi posse ex supra dictis Puncto 4. §. 1. Nihilominus, vt hæc doctrina melius intelligatur, dico duplicem esse sententiam.

Prima est Suarez disp. 16. sect. 2. num. 3. & aliorum affirmantium validè, sed illicitè eligi, & assumi. Ratio, cur validè eligatur est, tum quia nullus textus irritat ipso facto collationem dignitatis, cui est adnexa iurisdictio secularis. Tùm quia experientia constat dignitatem secularem acquiri ab excommunicato iure hæreditatis, & successionis; nam excommunicatio non priuat iure successionis, ergo potest excommunicatus etiam ad dignitatem secularem eligi. Tum quia non valet argumentari à collatione dignitatis Ecclesiasticę ad collationẽ dignitatis secularis; cum odia restringenda sint non amplianda.

Ratio verò, cur electio, ac collatio dignitatis secularis facta excommunicato sit illicita, desumitur ex capite vltimo de Clerico excommunicato ministrante; nam dignitas illicitè confertur ei, cui actiones dignitatis prohibitæ sunt; sed excõmunicato prohibitæ sunt actiones pertinentes ad iurisdictionem temporalẽ; ergo dignitas iurisdictionis temporalis illicitè cõfertur excõicato.

Ex hac sententia sequitur à fortiori. Primò, collationem dignitatis non habentis adnexam iurisdictionem temporalem validam esse; propterea gradus Doctoratus collatus excommunicato validus est. Ratio est tum quia Doctoratus non est propriè dignitas Ecclesiastica. Tum quia non habet adnexam iurisdictionem. Tum quia nullus textus collationem huiusmodi dignitatis inualidam reddit. Tum quia odia sunt restringenda. Itá Vgolinus de excommunicatione, tab. 2. cap. 18. §. 1. Gutierez de matrim. cap. 83. num. 15. Decius, & alij apud Suarez, d. 16. sect. 2. num. 4.

Secundò, validam esse collationem muneris tabellionis factam existenti in excommunicatione; sicut etiam ipsius acta in foro conscientiæ valida sunt, quando fiunt de consensu partium, vt benè ait Suarez loco cit. sect. 5. num. 5. & 9. contra Auilam, & alios apud Sayrum, lib. 2. cap. 5. ad finem, num. 39.

Dixi in foro conscientiæ; quia in foro externo excõmunicatus repelli solet.

Tertiò, validam esse collationem muneris Procuratoris etiam ad causas, & lites iudiciales factam excommunicato, vt patet tùm ex rationibus allatis. Tum quia collatio huiusmodi officij nihil aliud videtur esse, quam quidam contractus; contractus autem celebratus cum excommunicato validus est.

Quartò, excommunicatum vitandũ validè eligi in tutorem, & ipsius acta esse valida iuxta Suarez, d. 15. sect. 8. & alios Cõtra Vgolinum, cap. 14. Sayrum, cap. 7. num. 2. & alios.

Hæc prima sententia est valde probabilis.

Sed mihi magis probatur secũda sententia, quã sequitur Auila 2. par. cap. 6. d. 6. dubio 7. ad finem. Vgolin. tab. 2. cap. 13. §. 13. Sayrus, lib. 1. cap. 5. num 36. Glossa in cap. Venerabilem de electione, & alij.

Hæc sententia probatur rationibus allatis Pun. 4. quæsito 2. primæ Propositionis, & ex cap. Venerabilem citato.

Ex quibus colligitur responsio ad rationes

tiones Suarez; dico enim nos non argumentari à pari, sed ex dispositione iuris in cap. Venerabilem, & ex communiori DD. sententia. Concedo tamen cum ipso Suarez, validam esse collationem earum dignitatum, quæ non habent adnexam iurisdictionem, vt satis constat ex rationibus ipsius Suarez.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 EXcommunicatus quamuis toleratus non potest esse Actor in iudicio in causis ciuilibus, & Ecclesiasticis, siue per se, siue per alium. Ità Nauarrus cap. 27. num. 23. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 4. Vgolinus tab. 2. cap. 15. Auila cap. 6. d. 7. in principio, Suarez d. 16. sect. 3. num. 2. & Sayrus lib. 2. cap. 7. num. 3. Ratio est Tùm quia Concilium Constantiense nullum concessit excommunicatis toleratis fauorem, ac priuilegium; magnum autem fauorem, ac priuilegium reciperet excommunicatus, si posset in iudicio agere. Tùm quia sic habetur cap. Decernimus de sententia excommunicationis.

6 Hinc patet, excommunicatum non posse accusare, nisi forte hoc faciat ex necessitate; hoc.n. nihil aliud est, quam agere.

7 Verũ tamen est, excommunicatum posse se ipsum defendere; quamuis non possit agere in Iudicio; propterea potest probare excommunicatione fuisse inualidam, aut sibi iniuste denegari absolutionem, quam petit, vt colligitur ex cap. Intelleximus de Iudicijs. Ratio est quia iure naturæ cuique competit sua defensio.

Hinc patet, excommunicatum posse appellare a sententia contra se lata; sicut etiam potest obijcere excommunicationem accusatori, testi, &c. dicendo illos esse excommunicatos, modo hoc probet intra octo dies, alioquin condemnandus est in expensis. Ita Henriquez loco cit. cap. 7. num. 4. Vgolinus loco citato cap. 15. Suarez, d. 16. sect. 4. Sayrus loco citato cap. 7. num. 3. & 20. Auila d. 7. in principio, & alij.

8 Ex dictis sequitur, excommunicatum non posse alium conuenire, vel reconuenire in Iudicio, vt patet ex cap. Decernimus citato. Ipsum verò excõmunicatum ab alio conueniri posse in Iudicio certum est; alioquin commodum reportaret ex suo delicto. Verum tamen est, quando conuenitur ab alio, posse per se ipsum respondere, & per se ipsum causam suam defendere; non vero teneri respondere per Procuratorem, ex Sayro cap. 8. num. 20. Suarez, sect. 4. num. 6. & alijs, Contra Auilam loco citato dubio 2. Vgolinum tab. 2. cap. 16. §. 8. & alios. Alioquin non ipse; sed potius ipsius procurator diceretur conueniri.

9 Quæres primò, vtrùm excommunicatus agens in iudicio à iudice repelli debeat, quando exceptio excommunicationis non opponitur ab aduersario.

Respondeo, repellendum esse à Iudice ex vi sui muneris, quando agens in iudicio est excommunicatus vitandus, vt patet ex cap. 1. de exceptionibus in sexto. Ita Suarez loco cit. Auila d. 7. dubio 1. concl. 2. Sayrus, Vgolinus, Henriquez, & alij locis citatis, vbi ostendunt aduersarium, qui opponit excommunicationem alteri, debere illam probare intra octo dies; alioquin Actorem audiri in iudicio, vt habetur in cap. Quia citato.

10 Quæres secũdò, vtrùm valida sint gesta per Actorem excommunicatum facta in iudicio, quando Actor excommunicatus non fuit à Iudice expulsus, vel ei ab aduersario non fuit obiecta, & opposita excommunicatio.

Respõdeo valida esse, siue facta fuerint per excommunicatum toleratum, siue per vitandum cap. 1. de exceptionibus in sexto. Ratio est quia ius non irritat ipsius gesta; quamuis prohibeat excommunicatum in iudicio agere. Ità Suarez, Auila, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

11 EXcommunicatus toleratus licitè potest ferre testimonium, Ratio est

est quia actus testandi ex natura sua vergit in fauorem illius, pro quo præstatur; excommunicatus autem toleratus licitè potest actus in fauorem aliorum prestare;& exercere, modò non sese ingerat sua sponte, vt patet ex supra dictis. Excommunicatus verò vitandus non potest licitè ferre testimonium; eo q; prohibita sit cum ipso communicatio. Excipitur causa fidei, in qua potest testari, & accusare, cap. In fidei fauorem, de hereticis, in 6. Excipi etiã posse videtur causa matrimonij, quæ est valde fauorabilis, vt colligitur ex cap. fin. de sentent. & re iudicata, & ex dictis de Matrimonio, q. 2. pun. 8. Propositione secunda; quamuis Suarez, sect. 6. Vgolinus, cap. 17. num. 2. Sayrus, cap. 7. num. quinto, & alij hoc admittant solum in causa fidei; non verò in causa Matrimonij.

12 Verum tamen est, testimonium excommunicati vitandi validum esse, nõ solùm in iudicio; sed etiam in testamentis, contractibus, & instrumentis. Ratio est quia nullo iure probatur inualidum esse, præsertim accedente consensu iudicis, & illius, contra quem testis adducitur ad testandum; nam in potestate iudicis, & partis est illum expellere, & cum eo nolle communicare, obiecta illi excommunicatione.

QVARTA PROPOSITIO.

13 EXcommunicatus vitandus illicitè exercet officium Aduocati, vel Procuratoris. Ratio est quia participat cùm alijs contra obligationem censurę. Verum tamen est illius acta esse valida. Tum quia non constat vllo iure irritari. Tum quia gesta Actoris, & Rei valida sunt; ergo etiam gesta Aduocati, vel Procuratoris, qui reo patrocinatur valida sunt, nisi repellatur, aut illi opponatur exceptio excommunicationis.

14 Hinc colligi potest, Matrimonium celebratum à Procuratore excommunicato nomine alterius validum esse.

15 Vlterius patet, quid dicendum sit de tutoribus, & alijs assumentibus administrationem tẽporalem; nullo enim iure constat illorum acta esse ipso facto irrita, vt benè ait Suarez, d. 16. sect. 8. quidquid alij dixerint.

16 Si queras vtrum excommunicatus, qui exercuit officium Aduocati, teneatur ad restitutionem pretij accepti.

Respondetur negatiuè, tum quia nullo iure constat ad hoc teneri. Tum quia exercuit opus pretio æstimabile. Ita Suarez, d. 16. sect. 7. num. 3. Auila secunda parte, d. 7. dubio 3. & alij contra Hostiensem, & alios.

PVNCTVM VLT.

De annullatione impetrationis gratiarum, & suspicione, quæ contrahitur ob excommunicationem.

1 *An excommunicatio irritet priuilegia.*
2 *An excommunicatus per annum perseuerans in excommunicatione fiat suspectus de hæresi.*
3 *An beneficiarius persistens in excommunicatione per annum priuari possit beneficijs, quæ possidet.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 EXcommunicatio irritat, & annullat litteras, & rescripta Apostolica, & Processus virtute illorum habitos, excepto casu excommunicationis, & appellationis. Hęc Propositio patet ex cap. 1. de rescriptis in 6.

Aduertendum tamen est primò, hũc effectum hoc tempore non magni pendi; quia in litteris Apostolicis, quæ modo obtinentur, includi solet absolutio ab omnibus censuris ad hunc effectum, vt priuilegia, litteræ, & gratiæ Apostolicæ valeant, excepto casu excommunicationis ob hæresim, vel ob alios casus supra recensitos contractæ; excepto etiam casu, quo quis per annum in excommunicatione insorduit; insorde-

descens enim ex cõtumacia per annum in excommunicatione suspicionem hęresis incurrit; consequenter non videtur frui absolutione generali contenta in rescriptis Pontificijs. Persistens vero in excommunicatione per annũ ob aliquam causam, quæ mereatur excusationem, videtur frui absolutione; nàm vbi cessat ratio culpæ, ibi etiam cessare videtur rigor pœnæ, Argumento cap. 21. de constitutionibus. Ità Suarez d. 17. sect. 1. Saytus lib. 2. cap. 10. Vgolinus tabula 1. cap. 14. §. 3. Couarruuias cap. Alma Mater 1. par. §. 7. Nauar. in cap. Ità quorundam de Iudæis, & alij.

Aduertendum est secundò, prædictũ effectum non extẽdi ad litteras Episcoporum, vel aliorum Prælatorum, aut etiam ad litteras, & rescripta Imperatoris, Regis, & aliorum Secularium. Ratio est tum quià caput primum de rescriptis loqui solum videtur de litteris, & rescriptis Apostolicis. Tum quia vsu, & consuetudine ità comprobatum videtur. Tum quia odia restringenda sunt, quantum verba patiuntur.

Aduertendum est tertiò, prædictum effectum secundum communem sententiam extẽdi ad excommunicatum, quãuis occultum. Ratio est tùm quia caput primum de rescriptis absolutè loquitur de excommunicatione. Tùm quia non est ratio, propter quam restringere debeamus hunc effectum ad excommunicatum publicum; quamuis sentẽtia Archidiaconi oppositum sententis non careat probabilitate, inquit Suarez loco citato, num. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Excommunicatus perseuerans in excommunicatione per annũ suspectus euadit de hæresi; consequenter contra ipsum tanquam de hæresi, suspectum, procedi potest, vt ait Tridentinum sess. 25. cap. 3. Ità Suarez loco citato, Vgolinus loco cit. & tab. 2. cap. 24. §. 3. Saytus, & alij locis citatis.

3 Addo, Clericum persistẽtem in excõmunicatione per annum priuari posse beneficijs, quæ possidet. Ità communiter DD. contra Innocentium, & alios in cap. Cum bonę de æt. & qualit. Immò iudex tenetur priuare Clericum beneficio, insordescentem per annum in excommunicatione, vt patet ex eodem cap. Cum bonæ.

Hic nobis agendum esset de pœna, quam incurrit excommunicatus violando censuram excõmunicationis per exercitium Ordinis Sacri. Sed opportuniori occasione de ea nobis sermo erit in Disputatione de Irregularitate. Quare transeamus ad tertiam Quæstionem de minori excommunicatione.

QVÆ-

QVÆSTIO III.

De minori excommunicatione.

1 *Quid sit excommunicatio minor.*
2 *Quandonam excommunicatio minor incurratur.*
3 *Quinam sint effectus minoris excommunicationis.*
4 *An excommunicatus minori excommunicatione peccet administrando Sacramenta.*
5 *An ligatus minori excommunicatione fiat irregularis celebrando, &c.*
6 *An excommunicatio minor priuet electione, & collatione beneficij.*
7 *An ligatus minori excommunicatione peccet mortaliter recipiendo beneficium.*
8 *An ligatus minori excommunicatione possit cum alijs communicare.*
9 *An affectus minori excommunicatione possit Diuinis Officijs interesse, &c.*
10 *An ligatus excommunicatione minori, possit alios absoluere, & exercere iurisdictionem.*
11 *Quis possit a minori excommunicatione absoluere.*
12 *An simplex Sacerdos possit absoluere a minori excommunicatione.*
13 *An Parochus possit extra Confessionem absoluere a minori excõmunicatione.*
14 *An Parochus, qui nondum est Sacerdos, possit a minori excommunicatione absoluere.*
15 *An Confessor approbatus ad Confessiones audiendas possit absoluere ab excommunicatione minori.*
16 *Quanam forma seruanda sit in absolutione minoris excommunicationis.*

Quatuor breuiter quæram in hac Quæstione. Primò, quid sit excommunicatio minor. Secundò, quis eam incurrat. Tertiò, qui sint eius effectus. Quartò, à quo possit auferri.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Excommunicatio minor est censura Ecclesiastica separans fidelem à passiua Sacramentorum participatione. Ita communiter DD. Ista excommunicatio dicitur minor respectiuè ad maiorem, & ad effectus illius. Ita Vgolinus tab. 3. cap. 15. §. 1. Henriquez lib. 13. cap. 3. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Excommunicatio minor incurritur participando in rebus prohibitis cum excommunicato vitando affecto maiori excõmunicatione. Hæc Propositio patet ex cap. Excõicatos.

Dixi cum excommunicato vitando, vt aduerterem, minorem excommunicationem non incurri participando cũ excommunicato tolerato, vt patet ex Concilio Constantiensi:

Dixi affecto maiori excommunicatione, vt aduerterem, minorem excommunicationem non incurri participando cum affecto minori excommunicatione; nullo enim iure probari potest, eam incurri participando cum huiusmodi excommunicato.

TER-

TERTIA PROPOSITIO.

3 Excommunicatio minor duos parit effectus. Primus est priuare directè passiua Sacramẽtorum participatione. Ità communiter DD.

Ex quo sequitur, excommunicatum minori excõmunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta, vt sumendo Eucharistiam, cõtrahendo Matrimonium, &c. cap. vltimo de Clerico excommunicato ministrante. Ratio est quia violat minorem excommunicationem in re graui; cum receptio Sacramentorum sit materia grauis. Ità Caietanus verbo Excõmunicatio cap. vltimo, Suarez, d. 24. sect. 3. num. 3. Couarruuias cap. Alma mater 1. par. §. 8. & alij communiter.

Addo, non solum ipsum excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta; sed etiam ministrantem illi Sacramenta grauiter peccare, nisi excusetur ratione ignorantiæ, aut ratione scandali, vel alterius mali vitandi, cooperatur enim peccato excommunicati suscipientis Sacramenta indignè.

Addo, etiam ipsum excommunicatum minori excommunicatione inualidè recipere Sacramentum Pœnitentiæ, quoties intendit absolutionem peccatorum obtinere, antequam absoluatur à minori excommunicatione; nam ponit obicem ad Sacramentum per peccatum actualiter commissum in susceptione absolutionis.

4 Quæres primò, vtrùm excommunicatus minori excommunicatione peccet administrando Sacramenta, sicut peccat suscipiendo.

Respondet Syluester excommunicatio 4. num. 1. & alij mortaliter peccare administrando Sacramenta.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Nauar. cap. 27. num. 24. Suarez, d. 24. sect. 2. num. 12. Henriquez loco cit. num. 2. & alijs, neque venialiter peccare, contra Syluestrum loco citato, & alios asserentes mortaliter peccare, & contra Sotum, dist. 22. q. 2. num. 3. Auilam, cap. 6. dubio 12. Sayrum, cap. 22. & alios affirmantes venialiter peccare. Ratio nostra est, quia excommunicatio minor non priuat actiua participatione, idest administratione Sacramentorum; sed priuat passiua: si autem excommunicatus minori excommunicatione peccaret mortaliter, aut venialiter administrãdo Sacramenta, sequeretur excommunicationem minorem non solum priuare passiua; sed etiam actiua Sacramentorum participatione.

Hinc sequitur, Sacerdotem obstrictũ vinculo minoris excommunicationis non committere duo peccata celebrando, vnum videlicet administrando, & alterum recipiendo Sacramentũ; sed fieri reum vnius tantummodo peccati, quatenus recipit Sacramentum.

5 Quæres secundò, vtrum excommunicatus minori excommunicatione incurrat irregularitatem celebrando, vel administrando Sacramenta; sicut eam incurrit obstrictus maiori excommunicatione.

Respondeo negatiuè; nam ista irregularitas non est in iure expressa. Quare excommunicatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem, aut aliam pœnam ipso iure, sed arbitrio superioris puniendus est, vt patet ex cap. Si celebrat. Ità Suarez loco citato, num. 3. Auila, & alij locis citatis.

6 Secundus effectus minoris excommunicationis est, vt non solum priuet participatione passiua Sacramentorũ; sed etiam electione, præsentatione, & collatione beneficij, & Ecclesiasticę dignitatis; ita vt excommunicatus minori excommunicatione nõ possit licitè eligi, vel præsentari ad beneficia; quamuis electio, & præsentatio valida sit, cap. Si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante.

7 Ex quo patet, ligatum minori excõmunicatione peccare mortaliter recipiendo beneficium; quia facit contra obligationem censuræ, & prohibitionẽ Eccle-

Ecclesiæ in re graui; sicut etiam videtur grauiter peccare, qui scienter eligit excommunicatum excommunicatione minori, vt patet à simili ex dictis de conferente illi Sacramenta. Ità Vgolinus tab. 3. cap. 6. §. 3. & alij.

Verum tamen est, minorem excommunicationem non priuare electione, aut præsentatione actiua, sicut neque priuat actiua administratione Sacramẽtorum, cap. Si celebrat citato. Priuat verò electione passiua, quamuis ipso facto non sit irrita; sed per sententiam irritanda, etiamsi eligens sciret illum esse excommunicatum minori excommunicatione. Ità Suarez d. 24. sect. 2. num. 21. Toletus lib. 1. cap. 17. Auila loco citato, & alij. Contrà Vgolinum tab. 3. cap. 6. Panormitanum, & alios apud Suarez, & Sayrum locis citatis, & apud Auilã 2. par. cap. 6. d. 12. dubio 4. Ratio est quia in cap. Si celebrat, habetur verbum irritandam, quod apertè indicat non esse ipsofacto irritam. Immò aliqui DD. vt Vasquez tractatu de excommunicatione dubio 6. num. 12. & alij ex eodem capite colligunt, neque irritandam esse, quando facta est cum ignorãtia excommunicationis; nàm in eo capite dicitur, si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda; ergo à contrario non videtur irritanda, quando non fuit electus scienter; sed cum ignorantia excommunicationis.

8 Ex dictis colligi potest primò, ligatum minori excommunicatione posse cum alijs fidelibus communicare absq; peccato, vel excommunicatione, vt bene ait Caietanus excommunicatio 5. in principio. Ratio est quia minor excommunicatio nõ priuat participatione fidelium; sed passiua Sacramentorũ administratione, & electione passiua ad beneficia.

9 Secundò, affectum minori excommunicatione posse Diuinis officijs interesse, frui suffragijs, &c. vt patet ex mox allata ratione.

10 Tertiò, obstrictum minoris excõmunicationis vinculo posse alios absoluere à cẽsuris, & à peccatis, & actus iurisdictionis exercere. Ità communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sayrus lib. 2. cap. 23. num. 14. Vgolinus tab. 3. ca. 12. & Hẽriquez lib. 13. cap. 3. Panormitanus

QVARTA PROPOSITIO.

11 AB excommunicatione minori lata à iure potest tantummodo proprius Sacerdos absoluere, vt habetur cap. Nuper de sententia excommunicationis. Proprius Sacerdos dicitur, qui habet iurisdictionem ordinariam supra excommunicatum, qualem habet Summus Pontifex in toto orbe, Episcopus in sua Diœcesi, & Parochus in sua Paretia, vt à simili constat ex dictis de Pœnitentia, ex cap. Omnis vtriusq; sexus. Ità Vasquez loco cit. dubio 21. num. 2. Suarez, & alij locis citatis.

Dixi ab excommunicatione minori lata à iure; quia si minor excommunicatio lata esset ab homine, (quod tamẽ non est in vsu) eius absolutio danda esset à conditore illius, vel ab eius Superiore, vel à successore, vel ab habente facultatem delegatam, vt supra dictũ est de absolutione à censuris ab homine latis.

12 Hinc sequitur primò, simplicem Sacerdotem non posse absoluere à minori excõicatione; quia non est proprius Sacerdos. Idem dici debet de Parocho alterius Paretiæ; nisi delegata sit illi facultas à proprio Sacerdote, idest à Summo Pontefice, vel ab Episcopo, vel etiam à Parocho; Parochus enim Iure communi videtur posse hanc facultatem alteri Sacerdoti delegare; eo quod habens potestatem ordinariam possit eam alteri delegare: Parochus autem respectu absolutionis ab excommunicatione minori videtur habere potestatem ordinariam, vt ait Sayrus cap. 23. & colligitur ex cap. Nuper.

13 Secundò, sequitur, proprium Parochum posse etiam extra Confessionem absoluere à minori excommunicatione. Ratio est quia facultas absoluendi

nendi ab ista excommunicatione non videtur illi concessa cum limitatione absoluendi in Confessione. Ità Suarez loco citato.

14 Tertiò, Parochum posse absoluere ab excommunicatione minori, etiāsi nōdum sit Sacerdos; nam absolutio excommunicationis non est actus ordinis Sacerdotalis; sed est actus iurisdictionis, qui competit Parocho, etiamsi non sit Sacerdos. Ità Suarez loco cit. Vgolinus tab. 3. cap. 4. §. 2. Sayrus loco cit. num. 7. & alij.

15 Quartò, Sacerdotem approbatum ad audiendas Confessiones, non posse absoluere à minori excommunicatione, quantum est ex cap. Nuper, in quo facultas absoluendi conceditur solùm proprio Sacerdoti. Verùm consuetudine receptum videtur, vt quilibet Sacerdos approbatus ad Confessiones audiendas absoluat à minori excommunicatione; iurisdictio enim per consuetudinem acquiri potest.

Addo, probabilem esse sententiam Nauarri cap. 27. num. 25. Toleti lib. 1. cap. 11. & aliorum asserentium, quemlibet simplicē Sacerdotem posse à minori excommunicatione absoluere pœnitentē non habentem peccatum mortale. Ratio est quia habens peccata tantummodo venialia potest subijcere se simplici Sacerdoti, & absolutionem ab eo obtinere; ergo potest etiam obtinere absolutionem minoris excommunicationis, quæ præmittenda est absolutioni venialium, eo quod minor excommunicatio priuet excommunicatum passiua Sacramentorum administratione. Probabilior tamē est sententia aliorū DD. Henriquez lib. 13. cap. 28. Vasquez loco cit. & aliorum, quos citat, & sequitur Vgolinus tab. 3. cap. 4. §. 5. nam aliud est absoluere à peccatis venialibus, & aliud à censuris; constat autem simplici Sacerdoti concessam esse facultatem absoluendi à venialibus; non verò absoluendi à censuris.

16 Quæres, quænam forma seruanda sit in absolutione minoris excommunicationis.

Respōdeo sufficere determinata verba sufficienter exprimentia absolutionem; non verò necessarias esse ceremonias, quę adhibentur in absolutione aliarum censurarum; propterea non est necesse pœnitentem præmittere cautionem iuratoriam, &c. Ità Syluester verbo Absolutio 3. num. 5. Suarez, d. 24. sect. 4. ad finem, Sayrus loco citato, & alij communiter.

Si detur casus, vt pœnitens dubitet se in minorem excommunicationem incidisse, potest absolui sub conditione quæ communiter adhiberi solet, Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, quantum possum, & tu indiges. Ità Vgolinus loco cit. Sayrus num. 16. & alij communiter.

Hic nobis agendum esset de excommunicationibus in particulari; verum quia eas luculenter explicauerunt ferè communiter DD. vt Suarez, Nauarrus, Toletus, Vgol. Sayrus, & alij, ad illos vos remitto. In præsenti disseram tantummodò de excommunicatione, quæ ob violentam in clericos manuum iniectionem, ob hæresim, & librorum vetitorum lectionem incurritur, & ob nonnullos alios casus frequentiores.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

DE EXCOMMVNICATIONE,

Quæ incurritur ob violentam manuum iniectionem in Clericos, vel Monachos.

Otandum cap. Si quis suadente Diabolo latam esse excõmunicationem in hæc verba. Si quis suadente Diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandata recipiat. Occasione istius textus nonnulla nobis quærenda sunt in hoc loco. Primò, quinam intelligantur nomine Clericorum, vel Monachorum, & quid per manus violentas. Secundò, quinam incurrant huiusmodi excommunicationem. Tertiò, quæ causæ excusent ab ea incurrenda. Quartò, ad quem spectet ipsius absolutio.

PVNCTVM I.

Quid nomine Clericorum, vel Monachorum, & quid per manus violentas intelligatur.

1 *Quinam veniant nomine Clericorum.*
2 *An percutiens Clericum coniugatum ligetur excommunicatione.*
3 *An percutiens Clericum degradatum incurrat excommunicationem.*
4 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum irregularem, aut affectum censura.*
5 *An incurrat excommunicationem percutiens Clericum initiatum Ordine sacro, qui matrimonium contraxit.*
6 *Quid intelligatur nomine Monachi.*
7 *An Commendatarij gaudeant priuilegio Canonis.*
8 *An Tertiarij SS. Francisci, & Dominici gaudeant dicto priuilegio.*
9 *An qui adhibentur ad obsequia Monialiũ, gaudeant priuilegio Canonis.*
10 *An Eremitæ gaudeant priuilegio Canonis.*
11 *Quid intelligatur per manus violẽtas.*
12 *An ligetur excõicatione, qui aliquid eripit per vim è manibus Clerici.*
13 *An occidens Clericum veneno incurrat excommunicationem.*
14 *An ligetur excommunicatione, qui aliquid furatur Clerico.*
15 *An lacerans vestes Clerici afficiatur excommunicatione.*
16 *An Iudex sæcularis ligetur excommunicatione detinendo Clericum in custodia.*
17 *An afficiens iniurijs Clericum incurrat excommunicationem.*

18 An

18 An exogens Clericum exire e fundo ligetur excommunicatione.
19 Quandonam percussio Clerici sit sufficiens ad incurrendam excommunicationem.
20 An Clerici impuberes excusentur ab excommunicatione, si se percutiant.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmine Clerici intelligitur initiatus prima tonsura, aut aliquo ordine; etiamsi coniugatus sit; modò gerat habitũ clericalem,& tonsurã,& non sit bigamus; bigamus.n.priuatur priuilegio Clericali,cap. Cleros,dist.21.& cap.Cum contingat de æt.& qualit.& cap. vnico de Clerico coniugato in 6. Hoc verò priuilegio non priuatur Clericus coniugatus, qui contraxit Matrimonium cum virgine, quamuis deseruerit habitum, & tõsuram, sed eam postea reasumpserit;pœnitentia enim illi prodesse debet. Ità Syluester verbo Excõmunicatio 6. nu.4.Sayrus, lib.3.cap.27.Suarez, disp. 22. sect. j.& alij.

2 Hinc sequitur primò,eum subiacere huic excommunicationi, qui percutit Clericum coniugatum, qui contraxit Matrimonium cum virgine; nã hic Clericus non est bigamus, consequenter gaudet priuilegio Canonis,dum gerit habitum, & tonsuram. Et hoc verũ videtur,etiamsi antea dimiserit habitũ, & tonsuram;sed eam postea absq; fraude reasumpserit.

3 Secundò, sequitur,eum affici excõmunicatione, qui percutit Clericũ degradatum verbaliter tantum; Clericus enim verbaliter degradatus gaudet priuilegio Canonis. Secus si percutiat degradatum realiter, cap. Degradatio de pœnis in 6.

4 Tertiò,illum esse excommunicatũ, qui percutit Clericum irregularem,aut excommunicatum toleratum, aut vitãdum, vel affectum alia censura; adhuc enim dicitur percutere clericum, qui per irregularitatem, vel censuram non amisit nomen Clerici, aut priuilegium Canonis. Ità Molina,tom.4.d.56.num. 12.& alij communiter. Secus dicendũ est, quando quis percutit eum, qui suscepit Ordines ante Baptismum; suscipiens enim Ordines ante Baptismũ non fruitur priuilegio; cum Ordines inualidè suscipiat; sicut etiam eos inualidè suscipit, qui per vim absolutam promotus est ad Ordines absque intentione suscipiendi Ordines. In his consentit Molina loco cit.disp.50.num.3.& 4. Nauar.cap.27.num.79. Vgolinus,tab.j. cap.13.§.15. Sayrus, lib.3.cap.26.& 27. Philiarcus, lib.3. de officio Sacerdotis, cap.33.& alij.

5 Quartò, illum esse excommunicatum, qui percutit Clericum, qui post susceptionem Sacrorum Ordinum contraxit Matrimonium. Ratio est quia re vera dicitur percutere Clericum gaudentem priuilegio Canonis; Clericus enim Ordine Sacro initiatus non amittit priuilegiũ Canonis per cõtractũ Matrimonij; quãuis aliàs pœnas incurrat, & fiat bigam' bigamia similitudinaria, & ficta, non verò reali, vel interpretatiua. Ità Sayrus,cap.27.num.31.& alij.

Obijcies. Percutiens Clericum bigamum non incurrit excommunicationem; ergo neq; eam incurrit percutiẽs Clericum, qui post susceptionem Sacrorum Ordinum contraxit Matrimonium; contrahens enim Matrimonium post susceptionem Sacrorum Ordinum fit bigamus.

Respondeo,percutientem bigamum bigamia vera,& interpretatiua non incurrere excommunicationem;quia huiusmodi bigamus caret omni priuilegio Clericali, cap. vnico de bigamis in 6. percutiens verò bigamum bigamia similitudinaria incurrit excommunicationem, eo quòd huiusmodi bigamus adhuc retineat Canonis priuilegium, nec iura loquantur de huiusmodi bigamo. Videte glossam in cap. vnico citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 NOmine Monachi gaudentis priuilegio Canonis intelliguntur religiosi professi, aut conuersi, aut etiã Nouitij. Intelliguntur etiam Moniales professę, vel conuersę; modo nõ viuant domi propriæ more laicorum, cap. Cum illorum de sent. excõm. cap. Monachi, & cap. De Monialibus. Hoc eodem priuilegio gaudet religiosus bigamus; nullo enim iure constat ipsum priuari priuilegio religionis; sicut priuatur Clericus bigamus. Ità Syluest. verbo Bigamus quæst. 8. Sayrus, lib. 3. cap. 27. num. 32. Molina tract. 3. disp. 54. & alij cõiter. Eodem priuilegio gaudent Cõmendatarij laici, vt sunt milites Ordinis Xpi; S. Iacobi, S. Ioãnis; gaudent enim priuilegio Canonis, & fori; quãuis aliqui sint coniugati. Quod vt melius intelligatur.

7 Quæres primo, vtrũm Commendatarij, vt Equites S. Ioannis, S. Iacobi, & alij, gaudeãt priuilegio Canonis, ità vt incurratur excommunicatio ab eo, qui illos percutit.

Respõdeo Equites, qui sunt vere religiosi, vt sunt Equites S. Ioannis, qui in cõmuni viuunt, & votum solemne Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ emittunt, gaudere priuilegio Canonis; nam re vera sunt religiosi, consequẽter gaudent priuilegijs religiosorum; religiosi autẽ gaudent priuilegio Canonis. Ità Molina tomo 4. tract. 3. disp. 50. nu. 5. Nauar. lib. 3. consiliorum de regularibus, consilio 13. & alij, apud Sanchez in sum. lib. 4. cap. 16. num. 11. Reliqui vero milites Commendatarij, qui non viuũt in Congregatione, nec vota Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis nuncupant, non gaudent hoc priuilegio; quia vere nõ sunt religiosi. Excipiendi tamẽ sunt illi, quibus communicata sunt priuilegia Clericalia, quales videtur Equites S. Iacobi, qui, licet nõ voueant perfectam Castitatem, & Paupertatem; nihilominus habent priuilegium Canonis; nisi forte alicubi contraria consuetudine fuerit abrogatum.

8 Quæres secundò, vtrũm Tertiatij S. Francisci, vel S. Dominici gaudeat prędicto priuilegio.

Respondeo Tertiarios, qui domi viuunt extra Congregationem, non gaudere dicto priuilegio, etiamsi seruẽt regulam S. Francisci, vel S. Dominici; nã isti non sunt religiosi. Illi verò, qui assumpto habitu Monachali sese mancipatũt obsequijs alicuius approbatæ religionis sub Obediẽtia superioris illius religionis, gaudent hoc priuilegio, quãdiu ità viuunt; nam pro illo tempore censentur religiosi, & personæ Ecclesiasticæ, sicut censentur Nouitij.

9 Hinc sequitur, illos homines, qui assumpto habitu religioso adhibentur ad seruitia, & obsequia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam, gaudere hoc priuilegio.

10 Ex quo vlterius patet, hoc priuilegium extendi ad Eremitas, & alios, qui in Communitate viuunt in aliqua Congregatione gaudente hoc priuilegio, vel ad eos, qui viuunt in communi sub aliquo Prælato ex tacita, vel expressa Summi Pontificis auctoritate; quamuis in ea religione non fiat professio; nam isti censentur religiosi. Ità Nauar. in Man. cap. 27. num. 70. Syluest. verbo Excõicatio 6. num. 3. & alij, quos citat; & sequitur Molina loco cit. disp. 50. num. 4. Auila loco citando, & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

11 PEr manus violentas intelligitur actio iniuriosa contra Ecclesiasticam personam immediatè consistens in facto, & in opere, siue actio fiat manibus, siue pedibus. Dicitur autẽ manus violẽta desumpta denominatione à manu, quæ est instrumentum consuetum, per quod alteri solet inferri vis iniuriosa, vt bene ait Suarez, d. 22. sect. 1. & alij communiter.

Verum tamen est primò, actionẽ, per quam incurritur excõmunicatio, debere ipsam personam Ecclesiasticam aliquo modo contingere. Quapropter excommunicatio nõ incurritur ab eo, qui tan-

tantummodo verbis contumeliosis afficit Clericum absque percussione.

Verum est secundò, eum, qui attentat percutere Clericum, non ligari excommunicatione, quando re ipsa illum non percutit; non enim sufficit conatus, aut deliberatio; sed requiritur actio consistens in facto, & in opere.

Verum est tertiò, eum, qui actu percutit ità leuiter, vt actus ille exterior omnibus consideratis non censeatur sufficiens ad peccatū mortale, non affici excōicatione; quamuis mortaliter peccauerit in intētione, vt patet ex supra dictis de Cēsuris. Ex opposito, qui leuiter percutit clericū, ità tamen, vt illa percussio cēseatur valdè iniuriosa Clerico, incurrit excōicationem; vt accidit, qñ quis conspuit in Clericū, aut illum includit in carcere, vel in alio loco, à quo non possit exire fine dedecore, & pudore; nam hęc actio censetur grauiter violenta Clerico. Ità Suarez loco citato, num. 26. & alij communiter.

12 Ex dictis sequitur primò, illū esse excōicatum, qui rem aliquā violenter eripit è manibus Clerici, aut violentiā facit rebus adhærentibus Clerico; E. g. violenter injiciendo manus in frænum equi, cui Clericus insidet, aut lacerādo vestem Clerici, aut feriendo equum, aut frangendo frenum equi, dū Clericus eo vtitur, &c. aut ita insequendo Clericū, vt cogatur se præcipitem dare in fluuiū ad sese eripiendum è manibus insequētis. Secus si Clericus fortè cadat inter fugiendum: tunc enim insequens non ligatur excōicatione, eo q huiusmodi casus per accidēs sequatur, nec illi imputetur, nisi cum fortè præuiderit. Ità Syluest. verbo Excōmunicatio 6. num. 5.

13 Secundò, illū esse excōicatum, qui occidit Clericū per cibū, vel potum veneno infectū; nam huiusmodi actio ità est violenta, vt dissoluat compositū, & est magis violenta, & iniuriosa, q̄ sit iniectio alapæ, aut pulueris, aut saliuę. Ità Ludouicus Beia 1. par. casu 14. fol. mihi 204. Molina loco cit. & alij cōiter Contra Auilā 2. par. cap. 5. disp. 3. dubio 12. vbi pro se citat Emanuelē Sà, & alios. Secus dicendū videtur de moniali grauida, quę sibi propinat potionem mortiferam fœtui; nā ista actio censetur violenta fœtui, non ipsi moniali; nec videtur iniuriosa statui Ecclesiastico. Ità Sayrus, lib. 3. cap. 23. Auila 2. par. cap. 5. d. 3. dubio 12. Molina, d. 51. nu. 4. & alij.

14 Tertiò, illū non esse excōicatum, qui clam furatur crumenā Clerico, aut illum dormientē vestibus spoliat, aut præscindit cingulū, quo cingitur; nam istæ actiones non videntur violentę. Ità Emanuel Sà de excōicationibus Papæ reseruatis, num. 2. Sayrus loco cit. num. 26. & alij. Secus dicendum est de eo, qui violenter detinet Clericum, vt illum vestibus, aut pecunijs spoliet; tunc enim re vera dicitur manus violentas in Clericum injicere.

15 Quartò, illum non incurrere excōmunicationem, qui lacerat vestes, vel aliàs res, quæ Clerico non adhærent; tunc enim non videtur violentiam Clerico inferre. Ità Molina, tomo 4. tract. 3. d. 51. Suarez loco cit. & alij cōmuniter.

16 Quintò, Iudicem sæcularē incidere in excōicationem detinendo, vel curando Clericū detineri in custodia, vel in domo, aut ponendo custodes ad domū, qui Clericum exeuntē capiant, ità vt Clericus non possit libere exire; nā hoc modo censetur violentiam in Clericū inferre per se, vel per alium; qui autē violētiam Clerico infert per se, vel per aliū, maiorem incurrit excōmunicationē, vt cōstabit ex dicendis Pun. 3. Ità Nauar. cap. 27. num. 77. Philiarcus loco cit. Sayrus, lib. 3. cap. 26. nu. 13. & alij.

17 Sextò, illū nō esse excōicatum, qui verbis, aut ēt factis infert iniuriā Clerico absq; violenta manuū iniectione in Clericū, vt accidit, qñ quis iniurijs afficit Clericum; sed illum non percutit.

18 Septimò, illū non esse excōicatum, qui per metū absq; vlla vi, vel tactu cogit Clericū exire e fundo; nō enim dicitur manus violētas in Clericū injecere, cū solis verbis illū terreat. Similiter nō videtur excōicatus, qui obsidet Ca-

 strum,

strum, aut domum, non vt faciat iniuriam Clerico ibi existenti, sed vt iustè obtineat illud Castrum. Ità Sayrus loco cit. num. 13. Suarez, d. 22. sect. j. num. 30. & 31. Molina loco cit. d. 51. nu. 1. & alij.

19 Quæres, vtrùm possit assignari aliqua regula, ex qua conijcere possimus, quandonam percussio Clerici, seu actio iniuriosa in Clericū sit sufficiens ad incurrendam maiorem excõicationem.

Respondeo, iuxta Caietanum de Excõicatione, cap. 10. Auilam loco cit. dubio 13. casu 3. Emanuelem Sà loco cit. num. 2. & alios, posse hanc regulã assignari. Quoties actio est tã parua, & leuis, vt illata laico nõ videatur esse peccatum mortale, non sufficit ad incurrendam excommunicationem. Qua de causa ab aliquibus DD. regulariter excusantur pueri initiati prima Tonsura, qui se pugno petunt, & sanguinem è naribus eliciunt, in parua quantitate.

Sed hãc regulã meritò negat esse simpliciter veram Suarez loco cit. sect. j. num. 27. nã dari põt casus, vt actio, quæ leuis est respectu laici, censeatur grauis, & valdè iniuriosa respectu Clerici cõsequenter iudicio prudentis viri standum est in iudicanda grauitate actionis iniuriosæ.

Quare mihi dicendū videtur cū Molina, d. 51. nu. 8. quoties actio, & iniectio manus violentæ arbitrio prudētis viri, seclusa excommunicatione, esset sufficiens ad peccatum mortale, eandem esse sufficientem ad incurrendam excommunicationem positam ob violentam manuum iniectionem in Clericos; hæc enim supponit peccatum mortale.

20 Ex quo sequitur, Clericos impuberes inter se rixãtes, seq; percutiẽtes, nõ incurrere excõicationē, quoties illa actio attẽta qualitate personarū, & quãtitate nocumenti nõ pertingit ad culpã mortalem. Hac de causa pueri sępè pñt ab excõicatione excusari, eo ꝙ illorum percussio regulariter non reputetur grauiter iniuriosa inter huiusmodi psonas, vt patet ex capite 1. de sent. excõmun. Ità Molina loco cit. num. 8. & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum Clericus percutiens se ipsum, aut consentiens in sui percussionem incurrat excommunicationem.

1 *An percutiens Clericum consentientem ligetur excommunicatione.*
2 *An Iudex detinens Clericum consentientem incurrat excõmunicationem.*
3 *An Clericus consentiens in sui percussionem ligetur excommunicatione.*
4 *An incurrat excõmunicationem Clericus se ipsum percutiens.*
5 *Quis possit percutere, & verberare Clericos.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Percutiẽs Clericū volentẽ, & consentientẽ incurrit excõicationẽ, quoties percussio est iniuriosa. Ratio est quia excõicatio incurritur pp percussionẽ Clerici iniuriosam. Ità cõiter DD. in cap. Contingit de sent. excõm. quos sequitur Auila loco cit. dubio 12. Suarez d. 22. sect. j. num. 58. Sayrus, lib. 3. cap. 26. num. 18. Caietanus verbo Excommunicatio, cap. 10. & alij.

Dices. Volenti, & scienti nõ fit iniuria; ergo percutiens Clericum consentientem, & volentem non incurrit excommunicationem, eo ꝙ percussio non videatur illi iniuriosa.

Rñdeo, nõ fieri iniuriã cõsentiẽti, qñ cõsentiens cõsentit in ijs, in quibus põt cõsentire; Clericus aũt in hoc casu non põt consentire: cū priuilegiū de nõ percutiẽdo Clerico sub pœna excõicationis concessum sit toti ordini, & statui Clericali, cui psona priuata, qualis est vnus Clericus, nõ põt præiudicare, & cedere; nã persona priuata nõ põt cedere priuilegio concesso Cõmunitati, aut toti alicui ordini, vt patet ex dictis de priuilegijs; cū ergo Clericus non possit cõsentire in sui percussionẽ, eo ꝙ ipsius percussio vergat in damnū aliorum, sequitur percutientẽ Clericū cõsentientẽ

face-

facere illi iniuriã,& subiacere excõicationis: vt habetur in cap. Contingit de sentent.excõmun. Deinde etiamsi daremus percutientem Clericum consentientem non facere illi iniuriam; nihilominus facit iniuriam statui Clericali, & Ecclesiastico; excommunicatio autẽ non solum incurritur, quando fit iniuria Clerico; sed etiam quando fit iniuria statui Ecclesiastico, vt dicitur cap. Cõtingit citato; sicut peccatum homicidij non solum committitur, quando fit iniuria occiso; sed etiam quando fit iniuria Reipublicę; etiamsi occisus fortè consentiat in sui necem, vt patet ex dictis de restitutione, q.2. Ità Suarez, tomo 5.d 22. sect.1. num.58. Sayrus loco cit. num.19. & alij communiter, quos retuli de restitutione, quaest.2.pun.5.

2 Ex quo sequitur, Iudicẽ in custodia detinentẽ Clericũ consentientem, aut illũ verberantẽ subiacere excõicationi; nam facit iniuriã statui Ecclesiastico.

3 Quæres; verum ipse Clericus consentiens in sui pcussionẽ sit excõicatus. Respondeo, non esse ipso facto excõmunicatum; sed excommunicandum, vt patet ex capite contingit citato, vbi habetur verbum excommunicetur, qđ est verbum futuri tẽporis indicans censuram ferendã; non verò ipso iure latã. Ità Suarez loco cit. nu.57. Nau.cap. 27. num.77. Sayrus, Auila, & alij locis cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Clericus se ipsum percutiẽs maiorem incurrit excõmunicationem. Ratio est quia huiusmodi percussio est iniuriosa statui Clericali, cui persona priuata non potest cedere; excommunicatio autẽ incurritur propter percussionem iniuriosam statui Clericali. Ità Nauarrus, cap.27. num.78. Sayrus loco citato, num.20. Auila, num.12. circa mediũ Suarez loco cit. nu.59. & alij, quamuis nõ desint oppositũ sentiẽtes.

Hæc Propositio intelligitur, modò Clericus pcutiat se ex ira, & percussio attingat grauitatẽ lethalis culpæ; nã excõicatio maior supponit grauẽ culpã;

Hinc sequitur, maiori excommunicatione ligari eos, qui præ desperatione, vel tædio vitæ se ipsos percutiunt, aut occidunt. Secus dicendum est de Clericis, qui ob mortem Parentum, vel amicorum sese alapis percutiunt, aut barbam, vel capillos euellunt; nam ista actio non censetur iniuriosa statui Clericali. Idem dicendum est de illis, qui se causa mortificandę carnis, aut ex deuotione flagellis petunt. Ità Auila loco citato, & plures alij, quos citat, & sequitur Molina, d.51.num. 4. tractatu 3.

5 Quæres, per quem percuti, & verberari debeat Clericus, quando meretur percussionem, & verbera.

Respondeo, iure communi percutiendum esse ab ipsismet superioribus Prælatis, qui sunt inferiores Episcopo, vt decernitur cap. Vniuersitatis, modò Prælati possint per se ipsos commodè percutere; alioquin tàm ipsi Prælati, quàm percussores incurrũt excommunicationem percutiendo per alios, quãdo per se ipsos commodè possunt percutere. Secus dicendum est, quando percutiunt per alios ex aliqua necessitate; nam vrgente necessitate possunt verberare Clericos per alios Clericos, vel etiam per laicos, deficientibus Clericis; necessitas enim legem non habet.

Dixi, qui sunt inferiores Episcopo; nam Episcopi non possunt per se ipsos extra necessitatem verberare, alioquin incurrunt excommunicationem, cap. non licet, dist.86.

Dixi iure communi, quia si respiciamus consuetudinem, videtur permissum superioribus, vt non solum capiãt Clericos per laicos; sed eos percutiant per alios Clericos, aut etiam per laicos; potuit enim hęc consuetudo introduci, eo ꝙ consentaneum sit honestati, ne Clerici, vel Monachi tàm vile munus per se ipsos obeãt. Videte Suarez, d.22. num.45. Molinam loco cit. num. 5. & Nauar. lib.5. de sententia excommun. consilio 42.

Hinc sequitur, excommunicationem incurri non solum quando exercetur

actio, quæ secundum se est iniuriosa statui Ecclesiastico; sed etiam quando exercetur actio, quę est illi iniuriosa solũ ex dispositione iuris vt accidit, quãdo Prælatus inferior Episcopo percutit Clericum per alium absque necessitate, vbi non est recepta consuetudo in contrarium.

PVNCTVM III.

Vtrùm mandans, consulens, non obstans, & ratam habens percussionem Clerici ligetur excõmunicatione.

1 *An mandans, aut consulens percussionem Clerici ligetur excommunicatione.*
2 *An mandans ligetur excommunicatione, si reuocet mandatum.*
3 *An mandans ligetur excommunicatione, si existat in gratia, quando sequitur percussio.*
4 *An mandans aliquando ligetur excommunicatione, non verò executor.*
5 *An ille, qui non obstat percussioni Clerici incurrat excommunicationem.*
6 *Quinam teneantur obstare.*
7 *An ligetur excommunicatione ratam habens percussionem Clerici.*
8 *Quid requiratur ad incurrendam excommunicationem propter ratihabitionem.*

EX dictis constat percutientem Clericum ligari excommunicatione; difficultas modò est, vtrùm alij, qui ad percussionem aliquo modo concurrunt consulendo, mandando, non obstando, ratum habendo, eidem subiaceant excommunicationi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CONsulens, vel mandans expressè, vel tacitè percussionem Clerici maiorem incurrit excommunicationem, secuta percussione. Itá Nauar. cap. 27. num. 51. Sayrus, lib 3. cap. 26. num. 22. Suarez, d. 22. sect. 1. num. 55. Auila 2. par. cap. 5. d. 3. dubio 6. Molina, tomo 4. d. 52. num. 2. Syluest. verbo Excommunicatio 7. num. 24. & alij communiter. Hoc tamen intelligitur cum duplici limitatione.

Prima est, modò sequatur percussio, vt colligitur ex cap. Mulieres. §. vltimo de sententia excommunicationis.

Secunda est, modo consilium, vel mãdatum re vera influxerit in percussionem, vt patet ex supra dictis; nam ad incurrendam censuram requiritur effectus prohibitus sub censura.

2 Quæres primò, vtrum incurratur excommunicatio ab eo, qui mandauit percussionem Clerici, sed postea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non manifestata mandatario, adhuc secutus est mandati effectus.

Respondeo incurri; nam mandans re vera censetur causa efficax percussionis per suum mandatum, consequẽter etiam tenetur ad restitutionem omnium damnorum; quamuis curauerit, reuocationẽ mandati innotescere mandatario, cui re ipsa non innotuit. Itá Lessius, lib. 2. de iustitia, cap. 13. dubio 3. num. 17. Molina loco citato, num. 3. & alij, quos in simili referam de irregularitate, vbi etiam differam, vtrum mandans, vel consulens reuocato mandato, vel consilio contrahat excommunicationem, si reuocatio peruenit ad aures mandatarij, vel eius, cui datum est consilium.

3 Quæres secundò, vtrum mandans incurrat excommunicationem, si existat in gratia, dum mãdatarius exequitur mandatum percutiendo Clericum.

Respondeo affirmatiuè cum Lessio loco citato, & alijs. Ratio est quia ad incurrẽdas censuras prærequiritur quidem. & præsupponitur peccatum mortale, sed non est necesse, vt peccatum mortale tunc committatur, quando cẽsura incurritur, sed sufficit peccatum mortale prohibitum sub censura commis-

missum antea fuisse, vt in simili ostendi de peccatis omissionis in tractatu de peccatis cum multis Doctoribus. Idem in simili dixit Suarez, tomo 5.d.44.sect. 3.num.5.de eo, qui causam dedit homicidij, sed ante secutum effectum mortis egit pœnitentiam sui delicti; hic enim non excusatur ab irregularitate; quia sicut pœnitentia non tollit irregularitatem iam contractam; ità neque facit in prædicto casu, ne contrahatur.

4 Quæres tertiò, vtrùm dari possit casus, in quo consulens, vel mandans percussionem, incurrat excommunicationem, eam verò non incurrat executor, vel è contra.

Respondeo affirmatiuè; vt accidit quando executor ignorat inuincibiliter illum, quem percutit esse Clericum, aut inuincibiliter ignorat latam esse excommunicationem. Ità Molina loco citato d.52.num.9.& alij. Ratio patet ex supradictis de causis excusantibus à censuris.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 NON obstans percussioni Clerici non incurrit excommunicationem, quando tenetur ex sola Charitate obstare; etiamsi re ipsa possit obstare, & peccet non obstando. Ratio est tùm quia illi, qui non obstat, cum teneatur ex sola Charitate obstare, non imputantur cetera damna, nec iniunguntur aliæ pœnæ; ergo neque debet iniungi, & imputari pœna excommunicationis. Tum quia hoc non est in iure expressum. Et hoc verum est, etiãsi non obstet propter odium, & prauum affectum, quidquid sit de foro externo. Ità Philiarcus loco supra citato, Nauarrus num.78. Henriquez lib.14. cap. 12. Molina tomo 4.d.33. & 52. Auila loco citato dubio 8. & alij Contrà Caietanũ verbo Excommunicatio cap.10. Suarez tomo 5.d.22.sect.1. num. 56. Medinam Codice de restitutione q.7. Sayrum loc. citato num.24. & alios, quos retuli de restitut.quæst.2.punct.11.

Neque obstat Caput Quantæ, vbi dicitur eos delinquẽtibus fauere interpretamur, qui cum possint, manifesto facinori desinunt obuiare, nam ille Textus, aut intelligendus est de præsumptione fori externi, in quo iudicatur excommunicatus, qui facile, & absque incommodo potuit impedire; aut intelligendus est de illo, qui non impediuit, cum teneretur ex iustitia impedire; nàm qui non obstat, cum possit, & teneatur obstare ex officio, seù ex iustitia, incurrit excommunicationem; cum illi imputetur percussio, sicut imputantur reliqua damna. Ità Molina d.33.membro 5.num.6.& alij Doctores citati, & citati de restitutione loco cit.

6 Quæres, quinam teneantur obstare ex officio.

Respondeo, teneri Regem, Iudicem, & alios superiores. Prætereà Patres, tutores, heros, pedagogos, Parochos, & alios similes respectu filiorum, & subditorum; his enim commissa est cura suorum subditorum. Ità Sayrus lib. 3. cap.26.num.24. Philiarcus loco citato, Auila, & alij locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

7 RAtam habẽs percussionem Clerici suo nomine factam incurrit maiorem excommunicationem. Pro intelligentia istius Propositionis.

Aduertendum est, illum dici ratam habere percussionem Clerici, qui approbat percussionem Clerici, factam suo nomine, & cõtemplatione sui, quãuis approbans non dederit mandatum. Ità Philiarcus loco citato, Suarez loco citato num.55. Sayrus loco cit.num.52. Molina d.52.num.4. & tomo 4. tract. 3. d.33. Nauarrus loco citato, & alij. Hæc Propositio patet ex cap. Cum Quis de sententia excommunicationis in sexto, vbi ratio assignatur, quia ratihabitio fictione iuris retrotrahitur, & comparatur mandato; sicut ergo mandans percussionem Clerici incurrit excommunicationem, ità ratam habens percus-

sionem incurrit excommunicationem ab eo puncto, quo ratam habet percussionem; cum enim ante ratihabitionem non commiserit culpam, non est ratio cur dicamus excommunicationē ab eo contrahi ante ratihabitionem; sed dicendum est contrahi ab eo pũcto, quo culpam admittit per ratihabitionem.

8. Quæres, vtrùm aliquæ conditiones requirantur ad incurrēdam excommunicationem per ratihabitionem.

Respondeo affirmatiuè. Primò enim requiritur, vt qui ratam habet percussionem Clerici, potuerit mandare percussionem eo tempore, quo secuta est percussio; quapropter approbans percussionem Clerici factam eo tempore, quo ipse approbator erat amens, vel infans, non incurrit excommunicationem; nam tunc temporis, quo facta est percussio, non potuit pecussionem mãdare. Secus si tunc dormiebat; tunc enim facile poterat à somno excitari, & interrogari, an vellet suo nomine percussionem fieri. Ità Molina loco citato num. 4.

Secũdò, requiritur, vt ratam habeat percussionem per aliquod signum externum, E.g. per verba, aut nutus. Ratio est quia actus merè internus non subiacet potestati Ecclesiæ; consequenter non potest puniri pœna censuræ, nisi externo signo, manifestetur.

Tertiò, vt percussio facta sit nomine ipsius, sciatque illam suo nomine factam esse; quare si de illa gaudeat nesciens factam esse suo nomine, non cõtrahit excommunicationem; nisi fortè velit illam factam esse suo nomine; nã secundum proprietatem iuris non dicitur quis ratum habere id, quod non est factum suo nomine, De regulis Iuris in sexto. Ità Nauar. num. 78. Suarez loco citato num. 55. Auila dubio 9. Sayrus loco citato num. 25. Molina loco citato num. 5. & alij communiter.

PVNCTVM IV.

Quandonam inijciens manus violentas in Clericum excusetur ab excommunicatione.

1 *An percutiēs Clericum ad defensionem excusetur ab excommunicatione.*

2 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, quem nesciebat esse Clericum.*

3 *An percutiens Clericum per iocum excusetur ab excommunicatione.*

4 *An percutiens Clericum causa correctionis excusetur ab excommunicatione.*

5 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum turpiter inuentum cum matre, filia, &c.*

6 *An ligetur excommunicatione percutiens Clericum, qui admonitus non gestat habitum.*

7 *An excusetur ab excommunicatione percutiens Clericum se implicantem negotijs sæcularibus.*

8 *An percutiens Clericum factum militem ligetur excommunicatione.*

9 *An percutiens Clericum exercentem officium cauponis ligetur excommunicatione.*

10 *An ligetur excommunicatione, qui percutit Clericum ferentem arma.*

11 *An percutiens Clericum bigamum incurrat excommunicationem.*

12 *An ostiarius Principis excusetur, si arcendo turbam, Clericum percutiat.*

13 *An laicus capiens Clericum de mandato Superioris excusetur ab excommunicatione.*

MVlti casus percensentur à Doctoribus, in quibus percutiens Clericum excusatur ab excommunicatione incurrenda.

1 Primus casus est, quando aliqui percutit Clericum incontinenti, vim vi repellendo cum moderamine incul-

pat

patæ tutelæ ad defendendum se ipsum, vel rem suam, vel proprium honorem, cap. Ex tenore, & cap. Si verò de sententia excommunicationis. Ratio est quia huiusmodi percussio non censetur vis, aut vitio; sed defensio, quæ cuique iure Naturæ licita est, modo non excedatur modus inculpatæ tutelę cum aduertentia, & deliberatione. Et hoc valet, etiamsi percutiens potuisset fugere; sed ea fuga fuisset illi ignominiosa. Itâ Suarez loco citato num. 33. Sayrus cap. 27. num. 20. Auila loco citato dubio 13. Angelus verbo Excommunicatio num. 13. Molina d. 55. nu. 1. Emanuel Sà de excommunicationibus Papæ reseruatis num. 2. Nauarrus loco citato, & alij. Immo multi DD. hanc doctrinam extendunt nō solum ad sui defensionem; sed etiam ad defensionem parentum, amicorum, filiorum, aut etiam extraneorum. Videte, quæ diximus de homicidio in tractatu de restit. vbi etiam explicauimus, quandonam seruari dicatur moderamen inculpatæ tutelæ, & rationes ad hoc facientes adduximus.

Dixi incontinenti; quia, si Clericus rem alterius surripiens iam asportauit, & transtulit eam ad locum destinatum, non potest percuti absque excommunicatione, vt ostendi de homicidio. Itâ Molina, d. 56. num. 3. & alij cōmuniter.

Hinc sequitur primò, excōmunicationem non incurri ab eo, qui debitorē fugientem, vel fugam parantem detinet, vt eum Superiori præsentet, suumque creditum acquirat. Idem dic de insequente incōtinenti Clericum furem, qui sua bona aufert, & asportat; nam huiusmodi insecutio licita est; cum fiat ad res suas recuperandas, & defendendas, vt constat ex dictis de homicidio.

Secundò, non incurri excommunicationem ab ea fœmina, quam Clericus non solū verbis, sed facto aggressus est, vt eam violaret; ipsa autem se defendit percutiendo Clericum; hæc enim censetur iusta defensio Castitatis, & honoris. Hoc tamen intelligitur, modo fœmina non excesserit aduertenter, & ex proposito modum defensionis, vt accidit, quando potuit se solis verbis tueri, & ipsa adhibuit verbera. Itâ Nauar. cap. 27. num. 85. Molina loco cit. num. 4. Suarez loco cit. & alij.

Tertiò, illum excusari ab excommunicatione, qui violenter repellit domo Clericum illam iniustè occupantem, quando repellens non potest illam aliter recuperare, quam violenter Clericum repellendo; tunc enim non peccat mortaliter; cum vtatur iure suo; consequenter non incurrit maiorem excommunicationem, quæ supponit peccatū mortale. Itâ Molina loco citato, num. 3. Sayrus, lib. 3. cap. 27. num. 19. Syluest. verbo Excōmunicatio 6. num. 6. & alij.

Quartò, denique illum excusari, qui licitè percutit inuasorem ad defensionem honoris, famæ, pudicitiæ, vel aliorum bonorum sui, vel proximi, iuxta dicta de homicidio. Itâ Molina, num. 1. & alij, quos ibi retuli.

2 Secundus casus est, quando aliquis percutit Clericum, quem ignorantia probabili nesciebat esse Clericum, vt patet ex supra dictis de ignorantia excusante à censuris. Vnde si quis inueniat Clericum noctu, vel in loco tenebroso, & obscuro, ibiq; cum percutiat non aduertens esse Clericum, non afficitur excommunicatione.

3 Tertius casus est, quando quis percutit Clericum per iocum, & non ex odio, vel indignatione cap. 1. de senten. excōmunic. Ratio est quia huiusmodi percussio, quamuis alioquin grauis videatur, non dicitur fieri suadente Diabolo, neque est iniuriosa, ac Sacrilega mortaliter; cum fiat per iocum interius, & exterius.

Addo, hoc verum esse, etiamsi fortè aliqualis ira interueniat; modo attenta qualitate percussionis, alijsque circunstantijs non pertingat ad culpam mortalem. Secus dicendum est quādo actio per iocum inchoatur, sed postea mutatur in Sacrilegium mortale per indignationem, interueniente aduertentia suffi-

sufficiente ad mortale peccatum; certum enim est inaduertentiam, & indeliberationem excusare à peccato mortali, consequenter etiam ab excommunicatione; quapropter si Clericus, ioco, vel seriò proferat conuitiũ, in Caiũ, & Caius ex subito motu, & absque plena aduertentia Clericum percutiat, vel illum impellat non incurrit excommunicationem. Hac de causa excusari potest ab excommunicatione Caius, qui, cum legeret Epistolam, repulit socium Clericum petentem illam ad legendũ; nam huiusmodi percussio, vel repulsio excusari põt aliqñ à mortali. Tũ ꝓpter subitũ motum. Tum quia inter familiares consuetudinem inter se familiariter habentes, nõ magni penditur huiusmodi percussio, nec ad mortale imputatur. Itá Molina, d.51. num.7. & 8. Auila loco cit. Suarez loco cit. sect. j. nu.50. & alij.

4 Quartus est, quando quis percutit Clericum causa correctionis, & disciplinæ habens legitimam facultatem, & potestatem ad percutiendum; modo nõ ità excedat modum in percutiendo, vt excessus pertingat ad culpam mortalẽ, & modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, cap. 1. Ex tenore, & cap. Cum voluntate de sententia excõmun. Si vero leuiter tantummodo excedat, excusari potest ab excommunicatione, quæ supponit peccatum mortale.

Dixi modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, quia si principaliter ex odio percutiat, non excusatur ab excõmunicatione; nam huiusmodi percussio fieri dicitur suadente Diabolo cũ peccato mortali. Secus dicendum videtur, si principaliter percutiat causa correctionis etiamsi fortè admisceatur peccatum mortale interni odij; nam illa externa percussio non est Sacrilega, sed iusta; cum principaliter fiat causa correctionis ab eo, qui potest illam infligere; quamuis ex malitia percutientis admisceatur peccatum mortale odij. Ità Molina, d.56. num.10. Angelus verbo Excommunicatio, num.8. Auila dubio 13. casu 1. Nauarrus loco cit. & alij.

Hinc colligi potest primò, patrem non incurrere excõicationem, quando filium Clericum causa disciplinæ verberat. Idem dicendum est, quando Clericus percutitur à propinquo, ad quem pertinet cura corrigendi Clericum delinquentem, aut à Prælato, aut à Magistro percutiente suum discipulum, modo nõ excedat modum notabiliter cum mortali peccato. Et hoc valet, inquit Nauar. cap. 27. num. 82. Syluester loco cit. num. 6. casu 8 Tabiena verbo Excommunicatio, num.8. & alij. Cõtra Panormitanum, & alios apud Molinam, d.56. num. 6. etiamsi Clericus, qui percutitur sit maioribus ordinibus initiatus. Ratio est tum quia cap. Cum voluntate, de sententia excommunicationis, nulla fit distinctio de Clerico maioribus, vel minoribus ordinibus initiato. Tùm quia filius non videtur subtrahi à disciplina patris per susceptionem ordinum maiorum. Nomine magistri intelligitur tàm Ecclesiasticus, quàm sæcularis Præceptor, cui commissa est cura instituendi, & docendi Clericum, aut illum in officio continendi.

Secundò colligi potest, Submagistrum percutiẽtem Clericum causa correctionis non incurrere excommunicationem; etiamsi à magistro sit illi vetitum quemquam percutere. Ratio est quia prohibitio magistri, non aufert ius commune; iure autem communi conceditur superiori, vt possit corrigere discipulos, illosque causa correctionis, & disciplinæ percutere. Ità Syluester, Auila, & alij locis citatis.

Tertiò, Clericos seniores, aut etiam alios, tàm laicos, quàm Ecclesiasticos, qui ratione sui officij eijciũt Clericum minorum Ordinum turbantem Diuina officia, non incurrere excommunicationem. Ità Molina d.56. num.8. & alij communiter in cap. Veniens de sententia excommunicationis. Aliqui etiam excusant herum percutientem Clericũ famulum, modò Clericus non sit initiatus Sacris Ordinibus; sed de hac re in quarto decalogi præcepto.

Quin-

5 Quintus casus est, quando quis percutit, vel occidit Clericum inuentum in peccato cum Matre, filia, vel vxore, vel Sorore; modò percutiat incontinēti, & non ex interuallo, cap. Si verò de sententia excommunicationis; quamuis enim percutiens in his casibus grauiter peccet percutiendo priuata auctoritate; nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quòd Ecclesia nō reputet huiusmodi percussionem factā esse suadente Diabolo; sed vehementi passione; cum sit difficillimum in huiusmodi casu iustum temperare dolorem. Ità Molina tomo 4. de iustitia tract. 3. d. 7. num. 3. & d. 55. num. 6. Nauar. cap. 27. num. 84. Auila loco cit. casu 16. Emanuel Sà de excommunicationibus Papę reseruatis, num. 2. & alij communiter. Et hoc verum est, inquit Molina disp. 7. citata, Contra Syluestrum, & Nauarrum, apud eundem Molinam, etiamsi occidat, vel percutiat cum pleno iudicio, & deliberatione, vt colligitur ex cap. Si verò citato.

Ex quo patet à fortiori, illum non incidere in excommunicationem, qui Clericum in prædictis inuentum detinet, vt illum præsentet suo Iudici Ecclesiastico. Ità Molina loco cit. d. 56. num. 2. Nauarrus, & alij.

Dixi inuentum cum matre, filia, &c. quia si quis percutiat Clericum inuentum in peccato cum aliqua consanguinea inferioris gradus, non excusatur ab excommunicatione. Tùm quia nullo iure probatur excusari. Tùm quia in his facilius dolor compescitur, & comprimitur.

Hinc sequitur, inquit Nauarrus lib. 5. consiliorum de sententia excommunicationis consilio 41. & in Manuali loco citato, Molina d. 55. num. 6. ad finem, Auila loco citato; & alij, maritum excusari ab excommunicatione, quando de industria se abscondit domi expectans Clericum hoc ignorantem, vt eum in flagranti deprensum occidat; adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. Hoc tamen intelligitur; modò id dolosè non faciat, facta conuentione cum vxore, quæ illum dolo vocet ad adulterium; nam iura non intendunt dolis, & fraudibus patrocinari.

Rogabis primò, quænam personæ intelligantur nomine vxoris, filiæ, matris, & sororis.

Respondeo nomine vxoris intelligi sponsam de præsenti, cum qua contractum est matrimonium, quamuis nondum sit consumatum, aut etiam quamuis sit inualidum deffectu alicuius impedimenti à marito ignorati; non verò intelligitur sponsa de futuro; cum sponsa de futuro nōdum sit vxor. Quicquid in contrarium sentire videatur Sanchez de matrim. lib. 1. disp. j. Coninch. de matrim. disp. 21. dub. 1. num. 5. qui in hac re videndi sunt cum Gutierez de matrim. cap. 1. num. 6. 13. 15. Nomine sororis, matris, & filiæ intelligo veram, & propriam matrem, sororem, & filiam etiam illegitimam, idest non susceptam ex legitimo matrimonio. Non tamen intelligo filiam adoptatam; cùm verba textus propriè sint accipienda, præsertim in materia pœnali, & odiosa restringente priuilegia Clericorum. Vt igitur percutiens Clericum excusetur ab excommunicatione requiritur, vt percutiat Clericum turpiter inuentum cum propria matre, vxore, filia, vel sorore; non verò sufficit, si percutiat Clericum inuentum cum Aua, nepta, &c. Ità Molina d. 55. ad finem, & alij communiter.

Rogabis secundò, vtrùm in prædictis casibus requiratur, vt Clericus, qui percutitur, inueniatur in actu carnalis copulę.

Respondeo, hoc non requiri; sed sufficere, vt inueniatur in quolibet alio turpi actu, vt in osculis, vel amplexibus, vel in loco suspecto, vt si solus inueniatur cū sola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adsit rationabilis suspicio.

Addit Syluester, sufficere, vt maritus percutiat Clericum loquētem cum

sua

sua vxore absque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere.

Hoc tamen ego intelligendum censeo, interueniente rationabili suspicione. In hoc enim casu valere potest ratio textus.

6 Sextus casus est, quando quis percutit Clericum, qui ab Episcopo, vel eius vices gerente, vel ab alio iurisdictionem quasi Episcopalem in ipsum Clericum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, vt Tonsuram, & habitum clericalem deferret, & ipse Clericus nihilominus non vult deferre. Ratio est quia quandiu huiusmodi Clericus non gestat habitum, caret priuilegio Clericali, cap. Contingit 2. de sentent. excōmunic. Ità Sayrus loco cit. cap. 27. Syluester verbo Excommunicatio 6. num. 6. Auila 2. par. cap. 5. d. 3. dubio 13. casu 5. Molina, d. 54. num. 1. & alij communiter, qui addunt non sufficere vnam monitionē pro tribus; nam in textu dicitur terá te cōmoniti.

Hinc colligi potest, non amitti priuilegium Canonis per solam dimissionem habitus clericalis, vel monachalis, vt deducitur ex cap. Contingit citato, & ex cap. Si verò de sentent. excōmunic. nam dimittens habitum non ob id desinit esse Clericus, nec amittit priuilegium clericale, nisi ter fuerit admonitus modo iam dicto. Secus dicendū est de Nouitio, qui egreditur animo deserendi Nouitiatum; hic enim desinit esse religiosus; consequenter amittit priuilegium concessum religiosis. Ità Molina loco cit. num. 3. & alij.

7 Septimus casus recenseri solet, quādo percutitur Clericus, qui sese implicat negotijs sæcularibus mercaturæ, vel procurationibus, & administrationibus personarum secularium, & ter monitus non vult desistere. Et hoc verum est, etiamsi deferat habitum, & tonsurā cap. 1. de vita, & honest. Cleric. Ità Nauar. loco citato, num. 80. & alij; sed contrarium mihi probabilius videtur cum Molina loco citato, & alijs asserētibus huiusmodi Clericum gaudere priuilegio Canonis, & fori, quia in cap. 1. cit. non priuatur hoc priuilegio, vt patebit legenti ipsum textum.

8 Octauus casus est, quando quis percutit Clericum factum militem, aut se immiscentem enormitatibus, vt grassando, &c. nam per huiusmodi delicta amittit priuilegium Canonis. Immò alij qui volunt amittere etiam priuilegium fori. Videte Molinā, d. 40. & 54. num. 6.

9 Nonus casus est, quando quis percutit Clericum coniugatum, publicè per se ipsum exercentem officium cauponis, vel macellarij, & ab illo officio non destitit intra terminum ab Episcopo præscriptum, vel post trinam admonitionem sibi nominatim factā. Ratio est quia Clericus cōiugatus amittit priuilegiū Clericale non desistendo à prędictis officijs. Secus si non sit coniugatus, & gerat habitum, & tonsuram Clementina j. citata de vita, & honest. Cleric. Ità Molina, d. 54. num. 7. & alij.

10 Decimus casus est, quando percutit Clericum, qui post trinam admonitionem non desistit à ferendis armis; Ità Sayrus loco cit. num. 8. Nauarrus loco cit. num. 80. Molina, d. 54. num. 4. qui hoc verum esse sentiunt, etiamsi Clericus gestet habitum clericalem, aut etiā si percutiens sciat illum esse Clericum, cap. 1. de vita, & honest. Clericorum.

11 Vndecimus est, quando quis percutit bigamum; bigamus enim amittit omnia priuilegia Clericalia, cap. vnico de Clericis cōiugatis, lib. 6. & cap. vnico de bigamis in 6. vbi sermo est de bigamis initiatis ordinibus minoribus; non vero de constitutis in Sacris, consequenter percutiens bigamum in Sacris constitutum incurrit excommunicationem, vt patet ex supra dictis cum Vgolino. Similiter percutiens Clericum coniugatum non bigamum gestantem habitum, & tonsuram incurrit excommunicationem; nā huiusmodi Clericus nō amittit priuilegium Clericale. Ità Syluester verbo Excōicatio 6. num. 4. Sanchez, lib. 7. de Matrimonio, d. 46.

Mo-

Molina, d.54.num.9. & alij cōmuniter.

Neque obstat decretum Tridentini sess.25.cap.3. Concilium enim non loquitur de priuilegio Canonis; sed de priuilegio fori, quo priuantur Clerici coniugati.

12 Duodecimus est, quando ostiarius aut alius officialis Principum turbam arcendo simul arcet Clericum, cap. Si vero, secundò, de sententia excommunicationis. Ratio est quia huiusmodi violentia respectu Clerici censetur casualis; cum officialis non intendat violentiam Clerico inferre. Secus si hoc faciat animo inferendę iniurię Clerico. Ità Sayrus loco cit. num. 35. Auila loco citato, & alij. Sic enim dicitur vim Clerico inferre.

13 Decimustertius est, quando secularis capit Clericum, illumque trudit in carcerem de mandato sui Prælati. Ratio est quia concessum est Prælatis capere clericos per laicos, quando subest causa, propter quam Clericus conijci possit in carcerem, cap. Si Clericus de sententia excommunicationis in sextò. Non tamen licitum est maiorē violentiam adhibere, quam necessarium sit ad illos capiendos, alioquin vis diceretur inferri. Ità Molina d.56. num. 2. & alij communiter.

PVNCTVM V.

Quis possit absoluere ab excommunicatione propter Clerici percussionem contracta.

1 *Quinam possint absoluere ab excommunicatione contracta ob percussionem Clerici.*

2 *Quanam dicatur percussio leuis, mediocris, & enormis.*

3 *An Episcopus possit aliquando absoluere, quando percussio est grauis, & enormis.*

4 *An Episcopus possit absoluere, quando percussio est enormis, & delictum est occultum.*

5 *An habens facultatem absoluendi, satisfacta parte, possit absoluere eum, qui Clerico solum satisfecit, an verò requiratur alia satisfactio.*

6 *Cui præstanda sit satisfactio à Clerico, qui se ipsum percussit, aut in sui percussionem consensit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Certum est Summum Pontificem posse absolutionem huius excōmunicationis conferre; nàm ipse supremam habet in Ecclesia potestatem. Immò istius excommunicationis absolutio regulariter est illi reseruata, cap. Si quis suadente Diabolo.

Dixi regulariter; nàm Episcopus aliquando potest per se, vel per alium absoluere, quando scilicet percussio est leuis, cap. Peruenit de sententia excommunicationis. Ratio cur per se ipsum possit, patet ex facultate Episcopis cōcessa in dicto cap. Peruenit. Ratio verò, cur Episcopus possit absoluere per delegatum est, quia facultas absoluendi in percussione leui est facultas ordinaria, quæ competit Episcopo ratione dignitatis; qui autem habet potestatem ordinariam, potest illam subdelegare, vt est communis Doctorum sententia.

Cęteri verò Prælati nō gaudent hoc priuilegio; consequenter non possunt absoluere; nisi speciale priuilegium obtinuerint à Summo Pontifice. Et hoc verum est, etiamsi Prælati iurisdictionem habeant quasi Episcopalem. Ratio est quia in dicto cap. Peruenit dicitur; Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum; nullus autem inferior Episcopo appellatur frater Summi Pōtificis, sed filius. Vicarius tamen Generalis videtur posse per se ipsum absoluere, & dare alijs facultatem absoluendi; nam ipse est Iudex ordinarius, & facit vnum tribunal cum Episcopo. Ità Speculum in appendice dubio 1. ad finem, Lazarius tract. monit. sec. 1. q. 6. Molina tomo 4. tract.3.d. 59. num. 2. Sanchez lib. 3. de Matrim. d.7. num. 10.

&

& d.19.num.16. vbi ait nomine ordinarij venire Vicarium generalem Episcopi, quando non excluditur, & quando res competit illi ex officio; sicut videtur illi competere facultas absoluendi ab excommunicatione, administrandi Sacramenta, &c. Ratio est tum quia Vicarius generalis facit vnum, & idem tribunal cum Episcopo, vt dictum est, & quòd Vicarius Generalis facit, dicitur ipse Episcopus facere. Tùm quia qñ Sũmus Pontifex concedit Episcopis aliquã facultatẽ, quã non intendit conferre Vicario Generali, solet hoc exprimere, vt patet ex Trid. sess.24. cap.6. ad finem. Superiores verò supremi Monasteriorum videntur posse absoluere suos subditos ab excommunicatione ob leuem percussionem contracta propter priuilegium ipsis concessum; vndè possunt absoluere religiosos non solùm professos, sed etiam Nouitios, quamuis contraxerint excommunicationem ante Nouitiatum. Verum tamen est Nouitium egredientem teneri posteà sese præsentare illi, qui alias habebat facultatem absoluendi, vt patet ex dictis de pœnitentia cum Reginaldo, & alijs.

Hinc sequitur, Abbatem, Priorem, Guardianum, seu Præpositum Monasterij, seù alium quemcunque, modo sit supremus Monasterij superior, posse à dicta excommunicatione suos subditos absoluere, cap. Cum illorum, & cap. Canonica de sententia excommunicationis.

Addo, prædictos superiores supremos Monasterij posse, non solum per se ipsos absoluere, verùm etiam per alios; supremus enim Monasterij superior est in hac re Iudex ordinarius, cap. vltimo de officio iudicum ordinariorũ. Ità Syluester verbo Absolutio 4. num.3. Molina disp.59. & 60. & alij.

Addit Molina disp. 59. hoc priuilegium non cõpetere Capitulo Sede Vacante. Sed de hac re videri potest Sanchez in summa lib.2. cap. 11. num.4 & 5. & de Matrimonio lib.8. disp.2. & alij, quos in simili retuli de dispẽsationib⁹.

2 Difficultas modò est, quænam dicatur percussio leuis, in qua potest Episcopus absoluere, & quænam dicatur mediocris, & enormis, seù grauis in qua non potest absoluere.

Respondeo, leuem percussionem regulariter esse illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel sugillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine euulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex extrauaganti Ioãnis 22. quam refert Nauar. cap.27. num. 92. Molina d. 57. num. 1. Sayrus lib. 3. cap.28. num.8. & Philiarcus 3. par. lib. 3. de officio Sacerdotis cap. 33. folio mihi 172.

Dixi regulariter; nam ex circunstantijs personæ, & qualitatis fieri potest, vt huiusmodi percussio dicatur grauis, quamobrem si quis manum injiciat in faciem alicuius grauis Personæ, impingendo alapam, non dicitur leuiter percutere; cum huiusmodi percussio censeatur grauiter iniuriosa.

Dicitur percussio leuis, non quia sit peccatum veniale; sed ita nuncupatur respectu mediocris, & enormis. Quare potest aliqua percussio habere malitiã lethalem, & nihilominus appellabitur leuis, vt benè ait Nauarrus loco citato num.91. & alij communiter.

Mediocris percussio dicitur illa, quæ media est inter leuem, & enormem, qualis est illa, qua dens extrahitur, vel capillorum copia euellitur, aut sugillatio carnis relinquitur, aut sanguinis copia effunditur absque graui læsione, vel absque graui iniuria. Verum tamen est ad Episcopum, vel ad alium bonum virum spectare iudicium, quando nam percussio sit leuis, mediocris, vel grauis. Quando verò dubitatur vtrũ percussio sit leuis, vel grauis, vel mediocris, iudicanda est grauis, vel enormis, vt patet ex extrauaganti, quæ incipit, Perlectis, apud Nauarrum, Molinam, Sayrum, & Philiarcum locis cit.

Gra-

Grauis percussio dicitur illa, quæ coniuncta est cum graui læsione, vel graui iniuria, E.g. cum membri mutilatione, vel cum magna sanguinis effusione, quæ non proueniat è naribus, sed aliunde; vel cum magno vulnere, aut ictu; quamuis parū sanguinis exeat, qualis etiam est illa, quæ fit in suum superiorem, vel in alium Prælatum in dignitate constitutum, vt in Episcopū, aut Abbatem, aut Priorem, qui est caput Monasterij; nisi fortè percussio, sicù violentia tam parua sit, vt moraliter non censeatur enormis, vt patet à simili in peccatis, quæ contra Deum committuntur; non enim omnia peccata, quibus Deus ipse offenditur, sunt grauia, vel enormia, vt benè ait Suarez loco citato num. 91. Similiter censetur grauis percussio, quando percutitur Clericus, & ex ea percussione oritur magnum scandalum, vt quando religiosus percutit Clericum in publico, vel in claustro coram sæcularibus, aut in Ecclesia, aut coram Prælato, aut coram alia Persona in dignitate constituta, aut quando percutitur Sacerdos Sacris vestibus indutus; aut quando percussio est valdè ignominiosa attentis qualitatibus personarum, & alijs circunstantijs, vt accidit, quando personę graui impingitur alapa in facie; quamuis contrarium existimet Philiarcus loco citato, aut quando laicus officialis percutit auctoritatiuè, quasi vsurpans Ecclesiasticam iurisdictionē, hæc enim censetur grauis iniuria contra Statum Ecclesiasticum. Ità Nauar. Molina, & alij locis citatis.

Ex his patet, quænam dicatur percussio leuis, ità vt Episcopus possit in excommunicatione ob ipsam contracta absolutionem impendere.

3 Sed adhuc difficultas est, vtrum dētur aliqui casus, in quibus possit Episcopus absoluere, etiamsi percussio sit mediocris, vel enormis.

Respondeo affirmatiuè. Primus casus est de Clericis collegialiter, seu cōmuniter viuentibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt, cap. Quoniam de vita, & honestate Clericorum, & cap. Peruenit de sententia excommunicationis. Ità Nauarrus loco cit. num. 91. Syluester verbo Absolutio 4. num. 3. Sayrus cap. 28. Molina d. 62. Suarez num. 71. & alij. Idem dicendum videtur de religiosis sese inuicem percutientibus. Verùm tamen est religiosum, qui alium religiosum percusit eiusdem religionis, absoluendum esse à superiore, cap. Cùm illorum de sententia excommunicationis. Si verò percussit religiosum alterius claustri percussione mediocri absoluēdus est non solùm à suo Superiore; sed etiam à Superiore religiosi percussi, cap. Cum illorum citato; quamuis vnus Superior possit vices suas alteri committere. Similiter, si religiosus percussit Clericum Sęcularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, cap. Religiosi, de sententia excommunicationis in 6. aut mittendus est ad Summum Pontificem, vt dicitur capite Cum illorum citato. Videte Molinā, & Sayrum locis citatis.

Secundus casus est, de ianitore, aut de officiali Principis, qui causa sui officij, vel arcendæ turbæ leui, aut mediocri percussione Clericum percussit, cap. Si vero de sententia excommunicationis. Ità Suarez loco citato num. 69. & alij communiter.

Tertius casus est, de habente legitimum impedimentum, propter quod excommunicatus, non possit Summum Pontificē adire sine graui periculo vitæ, &c. cap. De cætero de sententia excommunicationis. Vndè si quis propter capitales inimicitias nō possit Romam adire, etiamsi inimicitias contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, etiam propter enormem percussionem; non enim credibile est Summum Pontificem velle absolutionem excommunicationis sibi reseruare cum tanto fidelium incommodo, & periculo. Sublato tamen periculo tenetur percutiens Papam adire; alioquin nouam con-

contrahit excommunicationem, vt patet ex supra dictis de absolutione censurarum in communi, quæ in hoc casu seruanda sunt.

Quod autem sit legitimum impedimentum, arbitrio boni, & prudentis viri iudicandum est, Argumento de causis de officio delegati.

Aduertunt tamen aliqui DD. illum censeri impeditum, qui non potest personaliter adire pro obtinenda absolutione, licèt possit alium mittere; ius enim non cogit ad mittendum alium, sed ad eundum per se ipsum. Ità Nauar. num. 90. Saytus num. 38. Suarez, Sanchez, Auila, Henriquez, & alij, quos supra retulimus de absolutione censurarum. Sed de hac re satis constat ex ibi dictis.

Quartus casus est, quando imminet periculum mortis, vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate; tunc enim potest à quolibet Sacerdote absolui, non solum ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos contracta; sed etiam ab alia quacunque, vt patet ex supra dictis de absolutione à censuris.

Quintus casus est, de filijs impuberibus; isti enim possunt absolui ab Episcopo, non solum propter excommunicationem leuis, sed etiam mediocris, & enormis percussionis, factæ tempore impubertatis. Et hoc verum videtur, etiamsi petant absolutionem postquam facti sunt puberes; cap. Vltimo de sent. excõm. Ità Molina disp. 59. Suarez, & Sayrus locis citatis. Immò multi DD. apud Molinam loco cit. & apud Suarez num. 67. existimant iuuentutem esse causam sufficientem excusantem excommunicatum, ne Romam adeat; consequenter iuuenem, quamuis puberem; posse ab Episcopo absolui. Sed hoc mihi non probatur, nisi itineratio iuuenis sit periculosa, spectata conditione personæ, & alijs circunstantijs, & nisi pateat aditus ad Sedem Apostolicam, saltē per litteras.

Sextus casus est, de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis cap. Mulieres de sent. excomm. Et hoc verum videtur, quamuis percussio cõiuncta fuerit cum homicidio, cap. Mulieres citato.

Ex quo patet primò, Moniales, quæ excommunicationem cōtraxerunt, posse ab Episcopo absolui; cap. de Monialibus de sent. excommunicationis.

Secundò, mulieres posse ab Episcopo absolui, etiamsi sint diuites, vel sui iuris, & aptæ ad conficiendum iter. Ità communiter DD.

Septimus, est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filius familias, modò Dominus graue dānum indè patiatur, absque sua culpa, ex serui absentia. Ità Sayrus loco cit. num. 28. & alij communiter.

Octauus, est de alijs quibuscunque impotentibus ad iter conficiendū, quales sunt non solum, qui capitales habēt inimicitias, vt supra dictum est; sed etiā senes, vel cæci, vel pauperes, qui non possunt Romā adire, nisi stipem ostiatim quærant, quam antea quærere non consueuerant: isti enim possunt ab Episcopo absolui, etiam propter grauem percussionem. Idem dicendum est de ijs, qui Romam non possunt adire, nisi familiam relinquant in magna necessitate.

Circa prædictos casus aduertendum est primò, habentes perpetuum impedimentum, propter quod non possunt adire Summū Pontificem, posse ab Episcopo absolui, non solum ab excommunicatione contracta ob percussionē mediocrem; sed etiam propter enormem; nec illis iniungendum esse præceptum præsentandi se Apostolicæ sedi; inutiliter enim & frustra iniungeretur huiusmodi præceptū; propterea senes, mulieres, &c. possunt absolutè absolui ab Episcopo, non iniuncto præcepto præsentandi se Summo Pontifici.

Aduertendum, est secundò, eos, qui absoluti sunt ab Episcopo propter impedimentum temporale, teneri sublato impedimento præsentare se Summo Pon-

Pontifici. Hac de causa, quando impenditur absolutio pœnitenti, iniungendum est præceptum cum Iuramento, vt, cessante illo impedimento, accedat ad Sedē Apostolicam, cap. Quāuis, de sent. excōm. Verum tamen est Clericis collegialiter viuentibus, filijs, impuberibus, religiosis, & officialibus Principum arcentibus turbam, nō esse iniungendum præceptum præsentandi se sedi Apostolicæ in ijs casibus, in quibus diximus ipsos posse ab Episcopo absolui; gaudent enim peculiari priuilegio, vt patet ex iuribus allatis.

Aduertendum est tertiò, illum, cui iniunctum fuit præceptum præsentandi se superiori, reincidere in excommunicationem, si oblata commoditate nō se præsentauerit. In eandem reincidunt illi, qui absoluti sunt à Papa, vel Legato cum obligatione sese præsentandi alicui, vel satisfaciendi iniuriæ, & postea non se præsentant, nec satisfaciunt, cap. Eos, qui de sent. excōmun.

Aduertendum est quartò, eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excōmunicatione reseruata Summo Pontifici, vt patet ex supra dictis de censuris. Ità Suarez loco citato num. 62. Nauar. num. 88. Sayrus cap. 28. num. 39. & alij communiter.

4 Rursus difficultas est, vtrùm Episcopus possit quoscunque sibi subditos absoluere ab excommunicatione, etiā propter enormem percussionem, quando delictum est occultum.

Respondeo affirmatiuè cum Molina d. 64. num. 8. modo delictum sit occultum, nec sit deductum ad forum contentiosum. Ratio desumitur ex priuilegio Tridentini sess. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas absoluendi à quibuscunque censuris occultis, & nō deductis ad forum contentiosum, nec istam facultatem constat reuocatam esse, vt patebit à simili ex dicendis de absolutione ob duellum. Idem sentire videtur Reginald. lib. 30. num. 91. Coninchus tomo 2. d. 8. dub. 8. Suarez de Censuris dist. 44. sect. 2. num. 4. Henriquez, & alij apud Augustinum Barbosam sect. 24. cap. 6. num. 10.

Ex quo patet, prædictum excommunicatum ab Episcopo absolutum, non teneri postea adire Papam, vel Legatum; nam simpliciter fuit absolutus ex priuilegio Tridentini.

Addo, Episcopum non solum posse per se ipsum à prędicta excommunicatione absoluere; sed etiam posse alteri hanc facultatē non solum in casu particulari, vt voluit Henriquez lib. 14. cap. 19. in fine; sed etiam generaliter delegare alicui Vicario ad id specialiter deputato; nam ista facultas competit Episcopo iure ordinario; cum non sit electa industria Personæ; nam quando aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris, non dicitur eligi industria personæ; vt benè ait Sanchez lib. 2. de Matrim. lib. 2. d. 40. num. 17. & lib. 3. d. 7. num. 20. vbi plures alios refert; facultas autem, quæ competit alicui iure ordinario, potest ab eo delegari, vt est communis DD. sententia. Hæc eadē ratio militat in Vicario Generali.

Ex quo vlterius patet, Episcopum in ijs casibus, in quibus necessitate vrgente dispensare potest in impedimentis Matrimonij, posse facultatem dispensandi alijs delegare; nam hæc facultas competit illi iure ordinario; Vicarius vero Generalis non potest hanc facultatē dispensandi in impedimentis alijs delegare, nisi speciale priuilegium habeat. Immò neque videtur posse per se ipsum in his impedimentis dispensare, seclusa speciali commissione; nām ex generali facultate Vicariatus non habet potestatem dispensandi; quamuis videatur habere facultatem absoluendi à censuris, vt supra dictum est cum Molina, & alijs. Ità Sanchez lib. 2. d. 40. num. 12. vbi quamplures DD. refert.

5 Vltima difficultas est, an habens

priuilegium absoluendi satisfacta parte, possit absoluere pœnitentem, qui solum satisfecit Clerico percusso, vel an debeat aliam satisfactionē exigere?

Respondet Auila 2. par. cap. 7. disp. 5. dub. 11. citans Nauar. in Manuali, cap. 18. num. 46. & cap. Inter verba, posse absoluere; quia præstita satisfactione personæ, quæ passa est iniuriam, aut obtēta ab ea remissione, censetur satisfactū parti lęsæ; consequenter pœnitens, qui præstitit satisfactionem Clerico percusso, vel obtinuit ab eo remissionem iniuriæ, potest absolui.

Neque obstat, inquit Auila, percussionem Clerici redundare in iniuriam status Ecclesiastici; nam quando damnum E. g. infamiæ principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, sufficit satisfactio, vel remissio principalis, cap. Quamuis pactum, iuncta glossa de pactis, in 6.

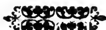
Verum doctrina Auilæ mihi non probatur; videtur enim supponere, percussionem Clerici tangere solum secūdariò bonum commune; præterea priuilegium canonis non esse priuilegium commune, quod est falsum, vt bene ait Suarez, lib. 10. de legibus, cap. 6. num. 2. & patet in Clerico, quem constat non posse cedere illi priuilegio, & se ipsum percutiēdo incurrere maiorem excommunicationem. Sicut etiam illam incurrit iudex sæcularis, qui Clericū consentiētem trahit ad suū tribunal. Quare ad propositam difficultatem, Respōdeo necessariam quidē esse satisfactionem Clerici percussi, vel eius condonationem, quæ condonatio præsumitur adesse, quando Clericus, qui alias magno tenebatur amicitiæ vinculo cum percutiente, recipit percutientem ad pristinam familiaritatem.

Nihilominus existimo etiam necessariam Ecclesiæ, & statui Ecclesiastici satisfactionem; hanc autem satisfactionem delinquens regulariter exhibebit, si absoluenti se ipsum humiliter subjiciat, ostendendo se paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ sibi fuerit imposita cum iuramēto obediendi Ecclesiæ, nec amplius in futurum percutiendi Clericum, vt patet ex supra dictis de cautione, quæ præstanda est, antequam obtineatur absolutio censurarū in grauioribus delictis.

6. Maior difficultas est, cui satisfactio præstanda sit à Clerico, qui se ipsum percussit, vel consensit in sui percussionem. Ratio dubitandi est, tum quia, vel tenetur sibi ipsi satisfactionem præstare, & hoc non. Ratio est quia nullus se ipsum percutiens facit sibi iniuriam cum scienti, & volenti non fiat iniuria. Vel tenetur alteri satisfactionem exhibere, & hoc neque videtur admittendum; cum non constet, cui teneatur eam exhibere.

Mihi respondendum videtur teneri eam satisfactionem exhibere, quam Iudex exhibendam iudicauerit, si res ad ipsum fuerit delata; illi enim ex officio incumbit cura conseruandi boni communis, & honoris Ecclesiastici. Si verò res ad iudicem non fuerit delata, debet eam satisfactionem exhibere, quā confessarius, vel alius superior absoluens iudicauerit exhibendam per salutares pœnitentias cum iuramento obediendi Ecclesiæ in futurum, & non amplius relabendi, vt dictum est in præcedenti difficultate.

Hinc patet respōsio ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO V.

De excommunicatione ob hæresim, & lectionem Librorum vetitorum.

Vatuor principaliter quæram in hac quæstione. Primò, quid sit hæresis. Secundò, an ob hæresim incurratur excommunicatio. Tertiò, an incurratur ob fauorem, & receptationem Hæreticorum. Quartò, an incurratur ob lectionem Librorum vetitorum.

PVNCTVM I.

Quid sit hæresis.

1 *Quid sit hæresis.*
2 *An Catechumenus possit dici hæreticus.*
3 *An sit hæreticus qui dubitat circa fidei veritatem.*
4 *An sit hæreticus qui non credit articulum sibi reuelatum.*
5 *An sit hæreticus negans Christum esse visibilem.*
6 *An sit hæreticus qui ex ignorantia crassa errat circa fidem, sed est paratus corrigi, cognita veritate.*
7 *An hæresim committat, qui errat ex ignorantia crassa, & adhuc erraret, si sciret errorem illum esse cõtra fidẽ.*
8 *An apostata sit hæreticus, & quotuplex sit apostasia.*
9 *An Papa errare possit in fide.*

VNICA PROPOSITIO.

1
Æresis est voluntarius error intellectus cum pertinacia contra aliquam fidei veritatem.

Dicitur error volũtarius, quia si quis circa res fidei erret inuoluntariè, non admittit peccatũ hæresis. Hac de causa non est hæreticus, qui inuitus patitur tentationes hæreticas, seù contra fidem; quia deficit voluntarium; signum autem ad iudicandum defuisse voluntarium est tristitia, quam tentatione vexatus sentit in ipso conflictu, aut statim post conflictum; nam qui alicui errori voluntariè cum pertinacia assentitur, non ità facile resipiscit. Ità Sanchez in summa, lib.2.cap.7.num.14.& alij.

Dicitur error intellectus, quia sicut actus fidei est actus, seù assensus intellectus, ità hæresis, quæ est contraria fidei, est error ipsius intellectus; ex quo fit, vt si quis proferat propositionem hæreticam absque assensu intellectus, non dicatur hæreticus, nec subiaceat excommunicationi latę contra hæreticos.

Dicitur cum pertinacia; quia si quis erret circa res fidei, etiam culpabiliter, non ob id dicitur hæreticus, si non habeat pertinaciam, quæ non est attendẽda pœnes durationem temporis, aut ob firmatam pertinaciam in errore; sed ex cognitione, & animaduersione definitionis Ecclesiæ contraria illi errori; vnde ille dicitur hæreticus, qui aliquid sentit contra fidem, sciens contrarium teneri ab Ecclesia Catholica; quamuis non perseueret in tali errore. Ob id etiam est hæreticus, qui aliquid sentit contra definitionem Ecclesię; sed ita affectus est, vt contrarium sensurus sit, si

M 2 ar-

argumentis conuincatur, aut si res illi proponatur à viro docto; nam iste recedit à definitione Ecclesiæ, sciens ab illa contrarium teneri. Ità Vasquez prima secundæ, d.126.cap.3.& alij.

2 Ex his colligi potest primo Catechumenum, negantem aliquem fidei articulum, dici posse hæreticum iuxta Castro de iusta hær. pun, cap.8. Suarez tomo 5.d.5. sect. 2. num.4. Bannes 2. 2. quæst. 11. artic. 2. Ratio est quia sentit aliquid contra definitionem Ecclesiæ cum pertinacia, vt suppono. Iuxta verò Gaietan. 2. 2. quæst. 10. art.5. Tolet. in summa cap.5. lib.4. num.5. & alios, non est hæreticus. Sed isti Doct. meo iudicio conciliari possunt hoc modo, vt primi dicant eum esse hæreticum, qui sentit aliquid contra definitionem Ecclesiæ. Secundi verò sentiant illum esse hæreticum, qui sentit aliquid contra defensionem Ecclesię, postquam solemniter professus est fidem in baptismo, vel Catechismo; cum autem Catechumenus nondum sit professus fidem solemniter non potest dici hæreticus hoc secundo modo, quamuis primo modo dici possit hæreticus. Verum tamen est secundum omnes Doctores Catechumenum negantem aliquem fidei articulum, non subiacere pœnis ab Ecclesia latis contra hæreticos; cum nondum sit subditus iurisdictioni Ecclesiæ, vt patet ex dictis de censuris. Eodem modo fictè, aut inualidè baptizatus non subiacet ijsdem pœnis negando aliquem fidei articulum, vt patet ex ratione allata.

3 Secundò eum, qui positiuè dubitat in rebus fidei, esse hæreticum, vt si dubitet aliquam rem fidei esse incertam, & dubiam. Ratio est quia voluntariè errat contra fidei veritatem, iudicando incerta esse & dubia, quæ certa sunt, & vera. Ità Valentia 2. 2. d. 1. quæst. 11. pun. 1. Syluest. verbo Hæresis,q.3. Azor, libro 8.cap.9. q.6. Toletus,& alij.

4 Tertiò eum, qui non credit aliquem articulum sibi specialiter reuelatũ, esse hæreticum, & affici pœnis hæreticorum; quia negat veritatem fidei cum pertinacia. Ità Sanchez loco citato, num. 32. Contra Azor. loco citato, q. 4. existimantem istum non affici pœnis hæreticorum.

5 Quartò, illum præsumi hæreticum, qui negat propositionem, quæ deducitur euidenter ex vna propositione de fide, & altera naturali; nam conclusio deducta ex his duabus propositionibus est de fide. Vnde qui negat Christum esse risibilem est hæreticus, quia hæc propositio deducitur ex vna propositione naturali, omnis homo est risibilis, & ex ista alia de fide; sed Christus est homo, ex quibus euidenter infertur, ergo Christus est risibilis; consequenter negans Christum esse risibilem est hæreticus, & incurrit excommunicationem proferendo exterius hanc propositionem, Christus non est risibilis. Ità Sanchez, lib.2.cap.8.num.12. & alij multi recentiores.

6 Quintò eum non esse hæreticum, qui ex ignorãtia crassa errat circa res fidei; sed ita est affectus, vt sit paratus corrigi, seù obedire Ecclesiæ, cognito errore, seù cognita rei veritate, seù definitione Ecclesiæ. Ratio est quia hæresis est error voluntarius cum pertinacia contra veritatem fidei; qui autem errat circa res fidei ex ignorantia crassa; sed est paratus obedire, & corrigi cognito errore, nõ dicitur habere volũtarium errorem cum pertinacia; licet admittamus illum errorem esse voluntarium in causa, & culpabilem, simulq; habere malitiam, quæ reducitur ad hęresim; sicut alia peccata commissa ex ignorantia culpabili reducũtur ad eam speciem, ad quam pertinerent, si facta fuissent scienter, vt patet ex dictis de Peccatis; non tamen admittimus illum errorem habere grauitatem hæresis, quæ consistit in voluntario errore cum pertinacia contra definitionem Ecclesiæ.

7 Rogabis, an hæresim committat, qui ex ignorantia crassa errorem aliquẽ pro-

profert contra fidem, quem adhuc voluntariè proferret, si sciret illum esse cōtra fidem, & definitionem Ecclesiæ.

Respondeo affirmatiuè, quia censetur sufficienter pertinax contra Ecclesiam. Ex quo patet à fortiori, quid dicendum sit de errore contra veritatem fidei contingente ex ignorantia affectata; nam si quis eligat nescire res fidei, vt liberius erret in fide, dicitur habere ignorantiam affectatam, & est hæreticus, postquam commisit aliquem errorem contra fidem. Ratio est primò, quia ille error est voluntarius cum pertinacia; cum proferens velit errare in fide, nec velit obedire Ecclesiæ. Secundò, quia talis ignorantia non minuit, sed auget grauitatem delicti, vt patet ex alibi dictis. Si verò aliquis affectet, seu eligat nescire res fidei, non vt liberius erret in fide; sed ex tędio; & negligentia addiscendi, vel ob aliam causam non est verus hæreticus; non enim dicitur errare cum pertinacia; cum sit paratus corrigi ab Ecclesia, nec quidquā sentire velit cōtra Ecclesiæ definitionē: Verum tamen est illum errorem reduci ad hęresim, quamuis non habeat grauitatem hæresis, nec subijciatur pœnis contra hæreticos latis. Ità Arrag. 2. 2. quæst. 11. art. 2. Sayrus lib. 2. cap. 9. num. 20. & alij. Ex quo patet in Confessione explicandum esse affectum, quem aliquis habebat, quando errorem protulit ex ignorantia crassa, vel affectata; sicut etiam, inquit Valentia d. 1. q. 10. pun. 3. explicādus est numerus, & qualitas articulorum, quos quis negauit, sicut explicanda est quantitas furti. Videte, quæ diximus de Pœnitentia.

8 Sextò colligitur Apostatam à fide subiacere pœnis hæreticorum; nā Apostata est verus hæreticus deserendo veram fidem. Vbi aduertendum est triplicem esse Apostasiam. Prima est à fide. Secunda à Clericatu. Tertia à Religione. Apostata à fide dicitur ille, qui totam fidem Catholicam deserit. Apostata à religione dicitur, qui facta Professione per tria vota deserit religionis habitum, animo illum non amplius recipiendi. Non tamen dicitur apostata, si transeat ad aliam religionem, quamquis sit excommunicatus, nō ingrediendo arctiorem. Apostata à Clericatu dicitur, qui Clericalem habitum dimittit, animo non amplius recipiendi. Videte, quæ diximus de beneficijs.

9 Quæres an Sum. Pontifex possit errare in fide. Pro solutione huius quęsiti.

Notandū est ea, quę definiuntur à Papa, esse in duplici differentia. Alia spectāt ad totam Ecclesiā, vt sunt definitiones fidei, & morum. Alia spectant ad particulares personas, vt sunt controuersiæ facti, vt quando controuertitur, an talis sit irregularis, &c. Hic non loquimur de definitione in controuersijs. Secundi generis; nam in istis potest Papa errare ex falsa informatione testiū, aut ex alia causa, vt sentiunt communiter Doctores. Sed loquimur de definitione primi generis. Propterea

Respondeo Summum Pontificē non posse in controuersijs fidei, & morum errare, aut in hæresim labi. Ratio est quia Summus Pontifex est Vicarius, & successor D. Petri; ergo debet habere eādem auctoritatem, potestatem, & dignitatem, quā habebat D. Petrus; alioquin non diceretur Vicarius D. Petri; Petro autē collata fuit infallibilitas circa rum fidei, vt constat ex Matth. 16. Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hāc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi, idest hæreses non præualebūt aduersus eam, & Lucæ 22. Oraui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando cōuersus confirma fratres tuos. Ità communiter DD., quos citat Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. conclus. 4.

Hinc colligi potest nullū Romanorum Pontificum fuisse hæreticum, vt benè ostēdit Bellarminus, lib. 4. de Romano Pontif. & Baronius tomo 2. & 10. Vbi respondet ad argumenta aliquorū, quę in contrarium possent afferri, vt de Marcello, Victore, Liberio, &c. quę ego libens prætermitto, vt breuitati consulam.

PVNCTVM II.

De pœna excommunicationis contrà Hæreticos lata.

1 NOtandū multis pœnis affici hæreticum, vt pœna amissionis bonorum, excommunicationis, &c. Hic tantum agam de excommunicatione, cum hæc solum ad rem præsentem facere videatur.

VNICA PROPOSITIO.

2 HÆreticus, qui suam mentem exterius sufficiēter manifestat verbis, aut signis incurrit excommunicationem latam ab Ecclesia, & Papæ reseruatam; quamuis suam mentem occultè manifestet. Quòd incurrat excommunicationem clarum est in iure, cap. Ad absoluendam, cap. Excommunicatus de hæreticis, cap. Quicunque de hæreticis in 6. & in Bulla Cœnæ, quę quotannis Romæ publicatur. Vt hæc Propositio clarius intelligatur examinandæ sunt singulæ ipsius particulæ.

Dixi, suam mentem exterius manifestat, quia si quis interius tātùm aliquid sentiat contra fidem; sed nullum signū animi sui exterius exhibeat, non incurrit excōmunicationem. Ratio est tum quia Ecclesia non habet iurisdictionem in actus merè internos, nam cap. Christiana 32. quęst. 5. cap. Consuluisti 1. 6. & 9. & alibi dicitur, Ecclesia non iudicat de occultis, sed Deus secretorum cognitor est, & Iudex; ergo non potest Ecclesia excommunicare hæreticum purè mentalem, qui suam mentem exterius non manifestat; cum excommunicare sit actus iurisdictionis, & Ecclesia non habeat iurisdictionem in actus merè internos. Tum quia Ecclesia nunquam excommunicauit hęreticum pure mentalē; ergo signū est hæreticū purè mentalē non posse ab Ecclesia excommunicari; cum Ecclesia omnem conatum adhibeat in amputandis hæresibus. Ità Azor. j. par. lib. 8. cap. 10. quæst. 3. Sanchez lib. 2. cap. 8. & alij communiter cōtra Rosellam, Glossam, & alios, apud Azor. loco citato.

3 Hinc sequitur hæreticum purè mētalem posse à quolibet approbato Confessario absolui; cum hæresis sit tantum reseruata ratione excommunicationis, quæ non incurritur ab hæretico purè mentali. Ità Arragonius 2. 2. quæst. 11. art. 3. & alij communiter.

Dixi sufficiēter exterius manifestat, quia, si quis hæresim mente reuoluens, aliquod signum exterius faciat, ex quo attentis simul alijs circunstantijs concurrentibus, non possit humano more cognosci hęresis, non incurrit excommunicationem; quia non sufficienter exterius manifestat mentem suam; cum per illud signum non possit hæresis ab aliquo cognosci, nec ipse iudicari hæreticus; consequenter nec potest puniri pœna excommunicationis; nam illa hæresis ità censetur occulta, ac si omninò esset interna, vt contingit, quando aliquis fornicatur credens fornicationem licitam esse. Ità Azor. j. par. lib. 8. cap. 9. quæst. 12. Bannes 2. 2. quæst. 11. art. 4. & alij Contra nonnullos alios.

4 Ex quo inferunt Doct. primò, non in-

incurri excommunicationem ab eo, qui mente reuoluens suam hæresim, non aperit caput imaginibus Sanctorum, vel Augustiss. Eucharistię Sacramento, aut non genuflectit, eo q' non credat adesse corpus Christi, aut imagines nō esse adorandas. Secus dicendum est, si non aperiat caput, dū hostia eleuatur; tunc enim illius hæresis concipitur ab astantibus, & ipse præsumitur hæreticus. Idem dicit Sanchez de eo, qui ex interna hæresi nunquam ingreditur tēplū; hic enim exterius sufficienter præsumitur hæreticus ex omissione.

5 Secundò, non incurri excommunicationem ab eo, qui mente reuoluens hæresim, profert verba imperfecta, vt si dicat, ità est, vel peream, nisi ità sit. Idem dic, si annuat capite, aut femur percutiat; nam hæc signa sunt indifferentia; cum non magis significent hæresim, quam aliquid aliud; quis enim hęc signa inspiciens iudicaret hęresim?

Tertiò, eum non esse excommunicatum, qui credens Christum non esse hominem, hæc verba solum profert, verè non est homo; sicut neque est excommunicatus, qui suam hæresim exprimit per characteres, vel notas à se impositas, quando tales characteres à nullo alio percipi possunt. Idem dic de eo, qui ex interna hęresi prorumpit in blasphemiam non hæreticalem; nam blasphemia non hæreticalis non significat hæresim, nec præsumitur hæresis. Ità Sanchez, cap. 8. num. 14. loco cit.

6 Quartò, eum esse excommunicatū, qui suam hæresim pronunciat per verba æquiuoca, seu amphibologica; quia verè manifestat hęresim per verba sufficienter exprimentia internam hæresim. Ità Suarez tomo 5. de Censur. d. 4. sect. 3. num. 17. & alij.

7 Rogabis, an quælibet manifestatio hæresis, quæ sufficienter significat hæresim, sufficiat ad incurrendam excōmunicationem contra hæreticos latam.

Respondeo ad incurrendam excommunicationem sufficere manifestationem, quę animum ostendit hæreticum, modo illa manifestatio proueniat ab interna hæresi, cum qua integret vnum peccatum; ex quo fit, vt legens, transcribens, aut disputando pronuncians hæresim, quam antea tenebat, non incurrat excommunicationem, si eam legat, vel transcribat, vel pronunciet absque animo asserendæ hæresis; nam illa manifestatio non ostendit animum hæreticum, nec est mala malitia hæresis; excommunicatio autem contra hæreticos lata incurritur ob hæresim manifestatam per aliquod signum externum, cui communicetur malitia hæresis ab actu interno. Similiter sequitur, eum non esse excommunicatum, qui suā hęresim manifestat amico, vel Confessario non animo asserendæ hæresis; sed animo capiendi consilium, vel Confessionis faciendæ; nam talis manifestatio nō est peccatum exterius hæresis, quamuis habere possit malitiam Sacrilegij, si fiat in Confessione sine debito dolore requisito ad Pœnitētiæ Sacramentum suscipiendum. Præterea non est excommunicatus, qui dicit se alias talem hæresim habuisse; nā talis manifestatio nō est peccatum hæresis; sicut non est peccatum periurij dicere se alias periurasse. Qui verò hęresim profert in somnis, vel ebrietate, quam ante somnum interius conceperat, iuxta probabilem aliquorum sententiam videtur excōmunicatus, si antea cognouit, se solitum esse hæresim proferre, & non adhibuit diligentiam ad eam non proferendam. Ratio est quia illa manifestatio est mala in causa proueniens ab interna hęresi, & imputatur ad culpam hæresis; sicut ad culpam imputantur cætera peccata, quæ præuidentur secutura in somno, vel ebrietate, nisi adhibeatur diligentia ad ea præcauenda; vnde sicut percutiens Clericum in somnis est excommunicatus, si præuidit percussionem, & non cauit, ità videtur excommunicatus, qui interius habet hæresim, quam præuidit se prolaturum in somnis, & non cauit. Sed mihi probabilius videtur cum San-

chez, cap. 8. num. 24. & alijs, nõ esse excommunicatum; nam excommunicatio videtur imposita ob hæresim formalem; non verò ob solam materialẽ, qualis est propositio hæretica in somnis prolata. Nec est eadem ratio de percussione Clerici contingente in somnis, vel ebrietate; nam ipsa percussio per se, & directè est prohibita sub excommunicatione: prolatio verò hæresis nõ est prohibita sub excommunicatione, nisi quatenus habet adiunctam malitiã hæresis internę, quam exterius prodit, & manifestat.

Dixi in Propositione incurri excommunicationem latã ab Ecclesia, vt aduertamus excommunicationem latam contra hæreticos non esse ex iure Diuino, sed humano, vt patet ex dictis de Censuris, & ità sentiunt plures Doct. apud Azor. cap. 10. q. 2. cõtra nonnullos alios.

Dixi, excommunicationem Papæ reseruatam; quia absolutio ab excommunicatione ob hæresim reseruatur Papæ in Bulla Cœnæ, quamuis olim possent Episcopi per se ipsos absoluere ab hæresi occulta propter facultatẽ sibi concessam in Trident. sess. 24. cap. 6. de reformatione. Vtrum verò nunc illa facultas sublata sit per Bullam Cœnæ dictum est supra, sublatam esse.

Dixi, quamuis eam occultè manifestet, vt sciamus excommunicationem incurri ab eo, qui hæresim solus profert nullo alio præsente; nam illa hæresis eo modo manifestata subijcitur iurisdictioni, & iudicio Ecclesiæ; quamuis non possit in iudicio probari defectu testium, quod est per accidens, vt constat in alijs delictis prohibitis sub censura, in quibus censura cõtrahitur, quamuis delicta occultè perpetrentur. Ità Simancas de Catholica institutione tit. 42. num. 7. Azor. cap. 10. q. 4. & alij communiter.

8 Quæres, an hæretici, qui suam hæresim sufficienter exterius protulerunt, vitandi sint, cũ sint excõicati, seu vtrũ possimus communicare cum hæreticis.

Respõdeo huius quæsiti solutionem colligi ex supra dictis de excommunicatione; nihilominus hic breuiter dico non esse vitandos, nisi sint nominatim denunciati excommunicati. Ratio est quia in Concilio Constantiensi concessum est fidelibus, ne teneantur vitare excommunicatos, qui non sunt nominatim denunciati, aut notorij Clericorum percussores; ergo non tenemur, quãtum est ex vi excommunicationis, vitare hæreticos licet notorios, vt Lutheranos, qui generaliter excommunicantur in Bulla Cœnæ; sed possumus cum ipsis consuetudinem habere, loqui, orare, Sacramenta recipere, secluso scandalo, & intentione fauendi hæreticis, vt hæretici sunt. Ità Suarez, tomo 5. d. 18. sect. 1. concl. 5. & alij cõiter.

9 Addit tamen Azor. lib. 8. cap. 11. q. 7. non posse adhiberi hęreticum ad suscipiendum filium de sacro Fonte. Quod etiam ego sentio, quia ad Patrinũ pertinet instruere filium susceptum in rebus fidei, quod non præstabit hæreticus; vtrum verò vitandi sint illi excõmunicati, qui damnantur de aliquo crimine, cui constat adnexam esse excommunicationem: dictum est supra.

PVNCTVM III.

Vtrum constituta sit aliqua pœna ijs, qui recipiunt, credunt, aut fauent hæreticis.

1 *An hæreticorum receptatores, fautores, defensores, &c. ligentur excommunicatione.*

2 *Quinam veniãt nomine receptatorum, fautorum, defensorum, &c.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Pœna excõicationis, quæ lata est contra hæreticos, extenditur ad credentes, receptatores, fautores, & defensores hæreticorum secuto effectu. Ità expressè habetur in Bulla Cœnæ

excõmunicatione j. & cap. excõicatus, 1. §. Creditores, de hæreticis.

2 Nomine credentium intelliguntur, qui fidem præstant erroribus hęreticorum; isti enim, cum sint hęretici, incurrunt excõicationem hæreticorum, modo fidem, quam eorum erroribus adhibent, exterius exprimant verbis, vel signis. Nomine verò receptatorum, fautorum, & defensorum intelligũtur, qui recipiunt fauent, vel defendunt hæreticos formaliter, idest quatenus hæretici sunt, seù ex motiuo hæresis, seù intentione fauendi hæresi; hoc enim est fauere hæreticis formaliter, vt inquiũt communiter Doct. Vnde si quis beneficium faciat hęretico ratione amicitię, vel consanguinitatis, vel metus, E. g. illũ occultando ob amicitiam, ne à Iudice capiatur, non dicitur fauere hæretico, vt hæreticus est; quia non fauet intentione, seù ex motiuo hæresis; sed ob amicitiam; Quando dubitatur, an aliquis receptauerit consanguineũ, vt hęreticũ, vel vt amicum, præsumitur receptasse, vt amicum ob naturalem affectionem, & inclinationem ad sanguinẽ. Ità Graff. j. par. lib. 4. cap. 18. num. 35.

Dixi secuto effectu, quia si quis intentionẽ habuit fauendi hæresi; sed fauor non est secutus, non incidit in excõicationem; quare, qui hæreticum occultauit, ne caperetur, vt posset hæresim disseminare, non incurrit excõicationem, si hæreticus captus non potuit disseminare hæreses, sicut mãdans percuti Clericum, non incurrit excõicationem, nisi secuta percussione: quãdo enim aliquis effectus prohibetur sub excõicatione, & minus principaliter prohibetur mandatum, vel consilium, vel fauor, non incurritur excõicatio ab eo, qui mandauit, vel consuluit &c. nisi secuto effectu. In nostro aũt casu principaliter prohibetur hæresis, & accessoriè fauor & consiliũ, vt patet ex bulla ipsa, vbi primo loco enumeratur hæresis, & postea in eius detestationem enumerantur fautores. Ità Suarez, tomo 5. de cens. d. 21. sect. 2. num. 8. non est tamẽ necesse, vt hæreticus, cui fauor præstatur, sit denunciatus excõitus: nam talis fauor non prohibetur ratione excõicationis; sed ratione hæresis; & potest dari casus, vt aliquis sit hæreticus, licet non sit excommunicatus, vt quando quis scit errorem suum esse contra definitionem Ecclesiæ, sed nescit latam esse excommunicationem contra hæreticos. In quo casu fautor illius dicetur fautor hæretici, illique fauendo ex intentione hæresis contrahet excommunicationem. Ità Suarez loco cit. num. 9. & Sanchez in summa lib. 2. cap. 10. num. 6. Contra Vgolin. de Cens. Papæ reseruatis 2. parte cap. 1.

PVNCTVM IV.

Vtrum sit constituta aliqua pœna ijs, qui libros hęreticorum, aut aliorum prohibitos legũt, vel retinẽt, &c.

1 *Quotuplices sint libri hæreticorum.*
2 *An legens, aut retinens libros prohibitos ligetur excommunicatione.*
3 *An incurrat excommunicationem legens, retinens, imprimens, aut defendens libros hæreticorum tractantes de religione, aut hæresim continentes.*
4 *An ignorantia crassa excuset.*
5 *An excuset ignorantia affectata.*
6 *A quonam obtinenda sit facultas legendi libros hæreticorum.*
7 *An requiratur vt aliquis legat per se ipsum.*
8 *An ligetur excommunicatione, qui oculis tantum percurrit.*
9 *An excuset paruitas materiæ.*
10 *An ad incurrẽdam excõmunicationem requiratur, vt legens intelligat.*
11 *Quomodo retinens libros prohibitos incurrat excommunicationem.*
12 *Quomodo impressores ligentur excommunicatione.*
13 *Quomodo defendens libros hæreticorũ afficiatur excommunicatione.*
14 *Quomodo intelligatur particula, libros hæreticorum.*

15 Quo-

15 *Quomodo intelligatur particula continentes hæresim, aut tractantes, &c.*
16 *An habens libros prohibitos teneatur illos tradere Inquisitoribus, vel an ipse possit eos comburere.*

1 NOtandum libros prohitos esse in duplici differentia. Alij sunt hęreticorum, alij non hæreticorum. Rursus libri hæreticorum aut tractant de religione, aut hæresim continent, aut de neutro tractant.

PRIMA PROPOSITIO.

2 QVI legit, aut retinet libros hæreticorum, vel alterius cuiusuis auctoris damnatos, atque prohibitos ob suspicionem hæresis, aut falsi dogmatis, incurrit excommunicationem, quæ nulli reseruata est; sed iure communi potest à quolibet Confessario per absolutionem auferri. Hæc Propositio constat ex Indice librorum prohibitorum, regula 10. ad finem. Intelligitur tamen hæc propositio, modo libri hæreticorum nō contineant hæresim, neque tractent de religione; quia si continent hęresim, aut tractant de religione, incurritur excommunicatio Papæ reseruata legendo, aut retinendo dictos libros, vt dicetur in secunda propositione. Rursus intelligitur hæc propositio de libris prohibitis ob hæresis, vel falsi dogmatis suspicionem; quia si alio nomine sint prohibiti, non incurritur excommunicatio ab eo, qui illos legit, vel retinet. Nam excommunicatio non incurritur, nisi sit in iure expressa.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVi scienter, & absque Pontificis licentia publicè, vel occultè legit, aut retinet, aut imprimit, aut alio quouis modò defendit libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæresim continentes, incurrit excommunicationem Papæ reseruatā, quamuis legat, vel retineat, vel imprimat curiositatis gratia, & absque prauo animo. Hæc propositio patet ex bulla Cœnæ; sed vt clarius intelligatur, nonnulla sunt aduertenda.

4 Circa particulam, scienter, aduertendum est, eum, qui ex ignorantia crassa legit libros, quos nescit esse libros hæreticorum, aut scit quidem esse libros hæreticorum; sed nescit continere hæresim, aut tractare de religione, non incurrere dictam excommunicationem; quia ad eam incurrendam requiritur scientia.

5 Si quæras, an ignorantia affectata excuset; Respondetur nō excusare iuxta Suarez; sed mihi probabilior videtur sentētia Sanchez, cap. 10. num. 32. & aliorum asserentium ignorantiam crassam, & affectatam excusare. Ratio est quia non adest scientia. Hoc tamen limita modo ignorantia non sit coniuncta cum ingenti temeritate; tunc enim censetur adesse scientia. Ingens temeritas dicitur, quando habetur magna suspicio prauitatis libri.

6 Circa particulam, absq; Pontificis licentia, aduertendum est, vt aliquis excusetur à prædicta excommunicatione, requiri licentiam Summi Pontificis, vt patet ex Bulla Cœnæ consequēter non sufficere licentiam Inquisitoris, aut etiā Episcopi, secluso casu magnæ necessitatis, in quo non possit Sūmus Pontifex adiri, tunc enim Papa præsumitur concedere Episcopo facultatem dispensandi, vt patet ex dictis de legibus. ità Graff. loco citando, num. 4.

7 Circa particulam legit, aduertendum est primò, ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, vt aliquis per se ipsum legat; hic enim propriè dicitur legere; Idcircò ab hac excommunicatione excusantur, qui à famulo, vel ab alio legi audiunt, quamuis audiens sit causa, cur famulus, vel alius sibi audienti legat; nam Bulla loquitur de legente, non vero de audiente, vel consulente, qui non dicitur propriè legere; sicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat; famulus vero, vel alius,

alios, qui iussu alterius legit dictos libros, non excusatur à peccato, & excommunicatione, nisi hoc faciat ex metu graui: modo metus non sit incussus in contemptum fidei, vel Ecclesiæ, vt patet ex supra dictis de causis excusantibus à censuris.

8 Secundò, aduertendum est, non solum illum dici legere, qui lingua exprimit, quę legit, sed etiam qui oculis tantum percurrit, nihil exprimendo. Ità Graff. j. par. decis. lib. 4. cap. 18. num. 45. & alij; nam lectio non consistit in prolatione verborum.

9 Tertiò aduertendum est ad incurrẽdam dictam excommunicationem non excusare paruitatem materię, iuxtà Tolet. lib. 1. in sum. in explicatione Bullæ, excommunicatione prima, num. 24. & alios; quia fieri potest, vt aliquis legendo vnam solam lineam, vel duas imbibat errorem. Sed mihi probabilius videtur paruitatẽ materiæ excusare, propterea, qui legit tres, vel quatuor lineas, excusatur à Graffio loco cit. num. 45. Qui legit decem excusatur à Sayro, libro 3. de excommunicatione, cap. 5. num. 12. Immo Sanchez, cap. 10. num. 31. excusat legentem integram paginā; sed hoc mihi nō probatur. Quia videtur materia grauis, si pagina grandior sit.

10 Quartò aduertendum est ad incurrendam dictam excommunicationem non requiri, vt legens legat formaliter, idest vt intelligat, quod legit; nam Bulla in detestationem hęresis intendit penitus prohibere lectionem huiusmodi librorum; cum hæresis serpat, vt cancer, & quamuis lectio non noceat legẽti, qui non intelligit, potest tamen nocere audientibus; propterea imperitus Græcæ, vel Latinæ linguæ, legendo librum vetitum Latinè, vel Græcè conscriptum, non videtur excusandus ab excommunicatione; quamuis illum excuset Sanchez, lib. 2. cap. 10. num. 51.

11 Circa particulam, retinet, aduertẽdum est, hanc excommunicationem incurri non solum à legente; sed etiam ab eo, qui retinet dictos libros, siuè eos retineat curiositatis gratia, siuè ad eos confutandos, siuè eos retineat in domo propria, siuè in aliena, siuè nomine proprio, siuè alterius; his enim omnibus modis dicitur liber retineri. Hac de causa vendentes caseum, vel aromata incurrunt excõmunicationem retinendo dictos libros, vt eorum folijs inuoluant caseum, vel aromata. Ità Vgolinus par. 2. cap. 1. Graff. j. parte decis. lib. 4. cap. 18. Sanchez, num. 52. & alij; excusari tamen potest, qui dictos libros retinet ad breue tempus, E. g. ad vnam, vel duas horas, vel etiam ad vnum, vel duos dies, iuxtà Sanchez, num. 5. quamuis adsit opportunitas eos consignandi superiori; nam retentio vnius, vel duorum dierum iuxta Sanchez, censetur in hac materia modica, & breuis retẽtio, consequenter non videtur sufficiens ad incurrendam excommunicationem. Hinc fit à fortiori excusandos esse eos, qui retinent dictos libros, expectando opportunitatem illos consignandi superioribus. Addo cum Vgolino, hanc excommunicationẽ extendi ad eos, qui partem tantum, vel vnum folium dictorum librorum retinent; sicut enim legens vnum folium incurrit excõmunicationem; ita eam incurrit retinens; quamuis Sanchez excuset retinentem vnum tantummodo folium.

12 Circa particulā, imprimit, aduertendum est, hanc excommunicationem extendi ad impressores, qui scilicet cõmuni modo loquendi dicuntur imprimere, & ad impressionem propinque concurrunt, qualis dicitur primò auctor libri, vel alius tradens librum ad imprimendum. Secundò dominus officinæ, de cuius mandato liber imprimitur. Tertiò illi omnes, qui concurrunt ad componendos simul characteres, & qui chartam humectant, vel typis excutiunt. Videte Sayrum, lib. 3. cap. 5. Vgolin. loco cit. Suarez de cens. d. 21. sect. j. Graffium, Sanchez, & Toletum loco cit.

13 Circa particulam, defendit, aduertendum est, comprehendi scienter defen-

fendentes libros Hæreticorum, quales sunt, qui affirmāt illos non esse prauos, non esse subijciendos igni, vel qui impediunt, ne ab Inquisitoribus inueniātur, vel comburantur; & hoc extenditur etiam ad eos, qui defendunt dictos libros disputationis gratia; nam Bulla excommunicat defendētes quouis modo; non tamen videtur comprehendi, qui laudat stilum, & ingenium auctoris; non enim dicitur defendere librum hæreticum; sicut neque dicitur defendere, qui laudat bonam doctrinam, quæ in eo continetur; sed non quatenus in eo continetur.

14 Circa particulam, libros hæreticorum, aduertendum est, primò hac excōmunicatione non comprehendi eos, qui legunt, vel retinent, &c. libros magicæ artis, in quibus non continetur hæresis. Secundò eos, qui legunt, vel retinent libros Catholicorum, in quibus referuntur, vel inseruntur errores, vel adnotationes hæreticorum; etiamsi legant animo imbibendi errores; nam isti non sunt libri hæreticorum. Ità Suarez loco cit. sect. 2. num. 10. Azor. cap. 16. q. 2. Sanchez num. 23. & alij. Tertiò eos, qui legunt libros Catechumenorum, vel infidelium non baptizatorum, in quibus continentur errores contra fidem, iuxtà Sanchez num. 22. & alios; nam Catechumenus errans cōtra fidem secundum hos Doct. non est hæreticus; consequenter eius libri continentes errorē contra fidem non dicuntur libri hæreticorum. Sed iuxtà alios DD. dicētes Catechumenum posse esse hæreticum, Dicendum est comprehēdi, exceptis ijs libris, qui passim sunt permissi; licet in ijs aliqui errores sint admixti. Quartò eos comprehendi, qui legunt librum hæretici nondum typis impressum, siue legat proœmium libri, siue Præfationem, siue Epistolam ad lectorem; & hoc verum est, etiamsi hæreticus nondū sit cōdemnatus iuxtà Sanchez, num. 24. Contra Graffium, num. 43. existimantem requiri, vt legatur liber hæretici condemnati, alioquin non incurritur excōmunicatio Bullæ. Addit tamen Sanchez Contra Vgolinum, eum excusari, qui legit breuem aliquā compositionem, in qua sit insertus hæretici error, modò illa compositio communi loquendi modo vno folio contineatur, nec dicatur liber, nec sit pars libri; nam versamur in excommunicatione, quæ est odiosa; consequenter restringenda. Quintò illum non comprehendi, qui legit librum Catholici, in quo per ignorātiam insertus est aliquis error; nam talis liber non dicitur liber hæretici.

15 Circa particulam, continentes hęresim, vel tractantes de religione, aduertendum est, non sufficere, vt legatur, vel retineatur liber cuiusuis hæretici: sed vt legatur liber hæretici, qui tractet de religione, vel contineat hæresim. Ille liber dicitur tractare de religione, in quo ex professo, & non tantum incidenter, seu obiter differitur de re Sacra, vt de Sacra Scriptura, de articulis fidei, de rebus ad cultum Dei, vel Sanctorum spectantibus. Incurritur ergo excommunicatio bullæ ab ijs, qui legunt libros hæreticorum, tractātes de religione, aut continentes aliquā hæresim; quamuis legens sit ipse auctor libri; & quamuis liber vnam tantum hæresim contineat: nec est necesse, vt liber tractet de hęresi ex professo, ità vt argumentum libri sit de hæresi; sed sufficit si hæresim contineat, aut de religione tractet, vt patet ex ipsa Bulla; licet Graff. num. 40. & 82. & alij velint, vt liber tractet de hæresi ex professo, aut de religione. Aduertendum etiam est ad incurrendam dictam excommunicationem, non esse necessarium, vt quis legat eam partem, in qua est hæresis expressa, sed sufficere; si legat aliquam partem libri, in quo hæresis contineatur; nam adhuc dicitur legere librum hæretici.

Addo cum Sanchez, & Suarez, sufficere, etiamsi hæresis deleta sit; si tamen detur casus, vt aliquis hæreticus varios tractatus ediderit redactos in diuersa

volu-

volumina, in quorum vno contineatur hæresis, & non in alio, non incurritur excommunicatio legendo, vel retinendo volumen, in quo hæresis non continetur; quia non dicitur legi liber continens hæresim, vel tractans de religione.

16 Quæres vtrum habens librum hæreticum teneatur illum tradere Inquisitoribus, vel ipse possit eum comburere.

Respondeo teneri tradere Inquisitoribus, vt constat ex quodam motu proprio Iulij Tertij, qui incipit, Cum meditatio. Ità Azorius, lib. 8 cap. 16. quæst. 11. Sanchez, num. 56. & alij; quamuis non desint, qui excusent comburentes propria auctoritate.

QVÆSTIO VI.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob duellum, & nonnullas alias causas.

Tres præcipuè difficultates nobis explicandæ sunt in hac quæstione. Prima, est circa non reuelantes, quos præcipimur sub excommunicatione reuelare. Secunda, est circa duellum. Tertia, est circa eos, qui retrahunt, vel cogunt fœminas ad Religionem.

PVNCTVM I.

De censura, quæ contrahitur non reuelando, & non denunciando, quos superiores præcipiunt denunciari.

Quo-

SOlutio huius difficultatis pēdet ab ea quæstione, qua quæritur, quomodo obligēt, & sint intelligenda præcepta, & edicta superiorum, præcipientium aliquid denunciari sub pœnis, & censuris. Quæ difficultas cum non possit vnica responsione, vel propositione dissolui, per sequentes regulas explicanda est.

1 Prima regula est, neminem teneri in delictis ab alijs commissis in sui damnum, seu in causa propria denunciare delinquentem, nisi aliter postulet commune bonum. Ratio est quia non est præsumendum Prælatū velle nos obligare contra Euangelica consilia; consilium autem Euangelicum est iniurias proprias condonare, iuxta illud, Dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos, &c.

Vtrùm verò possimus denunciare, ex dictis in octauo Decalogi Præcepto constat posse.

2 Secunda regula est, non esse obligationem denunciandi, quando ex denunciatione magnum imminet periculum, & detrimentum denuncianti.

Ex quo fit, vt si ego priuatim noui aliquod delictum, quod etiam delinquens nouit à me sciri, ità vt possit colligere, denunciationem à me factam esse, & non ab alio, non tenear denunciare, quoties ex denunciatione periculum mihi impendet in vita, vel in bonis, &c. nam edictum, cum sit benignè explicandum, non obligat cum tanto incommodo, modo crimen non vergat in detrimentum, & damnum publicum; bonum enim commune præferendum est priuato. Ità Nauar. cap. 25. num. 50. Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dubio 2. Henriquez lib. 13. cap. 18. P. Nauar. lib. 2. cap. 4. par. 2. nu. 228. Grassius 1. par. decisionum lib. 4. cap. 8. num. 3. Lazarius in tractatu Canonicarum quæstionum sect. 2. quæst. 14. num. 1. Suarez tomo 5. disp. 20. sect. 3. regula 3. num. 9.

3 Hinc patet primò, furem, vel socium delicti non teneri ex vi monitorij ad manifestandum delictum proprium, nisi iuridicè interrogetur. Quando autem iuridicè interrogetur, constat ex dictis in octauo Præcepto. Ità Nauar.

cap.

cap. Inter verba, concl. 6. Auila dubio 3. concl. 9. & alij apud Lazarium quęst. 16. citata, num. 13. & sect. 3. quæst. 12.

Verumtamen est, teneri sub excommunicatione ad restitutionem rei alienę, quam præcipitur restituere, nisi fortè ex aliqua iusta causa excusetur. Suppono enim latam esse excommunicationem contra retinentes, seù contra non restituentes, & contra non denunciantes.

4 Secundò, vxorem non teneri maritum denunciare; quia censetur vnum, & idem cum suo marito; sunt enim duo in carne vna. Ità Franciscus Pegna ad directorium Inquisitorum, par. 2. commēt. 78. Lazarius de blasphemia quęst. 12. num. 67. & de monitorijs sect. 3. quæst. 11. Suarez loco cit. num. 10. & alij DD. citati.

5 Tertiò, patet, filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denunciare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri delictum filij. Ratio est quia damnum patris redundat in filium & è contra; nemo autem tenetur denunciare, quando ex denunciatione impendet magnum periculum denuncianti. Immò Auila disp. 5. dubio 2. & alij apud Lazarium loco cit. num. 12. & in tract. monit. sect. 3. quęst. 11. extendunt hanc doctrinam ad generos, soceros, fratres, & alios intra quartum gradum. Et praxis Neapolitana cap. 2. nu. 6. cum Angelo, & Syluestro, verbo Familia extendit ad familiam; quia commune bonum Reipublicæ, & familiæ exigit, vt euitentur dissensiones, & discordiæ inter familiares, ex denunciatione autem prædictarum personarum orirentur dissensiones, & discordiæ inter familiares, sicque tolleretur quies, & pax domus. Verùm hęc ratio solùm probat prædictas personas eximi ab onere denunciandi, quando denunciantes graue damnum inde paterētur, quod etiam ipse admitto. Secus si valeant denunciare sine graui damno. Excipiendum est ab hac doctrina.

Primò, crimen hæresis, cum huiusmodi crimen vergat in detrimentum commune, & serpat vt cancer.

Secundò, excipi potest, iuxta communiorem sententiam, crimen læsæ Maiestatis, quando est in fieri, vt pater ex alibi dictis; in his enim duobus casibus agitur de bono communi Reipublicæ, quod pręferendum est priuato. Propterea filius potest denunciare, & testari contra patrem in causa hæresis, aut in causa lęsæ Maiestatis, quando crimen lęsæ Maiestatis nondum est patratum, sed est in fieri, vel pendet in futurum. Ità DD. citati, & alij, quos retuli in quarto Decalogi Præcepto, Puncto 2. quæsito 2; quamuis aliqui oppositum sentiant.

Tertiò, excipitur ab aliquibus DD. casus blasphemię, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum. Ità Comitolus lib. 4. responsionum moralium quæst. 8. Zecchius, & alij, apud Lazarium de blasphemia quæst. 12. num. 57. quos puto intelligendos hoc pacto, si periculum sit, vt parentes, iterum in blasphemiam prolabentur.

6 Rogabis, vtrùm filius spiritualis teneatur ex vi monitorij denunciare patrem spiritualem.

Respondeo affirmatiuè, concurrentibus cæteris conditionibus; nàm potest esse testis contra ipsum; ergo potest etiam denunciare. Ità Farinacius tract. de test. quęst. 54. num. 194. quem citat, & sequitur praxis Neapolitana cap. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. quæst. 11. ad finem.

7 Tertiò, regula est, neminem posse vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit sub secreto naturali, vt quod nouit per solam consultationem præstandam, vel ad remedium adhibendum pro salute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum, vt si quis petijt remedium à medico, vel consilium ab Aduocato.

Addo, reuelantem in hoc casu peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem, etiamsi reuelet id, de quo prę-es-

sit infamia, vel semiplena probatio, vt patet ex dictis de secreto. Nam is, cui commissum est secretum, non potest loqui de ijs, quæ sibi sub secreto concredita, & communicata sunt; sed solùm potest de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam sub secreto; sicut etiam Confessarius potest ea tantum propalare, quæ nouit extra Confessionem, secluso tamen scandalo. Ità Nauar. cap. 18. num. 12. P. Nauar. loco cit. num. 222. Henriquez loco cit. num. 3. Suarez tomo 5 disp. 20. sect. 3. num. 11. Salonius 2. 2. quæst. 71. art. 3. concl. vlt. Arragonius ibidem, & alij apud Auilã disp. 5. dubio 2. concl. 3. apud Clauem Regiam lib. 12. cap. 14. num. 20. apud Azorium 3. par. lib. 13. cap. 28. apud Lazarium sect. 2. quæst. 16. nu. 1. & quæst. 17. num. 17. & apud Reginaldum loco cit. num. 47. Ratio est quia superior nõ potest aliquid præcipere contra ius Diuinum, vel naturale, vt optimè ait Valentia tomo 3. disp. 5. quæst. 14. pun. 1. Ius autem naturale dictat, vt seruetur secretum, nisi iusta, & rationabilis causa aliter postulet, qualis causa est damnum Reipublicæ, vel damnum tertij, pendens in futurum, vel occultum impedimentum, cum quo quis E. g. contracturus est Matrimonium, &c. tunc enim non esset seruandum secretum, excepto secreto Confessionis. Ratio est quia nullus potest se obligare ad aliquid illicitum; illicitum autem est seruare secretum, quod vergit in damnum Reipublicæ, vel tertij. Propterea in promissione secreti censetur exceptus casus, quo res vergit in detrimentum Reipublicæ, vel tertij, Ità DD. citati, & alij, apud Lazarium loco cit. num. 6. Videte, quæ diximus de secreto in tractatu de restitutione.

8 Hinc patet, quandonam Procurator, tabellio, aduocatus, & alij possint manifestare secreta clientum, vel aliorum, tenentur enim secretum sui clientis manifestare, quatenus illius manifestatio necessaria est ad vitãdum iniustum alterius damnum, quod alia ratione vitari non potest.

9 Quarta regula est, ex decreto lato ad manifestanda delicta alicuius delinquentis non oriri obligationem denunciandi ea, quæ probari non possunt; consequenter, qui aliquid nouit non tenetur denunciare, nisi illud probare possit per testes, vel scripturas, vel indicia sufficientia, vel infamiam. Ratio est tùm quia crimen, quod probari non potest, ità se habet, ac si nesciretur. Tùm quia denuncians præsumitur proditor, & calumniator quoties probare non potest. Tùm quia sic habetur cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6.

Ex quo sequitur, eũ, qui furtum cõmissum audiuit, aut vidit committi ab ipso fure, nemine præsente, non teneri illum denũciare. Secus si habeat vnum testẽ omni exceptione maiorẽ; nã ipse denũciatus in hac materia valet pro teste, vt patet ex cap. In omni, de testibus Ità Nauar cap. 25. num. 33. Auila 2. par. cap. 5. disp. 5. dub. 4. concl. 11. Lazarius de blasph. quæst. 12. nu. 55. Praxis Neapolitana cap. 18. num. 3. Nauar. cap. 17. num. 134. Suarez tomo 5. disp. 20. num. 11. Reginald. loco cit. num. 50. P. Nauar. & alij, apud Clauem Regiam lib. 12. cap. 14. num. 32. Vasquez de restit. cap. 9. §. 3. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 18. num. 13. Gutierez de matrim. cap. 59. num. 2. vbi plures alios refert. Excipiũtur tamen aliqui casus.

Primus est, quãdo in edicto non præcipitur denunciatio, sed testificatio; tunc enim tenemur testari, & deponere tanquam testes, si iuridicè interrogemur, etiamsi delinquens sit emendatus; nam Iudici iuridicè interroganti respondendum est, vt patet ex dictis in octauo Decalogi præcepto. Ità Nauar. loco cit. num. 135. Auila loco cit. concl. 10. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 33. Lazarius in tract. monit. loco cit. & sec. 1. q. 20. num. 10.

Secundus est, iuxtà multos DD. quãdo præcipitur denunciari delictum respiciens fidem, & Christianam Religionem, vt est hæresis, vel blasphemia

mia hæreticalis; nàm in huiusmodi casu creditur vni testi, cap. In omni de testibus, & cap. Nouit de iudicijs. Ità praxis Neapolit. cap. 18. dub. 3. num. 5. Repertorium Inq. tit. de denunc. Bannes 2.2.q.68.art.1. Salonius,& Arragonius ibidem, Lazarius de blasph. q. 12. num. 55. cõtra Decianum,& alios, apud praxim Neapol. loco cit. & apud Lazarium de monit. sect. 2. q. 11. num. 7.

Tertius est, quando crimen vergit in graue detrimentum Communitatis, vt patet ex dictis in octauo præcepto Decalogi. Ità DD. citati.

Quartus est casus Matrimonij, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denunciare, quamuis probare non possit; nam vnus testis sufficit ad impediendum Matrimonium, cap. Præterea de sponsalibus. Ità prax. Neapolit. cap. 2. num. 2. versus finem, & alij communiter.

10 Ex dictis sequitur primò, illum teneri denunciare, qui potest probare per testem omni exceptione maiorem; hic enim dicitur posse probare, vt ait Nauarrus, cap. 25. num. 33. Lazarius de monit. sect. 2. q. 11. num. 10. Auila, & alij locis supra citatis.

11 Secundò, eum teneri ad denunciandum delictum, quod probabiliter creditur ab alijs sciri; nam delictum probari potest, & fieri potest, vt etiam alij denunciarint, & cõsequenter procedatur contra delinquentem. Ità praxis Neapolit. cap. 2. num. 2. Lazarius loco cit. num. 20. & alij.

12 Quinta regula est, non esse obligationem denunciandi illa, quæ non verè, & realiter scimus. Ratio est tum quia obligatio non est extendenda vltrà id, quod exprimitur; edicta autem loquuntur de sciẽtibus, qui verè, & realiter sciunt; nam scire propriè est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam mente retinere. Tùm quia alioquin exponeremus nos ipsos periculo leuitatis, & reum damno, quod fortasse iniustè reciperet reuelando ea, quę non scimus verè, & realiter. Ità Nauarrus consilio de hæreticis, & cap. Inter verba 11. quæst. 3. conclus. 6. Reginaldus, lib. 24. num. 63. Clauis Regia, libro 12. cap. 14. num. 33. Rodriquez in summa parte prima, cap. 79. num. 7. vbi citat Cordubam, Lazarius in monit. sect. 2. quęst. 12. num. 2. vbi plures alios refert.

13 Hinc sequitur primò, edicta, quibus iubemur denunciare aliqua, quæ scimus, non obligare ad denuncianda ea, quæ accepimus à leuibus personis, quæ non sunt fide dignæ, vel quorum habemus leuem suspicionem, seù signa; hæc enim non dicimur scire. Ità Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 13. & alij DD. statim citãdi omissis ijs, quos citat & sequitur Gutierez de matrim. cap. 59. num. 11.

Secundò, edicta obligare ad ea denũcianda, quæ scimus per visum, vel aliũ sensum externum, vt quæ scimus per confessionem ipsius delinquentis extrà Sacramentum Confessionis, vel quod audiuimus à viro fide digno, vel alia ratione certò scimus, vel ex iusta causa credimus; vbi est aduertendum, quod licèt testes de auditu regulariter nõ probent, nisi à pluribus audierint, & idem audierint ab ijsdem personis; nihilominus eorum dictum præbet causam, & adminiculum iuridicè interrogãdi eos, à quibus ipsi audierunt, & veritatem clarius inquirendi. Ità DD. citati, & alij statim citandi.

14 Tertiò, edicta non obligare ad denuncianda ea, quæ quis audiuit à fide digno, sed non meminit à quo audierit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nil certum sciente. Ità Sanchez, lib. 3. de Matrimon. disp. 13. num. 7. Rodriquez 1. par. cap. 217. num. 9. Auila loco cit. dubio 2. Nauarrus, cap. Inter verba, num. 291. & alij apud Clauem Regiam loco cit. num. 33.

15 Quæres, vtrum qui audiuit delictũ ab eo, qui iam denunciauit, teneatur denunciare.

Respondeo negatiuè, etiamsi audierit à viro fide digno. Ratio est quia ipsius denunciatio esset inutilis, & nihil prodesset; nullus autem obligatur ad

opus inutile. Ità Nauarrus, cap. Inter verba, num. 192. Auila disp. 5. cit. concl. 6. Sayrus, lib. 1. de censuris, cap. 9. num. 34. Rodriquez 3. parte cap. 79. num. 7. Graffius 3. par. decisionum, lib. 4. cap. 8. num. 3. Lazarius in monit. sect. 2. q. 12. num. 9. & alij.

16 Ex qua ratione aliqui DD. colligũt, non esse obligationem denunciandi, quando certo scitur, vel probabiliter creditur nullum remedium adhibendũ esse à Prælato, facta denunciatione; nullus enim obligatur ad opus inutile. Secus dicẽdum est, si solum dubitetur, an remedium sit adhibendum; nam in dubio obediendum est superiori præcipienti. Ità Auila loco cit. dubio 2. vbi citat Syluestrum, & alios.

17 Sexta regula est, ante denunciationem premittendam esse fraternam correctionem, quando Prælatus præcipit manifestari delinquentẽ ad ipsius emẽdationem, vel satisfactionẽ partis læsę, vel ad impediẽdum aliquod peccatum; modò speretur emendatio per correctionem. Ratio est tum quia præceptũ Superioris non est contrarium Euangelio, in quo dicitur, Corripe eum inter te, & ipsum solum; ex quo fit, vt, si facta correctione delinquens iam sit emendatus, vel satisfecerit parti lęsæ, non liceat amplius illum denunciare. Tum quia superior non pręsumitur velle sibi fieri denunciationẽ; cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactũ. Tum quia non possumus proximum infamare, nisi adsit aliqua necessitas, & rationabilis causa; in hoc autẽ casu infamaretur proximus absq; necessitate, & rationabili causa. Ità P. Nauarrus, lib. 2. cap. 4. num. 247. Henriquez loco citato, Reginaldus loco cit. num. 60. Clauis Regia, lib. 12. cap. 14. num. 27. Nauar. cap. 25. num. 40. Lazarius sect. 2. q. 7. Praxis Neapol. cap. 2. nu. 2. Syluest. verbo Denũciatio, q. 4. Sotus 5. de iustit. q. 5. art. 1. Vasquez de restit. cap. 9. §. 3. nu. 4. Auila 2. par. disp. 5. cap. 5. dub. 4. concl. 1. Azorius loco cit. cap. 20. dubio 1. Suarez loco cit. disp. 20. sect. 3. num. 2. Hæc tamen doctrina intelligitur, modò Iudex intẽdat solam emendationẽ, vel satisfactionem; nam si non intendat solam emendationem; sed etiam punitionem in sua inquisitione, incurretur excommunicatio non denunciando delinquentẽ iam emendatum, modò delictum sit publicum. Ratio est quia superior non tantũ habet ius inquirẽdi ad impedienda peccata, & ad emẽdationem delinquentis; sed etiam ad puniẽda peccata cõmissa: ergo potest cogere subditos ad illa manifestanda, etiam post emendationem, vt pœnam sumat de crimine. Ità Nauarrus, cap. 17. num. 134. & alij, quos citat Auila 2. par. disp. 4. cap. 5. dub. 2. & 5. concl. 6. disp. 5. dubio 4.

18 Hinc patet, non esse obligationem reuelandi, vel denunciandi, quando Iudex intendit procedere ad pœnam; sed delictum est tantum notum duobus, vel tribus, aut nõ præcessit infamia, vel accusatio cum indicijs, vt patet ex dictis in octauo præcepto; modò delictum secretum non vergat in damnum publicum, vel in damnum innocentis, vt dictum est de modo procedẽdi in iudicio. Ità P. Nauarrus, lib. 2. de restitut. cap. 4. par. 2. à numero 218. Clauis Regia, lib. 12. cap. 14. num. 28. & alij.

Quando verò Iudex non inquirit ad pœnam, seu nõ procedit ad pœnam; sed intendit pręcipuè correctionem delinquentis, vel satisfactionem partis, denunciandus est delinquens, etiamsi non præcesserit infamia, vel semiplena probatio, vel accusatio cum indicijs; superior enim in eo casu iustè præcipit denunciari, delinquẽtem, vt consulat ipsius saluti, vel bono proximi, quamuis periculo exponatur fama delinquentis; licitum enim est illam periculo exponere ex iusta causa. Ità Reginald. lib. 24. num. 51. & 61. vbi addit, quãdo dubitatur, an superior intẽdat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem, præsumi intendere punitionem.

Ego verò cũ Auila disp. 5. cit. dub. 4. existimo Prælatos Ecclesiasticos in edictis generalibus magis pratẽdere emẽdatio-

dationē, quàm punitionē delinquentis.

19 Quæres primò, vtrùm quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad illius emendationem, & aliquis prima vice illum admonuit; sed fructū per admonitionem nō obtinuit, possit, vel teneatur iterum delinquentem admonere, vel potius teneatur illum statim denunciare.

Respondeo cum Sanchez loco cit. correctionem iterum, atq; iterum adhibendam esse, quandiù prudentis arbitrio speratur emendatio per admonitionem. Ratio est quia edicta sunt benignè explicanda, & non est credibile superiorem velle denunciari delinquentem, quandiù speratur illius emendatio per fraternam admonitionem.

Dices. Fieri potest, vt interim elabatur terminus constitutus ad denunciandum, & consequenter non denuncians subiaceat excommunicationi constitutæ contra non denunciantes.

Respondeo cum Sanchez loco cit. Henriquez, lib. 13. cap. 18. num. 26. Reginaldo lib. 31. num. 230. vers. Adde. Lazario in monit. sect. 2. q. j. num. 5. & alijs terminum positum in edictis non censeri incipere, nisi post adhibitā debitam correctionem; consequenter non est periculum incurrendæ excommunicationis differendo denunciationem, vt fraterna correctio adhibeatur. Verum hoc limitatur, modò non sit periculum in mora, vt accidit, quando denunciandus est fur, qui interim fugeret, nisi statim denunciaretur; tunc enim statim denūciādus est; cū sit periculū in mora.

20 Quæres secundò, vtrum præmittenda sit correctio, antequam denuncietur hæreticus.

Respondeo negatiuè, modò sit hæreticus ex malitia. Ratio est quia nō speratur fructus ex correctione; cum enim hæreticus negligat monitionem, & determinationem totius Ecclesiæ, multò magis contemnet priuatam, adhęrendo suæ falsæ opinioni cum pertinacia. Ità communiter Doctores.

Si verò non sit hæreticus ex malitia; sed habeat errorem ex ignorātia inuincibili, aut etiam vincibili, præmittenda est correctio; hic enim nō censetur pertinax, nec formaliter hæreticus, sed adhuc adest spes illius resipiscentiæ, vt suppono.

21 Hinc patet de rigore iuris nō videri denunciandos concionatores, qui inter concionandum aliqua proferunt ex incuria, vel inconsideratione; quia non est præsumendum ipsos velle contrauenire iudicio Ecclesiæ, aut ea dixisse cum plena deliberatione, & aduertentia, ità vt velint errori adhærere; nisi aliter conijciatur de ipsorum mente.

22 Vlterius patet, non esse denunciandos eos, quos constat lapsu linguæ aliquem errorē protulisse: Immo qui eos denunciat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem; quia iniustè lædit famam proximi; nisi fortè excusetur ob ignorantiam, vel bonam fidē, credens ipsum ex malitia errorē protulisse, vel se teneri ad illū denunciandū.

23 Septima regula est, Qui tenetur reuelare non eximitur ab obligatione reuelandi, etiamsi promiserit cum iuramento non reuelare; nam iuramentum de re illicita non obligat. Ità Lazarius, sect. 2. quæst. 4. num. 6. Praxis Neapolitana loco citato, & plures alij, quos in simili retuli de iuramento.

24 Octaua regula est, monitorium non obligare, nisi quos iudex intēdit ligare; nam excōicatio vim habet ab eius voluntate. Similiter nō obligat, nisi quos pars intendit in monitorio includi; nā iudex, cū ferat monitoriū in gratiam petentis, nō videtur velle ligare vltrà intentionem petentis. Hac de causa, qū fertur excōicatio in eos, qui aliquid iniustè subtraxerunt ex bonis Titij, aut in conscios nō manifestantes, in ea excōicatione non cōprehendūtur filij ipsius Titij, qui monitoriū impetrauit; nisi ad sit aliqua specialis clausula, qua omnes coniuncti exprimātur, vt si dicatur, nullo excepto. Ratio est tū quia superior cōcedens excōicationē, intendit ligare solū iuxta intentionē petentis illā; cum

illam concedat in gratiã, & vtilitatẽ ipsius petentis; petens aũt nõ præsumitur habere intentionem, vt filij ligentur excõicatione, nisi adsit aliqua clausula hoc exprimens. Tum quia odia sunt restringenda. Ità Sotus lib. 5. q. 3. art. 1. P. Nauar. lib. 3. cap. 2. q. 2. dub. 5. Vasquez in opusc. cap. 5. §. 1. dub. 7. num. 37. Salonius 2. 2. q. 66. art. 3. Clauis Regia locis cit. num. 69. Molina disp. 686. num. 2. Rebellus 3. par. lib. 2. q. 15. sect. 7. nu. 15. Lazarius de monit. sect. 2. q. 2. num. 3. & sect. 3. quæst. 8. Praxis Neapol. cap. 2. num. 8. vbi refert Sotum & alios.

Addo, hoc idem præsumendum esse etiam respectu aliorum domesticorum specialiter dilectorũ ab obtinente excommunicationem, vt respectu vxoris, patris, aut matris, nisi aliter conijciatur de mente impetrantis monitorium.

Verum in dubio optimum consiliũ est petere absolutionem; vt benè ait Clauis Regia, Lazarius, & alij locis cit. Nã prudenter agit, qui tutiorẽ partẽ eligit.

25 Nona regula est, quando in edicto præcipitur manifestari fures, vel iniustos detentores, non esse obligationem denunciandi iustum compensatorem. Ratio est quia excommunicatio cadit supra iniustum detentorem; non verò supra compensantem, vel alio iusto titulo retinentem; etiamsi compensans fortè peccauerit accipiendo, si poterat rem sibi debitam recuperare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo; modo debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur. Ratio est quia præcepta generalia ita sunt intelligenda, vt remaneant iusta; remanent autem iusta, si intelligantur de iniusto detentore, non verò de iusto compensatore.

Addo, compensantem non ligari excommunicatione, quamuis in sententia excõicationis exprimatur iusta cõpensatio. Ratio est tũ quia huiusmodi sententia cõtinet errorem intollerabilem. Tum quia excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale contra obedientiam; compensans autem, retinendo rem acceptam in compensationem non peccat mortaliter contra obedientiam censuræ. Ità Molina disp. 6. q. 2. Vasquez in opusc. de restit. cap. 5. §. 1. dub. 9. num. 51. Lessius loco citando, Clauis Regia, P. Nauar. locis cit. Lazarius sec. 2. q. 8. & 9. Reginaldus ex parte lib. 24. nu. 64. Suarez loco cit. sec. 3. n. 12.

26 Rogabis primo, vtrũ is ligetur excommunicatione, qui aliquid supra sibi debitum accepit in compensationẽ, antequã ferretur excommunicatio; sed statim proposuit restituere quãprimũ.

Respondeo, non ligari; nam quando fecit cõpensationem nondum lata erat excommunicatio, vt suppono, & excõmunicatio, quæ posteà fertur, non fertur ob actum præteritum, sed ob contumaciam iniustæ detentionis: contumacia autem cessat, statim ac compensans proponit restituere, quamprimum poterit, & oblata opportunitate restituit. Ità P. Nauar. loco cit. Clauis Regia loco cit. num. 17. Vgolinus, Salonius, & alij apud Lazariũ de monit. sect. 2. q. 13. Suarez tomo 5. disp. 20. sect. 3.

27 Rogabis secundò, vtrum qui non denunciat iustum compensatorem, ligetur excommunicatione, quando ipse compensans non ligatur.

Respondeo, non ligari, etiamsi excõicatio specialiter lata sit contra sciẽtes, & non manifestãtes. Ratio est tùm quia nemo tenetur se, aut alterũ innocentẽ prodere. Tum quia, qñ principalis non ligatur, neq; ligatur minus principalis. Ità Arragonius 2. 2. q. 62. art. 2. Salonius 2. 2. q. 66. art. 5. controu. 2. Molina disp. 691. P. Nauar. lib. 3. cap. 1. par. 2. num. 407. Azorius 3. par. lib. 1. cap. 15. Lessius lib. 2. c. 12. dub. 10. nu. 6. Vasquez loco cit. n. 55. & plures alij, apud Clauẽ Regiã, lib. 9. cap. 14. nu. 12. & lib. 12. cap. 14. n. 30. & apud Lazariũ sec. 2. q. 8. & 9.

28 Rogabis tertiò, vtrũ, qui non denũciat debitorẽ, quem nouit nõ posse restituere ob impotentiã, vel quia creditor abusurus est re sibi tradenda, vel ob aliã iustam causam, incurrat excommunicationem latam contra non denunciãtes.

Re-

Respondeo negatiuè. Ratio est tum quia sicut fur ipse excusatur, cum cesset peccatum, propter quod fertur excommunicatio, ità etiam excusandi sunt, qui norunt. Tum quia nullus obligatur ad opus inutile. Ità Suarez tomo 5. disp.20.sect.2.num.7.& sect.3.num.12. ad finē, Rodriquez j.par.cap.79.num. 10. Clauis Regia, lib.12.cap.14.nu.31. Lazarius, quæst.13.& 15.

Doctrinam tamen istorum DD. intelligendam puto, modo delinquens sit simpliciter impotens ad restituendum. Secus si possit in partem restituere, vel pro futuro tempore; sicut enim delinquens non excusatur simpliciter à restitutione, ità neque à denunciatione excusandum puto eum, qui nouit; nisi fortè sciat debitorē paratum esse data sufficienti cautione ad restituendum sublata impotētia, vel alia iusta causa, quæ ipsum nunc excusat.

29 Rogabis quartò, vtrum conscius iustæ compensationis, vel alterius legitimæ causæ in ijs casibus, in quibus nō tenetur denunciare, possit iurare se nihil scire, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare.

Respondeo affirmatiuè; habet enim iustam tergiuersandi causam. Ità P.Nauar. loco cit. Molina disp.692.ad finem, Nauar. cap.13. num. 166. Lessius loco citato, num.62. Clauis Regia loco cit. Arragonius 2.2.quæst.69.art.2.ad finē, Bannes ibidem, Salonius ibidē cōtrou. 11. Valentia, tomo 3. disp.5. quæst.13. pun.2. Vasquez loco cit.num.55.& alij.

30 Rogabis quintò, vtrum conscij ligentur excommunicatione, non denunciando, quando dubitant de iustitia cōpensationis, vel de impotentia restituendi.

Respondeo ligari, nisi rationabiliter deponant dubium. Ità Lazarius, quæst. 10. P. Nauar. Henriquez, num.4. Rodriquez, num.11. Azorius, & alij locis citatis. Ratio est tum quia sicut detinens cum tali dubio, iniustè detinet, ità conscius peccat celando, & non manifestando. Tum quia in dubio iudicandum est in fauorem superioris præcipientis denunciationem; constat enim de præcepto, & dubitatur de illius excusatione. Et hoc verum est, etiamsi ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse; nisi fortè sit vir tantæ fidei, vt illi meritò præstanda sit fides. Ità Graffius j. par. lib.4. cap.8.num.12. Lazarius loco citato, Nauar. Corduba, & alij, apud Rodriquez loco citato.

31 Quæres primò, vtrum Caius teneatur denūciare Titium, qui sibi vendidit possessionē in confidentia, ne creditores illam caperent; sed creditores impetrant excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes.

Respondeo teneri, si facta correctione Titius non vult satisfacere creditoribus. Ratio est tum quia, si Caius nō tenetur manifestare, maximè quia, cum non possit probare, præsumetur calumniator; sed in hoc casu non est periculum, vt præsumatur calumniator; cum non præsumatur velle hoc manifestare in sui præiudicium. Tum quia censetur particeps delicti Titij; quādiù enim non manifestat, est causa, cur Titius nō soluat; sicut ille censetur causa delicti, qui celat bona sibi à fure tradita ad custodiendum. Tenetur igitur Caius denunciare, modo possit denunciare absque iactura suæ famæ. Videte Auilam 2. par. cap.5. disp.42. dub.3.concl.5.& disp.5. dub.2. concl.2.

Hinc patet primò, eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, nè à Fisco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifestanda; nam huiusmodi bona non possunt retineri, vel occultari in fraudem creditorum, aut Fisci, cui manent applicata, secuta sententia condēnatoria. Ità Graffius j. par. lib.4.cap.18. num.15. Salon. 2. 2. quæst. 62. art.3. & 16. Arragon. ibidem, Lazarius, sect.3. quæst.10. Azorius j. par. lib.5.cap.8.& alij, quos retuli de confiscatione bonorum in tractatu de restitutione.

Secundò, patet, quid dicendum sit de ijs, qui fictè contractus ineunt in fraudem creditorum, vel Fisci, de qua re dictum est de restitutione cum Molina, Lazario loco citato, & alijs.

32 Quæres secundò, vtrum habēs scripturas teneatur illas vi monitoriorum exhibere, quando Superior concedit monitoriales litteras contra non exhibentes, vel non reuelantes Scripturas.

Respondeo, regulariter teneri sub censuris illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando non patitur graue damnum, iuxta regulas supra positas. Ratio est quia superior iustè præcipit, & subditus tenetur superiori iustè præcipienti obedire. Videte praxim Neap. cap. 2. num. 1. ad finem, Ricium verbo praxis monit. decis. 273. Lazarium sect. 3. quæst. j. Clauem Regiam, lib. 12. cap. 20. Suarez tomo 5. d. 20. sect. 3. regula j. num. 2. & 3. Henriquez, lib. 13. cap. 18. num. 2. Auilam, & Azorium locis citatis, vbi prolixius de hac re disputant.

33 Quæres tertiò, vtrum ligentur excommunicatione, qui de communi cōsensu, vel absque communi consensu damnum leue singuli intulerunt, quod simul sumptum constituit materiā notabilem.

Respondeo, ligari excommunicatione lata contra iniustos rei alienæ detentores; quamuis enim fortè non peccauerint mortaliter accipiēdo; nihilominus mortaliter peccant nō restituendo; consequenter ligari possunt censura; sicut etiam ligari possunt, qui eos nō denunciant. Ità Suarez tomo 5. d. 20. sect. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. quæst. 2. Praxis Neap. cap. 1. num. 3. vbi refert P. Nauar. Henriquez, Sotum, & alios, & constat ex supra dictis de causa materiali censuræ.

34 Decima regula est. In reuelatione facienda virtute monitoriorum, hæc forma seruanda est, vt reuelatio ritè recipiatur per Notarium approbatum, ne solum fiat ore, etiamsi fortè fiat coram Episcopo, aut Vicario; nam reuelatio ità facienda est, vt pars possit illa vti, & vt Ecclesia possit per eam retrahere peccatorem à peccato; pars autem non potest vti reuelatione, si solum fiat ore. Ità Praxis Neapolitana, cap. 2. num. 19. fol. 12. Nauarrus, consil. 5. de furtis, Lazarius sect. 2. quæst. 3. num. 2.

Pręterea reuelatio fieri debet expresso nomine, & cognomine deferentis, cap. Dilectus de accusationibus. Ità Praxis Neapolitana, cap. 18. num. 2. vbi refert Bannem, Arrogonium, Salonīū, & alios.

35 Vndecima regula. Obligatio in monitorijs constituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die notitia monitorij habeatur; tempus enim constitutum in monitorijs incipit currere à die scientiæ, Argumento, cap. Quartò, 2. quæst. 5. Ità Henriquez, lib. 13. cap. 18. num. 6. Suarez, tomo 5. disp. 20. sect. 3. num. 13. Lazarius sect. 2. quæst. j. num. 2. & alij.

Dixi excepto primò, die nam dies publicationis non est enumerandus intra dies cōstitutos ad reuelandum, iuxta illud axioma, Dies termini non computatur in termino, cap. Statutum de præbendis, lib. 6. quamuis Suarez loco citato oppositum sentire videatur.

Ex quo sequitur primò, in monitorio lato ad denunciādum iniustum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem; nisi fortè dicatur, hinc ad quindecim dies; hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoari, vt ex Iasone, & Bartolo ostendit Lazarius loco citato, num. 4.

Secundò, eum, qui non reuelauit intra terminum assignatum sub excommunicatione latę sentētiæ, statim transacto termino ligari vinculo excommunicationis, cap. A nobis de sentent. excōm.; nisi ob iustam, & rationabilem causam excusetur, qualis est, si nondum potuit præmittere correctionem, quam sperat profuturam, aut si vltimus dies termini incidat in diem festum; tunc enim

enim terminus censetur dilatus in sequentem diem non feriatum. Ità Abbas in praxi, cap.14. num.7. Lazarius loco cit. num.4. Clauis Regia, lib.12. cap.14. num.34. versiculo tertio, & alij.

Dixi modo eodem die notitia monitorij habeatur; nam si illius ignorantia à principio publicationis intercessit, obligatio monitorij videtur solum inchoari à die scientiæ, computato æquali termino. Ratio est quia, qui ignorauit edictum, seu monitorium non videtur esse peioris conditionis eo, qui illud nouit; ergo videtur illi concedendus equalis terminus. Ità Suarez, sect. 3. num.14. Henriquez loco citato, Graffius de senten. excom. consil.6. num.17. Lazarius loco cit. quæst. 6. num.7. Idem dicendum est de illo, qui post publicationem monitorij incipit esse subditus illius, qui tulit monitorium. Ità Doctores citati.

36 Duodecima regula. Qui non denunciat intra tempus præscriptum in edicto, tenetur elapso eo tempore denunciare quamprimum commodè potest. Ratio est. quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denunciandi; sed ad eam solicitandam; quando autem aliquis terminus apponitur non ad finiendam obligationem, sed ad eam solicitandam, non cessat obligatio cessante termino. Ità Nauarrus, cap.25. num.46. Suarez de censuris, d.20. sect.3. num.13. Lazarius, q.5. cit. num.7. Suarez disp.20. sect.2. num.14. & sect.3. num.14. Rodriquez 5. par. cap. 79. num.18. Reginaldus, lib.24. num.63. & alij, quos in simili retuli de voto.

Hinc sequitur primò, eum, qui non reuelauit termino præfixo, ligari excõmunicatione, semperque teneri sub eadem excommunicatione denunciare. Ità Nauar. cap.17. num.134. Graffius 5. par. decisionum, lib.4. cap.18. num.10. Lazarius loco cit. sect.2. q.4. num.8.

Secundò, eum, qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti, vel ob aliã iustam causam non denunciauit intra terminum, teneri sublata ignorantia, vel alia iusta causa excusationis denunciare sub obligatione excõmunicationis; modò censura non sit lata solum contra contumaces præteritos, qui intra terminum iam lapsum non denunciarunt. Ità Suarez, & Rodriquez locis citatis Lazarius loco citato, q.4. num.5. & alij.

37 Rogabis, vtrùm qui non denunciauit intrà terminum præfixum, toties incurrat excommunicationem non denunciando, quoties commodè potest denunciare.

Nauarrus, Lazarius, & alij ferè communiter videntur supponere, non incurrere nouam excommunicationem; sed tantum manere in eadem excommunicatione.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, toties incurrere, quoties possunt commodè denunciare. Ratio est quia toties peccant contrà preceptum superioris latum sub excommunicatione; excommunicatio autem toties incurritur, & multiplicatur, quoties violatur preceptum latum sub excommunicatione, vt patet ex dictis de censuris in communi disp.1. quæst.1. pun.5. num.2.

38 Decimatertia regula. Quoties aliquis excusatur à culpa mortali non reuelando, excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in monitorijs. Ità Suarez tom.5. d.20. circa principium num.17. & sect. 3. num. 8. Lazarius sect.2. q.4. num.4. & alij, quos supra retuli de causa materiali censuræ disp.1. quæst.1. pun.4. nu.6. vbi hoc idẽ rationibus comprobaui, quia excommunicatio supponit peccatũ mortale.

39 Decimaquarta regula. Qui non est subditus superiori concedenti monitorium sub excommunicatione non ligatur excommunicatione lata contrà non reuelantes. Hæc regula constat ex dictis de censuris in communi.

Si quæras, vtrùm Ciuis Mediolanensis, qui nondum elapso termino in monitorio concesso, se transfert ad aliam Diœcesim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi,

tandi, incurrat excommunicationem latam contra non reuelantes intra certum terminum.

Respondetur, solutionem huius quæsiti colligi posse ex dictis de censuris in communi disp. 1. quæst. 1. pun. 11. num. 6. & seq. Videte Suarez tomo 5. disp. 5. sect. 5. Sayrum lib. 1. cap. 7. num. 19. vbi plures alios refert, & Lazarium sect. 4. quæst. 17. num. 2. asserentes incurrere, contra Praxim Neapolitanam cap. 1. num. 18. & cap. 2. num. 7. quamuis in annotat. idem cum alijs sentiat, videlicet ligari, eo quod remaneat subditus ratione delicti, & per monitorij citationem perpetuetur iurisdictio, cap. Proposuisti de foro competente.

40 Decimaquinta regula est, neminem posse absoluere ab excommunicatione contracta ob inobedientiam contra edicta, & monitoria, nisi facultatem absoluendi obtinuerit ab eo, qui tulit edictum, & monitorium; nam regulariter absolutio reseruari solet. Hæc regula intelligenda est iuxta supra dicta de absolutione censurarum.

Maior difficultas est, vtrùm Episcopus virtute Tridentini sess. 24. cap. 6. possit absoluere à censuris contractis ob inobedientiam monitoriorum, aut etiam edictorum Santi Officij. Ratio dubitandi est quia, cum Episcopus, iuxtà nonnullorum DD. sententiam, non possit absoluere à censuris occultis Sũmo Pontifici reseruatis post Tridentinum, vt ait Capeauilla de casibus reseruatis cap. 14. quæst. 3. difficultate 2. Zecchius de pœnitentia cap. 19. & Lazarius de monitorijs sect. 4. quæst. 14. num. 19. sequitur, Episcopum, vel eius Vicarium, quamuis specialiter ad hoc deputatum, non posse absoluere à censuris, quamuis occultis, latis in edictis, vel monitorijs post decretum Tridentini.

Sed mihi videtur probabilius posse absoluere à censuris occultis, & non deductis ad forum contentiosum. Ratio est quia Tridentinum absolutè concedit Episcopis facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; cùm autem Tridentinum absolutè loquatur, nec distinguat de censuris præteritis, vel futuris, neque nos distinguere debemus, nisi extet aliqua reuocatio priuilegij Episcopis à Tridentino concessi. Ità Rodriquez in summa 1. par. cap. 81. nu. 4. ad finem, Suarez tomo 4. disp. 30. sect. 2. num. 13. folio mihi 394. vbi citat Nauarrum in Manuali cap. 27. num. 260. hocque alijs rationibus comprobat.

Ex dictis explicata manet difficultas proposita de intelligentia præceptorũ, vel edictorum, nam edicta non obligant, nisi interuenientibus conditionibus propositis.

PVNCTVM II.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob duellum.

catio-

catione ob duellum contracta.

16 *An ligetur excommunicatione, qui facta prouocatione ad duellum, se contulit ad locum constitutum, sed altero non comparente discessit.*

TRia principaliter quæremus in hoc Puncto. Primò, quid sit duellum. Secundò, vtrùm pugnantes in duello grauiter peccent, & incurrant aliquas pœnas. Tertiò, quis possit absoluere ab excommunicatione contracta ob duellum.

1 Sed prius notandum est, duellum dupliciter accipi.

Primò, impropriè pro quocunque certamine armorum inter duos, etiam iusto, & non prohibito, & appellatur Monomachia; cap. Monomachiam 2. quæst. 5. idest singularis pugna, à monos, idest vnus, & machia, idest pugna.

Secundò, accipitur propriè, pro pugna deliberata inter duos, vel plures in pari numero ex condicto, idest ex pacto inuicem inito, statuto tempore, & loco, cum periculo vulneris, aut mutilationis, aut mortis. Quare, si assignetur locus, & non tempus, non est propriè duellum; sicut neque est propriè duellum, quando assignatur tempus, & non locus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 DVellum est pugna singularis deliberata ab vtraque parte, sponte, & ex condicto suscepta, cum periculo occisionis, vel mutilationis, aut vulneris. Itá Salonius 2.2. quæst.6.art. 3. controuersia 3. folio 376. & alij.

Ex hac definitione benè perpensa, & examinata plures casus colligi possunt.

3 Primò, bellum non esse duellum, eo quod non sit singulare certamen, nec in bello seruetur pugna ex condicto, vel idem personarum numerus, sicut seruatur in duello; nam in duello vnus contra vnum, vel duo contra duos, vel quinque contra quinque inter se decertare solent; quamuis ordinariè duellū sit contrà vnum: propterea solet appellari Monomachia.

Si quæras, vtrùm illi conflictus, qui fiunt in bello inter hostes, quando vnus dux mittit decē milites in arenam contra alios decem, sint duellum.

Respondetur non esse propriè duellum; sed partem belli publica auctoritate suscepti ob commune bonum. Verum tamen est, hunc conflictum nō videri licitum, quando fit causa ostentationis virium, & ob vanam gloriam, vel absque iusta causa; videtur enim temerè exponi periculo vita paucorum militum, ex quorum morte victoria nō dependet. Videte Clauem Regiam loco cit. cap. 13. num. 16. Peregrinum de duello, quæst. 2. ad finem, Valentiam loco citato, & Lucam Floronum, cap. 3. de duello.

4 Secundò, colligitur, quotidianos conflictus, qui subito iræ feruore, vel ex altercatione nascuntur, non esse duella, eo quòd non fiant ex condicto, vt ait Peregrinus, quæst. 18. Floronus, cap. 1. & alij.

5 Tertiò, milites, vel alios, qui ob priuatas inimicitias se ipsos inuitāt ad pugnandum, & districtis ensibus alter alterum occidit, non dici propriè committere duellum, nec incidere in pœnas pugnantibus in duello propositas; nam in duello requiritur assignatio temporis cum determinatione loci, vt ait Bulla Gregori XIII. Quo modo intelligenda videtur etiam Bulla Clementis VIII. quæ facta fuit ad roborandam illam Gregorij, vt ait Floronus, cap. 2. cōtra Peregrinum, q. 2. in hoc autem casu non est assignatio temporis cum determinatione loci, vt suppono.

6 Quartò, iuxta Graffium, lib. 1. cap. 7. num. 22. illos non videri incidere in pœnas pugnantium in duello, qui sese obuiam habentes, difidant se in tali loco, quo statim rendūt, & ibi pugnant; nulla enim intercedit assignatio temporis, aut loci determinatio.

Sed contrarium mihi dicendum videtur

detur cum Sanchez in summa, libro 2. cap. 39. num. 28. adest enim assignatio loci, & tẽporis præsentis. Qua de causa, qui dicit alteri, veni ad talem locũ, te ibi expecto, videtur incidere in pœnas duelli; sicut etiam incidit, qui videt alterum ense carere, illique dicit, eas ad capiendum ensem, hic te expecto, vel in tali loco. Si verò dicat inimico, distringe ensem, vt pugnemus, non subiacet pœnis; quia non est assignatio temporis, & loci ex condicto. Rursus, qui ad vitandam loci irreuerentiam, aut suum periculum, inimico, quem videt esse in Ecclesia, aut in loco sibi periculoso, vbi habet comitatum, vel famulos, dicit, exi inde, non committit duellum; quia nõ destinatur propriè locus, sed solùm intenditur euitatio irreuerentiæ loci, &c. Si verò quis dicat inimico existẽti, E. g. in platea, vt inde exeat, ne pugna ab hominibus ibi existentibus impediatur, dicitur cõmittere duellum; nam statuit locum, videlicet extrà plateam, & statuit tempus, videlicet præsens, & fit præmeditatè, vt suppono, & non tãtum in rixa, aut calore iracundiæ; nam inuitatio, quæ fit ex rixa, non videtur dici inuitatio ad pugnam ex condicto; vt ex Farinacio aduertit Sãchez loco cit. num. 28. Graffius, num. 18. Peregrinus, q. 18. & Floronus, cap. 1.

7 Quintò, non committi duellum, sed potius proditionem, quando quis accedit ad aliquem locum, vt ibi inimicum aggrediatur, vt patet ex definitione duelli.

8 Sextò, quando Titius offert duellũ Caio, illumque eodem tempore, quo duellum offert, gladio aggreditur, vndè Caius cogitur ibi statim pugnare, neutrum dici duellum propriè committere; cõsequenter neutrum incurrere pœnas pugnantibus in duello propositas; nam ex parte Titij dicitur potius aggressio, & ex parte Caij dicitur defensio, quam non spontè, sed coactè suscipit, nec adest assignatio loci, & temporis. Ità Peregrinus, q. 23.

9 Septimò, cos non dici duellum cõmittere, qui digladiantur causa ioci, vel exercitij; sicut nec ea propriè sunt duella, quæ sunt instituta ad discendam artem militarem. Immò non sunt illicita, si fiant cum debita cautione; cum non adsit periculum occisionis, mutilationis, &c.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 PVgnans in duello grauiter peccat. Ratio est tum quia per duellum temerè exponitur periculo vita innocentis; fieri enim potest, vt innocẽs occidatur, quod est intrinsecè malum, contrà ius naturæ, nec vlla consuetudine potest fieri licitum. Tum quia non licet alium occidere priuata auctoritate; ergo multo minus licitum est occidere in duello. Tum quia duellum, non solum prohibitum est iure naturali, & Diuino, vt benè ostendit Peregrinus, q. 2. & 17. verum etiam iure canonico sub excommunicatione, alijsq; grauissimis pœnis, vt colligitur ex Tridentino sess. 25. cap. 19. & ex varijs Summorum Pontificum constitutionibus, Iulij Secundi, Leonis Decimi, Clementis Septimi, Iulij Tertij, Pij Quarti, Gregorij Decimitertij, & Clementis Octaui, qui vltimus confirmauit prædecessorum suorum pœnas, & excommunicationem, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoscunque, qui non solum publicè, sed etiam priuatim, sine chartulis, litteris prouocatorijs, vel patrinis duellum commiserint, vel si conuenerint, vt non singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc indè pugnent.

Eisdem pœnis subijciuntur domini locorum, Magistratus, Locumtenẽtes, Duces militum, qui non prohibent, quominus hæc fiant, nisi habeant iustã causam permittendi, aut qui post commissum crimen veniam, & impunitionem concedunt. Existimo tamen Principem Christianum, concedentem locum in suo territorio duobus infidelibus ad duellum, non videri incidere in

cx-

excommunicationem; sicut enim ipsi infideles, qui sunt principales in hac actione, non incurrunt excommunicationem; cum non sint subditi Ecclesiæ: ita nec videtur incurrere ipse Princeps. Incurrit verò, si concedat locum Christiano pugnaturo cũ infideli; quia Christianus ipse incurrit; ergo etiam Princeps, qui locum duelli cõcedit. Ità Sanchez loco cit. num.29.

Iisdem pœnis subijciũtur suadentes, consulentes quolibet modo, etiam ad defensionem proprij honoris; siue prouocatio sit contra certam, siue contra incertam personam, siue generatim cõtra quemcumque, etiamsi postea duellum ab alio non acceptetur, vt benè ait Peregrinus, q. 5. num.2.

Easdẽ pœnas incurrit acceptans statim, ac acceptauit, vt patet ex Bulla Clementis Octaui. Præterea his pœnis cõprehenduntur comitantes, nisi fortè comitentur, vt impediant; sic enim faciunt opus virtutis, ad quod tenentur, vt benè ait Sanchez loco cit. num.35.

Rursus comprehenduntur socij, patrini, & spectatores ex industria; si verò aliquis illac transiens aspiceret obiter duellum, non incurreret pœnas; nã Bulla loquitur de spectatore ex proposito, seu ex industria, vt benè ait Reginaldus tomo 2. lib.22. cap.7. num. 77. & alij communiter.

Item his pęnis afficiuntur prouocãtes, consulentes, &c. etiamsi illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt, pugnam non commiserint, eò quod impediti fuerint, nec per ipsos steterit, quominus pugna committeretur.

Iisdem pœnis subijciuntur intromiscentes se quomodolibet, etiamsi pugnæ effectus, aut actus ad pugnam, aut publicatio, aut denunciatio, aut aperta prouocatio subsecuta non fuerit.

Addit Summus Pontifex Clemens Octauus decertantes, præter excommunicationem, priuandos esse Ecclesiastica sepultura, si in ipso conflictu obierint. Ciuitates verò, terras, opida, & castra dominorum tacitè, aut expressè permittentium, aut tolerantium subijci interdicto Ecclesiæ; Pœnarum verò relaxationem, & excommunicationis absolutionem reseruari Sũmo Pontifici pro tempore existenti, vt paulo post dicam.

11 Quæres primò, vtrùm duellum sit semper illicitum.

Respondeo, licitum esse in duobus casibus, quos adducit. Azorius 3. par. lib. 2. cap. 5. q. 3. Nauar. cap. 15. num. 9. Toletus lib. 5. cap. 6. Sanchez in summa lib. 2. cap. 36 num. 16. & alij.

Primus est ad sedandos duos exercitus contrarios licitum esse pugnam periculo duorum dirimere per duellum.

Addo, licitum esse acceptare duellũ ad conseruandam exercitus æstimationem, aut ad debilitandas hostium vires. Ità Sanchez loco citato num. 14. Valentia tomo 3. d. 3. quæst. 17. pun. 1. Rodriquez, & alij.

Secundus casus est, quando aliquis compellitur sub vitæ periculo acceptare duellum; quilibet enim potest consulere vitæ propriæ, etiam cum morte inuasoris. Ad defensionem verò rerum propriarum videtur esse licitum acceptare duellum, quando aliquis eas inuadit, nec aliud adest remedium ad eas defendendas præter acceptationẽ; tunc enim non dicitur propriè duellum, sed iusta defensio rerum propriarum: In quo casu, si inuasus non habeat arma, quibus res proprias defendat, potest ab inuasore petere, vt sibi arma concedat, vt patet ex dictis de homicidio. Ità Nauar. cap. 11. num. 39. & Sanchez, cap. 32. loco cit. non potest tamen duellum acceptari ad res proprias defendẽdas, nisi quando vis infertur rebus; cùm non sit licitum vim vi repellere à vita, & rebus proprijs, nisi quando vis infertur; sicut neque licèt duellum acceptare ad defensionem honoris, vt dictum est de homicidio; nam apud sapientes, & prudẽtes honori adscribitur respuere duellum ad seruandam legem Diuinam; quamuis apud aliquos plebeos dedecus repu-

reputetur. Ità Sanchez loco citato, vbi refert Nauarrum, Salonium, Bannem, & alios.

12 Hinc sequitur, innocenti damnato ab iniquo Iudice, vt, vel mortē subeat, vel in duello pugnet, vt se probet innocentem, licitum esse acceptare duellū, non intentione probandi se innocentē per duellum; hac enim ratione non licet suscipere duellum; cum aliquando innocens succumbat, & præsumatur nocens; sed vt vitam propriam tueatur, ad quam tuendam habet ius, etiam cum damno alterius personæ; potest enim magis diligere vitam suam, quā vitam proximi. Ità P. Nauar. 2. par. lib. 2. cap. 3. dub. 13. num. 295. Toletus, lib. 9. cap. 6. num. 32. & alij. Contra Syluest. Armilā, & Tabienā, apud præcitatos DD.

13 Quæres secundò, quas pœnas incurrat Clericus pugnans in duello.

Respondeo suspendendum esse, vt patet ex cap. 1. de Clericis pugnantibus in duello. Ità Henriquez, lib. 3. de excōmunicatione, cap. 59. num. 23. Suarez de Cens. d. 31. sect. 4. num. 48. & alij. Rursus in Trident. sess. 25. cap. 19. Excommunicatur ipso iure. Preterea Pius Quartus Clericum pugnantem in duello, præter excommunicationem priuat beneficijs, dignitatibus, & officijs Ecclesiasticis, & facit illum inhabilem ad illa, vel alia in posterum obtinenda.

Vtrùm verò ad has pœnas incurrendas requiratur sententia Iudicis, dictum est de legibus.

14 Quæres, tertiò, an quando lis est inter duos, quæ non potest aliter terminari, nisi in duello, licitum sit litē duello dirimere.

Respondeo negatiuè, quia causa innocentis exponitur periculo; fieri enim potest, vt innocens occidatur, & præsumatur nocens; Hac de causa olim suscipiebantur duella, vt victus putaretur nocens, & conuictus haberetur criminis obiecti.

TERTIA PROPOSITIO.

15 Ab excommunicatione contractâ ob aliquod delictum in causa duelli potest absoluere.

Primò, Summus Pontifex; nam sicut ipse tulit hanc pœnam, ità eam potest auferre; cum etiam eius absolutionem sibi reseruarit, vt patet ex Bulla Clemētis Octaui.

Secundò, Episcopus potest absoluere, quando delictum est occultum, vt patet ex priuilegio concesso Episcopis in Tridentino sess. 24. cap. 6. quod non videtur abrogatum per Bullam Clementis Octaui; cum in ea nulla fiat sufficiens reuocationis mentio illius decreti, quæ mentio necessaria videtur, vt illud decretum censeatur reuocatum, ex Rodriquez, tomo 1. quæstionum regularium, quæst. 8. art. 10. Sanchez loco cit. & lib. 3. de matrim. d. 26. num. 7. & lib. 8. dist. 35. num. 17. Henriquez, lib. 7. cap. 26. num. 3. & alijs quampluribus, apud Sanchez locis cit. Suarez de pœnit. quæst. 30. sect. 2. num. 14. Peregr. loco cit. quæst. 37. num. 3. vbi citat Couarruuiam, & alios, contra Graffium loco cit. num. 20. & alios, quos supra retuli de edictorum intelligentia; nam clausula generalis reuocatoria priuilegiorum non se extendit ad priuilegia inserta in corpore iuris, vt ait Glossa in lege 2. §. legati, ff. de re vendicata. Potest igitur Episcopus absoluere, quādo delictum est occultum, vel nondum est deductum ad forum contentiosum, vt patet ex Tridentino loco citato. Præterea, quando pœnitens iusto detinetur impedimento, ob quod non potest adire Papam, potest ab Episcopo absolui, vt patet cū ex cap. Extra de sent. excōm. Tum quia non est maior ratio, cur potius Episcopus non possit absoluere pœnitentem, in hoc casu, interueniente iusto impedimento, quam in alijs casibus supra recēsitis de absolutione censurarum, disp. 1. quæst. 3. Pun. 2. Videte Sanchez de Matrimonio, lib. 2. disp. 4. num. 2. versus finem.

Ter-

Tertiò, Religiosi possunt absoluere iuxta sua Priuilegia, modo reuocata nõ fuerint, sicut de facto reuocata fuerunt in Bulla Clementis VIII, quę incipit, Sacra Congregatio, quo ad duellum contractum iuxtà formam Tridentini, & Gregorij XIII. Videre Peregrinum quæst.4. Bullarium folio 218. apud Quarantam, Sayrum tomo 1. lib.3. cap. 21. num.21. Lucam Floronum sess. 2. à fol. 14. vsque ad 28. & Sanchez cap.39. vbi referunt Bullã Clemẽtis VIII. & aliorũ Pontificum decreta circa hãc materiã.

16 Vnica superest difficultas explicanda.

Vtrum Titius, qui præmissa cum Caio prouocatione ad duellum, sese contulit tempore præfixo ad locum cõstitutum, ibique Caium expectauit, quo non comparente intra terminum constitutum discessit, inciderit in excõmunicationem, iuxta Decretum Gregorij XIII. quod incipit Ad tollendam, & consequenter, an possit absolui à Religiosis, alijsque habentibus facultatem absoluendi, excepta excommunicatione contracta ob duellum iuxta Decretum Tridẽtini, & Gregorij XIII.

Respondeo non incidisse in excommunicationem Gregorij XIII. Ratio est tùm quia ad incurrendam excommunicationem Gregorij XIII. requiri videtur effectus pugnę, vt patet ex illa clausula, Monomachiam commiserint; excommunicatio autem lata ob aliquem effectum non incurritur, nisi secuto effectu. Tum quia in Bulla Summi Pontificis Gregorij XIII. dicitur, Nisi per ipsos steterit, quominus pugna cõmittatur; in hoc autem casu stat per ipsos; per illum videlicet, qui non accessit ad locum. Tùm quia versamur in materia pœnali, & odiosa, quæ non est extendenda, sed potius restringenda, quãtum verba patiuntur; verba autem Bullæ Gregorij XIII. nullo modo patiũtur propositam extensionem; sed potius postulant allatam restrictionem, vt patet considerantı illam clausulam, Qui ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento Monomachiam commiserint. Tùm quia illa verba in fine bullæ, Etiamsi illi, qui ad locum destinatũ pugnaturi accesserint, impediti pugnã non commiserint, non sunt referenda ad eos, qui se tantummodo diffidarunt; cum excommunicatio contra eos feratur, qui Monomachiam commiserint; qui autem ad locum accessit, ibiq; non pugnauit; non dicitur Monomachiam commisisse; sed dicitur voluisse Monomachiam committere.

Hinc patet responsio ad primũ argumentũ Peregrini quęst.41. nu.1. fol.213.

Neque obstat secundum eiusdem argumentum; quod hoc modo proponitur. Socij incurrunt excommunicationem, quamuis diffidantes se ad duellũ, pugnam non commiserint; ergo illam etiam incurrunt diffidantes se, quamuis pugna non sit secuta.

Respondetur, negando consequentiam; nam in pęnis non valet argumentari à maiori ad minus; sed standum est verbis Constitutionis; cum pœna excommunicationis non incurratur, nisi sit in iure expressa, vt omnes fatentur; ex verbis autem constitutionis non colligitur, prouocantes se ad duellum esse excommunicatos, nisi secutus sit effectus: sicut colligitur, socios esse excõmunicatos, nondum secuto effectu.

Nec valet tertium Peregrini argumentum deductum ex Bulla Clementis VIII.; nam Clemens VIII. extendit excommunicationem ad plures casus, ad quos non extenditur Decretum Tridentini, & Gregorij XIII. Ità Sanchez lib.2. Summæ, cap 39. num. 28. Comitolus lib.6 quæst.18. num.7. & 8. & pręsertim quęst.13. num.5. versic. Quartũ. Nec dissentit à nostra doctrina Grassius de Casibus reseruatis lib.1. cap.7. num. 10. & 26. quamuis oppositum sentiat Peregrinus in Tractatu de duello quęst. 4. num.5. & 7. in fine, & quæst.41. per totam quæstionem, & præcipuè num. 2. Versu, Primum probatur, & num. 4. Lucas Floronus in suo tractatu de duello cap. 5. §. 1. num 3. folio 63. cap.3. §. 1. num.

num.14. folio 47. vbi citat in suam sententiam Vgolinum, & cap.6.§.1. num. 2. folio 84. vbi citat Cardinalem Tuscũ.

Hinc patet, hunc casum non esse reseruatum Religiosis per Bullam Clementis VIII. quæ incipit Sacra Congregatio; consequenter Religiosos, aliosque facultatem habentes absoluendi ab excommunicatione, excepta causa duelli iuxtà Decretum Tridentini, & Gregorij XIII. posse absoluere in proposito casu.

PVNCTVM III.

De excommunicatione, quæ contrahitur cogendo fœminas ad Religionem, aut eas retrahendo.

1 *An ligetur excommunicatione, qui cogit fœminam, vt in monasterium ingrediatur.*

2 *An retrahens fœminam, nè religionem ingrediatur, incurrat excommunicationem.*

3 *An incidat in excommunicationem, qui cogit fœminam ad faciendum votum religionis.*

4 *Quis possit absoluere ab hac excommunicatione.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrùm cogens fœminas ad Religionem incurrat excõmunicationem. Secundò, vtrùm eam incurrat retrahendo. Tertiò, quis possit absoluere ligatum huiusmodi excõmunicatione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Concilio Tridentino sess.25. cap. 18. de Regularibus, constituta est pœna excommunicationis contra eos, qui cogunt fœminam aliquam ad ingrediendum Monasterium, vel ad habitum Religionis suscipiendum, vel ad faciẽdam professionem. Immò hæc eadem pœna ibidem extenditur ad eos, qui dant consilium, fauorem, vel auxilium cogentibus, aut suam auctoritatem interponunt, scientes repugnantiam mulieris, aut quouis modo ad hæc concurrunt, assistendo ex proposito, vel consentiendo, vel suam auctoritatem interponendo, scientes fœminã coactè Religionem ingredi, vel habitũ suscipere, aut profiteri. Circa quod decretum.

Notandum est primò, illud non extendi ad eos, qui cogunt viros ad Religionem. Tum quia Tridentinum loquitur tantùm de cogentibus fœminas. Tùm quia cum excõicatio sit odiosa, non est extendenda à cogentibus fœminas ad cogentes viros. Ità Suarez loco citando num. 8.

Secundò, non extendi ad eos, qui cogunt per metum leuem, & non cadentem in constantem virum. Ratio est tùm quia cum ista lex sit pœnalis, strictè intelligenda est de illo tantum metu, de quo habetur ratio in iure; in iure autem nõ habetur ratio metus leuis; sed grauis, Lege. Nec timorem, ff. de eo, quod metus causa. Tùm quia pœna constituta contra eos, qui metum inferunt, incurritur tantùm ob illum metum, qui sufficit ad reuocanda ea, quæ fiunt per metum, vt ait Glossa, & Sanchez lib.4. Summę, cap. 4. num. 4. & alij; metus autem, qui sufficit ad reuocanda gesta, est grauis, non leuis, vt dictum est de Matrim. quæst. 3. pun. 8. & de contractibus, quæstione prima.

Tertiò, non incurri excõmunicationem, quando metus incutitur ad alium finem, quam ad Professionem extorquendam, vt patet ex ratione Glossæ citatæ. Propterea, si fœmina constituatur per metum in Monasterio, vt ibi educetur, donec sit apta nuptui, non incurritur excommunicatio. Ità Rodriquez 2. par. cap. 8. concl. 5. num. 10.

Quartò, excommunicationem non incurri, quando metus iustè incutitur, aut quando adsunt preces importunæ sine minis, vt patet ex dictis de restit. & de Matrim. & ex ratione Glossæ; nã huiusmodi preces non inferunt vim, per se loquendo.

Quin;

Quintò, conantes ingredi Religionem, vel habitum suscipere, vel profiteri, non esse excommunicatos, fœmina non ingrediente Religionem, nam predicta excommunicatio supponit effectum secutum, videlicet, vt fœmina ingressa sit Religionem propter illam coactionem; hæc enim est differentia inter cogere, & conari quod cogere importat effectũ; conari vero dicit actionem per ordinem ad coactionem.

Sextò, præstantes auxilium, vel auctoritatem, vel fauorem, non esse excommunicatos, nisi secutus sit effectus nisi videlicet fœmina ingressa sit Religionem; nam ista excõmunicatio principaliter fertur in cogentes, & accessoriè fertur in dantes auxilium, &c. Sicut ergo excommunicatio non incurritur à cogentibus, nisi secuto effectu; ità neque incurretur à dãtibus auxilium, &c. ante secutum effectum; quando enim excommunicatio accessoriè fertur in dantes auxilium, ea non incurritur, nisi secuto effectu, ob quem principaliter fertur, vt benè asserit Rodriquez 2. par. cap. 8. concl. 9. num. 10. Nauarrus lib. 1. consiliorum, consilio 3. de sent. excommunicationis, & alij, quos in simili supra retuli de censuris in genere.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVI quouis modo sine iuxta causa impediunt voluntatem cuiscunque mulieris veli accipiendi, aut voti emittendi, sunt excõicati. Ità Trident. loco cit. Pro cuius rei intelligẽtia.

Notãdum est primò, per acceptionẽ veli, aut emissionem voti intelligi Professionem, quæ fit per susceptionẽ veli, aut etiam sine veli susceptione cum tribus votis, vt benè ait Suarez tomo 5. de censuris disp. 13. sect. 7. nu. 9. & alij.

Secũdò, hanc excõicationẽ nõ incurri ab eo, qui solis precibus retrahit fœminam à Religione; quia non dicitur impedire voluntatẽ; cum fœmina sponte nolit Religionem suscipere positis precibus. Secus dicendum est, si retrahat per dolum; requiritur tamen, vt effectus sit secutus, vt dictum est in prima Propositione.

Tertiò, hanc excõicationem incurri ab eo, qui fœminã impedit, ne Monasteriũ ingrediatur, & ne suscipiat Nouitiatũ, vt benè ait Suarez loco cit. Cõtra Sanchez loco cit. nu. 15; nã qui impedit Nouitiatũ, per se, & directè impedit ẽt Professionem, ad quam directè, & per se ordinatur Nouitiatus. Secus dicendum videtur de eo, qui impedit fœminam, nè votum faciat ingrediendi Monasterium, aut assumendi Statum Religiosum. Ratio est tùm quia hic videtur solum remotè, & indirectè impedire Professionem. Tùm quia si Concilium Trident. intelligeretur de impediente votum simplex, apertius, & clarius locutum fuisset, vt ait Sanchez, & Suarez locis citatis.

3 Si quæras, vtrùm cogens ad faciendum votum ingrediendi Religionem subiaceat huic excommunicationi.

Respondetur negatiuè; quia hęc non est propriè coactio ad Religionem; cũ vouens ob huiusmodi coactionem inualidè voueat, si coactio sit coniuncta cum graui metu. Si verò coactio, seù metus sit leuis, nõ dicitur propriè coactio, nec ob hanc coactionem incurritur excommunicatio, vt dictum est in prima Propositione. Idem dicendum est, si votum ingrediendi Religionem fuit confirmatum iuramento; adhuc enim non dicitur coactio ad Religionem; cum dispensatio huius voti facilè possit ab Episcopo obtineri. Videte Suarez loco cit. sect. 5. Sanchez loco citato num. 13. Nauarrum cap. 27. num. 125. & Rodriquez, loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

4 QVilibet Cõfessarius approbatus ad Confessiones audiendas potest iure cõmuni absoluere à prædicta excõicatione. Hæc Propositio patet ex dictis de absolutione censurarũ in cõi. Ratio est quia Cẽsura nõ reseruata põt iure cõi per quẽlibet Cõfessariũ approbatũ auferri, vt patet ex dictis loco cit.

DISPVTATIO III.

DE SVSPENSIONE.

Resentem de Suspensione Disputationem sex Punctis persoluemus. In primò, explicabimus quid, & quotuplex sit suspensio, & quo modò differat à reliquis censuris, & pœnis. In secundò, agemus de ipsius effectibus. In tertiò, quamdiù duret suspensio, & vtrùm suspensus in vno loco remaneat vbique suspensus. In quartò, de violatione Suspensionis. In quintò, de casibus, in quibus incurritur suspensio. In sextò, deniquè de ipsius absolutione, & cessatione.

PVNCTVM I.

Quid sit suspensio, & quotuplex, & quomodo differat à reliquis censuris, & pęnis.

1 *Quid sit suspensio.*
2 *Quotuplex sit suspensio.*
3 *Quomodo suspensio differat à cæteris censuris, & pœnis,*
4 *An suspensio possit ad aliquod tempus suspendi.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspensio propriè accepta est censura Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica impeditur, ne functiones exerceat sui beneficij, vel officij, vel ordinis in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus. Ità Nauarrus cap.27.num.151. Vgolinus tab.4.cap. 10. Henriquez lib.13.cap.31.num.2. Valentia tomo 4.d.7.q.18.pun.1. Sayrus lib.4.cap.1.num.13. Suarez, & Auila locis statim citandis.

Dicitur censura loco generis; in hoc enim conuenit suspensio cum reliquis censuris.

Dicitur Ecclesiastica, vt distinguatur à prohibitionibus ciuilibus, & vt indicetur causa efficiens suspensionis; nàm suspensio ferenda est à persona Ecclesiastica, habente iurisdictionem in foro externo; vndè si Parochus, vel Confessarius præcipiat pœnitenti, vt abstineat à functione sui ordinis, non dicitur propriè suspendere; quia Parochus caret iurisdictione in foro externo; consequenter violans prohibitionem Confessarij non incurrit irregularitatem. Ità Nauar. Auila, Henriquez, Sayrus, & alij locis citatis.

Dicitur qua persona Ecclesiastica, ad ostēdendum subiectum huius censuræ; Suspensio enim propriè non cadit supra

pta laicos, sed supra Ecclesiasticos, priuans illos aliquo exercitio spirituali.

Dicitur officij, vel beneficij, vel ordinis, ad ostendendum effectum huius censuræ, de quo in sequenti puncto.

Dicitur in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus, vt aduerterem suspensionem habere latitudinē; nam aliquis aliquando suspenditur ab omni officio, vel ab omnibus ordinibus; aliquando tantum ab aliqua parte; aliquando pro certo tempore, & aliquando in perpetuum.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Suspensio multiplex est. Primò, alia est ab officio tantum, siuè officium sit ordinis, siue iurisdictionis alia est à beneficio tantū; siue beneficiū sit Canonicatus, siue dignitas, siue aliud. Alia est ab officio, & beneficio simul. Rursus suspensio ab officio alia est ab officio in totum, qua quis priuatur omni vsu sui officij; alia est ab officio in partem, qualis est illa, qua quis suspenditur ab audiendis Confessionibus; non verò ab administrandis cæteris Sacramentis, aut alijs, quæ proprium concernunt officium. Ità Nauar. loco cit. num. 154. Rodriquez tomo 2. cap. 79. Syluester verbo Suspensio quæsito 1. Auila 3. par. d. j. dubio 3. & alij communiter.

Secundò alia est suspensio pœnalis, alia medicinalis. Pœnalis fertur in pœnam, & vindictam dèlicti, vt acccidit, quando quis suspenditur ob peccatum merè præteritum; hanc autem suspensionem non ferri per modum censuræ, sed solius pœnæ, patet ex supra dictis cum Suarez. Medicinalis est illa, qua intenditur emendatio, & bonum delinquentis, & hæc est propriè censura.

Tertiò alia est temporalis, alia perpetua. Temporalis est illa, quæ fertur cum limitatione termini, seu temporis. Perpetua est illa, quæ simpliciter fertur absque Limitatione temporis.

Quartò, alia est àiure, alia ab homine, vt patet ex dictis de censuris in communi.

Aliqui Doctores alias asserūt distinctiones, vt videlicet alia sit maior, alia minor; sed hæc diuisio non admittitur communiter à DD. eo quod nullo iure sufficienter probetur; nisi fortè dicamus cum Suarez, illā esse maiorem suspensionem, quæ suspēdit ab omnibus, vt ab officio, & beneficio simul; Minorem verò, quæ fertur solum ad aliquem particularem effectum.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Certum est, suspēsionem differre à cæteris censuris, & pœnis.

Primò differt ab excommunicatione minori; quia minor excommunicatio priuat solum passiua receptione Sacramentorum; suspensio verò priuat actiua, & plures alios habet effectus, quàm habeat minor excommunicatio, vt patebit ex dicendis.

Secundò, differt ab interdicto, quòd suspensio non inducit priuationem tantarum rerum, sicut inducit interdictū, vt patebit ex dicendis.

Tertiò, distinguitur à maiori excommunicatione. Tum quia maior excommunicatio plures parit effectus, quàm pariat suspensio; maior enim excommunicatio includit suspensionem, & aliorum bonorum inducit priuationē. Tùm quia excommunicatio priuat actionibus, quatenus sunt quędam communicatio; Suspensio verò illis priuat, quatenus est quædam functio officij, vel beneficij. Tum quia Episcopus ferens excommunicationem non potest illam limitare ad aliquem solum ipsius excommunicationis effectum propterea non potest aliquem excommunicare priuando illum tantummodo communibus Ecclesiæ suffragijs, concessa cōmunicatione cū fidelibus. Ratio istius differentiæ est, quia excommunicatio habet suos effectus determinatos à iure, quos non potest Episcopus limitare, & coarctare; cùm ipse non possit in iu-

re communi dispensare, vt ex dictis de Legibus manifestè liquet; ferens verò suspensionem potest illam ad aliquem particularem effectum limitare, vt patet ex vsu,& ex iuris permissione.

Ex quo sequitur, diligenter attendenda esse verba, quibus fertur suspensio, vt cognoscatur, quonam vsu priuet,& vtrum priuet in totum, an in partem.

Allatis differētijs, & distinctionibus inter excommunicationem, & suspensionem aliqui DD. hanc adiungunt, q inferior Papa non potest suspendere effectus excommunicationis; non enim potest concedere, vt excommunicatus celebret absque peccato, vel irregularitate; potest verò suspendere effectus suspensionis, aut interdicti, tàm localis, quàm personalis. Ità Henriquez, lib.13.cap.47.num.1.Couar.cap.Alma mater parte 2.§.2. Nauar.cap.27.num. 165. Sayrus, lib.4.cap.10.& alij Contra Vgolinum, tab. j. cap.9. §. 11. num. 9. & alios.

4 Ex quo patet, Iudicem, vel Episcopum, qui tulit censuram suspensionis, vel interdicti, posse ex iusta causa illā suspendere ad tēpus, & concedere celebranti, vt tunc temporis nō incurrat irregularitatem. Ratio est tum quia censura non ligat vltra intentionem iudicis, cap. Veniens 2. de testibus. Tum quia videtur hoc à iure concessum, cap. Dilectis de appellationibus. Tùm quia ità videtur vsu receptum,& praxi comprobatum.

Objicies, inferior non potest suspendere effectus censuræ, qui sunt à iure communi; non enim potest in iure cōmuni dispensare.

Respondeo, inferiorem Summo Pontifice posse in hoc casu dispensare in iure communi,& suspendere effectus censuræ, ità iure sibi permittente. Vel dic cum alijs DD. Iudicem inferiorem non dispensare in iure communi, nec ità suspendere effectus censuræ, vt ipsa censura perseueret, sed tolli censuram ad reincidentiam. Ità Sayrus loco cit. nu. 12. Tabiena v. Interd. 1. nu. 1. & alij cōiter.

Quartò, suspensio differt ab irregularitate, q irregularitas priuat susceptione ordinis, vt ordo est; suspensio verò priuat exercitio ordinis, vel beneficij, seu potestatis Ecclesiæ, vt est quędam functio.

Quintò differt à degradatione,& depositione, quòd per degradationē, vel depositionem inducitur priuatio vniuersalis beneficij, & officij, sine spe reconciliationis, cum solemni quadam cæremonia, quod non accidit in suspēsione. Ità communiter DD.

PVNCTVM II.

De effectibus suspensionis.

1 *Quinam sint effectus suspensionis absolutè latæ.*
2 *Quinam sint effectus suspensionis latæ cum restrictione.*
3 *Ad quæ extendatur suspensio à Pontificalibus*
4 *Quomodò intelligatur suspensio ab Ordine.*
5 *An suspensus ab Ordine sit suspensus, a beneficio, & eius fructibus.*
6 *An suspensus ab Ordine sit suspensus a tonsura.*
7 *An suspensus ab Ordine inferiori sit etiā suspensus a superiore, & è contra.*
8 *An suspensus ab ordine censeatur suspensus ab omni ordine.*
9 *Quomodò intelligatur suspensio ab officio.*
10 *An suspensus ab officio intelligatur suspensus a beneficio.*
11 *An collatio beneficij facta suspenso ab officio valida sit.*
12 *Quomodo intelligatur suspensio a beneficio.*
13 *An suspensus a beneficio teneatur persoluere onera beneficij.*
14 *Cuius sint fructus beneficij pro tempore suspensionis beneficiarij.*
15 *An suspensus ab officio possit Sacramenta administrare.*
16 *Quomodò obliget suspensio a Diuinis Officijs.*

17 *An*

EXplicandum nobis est in hoc Puncto, quos effectus pariat suspensio lata absolutè, aut cum determinatione ad aliquem effectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspensio lata absolutè absque limitatione expressa, vel tacita suspendit absolutè ab omnibus, idest ab officio,& beneficio. Ratio est quia verba accipienda. Sunt, prout sonant, & cũ sint generalia, generaliter accipienda sunt. Ità Syluester verbo Suspensio, quæsito 5. Toletus, lib.1.cap.43. regula sexta, Auila de suspensione dub.1. conclus.2. Sayrus, lib.4. can.4. num. 3. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVspẽsio lata cum expressione alicuius effectus particularis extenditur solum ad illum effectum,& ad ea, quę sunt illi adnexa. Ità Nauarrus, cap. 27.num.160. Sayrus, cap.5.nu.27. Henriquez, lib.3.cap.32.num.1. Vgolinus, tab.4. cap.6.§.4. Ratio est quia censura efficit, quod significat, nec aliter operatur, quam, significet; si ergo significat effectum aliquem particularem, ad illum duntaxat extenditur,& non ad alias actiones, quæ non sunt illi adnexę, seu quæ non sunt in eodẽ ordine actionum; propterea suspensus à celebratione potest reliqua Sacerdotis onera præstare. Ità Vgolin. loco cit. Sayrus, cap.5. num.15. & alij.

3 Ex dictis sequitur primò, Episcopũ suspensum tantum à Põtificalibus, intelligi solum suspensum ab ijs, quę concernũt vsum ordinis Episcopatus, qualia sunt confirmare, Ordines conferre, consecrare Ecclesias,&c. Non verò intelligitur suspensus ab ijs, quæ pertinẽt ad iurisdictionem, cuiusmodi sunt excommunicare, conferre beneficia; sicut neque intelligitur suspensus à celebratione Missę,&c. vt habetur cap. Transmissam de electione. Ità communiter DD. nam celebratio non videtur propriè ad Pontificalia pertinere; cum etiã alius Sacerdos, qui Pontificalia nequit exercere, possit Missam celebrare.

4 Secũdò infertur, suspensum ab Ordine non esse eo ipso suspensum à iurisdictione; consequenter suspensus ab ordine potest actus iurisdictionis exercere; quia ordo non est necessario adnexus iurisdictioni; sed est quid ab eo distinctum, vt patet in eo, qui electus est, & confirmatus in Episcopum, quem constat posse ante cõsecrationem exercere iurisdictionem excommunicãdo, vel absoluendo ab excommunicatione, aut eligendo Confessarios,&c. per cõfirmationem enim accepit iurisdictionem; Verum tamen est non posse ordines conferre; quia nondum est consecratus, nec ordinatus Episcopus; signũ igitur est, ordinem nõ esse necessarium iurisdictioni, sed hęc duo esse distincta. Ità Nauar. num.160. Auila 3. par. disp. 2. dubio 1. Suarez d. 26. sect. 4. Caietanus, Vgolinus, & Sayrus locis citatis. Contra Toletum, Abbatem, Syluestr. & alios.

5 Tertiò infertur, suspensum ab ordine non videri suspensum à beneficio, vel eius fructibus; quia beneficium nõ fundatur in ordine; sed in prima tonsura. Ità Sayrus, cap.3. num.21. Contra Tabienam, verbo Suspensio, num.4.& alios. Ego tamen existimo esse indirectè suspẽsum à fructibus, quatenus per suspensionem impeditur, nè munus suũ præstet; nam qui munus suum per se, vel saltem per alium non præstat, non potest fructus beneficij percipere, vt sæpius dictum est, cum communi DD. sententia.& patebit ex dicendis, numero 10.

4 Quartò infertur suspensum ab ordine

dine non intelligi suspensum a prima tonsura, quia nomine ordinis non venit prima tonsura in rigore loquendo; quamuis aliquando tonsura appelletur ordo, vt dicam de irregularitate.

7 Quintò infertur suspẽsum ab ordine inferiori censeri suspẽsum à superiori: nisi suspensio expressis verbis restringatur ad inferiorem tantum ordinem. Ratio est tum quia, cui non licet, quod minus, nec ei licere debet, quod maius Argumento, cap. Cum illorum, de sententia excommunicationis. Hoc tamen intelligitur, quando maius habet connexionem cum minori. Tum quia superior ordo est adnexus inferiori, & supponit inferiorem, tanquam fundamentum vnde suspensus à canenda Epistola, censetur etiã suspensus ab Euangelio. Qui verò est suspensus à superiori non censetur suspensus ab inferio riori; quia inferior non fundatur in superiori. Quocirca suspensus à superiori ordine potest exercere actus inferiorum ordinum; sicut suspensus à Sacerdotio potest ex officio canere Epistolam, vel Euangelium; & suspensus à collatione maiorum Ordinum potest conferre Ordines minores; Suspensus verò à collatione minorum non potest conferre maiores. Ità communiter DD. Toletus libro 1. cap. 43. Sayrus cap. 2. num. 12. Vgolinus, tab. 4. cap. 6. §. 6. Henriquez, lib. 13. cap. 32. num. 12. Syluester, & alij, apud Sayrum, cap. 3. num. 3. & 12.

8 Sextò infertur suspensum ab ordine absque alia moderatione, intelligi suspensum à quolibet ordine; quia nomẽ, ordo, absolutè prolatũ dicitur de quolibet Ordine.

9 Septimò, suspensum absolutè ab officio nulla addita limitatione intelligi suspensum ab officio nõ tantum ordinis; sed etiã iurisdictionis, idest à potestate Ecclesiastica, quæ illi competit ratione ordinis, vel iurisdictionis. Ità communiter DD. contra Glossam, apud Suarez, disp. 26. sect. 1. Ratio est quia vsus ordinis, & iurisdictionis competit ratione officij absolutè prolati; suspensus ergo ab officio intelligitur suspensus non tantum ab officio ordinis, sed etiam iurisdictionis; propterea suspensus hoc modo non potest celebrare, aut Sacramenta alijs administrare: Immò neque potest ordines recipere secundum multos DD. quia ordo sumitur ad exercendas actiones ordinis, quæ non possunt exerceri ab eo, qui est suspensus à beneficio. Sed de hoc infra in corrollario 10.

10 Octauò infertur, suspensum simpliciter ab officio non intelligi suspensum à beneficio, seu fructibus beneficij. Ità Suarez, d. 26. sect. 3. num. 4. Nauar. cap. 27. num. 160. Vgolinus, cap. 6. §. 3. Henriquez, cap. 32. num. 3. Sayrus, cap. 5. num. 16. quidquid alij dicant. Ratio est tum quia pœnę non sunt ampliandæ, nisi ratio aliter suadeat. Tum quia aliquando fertur suspensio ab officio, aliquando ab officio, & beneficio simul: ergo quando fertur tantum ab officio non intelligitur suspensio lata à beneficio; quando enim fertur ab officio, & beneficio simul debet aliquid amplius importare, quam importet, quando fertur tantum ab officio. Verum tamen est suspensum ab officio debere per alium supplere onera sui beneficij, quæ per se non potest exercere; alioquin non potest fructus benefici percipere; beneficium enim datur propter officium, vt benè ait Henriquez, lib. 15. cap. 32. num. 3. Reginaldus, lib. 32. num. 10. tractatu 2. & alij.

Aduertunt tamen aliqui DD. Suspensum à beneficio exercentem officium suum posse moderatam quantitatem fructuum percipere, qualis quantitas iudicio prudentis viri daretur alteri substituto inseruienti beneficio. Immò si sit pauper, nec seruiat Ecclesiæ per se, vel per alium videtur posse eos fructus percipere, qui sunt necessarij ad moderatam sui sustentationem, ne cum dedecore status Clericalis quærat sibi stipem mendicando. Ità Auila loco citato conclus. 3. ad finem.

Vgo-

Vgolin. tab. 4. cap. 8. §. 2. & alij apud Sayrum, lib. 4. cap. 6. num. 12. non enim videtur decens, vt cogatur mendicare cum opprobrio status Clericalis.

11 Quæres, vtrum collatio beneficij facta suspenso ab officio sit valida.

Respondeo hoc quæsitum solutum fuisse in tractatu de beneficijs Puncto 4. vbi cum Auila concl. 13. circa finem, Lessio, Nauarro, Emanuele Sà, & Glossa apud Sayrum, Contra Suarez, d. 26. sect. 3. num. 3. & d. 27. sect. 1. num. 28. ostendi esse inualidam, vt à simili patebit ex dicendis de irregularitate.

12 Nono, infertur, suspensum à beneficio intelligi suspensum tantum à fructibus beneficij; non autem ab officio, quod illi competit, etiam ratione beneficij; propterea suspensus à beneficio non priuatur vsu, & exercitio rerũ spiritualium, vel temporalium. Ità Sayrus cap. 6. num. 3. Vgolin. tab. 4. cap. 8. §. 6. Tabiena verbo Suspensio, num. 4. Suarez, d. 27. sect. j. num. 2. Auila disp. 2. dubio 1. contra Henriquez, lib. 13. cap. 32. num. 3. Nauar. num. 160. & patet ex cap. Cum Vintoniensis.

13 Ex quo fit, vt Suspensus à beneficio teneatur adhuc persoluere onera beneficij.

14 Si quæras, cui applicandi sint fructus beneficij pro tempore, quo aliquis permanet suspensus à beneficio.

Respõdeo, fructus beneficij conuertendos esse in vtilitatem Ecclesiæ; distributiones verò pro eo tempore, quo Clericus eas nõ lucratur, tradendas esse alijs Clericis, qui intersunt Diuinis Officijs, cap. Si quis deinceps 17. quæst. 4. Ità Sayrus, cap. 6. num. 16. & patet ex dictis de horis Canonicis.

Dixi à fructibus beneficij, quia à fructibus patrimonij sibi in titulum assignati non est suspensus, ex Sayro, cap. 6. num. 15. Vgolin. tab. 4. cap. 8. §. 7. nam bona patrimonialia non sunt beneficiũ Ecclesiasticũ, licet succedãt in locũ beneficij, nec possint ad arbitriũ alienari.

Dixi tantum à fructibus beneficij; quia suspensus à beneficio potest percipere distributiones, quæ dantur ijs, qui intersunt Diuinis Officijs, modo re ipsa intersit Diuinis Officijs, nec distributiones dentur intuitu beneficij, ex Sayro, cap. 6. num. 11. hæc enim videntur distincta, fructus beneficij, & distributiones, quæ non dantur ratione beneficij; Suspẽsus autem à beneficio intelligitur suspensus ab omnibus fructibus competentibus ratione beneficij.

15 Decimò, infertur, suspẽsum ab officio non posse Sacramenta administrare; alioquin exerceret Officium, & iurisdictionem cõtra prohibitionem: potest verò Sacramenta recipere; quia receptio Sacramenti non est actus Officij, & iurisdictionis.

Excipitur à DD. susceptio ordinis, quia ordines recipiuntur, vt functiones exerceantur; quibus autem vetitum est functiones ordinum exercere, videtur etiam vetitum recipere ordines; nam prohibito vsu alicuius, censetur etiam prohibitum id, per quod ad illud peruenitur, Argumento, cap. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante, & prohibito consequente censetur etiam prohibitum antecedens. Ità Sayrus, nu. 23. Vgolinus, cap. 5. §. 3. & alij.

Sed mihi non placet hæc exceptio, tum quia versamur in materia pœnali, & odiosa, quæ non est extendenda; sed potius restringẽda. Tum quia receptio Sacrorum ordinum non est actus Officij, & iurisdictionis; ergo suspensus à beneficio non videtur peccare recipiẽdo ordines, nisi fortè habeat intentionẽ exercendi illos tempore suspensionis; secus si habeat intentionem illos exercendi tantum sublata suspensione.

16 Vndecimo infertur, suspensum à Diuinis Officijs non posse Diuina Officia persoluere ex Officio.

Dixi ex Officio, quia potest illa persoluere tanquam merus laicus, modo à laico persolui possint. Quocirca potest in Choro canere, non tanquam hebdomadarius, sed tanquam laicus; consequẽter videtur posse percipere fructus, qui dantur præsentibus Diuinis Officijs,

cijs, vt ait Auila loco citato dubio 1. concl. 6. cum Henriquez loco cit. Sed mihi probabilius videtur non posse interesse Choro, vt percipiat distributiones; nam distributiones conferuntur canentibus in Choro ex Officio. Ita sentire videtur Nauarrus, num. 116. Præterea suspensus à Diuinis Officijs potest Missam audire, aut cantare Epistolam in Choro absq; vestibus, ex Henriquez, Nauarro, Auila locis citatis, Cōtra Syluestr. & alios, quos refert Sayrus, cap. 5. num. 16. Rursus beneficiarius suspensus tenetur horas priuatim recitare; alioquin non percipiet fructus ad ratam officij omissi, iuxta dicta de horis Canonicis, & dicenda de interdicto.

17 Vtrum, verò iniustè suspensus ab Officio recipere debeat distributiones, quas interim non recipit ob iniustam Suspensionem.

Respondetur, eas posse recipere, saltem si ante suspensionem consueuerat frequentare Chorum. Ratio est quia non debet pœnam pati, & priuari distributionibus absque sua culpa; cum autem absque sua culpa non interfuerit Diuinis Officijs, sed ob culpam Iudicis iniustè suspendentis, par non est, vt ipse priuetur distributionibus, saltem si antea consueuerat frequentare Chorū. Ità Felinus in cap. Apostolicæ de exceptionibus, num. 13. Sayrus, lib. 4. cap. 6. num. 18. & alij communiter, quos in simili supra retuli, de excōmunicatione.

18 Duodecimo infertur suspensionem ab administratione Ecclesiæ in temporalibus, & spiritualibus prohibere administrationem temporalem, & spiritualem; non verò suspendere ab ordine.

Ex quo fit, vt Sacerdos ita suspensus, nō fiat irregularis celebrando Missam; nam irregularitas incurritur, quando violatur suspensio ab Ordine per exercitium ordinis, non verò quando violatur suspensio ab administratione, ac iurisdictione. Ità Syluestr. verbo Suspensio quæsito 5. Sayrus, cap. 7. num. 6. Henriquez, libro 13. cap. 32. num. 4. & alij.

19 Decimotertiò infertur, suspensum à perceptione Sacramentorum nō posse Sacramenta recipere absque graui peccato; facit enim contra prohibitionē in re graui; nihilominus percipiendo Sacramenta non fit irregularis; quia irregularitas incurritur per aliquod exercitium ordinis prohibitum per censuram. Ità Nauar. num. 163. Sayrus, lib. 4. cap. 7. num. 8. & alij.

PVNCTVM III.

Quandiù duret Suspensio, & vtrùm suspensus ab officio in aliquo loco remaneat vbique suspensus.

1 *Quandiù duret suspensio.*
2 *Quomodo obliget suspensio lata per mensem, inchoato iam mense.*
3 *Quot diebus seruanda sit suspensio lata per annum.*
4 *Quomodò obliget suspensio lata per annum, in quem incidit bissextus.*
5 *Quomodo obliget suspensio lata per mensem Februarij, in quem cadit bissextus.*
6 *An suspensus in vno loco sit vbique suspensus.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspensio lata cum temporis determinatione durat intra tempus determinatum, & eo tempore elapso cessat. Ità Suarez d. 26. sect. prima, num. 13. & d. 27. sect. 1. num. 23. & alij communiter, quamobrem, qui suspenditur ab officio per mensem, non potest intra spatium mensis officium exercere, incipiendo ab eodem die, quo lata est suspensio; nam suspensio est censura Ecclesiastica, quæ secum trahit executionem, & afficit incontinenti, cap. Pastoralis. §. Verum. De appellationibus, ità Vgolinus tab. 4. cap. 15. §. 3. Sayrus cap. 8. num. 2. & alij.

Neque obstat, quòd dies termini nō com-

computetur in termino, Argumento cap. 1. de restitutione spoliatorum; nam ille textus intelligitur de ijs, quæ non trahunt statim executionem. Si verò feratur suspensio sine temporis determinatione durat, donec auferatur per superiorem, vel donec superior voluerit. Ratio est quia cum absolutè feratur, non est cur nos illam restringamus ad aliquod particulare tempus. Quando dubitatur an suspensio sit perpetua, vel temporalis præsumenda est temporalis; quia pęnæ restringendæ sunt. Cēsetur tamen perpetua, quoties expressè non apponitur terminus, vt supra dictum est. Quandiù verò duret censura lata sub hac forma, ad meum beneplacitum, vel ad meam reuocationem, patet ex dictis de Priuilegijs, Puncto 1.

2 Si quæras quot diebus seruanda sit suspensio ab eo, qui inchoato iam mēse commisit delictum, propter quod lata est suspensio per mensem.

Respondetur, iuxta communiorem sententiam, incipiendum esse ab eo die, in quo lata est, vel contracta suspensio vsque ad eundem diem sequentis mensis, quare, qui contraxit suspensionem die tertio Mensis, remanet Suspensus vsque ad tertium diem completum sequentis Mensis, siue primus Mensis constet triginta diebus, siue 28. siue triginta, & vno. Vnde quota die mensis cæpit, tota die sequentis finitur, Argumento Legis, qua ætate de Testamentis. Ità plures DD. quos citat, & sequitur Vgolinus loco cit. §. 3. versus finem; addit Vgolin. §. 5. postremū diem debere esse completum; tempus enim debet esse completum, vt patet ex cap. §. qui verò, & cap. Cupientes. § Cæterum de electione in sexto; quamuis in aliquibus alijs sufficiat vltimam diē inchoatam esse, vt patet ex dictis de ætate ad matrimonium, & sponsalia, & in aliquibus alijs sufficiat tempus moraliter completum, vt dictum est de matrimonio quæst. j. pun. 4.

3 Hinc patet, quid dicendum sit de computatione annorum, quibus lata est suspensio; cùm enim annus constet trecentis sexaginta quinque diebus, seruanda est suspensio totidem diebus ab eo, qui contraxit suspensionem per annum.

4 Vnica superest difficultas, vtrū suspensus per annum, in quem incidit bissextus, teneatur seruare suspensionem trecentis sexaginta sex diebus, cùm tot diebus constet annus bissextilis.

Respondetur negatiuè, iuxtà communiorem sententiam. Ratio est tum quia seruans suspensionem 365. diebus dicitur seruasse suspensionem per annum. Tùm quia versamur in materia pœnali, quæ odiosa est, consequenter coarctanda, cap. In pœnis de regulis iuris in 6. Quare iure optimo in materia odiosa dies bissextilis reijcitur. Lege cum hæres. §. Stichus si hæredi, ff. De statu libertorum.

5 Hinc sequitur, eum, qui suspensus est per mensem Februarij, elapsis viginti octo diebus liberum esse à suspēsione, quamuis adhuc supersit dies bissextilis. Ità Henriquez lib. 10. cap. 19. & lib. 13. cap. 35. num. 2. Syluester verbo ætas quæsito 3. & verbo Religio 5. quęsito 19. Martinus Fornarius de Sacramento Ordinis cap. 3. num. 4. Sayrus cap. 8. num. 12. & plures alij, quos citat, & sequitur Vgolin. loco cit. §. 1. ad finem. Contra Bartolum.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Suspensus ab officio ab aliquo superiore, est vbique suspensus consequenter non potest alibi exercere officium, modo suspensio lata sit absque loci determinatione. Ità Suarez d. 26. sect. 1. num. 11. & alij communiter. Ratio est quia suspēsio est censura, quę sequitur suspensum vbicunque sit; non enim suspensio consideranda est, vt pura prohibitio, vel præceptum; sed vt inhabilitas, instituta ab Ecclesia, qua suspensus fit inhabilis vbicunque sit.

Quod dictum est de suspensione ab officio, idem iuxta Vgolinum tab. 4.

cap.8 §.5. Suarez d.27.sect. 2. num. 17. dici potest de suspensione simpliciter à beneficio. Vndè si aliquis ab Episcopo suspendatur à beneficio absque loci determinatione, intelligitur etiam suspēsus à beneficiis, quæ alibi possidet; cùm enim sit subditus illi Episcopo, potest hoc modo ab eo suspendi; nam ista suspensio non fertur in beneficium alibi existens, sed in hanc personam existentem in hoc Territorio huius Episcopi; quamuis non desint Auctores contrarium sentientes apud Sayrum cap.6.num.21. Immò Suarez num.22. asserit vsu receptum esse secundum aliquos, vt huiusmodi suspensio non extendatur ad beneficia alibi existentia, nisi expressè in sententia habeantur verba significātia suspēsionē beneficij alibi existētis.

PVNCTVM IV.

De violatione Suspensionis.

1. *An suspensus grauiter peccet violando suspensionem.*
2. *An suspensus possit aliquando licitè administrare Sacramenta.*
3. *An peccet communicans cum suspenso.*
4. *An suspensus fiat irregularis exercendo ordines, à quibus est suspensus.*
5. *An suspensus fiat irregularis violando suspensionem.*
6. *An incurratur irregularitas ob violationem suspensionis latæ cum restrictione.*
7. *An gesta per suspensum valida sint.*
8. *An valida sit absolutio data à suspenso.*

QVæremus in hoc Puncto. Primò, vtrùm suspensus peccet exercendo actus à quibus est suspensus. Secūdò, vtrùm peccet cooperans. Tertiò, quam pœnam incurrat suspensus exercendo actus sibi prohibitos. Quartò, vtrùm illius acta sint valida.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVspēsus peccat mortaliter ex suo genere, exercendo actum, à quo est suspensus. Ità communiter DD. Nauarrus, num.163. Henriquez, cap.33. num.1. Sayrus, cap.11. num. 8. Auila disp. 2. dubio 2. Suarez d.27. sect. 2. & alij. Ratio est quia violans præceptum Ecclesiasticum in re graui peccat mortaliter.

Dixi ex suo genere; quia ratione paruitatis materiæ fieri potest, vt excusetur à mortali, vt accidit, quando suspensus ab ingressu Ecclesiæ paruo tempore commoratur in Ecclesia, dum recitantur Diuina officia.

2 Vtrùm verò suspensus possit in aliquo casu licitè administrare Sacramēta, patet ex dictis de excommunicatione, & de censuris in communi.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 COoperans, & communicās cum suspenso nondum denunciato in ijs actibus iurisdictionis, & officij, à quibus est suspensus, non peccat mortaliter propterea petens Sacramentum à Sacerdote suspenso ab officio: sed nōdum denunciato, non peccat, vt patet ex supra dictis de excommunicatione, & colligitur ex Concilio Constantiensi, in quo concessa est facultas communicandi cum excōmunicatis, & suspensis nondum denunciatis.

4 Vtrum vero suspensus peccet, aut fiat irregularis communicando, & exercendo functiones Ordinum, à quibus est suspensus, patet ex supra dictis, nō peccare mortaliter, nec fieri irregularem, modo non se spontè ingerat.

Dixi in secūda Propositione cooperans, vel communicans cum suspenso tolerato, quia communicans, & cooperans cum suspenso denunciato in illis actibus, à quibus est suspensus, peccat mortaliter. Ità Sayrus loco cit. num.5. Suarez, num.7. Nauarrus, cap.27. num.163. & alij. Ratio est quia concurrit ad actionem malam, & prohibitam. Non incurrit tamen vllam pœnam, vel censuram excommunicationis, vel suspensionis in huiusmodi participatione, etiamsi

tiamsi

etiamsi participet in crimine criminoso, ob quod alter est suspensus; quia nulla pœna in iure habetur. Ità Auila dubio 4. concl. 4. Henriquez loco citato, & alij.

Dixi in illis à quibus est suspensus; quia participans in alijs actibus, à quibus non est suspensus, non peccat saltem mortaliter; per hoc enim distinguitur suspensio ab excommunicatione, quod excommunicatio priuat quacumque exteriori communicatione; nō vero suspensio.

Addit Auila disp. 2. dubio 4. Henriquez, cap. 33. num. 3. Suarez, d. 27. sect. 2. num. 7. Sayrus, cap. 11. num. 6. non esse peccatum mortale communicare cum suspenso denunciato in ijs actibus, à quibus est suspensus, exceptis duobus casibus.

Primus est in actibus iurisdictionis, eo quod isti actus sint inualidi, quando exercentur à suspenso denunciato ab officio, vel à iurisdictione.

Secundus est, quando quis cooperatur peccato suspensi, id est quando extra necessitatem inducit suspensum denūciatum ad exercendos actus, à quibus est suspensus. Quare isti DD. volunt me posse Missam audire Sacerdotis, qui est denunciatus suspensus à Diuinis, modo illi non inseruiam ad Altare, nec illum inducam ad celebrandum. Præterea volunt me non teneri exire ab Ecclesia, quando ingreditur suspensus ab ingressu Ecclesiæ. Sed hanc doctrinam non facilè admiserim; nam hæc videtur quędam communicatio, & participatio in actibus, à quibus ille est suspensus; participans autem in peccato alterius peccat, vt patet ex dictis de peccatis. Ità Nauar. cap. 27. num. 163. & Emanuel Sà verbo Suspensio.

TERTIA PROPOSITIO.

5 SVspensus ex delicto fit irregularis, violando suspensionem per exercitium solemne maioris ordinis, à quo est suspensus. Ità Suarez, num. 3. Nauar. cap. 27. num. 103. Toletus, lib. 1. cap. 45. Valent. tomo 4. d. 7. quæst. 18. pun. 1. & alij apud Sayrū, cap. 16. num. 3. Hæc Propositio patet ex cap. Is, cui de sent. excōm. in 6. & ex cap. 1. de sententia, & re iudicata in 6.

Dixi per exercitium solemne, quia exercens actum ordinis nō solemniter, nec ex officio non incurrit irregularitatem, ex communi DD. sententia. Quocirca Subdiaconus suspensus ab officio Subdiaconatus non incurrit irregularitatem canendo Epistolam absque manipulo; quia non censetur canere ex officio.

Dixi Maioris ordinis, quia exercendo actus minorum ordinum, etiam solemniter ex Sayro, cap. 11. num. 9. Tabiena, S. Antonino, & alijs Contra Nauar. cap. 27. num. 163. & alios; nō incurrit irregularitatem; nam isti actus fieri possunt etiam à laicis vt ostendam in simili de interdicto, & de irregularitate.

6 Rogabis vtrum irregularitas incurratur, non solum quando per exercitium maioris ordinis violatur suspensio perpetua, quæ est propriè censura; sed etiam quando violatur suspensio, quæ est pura pœna, & quæ lata est ad determinatum tempus.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex cap. 1. de re iudicata, & de sent. excōm. in 6. Ratio est quia huiusmodi suspensio priuat Sacro Ministerio, sicut priuat suspensio, quæ est proprie censura; ergo sicut per violationem istius incurritur irregularitas; ita etiam incurritur per violationem illius.

Rursus dixi actus ordinis; quia suspensus violans suspensionem exercendo actus solius iurisdictionis, qui non sunt coniuncti cum actibus ordinis, nō incurrit irregularitatem, vel aliam pęnam. Ità Suarez, num. 6. Ratio est quia huiusmodi irregularitas, vel pœna non extat in iure expressa. Quocirca suspensus conferens beneficium, aut eligēs non incurrit irregularitatem quidquid aliqui DD. voluerint apud Suarez, num. 6. Similiter suspensus ab officio

cio Diaconatus, vel ab officio prædicandi non fit irregularis concionando. Ità Syluest. verbo Suspensio quæsitos. Henriquez, cap. 32. num. 5. Sayrus, num. 20. Toletus, lib. 1. cap. 45. Rodriquez tomo 2. cap. 68 num. 8. Contra Nauar. cap. 27. num. 163. Valentiam tomo 4. disp. 7. quæst. 18. Puncto 1. Ratio est quia prędicare non est actus ità adnexus ordini Diaconatus, quin fieri possit à laicis, de licentia Episcopi; etiam cum superpelliceo, & benedictione.

QVARTA PROPOSITIO

7 Acta per suspensum, qui non est nominatim denunciatus, valida sunt. Ratio est quia huiusmodi suspensus toleratur ab Ecclesia; consequenter illi non adimitur iurisdictio, vt patet à simili ex dictis de excommunicato tolerato. Acta vero iurisdictionis proprię per suspensum nominatim denunciatum inualida sunt; nisi adsit titulus coloratus, & error communis vulgi, vt patet ex supra dictis de excommunicatione, & de matrimonio.

8 Hinc sequitur, inualidam esse absolutionem impensam ab eo, qui denunciatus est suspensus ab officio, nā huiusmodi suspēsus caret vsu iurisdictionis.

Dixi acta iurisdictionis proprię; quia actus ordinis, qui nō requirunt iurisdictionem ad sui valorem, validi sunt, vt consecrare, confirmare, &c. vt patet à simili ex supra dictis. Actus verò absolutionis Sacramentalis inualidè exercetur à suspenso denunciato; quia non solùm requirit ordinem, sed etiam vsum iurisdictionis. Ità Suarez d. 27. sect. 2. num. 2. Auila dub. 3. Sayrus cap. 11. num. 15. Henriquez lib. 13. cap. 33. num. 1. & alij.

PVNCTVM V.

De Suspensionibus, quæ ipso iure contrahuntur.

1 *An Clericus publicus concubinarius incurrat suspensionem.*

2 *An Clericus publicus peccatōr sit suspensus.*

3 *An Clericus sodomita sit suspensus.*

4 *An recipiens sacros ordines sine beneficio sit suspensus.*

5 *An recipiens maiores ordines extrà tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque litteris dimmissorijs, sit suspensus.*

6 *Quid requiratur ad incurrēdam hanc suspensionem.*

7 *An recipiens ordines non seruatis interstitijs, sit suspensus.*

8 *An recipiens duos ordines sacros eodem die sit suspensus.*

9 *An recipiens ordines per saltum sit suspensus.*

10 *An coniugatus recipiens ordines sacros sit suspensus.*

11 *An sit suspensus, qui recipit ordines ab Episcopo ligato censura.*

12 *An ignorantia tunc excuset.*

13 *An recipiens ordines ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui. sit suspensus.*

14 *An recipiens ordines per simoniam sit suspensus.*

15 *An qui celebrat, & non communicat, sis suspensus.*

16 *An Religiosi celebrantes in loco interdicto incurrant suspensionem.*

17 *An omittens Missam incompletam suspensus sit.*

18 *An admissēs excommunicatum ad Diuina officia sit suspensus.*

19 *An qui assistit matrimonio illius, qui est alterius paretia, ligetur suspensione.*

20 *An vtens veste partita, vel virgata sit suspensus.*

21 *An Episcopus ordinans in aliena Diœcesi incurrat suspensionem.*

22 *An ordinans bigamum, aut eum, qui facit pœnitentiam publicam, incurrat suspensionem.*

23 *An ordinans inuitum sit suspensus.*

24 *An ordinans indignum sit suspensus.*

25 *An conferens tonsuram illiterato, aut infansi suspensus sit.*

26 *An ordinans religiosum non professum sit suspensus.*

27 *An*

27 *An conferens ordines extraneo sit suspensus.*
28 *An sit suspensus Episcopus, qui post Concilium Prouinciale non conuocat Clerum.*
29 *An suspensus sit Episcopus accipiens aliquid in visitatione.*
30 *An sit suspensus Episcopus permittens vsurarios in suis terris.*
31 *An sit suspensus Episcopus qui ob pretium proponit Indulgentias.*
32 *An incurrat suspensionem Episcopus, qui limina Apostolorum non visitat.*
33 *An sit suspensus Episcopus alienans bona Ecclesiæ sine facultate Papæ.*
34 *An admittens aliquem ad professionem ante annũ probationis, sit suspensus.*
35 *An religiosi introducentes mulieres in Monasteria sint suspensi.*
36 *An accipientes aliquid ob receptionem in religionem sint suspensi.*
37 *An religiosi incurrant censuras latas contra Clericos.*
38 *An Iudex Ecclesiasticus sit suspensus, quando facit iniuriam parti litiganti.*
39 *An ferens excommunicationem sine scriptura, aut sine causa expressione, sit suspensus.*
40 *An Visitatores incurrant suspensionem accipiendo pecuniam, aut munera in visitatione.*
41 *An disputans in concione de Conceptione B. V. sit suspensus.*

PLures casus referũtur à DD. in quibus incurritur suspensio, quorum præcipuos, vel magis scitu necessarios hic enumerabo, incipiendo à suspensionibus latis contra Clericos vsque ad decimumsextum casum, deinde descendendo ad suspensiones Episcoporũ vsque ad vigesimumnonum. Deniq; ad suspensiones religiosorum, &c.

1 Primò, Clericus notorius, & publicus concubinarius, aut fornicarius iure antiquo incurrebat suspensionem, quæ suspensio perseuerabat, quandiu Clericus permanebat in huiusmodi delicto, vt patet ex Canone. Si qui sunt, dist. 81.

Dixi in iure antiquo; quia iure nouo non incurrit. Tum quia Canones antiqui contraria consuetudine abrogati sunt, vt ait Lazarius verbo Concubinarius, Tolet. lib. 1. cap. 47. Auila 3. par. d. 5. dubio 2. Henriquez, cap. 36. Suarez d. 31. sect. 4. & alij. Tum quia ius antiquum correctũ est per ius nouum in Tridentino sess. 25. cap. 14. De reformatione, vbi dicitur huiusmodi Clericos esse suspendendos ab Episcopis præmissa monitione: Episcopis verò concubinarijs infligitur suspensio ipso facto, si non resipuerint, postquam fuerint admoniti à Synodo Prouinciali.

2 Rogabis primò, vtrum Clericus publicus peccator sit ipso iure suspensus. Respondeo non esse ipso facto suspensum suspensione propriè dicta; quia huiusmodi suspensio non est in iure expressa. Ita Auila loco cit. dubio 1. Couarruuias Clemẽtina Si furiosus j. par. §. 1. num. 5. Henriquez, lib. 13. cap. 36. Suarez. d. 31. sect. 4 num. 2. & alij.

3 Rogabis secundò, vtrùm Clericus Sodomiæ labe coinquinatus sit suspensus.

Respondeo iuxta dicta de matrimonio, quæst. 4. puncto 11. Propositione secunda ad finem, non esse suspensum, neq; irregularem. Ratio est quia suspẽsio, & irregularitas non est inducenda, nisi in casibus in iure expressis; in iure autem non est expressa suspensio, vel irregularitas contra huiusmodi delinquentem. Ità Auila loco cit. dubio 3. Nauar. Henriquez, & alij, quos retuli loco cit. Contra Azorium 3. par. lib. 3. cap. 19. Suarez ex parte, & alios.

4 Secũdò, incurritur suspensio à Clerico, qui recepit Sacros ordines ficto patrimonio, vel beneficio, aut faciẽdo pactũ cum Episcopo ordinãte ante ordinationem, vel cum patrono præsentante, non petendi victum, alimẽta, aut prouisionem. Ita Nauar. num. 118 Auila dubio 4 Henriquez, cap. 37. num. 1. Sayrus, cap. 15. num. 22. Suarez d. 31. nu. 33. & alij, & patet ex cap. Penultimo de Simonia; in quo habetur Episcopum, & pa-

& patronum præsentantem suspensos esse per triennium: ipsum vero Clericum suspensum esse, donec absoluatur. De hac eadē re in Concilio nostro Prouinciali sexto Mediolanēsi Titulo, Quę ad Ordines, extat specialis suspensio ab Ordine ad arbitrium Episcopi, contra eum, qui malè promouetur ad patrimonium. Eadem suspensione ligatur beneficiarius præsentans aliquem Clericū ad titulum sui beneficij, vt illi conferantur ordines cum pacto non petendi fructus ad sui sustentationem, cap. penult. de Simonia. Ità Auila dubio 5. concl. j. ad primum argumentum.

Dixi superius faciendo pactum cum Episcopo, &c. quia si nullum pactum ineatur, vel non adsit deceptio, seu falsitas non incurritur vlla suspensio; nullo enim iure constat incurri; nam iura loquuntur, quando intercedit pactum seu fallacia, vt patet ex Tridentino, sess. 21. cap. 2. & ex declaratione Cardinaliū docet Emanuel Sà verbo *Suspensio*, nu. 10. Vide, quæ diximus de Sacramentis, disp. 8. quæst. vnica puncto 5. à num. 18. vsque ad 32.

5 Tertiò, incurritur suspensio ab illo, qui recepit maiores Ordines extrà tempora constituta ab Ecclesia, vel ante legitimam ætatem, vel absque litteris dimissorijs. Vt habetur in quadam extrauaganti Pij II. quæ incipit. Cum ex Sacrorum, & in altera extrauagāti Sixti V. quæ incipit Sanctum, & salutare. Ità Suarez, & alij locis citandis.

Aduertendum tamen est primò, ad hanc suspensionem incurrendam, non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam; sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem, vt patet ex extrauaganti Pij II. Vnde si aliquis ex ignorantia mortaliter vincibili ordinetur ante legitimam ætatem, incurrit suspensionem; quamuis Auila dubio 7. Nauarrus, cap. 27. num. 254. Tolet. cap. 48. Henriquez, cap. 38. num. 1. Sayrus, cap. 14. Emanuel Sà verbo *Suspensio*, num. 2. & alij, putent ad hanc suspēsionem incurrendam requiri pręsumptionem, & non sufficere ignorantiam vincibilem, modo non sit affectata.

Secundò, istam suspēsionem, vt colligitur ex extrauaganti Sixti V. priuare vsu omnium Ordinum susceptorum, & repellere ab alijs suscipiendis. Hac de causa delinquens non solum videtur suspensus; sed etiam irregularis, iuxta Nauarrum, & Emanuelem Sà Contra Auilam locis citatis.

Tertiò, huius suspensionis dispensationem pertinere ad Summum Pontificem, vt patet ex motu Sixti V. cuius motus per Bullā posteriorem Clementis Octaui, quę incipit Romanum Pontificem decet, redactus fuit ad dispositionem Decretorum Tridentini; propterea Episcopus videtur modò posse dispensare in huiusmodi suspensione, vel irregularitate, quandiù delictum est occultum iuxtà Decretum Tridentini, sess. 24. cap. 6. Videte Sayrū, lib. 4. ad finem & lib. 7. cap. 10. num. 36.

Quartò ligatum huiusmodi suspensione incurrere irregularitatem celebrando, vel exercendo Ordines, modò adsit præsumptio; dicitur enim in dicta extrauaganti Pij II. Si huiusmodi suspensione durante in ijsdem Ordinibus celebrare præsumpserit, eo ipso irregularitatem incurrat.

Ex quo patet requiri scientiam, & nō sufficere ignorantiam vincibilem, nisi sit affectata coniuncta cum ingenti temeritate, quamuis ad incurrendam sūspensionem sufficiat ignorantia culpabilis mortaliter, vt dictum est.

Quintò recipiētem minores ordines ante legitimam ętatem non esse suspensum, aut irregularem; quia nullus textus huiusmodi pœnam continet, ità Couar. & alij, apud Suarez, disp. 31. num. 23. vbi nu. 29. idē subdit de Episcopis.

Neque obstat Bulla Sixti V. quæ incipit Sanctum, & salutare; nam illa Bulla, quo ad hanc partem reuocata est à Clemente Octauo; Mortaliter tamen peccat recipiens minores ordines ante legitimam ætatem; cum faciat contra prohibitionem in re graui. Qui verò

reci-

recipit Primam tonsuram ante septennium, quod est tempus, seù terminus constitutus pro recipienda tonsura, nō peccat mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, vt per se patet. Episcopus verò conferens tonsuram ante septennium mortaliter peccat; cùm videatur facere contra prohibitionē Ecclesiæ in re graui. Videte Sayrum lib. 6. cap. 11. à num. 9. Suarez d. 21. num. 22. & ea, quæ dicā corrolatio 25. & quæ diximus de Sacramento ordinis.

7 Rogabis vtrùm recipiens ordines non seruatis interstitijs incurrat suspēsionem.

Respondeo negatiuè, Ità Suarez d. 31. sect. 1. num. 43. Verum tamē est peccare, si hoc faciat absque licentia Episcopi; nam facit contra Tridentini pręceptum sess. 23. cap. 11: Nullam tamen pœnam incurrit, quia nulla pœna incurritur, nisi sit in iure expressa. Videte, quæ dixi de Sacramento ordinis, disp. 8. quęst. vnica pun. 5. num. 32. & sequentibus, & pun. 6. num. 2.

8 Quartus casus est de suscipiente duos ordines Sacros eodem die, qui fit suspensus ab executione posterioris, cap. Litteras de temporibus ordinationum. Similiter suscipiens eodem die minores ordines cum Subdiaconatu, remanet suspensus à Subdiaconatu; cap. Litteras de temporibus ordinationū, & cap. 2. De eo, qui furtiuè ordines suscepit. Videte Nauarrum cap. 27. num. 71. Emanuelē Sà verbo Suspensio num. 19. Sayrum cap. 14. num. 23. 24. & 25. Eadem suspensio extenditur ad eos, qui recipiunt duos ordines Sacros duobus diebus cōtinuis, & immediatis absque dispensatione, cap. Litteras citato. Ità Suarez loco citato num. 40. & alij, quos retuli de Sacramento ordinis puncto 5. num. 36.

Vtrùm verò in prædictis casibus incurratur irregularitas, dicam de irregularitate.

9 Quintò, qui per saltum recepit ordinem superiorem, suspensus est ab illo ordine suscepto, donec receperit inferiorem prætermissum, cap. Vnico. De Clerico per saltum promoto. Videte Suarez disp. 31. num. 44.

10 Sextò coniugati, qui recipiunt ordines Sacros, sunt irregulares, & suspensi ab ordine, & officio, cap. Nullus de temporibus ordinationum. Videte Suarez disp. 21. num. 54. Sayrum, & alios locis citatis.

11 Septimus casus, in quo incurritur suspensio est, quando quis recipit ordines ab Episcopo excommunicato, suspenso, aut interdicto denunciato, seù vitando; recipiens enim ordines ab huiusmodi Episcopo, suspenditur ab executione ordinum. Ità Nauar. cap. 25. num. 69. Suarez loco cit. num. 61. Emanuel Sà verbo Suspensio num. 7. Sayrus cap. 14. num. 1. Auila dubio 8. & alij communiter in cap. 1. & 2. De scismaticis. Idem dicendum est de eo, qui recepit ordines ab Episcopo Simoniaco, cap. Si quis à Simoniacis j. q. 1. Ità Hēriquez lib. 13. cap. 37. nu. 4. Sayrus cap. 14. num. 6. Suarez d. 31. sec. 4. num. 34. & alij.

12 Rogabis, vtrùm ignorantia excuset ab incurrenda huiusmodi suspensione, quando recipiens ordines ignorat Episcopum esse excommunicatum, &c.

Respondeo, iuxtà Rodriquez tomo 2. cap. 19. folio 345. Innocentium, Abbatem, & alios, excusari; quia quoties quis excusatur à culpa, excusatur etiam à pœna; sed recipiens ordines ab excommunicato vitando, ignorans illum esse excommunicatū, excusatur à culpa, ergo etiam excusatur à pœna suspensionis.

Sed iuxtà Suarez loco cit. num. 63. Sayrum loco cit. Auilam loco citato, & alios communiter non excusatur; quia Ecclesia hoc statuit non ob culpam ordinati, cuius gesta vult esse inualida, quantum potest, & cùm possit in hoc casu facere inualida, quo ad executionem ordinum in ipso suscipiente, vult ipsum suscipientem remanere suspensum ab ordinum executione.

Vtrùm verò hæc suspensio incurratur

tur ab eo, qui ordinem à dicto Episcopo recepit per metum cadentem in cõstantem virum, negant Syluester, Auila, Nauarrus, & alij locis citatis.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Suarez loco cit. num. 63. vt patet ex dicta ratione.

13 Octauò, recipiens ordines Sacros ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, idest loco, & dignitati, remanet suspensus ab ordine suscepto, cap. 1. De ordinandis.

Dixi ordines Sacros, quia hęc pœna non extenditur ad recipientes minores ordines, cum in iure non extet. Videte Nauarrum cap.27.num. 241. Hẽriquez cap.39.num.1. & Sayrum cap.14. num. 7.& Suarez disp.31.num.3.

14 Nonò, qui aliquem ordinem sciẽter recipit per Simoniam, suspensus est ab ordinibus, quamuis Simonia sit occulta, vt colligitur ex cap. Extra secundo de Simonia. Eandem suspensionem incurrit, qui committit simoniam in dimissorijs; nam hæc censetur Simonia in ordine. Ità Henriquez cap.37.num. 3. Auila 3.par.d.5.dubio 9.concl.2.Suarez d. 31. sect. 4. vbi etiam agit de conferente, & præsentante per Simoniam.

Dixi sciẽter, quia recipens ordinem Simoniacè, sed bona fide, & ignoranter, non incurrit suspensionem, vt accidit, quando pater ipso ignorante dedit Episcopo pecuniam, vt illi conferret ordines: Ità Sayrus lib. 4. cap. 14. num. 6. & Henriquez cap. 37. num. 4. Contra Auilam dub. 9. & alios. Et hoc verum videtur, quamuis ille, qui ignoranter ordinatus est per Simoniam, ratificet postea promissionem factam ab amico; nam ratihabitio non comparatur mandato in pœnis, nisi in iure exprimatur. Ità Henriquez loco cit. num. 4. & alij Contra Auilã loco cit. & alios.

Vtrùm verò Simonia inducat excommunicationem, patet ex alibi dictis.

15 Decimò, qui celebrat Missam, & in ea non communicat, suspenditur per annum à Communione cap. Relatum de consecrat. dist. 2. Hoc tamen non videtur intelligendum de eo, qui ex inaduertentia, aut ex malitia in vna tantum specie consecrat, & communicat. Nam in dicto capite relatum sermo est simpliciter de communione; Qui autẽ vnam tantum speciem sumit dicitur communicare.

16 Vndecimò, Clerici religiosi, qui celebrant, vel faciunt celebrare in locis interdictis à iure, vel ab homine, suspensi sunt ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfecerint ad arbitrium illius, cuius sententiam contempserunt, cap. Episcopum de Priuilegijs in 6.

17 Duodecimò, præsumens omittere Missam incompletam sine graui causa suspensus est à corpore, & sanguine Christi, cap. Nullus Episcopus de cõsecratione dist.1. Grauis causa ad omittendam Missam inchoato Canone censetur morbus grauis, aut mentis confusio, ità vt sacerdos non possit progredi in Missa sine periculo. Ità Sayrus cap.17.num.2. Si verò Canon nondum est inchoatus, potest sufficere morbus leuior, aut leuior causa. Videte Sayrum cap.15.num.2.lib. 4. Obserua tamen hac suspensione meo iudicio, eos non affici, qui Missam relinquunt imperfectam, vt ab alio suppleatur; sic enim colligi videtur ex ipso textu. Quãobrem, qui sub vna tantum specie cõmunicat, non intendens sacrificium quoad sumptionem alterius speciei ab alio perfici, non videtur incidere in hanc suspensionem; Quamuis graue sacrilegium committat, vt habetur in cap. Comperimus el 12. dist. 2. in 3. parte decreti pag. mihi 1782. & possit excommunicari, vt dicitur in cap. Nihil contra 7. quæst. j. pag. mihi 771.

18 Decimotertiò, Clerici etiam exempti, & religiosi admittentes ad Sacramenta, ad Ecclesiasticam Sepulturam, ad officia Diuina publicè excommunicatos denunciatos, vel interdictos, suspensi sunt, seù interdicti ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfaciant ad arbitriũ illius, cuius sententiam contempsẽrũt, cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.

Ità

Ità Suarez d.31. sect. 2. num. 5, & alij, quos supra retuli de interdicto pun. 6.

Sed aduertendum est, istam suspensionem iuxtà sententiam plurium DD. vt Auilæ par. 5.disp.5. dubio 4. cap. 4. Emanuelis Sa num. 18. Nauarri num. 157.cap.27. Henriquez,& aliorum,extendi solùm ad Clericos exemptos, & priuilegiatos, & ad religiosos.

Alij verò probabilius asserunt extendi ad quoscunque etiam non exemptos; nam in textu habentur hæc verba, Clerici sęculares, aut regulares quantumcumque exempti, quæ verba, cum generalia sint, generaliter intelligenda sunt. Similiter, qui admittunt manifestos vsurarios ad communionem altaris, ad sepulturam Ecclesiasticam, vel recipiunt eius oblationem in Missa, antequam dederint satisfactionem, vel idoneam cautionem de satisfactione, suspensi sunt ab officij executione, donec satisfecerint ad arbitrium sui Episcopi, cap. Quia in omnibus de vsuris. Ità Henriquez lib.13.cap.38.num.3. & alij, quos retuli de contractibus.

19 Decimoquartò, Sacerdos tam regularis, quam sęcularis cōiungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parœciæ absque licentia Parochi, vel Ordinarij remanet suspensus ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat absolutionē, ex Trid. sess. 24. cap. 1. De reformatione. Ità Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 52.num.4. Suarez disp.31 sect.1.3.num.18. & alij.

Vtrùm verò religiosus præter suspēsionem incurrat etiam excommunicationem latam in Clementina prima de priuilegijs, dictum est de matrimonio quęst.2, non incurrere iuxtà Rebellum. Idem tenet Henriquez lib. 13. cap. 38. num.2. Sayrus lib.2.cap.15.num.10. & alij Contra Nauar. tomo 2. consiliorum consil. 1. de pœnis lib. 5, qui hoc probāt, tum ex declaratione Cardinalium; Tùm ne duplex pœna incurratur pro vno delicto per tradita à Decio cap. De causis de officio delegati.

20 Decimoquintò, Clericus beneficiarius, qui publicè, & absque rationabili causa vtitur partita, vel virgata veste, idest habente contextos, & admixtos diuersos colores, suspensus est per sex menses à recipiēdis fructibus beneficiorū; Clericus verò, qui nō est beneficiarius, sed est initiatus Ordine sacro Subdiaconatus, vel Diaconatus, remanet supēsus per sex menses à recipiēdo beneficio, Clementina 2 de vita, & honest. Clericor. Ità Tolet. loco cit. Suarez loco cit. sect. 3. & alij communiter.

Dixi publicè; quia secreto vtens, vt domi in studio, vel sub alijs vestibus, ita vt publicè non appareat, vel vtens ex aliqua rationabili causa, nō incurrit huiusmodi pœnam. Non desunt tamen ex recentioribus apud Auilam dubio 8. qui dicunt hanc suspensionem consuetudine sublatam esse. Alij verò DD. apud Sayrum cap. 15. num. 28. addunt Parochos, aut habentes dignitatem; aut Sacerdotes, aut religiosos, qui publicè gerunt in cap. Pileum lineum, aut huiusmodi vestes, incurrere suspensionem à perceptione fructuum per annum ex Clementina citata.

21 Decimosextò, Episcopus ordinans in alia Diœcesi absque licentia expressa ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas suspenditur à Pontificalibus in Tridentino sess. 14. cap. 2. Similiter ordinans coniugatum, exceptis casibus per Canones concessis, suspenditur à Pontificalibus, ità Tolet. Nauar. Sayrus, & alij locis citatis.

22 Decimoseptimò, ordinans bigamū, vel eum, qui facit pœnitentiam publicam suspensus est à celebratione per annum, cap. Nullus distin. 55. Ordinans verò monachum sine licētia proprij Abbatis est suspensus à Communione aliorum Episcoporum, dist. 58. cap. Finali. Videte Sayrum num. 24. & Henriquez lib.13.cap.38.

23 Decimooctauò, ordinans inuitum est suspensus per annum à celebratione Missæ; cap. 1. & 2. dist. 74.

24 Decimonono, ordinans Sacerdote indi-

indignum suspectus est à collatione ordinis Sacerdotalis; cap. Si quis Episcopi prima q. 1. Ità Sayrus cap. 12. num. 17. Suarez d. 31. sect. 5. num 2.

25 Vigesimò, conferens tonsuram illiterato suspensus est per annum à collatione tonsuræ, cap. Fin. de temporibus ordinationum lib. 6. Ità Sayrus nu. 18. & Henriquez lib. 13. cap. 38. num. 2. Tolet loco cit. Ego tamen existimo cum Emanuele Sà verbo Suspensio num. 13. hanc suspensionem non esse in vsu. Ille dicitur illiteratus in pręsenti materia, qui nescit legere, & scribere; nam ad receptionem primæ tonsuræ requiritur hæc scientia, vt patet ex Tridentino sess. 23. cap. 4. Eadem suspensione ligatur conferens tonsuram infanti, qui nondum compleuit septennium; vt patet ex eodem cap. fin. citato.

26 Vigesimoprimò, ordinans religiosum non professum suspensus est per annum à collatione ordinum, quos cōtulit ex Bulla Pij V, quam refert Nauar. cap. 27. num. 158. & Sayrus nu. 21.

27 Vigesimosecundò, Episcopus suspenditur à Pontificalibus conferendo ordines, vel primam tonsuram extraneo absque licentia sui Episcopi; vt patet ex Tridentino sess. 6. cap. 5. de reformatione: Recipiens verò ordines ab Episcopo sine dimissorijs, seù licentia Episcopi est suspensus ab ordine suscepto ad arbitrium proprij Episcopi ex Tridentino sess. 23. cap. 8. Videte, quæ dixi corollario tertio, præterea Sayrum loco cit. Tolet. lib. 1. cap. 48.

28 Vigesimotertiò, suspenditur Episcopus, qui post Concilium Prouinciale infra sex menses Clerum non conuocat, vt illi referat gesta in Concilio prouinciali, cap. fin. dist. 18.

29 Vigesimoquattò, Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus vltra id, quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesię, donec duplum restituat, non obstante quauis remissione, cap. Exigit de censibus lib. 6. ità Sayrus Toler. Nauar. & alij, quos retuli in 8. præcepto.

30 Vigesimoquintò, Episcopus permittens vsurarios manifestos alienigenas conducere domos in suis terris, est suspensus, donec illos expellat, cap. Vsuras de vsuris lib. 6.

31 Vigesimosextò, Episcopus, qui indicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio, proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum ex Bulla Pij V. quę incipit. Quam plenum.

32 Vigesimoseptimò, Episcopus, qui limina Apostolorum non visitat singulis tribus annis per se, vel saltem per alium, dum ipse detinetur impedimento, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & ab administratione temporalium, & spiritualium. Ad visitāda limina Apostolorum Episcopis Italis, & illis vicinis conceditur tempus trium annorum. Alijs vero longiùs distantibus longiùs tempus conceditur, ex Sixto V. in Bulla de visitādis liminibus Apostolorum, quam refert Sayrus lib. 4. cap. 12. num. 33.

33 Vigesimooctauò, Episcopus alienans bona Ecclesiarum, Monasteriorum, vel locorum piorum absque licentia Summi Pontificis, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. Quodsi elapsis sex mensibus non rescipuerit, suspenditur ab administratione temporali, & spirituali suæ Ecclesiæ. Eadem suspensio extenditur ad Abbates. Alij verò inferiores ligantur excommunicatione per extrauagantem Ambitiosę. Ità Sayrus num. 54. Toletus loco citato. Extant etiam in iure aliæ suspensiones latę cōtra religiosos, & alios, Vnde.

34 Vigesimononò, Prælatus prædicatorum minorum, & mendicantium, qui aliquem admisit ad Professionem nondum expleto probationis anno, incurrit suspensionem recipiendi ad Professionem, cap. Non solùm de regularibus in 6. nec Professio valida est, ex Sayro, cap. 13. num. 13. Henriquez lib. 13. cap. 40. num. 2. Nauar. cap. 27. nu. 157. Suarez loco cit. sect. 6. nu. 6. & alijs.

35 Tri-

35 Trigesimò, omnes religiosi, qui præsumūt introducere mulieres in monasteria, sunt suspensi à Diuinis, priuati beneficijs, & ad illa inhabiles ex Bulla Pij V, quæ incipit Regularium. Ità Sayrus cap.13.num.20. Per eandem Bullam Pij V, quæ incipit Regularium, & per Bullam Gregorij XIII., quę incipit Vbi gratiæ, excommunicantur mulieres ingredientes Monasteria virorū, & viri ingrediētes Monasteria Monialium sub prætextu facultatum, vel etiam absque facultate iuxta stilum Sacræ Pœnitentiariæ, de qua te videndus est Nauar. cap.27.num.150. Sayrus lib. 4.cap.31.num.11. Emanuel Sà verbo Excōmunicationis reseruatio num. 25. Capecaulla de violatione Monialium. Quis vero possit ab hac excommunicatione absoluere alibi ostendimus.

36 Trigesimoprimò, Conuentus, & Capitula, quæ aliquid petunt, vel accipiunt ex receptione alicuius in Religionem, incurrunt ipso iure suspensionem, siuè accipiant pecunias, siuè aliquid pertinens ad victum, siuè aliquid aliud, Clementina Sanè de Simonia. Verùm ista suspensio videtur contraria consuetudine abrogata. Videte Sayrum lib.4.cap.13.num.26. & Nauar.loco citato.

37 Rogabis, vtrùm religiosi incurrāt censuras, quæ simpliciter latæ sunt in Clericos.

Respondeo negatiuè, iuxtà communiorem sententiam. Tum quia religiosi simpliciter non dicuntur Clerici, maximè in pœnis, quæ restringendæ sunt, cap. Odia, & cap. In pœnis de regulis iuris. Tum quia Clerici non incurrunt censuras positas contra religiosos; ergo neque religiosi pœnas contra Clericos. Ità Vgolin. tab.4.cap.11.§.2. Sayrus cap.13.num.21. & alij.

38 Trigesimosecundò, Iudex Ecclesiasticus, non Episcopus faciens iniuriam contra iustitiam, & conscientiam parti litiganti in iudicio, amore, pretio, vel odio, suspensus est per annum ab executione officij, cap. Cum æterni de sententia, & re iudicata, lib.6. Ità Sayrus lib. 4. cap.13. num.3. Nauar.num. 157. Syluest. verbo Suspensio q.6.num. 19. Tolet.loco cit.Suarez sect.3.nu.16.

39 Trigesimotertiò, Iudex ferens sententiam excommunicationis sine scriptis, aut sine causæ expressione, vel si requisitus non tradit copiam scripturę intra mensem, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, & à Diuinis Officijs per mēsem, cap. Cum Medicinalis de sent. excōm. Similiter ferens sententiam excōicationis, non præmissa debita iuris monitione, vel debitis testibus, suspenditur per mensem ab ingressu Ecclesiæ. Videte, quæ supra diximus de forma in ferendis censuris obseruanda.

40 Trigesimoquartò, Visitatores inferiores Episcopis, si in visitatione recipiant pecuniam, aut munera, suspenduntur ab officio, & beneficio, nisi intra mensem duplum restituant eidem Ecclesiæ, à qua acceperunt, donec satisfaciant, cap. Exigit de censibus. Hāc suspēsionem aliqui restringunt ad eos, qui visitant iure suo ordinario, non vero ex delegatione, cap. Romana de censibus lib.6. Videte Sayrum cap.15.num. 26. Henriquez cap.39.num.4. Tolet.loco cit. & Emanuelem Sà verbo Suspensio nu.15. Reginaldū lib.32.cap.24. Suarez loco cit. sec.3.nu.15. & ea, quę diximus in 8. pcepto de muneribus iudicū.

41 Trigesimoquintò, præsumens in concione populari, aut vbi adest virorum, & mulierum multitudo disputare in alterutram partem de Conceptione B.M.V. asserendo propriā sententiā rationibus, vel auctoritatibus, & alteram refellendo; similiter præsumens de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prętextu vulgari lingua scribere, vel dictare, suspenditur à Diuinis, si est in Sacris, nec non priuatur ipso iure omni gradu, & dignitate, & ad similē redditur inhabilis, & à solo Papa dispensari potest, ex Bulla Pij V., quæ incipit Super specula. Ità Emanuel Sà nu. 16. Sayrus cap.15.num.31. & alij cōiter. Videte, q̄ dixim⁹ de peccato originali.

P PVN-

PVNCTVM VLT.

De absolutione à Suspensione.

1 *An suspensio lata ad tempus cesset, eo tempore elapso, absque absolutione.*
2 *An requirantur verba determinata in absolutione suspensionis.*
3 *An in absolutione explicanda sit causa, ob quam contracta est suspensio.*
4 *An in absolutione petendum sit iuramentum obediendi Ecclesiæ.*
5 *An Episcopus possit absoluere a suspensione Papæ reseruata.*

VNICA PROPOSITIO.

QVæ de absolutione suspensionis dici possent, satis cōstant ex dictis de Censuris in communi; quamobrem hic pauca quædam supersunt adnotanda.

1 Primò, suspensionem latam ad tempus, eo tempore lapso, cessare absque alia absolutione, sicut etiam suspensio lata cum particula, donec satisfeceris, exhibita satisfactione cessat. Ratio est quia sicut prohibitio non operatur vltra intentionem prohibentis, ità suspensio ex intentione prohibentis facta solùm ad certum tempus cessat eo tempore lapso. Ità Suarez d.29.sect.1. num.1. Nauar.cap.27.num.161. Toletus lib.1.cap.46. Rodriquez tomo 2. cap.69. Syluester, Angelus, Auila, & alij. Videte, quæ infra dicam de absolutione interdicti.

Obijcies. Excommunicatio lata cum hac conditione, donec satisfeceris, non cessat posita satisfactione; sed adhuc auferēda est per absolutionem; ergo idē dicendum videtur de suspensione.

Respondeo negando consequētiam. Ità sentire videtur Toletus lib.1.cap.46. Ratio est tum quia Iudices inferiores Summo Pontifice videntur maiorem facultatem habere circa suspensionem, & interdictum, quam circa excommunicationem, propterea sicut possunt ferre suspensionem, & interdictum ad aliquem solùm effectum, ità videntur posse illas censuras ferre cum hac conditione, vt illa adimpleta cessent, quod nō accidit in excommunicatione. Tùm quia ita vsu, & praxi receptum est in suspensione, & interdicto, non vero in excommunicatione.

2 Secundò, non esse determinata aliqua verba ad absoluendum à suspensione, vt patet ex supra dictis. Ità Valent. Rodriquez, & alij locis cit. Hæc tamen verba sunt in vsu. Ego te absoluo à vinculo suspensionis, in quam incurristi, & restituo te ad executionem tui muneris, vel ordinis, vel ad tuum Beneficium. Videte, quæ dixi supra de absolutione censurarum.

3 Tertiò, non esse necessarium in absolutione explicare causam, ob quam contracta est suspensio, iuxta supra dicta de absolutione censurarum. Ità Suarez loco citato sect.3.num.1.& 2.& alij.

4 Quartò, in delictis grauibus petendum esse iuramentum obediendi Ecclesiæ, vt supra dictum est. Præterea petendam esse satisfactionem, & cautionem. Idem dico de absolutione ab interdicto, vt patet ex supra dictis de absolutione censurarum.

5 Quintò, Episcopum posse absoluere suos subditos à suspēsione perpetua, vel ad certum tempus etiam reseruata Papæ; modo proueniat ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, vt patet ex dictis de censuris in communi ob priuilegium concessum Episcopis in Concilio Tridentino sess. 24.cap.6. ità DD. quos retuli disp. 1. q. 3. puncto 2.

DISPV-

DISPVTATIO IV.

DE DEGRADATIONE.

PVNCTVM VNICVM.

Quid sit degradatio, ad quem spectet degradare, & ob quæ crimina fiat degradatio.

1 *Quotuplex sit degradatio.*
2 *Quid sit degradatio.*
3 *Quænam differentia sit inter degradationem actualem, & verbalem.*
4 *Quomodo degradatio differat a censuris, & irregularitate.*
5 *An Sacerdos consecratus validè consecret.*
6 *Quænam crimina mereantur degradationem.*
7 *An degradatus alendus sit fructibus beneficij.*
8 *Ad quem spectet degradare.*

1 Notandum degradationẽ duplicem esse, verbalem, & actualem, seu realem, quæ non solet inferri, nisi illis, qui sunt in Sacris constituti, vt aduertit Emanuel Sà verbo Degradatio, num.3.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Degradatio verbalis, quæ etiam appellatur depositio, est sententia Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica priuatur omni officio, & beneficio in perpetuum, sine spe illius consequẽdi, non amisso priuilegio Clericali.

Degradatio vero actualis, seu realis est pœna Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica priuatur omni beneficio, officio, & priuilegio Clericali in perpetuum, absque vlla spe illius consequendi, cum quadam solemnitate. Vbi

Aduertendum est actum, quo quis traditur Curiæ sæculari, esse effectum degradationis actualis, qui effectus non semper comitatur degradationem realem, cum non omnis degradatus realiter tradendus sit brachio sæculari. Quare in actuali degradatione declaratur priuatus priuilegio Clericali, quamuis non semper tradatur brachio sæculari, præterquam in delictis grauiter enormibus, vt in homicidio sui Episcopi, vel homicidio iterato, vel delicto valdè pernicioso Reipublicę, vel in crimine hæresis, vel falsitate Litterarũ Papalium, vel Sodomia sæpius exercita, &c.

Addo degradatum realiter, non semper plectendum esse pœna mortis, quoties traditur brachio sæculari, Lege 61. partit. prima, titulo 6.

3 Hinc patet differentia inter depositionem verbalem, & actualem; nam actualis habet quandam solemnitatem, quam non habet verbalis. Præterea depositio realis, & verbalis per hoc inter se differunt, quod actualiter depositus non

gaudet priuilegio fori,& Canonis,cap. Degradatio de pœnis in sexto; Depositus verò verbaliter fruitur priuilegio Canonis. Vnde, qui illum percutit, incurrit excommunicationem. Verum tamē est Magistrum triremis, qui percutit Clericum depositum verbaliter, & damnatum ad triremes, non incurrere excommunicationem, si percutiat ex officio: sicut solet percutere cæteros remiges. Ratio est tum quia fungitur suo munere: Tum quia Clericus damnatus ad triremes censetur damnatus ad pœnas,& onera consequentia. Si verò percutiat ob alias causas, incurrit excommunicationem; quam etiam alij incurrunt, percutientes iniustè Clericum verbaliter depositum. Similiter Clericus degradatus verbaliter gaudet priuilegio fori consequenter non potest cogi, nec puniri à iudice sæculari, nisi post depositionem verbalem factus sit incorrigibilis, vt patet ex supra dictis de excommunicatione ob manus violentas. Ità Nauar. cap.27. num.81. Auila quarta parte dubio vnico, Tolet. loco citato, Sayrus lib. 5. cap. 20. num. 12. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. Puncto 4. Henriquez, lib.13. cap.55. num.5.& alij. Dicitur autem incorrigibilis, quādo perseuerat in prioribus criminibus. An verò requiratur sententia incorrigibilitatis. Videndus est Suarez, sect.2. num.7.& quæ supra diximus loco cit.

4 Quæres primò, quæ differentia sit inter degradationem,& depositionem, censuras, & irregularitatem.

Respondeo degradationem differre à suspensione, quod suspensus non priuatur spe consequendi id, à quo est suspensus, sicut priuatur degradatus, & depositus. Ab excommunicatione verò,& irregularitate differt, quod irregularitas, & excommunicatio non priuat beneficio acquisito, sicut priuat depositio,& degradatio. Videte Suarez, disp. 30. sect.1.& 2.

5 Quæres secundò, vtrum Sacerdos degradatus realiter validè consecret.

Respondeo affirmatiuè, quia per degradationem non amittit characterem ordinis, consequenter validè consecrat; consequenter etiam tenetur ad onera ordinis, vt ad recitationem horarum; non enim eximitur ab onere per suam culpam; potest tamen cum alijs officiū recitare, modo non sit excommunicatus, nec dicat Dominus vobiscum. Si contrahat Matrimonium inualidè contrahit; adhuc enim retinet ordinem, & votum castitatis. Ità multi DD. apud Sayrum, lib.5. cap.22. à num.25.& apud Lazarium verbo Degradatio, & apud Tolet. libro primo, cap. 50.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Crimina, quæ merentur verbalem degradationem, sunt adulterium, concubinatus perseuerans post monitionem, Simonia notoria, Stuprum, Incestus, Furtum, Periurium, Homicidium, etiamsi patratum sit solo consilio, delictum, quo quis permittit sua culpa suum Parochianum decedere sine Baptismo,& præterea alia crimina maxima,& atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Videte Sayrum, & Auilam locis citatis, & Emanuelem Sà verbo Depositio, num.2. Verum tamen est, Iudicem non debere solum respicere Canones antiquos; quia illi faciliores erant ad imponendam depositionem.

Crimina vero, quæ merentur realem degradationem, sunt homicidium qualificatum, crimen hæresis, Sodomia sæpius exercita, & similia.

Addo, quando in iure habetur depositio, intelligi depositionem verbalem; quidquid dicat Toletus, lib.1. cap. 17. Ratio est quia pœnæ restringendæ sunt.

7 Quæres, vtrum degradatus alendus sit fructibus beneficij.

Respondet affirmatiuè Sayrus, cap. 22. num.28. Auila loco citato,& alij, ne cogatur mendicare.

Sed mihi probabilius dicendum videtur non esse alendum fructibus benefi-

neficij; sibi enim imputare debet, quod beneficio, & fructibus priuetur. Ità Couarruuias tertio variarum, cap. 13. numero 8. & alij. & ita videtur vsusceptum.

De forma, & solemnitate seruanda in degradatione videte Sayrum, cap. 22. num. 12. Auilam loco citato dubio 4. & alios Summistas verbo Degradatio; vbi ostendunt neminem degradandum esse sine accusatore, quamuis puniendus sit alia pœna.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Depositio, vel degradatio Presbyteri spectat ad proprium Episcopum, vel eius Vicariũ generalem post Tridentinum, sess. 13. cap. 14. & non ad alium inferiorem, vt ait Henriquez, cap. 43. num. 5. Auila disp. 5. dubio 1. concl. 5. Suarez loco cit. sect. 1. num. 19. & alij communiter in cap. Degradatio de pœnis in 6. Degradatio vero Episcopi spectat ad Papam. Prælati vero religiosorum nõ habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos; nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem. Videte Tridentinũ sess. 13. cap. 4. Sayrum, cap. 20. nu. 28. & cap. 22. Auilam dubio 4. Henriq. lib. 13. cap. 55. nu. 2. Syluest. verbo Degradatio num. 1. Toletum, & Valẽt. locis citatis.

DISPVTATIO V.

DE INTERDICTO.

IN hac Disputatione explicabimus. Primò, quid, & quotuplex sit interdictum. Secundò differemus de eius effectibus. Tertio de eius violatione. Quartò de casibus, in quibus incurritur. Quintò de eius absolutione, & cessatione.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit interdictum.

1 *Quid sit interdictum.*
2 *Quotuplex sit interdictum.*
3 *An interdicta Ecclesia Sacerdotes possint in alia Ecclesia persoluere Diuina Officia.*
4 *Quotuplex sit interdictum locale, & personale.*
5 *Quid sit interdictum locale generale.*
6 *An interdictum Parochia sit generale.*
7 *An sit interdictum generale, quando interdicitur Parochia vnius Oppidi, in quo sunt alia Parochia.*
8 *An sit interdictum generale, quando interdicuntur Ecclesia cuiuscunque loci.*
9 *Quid sit interdictum personale generale.*
10 *An sit interdictum generale, quando interdicitur Academia, aut collegiū.*
11 *An interdicto Clero censeantur interdicti Religiosi.*
12 *An interdicto populo sit interdictus Clerus, & è contra.*
13 *An interdicta familia sint interdicti Clerici illius familia.*
14 *An interdictis Doctoribus sint etiam interdicti Clerici Doctores.*
15 *An interdicto populo sint interdicti, qui habitant in suburbijs.*
16 *An homines Communitatis interdicta, qui absunt, ligentur interdicto.*
17 *An interdicto populo sint interdicti exteri.*
18 *An interdicta communitate sint interdicti pueri, & amentes.*
19 *An interdictū personale generale intelligatur de singularibus personis.*
20 *An interdicta Ciuitate, sint interdicta suburbia.*
21 *An interdicta Ciuitate sint interdicta Ecclesia Religionum.*
22 *An interdicta Ecclesia intelligatur, interdicta Capella, & Cæmeterium.*
23 *An interdictum latum contra terras alicuius Principis, cadat in omnes terras eiusdem Principis.*
24 *An ferens interdictum subiaceat interdicto.*

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 INterdictum est Ecclesiastica cẽsura, qua homo separatur à perceptione quorundam Sacramentorum, à Diuinis officijs, & à sepultura Ecclesiastica. Hæc Propositio colligitur ex capite. Non est nobis De sponsalibus, & patebit ex dicendis. Ità Sotus in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. Auila 5. parte d. 1. in principio, Henriquez, lib. 13. cap. 41. num. 1. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INterdictum aliud est locale, aliud personale, & aliud mixtum. Locale est, quo directè interdicitur locus, ne in eo Diuina officia audiantur, ab incolis, vel extraneis; quamuis personæ loci interdicti possint alibi audire Diuina officia: Personale est, quo prohibetur Populus, vel aliqua persona particularis audire Diuina officia, vbicunque sit. Mixtum verò complectitur locale, & personale: consequenter per interdictum mixtũ interdicitur locus, & persona. Ità Nauar. cap. 27. num. 166. Syluester verbo Interdictum, primo quæsito secundo, Auila dubio primo loco citato, & alij.

Hæc tria interdicta sic inter se sunt diuersa, vt interdicto loco non censeatur interdictus Populus, nisi aliud exprimatur, & posito interdicto personali non censeatur positum interdictum locale, nisi hoc exprimatur à iudice. Ità Nauar. num. 167. Auila dubio 2. Syluester verbo Interdictum secundo num. 7. Sotus, & alij Contra Henriquez lib. 13. cap. 42. ad finem, & alios, qui volunt, posito interdicto personali generali, censeri etiam positum interdictum locale. Sed ratio nostra est, quia versamur in materia odiosa, quæ non est extendenda.

3 Hinc sequitur, interdicta aliqua Ecclesia, posse Sacerdotes illius Ecclesiæ in alia Ecclesia persoluere Diuina officia, modò ipsi non fuerint in causa culpabili, ob quam latum sit interdictum; qui enim dederunt causam culpabilem interdicti localis, nullibi possunt audire, vel persoluere Diuina officia, vt habetur, cap. Sicut de sententia excommunicationis in 6. Posito verò interdicto locali non possunt ciues illius loci; immò neque exteri celebrare in loco interdicto.

4 Quæres primò, quotuplex sit interdictum locale, & personale.

Respondeo esse duplex generale, & speciale, seu particulare.

Quæres secũdò, quid sit interdictum locale generale.

5 Respondeo esse illud, quo interdicitur locus vniuersalis, vt regnum, aut Prouinciæ, aut Diœcesis, aut Ciuitas, aut Villa, aut Castrum. Ità Nauarr. num. 166. Auila 5. parte d. 1. dubio 1. conclus. 2. Henriquez, cap. 41. num. 3. Vnde aliud interdictum præter recensita non est interdictum generale; sed speciale ex Innocentio III.

6 Hinc sequitur primò, interdictum Parochiæ esse generale, si per Parochiam intelligamus totum ambitum alicuius Castri. Ratio est quia Parochia idem est, ac totum Castrum; interdictum autem Castri est generale. Ità Nauar. loco cit. Suarez d. 32. sect. 2. num. 7. & alij. Si verò per Parochiam intelligamus solum Templum Parochiale, interdictum Parochiæ est speciale, non generale; non enim est interdictum Regni, vel Diœcesis, vel Castri. Ex opposito interdictum, quo interdicitur aliqua Ciuitas excepta vna, vel duabus Ecclesijs, est interdictum generale. Ratio est quia ad interdictum particulare requiritur, vt interdicatur particularis locus, vel Ecclesia; in hoc autem casu non interdicitur locus particularis; sed tota Ciuitas; ergo est interdictum generale, non speciale; nec generalitas absoluta aufertur per particularem exceptionem alicuius Ecclesiæ. Ità Suarez loco cit. num. 9.

7 Secundò sequitur, interdictum, quo interdicitur aliqua Parochia alicuius oppidi, vel Ciuitatis, in qua sunt aliæ Parochiæ, non esse generale, sed speciale. Ratio est quia generale interdictum est, quando interdicitur Regnum, Prouincia, Diœcesis, Ciuitas, Villa, vel Castrum; in hoc autem casu nō interdicitur Regnū, Prouincia, Diœcesis, &c. ergo non est generale interdictum: quādo enim aliquis locus præter Regnum, Prouinciam, &c., interdicitur, non est interdictum locale generale ex Innocentio III. Itā Auila dubio primo, Couarruuias, cap. Alma mater parte 2. §. 1. num. 9. Henriquez loco citato, & alij Contra Nauarrum, num. 166. & Suarez loco citato.

8 Tertiò sequitur, non esse interdictū generale; sed speciale, quando interdicuntur aliquæ Ecclesiæ, vel omnes cuiuscunque loci. Itā Nauar. loco citato, Sayrus lib. 5. cap. 2. num. 13. & 14. Ratio est quia tunc est interdictum generale, quando interdicitur Regnum, Prouincia, Diœcesis, &c. Sed quando interdicuntur omnes Ecclesiæ, non interdicitur Regnum, Ciuitas, &c. ergo non est interdictum generale locale, sed speciale; non enim remanent interdicta omnia loca, quamuis remaneāt interdictæ omnes Ecclesiæ. Propterea Diuina Officia celebrari poterunt extra Ecclesias, videlicet in domibus priuatis, in quibus aliqui habent priuata sacella, cum priuilegio celebrandi Missam in illis. Itā Suarez tomo 5. de censuris, d. 32. sect. 2. num. 10.

9 Quæres tertiò, quid sit interdictum personale generale.

Respondeo illud esse, quo interdicitur generaliter Populus totius Regni, vel Prouinciæ, vel Ciuitatis, vel Villæ, vel Castri: speciale verò, quo interdicitur pars aliqua Populi, & Communitatis, vt quādo interdicitur aliqua persona particularis, vel plures alicuius Communitatis. Itā Valent. tomo 4. d. 7. q. 18. puncto 2. & alij.

10 Hinc patet esse speciale interdictū, quod fertur contrā aliquam Academiam, vel aliquod Collegium, vel aliquam vniuersitatem contentam in aliquo oppido: Ratio est quia non interdicitur totus Populus, vel totum oppidum, sed pars oppidi, & Communitatis; ergo non est interdictum personale generale, sed speciale tantum. Ita Auila conclus. 3. Syluest. & alij Contra Henriquez, cap. 41. num. 3. Nauarr. Suarez, & alios locis citatis.

Vt hæc doctrina interdicti personalis, & localis melius intelligatur, explicandę sunt aliquæ difficultates.

11 Prima est, vtrum interdicto Clero censeantur etiam interdicti Religiosi.

Respondent multi DD. affirmatiuè, quando fertur interdictum à Summo Pontifice. Itā Nauar. num. 167. Couarruuias loco cit. §. 1. num. 8. Suarez sect. 2. num. 13. & alij. Ratio est quia tota Communitas distinguitur in Populum, & Clerum, cap. Si sententia; sed religiosi non comprehenduntur sub nomine Populi, ergo comprehenduntur sub nomine Cleri.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Sayro cap. 4. num. 29. Henriquez loco cit. num. 3. Vgolino tab. 5. §. 5. num. 3. ad finem, Auila dub. 4. conclus. 7. in interdicto Cleri non comprehendi Religiosos. Ratio est tùm quia religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Cleri, non verò in odiosis. Tum quia si interdicantur Religiosi, non cēsentur interdicti Clerici; quamuis Clerici lato modo dicantur religiosi; ergo à pari, quando interdicuntur Clerici, non censentur interdicti religiosi.

12 Secunda difficultas est, vtrum interdicto populo intelligatur interdictus Clerus, & è contra.

Respondeo negatiuè; quia Populus absolutè prolatus solet distingui a Clero, & accipi pro laico. Itā Suarez num. 14. Auila dub. 4. concl. 6. Nauarrus cap. 27. num. 167. & alij; quidquid dicant alij; Vnde interdicto Clero poterit Populus extraneos Sacerdotes conuocare ad Diuina facienda; & interdicto Popu-

lo

lo poterit Clerus ipse celebrare, modo inferius explicando.

13 Tertia difficultas est, vtrùm, interdicta familia, interdicti censeantur Clerici, & alij eiusdem familiæ.

Respondeo affirmatiuè; nam interdictum simpliciter fertur in personas illius familię, vt suppono; Clericus autē est pars illius familię. Si verò vnus illius familię post latum interdictum recedat ab ea familia, adhuc remanet interdictus. Secus dicendum est de illo, qui post latum interdictum, fit de familia interdicta; hic enim non incurrit interdictum. Ità Sayrus cap. 4. num. 28. Henriquez num. 3. Auila, Paludanus, & alij locis citatis, & patebit ex ratione mox afferenda.

Obijcies. Si quis fiat pars Communitatis interdictæ, vt accidit, quando quis transfert domicilium ad eum locum, in quo Populus est interdictus, subiacet interdicto, vt dictum est; ergo etiam ille, qui fit de familia interdicta, incurrit interdictum.

Respondeo negādo consequentiam; Ratio disparitatis est, quia interdictum familiæ est speciale; interdictum verò Communitatis est generale, & personę illius familiæ non sunt interdictæ, quatenus faciunt vnam Communitatem, & familiam; sed sunt interdictæ, singulares personæ illius familię secundum se; propterea qui recedit remanet interdictus; & qui accedit, non subiacet interdicto. Secus dicendum est de illo, qui Populo iā interdicto fit pars illius Populi interdicti; nam personæ communitatis sunt interdictæ, quatenus cōstituunt communitatem.

14 Quarta difficultas est, vtrùm interdictis Doctoribus alicuius Ciuitatis, vel Collegij, censeantur etiam interdicti Clerici Doctores illius Ciuitatis, vel Collegij.

Respondeo affirmatiuè; nomē enim Doctoris tàm cōuenit Doctoribus Clericis, quàm laicis. Ità, Auila dubio 9. concl. 9. Henriquez num. 3. & alij Contra Sayrum cap. 4. num. 30. Vgolinum tab. 5. cap. 20. §. 5. ad finem, & alios; quorum ratio est quia interdicuntur Doctores, quatenus faciunt vnum Collegium, seu Communitatem, vel Vniuersitatem; sed Clerici Doctores non possunt esse de Vniuersitate, vel Collegio laicorum. Sed hæc ratio meo iudicio parum firma est; quis enim negare potest Clericos, & laicos Doctores posse vnam Academiam, & Collegiū, constituere; ita vt singuli non dicantur esse membrum illius collegij, vel Academiæ? Propterea mihi magis placet sententia Auilæ, & aliorum.

15 Quinta difficultas est vtrùm interdicto Populo Ciuitatis intelligātur interdicti, qui habitant in suburbijs.

Respondeo negatiuè, quando habitantes in suburbijs non sunt de Populo Ciuitatis. Si autem sint de Populo Ciuitatis, censentur interdicti, eo quod sint pars illius Populi. Ità Vgolinus tab. 5. cap. 20. §. 5. ad finem, Sayrus cap. 4. num. 2. Auila dubio 4. concl. 3. & alij.

16 Sexta difficultas est, vtrùm Ciues Communitatis interdictæ, qui absunt, dum fertur interdictum, subiaceant interdicto.

Respondeo affirmatiuè cum Sayro cap. 4. num. 2. Auila, & alijs. Ratio est quia sunt pars Cōmunitatis interdictæ. Si verò actu habeant domicilium alibi, aut alio transferant domicilium, desinunt esse interdicti, eo quod desinant esse pars illius Communitatis, & Populi, vt benè ait Suarez loco citato, & Vgolin. tab. 5. cap. 20. §. 4. num. 1. propterea Ciues interdicti, non remanent interdicti, si aliò transferant domicilium, modò ipsi non dederint causam culpabilem interdicti; sicut etiam ex opposito homines non interdicti fiunt interdicti, si fiant conciues Populi, & Communitatis interdictæ, vt supra dictum est.

Obijcies primò. Terra vendita à Principe post interdictum locale remanet interdicta, ergo etiam Ciuis interdictus remanet interdictus mutando domicilium.

Re-

Respondeo solutionem huius obiectionis colligi ex sequenti.

Obijcies secundò. Terra acquisita post interdictum non subiacet interdicto; ergo neque homines non interdicti incurrunt interdictum, si fiant conciues Populi interdicti.

Respondeo ad vtramque obiectionem disparitatem esse, quod interdictũ generale personale fertur in personas, quatenus faciunt vnum populum; consequenter, qui aduenit, & fit pars, seu conciuis illius Populi, incurrit interdictum; qui verò recedit, cum desinat esse pars illius Populi interdicti, sequitur etiam ipsum non remanere interdictũ; in interdicto vero locali non attenduntur loca, quatenus sunt sub vno Domino; sed ipsamet loca singula afficiuntur interdicto; propterea si vnus locus vendatur post interdictum, adhuc remanet interdictus. Si vero alius locus post latum interdictum acquiratur, non remanet interdictus.

17 Septima difficultas est, vtrum interdicto Populo intelligantur interdicti exteri alterius ciuitatis.

Respondeo negatiuè, quãuis ad longum tempus ibi habitent, vt sunt scholares, &c. Ità Henriquez, cap. 42. num. 3. Sayrus, cap. 4. num. 59. Auila dubio 4. concl. 5. & 10. Nauar. cap. 27. num. 167. Vgolin. tab. 5. cap. 20. §. 3. num. 3. & alij communiter. Ratio est quia non sunt pars illius Populi, vel Communitatis; interdictum autem generale personale cadit tantummodo supra illos, qui sunt pars illius Populi. Si tamen detur casus, vt vnus habeat duo domicilia, vnum in eo loco, in quo totus Populus est interdictus, aliud in alio loco, vbi non est interdictus, aliqui affirmant ipsum esse interdictum. Auila verò dubio 4. concl. 4. Syluester interdictum 2. num. 13. Coninchus, disp. 17. dub. 1. num. 12. & alij, negant esse interdictũ; quia nõ est maior ratio, cur sentiat onus populi interdicti, quam libertatem alterius populi non interdicti.

Verum mihi placet doctrina Suarez, num. 16. dicentis, illum non esse interdictum, quandiu actu habitat in eo loco, vbi Populus non est interdictus; consentaneum enim est, vt fruatur libertate illius loci, in quo actu habitat; cum versemur in materia odiosa, quæ non est extendenda. Si verò habitat in domicilio, vbi Populus est interdictus, consentaneum est, vt potius sentiat onus illius Populi, quam libertatem alterius.

Hinc sequitur habentem domiciliũ in loco non interdicto subiacere interdicto, si transferat domicilium in locũ, vbi ciuitas, & populus est interdictus. Ratio est quia fit pars illius Communitatis; ergo afficitur onere, aut libertate illius, cuius fit pars. Ità Henriquez loco citato, & alij communiter.

18 Octaua difficultas est, vtrum interdicta Communitate censeantur interdicti amentes, vel pueri carentes vsu rationis.

Respondeo negatiuè. Ità Sayrus cap. 4. num. 23. Auila dubio 4. concl. 6. Syluester verbo Interdictum quæsito 7. Henriquez loco citato, num. 3. & alij Contra Vgolinum, cap 20. §. 2. & alios. Ratio est quia infantes non sunt capaces doli, & culpæ; censura autem interdicti fertur in capaces doli; quamuis ipsi non deliquerint. Verumtamen est amentes, aut infantes priuari Ecclesiastica sepultura tempore interdicti, eo quòd Ecclesia nolit tempore interdicti aliquem donare Ecclesiastica sepultura. Videte, quæ diximus de legibus, quæst. 3. pun. 5.

19 Nona difficultas est vtrũ per interdictũ generale personale latũ cõtra aliquam Communitatem, intelligãtur interdictæ singulares personæ, quæ sunt partes illius Communitatis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est tum quia non interdicitur Communitas abstractè sumpta. Tùm quia interdicitur Communitas, ne possit audire Diuina Officia, & ne possit sepelire, aut sepeliri; sed hæc sunt propria singularum personarum; non verò Communi-

munitatis, vt sic; ergo singulæ personæ interdicũtur, non Communitas abstractè sumpta. Ità Suarez, d.32.sect.2. num.13.& 15, & alij. Tum quia, si non interdicerentur singulæ personæ Communitatis, quando interdictum fertur cõtra aliquam Communitatem, frustra ferretur interdictum; nam singulæ personæ adhuc possent Diuinis interesse; ergo singulæ personæ interdicuntur, nisi aliquæ à Iudice excipiantur, vel aliqua excipiatur ob priuilegium.

20 Decima difficultas est, vtrum interdicta aliqua Ciuitate intelligantur etiã interdicta suburbia, idest ædificia, quæ sunt extra muros illius ciuitatis, vel illis contigua, vel vicina, ad quæ posset populus confluere ad audienda Diuina.

Respondeo affirmatiuè, etiamsi illa ædificia non sint subdita temporaliter illi Domino, cuius causa interdicta est ciuitas. Rursus hoc valet, etiamsi illa loca sint alterius Diœcesis, & non sint subdita Iudici Ecclesiastico, à quo latum est interdictum. Ità colligitur ex cap. Si ciuitas de sentent. excõm. in 6. Ratio est quia, si interdicta ciuitate nõ essent interdicta huiusmodi suburbia, paruipenderetur interdictum; nam interdicta ciuitate possent ciues illius ciuitatis accedere ad loca vicina ad audienda Diuina.

Ex quo fit, vt illa loca censeantur interdicta, respectu quorum oriretur occasio paruipendendi interdictum, si in illis locis celebraretur. Ità Suarez.d.32. sect.2 num.23.Coninchus disp.17.dub. 1.num.18.& alij communiter.

Hic tamen aduertendum est, quando interdicitur aliqua ciuitas ab Episcopo, & suburbia non sunt subdita ipsi Episcopo interdicenti, illa suburbia nõ censeri interdici ab Episcopo, sed à iure communi, vt ait Auila, & alij ex cap. Si ciuitas citato; Nisi dicamus cũ Suarez sect.2.num.20.& Sayro, cap.3.num. 7. censeri interdici ab ipso Episcopo, quatenus illa suburbia, & ædificia vicina censentur subdita Episcopo interdicenti ob connexionem, quam illa loca habent cum loco principali.

21 Hinc fit, vt, interdicta aliqua ciuitate per interdictum locale generale, cẽseantur etiam interdictæ religionum Ecclesiæ, quę alias sunt exemptæ, vt patet, tum ex Trid. sess. 25. De regularibus, cap.12. tum ex ratione supradicta.

Ex quo sequitur Religiosos teneri seruare interdictum locale generale.

Dixi per interdictum locale generale; quia per interdictum speciale non potest Episcopus ponere interdictum in Ecclesijs exemptis. Quocirca, si interdicat singulas Ecclesias alicuius ciuitatis, non censetur interdicere Ecclesias exemptas. Ità Suarez sect.2.num.6. Auila, & alij. Ratio est quia Episcopus non habet directam iurisdictionem in Ecclesias exemptas, nec ius hoc statuit; sicut statuit in generali interdicto.

22 Vndecima difficultas est, vtrùm interdicta Ecclesia intelligantur interdictæ Capellæ, & Cœmeteria contigua Ecclesiæ.

Respondeo affirmatiuè, vt patet ex cap. Si ciuitas citato. Ratio est tùm quia cẽsentur vnũ corpus cũ Ecclesia. Tũ quia accessoriũ sequitur principale: quãdo verò Capella, vel Cœmeterium non est contiguum, non censetur interdictum, interdicta Ecclesia. Tùm quia non facit vnum corpus cum ea. Tum quia non est accessorium illius. Ità Sayrus, cap.2.num. 16. Nauar. num. 167. Vgolinus, cap. 10. in principio num. 2. Henriquez lib.13.cap. 42 num.4. Coninchus loco cit. num.19. Contigua dicuntur ea, quorum extrema sunt simul, seù quorum extremitates se inuicem contingunt, ita vt inter vnum, & alterum non interponatur aliquid aliud. Vnde Cœmeterium dicitur contiguum. Ecclesiæ, quando inter parietem Ecclesiæ, & ipsum Cœmeterium non interponitur aliquid aliud.

23 Duodecima difficultas est, vtrùm interdictum, quo generaliter interdicitur terra alicuius Principis, cadat in omnes terras, quarum Princeps habet dominium, aut solum vsum fructum, vt sunt

sunt terræ traditæ in dotem.

Respondeo affirmatiuè; nam verba generalia sunt generaliter intelligenda; non tamen cadit in terram acquisitam post latum interdictum, nisi hoc sit expressum in sententia interdicti. Ratio est quia gratiæ non extenduntur ad futura; ergo multo minus pœnæ debent ad futura extendi. Verum tamen est illius terras venditas post interdictum subiacere interdicto; quia terræ illæ transeunt cum onere, quod illis adhęret, eo quod interdictum sit onus affixum loco. Videte Suarez sect.2.num.30.& d. 8. sect.1. Sayrum, cap.3. num.25.& 26. Henriquez, cap.42.num.2 Coninchum loco cit.num.21. Vgolinum tab. 5. cap. 21.§.3.vbi plures alios DD. refert.

24 Decimatertia difficultas est, vtrum Iudex, qui tulit interdictum, includatur in interdicto.

Respondeo primò, in interdicto personali non includi; non enim potest se ipsum interdicere; cum non habeat iurisdictionem coactiuam in se ipsum; sicut neque habet in Superiorem, vel æqualem; sed tantum in subditos, vt patet, tùm ex supra dictis de censuris in communi. Tum ex dictis de subiecto Legum quæst. 5. pun.5.

Respondeo secundò, in locali interdicto includi etiam ipsum iudicem, vel superiorem, vel æqualē; quamuis enim liberum sit iudici ferre interdictum, & non ferre; nihilominus lato semel interdicto, etiam ipse tenetur illud seruare; quia effectus interdicti sunt instituti à iure communi; in iure autem communi non potest Iudex inferior Papa dispensare. Confirmatur à simili de excommunicatione; quamuis enim Episcopus possit excommunicare, & non excommunicare: nihilominus posito, quod aliquem excommunicauerit, non potest cum eo participare, & communicare; quia participatio, & communicatio cum excommunicato prohibetur à iure communi, in quo non potest Episcopus dispensare per se loquendo, vt patet ex dictis de legibus.

Hinc sequitur iudicem, qui aliquem locum interdixit, teneri abstinere ab officijs persoluendis in eo loco; quia hic est effectus interdicti introductus à iure communi, in quo non potest inferior dispensare. Ità Nauar. num.161. Sayrus, cap.3. num. 68. Auila disp. 1. dubio 5.concl.2. Vgolinus tab.5.cap.6. §.1.Coninchus loco cit.num.25.& alij.

PVNCTVM II.

De primo effectu interdicti, idest priuatione Sacramentorum.

1 *Quot sint effectus interdicti, & an possint restringi,*

2 *Quot essent effectus interdicti tempore antiquo.*

1 Notandum primò, tres esse effectus interdicti, siuè localis, siuè personalis. Primus est priuatio aliquorum Sacramētorum. Secundus est priuatio Diuinorū Officiorum. Tertius est priuatio sepulturæ Ecclesiasticę. Ità expressum habetur cap. Alma mater, cap. Si Ciuitas de sent. excōm. in 6. & cap. Quod in te de pœnit. & remiss. Verum tamen est istos effectus non ita esse inter se connexos, quin possint etiam ab Episcopo, qui tulit interdictum, separari ad differentiam effectuum excommunicationis; qui non possunt ab Episcopo separari; vndè fieri pôt, vt aliquis interdicatur ab officio Sacerdotali, quāuis nō interdicatur à sepultura; vel interdicatur ab officio prędicandi, quamuis non interdicatur à Sacramentis, vel interdicatur ab officio audiendi Confessiones, quamuis ab alijs non interdicatur; quare diligenter aduertendum est, quomodo feratur interdictum; nam quando ponitur interdictum absolutè, & sine limitatione, intelligitur quo ad omnes tres effectus: quando verò non ponitur absolutè; sed cum restrictione, & limitatione, prohibet tantum eam actionem, quæ interdicitur, &

& omnem aliam, quæ in ea includitur, & sine qua illa non potest fieri; non verò prohibet eam, sine qua actio interdicta fieri potest, & quæ non includitur in interdicto; propterea diligenter aduertenda sunt verba interdicti, & illis standum est. Ità Henriquez cap.45.nu. 1. & 6. Auila dubio 4. versiculo supponendum est, & alij.

2 Notandum secundò, nos hic loqui de effectibus interdicti, qui modo incurruntur post Bonifacium VIII. Martinum V. & Eugenium IV. nam iure antiquo plures erant effectus, quàm nunc sint, de quibus hic non loquar, ne obscuritatem ingeram.

§. I.

De priuatione Sacramenti Baptismi, & Confirmationis.

1 *An Sacramenta Baptismi, & Confirmationis possint administrari tempore interdicti localis.*

2 *An liceat conficere Chrysma in Ecclesia interdicta.*

3 *An interdicta Ecclesia Parochiali Baptismus in ea ministrari possit.*

4 *An personaliter interdictus possit recipere Confirmationem:*

5 *An personaliter interdictus possit ministrare Baptismum.*

6 *An personaliter interdictus possit ministrare Confirmationem.*

TRia principaliter quæram in hoc loco. Primò vtrùm Sacramentum Baptismi, & Confirmationis administrari possit tempore interdicti localis. Secundò, vtrùm personaliter interdictus possit recipere Sacramẽtum Confirmationis. Tertiò, vtrùm personaliter interdictus possit administrare Sacramentum Baptismi, & Confirmationis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 TEmpore interdicti localis, siue interdictum sit generale, siue sit particulare, administrari possunt quibuscunque paruulis, & adultis; infirmis, aut sanis, Sacramenta Baptismi, & Confirmationis, cum solita solemnitate; sicut etiam olim fuit in vsu. Ità habetur cap. Quoniam de sent. excommunicationis in sextò.

Dixi cum solita solemnitate; cũ enim ius concedat hæc Sacramenta administrari, censetur etiam concedere facultatem illa administrandi iuxtà ritum ab Ecclesia præscriptum, videlicet cum exorcismo, vnctione, oleo, Chrysmate. Ità Sayrus cap. 7. num. 3. Suarez d. 33. sect. 1. Vgolinus tab. 5. cap. 7. §. 4. Henriquez cap. 45. num. 1. Nauar. cap. 27. num. 178. Auila d. 4. dubio 4. Syluest. verbo Interdictum 5. q. 1.

2 Addunt Syluester, & Toletus licitum esse in Ecclesia interdicta conficere Chrysma in die Cœnæ Domini, modo seruetur moderatio capitis Alma mater, idest, vt ianuæ sint clausæ, non pulsentur Campanæ, & excludantur excommunicati, & interdicti. Ratio cur hoc liceat est; quia, quando aliquid conceditur, eo ipso censetur concedi omne illud, sine quo concessum non potest poni in esse; alioquin frustra cõcederetur; cum ergo concessa sit tempore interdicti horum Sacramentorum administratio, videtur etiam concessa facultas conficiendi Chrysma, quod in Sacramentorum administratione adhibetur.

3 Quærẽs vtrùm interdicta aliqua Ecclesia Parochiali, teneatur Parochus aliam Ecclesiam, vel Parochiam vicinam non interdictam adire, vt ibi Sacramentum Baptismi administret.

Respondeo negatiuè; quia illius Parochia quo ad hunc effectum non est interdicta, nam cap. Quoniam simpliciter permittitur Baptismus absque vlla restrictione; ergo potest in ea Baptis-

mi

mi Sacramentum ministrare. Ità Syluester interdictum 5. quęsito 7. num. 9. Suarez tomo 5. de censuris d. 33. sect. 1. Sayrus cap. 7. num. 4. Henriquez cap. 45. num. 3. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Interdictus personaliter interdicto personali generali potest recipere Sacramentum Confirmationis. Ità Suarez nu. 9. & colligitur ex capite Quantò. Ratio est quia hoc Sacramentum pertinet ad quoddam complementum Baptismi. Verùm tamen est, illum, qui dedit causam interdicto, aut qui est speciali, & personali interdicto ligatus, non posse ad hoc Sacramentum admitti, nisi prius pręstiterit condignam satisfactionem ab Ecclesia præscriptam. Ratio est quia sicut huiusmodi interdictus non potest admitti ad Sacramentũ pœnitentiæ, nisi præmittat dictam satisfactionem, ità nec admitti debet ad Sacramentum Confirmationis; quos enim Ecclesia non admittit ad Sacramentum pœnitentiæ, neque admittit ad cętera Sacramenta.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Personę interdictæ interdicto personali generali licitum est ministrare Baptismum, etiam solemniter. Ratio est quia interdictum personale generale non habet plures effectus circa personam, quàm habeat locale circa locum; sed locale interdictum non prohibet administrationem huius Sacramenti in loco interdicto; ergo neque personale prohibet personam; quin administret hoc Sacramentum.

Dixi personæ interdictæ interdicto generali; nam personæ specialiter interdictæ non licèt extra necessitatem ministrare Sacramentum Baptismi. In necessitate verò licitum est priuatim ministrare. Ità Sayrus cap. 7. num. 6. Suarez d. 33. sect. 1. num. 6. & alij. Ratio cur non liceat extra necessitatem, est, quia persona specialiter interdicta cõtraxit interdictum ob culpam propriã, ratione cuius incurrit impedimentum, ne possit hoc Sacramentum ministrare: In necessitate verò satis est, si priuatim administret; quia sufficienter hoc modo occurrit necessitati.

Hinc patet primò, discrimen inter hunc, & præcedentẽ casum de interdicto personali generali lato ob alienam culpam.

Secundò, quod dictum est de specialiter interdicto dicendum etiam esse de illo, qui dedit causam interdicto generali locali, vel personali; nam hic reputatur tanquã specialiter interdictus.

Addo cum Suarez, num. 2. ad finem, quando Baptismus administratur tempore interdicti localis generalis, posse cum solita solemnitate administrari; sed huiusmodi solemnitatem, quatenus spectat ad Diuinum Officium, faciendam esse cum illa moderatione, ac circunstantijs, quæ habentur in capite Alma mater, & cum quibus tempore interdicti celebrantur Diuina Officia, vt dicam in sequenti puncto.

6 Quęres vtrum personaliter interdictus possit ministrare Sacramentũ Confirmationis, sicut potest ministrare Sacramentum Baptismi.

Respõdeo personaliter interdictum interdicto generali personali, qui causam non dedit interdicto, posse ministrare, vt dictum est de Baptismo; militat enim eadem ratio in vtroque casu; cum ius idem statuerit de vsu Confirmationis, siue actiuo administrantis, siue passiuo recipientis, cap. Responso, & cap. Quoniam de sententia excommunicationis. Specialiter verò interdictus, & ille, qui causam dedit interdicto, non potest administrare Sacramentum Confirmationis. Ratio est tum quia huiusmodi interdictus non potest licitè recipere, ergo neque administrare. Tùm quia sic habetur cap. Si Clerici, cap. Si sententia, & alibi. Ità Suarez, sect. j. num. 12. & alij.

§. II.

§. II.

De priuatione Eucharistiæ.

QVatuor principaliter quæram in hoc loco. Primò, vtrum licitum sit aliquando tẽpore interdicti localis ministrare Sacramentum Eucharistiæ. Secundò, vtrum quilibet Sacerdos possit dignè ministrare. Tertiò, vtrum personaliter interdictus possit recipere Eucharistiam in articulo mortis. Quartò, vtrum tempore interdicti localis licitũ sit recipere Eucharistiam tempore Paschatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Licitum est tempore interdicti localis cum solita solemnitate ministrare Eucharistiam solis morientibus, idest existentibus in probabili periculo mortis proueniente ex infirmitate, vel ex causa extrinseca. Sic habetur cap. Permittimus de sententia excommunicationis, cap. Alma mater, & cap. Quod in te de pœnitẽtia, & remissione. Ratio est quia Eucharistiæ Sacramentum de iure Diuino sumendum est in articulo mortis.

Dixi cum solita solemnitate, idest cum timpanulo, cum candelis accensis, cum astantibus, recitando priuatas orationes, vt Hymnos, & aliquos Psalmos, quibus excitatur Populus ad comitandam Eucharistiam, & ad illam venerandam. Non tamen licet horas Canonicas, vel aliud officium Diuinum recitare; vt patet ex secundo effectu interdicti. Præterea in regressu ab infirmo possunt concedi Indulgentiæ; nã concessio earum non est Diuinum officium; sed actus externæ iurisdictionis. Ità Suarez loco cit. sect. 1. num. 28. Henriquez cap. 45. num. 2. Vgolinus tab. 5. cap. 7. §. 5. Sayrus cap. 7. num. 26. Coninchus num. 43. & alij.

2 Addo cum Armilla, & alijs, posse ministrari Eucharistiam coram interdicto; tunc enim Eucharistia non ministratur personæ interdictæ, neque in loco interdicto; sed in præsentia personæ interdictæ, quod non est prohibitum.

3 Ex dictis colligi potest primò, quoties potest impendi absolutio à simplici Sacerdote in periculo mortis, toties posse administrari Eucharistiam, vt benè ait Suarez disp. 23. sect. 1. num. 29. tunc enim censetur adesse probabile periculum mortis.

4 Secundò colligi potest, licitum esse tempore interdicti ministrare Eucharistiam fœminæ vicinæ partui, dum prima vice paritura est, vel si alias peperit cum periculo; censetur enim esse in probabili periculo mortis, Ità Sayrus, lib. 5. cap. 7. num. 18. Henriquez, cap. 45. num. 2. Vgolinus tab. 5. cap. 7. §. 6. num. 2. & alij.

5 Tertiò sequitur licitum esse ministrare Sacramentum Eucharistiæ suscipienti periculosam nauigationem tempore interdicti; sicut etiam licet illam admi-

administrare præliaturo, aut illi, qui suspendendus est, vt benè ait Suarez loco cit. num. 29. Henriquez cap. 45. num. 2. Illi verò, qui leui laborat infirmitate non licet ministrare; quia non censetur in probabili periculo mortis.

6 Quartò Eucharistiam ministrandam esse solùm per modum viatici versantibus in periculo mortis; nisi fortè aliquis habeat speciale priuilegium.

7 Quintò interdictum interdicto personali generali, vel speciali, non posse in vllo loco recipere Eucharistiam; nā per interdictum repellitur ab vsu Sacramentorum excepto priuilegio, cap. Si Ciuitas de sent. excōicationis in 6. Vide Suarez num. 32.

8 Sextò tempore interdicti localis nō esse licitum secluso mortis periculo, vel priuilegio recipere Eucharistiam in loco interdicto; extra locum vero interdictum licitum esse, modo recipiens nō dederit causam culpabilem interdicto, aut modò non sit personaliter interdictus interdicto speciali, vel generali. Ità Suarez loco cit. num. 32.

9 Quæres vtrùm Clerici sani licitè possint communicare more laicorum tempore interdicti, cum illis permissum sit eo tempore celebrare, vt infra dicam.

Respondeo negatiuè cum communi Doctorum sententia, Vgolini, cap. 7. §. 6. num. 5. Henriquez, cap. 45. num. 2. Sayri, num. 21. Nauarri, num. 169. Auilæ dubio 5. concl. 3. Couarruuię, & aliorum Contra Syluestrum interdictum 5. quæsito 7. Angelum, & alios. Ratio est quia nō est recedendum à iure antiquo, nisi quatenus decernitur iure nouo; iure autem antiquo Cōmunio licitè solùm ministrabatur existentibus in probabili vitæ periculo; & iure nouo non est derogatum iuri antiquo in hac re; sed solum cōcessum est Clericis, vt possint celebrare; ergò Clerici non existentes in probabili vitę periculo non possunt licitè hoc Sacramentum more laicorū suscipere; quamuis possint celebrare, & celebrando Eucharistiam sumere, eo quòd celebratio Missæ non possit perfici sine sumptione Eucharistiæ, vt ait Suarez loco citato, & alij locis citatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Qvilibet Sacerdos, qui sublato interdicto habet ius administrandi Sacramentum Eucharistiæ; potest illud administrare tempore interdicti in articulo mortis, modo ipse non dederit causam interdicto, nec sit ligatus speciali interdicto. Ratio est quia sicut existenti in periculo mortis licèt recipere Eucharistiam; ità licitum est Sacerdoti, non habenti aliud impedimentum, illam ministrare. Qui vero ligatus est speciali, & personali interdicto; aut qui dedit causam interdicto; non potest hoc Sacramentum administrare ante absolutionem, quia per interdictum arcetur ab hoc ministerio. Si tamen daretur casus, vt non posset absolui, posset ratione necessitatis ministrare Eucharistiam, modo non adesset alius Sacerdos non interdictus specialiter, qui hoc Sacramentum posset administrare. Præsente vero Parocho specialiter interdicto, & Capellano, vel alio Sacerdote non interdicto specialiter. Parochus deberet Sacerdoti, seù Capellano facultatem concedere administrandi Eucharistiam; nam huiusmodi cōcessio non est actus ordinis; sed potius iurisdictionis; vsus autem iurisdictionis non est prohibitus interdicto, vt infra dicam. Ità Suarez num. 26. Coninchus disp. 17. dub. 2. num. 45. cum sequen. & patet ex supra dictis de Censuris.

Addit tamen Suarez, Parochum non posse committere hoc Ministerium, & officium Diacono, eo quod non sit ferè in vsu Ecclesiæ, vt Eucharistia per Diaconum administretur.

TERTIA PROPOSITIO.

11 INterdictus personaliter interdicto generali potest recipere Eucharistiam

ftiam per modum viatici absque alia satisfactione, modò non dederit causam interdicto; sicut enim non peccauit, ità neque cogitur aliquam satisfactionem exhibere; & sicut non est necesse tempore interdicti personalis, quo non ligatur hæc persona, nisi generali quadam ratione, vt interdictum auferatur, vt viaticum administretur; ità neque necessaria videtur aliqua absolutio respectu istius: Secus dicendum est de illo, qui dedit causam culpabilem interdicto; nam hic reputatur tanquam specialiter interdictus; Aut de illo, qui est specialiter interdictus; ab his enim prius est exhibenda debita satisfactio, si potest exhiberi. Si verò non potest exhiberi, exigenda est cautio, vt patet ex cap. Alma mater, & postea impendenda est absolutio. Verum tamen est istam absolutionem posse in articulo mortis à quolibet Sacerdote impendi, vt patet ex dictis de censuris in communi. Ità Suarez d. 33. sec. 3. num. 24. Coninchus disp. 17. dubio 2. num. 41. & alij communiter.

QVARTA PROPOSITIO.

12 Nullus potest, neque tenetur in Paschate ad implendum præceptum annuæ Cõmunionis, recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore interdicti localis generalis. Dico tempore interdicti localis generalis, quia tẽpore interdicti specialis certum est non posse. Hæc Propositio non eodem modo admittitur à Doctoribus; duplex enim est sententia.

Prima est Suarez num. 37. Coninchi disp. 17. num. 36. dub. 2. & nonnullorum aliorum affirmantium. Ratio est quia Pascha est vnus dies, in quo concessum est Diuinis interesse: In ijs autem diebus, in quibus concessum est Diuinis interesse, videtur etiam concessum suscipere Eucharistiã, iuxta Suarez num. 35. Quare cum eo die ablata sit prohibitio communicandi, eo quod tunc cesset impedimentum interdicti, adimplendum est præceptum communicandi, quod obligat cessante legitimo impedimento.

Secunda sent ẽtia communis est Sylvestri interdictum 5. num. 3. quæsito 2. Vgolini tab. 5. cap. 8. §. 1. Couarruuiæ, cap. Alma mater par. 2. §. 5. num. 6. Sayri cap. 7. num. 25. Auilæ loco citato, & aliorum negãtium. Ratio est tum quia interdictum priuat susceptione Eucharistiæ, præterquam in articulo mortis; ergo non licet sumere Eucharistiam tẽpore Paschatis. Tum quia, sicut posito interdicto cessat obligatio audiendi Missam in die festo, secluso speciali aliquo priuilegio alicui concesso ad Missam eo die audiendam: Ità etiam cessat præceptum communicandi, permanente interdicto, modò non adsit aliud priuilegium. Tum quia Eucharistia non venit nomine officiorum, quæ permittuntur tempore interdicti; propterea quod est dispositum in vno, non censetur dispositum in alio; diuersorũ enim, & separatorum diuersa est ratio, & natura; Argumento legis finalis, ff. De calumnijs, & à separatis, ac diuersis non fit illatio, Argumento Legis Papinianus exuli, ff. De minoritate.

Hinc patet rñsio ad rõnem Suarez.

§. III.

De priuatione Sacramentorum Pœnitentiæ, Ordinis, Extremæ Vnctionis, & Matrimonij.

7 *An liceat recipere hoc sacramentum, quando licet audire Diuina Officia.*
8 *An liceat contrahere matrimonium tempore interdicti.*
9 *An tempore interdicti fieri possint benedictiones super coniugatos.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVre nouo licitū est ministrare sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti, aut cuicunque interdicto, tam sano, quam infirmo, cum duplici tamen limitatione.

Prima est, vt recipiens non sit excommunicatus; nam excommunicatus tempore interdicti, excepto mortis periculo, non admittitur ad sacramentum Pœnitentiæ, nisi prius à legitimo superiore, cui reseruata est excommunicatio, fuerit absolutus.

Secunda est, modò non fuerit aliquo modo in causa culpabili, ob quam latū est interdictum, aut non sit specialiter interdictus; huic enim non datur hoc sacramentum; nisi præmiserit debitam satisfactionem, aut dederit idoneā cautionem satisfaciendi; vel saltem, quando hæc præstare non potest, iurauerit se satisfacturum, simulq; curaturum, vt ab alijs satisfiat. Itá statutū fuit in cap. Alma mater de senten. excōmun. in 6. Itá Suarez disp. 33. sec. 3. §. de sacramento Pœnitentiæ, Vgolinus loco citato §. 6. Henriquez loco citato, Sayrus num. 8. Coninchus dub. 2. num. 42. & alij communiter.

Dixi iure nouo; quia iure antiquo conferebatur solum morientibus, & peregrinis, cap. Quod in te, de pœnitentia, & remissione.

2 Quæres, quis possit tempore interdicti ministrare sacramentum Pœnitentiæ.

Respondeo quemlibet Cōfessarium, qui non dedit causam culpabilem interdicto locali, posse tempore interdicti localis in loco interdicto administrare sacramentum Pœnitentiæ: hoc enim non est vetitum. Idem dicendum est de Confessario, ligato interdicto personali generali. Confessarius verò specialiter interdictus non potest licitè hoc sacramentum administrare, excepto casu necessitatis, vt patet ex ratione allata de Baptismo § 1. Itá Suarez, num. 20. & alij. Admonet Suarez, Confessarium denunciatum interdictum debere abstinere ab administratione huius sacramenti; quia dubitatur, vtrum absolutio ab eo data valida sit; eo quòd interdictum priuet rebus Diuinis, quantum potest.

Ego verò existimo quidem huiusmodi Confessarium peccare non abstinendo ab administratione huius Sacramenti ob rationem allatam; existimarem tamen validam esse absolutionem ab eo collatam, quantū est ex parte ipsius. Ratio est tum quia hoc idem valet in irregulari denunciato. Tum quia interdictum non priuat ordine, vel iurisdictione.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 NOn potest personaliter interdicto, aut tempore interdicti localis, administrari sacramentum Ordinis, cap. Non est vobis de sponsalibus. Ratio est quia interdictum priuat perceptione Sacramentorum; nisi fiat aliqua specialis exceptio in aliquo sacramento, quam non constat factam fuisse in sacramento Ordinis. Itá Suarez loco citato, num. 45. Auila, Henriquez, & alij communiter. Excipitur ab hac doctrina casus necessitatis: vt si non adessent Sacerdotes, qui tempore necessitatis conferrent sacramenta; tūc enim licitum esset conferre ordines in loco interdicto, si non esset alius locus non interdictus, in quo possent ordines cōmodè conferri. Ratio est quia eo ipso, quo aliquid conceditur, censetur etiam concessum id, sine quo illud non potest executioni mandari; alioquin esset inutilis concessio; sed ius concedit tempore interdicti Officia Diuina seruata debita cautione, & aliqua sacramenta; ergo censetur etiam concedere Ordi-

nationem Sacerdotum, qui ad illa sunt necessarij. Ità Angelus verbo Interdictum 6. num. 8. Auila parte quinta, d. 4. sect. j. dubio 8. idem vt probabile admittit Henriquez, cap. 45. num. 4. ad finem, & alij Contra Couarruuiam parte secunda §. 3. num. 4. & alios.

TERTIA PROPOSITIO.

4 NVlli personaliter interdicto, aut tempore interdicti localis generalis, vel particularis, ministrandum est sacramentum Extremę Vnctionis, nisi aliquibus permissum sit ex speciali priuilegio. Ità Nauar. num. 179. Suarez disp. 33. sect. j. Sayrus, lib. 3. cap. 7. num. 29. Vgolinus tab. 5. cap. 8. §. 11. Henriquez, cap. 45. num. 4. Auila dubio 7. Syluester, & alij communiter, & habetur cap. Quod in te, de pœnitentijs, & remissionibus.

5 Hinc sequitur primò, interdictum personaliter non posse percipere sacramentum Extremæ Vnctionis in loco non interdicto, vt benè ait Suarez loco citato, num. 43. quia interdictum personale, cum personas afficiat, suum in illis producit effectum: effectus autem interdicti inter cæteros est priuatio sacramenti Extremæ Vnctionis.

6 Secundò sequitur, tempore interdicti localis non posse sacramentum Extremæ Vnctionis in loco interdicto ministrari vlli personæ, etiam non interdictæ, quamuis sit Clericus non interdictus. Ita DD. supra citati.

7 Terriò, non posse hoc sacramentum recipi tempore interdicti in illis festiuitatibus, in quibus ex priuilegio licitum est audire Diuina officia; nam priuilegium non est trahendum ad diuersa, & disparata: sacramentum autem Extremæ Vnctionis est quid diuersum à Diuinis officijs. Ità Vgolinus loco citato, Sayrus num. 33. & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

8 NOn est licitum personis interdictis, aut tempore interdicti localis contrahere Matrimonium, nisi fortè contrarium receptum sit per consuetudinem. Ità Suarez loco citato, num. 51. & alij Contra Nauarrum loco citato, Sayrum cap. 8. Toletum cap. 19. Henriquez, cap. 45. num. 3. Coninchũ disp. 17. dubio 2. num. 47. Auilã, Vgolinũ, & alios locis cit. Ratio est quia licet matrimonium sit contractus; nihilominus est etiam Sacramentum; Sacramenta autem non possunt licitè administrari interdicto, vel tempore interdicti, exceptis Sacramentis in iure expressis, de quibus supra. Sponsalia verò non solum validè, sed etiam licitè fieri possunt tempore interdicti localis; vel à personis interdictis; ipsa enim non sunt Sacramenta; sed contractus humanus, qui non prohibetur à iure.

9 Quæres vtrum tempore interdicti localis generalis licitæ sint benedictiones, quæ fiunt super coniugatos.

Respõdeo iure nouo licitas esse, modò fiant ianuis clausis, exclusis excommunicatis, & interdictis, sine solemnitate; modo coniugati habeant priuilegium assistendi diuinis. Ità colligitur ex cap. Alma mater, in quo permittuntur Diuina Officia ianuis clausis, &c. huiusmodi autem benedictio est quoddam Officium Diuinum, quod à solo Sacerdote præstatur cum quibusdam precibus ab Ecclesia præscriptis. Ità Couar. in cap. Alma citato, Henriquez, cap. 44. num. 1. L. D. vbi plures alios DD. refert.

Addo istas benedictiones fieri posse cum solemnitate ijs diebus, in quibus licitum est persoluere solemniter Diuina Officia exceptis diebus, quibus solemnitates nuptiales prohibentur ab Ecclesia. Verum tamen est huiusmodi benedictiones tempore interdicti nõ posse fieri super coniugatos, quorum alter, vel vterque est personaliter interdictus; nam tempore interdicti localis generalis in cap. Alma mater conceduntur Diuina officia; consequenter etiam benedictiones, exclusis interdictis, &c. ergo benedictiones fieri non

possunt tūc temporis super interdictos; cum ipsi sint excludendi.

Hinc ergò patet primò, tempore interdicti localis non posse fieri benedictiones, nisi seruata moderatione capitis Alma mater.

Secundò, non posse fieri super coniugatos, quorum vterque, vel alter est personaliter interdictus, interdicto particulari; aut etiam interdicto personali generali, nisi fortè sola fœmina sit interdicta interdicto personali generali; cum enim fœmina sequatur virum, & desinat esse pars multitudinis interdictę, potest simul cum viro non interdicto benedici postquā effecta est pars populi non interdicti. Videte Suarez loco citato Sanchez lib.7. de matrimonio disp.8. Vgolinum de censuris tab.5. cap.7. & Rodriquez prima par. cap.16.

PVNCTVM III.

De secundo effectu interdicti, idest priuatione Diuinorum Officiorum.

1 *Quid intelligatur nomine Diuini Officij.*

2 *An horæ Canonicæ veniant nomine Diuini Officij.*

3 *An sacramentalia sint Diuinum Officiū, & quanā dicātur sacramentalia.*

4 *An officia, quæ non requirunt personam Ecclesiasticam, veniant nomine Diuini Officij.*

5 *An Clericus teneatur ad Diuinum Officium tempore interdicti.*

6 *An tempore interdicti liceat celebrare Missam, & Diuina Officia.*

7 *An aliquando liceat pulsare campanas tempore interdicti.*

8 *Quodnam instrumentum adhibendum sit, quando non adhiberi possunt campanæ.*

9 *An tempore interdicti liceat celebrare officia secretò, & extrà Ecclesiam.*

10 *An liceat illa celebrare in Monasterijs Monialium.*

11 *An liceat in hospitalibus, vel Oratorio.*

12 *An liceat in oratorijs priuatis.*

13 *In quibus festis liceat Diuina Officiā celebrare tempore interdicti.*

14 *An nomine Natiuitatis, & Paschæ intelligatur solum primus dies.*

15 *Quandonam incipiant dictæ festiuitates.*

16 *An ijs festiuitatibus liceat Missam celebrare, & audire.*

17 *An laici possint communicare tempore Paschatis.*

18 *Quænam personæ possint admitti ad Diuina Officia tempore interdicti.*

19 *An laici teneantur interesse sacris, quando habent priuilegium assistendi Diuinis Officijs.*

20 *An teneantur Clerici, & Religiosi.*

21 *An habens priuilegium audiendi Diuina Officia possit cum sua familia Diuinis officijs interesse.*

22 *An tempore interdicti Sacerdos possit vti famulo in sacrificio Missæ.*

23 *An famuli tempore interdicti possint Diuinis officijs interesse, & quomodo.*

1 Notandum primò, nomine Diuini Officij, quod prohibetur tempore interdicti, intelligi illud, quod fit in Ecclesia à ministro Ecclesiastico, seù à persona consecrata, vel deputata ad illud officium.

2 Hinc sequitur primò, horas Canonicas esse Officium Diuinū; cum enim horæ Canonicę canantur in Choro publicè nomine Ecclesię, & ad eas persoluendas deputatæ sint personæ Ecclesiasticę, sequitur horas Canonicas dici Officium Diuinū; cōsequenter prohiberi tempore interdicti. Sub nomine horarū Canonicarū, inquit Suarez d.34. sect.3. num.4. comprehendūtur etiam ea, quæ aliquādo coniunguntur cum horis Canonicis, vt est Offic. Defunct. & Beatiss. V. M. in his enim militat eadem ratio.

3 Secundò sequitur, Sacramētalia venire nomine Diuini Officij. Sub nomine Sacramentalium comprehenduntur omnes cęremoniæ Sacræ, quæ spectant ad

ad solemnem ritum Sacramentorum immediatè, vel præparatoriè, vel consecutiuè, vt est solemnis benedictio nuptiarum iam celebratarum, benedictio Templi, Vasorum Sacrorum, Corporalium, aliarum vestium Sacrarum, Candelarum in die Purificationis, vel ramorum in Dominica Palmarum, solemnis benedictio aquæ, benedictio Fontis Baptismalis in Sabbatho Sancto, fusio aquæ cum Asperges, benedictio solemnis Episcopi, professio solemnis in religione, Litaniç processionaliter recitatæ, idest cum cruce, & superpelliceis, collatio primæ Tonsuræ, &c.

4 Tertiò sequitur, officia, quæ ex suo modo non requirunt personam Ecclesiasticam ad ea deputatam, non censeri prohibita tempore interdicti, eo quòd non censeantur officia Ecclesiastica, & communia; sed priuata. Vnde benedictio mensæ non venit nomine Diuini officij. Idem dic de oratione pro itinere, & de adoratione Crucis publica in die Veneris Sancti, modò fiat sine orationibus ab Ecclesia institutis pro illo actu; nam orationes illæ censentur pars officij illius diei. Idem dic de recitatione Orationis Angelicæ, quæ fieri solet statutis horis diei, de concione, de lectione sacra, vt ait Nauarrus, cap. 27. num. 176. Suarez loco citato. Auila, disp. 4. sect. j. dubio 1. Rodriquez, cap. 116. num. 1. Henriquez, cap. 43. num. 1.

Idem dici potest de Litanijs, quæ canuntur in Ecclesia, vel extra Ecclesiam, modò non canantur solemniter, idest cum superpelliceo, & veste, aut cum Dominus Vobiscum; nam hoc fieri solet etiam à laicis absque dicta solemnitate, vt patet in Confraternitatibus: Ità Nauar. cap. 27. num. 176. Syluester verbo Interdictum quinto Sayrus, lib. 5. cap. 5. num. 40. Henriquez, lib. 13. cap. 44. Vgolinus tab. 5. cap. 8. & alij.

Aliqui addunt Contra Syluestrum licitam esse commendationem Animarum, eo quod videatur quid adnexum Sacramento Pœnitentiæ, quod potest ministrari tempore interdicti, vt supra dictum est; sicut etiam, inquiunt isti DD. potest recitari confessio generalis, quæ fieri solet à laicis ante Confessionẽ, vt videre est apud Sayrũ loco cit. & apud Henriquez, cap. 44. num. 1. ad finem.

5 Notandum secundò, Clericum tempore interdicti non eximi ab obligatione recitandi priuatim Diuinum officium, vt patet ex dictis de horis Canonicis, & de excommunicatione. Ità Nauar. cap. 27. num. 175. Vgolin. tab. 5. cap. 13. in principio, Sayrus lib. 5. cap. 5. num. 10. & alij cõmuniter; non enim par est, vt commodum reportet ex suo delicto.

His positis difficultas est in præsenti puncto. Primò, vtrum licitum sit tẽpore interdicti celebrare Diuina officia publicè, vel priuatim. Secundò, vtrũ saltem tempore interdicti localis generalis licitum sit in aliquibus festiuitatibus ea celebrare. Tertiò, vtrum tempore interdicti possint aliquæ personæ ad Diuina Officia admitti.

PRIMA PROPOSITIO.

6 Tempore interdicti localis generalis prohibitum est celebrare Missas, & Diuina Officia publicè in loco interdicto, vti sono Organorum, & Campanarum pro Officio; quamuis licitum sit vti sono Campanarum pro Aue Maria, aut etiam alijs de causis, vt constabit ex dicendis paulo post.

Dixi publicè; quia Bonifacius VIII. concessit singulis diebus facultatem celebrandi secretò Missam, & Diuina Officia tempore interdicti localis generalis in Ecclesijs, & Monasterijs, cum his limitationibus.

Primò, Ianuis Clausis, ità vt illi, qui prohibentur interesse, non possint videre, & audire Diuina Officia.

Secundò, voce submissa, ità vt canentes non possint, moraliter loquendo, audiri ab existentibus extra Ecclesiam, qui prohibentur audire. Ità Suarez, num. 12. Auila dubio 3. & alij.

Tertiò, exclusis excommunicatis,& interdictis.

Quartò, sine Campanarum sono.

Iure antiquo hæc non erant permissa; solum enim permissum erat semel in hebdomada vnum Sacrum priuatim celebrare ad renouandum Sacramentũ. Sed hoc tempore licitum est singulis diebus celebrare, seruata dicta moderatione.

Aduertendum tamen est primò, esse differẽtiam inter interdictum locale, & personale; quod tempore interdicti personalis personæ interdictę personaliter interdicto particulari, vel generali non possunt celebrare Missas, nec interesse. ita communiter DD.

Secundò, esse differentiam inter interdictum locale generale,& locale speciale; quod tempore interdicti localis specialis nõ est licitum singulis diebus celebrare Diuina Officia, vel Missas; sed solum licitum est semel in hebdomada celebrare Missam ad renouãdam Eucharistiam in loco, vbi asseruatur Eucharistiæ Sacramentum, sicut licitum erat iure antiquo; nam circa hoc nihil sancitum est iure nouo in cap. Alma mater. Ità Henriquez, libro 13.cap.44. num.3. Nauarrus cap.27.num.173. Sayrus, lib.5.cap.5.num.9. Vgolinus, tab. 5.cap.10.& alij.

7 Quæres primò, vtrum licitum sit aliquando pulsare campanas tempore interdicti generalis.

Respondeo, licitum esse ad conuocandum Populum ad Concionem, ad comitandam Eucharistiam, quæ ministratur infirmis, vel ad salutationẽ Angelicam, vel ad indicandam populo festi diei solemnitatem, ad ostendendas Reliquias. Ad Diuina verò officia non licet pulsare, vt ad conuocandos Sacerdotes ad Missas celebrandas; sicut neque in sacrificio Missę, cum Hostia eleuatur, vel ad Sanctus licitũ est vti tintinabulo, vt patet ex cap. Alma mater. Ità Nauar. num. 177. Syluester interdictum 5. quæsito 5. Henriquez, lib.13. cap.46.num.1. Sayrus lib.8.cap.7.& 9. Auila dubio 8. Suarez, num.15.cap. Alma mater parte 2. §.4.num.5. Coninchus disp.17.dub.2.num.33. Ratio est quia sicut populus nõ est admittendus ad Diuina Officia, ita neque conuocandus est illo publico Campanarum signo, nec alio æquiualenti, quo antea consueuerat conuocari.

8 Rogabis, quod nam instrumentum adhibendum sit tempore interdicti, cũ non possint campanæ adhiberi.

Respondeo, adhibendam esse tabulã cum matraca, vel tubam. Ità Auila loco cit. Sayrus, lib.5.cap.9. Henriquez cap.46.num.1. L.L.& alij. Hæc enim instrumenta non sunt vetita; cum non veniant nomine campanarum, de quibus sermo est in cap. Alma mater.

9 Quæres secundò, vtrùm tempore interdicti generalis licitum sit extra Ecclesiam, & Monasteria celebrare Diuina officia secreto, & seruata moderatione capitis Alma mater.

Respondeo negatiuè; nam in capite Alma mater permittitur peragere Diuina officia in Ecclesijs,& Monasterijs, non verò alibi. Ità Couarruuias j. par. §.4.num.1. Sanchez de matrim.lib.7.d. 8.num.13.& alij, Cõtra Nauarrum cap. 27.num.175. Vgolinum tab.5. cap. 8. §. 5. & alios apud Sayrum lib. 5.cap. 5. num. 11.

10 Hinc sequitur primò, licitum esse tempore interdicti generalis peragere Diuina officia in Monasterijs monialiũ seruata prædicta moderatione.

11 Secundò, idem licitum esse in Hospitalibus erectis auctoritate Episcoporum; nam in fauorabilibus veniunt nomine Ecclesię; ità Henriquez cap. 32.num.2. & cap.46. num. 1. vbi hoc idem sentit de Oratorio, modo sit approbatum ab Episcopo.

12 Tertiò, hoc non esse licitum in oratorijs priuatis, vt ait Sanchez loco cit. eo quòd non videantur venire nomine Ecclesiæ.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 DAntur aliquę festiuitates, in quibus licitum est tempore interdicti localis generalis, non verò specialis celebrare Missas, & Diuina officia publicè, & solemniter cum sono campanarum, ianuis apertis, alta voce admissis interdictis; etiam illis, quorum causa latum est interdictum, modo isti longè sint ab Altari; excommunicati verò excludendi sunt. Hæc Propositio expressè habetur in cap. Alma mater citato. Festiuitates autem, in quibus hęc permittuntur, sunt festiuitas Natalis Domini, festiuitas Paschę, Penthecostes, & Assumptionis Beatissimæ Mariæ Virginis. Additus fuit à Martino V. & Eugenio IV. Dies solemnitatis Corporis Christi cū octaua; & à Leone X. dies Conceptionis B.M.V. simul cum Octaua. Ità Auila dubio 9. Henriquez cap. 47. Coninchus dub. 2. num. 34. Angelus, Syluest. & alij, apud Suarez num. 41.

14 Rogabis primò, vtrum nomine festiuitatis Natiuitatis Dñi, Paschæ, &c. intelligatur tantummodo primus dies.

Respondeo cum Soto dist. 22. q. 3. art. 1. Auila pun. 5. disp. 4. sec. 2. dub. 9. Coninchodisp. 17. dub. 2. num. 37. & alijs Contra Suarez de censuris d. 34. sec. j. num. 38. Henriquez cap. 47. num. 1. & alios, intelligi omnes dies Paschatum; nam in capite Alma mater dicitur in festiuitatibus Natalis, Paschæ, & Penthecostes; certum autem est, iuxtà communem modum loquendi, nomine festiuitatis Paschæ, &c. non solum intelligi primum diem, sed etiam alios.

15 Rogabis secundò, quandonam incipiant istæ festiuitates.

Respondeo incipere à primis Vesperis Vigiliæ vsq; ad Completorium ipsius solemnitatis, quod recitandum est hora consueta, & non debet differri in fraudem interdicti, vt benè ait Nauarrus num. 184. Medina in summa lib. 1. cap. 10. §. 3. Suarez sec. 3. num. 21. Henriquez loco citato, Rodriquez cap. 116 num. 8. Coninchus loco cit. num. 38. & alij.

16 Rogabis tertiò, vtrùm tempore interdicti localis generalis liceat recipere Sacramenta ijs festiuitatibus, in quibus cōcessum est Diuinis Officijs interesse, Missas celebrare, & audire.

Respondeo licitum esse recipere tātum ea Sacramenta, quæ recipi possunt alijs diebus. Ità communiter Doctores Henriquez cap. 48. nu. 4. Couarruuias, Toletus, Auila, Syluester, & alij locis citatis. Ratio est quia in capite Alma mater nulla fit mentio Sacramentorū; cum ergo antea nō liceret recipere Sacramenta, neque licebit in his solemnitatibus.

17 Hinc fit nō esse licitum laicis communicare in die Paschatis, & alijs diebus, quibus concessum est Diuinis interesse; quamuis Suarez teneat oppositum d. 34. sect. 3. num. 29.

TERTIA PROPOSITIO.

18 ALiquæ personæ possunt admitti ad Diuina officia tempore interdicti localis generalis, & aliquæ non.

Primò enim amentes, & infantes carentes vsu rationis possunt admitti ad Diuina officia tempore interdicti localis generalis. Ratio est quia huiusmodi personæ defectu libertatis, & iudicij nondum sunt capaces præcepti, & obligationis, nec possunt moraliter interesse Diuinis officijs; cum non cognoscant quid agatur; consequenter non committitur peccatum admittendo illos ad Diuina officia; perindè enim est illos admittere, ac non admittere. Ità Henriquez cap. 42. num. 4. Suarez disp. 34. sec. 3. num. 34. Salas de legibus disp. 14. sec. 14. num. 128. Auila dub. 5. Contrà Rodriquez in Bulla §. 5. dubio 2, & alios apud Henriquez loco citato in comment. littera S. & cap. 49. num. 2. Hac de causa non videtur peccatum, admittere infantem ad claustrū Monialium, quamuis lata sit excommunicatio in

Tridentino sess.25.cap.5. contra ingredientes claustra monialium; vt benè ait Henriquez cap.43.num.3. in commentario Littera S. vbi citat Cordubam, & Nauar. Sayrus cap. 4. num. 22. & alij à nobis relati in tractatu de Legibus.

Secundò omnes Clerici non coniugati, etiam extranei tempore interdicti localis generalis possunt admitti ad Diuina officia, modò ipsi non sint excommunicati, vel interdicti, nec dederint causam culpabilem interdicto. Ità Nauarrus num.175. Auila dubio 4.concl.3. Toletus lib.1.cap.20 Sayrus lib. 5. cap. 5.num.35. Emanuel Sà num.18. Rodriquez loco cit.num.4. Ratio est quia Bonifacius VIII. in capite Alma mater tempore interdicti localis generalis concedit facultatem celebrandi Diuina officia; hęc autem celebrantur per Clericos; cum hoc sit illorum officiū, illique sint Ministri Diuini officij; ergo Clerici possunt admitti ad Diuina officia audienda, & celebranda. Immò citati Doctores extendunt hoc priuilegiū ad Religiosos vtriusque sexus etiam nouitios; quia religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Clericorum, vt colligitur ex Canone. Duo sunt 12. q. j.

Dixi Clerici nō coniugati; quia Clerici coniugati, qui non sunt addicti, & applicati alicui ministerio Sacro, reputantur tanquam sęculares; quamuis gestando tonsuram, & habitum gaudeant priuilegio Canonis, & fori, concurrentibus conditionibus requisitis à Tridentino sess.23.cap.6. de reformatione. Si verò Clerici coniugati adscripti sint alicui Ecclesię, possunt admitti ad Diuina Officia audienda, & celebranda. Ratio est quia licitum est Clericis tempore interdicti generalis interesse Diuinis Officijs, eo quod hoc illis competat ex officio, ipsique sint Ministri Altaris, & Ecclesiæ; ergo licitum est Clericis coniugatis, adscriptis alicui Ecclesiæ, interesse Diuinis Officijs. Videte Vgolinum tab.5.cap.8.§.5.num.5. Sayrum, cap.5.num. 34. Auilam loco citato, & Nauar.num.174.

Tertiò non possunt admitti excommunicati, & interdicti, vt patet ex moderatione capitis Alma mater; vbi conceditur facultas celebrandi Diuina Officia, exclusis excommunicatis, & interdictis.

Quartò laici non habentes priuilegium non possunt admitti ad Missas, vel ad Diuina Officia; quamuis seruetur moderatio Bonifacij VIII. idest quāuis claudantur ianuæ, &c. Ità Suarez sect. 5. num. 20. Couarruuias in capite Alma mater. §.4. Henriquez, cap. 46. num.3. Nauar.num.174. Auila dubio 4. & habetur capite Sicut. Ratio Glossæ est, quia quando aliquis locus interdictus est, eo ipso prohibitum est in eo loco audire Diuina Officia, nisi hoc per missum sit alicui ex priuilegio. Prætera in capite Alma mater dicitur claudendas esse ianuas; ergo ad aliquem effectum claudendę sunt, videlicet ne laici admittantur.

19 Rogabis primò, vtrum laici, quibus concessum est priuilegium assistendi Diuinis Officijs, obligentur diebus festis interesse sacro.

Respondeo cum Nauarro, cap. 21. num.3. Soto in 4.dist.13.q.2.art.1. Henriquez cap.48.num.5. Nugno in 3.par. quæst. 83. art. 6. versus finem vers. Respondetur tamen Toleto, & alijs quamplurimis Contra Auilam prima parte d.4. sect.2. dubio 6. Coninchum, num. 28. & alios, teneri interesse. Ratio est tum quia præceptum audiendi Sacrum in die festo obligat omnes legitimè non impeditos; ergo obligat etiam laicos habentes priuilegium audiendi Sacra; posito enim huiusmodi priuilegio, non dicuntur impediti. Tum quia si quis in vincula coniectus facultatem obtineret à Iudice audiendi Missam, teneretur, ea obtenta, Missam audire, eo quòd cesset impedimentum; ergo tenetur etiam in proposito casu.

20 Hinc patet à fortiori Clericos, & Religiosos teneri Missam audire diebus festis tempore interdicti localis generalis. Ratio est quia in cap. Alma ma-

mater concessum est illis officia celebrare, & Diuinis interesse; ergo tenentur Missam diebus festis audire, vt satisfaciant præcepto Ecclesiæ; nam per illam concessionem non eximuntur ab audiēda, vel celebranda Missa. Ita Henriquez loco citato, & alij.

21 Rogabis secundò, vtrū habens priuilegium persoluendi, vel audiendi Diuina Officia, possit simul cūm sua familia Diuinis interesse.

Respondeo affirmatiuè cum Nauar. num. 188. Soto dist. 22. q. 3. art. 1. post quartam conclusionem, Emanuele Sà verbo Interdictum, num. 21. Toleto, libro 1. cap. 20. Coninchо, num. 38. & Auila dubio 7., modò inter eos non adsit aliquis, qui dederit causam culpabilem interdicto, nec sit aliquis, qui se fingat ex familia, cum verè non sit. Ità colligitur ex cap. Sicut de priuilegijs in 6. Nomine familiæ veniunt serui, & alij, qui comitantur habentem priuilegiū, quamuis nō habitent domi secum, modo non sint assumpti in famulatum, & comitatum in fraudem interdicti. Immò aliqui recentiores nomine familiæ intelligunt vxorem, filium, neptes, seruos, & famulos in illius domo commorantes, vt patet à simili ex dictis de excommunicatione.

22 Hinc infertur primò, Sacerdotem posse secum adducere suum famulum tempore interdicti localis generalis, eoque vti in Sacrificio Missæ. Ità Toletus, Nauar. Auila, & alijs locis citatis. Immò si proprius famulus sit absens, vel ægrotus potest alium assumere iuxta Auilam, & alios; non enim illum assumit in fraudem interdicti.

23 Secundò, infertur famulos tempore interdicti posse tantum Diuinis Officijs interesse, quatenus ibi adsunt in comitatu sui Domini. Si verò Dominus sit domi, non possunt famuli Ecclesiam adire ad Diuina Officia audienda; eo quod non sit illis concessum interesse Diuinis, nisi quatenus comitātur habentem priuilegium.

PVNCTVM IV.

De tertio effectu interdicti, qui est priuatio Ecclesiasticæ Sepulturæ.

1 *An interdictum priuet Ecclesiastica sepultura.*
2 *An qui non est interdictus possit sepeliri in loco interdicto.*
3 *An excommunicati, possint admitti ad Diuina officia tempore interdicti.*
4 *An qui non est personaliter interdictus, possit sepeliri in loco non interdicto.*
5 *An qui non est interdictus, possit transferri ad locum non interdictum.*
6 *An habens priuilegium assistendi Diuinis Officijs possit sepeliri in loco sacro.*
7 *An prohibeatur sepultura Ecclesiastica ijs diebus, quibus licitum est celebrare Diuina Officia.*
8 *An sepultus tempore interdicti in loco non sacro, sublato interdicto exhumandus sit, & sepeliendus in loco sacro.*
9 *An infantes, & amentes possint sepeliri in loco sacro.*
10 *An peccet sepeliens interdictum interdicto personali generali.*
11 *An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit in ea sepeliri, & qua actione priuetur.*
12 *An interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit recipere Sacramenta in Ecclesia, dum Officia Diuina non celebrantur.*
13 *An Clerici sepeliri possint in loco sacro tempore interdicti.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Interdictum, tàm locale, quàm personale, generale, aut speciale simpliciter latum absque vlla restrictione priuat Ecclesiastica sepultura personas interdictas, & locum ipsum interdictū. Ità communiter DD. in Clementina 1. de sepulturis. Ratio est quia interdictū gene-

generaliter; & simpliciter latum generaliter intelligendum est, quo ad omnes effectus; sicut interdictum limitatum intelligitur solum de illa actione, quæ exprimitur, & de omni ea, quæ sine illa exerceri non potest; sed interdictum generaliter, & simpliciter latum inter cæteros effectus includit priuationem Ecclesiasticæ sepulturæ; ergo re vera priuat Ecclesiastica sepultura. Priuari Ecclesiastica sepultura est non posse sepeliri in loco ab Episcopo consecrato, vel in loco, vbi Diuina peraguntur, vel cum pompa funerali Ecclesiastica, vt videre est apud Sayrū lib.5.cap.7.num. 2. & patet ex supra dictis de excommunicatione cum Suarez, & alijs.

2 Hinc sequitur primò, tempore interdicti localis non posse laicos, quamuis non interdictos, sepeliri in loco sacro interdicto. Ita Syluester interdictū 5. quæsito 8. Sayrus lib.5.cap.8.num.4. Suarez d.35.sect. 5. Vgolinus tab.5.cap. 9. §. 3. Henriquez cap.44.num.4.

3 Secundò, sequitur à fortiori, non esse admittendos ad Ecclesiasticam sepulturam excommunicatos, & interdictos tempore interdicti localis generalis. Vtrùm verò sepeliens nominatim interdictum, vel tempore interdicti, in casibus non concessis afficiatur aliqua pœna, patet ex dictis disp. 1. quæst. 5. pun.5.num.10.

4 Tertiò, laicos, qui non sunt personaliter interdicti, nec dederunt causam culpabilem interdicto, posse tempore interdicti sepeliri in loco Sacro non interdicto. Ità Suarez disp.35.sec.3.num. 2. Coninchus num.55. Vgolinus tab.5. cap.9.§.4. Sayrus cap.7.num.10. & alij. Ratio est quia nullum extat impedimētum ex parte personæ, quę sepelitur, neque ex parte loci, quin possint sepeliri; ergo possunt sepeliri.

5 Quartò, laicos, qui non sunt personaliter interdicti, si decesserunt ex hac vita in loco interdicto, posse transferri ad alium locum non interdictum; nam interdictum locale non respicit personas absolutè, sed locum interdictum. Ità Suarez loco cit.num. 3. Henriquez loco citato, & alij.

6 Quæres primò, vtrùm laici, qui habent priuilegium assistendi Diuinis officijs, possint sepeliri in loco Sacro.

Respondeo posse; quamuis in priuilegio non exprimatur sepultura. Ità Auila par.4.disp.4.sect.3.dubio 4. Sayrus num.9. & 16. Nauar.num. 181. Coninchus dub.2.num.52. Contra Vgolinum tab.5.cap.9.§. 3. Ratio est tū quia in priuilegio duo considerari possunt, vnum principale, aliud accessorium; Principale est Diuinum Officium, accessorium est supultura; qui ergo tempore interdicti habet priuilegium principalis, idest Officij Diuini, videtur etiam habere priuilegium accessorij, idest sepulturæ. Tum quia, cui communicamus viuo, possumus etiam communicare mortuo.

7 Queres secundò, vtrùm tempore interdicti localis generalis licitum sit in loco interdicto sepelire laicos adultos in ijs festiuitatibus, in quibus supra dictum est posse publicè celebrari Diuina officia.

Respondeo, duplicem esse sententiā.

Prima est Paludani in 4.dist.18. pun. 8. art.2.concl.10. Auilæ dub. 3. Coninchi dub.2.num.55. Suarez disp. 38. sec. 5.num.13. Abbatis, & aliorum negantium; quia sepultura non est Diuinum Officium.

Secunda est Syluestri interdictum 5. quæsito 2. Soti loco cit. Sayri cap.8.nu. 11. Nauarri num. 181. Henriquez cap. 44. num.5. & cap.46. num.4. & aliorū affirmantium. Ratio est quia, cui communicamus viuo, possumus etiam communicare defuncto, cap. Sanè dist. 24. quæst. 2. sed possumus in illis festiuitatibus communicare viuo in Diuinis Officijs; ergo possumus etiam communicare mortuo in sepultura; possumus enim duo considerare in sepultura, quæ fit in ijs festiuitatibus, officium videlicet, vt principale; sepulturam vero, vt accessorium; si ergo possumus communicare in principali, possumus etiam in

in accessorio, hæc sententia mihi probatur, eo quod mitior sit, & benignior.

Hinc patet responsio ad contrariam rationem; censetur enim concessa sepultura, quatenus concessum est principale.

8 Quæres tertiò, vtrùm laicus tempore interdicti sepultus in loco non Sacro; sublato interdicto exhumandus sit, & sepeliendus in loco Sacro.

Respondeo affirmatiuè cum Vgolino tab.5.cap.9.§ 4. Henriquez cap.44. num.5. Sayro cap.8.num.21. Emanuele Sà verbo interdictum num. 25. Nauarro, Syluestro, Auila locis citatis; nam sublata censura cessat etiam illius effectus; laicus vero, qui non dedit causam culpabilem interdicto, nec est interdictus, sepultus illicitè in loco interdicto, durante interdicto, non est exhumandus, vt sepeliatur in loco non Sacro iuxta multos DD.

Sed mihi contrarium dicendum videtur; nam tempore interdicti afficitur effectu interdicti, qui est priuatio sepulturę Ecclesiasticæ; consequenter exhumandus est, vt careat Ecclesiastica sepultura. Ita sentire videtur Sayrus cap. 8. num. 21.

9 Quæres quartò, vtrum infantes, vel amentes possint sepeliri in loco Sacro.

Respondeo primò, tempore interdicti localis non posse; quia per interdictum locale locus fit incapax sepulturæ, cuiuscunque sit cadauer, siuè sit cadauer adulti, siuè infantis. Ità Sanchez lib.3. de Matrim.disp. 18. Nauar. num. 168. Sayrus cap.8.num.5. Vgolinus tab. 5. cap. 9. in principio, Henriquez cap. 42.num.3. & cap.49.num.2. Suarez loco citato.

Respondeo secundo, infantes, & amentes tempore interdicti generalis personalis non posse sepeliri in loco Sacro. Ità DD. citati; quamuis Suarez videatur oppositum sentire sect.3.num. 4. Ratio est tum quia videntur aliqua ratione pars Cōmunitatis. Tum quia, quamuis cæteri effectus interdicti respiciant personas capaces præcepti, & obligationis; consequenter non afficiāt infantes; nihilominus effectus particularis sepulturæ non respicit vsum rationis; sed respicit cadauer, quod cum sit eiusdem rationis, siuè sit adulti, siuè sit infantis, sequitur infantes tempore interdicti generalis personalis priuari Ecclesiastica sepultura, sicut priuantur adulti tempore interdicti localis generalis, & generalis personalis; quamuis sepeliens interdictum interdicto personali generali non videatur peccare, vt dicam quæsito 5.

Respondeo tertiò, infantes, & amentes tempore interdicti personalis specialis, posse sepeliri in loco nō interdicto. Ratio est quia ipsi non afficiuntur interdicto speciali, vt suppono, neque locus est interdictus; ergo nulla ratione dicendum est, ipsos priuari sepultura Ecclesiastica; nullum enim est impedimentum ex parte personæ, vel ex parte loci.

10 Quęres quintò, vtrum sepeliēs laicum interdictum interdicto personali generali peccet.

Respondeo non peccare. Ità Suarez sect. 5. Coninchus, num. 62. Emanuel Sà verbo Interdictum, num. 3. & alij. Ratio est quia interdictus interdicto generali non est vitandus, vt patet ex Extrauaganti Ad euitanda; ergo sepeliens illum in loco sacro non peccat, saltem ex vi censuræ.

Ex quo patet, sepelientem interdictum non incurrere excommunicationem latam in Clementina j. De sepulturis; nisi ille, qui sepelitur, sit specialiter, & nominatim interdictus, vt benè ait idem Suarez, num.6. & patet ex dictis de Censuris, & de excommunicatione.

11 Quæres sextò, vtrum interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit in ea sepeliri, & quanam actione priuetur.

Respondeo primò, non posse in Ecclesia, vel Cœmeterio sepeliri, vt habetur cap. Is, cui de sent. excōm. in 6. nisi fortè dederit signa Contritionis; tunc enim potest absolui, & sepeliri in loco sacro,

sacro, ex cap. citato. Ità Sayrus, cap.7. num. 20. & cap.9.num. 24. Auila disp. 4. sect.3.dubio 5. concl.5. Couarruuias par.2 §.1.num.3. Suarez loco citato sec. 4.& disp.38.sec. j. num.20.Emanuel Sà verbo Interdictum,num.19.

Respondeo secundò, interdictum ab ingressu Ecclesiæ priuari.

Primò, actione, seu exercitio Ordinis sacri in Ecclesia; consequenter non posse celebrare, & Sacramenta ministrare. Immò fieri irregularem,exercendo Ordines sacros in Ecclesia, vt patet ex cap.Is,cui citato. Ratio est quia violat interdictum per exercitium Ordinis sacri. Poterit tamen extra Ecclesiam celebrare, vt in aliquo tentorio, vel Oratorio, vt ait Suarez num.6. Emanuel Sà verbo Interdictum, num.19. Nauar. num.170. Auila d.5.cap.5. Couarruuias loco citato, Coninchus dub.2. num.57. Sayrus,cap.8.num.21.& alij. Ratio est quia est interdictus ab ingressu Ecclesiæ; non verò ab ingressu cuiuslibet loci,vt patet ex cap. Is cui citato, & versamur in materia odiosa, quæ non est extendenda. Hac de causa putat Suarez sect.4. interdictum ab ingressu Ecclesiæ non censeri interdictum ab ingressu Cœmeterij; consequenter non prohiberi, quo minus possit ibi celebrare; eo quòd Cœmeterium in rigore non veniat nomine Ecclesiæ.

Secundò, huiusmodi interdictum nō posse formaliter audire Diuina Officia, vt patet ex cap. Is cui, & audiendo mortaliter peccare; eo ꝙ faciat contra prohibitionem in re graui; quamuis non fiat irregularis, ex Couarruuia loco cit. & alijs communiter;nam audiendo Diuina non violat censuram per exercitiū ordinis; vt patebit ex dicendis de irregularitate.

Dixi formaliter, quia si tempore Diuinorum Officiorum transiens per Ecclesiam alio fine aliquid incidenter audiat,non peccat mortaliter, vt benè ait Nauar. Henriquez, & Auila locis citatis; quia non dicitur formaliter audire, vel interesse Diuinis Officijs; sicut neque peccat, si tempore, quo non celebrantur Diuina Officia, ingrediatur Ecclesiam, ibique priuatim oret, vt benè ait Suarez disp. 34. num. 36. Coninchus num. 59. Nauar. Auila, Couarruuias, & alij locis citatis, Contra Syluestrum verbo interdictum 5. quæsito 6. tunc enim non dicitur audire Diuina Officia, vel illis interesse. Secus dicendum est, si huiusmodi interdictus existens extra Ecclesiā audiat Missam, vel Diuina Officia, quæ in Ecclesia celebrantur; nam hic dicitur formaliter sensu, & animo esse in Ecclesia; quamuis non sit in Ecclesia materialiter, quo ad corpus, vt ait Suarez d. 35. sect. 4. num. 7.

12 Rogabis vtrùm interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit recipere Sacramenta in Ecclesia, quando non celebrantur Diuina Officia.

Respondeo posse. Ità Sayrus de suspensione cap.7. à num.11. Auila dubio 5. Henriquez cap.3.num.2.& alij Contra Syluestrum verbo Suspensio quæsito 5. Suarez disp.35.sect.4. num. 5. Coninchum disp.17.dub.2.num.59. Angelum eodem verbo num.4. & alios. Ratio est quia interdictus ab ingressu Ecclesiæ non est priuatus vsu Sacramentorum; sed vsu Diuinorum Officiorū, & sepulturæ.

Addo cum Auila, & alijs locis citatis huiusmodi interdictum posse in Ecclesia exercere actus iurisdictionis in foro exteriori; vt excommunicare,& c. quamuis non possit absoluere Sacramentaliter; Sacramentalis enim absolutio est actus ordinis, cuius functio prohibita est huiusmodi interdicto in Ecclesia.

Quæ dicta sunt de interdicto ab ingressu Ecclesiæ, eadem dicenda sunt de suspensione ab Ecclesiæ ingressu. Videte Sayrum loco citato.

13 Quæres septimò, vtrùm Clerici possint tempore interdicti sepeliri in loco Sacro.

Respondeo Clericos interdictos, qui seruarunt interdictum, nec illius causam

ma culpabile m dederunt posse tempore interdicti localis generalis, vel etiam specialis sepeliri in loco, etiam specialiter interdicto, idest in Ecclesia, vel Cœmeterio Sacro, modò hoc fiat sine solemnitate, & sine sono Campanarū, vt patet ex cap. Quod in te De penitentijs, & remissionibus. Ità Nauar. num. 176. Vgolin. cap. 9.§.2. Henriquez lib. 13.cap.44. Suarez disp. 35. sec. 1. Sotus in 4.dist.22.quęst.3. art. 1. Syluester interdictum 5. quæsito 8. Coninchus nu. 52. Sayrus cap. 8. num. 6. & 13. Auila par.5.disp.4.sec.3.dubio 2.concl.3. Immò post caput Alma mater possunt sepeliri cum Diuino Officio, & Missa, iuxta moderationem illius capitis; nàm tempore interdicti localis generalis cōcessum est celebrare Diuina officia submissa voce, ianuis clausis, &c. Ità Sayrus num. 6. Auila dubio 3. Notabili 3. Henriquez cap.44.& alij. Nomine Clericorum intelliguntur non solum Clerici initiati aliquo ordine, vel tonsura, sed etiam religiosi, & moniales, etiam nouitij; nam Religiosi in fauorabilibus veniunt nomine Clericorum; exceptis Clericis coniugatis, qui non gaudent priuilegijs Clericorum secluso priuilegio Canonis, & fori, vt supra dictum est; nisi fortè deputati sint alicui Ecclesię, vel hoc illis concessum sit per consuetudinē, vt supra dictū est. Ità Nauar. Auila, Sayrus, Henriquez locis cit.

PVNCTVM V.

Vtrū interdictus priuetur vsu iurisdictionis exterioris.

1 *An interdictus priuetur iurisdictione exteriori.*

2 *An interdictus possit excommunicare, absoluere, &c.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INterdictus non priuatur exercitio iurisdictionis exterioris. Ità Nauar. num.176. Auila d.4.sect.1.dubio 2. Henriquez cap. 43. Vgolin. tab. 5. cap. 3.§.2. Sayrus cap. 6. Syluest. interdictū 5. quęsito 5. & alij apud Henriquez cap. 43.num.4. Ratio est quia effectus interdicti sunt tantummodo tres, videlicet priuatio aliquorum Sacramentorum, Diuinorum Officiorum, & sacræ sepulturæ; actus autem iurisdictionis exterioris ad nullum istorum effectuū reducitur:

2 Ex quo sequitur interdictum etiam nominatim denunciatum posse excommunicare, absoluere, &c. vt benè ait Suarez disp. 40. sect. 2. num. 46. & alij DD. citati.

Hinc potiori ratione infertur, eum, qui non est interdictus, posse tempore interdicti excommunicare, & absoluere ab excōmunicatione, etiam cum solemnitate; quia absolutio ab excommunicatione est quid præuium absolutioni Sacramentali; cum ergo absolutio sacramentalis sit concessa, concessum etiam est, vt impendatur absolutio excommunicationis, etiam cum Stola, & Orationibus consuetis, modò seruetur moderatio Bonifacij in cap. Alma mater supra recensita; quamuis Vgolinus, Henriquez, & Sayrus locis citatis aliter sentiant in hac vltima parte.

Vtrùm verò interdictus personaliter interdicto generali, vel speciali, possit absoluere Sacramentaliter, patet ex dictis puncto secundo.

PVNCTVM VI.

De peccatis, & pœnis violantium interdictum.

1 *An laici peccent violando interdictum.*

2 *An laici violantes interdictum incurrant aliquam pœnam.*

3 *An Clerici violantes interdictum peccent.*

4 *Quam pœnam incurrant Clerici violantes interdictum.*

5 *An Subdiaconus solemniter canens Epistolam tempore interdicti, fiat irregularis.*

6 An

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrùm laici peccent, & incurrant aliquam pœnam violando interdictum. Secundò vtrũ Clerici peccent, & aliqua pœna afficiãtur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAici violantes interdictum locale generale, vel speciale mortaliter peccant ex suo genere. Itã Suarez disp. 34. sect. 5. num. 4. Coninchus disp. 17. dub. 3. num. 64. & 67. Innocentius in capite Tanta de excessibus Prælatorum, Hostiensis, & alij apud Syluestrũ interdictum 6 quæsito 7. & apud Sayrũ lib. 5. cap. 14. num. 5. Ratio est quia faciunt contra prohibitionem censuræ in materia graui; quamuis Caietanus verbo interdictum in principio. Valent. tomo 4. disp. 7. quæst. 18. pun. 2. ad finẽ, Nauarrus num. 187. & Syluester loco citato existiment peccare tantummodo venialiter secluso contemptu violẽtia, scandalo, aut aliqua circunstantia extrinseca mortali exceptis quibusdam casibus, qui videri possunt apud ipsum Nauarrum loco citato, Sayrum cap. 14. num. 2. Auilam dubio 2.

Dixi violantes interdictum locale; quia certum est violantes interdictum personale, peccare mortaliter ex suo genere. Itã Nauar. loco citato Sayrus nu. 3. Suarez num. 2. Auila, & alij locis citatis. Ratio est tum quia excommunicatus violans excommunicationem, audiendo Diuina Officia, mortaliter peccat ex suo genere; ergo etiam interdictus peccat mortaliter, violando interdictum; cùm tàm interdictum, quàm excommunicatio priuet Diuinis Officijs. Tùm quia faciunt contra prohibitionem in re graui, vtpote pertinente ad Sacramenta, & ad Diuina Officia; ergo peccant mortaliter; nisi fortè excusentur ratione paruitatis materię, vel ignorantię, vel vrgentis necessitatis.

2 Quæres vtrùm laici violantes interdictum incurrant aliquam pœnam.

Respondeo laicos nullam pœnã pręcisè ob violationem interdicti incurrere; quia nulla est in iure expressa; præterquam in Clementina secunda de sententia excommunicationis, vbi ligantur excommunicatione laici cogentes aliquem celebrare Diuina Officia in loco interdicto, aut vocantes alios interdictos, vt intersint Diuinis Officijs, quæ celebrantur in loco interdicto, aut prohibentes, ne interdicti exeant, postquam fuerint à celebrantibus admoniti exire; sicut etiam excommunicantur

ipsi

ipsi interdicti, qui recusant exire post huiusmodi admonitionem. Ità Nauar. cap.27.num. 104. Sayrus lib. 5. cap. 14. num.14. Coninchus loco citato dub.4. num. 73. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Clerici tàm sęculares quàm regulares, violantes interdictum, tàm locale, quàm personale, tàm generale, quàm speciale peccant mortaliter ex suo genere. Ratio est quia faciunt contrà præceptum in re graui.

4 Quæres, quam pœnam incurrant Clerici violantes interdictum.

Respondeo Clericos violantes interdictum per exercitium alicuius ordinis Sacri incurrere irregularitatem, vt colligitur ex capite Is, cui de sent. excõm. in 6. Præter irregularitatem incurrunt etiam suspensionem ab officio, consequenter à iurisdictione violando interdictum locale, vt communiter colligũt Doctores ex capite Tanta de excessibus Prelatorum. Ità Sotus dist.22.q.3.art. 2.concl 5. Syluester interdictum 6.quęsito 3. Caietanus verbo Interdicti violatio. Auila disp.5.dub 4.concl.2.Sayrus cap.14.num.12. Suarez disp.34 sec. 4.num.6.Vgolin.tab.5.cap.15.§.1.Henriquez cap.43.num.3. Coninchus disp. 17. dubio 4.

Dixi in Propositione Clerici sęculares, vel regulares, quia tàm Clerici sęculares, quàm regulares subijciuntur ijsdem pœnis. Immò Religiosis non seruantibus cessationem, vel interdictum locale generale, quando seruatur ab Ecclesia Cathedrali, seu matrice oppidi, seu Parochiali, imposita est ipso facto excommunicatio, etiamsi re ipsa interdictum sit nullum, Clement. j. de sent. excõm. Ità Nauar. num. 146. Syluest. excommunic. 9. Auila dub.3. Sayrus loco cit.num.13. Vgolinus loco cit. Suarez sect.4.num.14.Emanuel Sà verbo interdictum num.13.

Dixi per exercitium Ordinis sacri; tùm quia violatio interdicti per exercitium minoris ordinis nõ videtur hoc tempore sufficiens ad peccatum mortale; nam vsu receptum est, vt ea,quę pertinent ad minores Ordines, fiant etiam à laicis. Tùm quia hæc non censetur materia grauis, & sufficiens ad peccatum mortale, & ad irregularitatem, quæ ob peccatum mortale incurritur. Ità Suarez disp. 34. sect. 4 num. 10. Auila par.5.disp.5.dubio 2. notabili 1. & alij recentiores communiter.

5 Ex dictis sequitur primò, Subdiaconum canentem solemniter Epistolã tempore interdicti in loco sacro; fieri irregularem.Ita communiter DD.apud Sayrum num. 20. & apud Vgolinum loco citato.

6 Secundò, Sacerdotem fieri irregularem celebrando in loco interdicto, aut ministrando Sacramenta, quæ tempore interdicti non permittuntur;etiãsi ministret in ijs festiuitatibus, in quibus licita sunt Diuina Officia; quamuis enim ijs diebus permissa sint Officia; nihilominus non sunt permissa Sacramenta, vt supra dictum est. Item fit irregularis aspergendo Populum in pricipio Missę,cũ versiculo Asperges, aut benedicendo Calices, Paramenta, vel candelas in die Purificationis, aut Oliuas in die Palmarum. Ità Syluest. interdictum 5. quæsito 4. Sayrus num. 26. & alij.

Addo cum Sayro incurrere irregularitatem, si celebret Diuina Officia ex Officio, tanquam hebdomadarius, vt inchoando, vel perficiendo Diuinum Officium;nam hoc est proprium Sacerdotis. Secus si hoc faciat non tanquam hebdomadarius; sed tanquam laicus, quamuis ea recitet in choro, vel si materia sit ità parua, vt iudicio prudentis non sufficiat ad peccatum mortale, vt benè ait Suarez sect. 4. num. 15. & patebir ex dicendis de irregularitate.

7 Tertiò, Episcopum celebrantem in loco à se interdicto, incurrere irregularitatem, nisi auferat interdictum, antequam celebret. Ratio est quia Episcopus non potest auferre effectus interdi-

cti

cti positos à iure communi; vnus autem ex effectibus interdicti est, vt violās interdictum per exercitium Ordinis incurrat irregularitatem. Ità Vgolinus, Sayrus locis cit. & alij communiter.

8 Quartò, Clericum violantem interdictum per aliquam actionem non spectantem ad Ordinem, vel ad suum officium, non incurrere irregularitatem, dum illam actionem facit, vt laicus. Vndè Clericus sepeliens in loco interdicto sine Diuinis officijs, non fit irregularis; quia non violat interdictum per exercitium Ordinis sacri. Secus si sepeliat cum Officijs Diuinis, & Missa.

9 Quintò, non incurri irregularitatem ab eo Sacerdote, qui tempore interdicti pulsat campanas ad conuocandum Populum ad Missam; sed postea re ipsa Missam non celebrat; hic enim non violat interdictum per exercitium Ordinis sacri; quamuis illud violet per sonum Campanarū, & mortaliter peccet, vt ait Suarez num. 15. & alij apud Henriquez cap.46.num.1. Littera D.

Addo, huiusmodi Sacerdotem non incurrere irregularitatem, quando pulsauit Campanas ad Missam; sed postea ianuis clausis Missam celebrauit nullo alio præsente. Ratio est tum quia pulsatio campanarum non est actus Ordinis. Tum quia licitum est Missam celebrare tempore interdicti localis generalis ianuis clausis.

Addunt aliqui recentiores, contra Sayrum num. 30. & alios, non incurri irregularitatem ab eo, qui celebrat ianuis apertis; modò nullus ingrediatur.

Sed contrarium mihi probabilius videtur cum Sayro; quia celebrans ianuis apertis violat interdictum cum exercitio Ordinis; ordo enim exercetur celebrando; irregularitas autem incurritur violando interdictum per exercitium Ordinis sacri. Verùm in dictis casibus cauendum est, ne confundatur Doctrina interdicti localis generalis cum interdicto speciali; interdictum enim speciale loci violatur celebrando in loco interdicto, etiam ianuis clausis, & absque Campanarum sono: Interdictum verò locale generale non violatur celebrādo ianuis clausis, vt supra dictū est.

10 Sextò, audientem Missas, Diuina Officia, vel eorum partem notabilem in loco interdicto, grauiter peccare; sed non incurrere irregularitatem; quia auditio non est actio Ordinis sacri, nisi fortè audiens sit Prælatus, qui suam auctoritatem interponat in Missæ celebratione; Nam Prælatus Ecclesiasticus præcipiens Sacerdoti tempore interdicti coram se celebrari, vel assistens celebrationi, incurrit irregularitatē, iuxta Nauarrum num.244. Syluest. verbo Irregularitas quęsito 13. Sayrum, cap.14. num.27. & alios ex cap. Illud de Clerico excommunicato. Verum ille textus loquitur solum de Clerico excommunicato, qui se ingerit celebrationi; vt benè ait Auila; qui addit laicum excōicatum, suspensum, vel interdictum, non fieri irregularem præcipiendo coram se celebrari; nam irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa. Ità Auila parte 7. disp. 9. sect. 2. dubio 6. Syluester verbo Irregularitas quęsito 13. & alij.

Vtrum verò cogens aliquem celebrare tempore interdicti, incurrat excommunicationem, supra dictum est.

11 Septimò, eum, qui non est irretitus aliqua censura, non incurrere irregularitatem, faciendo, vt alter irretitus censura interdicti, vel excommunicationis, vel suspensionis celebret coram se. Ità Auila loco citato, & alij Contra Nauarrum cap.27.num.244. Vgolinum tab.2.cap.14.§.1.num.11. & Couarruuiā cap. Alma mater parte j. §. 6. num.9. Ratio est tum quia non dicitur propriè violare censurā per exercitiū Ordinis sacri, sed est causa, cur alter celebret. Tum quia hoc non est in iure expressū.

Neque obstat caput Illud est de Clerico excommunicato, vel deposito, q pro Nauarro affertur; nam ibi sermo est tantum de Clerico excommunicato, qui se ingerit celebrationi, vt patet ex ipso textu, versus finem.

12 Octa-

12 Octauò sequitur, eum, cui est vetitus Ecclesiæ ingressus per interdictum, vel suspensionem, incurrere irregularitatem celebrando in Ecclesia; violat enim censuram per exercitium Ordinis sacri: secus si celebret extra Ecclesiam, vt in Oratorio priuato. Si verò non solum sit interdictus, vel suspensus ab ingressu Ecclesiæ; sed etiam suspensus à Diuinis, incurrit irregularitatem faciendo Diuina in quocumque loco. Ità Nauar. num. 170. Syluester interdictum sexto quæsito 2. Sayrus nu. 35. Auila septima parte disp. 9. sectione 2. dubio 4. & patet ex sæpius allata ratione.

13 Nonò, celebrantem in Altari interdicto incurrere irregularitatem; nam violat interdictum per exercitium Ordinis sacri.

14 Decimò, celebrantem in Ecclesia interdicta fieri irregularem, modò Ecclesia illa sit denũciata interdicta; alioquin non dicitur vitanda post Extrauagantem Ad euitanda. Ità Suarez disp. 34. sect. 4 num. 14. & alij communiter.

15 Rogabis primò, vtrùm celebrans coram interdicto incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Nauarr. cap. 25. num. 94. Vgolino tab. j. cap. 14. num. 25 §. 1. Auila loco citato dubio 7. Sayro, & alijs; quia huiusmodi irregularitas non extat in iure. Hæc ratio idem probat de celebrante coram suspenso, vel excommunicato, etiam non tolerato; quamuis Sacerdos excommunicatus incurrat irregularitatem faciendo, vt alter coram se celebret, vt patet ex dictis de excommunicatione.

16 Rogabis secundò, vtrùm Clericus communicans cum interdicto peccet, & incurrat aliquam pœnam.

Respondeo Clericum communicantem cum nominatim interdictis in ijs rebus, à quibus sunt interdicti, mortaliter peccare, vt si coram illis celebret, vel illos ad Diuina Officia admittat, vel ad sepulturam, vel ad Sacramenta. Immò si Clericus, quamuis exemptus ab ordinaria iurisdictione, celebret coram illis, aut admittat excõmunicatos publicos, vel interdictos ad Diuina Officia, seù Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam, interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfaciat ad arbitriũ illius, qui tulit interdictum, cap. Episcoporum de Priuilegijs in sexto. Ità Syluester interdictum 6. quæst. 2. Tabiena eodem verbo, Nauar. cap. 25. num. 94. Sayrus cap. 14. num. 11. Vgolinus loco citato Auila disp. 5. dubio 4. concl. 4. Suarez d. 37. Emanuel Sà verbo Interdictum, Coninchus de interdicto disp. 17. dubio 4. num. 72. & alij.

Addit Auila, hanc doctrinam non tantum intelligi de Clericis celebrantibus; verùm etiam de Clericis, qui cum habeant regimen Ecclesiæ, permittunt huiusmodi interdictos audire Diuina Officia; non verò intelligi de illis Clericis, qui more laicorum audiunt Diuina Officia, nec habent regimen Ecclesiæ; nam laici non tenentur exire, inquit Emanuel Sà, quando Sacerdos scienter admittit interdictum, nec tenentur, inquit Auila dubio 5. vitare interdictos, exceptis duobus casibus allatis ab ipso in simili casu de suspensione, quos supra retulimus de suspensione, Puncto tertio, Propositione tertia, & excepta sepultura; nam præsumens sepelire nominatim interdictum in loco sacro incurrit excommunicationem Episcopo reseruatam, Clementina prima de sepulturis. Alij verò, vt Sayrus, probabilius censent laicum teneri in Diuinis vitare interdictum. Videte Sayrum cap. 12. num. 23.

17 Hinc sequitur primò, communicantem cum interdicto in rebus humanis non peccare; non enim tenemur vitare interdictos in ijs rebus, in quibus non sunt interdicti; cum interdictum prohibeat tantum Officia Diuina, Sacramenta, & sepulturam. Ità Henriquez libro 13. cap. 5. numero quinto, & alij.

18 Secundò, communicantem cum interdicto non denunciato nominatim non peccare, vt patet ex Concilio Cõstantiensi, & à simili ex dictis de participante cum excommunicato tolerato. Ità Rodriquez cap. 116. num. 12. Henriquez cap. 46. num. 2. & 4. & alij communiter.

19 Si quæras, quinam dicantur nominatim interdicti denunciati.

Respondetur illos dici, qui exprimuntur nomine proprio, vel nomine Officij, vel alio signo, manifestante talem personam in particulari.

20 Ex quo sequitur primò, inquiunt aliqui DD. quando fertur personale interdictum contra aliquod Collegium, vel Communitatem, singulos illius Collegij, vel Communitatis non videri nominatim denunciatos interdictos. Tùm quia per nomen Communitatis non sufficienter exprimuntur omnes Ciues nominatim, & in particulari. Tùm quia versamur in materia odiosa vt ait Nauarrus num. 187. Emanuel Sà verbo Interdictum num. 3. & alij.

Sed contrarium videtur probabilius, vt ait Sayrus lib. quinto, cap. 12. num. 23. Suarez disp. 37. sect. 2. num. 3. Auila loco citato, Coninchus disp. 17. dub. 2. num. 62. & alij apud Henriquez cap. 43. num. 7. Ratio est tùm quia singuli sufficienter censentur denunciati per nomen Communitatis, quæ nihil aliud est, quam singuli homines. Tùm quia ferè impossibile est interdicendo Communitatem nominare singulos. Tùm quia in interdicto locali generali non est necessaria expressa, & particularis denunciatio singularum Ecclesiarum, ergo neque in interdicto personali.

21 Secundò, illos non esse vitandos, qui hoc modo generaliter denunciantur interdicti; Qui furati sunt res Ecclesiæ, sint interdicti. Ità Sayrus, & Auila locis citatis.

PVNCTVM VII.

De casibus, in quibus incurritur Interdictum.

1 *In quibus casibus incurratur interdictum locale.*
2 *Quandonam incurratur interdictum personale generale.*
3 *Quandonam incurratur interdictum personale speciale.*

PRius enumerabo casus, in quibus incurritur interdictum locale. Postea casus, in quibus personale generale. Denique in quibus contrahitur personale speciale.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INterdictum locale incurritur. Primò, quando Dominus Regni, vel alterius loci impedit, ne Legatus, vel Nuncius Summi Pontificis suo fungatur officio; in quo casu loca ipsius impedientis subiacent interdicto, Extrauaganti super Gentes de Consuetudine. Ità Henriquez cap. 43. num. 5. & alij communiter.

Secundò, quando Dominus alicuius Territorij percutit iniuriosè Episcopum, aut capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat consilium; tunc enim illius Territorium subiacet interdicto vsque ad condignam satisfactionẽ Clementina prima de pœnis. De qua re videndus est Suarez disp. 37. Sayrus, cap. 12. & Vgolinus loco citato. Similiter illa Ciuitas remanet priuata Pontificali, & dignitate, vt in eodem Textu habetur. Eidem interdicto subiacet Ciuitas, vel alius locus detinens aliquem Episcopum inuitum, vel prædicta fieri mandans. Idem dic de Ciuitate, quę insequitur Cardinales, vel insecutoribus consilium, vel fauorem præbet, vel non punit intra mensem huiusmodi insecutores, si punire potest, cap. Fœlicis De pęnis in 6. Excipitur ab hoc interdicto Ciuitas Romæ, vt constat ex

eodem cap. Fœlicis de pœnis in sexto. Eodem interdicto ligatur vsque ad restitutionem, & condignam satisfactionem vniuersitas, Ciuitas, Collegium, vel locus, qui exigit per se, vel per alium ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis guidagia, pedagia, vel alia de rebus suis, quas asportant, vel important non causa negotiationis, cap. Quāquam de Censibus, lib. 6. Eodem interdicti vinculo, quo ad sepulturā, tenetur Ecclesia, in qua sciēter sepelitur hæreticus, cap. Quicunque de hæreticis in 6.

Tertiò, quando Clerici Regulares, vel sæculares inducunt aliquem ad vouendum, vel promittendum, vt in eorum Ecclesia eligat sepulturam, vel semel electam non immutet. *Si deinde in eorum Ecclesia, vel Cœmeterio præsumpserint hūc sepelire, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria sunt ipso facto interdicta, nisi intra decem dies Ecclesiæ, in qua ille de iure sepeliendus erat, restituant omnia, quæ acceperunt occasione sepulturæ; etiamsi non petantur; Et præterea ipsum cadauer, si petatur*, cap. 1. de sepulturis in 6. Et hoc interdictum perseuerat, donec fiat completa restitutio dictorū omnium. Itā Suarez loco citato, num. 27. & alij cōiter.

Hic tamen aduertendum est primò, hanc constitutionem latam esse in fauorem Parochorum; consequenter non militare in Parochis inducentibus aliquem ad eligēdum sepulturam; possunt enim cedere iuri suo.

Secundò, hanc constitutionē non militare, quando aliquis inducit aliū sine obligatione ad eligendam sepulturam, vel mutandam, vt ait Paludanus apud Sayrum lib. 5. cap. 12. num. 9. Ratio est quia in textu imponitur interdictū ob promissionem extortam, quæ inducit obligationem.

Circa hos casus, quibus incurritur interdictum locale obseruat Suarez 3. in fine, Coninchus disp. 17. dub. 5. in fine, non esse obligationem seruandi huiusmodi interdictum ante denunciationē, vt patet ex dictis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Interdictum personale generale incurritur primò, quando Vniuersitas concedit repræsalias, vel pignorationes contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, & quando ijs concessis ab alijs non reuocat concessionem intra mensem; tunc enim prædicta vniuersitas incidit in interdictū, cap. vnico de iniurijs in 6.

Secundò, quando Vniuersitates, vel Capitula, vel Collegia appellant à sententijs Summi Pontificis ad futurum Concilium generale. Eidem interdicto subiacent præbentes consilium, & fauorem, vt patet ex Bulla Cœnæ num. 2.

Tertiò, quando capitulum sede vacante intra annum à die vacationis concedit literas dimissorias alicui non arctato ratione beneficij, vt videre est in Tridentino sess. 7. cap. 8. Videre Henriquez cap. 43. num. 5. Sayrum loco cit. Et Coninchum disp. 17. dub. 5.

Vtrùm verò interdictum capituli appellandum sit personale generale, vel speciale, dictum est in principio præsentis disputationis.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Interdictum personale speciale ab ingressu Ecclesiæ incurritur primò, quando quis recipit Abbatiam, vel aliā dignitatem de manu laici, cap. Si quis deinceps 16. q. 7. Itā Suarez loco citato, num. 9. & alij communiter.

Secundò, in idem interdictum vsque ad factam restitutionem incidunt Prælati, qui sibi aliquid vsurpant ex redditibus dignitatis vacantis, aut Ecclesiarum sibi subditarum, cap. Præsenti de officio ordinarij in 6.

Tertiò, quādo Sacerdos admittit interdictum ad Diuina Officia, vt supra dictum est.

Quartò, quando quis inferior Episcopo fert censuram sine scriptura, vel sine competente monitione, vel absque expressione causæ, incurrit suspensionē

à Diuinis Officijs,& ab ingressu Ecclesiæ, capite 1. De sent. excõmun. in 6.

Quinto, quando Episcopus in visitatione aliquid, quod sibi non debetur, accipit, nisi intra duos menses duplum restituat ex capite 2. De censibus in 6. & ex Tridentino sess.24.cap.3.

PVNCTVM VLT.

De relaxatione ab Interdicto.

1 *Quandonam cesset interdictum latum ad tempus, aut sub conditione.*

2 *An interdictum locale cesset destructione ædificiorum loci interdicti.*

3 *An destructa Ecclesia interdicta possint in eius solo corpora sepeliri.*

4 *An interdictum possit auferri, vel suspendi ab eo, qui illud tulit.*

5 *An Episcopus possit absoluere ab interdicto.*

6 *An Parochus, vel alius Confessarius possit absoluere ab interdicto.*

7 *An interdictum adnexum excommunicationi reseruatæ sit reseruatum.*

8 *An interdictum censeatur sublatum, quando non seruatur ab eo, qui illud tulit.*

9 *An absolutio interdicti dari possit ad cautelam.*

10 *An Papa, vel Episcopus possint auferre interdictum per solam voluntatem.*

De absolutione, seu relaxatione interdicti personalis videnda sunt supra dicta de censuris in communi. Quare hic breuiter solum quæram primo, quandonam cesset interdictum latum ad tempus, vel sub conditione. Secundò, vtrum ab Episcopo possit auferri, vel ab eo, qui tulit interdictum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Interdictum latum ad tempus, vel sub conditione elapso tempore, vel adimpleta conditione cessat. Hæc Propositio patet. Tum ex capite dilecti filij. Tum quia non ligat vltra intentionem conditoris. Tum quia censura non amplius operatur, quam per verba exprimatur. Ità Sayrus cap.15. num.2. Auila par. 5. disp. 6. dub.1. Coninchus disp.17.dub.6.num.76. Suarez d.38.sec. j. quamuis ipse Suarez ex parte dissentiat, Emanuel Sà verbo Interdictum, nu.2. Reginaldus lib.32. tract.3. nu.53.

Dixi latum ad tempus, vel sub conditione, quia interdictum latum absolutè non cessat per solum temporis lapsum; sed auferendum est per absolutionem impensam ab eo, qui illud tulit, vel ab eius superiore, vel ab alio habente facultatem delegatam, vt patet ex supra dictis de censuris.

An verò interdictũ locale cesset per alienationem loci, aut personale per mutationem loci, patet ex supra dictis.

2 Grauior difficultas est, vtrum locale cesset destructione ædificiorum loci interdicti.

Ad quam breuiter respondetur negatiuè, cum Suarez d.38. sect. j. num.13. Ratio est quia non solum censentur interdicta ædificia; sed etiã ipsum solum tanquam ipsorum basis, & fundamentum.

3 Ex quo sequitur destructa Ecclesia interdicta, non posse in eius solo corpora sepeliri.

An verò interdictum generale latum in Communitatem cesset, si Communitas dissoluatur: Patet ex supra dictis, cessare respectu innocentum: Respectu verò eorum, qui causam culpabilem interdicto dederunt nõ cessat, quia hoc est interdictum particulare; ita Coninchus loco cit. num.78.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Interdictum potest auferri, vel suspendi ab eo, qui tulit interdictum, in totum, aut quo ad aliquos effectus. Hæc Propositio manifestè constat ex supra dictis de cẽsuris, & ita docet Auila par.5.disp.6. dub. 4. Syluester verbo Interdictum 3. quæsito 8. Coninchus loco citato.

TER-

TERTIA PROPOSITIO.

5 Episcopus potest absoluere ab interdicto locali posito à iure. Hęc Propositio patet, tum ex cap. Nuper de sententia excõicationis. Tum quia Episcopus potest dispensare in ijs, quæ non sunt reseruata; interdictum autem locale iuris nõ est reseruatum. Ita Auila parte quinta, disp. 4. dubio 1. concl. 8. & dubio 4. cap. 3. Coninchus loco citato, num. 76. & alij, qui addunt posse huiusmodi interdictum ab Episcopo suspendi ad tempus; sicut enim potest simpliciter relaxari, ità etiam ad tempus suspendi.

Dixi ab interdicto locali; quia ab interdicto personali non potest Episcopus absoluere; nisi fortè interdictum personale sit occultum; tunc enim potest absoluere virtute priuilegij concessi in Tridentino sess. 24. cap. 6.

Dixi posito à iure, quia ab interdicto lato à Papa, tanquam ab homine, non videtur Episcopus posse absoluere. Ratio est tum quia sicut non potest cõcedere facultatem alicui celebrandi in loco à Papa interdicto, quandiu manet interdictus; ità neque videtur posse auferre interdictum latum à Papa tanquã ab homine. Tum quia inferior non habet iurisdictionem in superiorem; Papa autem est superior, & Episcopus inferior.

6 Quæres primò, vtrum Parochus, vel alius Confessarius possit absoluere ab interdicto locali, vel personali non reseruato.

Respondeo primò, Parochum non posse absoluere ab interdicto locali, quia, cum locus non sit materia fori pœnitentiæ, non pertinet ad confessarium auferre illius interdictum; sed ad Episcopum habentem iurisdictionem in foro externo.

Respondeo secundò, Parochum non posse absoluere ab interdicto personali generali. Tum quia communitas interdicta, vt communitas, non pertinet ad forum Pœnitentiæ, in quo iudicatur solum de eo particulari, quod quis sua sponte illi subijcit. Tum quia sequeretur posse communitatem esse interdictam, & personas particulares non esse interdictas; non enim essent interdictæ personæ particulares, quatenus singillatim absoluerentur; communitas verò esset interdicta ex suppositione. Ità Suarez sect. 2. num. 6. Reginaldus, num. 56. & alij.

Respondeo tertiò, Parochum posse iure communi absoluere ab interdicto personali particulari non reseruato. Ratio est tum quia potest ab alijs censuris; ergo etiam ab interdicto. Tum quia nullum inde sequitur inconueniens. Tum quia sic colligitur ex cap. Nuper de sententia excommunicationis. Ità Suarez loco citato post numerum 6. Coninchus loco citato, num. 77. & alij communiter in dicto cap. Nuper.

7 Quæres secundò, vtrum interdictũ adnexum excommunicationi reseruatę sit reseruatum.

Respondeo solam excommunicationem esse reseruatam ex Toleto, lib. 1. cap. 55. Sayro, num. 17. & alijs communiter. Ratio est quia versamur in materia odiosa, quæ non est amplianda.

8 Quæres tertiò, vtrum interdictum censeatur sublatum, quando non seruatur ab eo, qui tulit interdictum.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia nulla sufficienti ratione probari potest interdictum per hoc esse sublatum. Ità Saytus cap. 15. num. 5. quidquid alij dicant.

9 Quæres quartò, vtrum possit dari absolutio interdicti ad cautelam.

Respondeo posse, vt patet ex dictis de censuris, excepto interdicto locali generali, vt habetur in cap. Præsenti de sententia excommunicationis in sexto; Ita Glossa ibidem, & alij communiter.

10 Quæres quintò, vtrum Papa possit auferre interdictum per solam voluntatem interiorem.

R 3 Re-

Respondeo affirmatiuè: quia censura non ligat vltra voluntatem legislatoris; si ergo legislator non vult obligare, re ipsa non obligat: Episcopus verò non potest auferre censuram per solam voluntatem, Argumento, cap. 1. de regulis iuris; nam ipse est subiectus iuri communi: Ità Sayrus loco citato num. 6. Auila d. 6. dubio 6. Medina, & alij, & patet ex supra dictis.

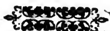
Hinc sequitur sublato interdicto per solam voluntatem à Papa, ignorantes reuocationem, & ablationem, peccare quidem violando interdictum; sed non incurrere irregularitatem, vel alias pœnas: nam huiusmodi pœnæ incurruntur tantum à violantibus interdictum validum, & verè obligatorium. An verò in auferēdo interdicto sit aliqua certa, & determinata forma verborum, patet ex supra dictis.

DE

DISPVTATIO VI.

De Cessatione à Diuinis.

TRIA principaliter ostendemus in hac disputatione. Primò, quid, & quotuplex sit Cessatio. Secundò, quænam sint illius causæ. Tertiò, quinam eius effectus.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit Cessatio à Diuinis.

1 *Vndenam dicatur Cessatio à Diuinis.*
2 *Quid sit Cessatio à Diuinis.*
3 *Quotuplex sit cessatio à Diuinis.*
4 *An sit censura, & quomodo differat à censuris.*

1 NOtandum cessationē à Diuinis ità nuncupari, eo quod ministri Ecclesię pro tempore, quo cessatio durat, cessent à publica celebratione Diuinorum Officiorum, & administratione Sacramentorum. Ità Nauarrus cap. 27. num. 188. Henriquez lib. 13. cap. 52. num. 1. Sayrus lib. 5. cap. 17. num. 2. Suarez disp. 39. sect. 1. num. 1. & alij cōiter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CEssatio est omissio, & desistentia à Diuinis Officijs, ab administratione Sacramentorum, & à sepultura laicorum. Ità Nauar. num. 188. Coninchus disp. 17. dub. 7. num. 79. & alij DD. citati. Hæc definitio non est formalis, sed potius desumpta est ab effectu: formaliter autem definiri potest hoc modo. Cessatio est simplex prohibitio, qua ministri Ecclesiæ prohibentur persoluere Diuina Officia, ministrare Sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro. Ità Suarez disp. 39. sect. 1. num. 1. & 15. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CEssatio duplex est, Alia est generalis, qua prohibentur Diuina in loco vniuersali, vt in Regno, Castro, Ciuitate, Villa: Alia est particularis, qua prohibentur Diuina in loco particulari, vt in vna, vel pluribus Ecclesijs, vt in simili diximus de interdicto. Ità Suarez loco cit. num. 5. Auila par. 6. disp. 1. dubio 2. Henriquez, & alij communiter.

4 Quæres, vtrùm cessatio sit Censura, vel differat à censuris.

Respondeo, non esse Censuram; in multis enim differt cessatio à censuris.

Primò, quia violanti cessationem nō est imposita pœna irregularitatis, quæ

posita est violanti interdictum; nam irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, cap. Is, cui de sent. excõm. in 6. in iure autem non est expressum, violantem cessationem incurrere irregularitatem, aut aliam pęnam, exceptis religiosis non seruantibus cessationem, quam seruat Ecclesia matrix, vel Parochialis illius loci, quibus imposita est excommunicatio in Clementina j. de sent. excõm. Itȧ Nauarrus cap. 27. num. 188. Henriquez lib. 13. cap. 54. num. 3. Sayrus lib. 5. cap. 17. num. 8. Suarez tomo 5. disp. 39. Valentia tomo 4. disp. 7. quæst. 19. pun. 4. folio 1448. Rodriquez tomo 1. cap. 117. & alij.

Secundò, quando conceditur priuilegium audiẽdi Missam tempore interdicti, non censetur concessum priuilegium ad audiendam Missam tempore cessationis à Diuinis, & è contra; ergo signum est cessationem distingui ab interdicto, & cessationem non claudi sub interdicto; sicut enim in fauorabilibus cessatio non clauditur sub interdicto: itȧ neq; in odiosis. Videte Suarez disp. 39. sect. 1. Rodriquez, & Henriquez locis citatis.

Tertiò, tempore cessationis non licèt celebrare Officia, sicut licèt tempore interdicti generalis, iuxtà moderationem capitis Alma mater.

Quartò, cessatio nunquam à iure incurritur ipso facto; sed tantùm commi-natoriè fertur: interdictum verò ipso facto incurritur, cap. Quamquam de officio ordinarij in sexto.

PVNCTVM II.

De causa efficienti, formali, materiali, & finali Cessationis.

1 *Quis possit imponere cessationem a Diuinis.*

2 *Qua forma ferenda sit cessatio.*

3 *Quænam conditiones seruandæ sint in ferenda cessatione.*

4 *Quænam sit causa materialis cessationis.*

5 *Quinam sit finis cessationis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Causa efficiens, quæ potest imponere cessationem, est Papa, & Episcopus; nam cessatio pertinet ad forum contentiosum, cui præest Papa, & Episcopus: Præterea capitulum sede vacante potest imponere cessationem; capitulum enim succedit in iurisdictionem Episcopi; nisi in aliquo particulari casu impediatur. Viuente verò Episcopo non potest, nisi acquisierit ius imponendi per consuetudinem. Concilium item Prouinciale, & Diœcesanum potest cessationem imponere, ex Clementina j. De sent. excomun. Alij etiam possunt cessationem imponere, iuxta facultatem sibi delegatã, vel obtentam per consuetudinem; vt patet ex dictis de censuris in communi. Itȧ Henriquez lib. 13. cap. 54. num. 1. Auila disp. 2. dub. 1. Sayrus lib. 5. cap. 18. num. 3. Syluester verbo Cessatio, & alij cõiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Forma ferendi cessationem hæc potest esse. Nos ob talem causam præcipimus talem Ciuitatem, vel Ecclesiam abstinere à Diuinis Officijs, &c. Itȧ Sayrus cap. 18. num. 11.

3 Quæres, quænam conditiones seruandæ sint in ferenda cessatione.

Respondeo cum Suarez loco citãdo, Auila dubio 2. & 3. Sayro cap. 18. Henriquez, cap. 52. tres saltẽ seruãdas esse.

Prima est, vt, quando Capitulum imponit cessationem, conuocentur omnes Canonici etiam absentes, prout seruatur in electione facienda, ita vt duæ partes capituli conueniant in imponenda cessatione, capite Quamuis. §. 2. de officio ordinarij in 6.

Secunda est, vt delictum, propter quod imponitur cessatio, sit manifestum, & notorium.

Ter-

Tertia est, vt ferens cessationem, & ille, contra quem fertur, nisi se se componant intra mẽsem, adeant Summum Pontificem per se, vel per Procuratorem, ne Ecclesia tantum grauamen diù ferat. Quodsi imponens cessationem Romam non adeat intra mensem, non est obligatio seruandæ cessationis post mensem, vt patet ex capite quamuis. §. finali de officio ordinarij. Videte Suarez disp. 39. sect. 3. num. 13. Syluestrum verbo Cessatio quæsito primo, Sayrum lib. 5. cap. 18. Angelum verbo Cessatio, num. 3. Henriquez cap. 52. num. 2. Coninchum disp 17. dub. 7. num. 87.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Causa materialis proxima, ob quã cessatio imponitur, est delictum, & culpa, quæ valdè grauis esse debet, & grauior, quàm sit ea, ob quam ponitur interdictum. Ratio est quia quantitas pœnæ proportionari debet quantitati delicti.

Addo non sufficere, vt culpa probabilibus tantùm rationibus, & coniecturis cognita sit; sed debet esse manifesta, & expressa in ipsis literis, in quibus continetur sententia, cap. Irrefragabili de officio ordinarij. Præterea literæ debent sigillo publico communiri, & tradi illi, contra quem fertur cessatio, monendo illum, num velit ante cessationem emendari.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Finis remotus cessationis est resipiscentia, & emendatio illius, cuius causa lata est cessatio, vt ait Sotus dist. 22. quæst. 2. art. 2. concl. 2. Finis verò proximus coincidit cum effectu, de quo dicemus puncto sequenti.

PVNCTVM III.

De effectibus Cessationis.

1 *Quinam sit primus effectus cessationis.*

2 *An tempore cessationis liceat pulsare campanas.*

3 *Quænam licitè fiant tempore cessationis.*

4 *An laici tempore cessationis possint audire Diuina Officia.*

5 *Quinam sit secundus effectus cessationis.*

6 *An tempore cessationis liceat celebrare pro communicando infirmo.*

7 *An tempore cessationis liceat contrahere matrimonium.*

8 *Quinam sit tertius effectus cessationis à Diuinis.*

9 *An violans cessationem grauiter peccet, & incurrat aliquam pœnam.*

10 *An cessatio seruanda sit, quando non seruatur ab eo, propter quem fuit imposita.*

11 *An ille, cuius causa lata fuit cessatio, teneatur ad restitutionem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Primus effectus est, vt tempore cessationis tàm generalis, quàm particularis abstineatur à Diuinis Officijs publicè recitandis, vt ab horis Canonicis publicè persoluendis, à celebratione Missæ, &c. etiamsi seruetur moderatio capitis Alma mater.

De particulari cessatione res clara est, quia sicut non licèt Diuina Officia celebrare tempore interdicti particularis cum dicta moderatione; ità, neque licet in cessatione particulari. Ità Nauarrus, num. 189. Suarez disp. 39. sect. 2. Henriquez, lib 13. cap. 53. Sayrus lib. 5. cap. 19. & alij communiter.

De generali cessatione ratio est tum quia, si liceret tempore cessationis generalis celebrare Diuina Officia, possent Canonici eo tempore conuenire ad Ecclesiam, ibique celebrando percipere distributiones; sed hoc est fasum, vt colligitur ex capite Si Canonici; Ergo etiam falsum est licitum esse celebrare Diuina Officia tempore cessationis generalis. Tum quia ita receptum est consuetudine, vt magis cesseur à Diui-nis

nis tempore cessationis, quàm interdicti. Ità sensit grauissima cõgregatio plurimorum Doctorum Salmanticæ habita Anno 1556. ex Suarez sect.2. num.7. Auila sexta par. disp. j. dubio 3. & alijs, Contra Nauarrum loco citato, & alios. Quare nõ licet tempore cessationis celebrare Diuina Officia in festiuitate Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, sicut licitum est ea celebrare tempore interdicti localis generalis; nam in capite Alma mater sermo est de tempore interdicti; non verò de tempore cessationis, nec aliter vsu, aut consensu Doctorum receptum est. Ità Suarez num.13. Auila dubio 6. Coninchus disp.17. dubio 7. num. 85. & alij apud Sayrum cap. 19. num.6. & Henriquez loco citato. Contra nõnullos alios, apud præcitatos Doctores.

2 Hinc sequitur, tempore cessationis non esse licitum pulsare campanas ad Diuina officia; quia cum Diuina Officia sint prohibita, censetur etiam prohibita campanarum pulsatio, sicut patet de interdicto.

Dixi ad Diuina Officia, quia ad alios fines, vt ad Concionem, ad Orationem Angelicam, & alia, quę non sunt Diuina Officia, videtur licitum pulsare campanas; nisi aliter consuetudo postulet. Ità Suarez, num. 17. & alij. Ratio est quia hoc nullo iure vetitum est.

3 Quæres primò, quænam licita sint tempore cessationis generalis, vel particularis.

Respondeo, licitum esse primo semel in hebdomada celebrare cum vno ministro ad renouandam Eucharistiam ob necessitatem infirmorum, ne species putrefiant. Ità communiter Doctores; cum enim morientibus non negetur Pęnitentia, neque negandum est Viaticũ, ex capite. Quod in te de Pœnitentia, & remissione; consequenter licitum est semel in hebdomada celebrare ad renouandam Eucharistiam cum vno ministro, seu Clerico, quia concesso fine censentur etiam concessa media necessaria.

Secundò, licitum esse recitare priuatas Orationes, etiam in Ecclesia, nec beneficiarium eximi à recitandis priuatim horis Canonicis, etiam nomine Ecclesiæ; alioquin commodum reportaret ex cessatione.

Addo cum Henriquez lib.13.cap.53. num.2. Auila dubio 4. Sayro lib.5.cap. 19. num. 4. Emanuele Sà verbo Interdictum, num 16. & Suarez disp.39. sect. 2. num.14. Contra multos alios Doctores, posse binos, vel ternos voce submissa, clausis ianuis, & sine cantu recitare horas Canonicas; nam huiusmodi recitatio non videtur esse publicum officium; sed priuatum, sicut fit extra Ecclesiam.

4 Quæres secundo, vtrùm laici tempore cessationis possint audire Diuina Officia.

Respondeo negatiuè. Tùm quia sicut Clerici prohibentur celebrare; ita etiam prohibentur laici audire. Tùm quia cessatio non ponitur tantum pro Clero, sed etiã pro toto Populo; Immò si Clericus celebraret, etiã ex priuilegio, laici tenerentur abstinere ab audiendis Diuinis Officijs, secluso particulari priuilegio. Ità Suarez loco citato, & alij. Ratio est quia facultas, & priuilegium non extenditur ad eos, de quibus non fit mentio in priuilegio.

Obijcies: In definitione cessationis mentio fit tantummodo Clericorum, & ministrorum Ecclesiæ; non verò laicorum; ergò super Clericos tantum cadit cessatio; non verò super laicos.

Respondeo in definitione poni tantùm Clericos, seù Ministros Ecclesiæ; quia ad ipsos spectat celebrare: Implicitè tamen, & indirectè includuntur etiam laici; quia prohibito principali; idest celebratione facienda per Ministros Ecclesiæ, censetur etiam prohibitum minus principale; idest auditio. Ità Suarez sect.2.num.2. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Secundus effectus cessationis est priuatio Sacramentorum; nam tem-

tempore cessationis Sacramentum Ordinis, aut Extremæ Vnctionis non cōfertur laicis, aut Clericis, vt colligitur ex capite Non est vobis de spōsalibus. Sacramenta verò Baptismi, & Pœnitentię, secundum benignam DD. interpretationem, & praxim licitè administrantur cum soluta solemnitate ob necessitatem istorum Sacramentorum. Licitè etiam administratur Sacramentum Confirmationis, quod censetur complementum Baptismi; consequenter concesso Baptismo videtur etiam concedi Confirmatio. Sacramentum verò Eucharistiæ ægrotantibus solùm confertur per modum Viatici, seruata pompa necessaria ad illius reuerētiam.

6 Ex quo patet, licitum esse tempore cessationis celebrare pro communicando infirmo, quando non extat vlla alia hostia consecrata; nā Cōmunio in articulo mortis est de iure Diuino, quod præpōderat iuri humano positiuo prohibenti Communionem; nec est credibile Ecclesiam velle exponere infirmū tanto periculo, prohibendo, ne Sacerdos tunc temporis Missæ sacrificium faciat pro Communione infirmi; ergo tunc temporis videtur licitum celebrare pro communicando infirmo, seruatis cœremonijs requisitis ad celebrationem: Alijs verò non necessarijs omissis, vt omissis Campanis, omissa conuocatione populi, clausis ianuis, &c: vt in simili dictum est de interdicto. Ità optimè Suarez disp. 39. sect. 2. Licitum tamen erit deferre Eucharistiam cum sono Campanæ, omissis Diuinis Officijs, vt dictum est de interdicto.

Dixi secundum benignam DD. interpretationem; quia stando in rigore iuris, licitè tantum ministratur paruulis Sacramentum Baptismi, & Sacramentum Pęnitentiæ morientibus; hæc enim Sacramenta, cum sint ad salutem necessaria, non sunt deneganda, cap. Non est vobis de sponsalibus. Videte Sayrum cap. 19. Suarez disp. 39. sect. 2. Henriquez cap. 53. num. 4.

7 Sed grauior difficultas est, vtrùm licitum sit tempore cessationis contrahere Matrimonium.

Ad quam breuiter respondeo non esse licitum, eo quòd tempore cessationis prohibitum sit suscipere Sacramenta exceptis dictis, nisi aliter consuetudo postulet. Ità Suarez sect. 2. num. 27. Contra Sayrum cap. 19. num. 12. & Hēriquez cap. 53. num. 4.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Tertius effectus cessationis est priuare laicos sepultura sacra, saltē quò ad Diuina Officia, etiam quò ad eos, qui habent priuilegium sepulturę pro tempore interdicti. Ratio est tùm quia ità vsu, & praxi receptum videtur. Tùm quia cessatio secundum aliquos Doctores priuat ijs omnibus, quibus priuat interdictum; sed interdictū priuat Ecclesiastica sepultura; ergo etiam cessatio priuat Ecclesiastica sepultura. Clerici verò ex benigna interpretatione non priuantur sepultura, modò sepeliantur sine Diuinis Officijs, iuxtà opinionem multorum Doctorum apud Auilam disp. j. dubio 10. quamuis in rigore non constet in iure hoc concessum esse Clericis; sicut est concessum tempore interdicti, vt benè ait Suarez disp. 39. sect. 2. num. 29. Coninchus disp. 17. dub. 7. num. 84.

Ex dictis patet, tres esse cessationis effectus, videlicet priuationē Diuinorū Officiorū, sacramentorū, & sepulturæ, qui effectus non possunt restringi ab Episcopis, aut ab alijs imponentibus cessationem. Ratio est quia isti effectus ex iure communi sequuntur cessationem; iuri autem communi non potest Episcopus, vel alius inferior Summo Pontifice derogare; & quamuis Episcopus possit tollere cessationem, quo ad omnes effectus; non tamen potest suspendere, quo ad aliquem tantum effectum, vel vnum effectum auferre alijs permanentibus, eo ꝙ cessatio habeat suos effectus connexos, sicut habet excommunicatio, vt colligitur ex cap. Nō

est

est vobis de sponsalibus; vbi dicitur Nulla Diuina Officia permittatis aliquoties celebrare; sicut ergo Episcopus nō potest ferre excommunicationem, quo ad aliquem tantum effectum, ità neque videtur posse ferre cessationē. Ità Henriquez cap. 54. nu. 2. Auila disp. 3. dubio 4. Sayrus cap. 18. num. 8. Contra Suarez disp. 39. sect. 4 num. 4. & sect. 2. num. 15.

9 Quæres primò, vtrum violans cessationem grauiter peccet, & incurrat irregularitatem, vel excommunicationem.

Respōdeo grauiter peccare, eo quod faciat cōtra prohibitionem in re graui: Non tamen incurrit irregularitatem, violando cessationem generalem, vel particularem; nam irregularitas, vel alia pœna non incurritur, nisi sit in iure expressa. Verum tamen est Religiosum etiam exemptum incurrere excommunicationem, non seruando cessationem generalē, quæ seruatur ab Ecclesia Cathedrali, vel à Parochiali, Clementina prima de sentent. excōmun. Ità Henriquez lib. 13. cap. 54. num. 3. Auila d. 3. dubio 2. Syluest. verbo Cessatio quæsito 5. Sayrus, cap. 10. num. 20. Suarez loco citato sect. 2. num. 36. & alij.

10 Quæres secundò, vtrum seruanda sit cessatio, quando non seruatur ab eo, propter quem fuit imposita.

Respondeo adhuc seruandam esse; quia non debent cęteri commodum reportare ex alterius delicto. Secus dicendum est, quando non seruatur ab eo, qui eam tulit, iuxta Syluest. verbo Cessatio quæsito 2. Sayrum lib. 5. cap. 18. num. 18. & alios.

Sed contrarium nobis dicendum videtur, vt patet ex dictis de interdicto ad finem quæsito 3.

11 Quæres tertiò, vtrum ille, cuius causa lata est cessatio, teneatur ad aliquam restitutionem.

Respondeo, illum, qui post monitionem dedit causam iustæ cessationis, teneri ad reficienda omnia damna Clericis, qui coacti fuerunt seruare cessationem, & distributiones amiserunt, vel alia damna passi sunt. Ratio est quia suo delicto censetur causa efficax iniusta horum damnorum. Ità Syluest. verbo Cessatio quæsito 3. Henriquez cap. 52. lib. 13. num. 3. Coninchus disp. 17. dub. 7. num. 91. Suarez d. 34. sec. 3. num. 16. Auila d. 2. dubio 3. concl. 3. & alij apud Sayrum, lib. 5. cap. 19. num. 19.

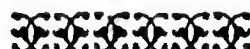
Quæ de relaxatione cessationis dici possunt, facilè deducuntur ex dictis de absolutione ab interdicto; cum enim cessatio non sit à iure, sed feratur simpliciter, & non ad determinatum tempus, debet solum auferri ab eo, qui eam tulit, vel ab eius superiore, vel successore, vel ab habente facultatem delegatam; vt in simili patet ex dictis de censuris. Ità Suarez loco citato num. 2. Henriquez libro 13. cap. 52. Sayrus cap. 18. num. 7. & alij communiter.

DI-

DISPVTATIO VII.

DE IRREGVLARITATE.

PEruti'em, valdeq; neceſſariam irregularitatis Diſpu ationem quinque Quæſtionibus aggredimur explicare. In prima ſermo erit de ijs, quæ pertinent ad irregularitatem in genere. In ſecunda de Irregularitatibus prouenientibus ex defectu. In tertia de prouenientib.s ex delicto. In quarta de Irregularitate homicidij ex defectu lenitatis, & ob delictum. In quinta de Ceſſatione, & Diſpenſati.ne Irregularitatis.

QVÆSTIO PRIMA.

De ijs, quæ pertinent ad Irregularitatem in genere.

1 *Vndenam irregularitas dicatur.*
2 *Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem.*
3 *An fœmina poſſit dici irregularis.*
4 *An infidelis appelletur irregularis.*

QVatuor principaliter in hac Quæſtione differemus. Primò, quid, & quotuplex ſit Irregularitas. Secundò, quid requiratur ad incurrendam Irregularitatem. Tertio, quinam ſint effectus Irregularitatis. Quartò, vtrum aliquis in dubio iudicandus ſit Irregularis.

1 Sed prius præmittendum eſt primo, irregularitatem, teſte Vgolino tractatu de irregularitate, cap.1.§.1.num.2.folio 3.& alijs communiter, deſumi ab in,& Regula,eo ꝙ irregularis careat regula, & non ſit intra regulam ab Eccleſia præſcriptam; vnde irregulare vulgò nuncupatur, quod non eſt iuxta regulæ præſcriptum.

2 Præmittendum eſt ſecundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt ſubiectum ſit capax irregularitatis, & ordinis; cum enim irregularitas impediat receptionē ordinũ, ſequitur ſubiectum irregularitatis debere eſſe capax ordinum; nullus enim impeditur, niſi ad id, ad quod habet potentiam.

3 Ex quo infertur primò, fœminam non poſſe dici irregularem; cum ipſa non ſit capax ordinum; ordines enim, ſi fœminæ conferantur, inualidè conferuntur, vt patet ex dictis de ſacramento Ordinis.

4 Secundò, infidelem, qui nondum recepit Baptiſmum, non appellari irregularem; infidelis enim eſt incapax ordi-

ordinum; cùm nō habeat Baptismum, qui est ianua Sacramentorum. Ità Nauar. cap. 27. num. 305. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 8. Auila 7. parte d. 2. dubio 6. Henriquez lib. 14. cap. 2. Coninchus, disp. 18. dub. 1. num. 2. Suarez disp. 40. sect. 2. & alij communiter.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit Irregularitas.

1 *Quid sit irregularitas.*
2 *Quomodò differat à censuris.*
3 *An differat à degradatione.*
4 *An impediat susceptionem primæ tonsuræ.*
5 *Quomodò differat à suspensione.*
6 *Quotuplex sit irregularitas.*
7 *Quænam sint irregularitates ex defectu, & ex delicto.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IRregularitas est canonicum impedimentum ex facto, vel defectu proueniens, quod directè impedit susceptionem Ordinum Ecclesiasticorū, aut eorum vsum, ob reuerentiam Diuinorum. Ità Suarez tomo 5. d. 40. sec. 1. Molina tomo 4. de iustitia tract. 3. d. 63. num. 1. Vgolinus loco citato cap. 1. num. 1. Auila loco cit. d. 1. dubio 1. Henriquez lib. 14. cap. 1. num. 2. folio 841. Valentia tomo 4. d. 7 quęst. 9. pun. 1. Coninchus, & Suarez locis cit. Sayrus lib. 6. cap. 1. num. 16. & alij communiter.

Dicitur impedimentum canonicum loco generis, & vt ostendatur irregularitatem inductam esse iure canonico; non verò iure Diuino; propterea irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, cap. Is, Qui, de sent. excōm. in 6. Ius tamen canonicum est conforme iuri naturali; quatenus ratio dictat non admittendos esse ad ordines, qui debita corporis integritate carent, aut alio laborant defectu, aliquam cum ordinibus repugnantiam habente.

Dicitur ex facto, vel ex defectu, vt ostēdatur causa materialis irregularitatis, quæ est factum aliquod, siue hoc factum coniunctum sit cum peccato, siue cum aliquo defectu animi, aut corporis tàm ipsius irregularis, quàm parentum, vt infra constabit.

Tertiò dicitur, quod directè impedit, loco differētiæ, vt appareat in quonam irregularitas distinguatur à censuris; irregularitas enim alia ratione, impedit susceptionem, & exercitium ordinum, quam impediant censuræ; nam excommunicatio maior impedit, quatenus fit sceptio, & exercitium ordinū est quædam cōicatio. Excommunicatio minor nō impedit vsum ordinū; sed passiuam illorum receptionem. Suspensio priuat directè vsum ordinum; irregularitas verò directè impedit susceptionem ordinum, illorumque vsum, & exercitium. Interdictum denique non semper impedit vsum ordinum, sicut irregularitas.

2 Hinc patet, irregularitatem differre, & distingui à censuris; tum quia cēsurę alia ratione priuant vsu, & susceptione ordinum, quam priuet irregularitas, vt ostensum est. Tum quia irregularitas non est censura. Tum quia censuræ semper cōtrahuntur ex aliquo delicto; irregularitas verò non semper, vt patebit ex dicendis. Tum quia finis censuræ est resipiscentia, & emendatio delinquentis; finis verò irregularitatis est reuerentia Diuinorum: Tùm quia censuræ non semper sunt à iure; irregularitas verò semper est à iure imposita per Summum Pontificem.

Dicitur susceptionem ordinum, aut eorum vsum, vt aduertatur non omnem irregularitatem, quæ impedit susceptionem ordinis, impedire vsum illius iam suscepti; nam aliqua irregularitas impedit susceptionem ordinis iam suscepti, iuxta illud cap. fin. 15. quæst 1. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deijciunt. Quamobrem aliquis impeditur aliquando ne

ne ordinem Sacerdotalem suscipiat, quamuis non impediatur fungi ordine, & ministerio subdiaconatus iam suscepti, vt accidit in eo, cui suscepto Diaconatu absque sua culpa amputatur pollex digitus; hunc enim constat posse Diaconatus ordinem exercere, canendo Euangelium; quamuis ad Sacerdotalem ordinem promoueri nequeat. Ità Nauar. cap. 27. num. 141. Coninchus disp. 18. dubio 1. num. 8. & alij côiter.

Dicitur ob reuerentiam Diuinorum, vt constet causa finalis irregularitatis, quæ inducta est ob reuerentiam Diuinorum.

3 Quæres primò, vtrùm irregularitas distinguatur à degradatione, & depositione.

Respondeo, per hoc distingui, quòd per degradationem, & depositionem Clericus eijcitur à statu Ecclesiastico; per irregularitatem verò non admittitur ad statum Ecclesiasticum: turpius autem est eijci, quàm non admitti, iuxtà illud, Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes.

4 Quæres secundò, vtrùm irregularitas impediat susceptionem primæ tonsuræ.

Respondeo duplicem esse sententiã.

Prima est erudirissimi, & præstantissimi Patris Aloysij Bariolæ, qui supponens iuxtà veriorem, & communiorem Theologorum sentẽtiam, primam tonsuram non esse propriè ordinem, sed medium quoddam inter ordines (vt ait Nauarrus cõsilio 12. de temp. ord.) asserit, irregularitatem non impedire susceptionem primæ tonsuræ. Ratio est quia in odiosis non est facienda extẽsio de vno casu ad alium, cap. Pœnæ de pœnit. dist. j. Et quamuis Canonistæ asserant irregularem esse incapacem ordinum; nihilominus Tonsuratus dici non potest ordinatus; quia hic habet officium peculiare directum ad Eucharistiæ celebrationem; Tonsuratus verò nullum habet officium circa seruitium, & ministerium Altaris. Nauarrus consilio 25. de temp. ordin. vnde tonsuratus dicatur potius deputatus ad ordines, quam ordinatus.

Objicies primò cum Suarez loco statim citando. Ex priuilegio, & Ecclesiæ instituto prima tonsura res est valdè grauis, quatenus est prima dispositio ad ordines, quæ constituit hominem in statu clericali, & reddit capacem Ecclesiasticæ iurisdictionis, & Beneficiorum, quæ sanè magni sunt momenti; irregularitas autem segregat hominem à statu clericali, illumque reddit incapacem beneficij, &c.

Respondetur, primam tonsuram rẽ quidem grauem esse, & irregularem esse incapacem beneficij Ecclesiastici; non tamen hinc sequitur, irregularem esse inhabilem ad recipiẽdam primam tonsuram, aut esse incapacem iurisdictionis Ecclesiasticæ; quia etiam laicus potest ex speciali concessione Sanctissimi excommunicare, capit. Præter hoc dist. 32. iuncta Glossa, Archidiac. in cap. Benè quidem dist. 81. & DD. in cap. Contingit de arbitr. & Glossa in cap. Nullus, 29. dist. Adde, quòd ordines habens, & iurisdictionem, si fiat irregularis, impeditur ab actu ordinis, non iurisdictionis. Ità omnes, nouissimè autem Emanuel Sà aphor. Conf. verbo Irregularitas num. 4.

Objicies secundò. Dubium est, an irregularis possit initiari prima tonsura absque Papę dispensatione; sed in dubio tutior pars est eligenda, pręsertim fauore animæ; ergò.

Respondetur primò, regulam esse veram in dubio facti; non autem in dubio iuris, in quo necesse est, vt ius Canonicum id exprimat; quod per Canonistas non fuit hucusque, vel repertum, vel allegatum. Emanuel Sà aphor. Conf. verbo Irregularitas num. 3.

Respondetur secundò, quòd in dubio relicta opinione tutiore, & communiore possumus in foro conscientiæ sequi opinionem minus communem, sed tutam; vbi tamen habeat Doctores classicos bonis rationibus innitentes. Ità Nauarrus in fine Manual. Confess.

vbi

vbi de opinionibus deligẽdis. Azorius 3. par. instit. moral. in principio de opinionibus eligendis, & alij, quos magno numero retulimus in tract. de peccatis.

Respondetur tertiò, quòd super hoc puncto standum potius doctrinis, & decisionibus, non Canonistarum, sed Theologorum, vnanimiter asserentium primam tonsuram verè, & propriè, nõ esse ordinem, ita vt incapax ipsorum ordinum non possit dici incapax primę tonsuræ.

Accedit, quod irregularitas ex omnium sententia, & præcipuè Nauarri consilio 3. de homicidio, est impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum vsu acceptorum, quatenus sunt ordines. Adde, quod irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. Is, qui de sent. excõm. in sexto; cum ergo nullum habeamus textum expresè id asserentem de initiando prima tonsura, & hic agatur de dubio, non facti, sed iuris; dicendum est irregularitatem non impedire susceptionem primę tonsurę. Ità Sayrus de censuris lib. 5. cap. 5. num. 15. & 16.

Secunda sententia, quæ mihi verior videtur, est Nauarri tomo 1. consilio 24. de temp. ordin. num. 1. & 3. & consilio 34. & 35. de homicidio, Auilæ par. 7. disp. 2. dubio 6. folio 320. Suarez de censuris disp. 40. sect. 1 num. 11. & sect. 2. num. 2 Sayri lib. 6. cap. 1 num. 19. Reginaldi tomo 2. lib. 30. tract. 1. num. 5. & tract. 2. num. 12. & 14. & aliorum asserentium, irregularitatem impedire susceptionem primæ tonsuræ. Ratio est quia, quamuis tonsura, si eius nomen strictè accipiatur, non sit ordo, sed dispositio ad ordines; nihilominus in iure Canonico intelligitur nomine ordinis, Argumento cap. Cum contingat de ætate, & qualitate. Propterea, quãdo in definitione irregularitatis dicitur irregularitas est Canonicum impedimentum impediens susceptionem ordinum, nomine ordinum intelligitur etiam prima tonsura, prout ordo communiter accipitur in iure Canonico, à quo imposita est irregularitas. Idem senserũt peritissimi Patres Consultores Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente, & idem innuere videtur Coninchus de Sacramentis disp. 18. dub. 3. num. 26.

Ex nostro fundamento facilis est responsio ad rationem fundamentalem Patris Bariolæ; non enim fit extensio de vno casu ad alium, cum nomine ordinis non intelligamus solum ordinem, qui est Sacramentum; sed etiam illum, per quem aliquis constituitur in ordine clericali; constituitur autem in ordine clericali etiam per primam tonsuram.

5 Hinc colligi potest noua differentia inter suspensionem, & irregularitatem, quòd suspensio supponit primam tonsuram; cùm feratur solùm in clericos, illisque vsum ordinum prohibeat. Irregularitas verò non supponit primam tonsuram; sed reddit hominem ineptũ ad illam suscipiendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Irregularitas est duplex. Vna dicitur ex defectu, vel indecentia, quæ prouenit absque culpa; altera dicitur ex facto, seu delicto, vt ex homicidio, &c. Hæc Propositio patebit ex dicendis.

7 Quæres, quænam sint irregularitates, quæ ex defectu, & ex delicto proueniunt.

Respondeo primò, irregularitatis ex defectu multas esse species. Prima dicitur ex defectu animi. Secunda ex defectu corporis. Tertia ex defectu natalium. Quarta ex defectu ætatis, & libertatis. Quinta ex defectu Sacramẽti, idest bigamia. Sexta ex defectu lenitatis, idest ex homicidio licitè patrato.

Respondeo secũdò, Irregularitatis ex delicto multas etiã esse species. Prima dicitur ex iteratione Baptismi. Secunda ex indebita susceptione, vel vsu ordinis. Tertia ex actu infidelitatis, aut hæresis. Quarta ex infamia. Quinta ex homicidio illicitè patrato.

PVN-

PVNCTVM II.

Quid requiratur ad incurrendam Irregularitatem.

1 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale.*
2 *An Papa possit eam ferre pro peccato veniali.*
3 *An possit eam ferre pro delicto praeterito.*
4 *An ignorantia excuset ab irregularitate incurrenda.*
5 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur actus externus.*
6 *An sufficiat desiderium, aut conatus.*
7 *An actus internus sufficiat.*
8 *An excommunicatus occultè celebrans fiat irregularis.*

DVo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale. Secundò, vtrum requiratur actus externus consummatus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD irregularitatem ex delicto incurrendã requiritur culpa mortalis. Ita Nauar. cap. 27. num. 249. Sotus 5. de iustitia quæst. 1. art. 1. Auila loco citato dubio 3. Salonius 2. 2. quæst. 64. artic. 8. controuersia 4. ad finem, pagina 421. Sanchez, lib. 9. d. 32. Suarez d. 40. sect. 3. num. 19. Henriquez, lib. 14. cap. 3. Coninchus disp. 18. dub. 4. num. 27. Contra Caietanum verbo Irregularitas, Molinam tomo 4. tract. 3. disp. 77. & alios. Ratio est quia pœna debet proportionari delicto; cap. Fœlicis de pœnis in 6. cum ergo irregularitas, quæ ob delictum incurritur, sit pœna grauissima, debet proportionari delicto; consequenter non debet incurri ob leue, & veniale peccatum; sed propter grauem culpam.

2 Vtrum verò Summus Pontifex possit irregularitatem iniungere propter peccatum veniale in pœnam ipsius venialis peccati, colligi potest à simili ex dictis de censuris; quamuis plures DD. valdè probabiliter absolutè sentiant irregularitatẽ pro veniali culpa iniungi posse. Ita Coninchus dub. 2. num. 14. Molina, Caietanus, Auila, & alij locis citatis.

3 Addo cum Auila dubio 4. & alijs, Summum Pontificem posse de potestate absoluta imponere irregularitatem pro delicto mere præterito; nam ad incurrendam irregularitatem non requiritur cõtumacia, sicut requiritur ad incurrendam excommunicationem; sed sufficit delictum proportionatum irregularitati; quamuis præteritum sit, & transactum.

In Propositione dixi ad incurrẽdam irregularitatem ex delicto; nam ad incurrendam irregularitatem ex defectu non videtur necessaria vlla culpa, vt patet ex multis irregularitatibus, quæ ex solo defectu contrahuntur.

4 Ex dictis sequitur, irregularitatem ex delicto non incurri, interueniente ignorantia probabili; sicut enim huiusmodi ignorantia excusat à culpa, ità etiam à pœna. Ità Vgolinus cap. 14. §. 10. num. 9. Auila par. 7. d. 2. dub. 7. Coninchus disp. 18. dub. 4. nu. 29. Sanchez, & Nauar. locis supra citatis de ignorãtia excusante à censuris. Vbi docui, hoc probabiliter defendi posse, non solum de ignorãtia iuris, vel facti, verum etiã pœnę, & idẽ pręter DD. ibi citatos probabilius sustinet Coninchus loco cit. 31.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 AD incurrendam irregularitatem requiritur actus externus consummatus. Ità Suarez d. 44. sect. 2. Vgolin. cap. 14. §. 1. Henriquez lib. 14. cap. 3. num. 2. Valentia tomo 4. d. 5. quæst. 19. pun. 2. Auila loco citato dubio 1. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 17. & 30. Coninchus disp. 18. dub. 2. num. 11. & alij. Ratio est quia pœnæ non sunt extendẽdæ:

Respondeo negatiuè; non enim prohibetur eos exercere, qui per laicum præstari possunt; quapropter pôt percipere Sacramenta, excepto ordine, potest inseruire Missæ, baptizare sine solemnitate, actus iurisdictionis exercere, &c. hæc enim non prohibentur irregularibus, vt colligitur ex definitione ipsius irregularitatis. Ità Vgolinus, cap.65.§.4. Nauar. num. 191. Suarez loco cit. sect.2.nu.8. Henriquez lib.14. cap.1. num.2. Coninchus disp.18.dub. primo num.4. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Irregularitas, licet occulta, facit hominem incapacem beneficij; cõsequenter irregularis inualidè recipit beneficij collationem, nec illud potest retinere, nisi obtenta dispensatione irregularitatis, curauerit beneficium sibi de nouo conferri ab eo, qui potest illud conferre. Ità Ricius decis. 185. Auila, parte 7. disp.2.dub.6. Henriquez lib.14. cap.2.num.5. Lessius lib.2.cap.34.num. 122. Nauar. cap.27.num.251. Couarruuias regula peccatum par.2.§.8.num.6. & alij, quos citat, & sequitur Suarez d. 40.sect.2.num.40. & Ricius loco cit. quamuis Syluester verbo Excommunicatio 4.num.4.& alij, quorum sententiã non improbabilem putat Coninchus disp.18.dub.1.num.6.; cẽsuerint collationem validam esse, sed impetrandam esse irregularitatis dispẽsationem. Hæc Propositio probari potest, tùm ex capite Postulastis de Clerico excommunicato ministrante. Tum quia beneficium datur propter officium; cum ergo irregularis non possit fungi officio, eo quod sit inhabilis ad vsum ordinũ, sequitur ipsum etiam esse inhabilem ad beneficium. Tum quia deficit voluntas conferendi in superiore; nam credibile est superiorem velle solum conferre beneficium secundum Canones non habenti Canonicum impedimentum. Idem dicendum est de pensione, quę titulo Clericali confertur; nam collatio pensionis facta irregulari videtur inualida, vt patet ex dictis de beneficijs, & ex stylo Curiæ. Ità Sayrus loco cit. num. 22. Vgolinus, cap.65.§.1. & alij, quos retuli de beneficijs. Idem dicendum videtur de dignitate, & prælaturis regularibus, vt patet ex cap. In quibusdam de pœnis; quamuis illi, cui prohibetur status Clericalis, non censeatur prohiberi status regularis. Videte Sayrum loco citato, num.25.

7 Rogabis, vtrum qui recepit beneficium in irregularitate, possit percipere fructus beneficij.

Respondeo, non posse fructus beneficij percipere, nec alios actus administrationis, qui sunt adnexi beneficio, exercere; non enim habet ius ad illos fructus percipiendos, vel ad alios actus beneficij exercendos; cum inualidè beneficium receperit. Ità Suarez loco cit. num.41.& 42. Vgolinus loco citato §.1. num. 4. & alij communiter, quos in simili retuli de Excommunicatione.

8 Quæres, vtrum irregularitas subsequens beneficium, vel pensionem priuet beneficiarium beneficio, vel pensione ante irregularitatem obtenta.

Respondeo negatiuè cum communi DD. sentẽtia Nauarri cap.27.num.249. Lessij loco citato num.130. Valentię loco citato Vgolini loco citato §.2. Coninchi d.18.dubio 1. num.5. Emanuelis Sà verb. Irregularitas, num.4. Ricij in sua praxi decis. 185. ad finem. Henriquez, lib.14.cap.3.num.5. Sayri, lib.6.cap.2. num.24. Auilæ loco citato Suarez d.40. sect.2.num.15. vbi plures alios refert; quamuis aliqui oppositum senserint. Ratio est tum quia irregularitas proueniens ex homicidio non priuat ipso facto beneficiarium beneficio; quãuis ea sit maxima irregularitas, Argumento, cap. Minor dist.50. ergo neq; alia irregularitas superueniẽs priuat beneficio. Vtrũ verò aliqua crimina inducãt ipso facto priuationẽ beneficij, patet ex dictis de benef. Tũ quia in cap. Ne Clerici, vel Monachi habentur verba futuri tẽporis, quæ indicant beneficiariũ non esse ipso facto priuatum, sed priuandũ. Im-

Immò quãdo irregularitas prouenit ex ægritudine, non videtur æger priuandus beneficio, ne afflictio addatur afflicto; sed potius ipsius miserendum est, cap. Ex parte de Clerico ægrotante; In quo casu Parocho ægrotanti addendus est Vicecuratus, qui præstet illi opem circa curam animarũ, vt patet ex praxi.

9 Ex dictis sequitur primò, beneficiarium, qui incidit in irregularitatẽ post beneficij cõsecutionem, posse resignare beneficium in fauorem alterius; adhuc enim habet titulum, & ius; vt patet ex dictis de beneficijs.

10 Secundò, non teneri restituere fructus beneficij; si muneri suo satisfecit per se, vel saltem per alium. Ità Suarez loco cit. num. 20. Coninchus disp. 18. dub. 1. num. 5. & alij communiter.

11 Sed modo dubium est, vtrum irregularis ob homicidium priuandus sit beneficio, & pensione.

Respondeo priuandum esse beneficio, vt habetur in Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformat. non verò priuandũ esse pensione. Ratio est tum quia versamur in materia odiosa, in qua verba strictè, & propriè accipienda sunt; Pensio autem strictè loquendo non venit nomine beneficij. Tum quia per sacrã Congregationem in vna Cremonensi declaratum fuisse testatur Ricius decis. 524. Marzilla in Tridentinum loco cit.

TERTIA PROPOSITIO.

12 IRregularis videtur incapax iurisdictionis ordinariæ, non verò delegatæ. Ità Suarez d. 40. sect. 2. num. 12. & alij. Ratio est quia iurisdictio ordinaria solet alicui competere propter beneficium, officium, ac titulum specialẽ; sed irregularis est incapax beneficij, vt dictum est; ergo videtur etiam incapax iurisdictionis ordinariæ, quæ consequitur officium, & beneficium; Non est tamen incapax iurisdictionis delegatæ, eo quòd iurisdictio delegata non fundetur in beneficio, nec conferatur ratione beneficij.

13 Hinc sequitur, irregularẽ non posse accipere auctoritatem ordinariã fori pœnitentiæ; nam hæc auctoritas confertur per beneficium; auctoritatẽ verò delegatam posse validè accipere; quamuis non possit eam licitè exercere, & grauiter peccet exercendo, quando illius exercitium coniunctum est cũ vsu ordinis sacri, qui interdicitur irregulari.

14 Ex quo patet primò, irregularem non esse capacem iurisdictionis ordinariæ, sed delegatæ.

15 Secundò, irregularem posse actus iurisdictionis, qui non includunt exercitium ordinis, exercere non solum validè, sed etiam licitè; propterea qui obtento beneficio lapsus est in irregularitatem, potest fungi officio beneficij excepto vsu Ordinis sacri; nam per irregularitatem non amittit ipso facto beneficium, nec impeditur actus iurisdictionis exercere, præscindendo ab vsu Ordinis sacri. Ità Suarez loco citato, num. 45. & alij, quorum memini quæst. 1. puncto 1. num. 4.

16 Tertiò, irregularem posse alteri facultatem absoluendi delegare; quamuis ipse non possit absoluere sacramentaliter; nam irregulari competunt vsus iurisdictionis distincti ab vsu sacrorum Ordinum; delegatio autem nõ est actus ordinis, sed iurisdictionis.

17 Quartò, Superiorem irregularem posse excommunicare; actus enim excommunicandi pertinet ad iurisdictionem. Ità Suarez, d. 40. sect. 2. num. 24. & alij communiter.

18 Quintò, beneficiarium propter irregularitatem superuenìẽtem non priuari iure eligendi, quod est adnexũ beneficio; ius enim eligendi vel est iurisdictio, vel pertinet ad iurisdictionem; irregularis autem non priuatur iurisdictione ob irregularitatem superuenientem. Ità Nauar. cap. 27. num. 244. Suarez loco cit. num. 27. & alij communiter.

19 Quæres, vtrum confessio facta Sacerdoti irregulari sit valida.

Respondeo distinguendo. Vel Sacer-

est vobis de sponsalibus; vbi dicitur Nulla Diuina Officia permittatis aliquoties celebrare; sicut ergo Episcopus nō potest ferre excommunicationem, quo ad aliquem tantum effectum, ità neque videtur posse ferre cessationē. Ità Henriquez cap. 54. nu. 2. Auila disp. 3. dubio 4. Sayrus cap. 18. num. 8. Contra Suarez disp. 39. sect. 4 num. 4. & sect. 2. num. 15.

9 Quæres primò, vtrum violans cessationem grauiter peccet, & incurrat irregularitatem, vel excommunicationem.

Respōdeo grauiter peccare, eo quod faciat cōtra prohibitionem in re graui: Non tamen incurrit irregularitatem, violando cessationem generalem, vel particularem; nam irregularitas, vel alia pœna non incurritur, nisi sit in iure expressa. Verum tamen est Religiosum etiam exemptum incurrere excommunicationem, non seruando cessationem generalē, quæ seruatur ab Ecclesia Cathedrali, vel à Parochiali, Clementina prima de sentent. excōmun. Ità Henriquez lib. 13. cap. 54. num. 3. Auila d. 3. dubio 2. Syluest. verbo Cessatio quæsito 5. Sayrus, cap. 10. num. 20. Suarez loco citato sect. 2. num. 36. & alij.

10 Quæres secundò, vtrum seruanda sit cessatio, quando non seruatur ab eo, propter quem fuit imposita.

Respondeo adhuc seruandam esse; quia non debent cęteri commodum reportare ex alterius delicto. Secus dicendum est, quando non seruatur ab eo, qui eam tulit, iuxta Syluest. verbo Cessatio quæsito 2. Sayrum lib. 5. cap. 18. num. 18. & alios.

Sed contrarium nobis dicendum videtur, vt patet ex dictis de interdicto ad finem quæsito 3.

11 Quæres tertiò, vtrum ille, cuius causa lata est cessatio, teneatur ad aliquam restitutionem.

Respondeo, illum, qui post monitionem dedit causam iustæ cessationis, teneri ad reficienda omnia damna Clericis, qui coacti fuerunt seruare cessationem, & distributiones amiserunt, vel alia damna passi sunt. Ratio est quia suo delicto censetur causa efficax iniusta horum damnorum. Ità Syluest. verbo Cessatio quæsito 3. Henriquez cap. 52. lib. 13. num. 3. Coninchus disp. 17. dub. 7. num. 91. Suarez d. 34. sec. 3. num. 16. Auila d. 2. dubio 3. concl. 3. & alij apud Sayrum, lib. 5. cap. 19. num. 19.

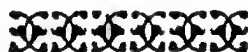
Quæ de relaxatione cessationis dici possunt, facilè deducuntur ex dictis de absolutione ab interdicto; cum enim cessatio non sit à iure, sed feratur simpliciter, & non ad determinatum tempus, debet solum auferri ab eo, qui eam tulit, vel ab eius superiore, vel successore, vel ab habente facultatem delegatam; vt in simili patet ex dictis de censuris. Ità Suarez loco citato num. 2. Henriquez libro 13. cap. 52. Sayrus cap. 18. num. 7. & alij communiter.

DI-

DISPVTATIO VII.

DE IRREGVLARITATE.

PEruti'em, valdeq; necessariam irregularitatis Dispu ationem quinque Quæstionibus aggredimur explicare. In prima sermo erit de ijs, quæ pertinent ad irregularitatem in genere. In secunda de Irregularitatibus prouenientibus ex defectu. In tertia de prouenientib. s ex delicto. In quarta de Irregularitate homicidij ex defectu lenitatis, & ob delictum. In quinta de Cessatione, & Dispensati ne Irregularitatis.

QVÆSTIO PRIMA.

De ijs, quæ pertinent ad Irregularitatem in genere.

1 *Vndenam irregularitas dicatur.*
2 *Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem.*
3 *An fœmina possit dici irregularis.*
4 *An infidelis appelletur irregularis.*

QVatuor principaliter in hac Quæstione differemus. Primò, quid, & quotuplex sit Irregularitas. Secundò, quid requiratur ad incurrendam Irregularitatem. Tertio, quinam sint effectus Irregularitatis. Quartò, vtrum aliquis in dubio iudicandus sit Irregularis.

1 Sed prius præmittendum est primo, irregularitatem, teste Vgolino tractatu de irregularitate, cap. 1. §. 1. num. 2. folio 3. & alijs communiter, desumi ab in, & Regula, eo quod irregularis careat regula, & non sit intra regulam ab Ecclesia præscriptam; vnde irregulare vulgò nuncupatur, quod non est iuxta regulæ præscriptum.

2 Præmittendum est secundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt subiectum sit capax irregularitatis, & ordinis; cum enim irregularitas impediat receptionē ordinū, sequitur subiectum irregularitatis debere esse capax ordinum; nullus enim impeditur, nisi ad id, ad quod habet potentiam.

3 Ex quo infertur primò, fœminam non posse dici irregularem; cum ipsa non sit capax ordinum; ordines enim, si fœminæ conferantur, inualidè conferuntur, vt patet ex dictis de sacramento Ordinis.

4 Secundò, infidelem, qui nondum recepit Baptismum, non appellari irregularem; infidelis enim est incapax ordi-

ordinum; cùm nō habeat Baptismum, qui est ianua Sacramentorum. Ità Nauar. cap. 27. num. 305. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 8. Auila 7. parte d. 2. dubio 6. Henriquez lib. 14. cap. 2. Coninchus, disp. 18. dub. 1. num. 2. Suarez disp. 40. sect. 2. & alij communiter.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex sit Irregularitas.

1 *Quid sit irregularitas.*
2 *Quomodò differat à censuris.*
3 *An differat à degradatione.*
4 *An impediat susceptionem primæ tonsuræ.*
5 *Quomodò differat à suspensione.*
6 *Quotuplex sit irregularitas.*
7 *Quænam sint irregularitates ex defectu, & ex delicto.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IRregularitas est canonicum impedimentum ex facto, vel defectu proueniens, quod directè impedit susceptionem Ordinum Ecclesiasticorū, aut eorum vsum, ob reuerentiam Diuinorum. Ità Suarez tomo 5. d. 40. sec. 1. Molina tomo 4. de iustitia tract. 3. d. 63. num. 1. Vgolinus loco citato cap. 1. num. 1. Auila loco cit. d. 1. dubio 1. Henriquez lib. 14. cap. 1. num. 2. folio 841. Valentia tomo 4. d. 7 quęst. 9. pun. 1. Coninchus, & Suarez locis cit. Sayrus lib. 6. cap. 1. num. 16. & alij communiter.

Dicitur impedimentum canonicum loco generis, & vt ostendatur irregularitatem inductam esse iure canonico; non verò iure Diuino; propterea irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, cap. Is, Qui, de sent. excōm. in 6. Ius tamen canonicum est conforme iuri naturali; quatenus ratio dictat non admittendos esse ad ordines, qui debita corporis integritate carent, aut alio laborant defectu, aliquam cum ordinibus repugnantiam habente.

Dicitur ex facto, vel ex defectu, vt ostēdatur causa materialis irregularitatis, quæ est factum aliquod, siue hoc factum coniunctum sit cum peccato, siue cum aliquo defectu animi, aut corporis tàm ipsius irregularis, quàm parentum, vt infra constabit.

Tertiò dicitur, quod directè impedit, loco differētiæ, vt appareat in quonam irregularitas distinguatur à censuris; irregularitas enim alia ratione, impedit susceptionem, & exercitium ordinum, quam impediant censuræ; nam excommunicatio maior impedit, quatenus susceptio, & exercitium ordinū est quædam cōicatio. Excommunicatio minor nō impedit vsum ordinū; sed passiuam illorum receptionem. Suspensio priuat directè vsum ordinum; irregularitas verò directè impedit susceptionem ordinum, illorumque vsum, & exercitium. Interdictum denique non semper impedit vsum ordinum, sicut irregularitas.

2 Hinc patet, irregularitatem differre, & distingui à censuris; tum quia cēsurę alia ratione priuant vsu, & susceptione ordinum, quam priuet irregularitas, vt ostensum est. Tum quia irregularitas non est censura. Tum quia censuræ semper cōtrahuntur ex aliquo delicto; irregularitas verò non semper, vt patebit ex dicendis. Tum quia finis censuræ est resipiscentia, & emendatio delinquentis; finis verò irregularitatis est reuerentia Diuinorum: Tùm quia censuræ non semper sunt à iure; irregularitas verò semper est à iure imposita per Summum Pontificem.

Dicitur susceptionem ordinum, aut eorum vsum, vt aduertatur non omnem irregularitatem, quæ impedit susceptionem ordinis, impedire vsum illius iam suscepti; nam aliqua irregularitas impedit susceptionem ordinis iam suscepti, iuxta illud cap. fin. 15. quæst 1. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deijciunt. Quamobrem aliquis impeditur aliquando ne

ne ordinem Sacerdotalem suscipiat, quamuis non impediatur fungi ordine, & ministerio subdiaconatus iam suscepti, vt accidit in eo, cui suscepto Diaconatu absque sua culpa amputatur pollex digitus; hunc enim constat posse Diaconatus ordinem exercere, canendo Euangelium; quamuis ad Sacerdotalem ordinem promoueri nequeat. Itá Nauar. cap. 27. num. 141. Coninchus disp. 18. dubio 1. num. 8. & alij cõiter.

Dicitur ob reuerentiam Diuinorum, vt constet causa finalis irregularitatis, quæ inducta est ob reuerentiam Diuinorum.

3 Quæres primò, vtrùm irregularitas distinguatur à degradatione, & depositione.

Respondeo, per hoc distingui, quòd per degradationem, & depositionem Clericus eijcitur à statu Ecclesiastico; per irregularitatem verò non admittitur ad statum Ecclesiasticum: turpius autem est eijci, quàm non admitti, iuxtà illud, Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes.

4 Quæres secundò, vtrùm irregularitas impediat susceptionem primæ tonsuræ.

Respondeo duplicem esse sententiã.

Prima est eruditissimi, & præstantissimi Patris Aloysij Bariolæ, qui supponens iuxtà veriorem, & communiorem Theologorum sententiam, primam tonsuram non esse propriè ordinem, sed medium quoddam inter ordines (vt ait Nauarrus cõsilio 12. de temp. ord.) asserit, irregularitatem non impedire susceptionem primæ tonsurę. Ratio est quia in odiosis non est facienda extẽsio de vno casu ad alium, cap. Pœnæ de pœnit. dist. j. Et quamuis Canonistæ asserant irregularem esse incapacem ordinum; nihilominus Tonsuratus dici non potest ordinatus; quia hic habet officium peculiare directum ad Eucharistiæ celebrationem; Tonsuratus verò nullum habet officium circa seruitium, & ministerium Altaris. Nauarrus consilio 25. de temp. ordin. vnde tonsuratus dicatur potius deputatus ad ordines, quam ordinatus.

Obijcies primò cum Suarez loco statim citando. Ex priuilegio, & Ecclesiæ instituto prima tonsura res est valdè grauis, quatenus est prima dispositio ad ordines, quæ constituit hominem in statu clericali, & reddit capacem Ecclesiasticæ iurisdictionis, & Beneficiorum, quæ sanè magni sunt momenti; irregularitas autem segregat hominem à statu clericali, illumque reddit incapacem beneficij, &c.

Respondetur, primam tonsuram rẽ quidem grauem esse, & irregularem esse incapacem beneficij Ecclesiastici; non tamen hinc sequitur, irregularem esse inhabilem ad recipiẽdam primam tonsuram, aut esse incapacem iurisdictionis Ecclesiasticæ; quia etiam laicus potest ex speciali concessione Sanctissimi excommunicare, capit. Præter hoc dist. 32. iunct. Glossa, Archidiac. in cap. Benè quidem dist. 81. & DD. in cap. Contingit de arbitr. & Glossa in cap. Nullus, 29. dist. Adde, quod ordines habens, & iurisdictionem, si fiat irregularis, impeditur ab actu ordinis, non iurisdictionis. Itá omnes, nouissimè autem Emanuel Sà aphor. Conf. verbo Irregularitas num. 4.

Obijcies secundò. Dubium est, an irregularis possit initiari prima tonsura absque Papę dispensatione; sed in dubio tutior pars est eligenda, pręsertim fauore animæ; ergò.

Respondetur primò, regulam esse veram in dubio facti; non autem in dubio iuris, in quo necesse est, vt ius Canonicum id exprimat; quod per Canonistas non fuit hucusque, vel repertum, vel allegatum. Emanuel Sà aphor. Conf. verbo Irregularitas num. 3.

Respondetur secundò, quòd in dubio relicta opinione tutiore, & communiore possumus in foro conscientiæ sequi opinionem minus communem, sed tutam; vbi tamen habeat Doctores classicos bonis rationibus innitentes. Itá Nauarrus in fine Manual. Confess.

vbi

vbi de opinionibus deligẽdis. Azorius j.par. instit. moral. in principio de opinionibus eligendis, & alij, quos magno numero retulimus in tract. de peccatis.

Respondetur tertiò, quòd super hoc puncto standum potius doctrinis, & decisionibus, non Canonistarum, sed Theologorum, vnanimiter asserentium primam tonsuram verè, & propriè, nõ esse ordinem, ita vt incapax ipsorum ordinum non possit dici incapax primę tonsuræ.

Accedit, quod irregularitas ex omnium sententia, & præcipuè Nauarri consilio 3. de homicidio, est impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum vsu acceptorum, quatenus sunt ordines. Adde, quod irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. Is, qui de sent. excõm. in sexto; cum ergo nullum habeamus textum expresè id asserentem de initiando prima tonsura, & hic agatur de dubio, non facti, sed iuris; dicendum est irregularitatem non impedire susceptionem primę tonsurę. Ità Sayrus de censuris lib.5.cap.5.num.15: & 16.

Secunda sententia, quæ mihi verior videtur, est Nauarri tomo 1. consilio 24. de temp. ordin. num.1.& 3.& consilio 34.& 35.de homicidio, Auilæ par. 7. disp. 2. dubio 6. folio 320. Suarez de censuris disp.40.sect.1 num. 11.& sect. 2.num.2 Sayri lib.6.cap.1 num.19. Reginaldi tomo 2.lib.30.tract.1.num.5.& tract.2.num. 12. & 14.& aliorum asserentium, irregularitatem impedire susceptionem primæ tonsuræ. Ratio est quia, quamuis tonsura, si eius nomen strictè accipiatur, non sit ordo, sed dispositio ad ordines; nihilominus in iure Canonico intelligitur nomine ordinis, Argumento cap. Cum contingat de ætate, & qualitate. Propterea, quãdo in definitione irregularitatis dicitur irregularitas est Canonicum impedimentum impediens susceptionem ordinum, nomine ordinum intelligitur etiam prima tonsura, prout ordo communiter accipitur in iure Canonico, à quo imposita est irregularitas. Idem censerũt peritissimi Patres Consultores Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ita consulente, & idem innuere videtur Coninchus de Sacramentis disp.18.dub. 3.num.26.

Ex nostro fundamento facilis est responsio ad rationem fundamentalem Patris Bariolæ; non enim fit extensio de vno casu ad alium, cum nomine ordinis non intelligamus solum ordinem, qui est Sacramentum; sed etiam illum, per quem aliquis constituitur in ordine clericali; constituitur autem in ordine clericali etiam per primam tonsuram.

5 Hinc colligi potest noua differentia inter suspensionem, & irregularitatem, quòd suspensio supponit primam tonsuram; cùm feratur solùm in clericos, illisque vsum ordinum prohibeat. Irregularitas verò non supponit primam tonsuram; sed reddit hominem ineptũ ad illam suscipiendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Irregularitas est duplex. Vna dicitur ex defectu, vel indecentia, quæ prouenit absque culpa; altera dicitur ex facto, seu delicto, vt ex homicidio, &c. Hæc Propositio patebit ex dicendis.

7 Quæres, quænam sint irregularitates, quæ ex defectu, & ex delicto proueniunt.

Respondeo primò, irregularitatis ex defectu multas esse species. Prima dicitur ex defectu animi. Secunda ex defectu corporis. Tertia ex defectu natalium. Quarta ex defectu ætatis, & libertatis. Quinta ex defectu Sacramẽti, idest bigamia. Sexta ex defectu lenitatis, idest ex homicidio licitè patrato.

Respondeo secũdò, Irregularitatis ex delicto multas etiã esse species. Prima dicitur ex iteratione Baptismi. Secunda ex indebita susceptione, vel vsu ordinis. Tertia ex actu infidelitatis, aut hæresis. Quarta ex infamia. Quinta ex homicidio illicitè patrato.

PVN-

PVNCTVM II.

Quid requiratur ad incurrendam Irregularitatem.

1 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale.*
2 *An Papa possit eam ferre pro peccato veniali.*
3 *An possit eam ferre pro delicto præterito.*
4 *An ignorantia excuset ab irregularitate incurrenda.*
5 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur actus externus.*
6 *An sufficiat desiderium, aut conatus.*
7 *An actus internus sufficiat.*
8 *An excommunicatus occultè celebrans fiat irregularis.*

DVo principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum ad incurrendam irregularitatem requiratur peccatum mortale. Secundò, vtrum requiratur actus externus consummatus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD irregularitatem ex delicto incurrendã requiritur culpa mortalis. Ità Nauar. cap. 27. num. 249. Sotus 5. de iustitia quæst. 3. art. 1. Auila loco citato dubio 3. Salonius 2. 2. quæst. 64. artic. 8. controuersia 4. ad finem, pagina 421. Sanchez, lib. 9. d. 32. Suarez d. 40. sect. 3. num. 19. Henriquez, lib. 14. cap. 3. Coninchus disp. 18. dub. 4. num. 27. Contra Caietanum verbo Irregularitas, Molinam tomo 4. tract. 3. disp. 77. & alios. Ratio est quia pœna debet proportionari delicto; cap. Fœlicis de pœnis in 6. cum ergo irregularitas, quæ ob delictum incurritur, sit pœna grauissima, debet proportionari delicto; consequenter non debet incurri ob leue, & veniale peccatum; sed propter grauem culpam.

2 Vtrum verò Summus Pontifex possit irregularitatem iniungere propter peccatum veniale in pœnam ipsius venialis peccati, colligi potest à simili ex dictis de censuris; quamuis plures DD. valdè probabiliter absolutè sentiant irregularitatẽ pro veniali culpa iniungi posse. Ita Coninchus dub. 2. num. 14. Molina, Caietanus, Auila, & alij locis citatis.

3 Addo cum Auila dubio 4. & alijs, Summum Pontificem posse de potestate absoluta imponere irregularitatem pro delicto mere præterito; nam ad incurrendam irregularitatem non requiritur cõtumacia, sicut requiritur ad incurrendam excommunicationem; sed sufficit delictum proportionatum irregularitati; quamuis præteritum sit, & transactum.

In Propositione dixi ad incurrẽdam irregularitatem ex delicto; nam ad incurrendam irregularitatem ex defectu non videtur necessaria vlla culpa, vt patet ex multis irregularitatibus, quæ ex solo defectu contrahuntur.

4 Ex dictis sequitur, irregularitatem ex delicto non incurri, interueniente ignorantia probabili; sicut enim huiusmodi ignorantia excusat à culpa, ità etiam à pœna. Ità Vgolinus cap. 14. §. 10. num. 9. Auila par. 7. d. 2. dub. 7. Coninchus disp. 18. dub. 4. nu. 29. Sanchez, & Nauar. locis supra citatis de ignorãtia excusante à censuris. Vbi docui, hoc probabiliter defendi posse, non solum de ignorãtia iuris, vel facti, verum etiã pœnę, & idẽ pręter DD. ibi citatos probabilius sustinet Coninchus loco cit. 31.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 AD incurrendam irregularitatem requiritur actus externus consummatus. Ità Suarez d. 44. sect. 2. Vgolin. cap. 14. §. 1. Henriquez lib. 14. cap. 3. num. 2. Valentia tomo 4. d. 5. quæst. 19. pun. 2. Auila loco citato dubio 1. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 17. & 30. Coninchus disp. 18. dub. 2. num. 11. & alij. Ratio est quia pœnæ non sunt extendẽdæ:

dæ: extenderentur autem, si irregularitas incurreretur ante consumationem actus externi; cum lex requirat factum; vt patet ex 15. quæst. j. cap. vltimo.

6 Ex quo patet primò, ad incurrendã irregularitatem, quæ prouenit E. g. ex homicidio, vel mutilatione, non sufficere desiderium, seu attentationem, ac conatum proximum mortis, vel mutilationis; sed requiri mutilationem, vel mortem naturalem; cõsequenter illum, qui lethaliter vulnerauit, non affici nota irregularitatis, lata contra homicidas, si vulneratus, ac percussus miraculosè conualuit.

7 Secundò patet, actum internum nõ sufficere ad incurrendam irregularitatem; actus enim internus non subiacet potestati Ecclesiæ, vt patet ex supra dictis de censuris. Ità Valentia loco citato, Sayrus loco citato, num. 17. Coninchus num. 11. & alij communiter.

Obijcies. In quibusdam Bullis cõcedi solet facultas absoluẽdi ab irregularitatibus mẽtalibus; ergo signũ est irregularitatẽ incurri posse ob actũ internum.

Respondeo cum Henriquez lib. 13. cap. 14. num. 4. in commentario L. Q. Couarruuia Clementina Si furiosus par. 2. §. 3. num. 4. Sayro loco citato, nu. 20. Conincho loco cit. & alijs, per irregularitates mentales intelligi irregularitates occultas, quæ per actum externum occultè contrahuntur, ità vt probari nequeant in iudicio; certum autem est irregularitatem contrahi posse ob huiusmodi delictum, quod appellatur occultum per accidens, sicut in simili dictum est de excõmunicatione, quę contrahitur ob delictum hæresis occultæ.

8 Tertiò patet, excommunicatum occultè celebrantem incurrere irregularitatem; nam exercet actum externum consumatum prohibitum sub irregularitate; quamuis illa celebratio ita sit occulta, vt in iudicio probari non possit. Ità Nauar. cap. 27. num. 194. Coninchus dub. 2. num. 15. & alij DD. Contra Alphonsum à Castro lib. 1. de lege pœnali, cap. vltimo concl. 3.

PVNCTVM III.

De effectibus Irregularitatis.

1 *An irregularitas impediat susceptionẽ ordinum, & tonsuræ.*
2 *An impediat exercitium omnium ordinum.*
3 *An Sacerdos, cui fuit amputatus digitus, possit ad Canonicatum promoueri.*
4 *An irregularis peccet, & aliquam pœnam incurrat exercendo ordines.*
5 *An prohibeatur exercere quoslibet actus sacros.*
6 *An sit incapax beneficij.*
7 *An recipiens beneficium in irregularitate possit percipere fructus.*
8 *An irregularitas priuet beneficio ante irregularitatem obtento.*
9 *An irregularis possit beneficium resignare.*
10 *An teneatur restituere fructus.*
11 *An irregularis ob homicidium priuetur pensione, & beneficio.*
12 *An sit incapax iurisdictionis.*
13 *An irregularis possit recipere auctoritatem fori pœnitentiæ.*
14 *Cuius iurisdictionis capax sit irregularis.*
15 *Quos actus iurisdictionis possit irregularis exercere.*
16 *An possit facultatem alteri delegare.*
17 *An possit excommunicare.*
18 *An priuetur iure eligendi.*
19 *An valida sit Confessio facta irregulari.*
20 *Quid si pœnitens ignoret Confessarium esse irregularem.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum irregularitas impediat susceptionem ordinum, & tonsuræ. Secundò, vtrum impediat, & irritet collationem beneficij. Tertiò, vtrum faciat inualidam collationem iurisdictionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Irregularitas impedit susceptionẽ ordinum, & primæ tonsuræ; sicut etiam impedit ordinum vsum, & officium. Ita communiter DD. Verum tamen est ordines collatos irregulari subsistere, ac validos esse; nam aliud est impedire, seu inhabilem reddere; & aliud facere incapacẽ iuxta illud, Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.

2 Quæres primò, vtrùm irregularitas impediat exercitium omnium ordinũ, an solum aliquorum.

Respondeo impedire exercitium omnium ordinum susceptorum, quando irregularitas est totalis, vt inquiunt cõmuniter DD. cum Innocentio, cap. *Si celebrat* de Clerico excõmunicato ministrante.

Dixi, quando irregularitas est totalis; nam quando est tantummodo partialis, prohibet solum illum actum, cui ponit impedimentum, vt accidit in irregularitate ex defectu corporis cõtracta post susceptionem ordinum, cum qua irregularis potest exercere functiones ordinum, ad quos non est inhabilis, vndè si alicui, post susceptum Sacerdotalem ordinem, amputetur digitus, non propterea remanet irregularis, & inhabilis respectu omnium functionum Sacerdotalis ordinis, vt respectu absolutionis, sed tantummodo respectu aliquarum, vt respectu celebrationis, vt patet ex cap. Secundo de corpore vitiatis, & ex cap. Secundo de Clerico ægrotante lib. 3. Decretalium, titulo 6. Ità Nauarr. cap. 27. num. 200. dicto 7. Auila par. 7. disp. 2. dubio 6. concl. 7. Coninchus d. 18. dub. 1. num. 8. & alij communiter.

3 Ex quo sequitur Clericum, cui post Sacerdotalem ordinem fuit amputatus digitus, posse promoueri ad beneficiũ habens adnexum onus exercẽdi ea, quę præstari possunt per huiusmodi amputatũ; nisi aliter ferat stylus Curiæ: propterea potest illi conferri Canonicatus, præbenda Diaconalis, aut etiam beneficium habens adnexam obligationẽ audiendi confessiones; modò non habeat coniunctum onus celebrandi; nam amputatus digitis est inhabilis ad celebrandum ob deformitatem, vel impotentiam celebrandi. Ità Sayrus, Auila, & alij locis citatis.

Aliqui Doctores limitant istam doctrinam in eo, qui factus est partialiter irregularis absque sua culpa; hic enim (inquit Nauar. cap. 27. num. 252. Auila loco citato, Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 23. Valentia loco cit. pun. 2.) potest recipere beneficium, quod non habet adnexam obligationem repugnantem tali irregularitati. Secus dicendum putant, si contraxit irregularitatem partialem ex sua culpa. Sed doctrina proposita mihi videtur admittenda absque prædicta limitatione, siue irregularitas contracta fuerit absque peccato, siue cum peccato, vt patet ex dicto cap. *Secundo* de corpore vitiatis, & ex cap. *Studeat*: 50. dist. vbi sermo est de irregularitate cõtracta culpabiliter, & cũ peccato. Ità Suarez d. 40. sect. 2. nu. 38. & alij.

4 Quæres secũdò, vtrum irregularis, suscipiendo, vel exercendo ordines, nouam irregularitatem, vel aliam pœnam incurrat.

Respõdeo negatiuè; quamuis peccet mortaliter. Ità Nauar. cap. 27. num. 193. Suarez d. 40. sect. 2. nu. 3. Sayrus loco cit. num. 26. Henriquez lib. 14. cap. 5. num. 2. Valentia loco citato pun. 2. Vgolinus cap. 65. §. 3. & alij.

Quòd non incurrat irregularitatem, vel aliam pœnam, patet; quia irregularitas, vel alia pęna non incurritur, nisi sit in iure expressa.

Quòd peccet mortaliter, perspicuũ est; facit enim contra pręceptum Ecclesiæ in re graui; sicut etiam grauiter peccat irregularis ministrando in ordine ex officio, vt patet ex dicta ratione, & ex cap. vlt. de temporibus ordinandorum.

5 Quæres tertiò, vtrum irregularis prohibeatur exercere quoslibet actus sacros.

Respondeo negatiuè; non enim prohibetur eos exercere, qui per laicum præstari possunt; quapropter pōt percipere Sacramenta, excepto ordine, potest inseruire Missæ, baptizare sine solemnitate, actus iurisdictionis exercere, &c. hæc enim non prohibentur irregularibus, vt colligitur ex definitione ipsius irregularitatis. Ità Vgolinus, cap. 65. §. 4. Nauar. num. 191. Suarez loco cit. sect. 2. nu. 8. Henriquez lib. 14. cap. 1. num. 2. Coninchus disp. 18. dub. primo num. 4. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 IRregularitas, licet occulta, facit hominem incapacem beneficij; cōsequenter irregularis inualidè recipit beneficij collationem, nec illud potest retinere, nisi obtenta dispensatione irregularitatis, curauerit beneficium sibi de nouo conferri ab eo, qui potest illud conferre. Ità Ricius decis. 185. Auila, parte 7. disp. 2. dub. 6. Henriquez lib. 14. cap. 2. num. 5. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 222. Nauar. cap. 27. num. 251. Couarruuias regula peccatum par. 2. §. 8. num. 6. & alij, quos citat, & sequitur Suarez d. 40. sect. 2. num. 40. & Ricius loco cit. quamuis Syluester verbo Excommunicatio 4. num. 4. & alij, quorum sententiā non improbabilem putat Coninchus disp. 18. dub. 1. num. 6.; cēsuerint collationem validam esse, sed impetrandam esse irregularitatis dispēsationem. Hæc Propositio probari potest, tùm ex capite Postulastis de Clerico excommunicato ministrante. Tum quia beneficium datur propter officium; cum ergo irregularis non possit fungi officio, eo quod sit inhabilis ad vsum ordinū, sequitur ipsum etiam esse inhabilem ad beneficium. Tum quia deficit voluntas conferendi in superiore; nam credibile est superiorem velle solum conferre beneficium secundum Canones non habenti Canonicum impedimentum. Idem dicendum est de pensione, quę titulo Clericali confertur; nam collatio pensionis facta irregulari videtur inualida, vt patet ex dictis de beneficijs, & ex stylo Curiæ. Ità Sayrus loco cit. num. 22. Vgolinus, cap. 65. §. 1. & alij, quos retuli de beneficijs. Idem dicendum videtur de dignitate, & prælaturis regularibus, vt patet ex cap. In quibusdam de pœnis; quamuis illi, cui prohibetur status Clericalis, non censeatur prohiberi status regularis. Videte Sayrum loco citato, num. 25.

7 Rogabis, vtrum qui recepit beneficium in irregularitate, possit percipere fructus beneficij.

Respondeo, non posse fructus beneficij percipere, nec alios actus administrationis, qui sunt adnexi beneficio, exercere; non enim habet ius ad illos fructus percipiendos, vel ad alios actus beneficij exercendos; cum inualidè beneficium receperit. Ità Suarez loco cit. num. 41. & 42. Vgolinus loco citato §. 1. num. 4. & alij communiter, quos in simili retuli de Excommunicatione.

8 Quæres, vtrum irregularitas subsequens beneficium, vel pensionem priuet beneficiarium beneficio, vel pensione ante irregularitatem obtenta.

Respondeo negatiuè cum communi DD. sentētia Nauarri cap. 27. num. 249. Lessij loco citato num. 130. Valentię loco citato Vgolini loco citato §. 2. Coninchi d. 18. dubio 1. num. 5. Emanuelis Sà verb. Irregularitas, num. 4. Ricij in sua praxi decis. 185. ad finem. Henriquez, lib. 14. cap. 5. num. 5. Sayri, lib. 6. cap. 2. num. 24. Auilæ loco citato Suarez d. 40. sect. 2. num. 15. vbi plures alios refert; quamuis aliqui oppositum senserint. Ratio est tum quia irregularitas proueniens ex homicidio non priuat ipso facto beneficiarium beneficio; quāuis ea sit maxima irregularitas, Argumento, cap. Minor dist. 50. ergo neq; alia irregularitas superueniēs priuat beneficio. Vtrū verò aliqua crimina inducāt ipso facto priuationē beneficij, patet ex dictis de benef. Tū quia in cap. Ne Clerici, vel Monachi habentur verba futuri tēporis, quæ indicant beneficiariū non esse ipso facto priuatum, sed priuandū.

Im-

Immò quãdo irregularitas prouenit ex ægritudine, non videtur æger priuandus beneficio, ne afflictio addatur afflicto; sed potius ipsius miserendum est, cap. Ex parte de Clerico ægrotante; In quo casu Parocho ægrotanti addendus est Vicecuratus, qui præstet illi opem circa curam animarũ, vt patet ex praxi.

9 Ex dictis sequitur primò, beneficiarium, qui incidit in irregularitatẽ post beneficij cõsecutionem, posse resignare beneficium in fauorem alterius; adhuc enim habet titulum, & ius; vt patet ex dictis de beneficijs.

10 Secundò, non teneri restituere fructus beneficij; si muneri suo satisfecit per se, vel saltem per alium. Ità Suarez loco cit. num. 20. Coninchus disp. 18. dub. 1. num. 5. & alij communiter.

11 Sed modo dubium est, vtrum irregularis ob homicidium priuandus sit beneficio, & pensione.

Respondeo priuandum esse beneficio, vt habetur in Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformat. non verò priuandũ esse pensione. Ratio est tum quia versamur in materia odiosa, in qua verba strictè, & propriè accipienda sunt; Pensio autem strictè loquendo non venit nomine beneficij. Tum quia per sacrã Congregationem in vna Cremonensi declaratum fuisse testatur Ricius decis. 524. Marzilla in Tridentinum loco cit.

TERTIA PROPOSITIO.

12 Irregularis videtur incapax iurisdictionis ordinariæ, non verò delegatæ. Ità Suarez d. 40. sect. 2. num. 12. & alij. Ratio est quia iurisdictio ordinaria solet alicui competere propter beneficium, officium, ac titulum speciale; sed irregularis est incapax beneficij, vt dictum est; ergo videtur etiam incapax iurisdictionis ordinariæ, quæ consequitur officium, & beneficium; Non est tamen incapax iurisdictionis delegatæ, eo quòd iurisdictio delegata non fundetur in beneficio, nec conferatur ratione beneficij.

13 Hinc sequitur, irregularẽ non posse accipere auctoritatem ordinariã fori pœnitentiæ; nam hæc auctoritas confertur per beneficium; auctoritatẽ verò delegatam posse validè accipere; quamuis non possit eam licitè exercere, & grauiter peccet exercendo, quando illius exercitium coniunctum est cũ vsu ordinis sacri, qui interdicitur irregulari.

14 Ex quo patet primò, irregularem non esse capacem iurisdictionis ordinariæ, sed delegatæ.

15 Secundò, irregularem posse actus iurisdictionis, qui non includunt exercitium ordinis, exercere non solum validè, sed etiam licitè; propterea qui obtento beneficio lapsus est in irregularitatem, potest fungi officio beneficij excepto vsu Ordinis sacri; nam per irregularitatem non amittit ipso facto beneficium, nec impeditur actus iurisdictionis exercere, præscindendo ab vsu Ordinis sacri. Ità Suarez loco citato, num. 45. & alij, quorum memini quęst. 5. puncto 1. num. 4.

16 Tertiò, irregularem posse alteri facultatem absoluendi delegare; quamuis ipse non possit absoluere sacramentaliter; nam irregulari competunt vsus iurisdictionis distincti ab vsu sacrorum Ordinum; delegatio autem nõ est actus ordinis, sed iurisdictionis.

17 Quartò, Superiorem irregularem posse excommunicare; actus enim excommunicandi pertinet ad iurisdictionem. Ità Suarez, d. 40. sect. 2. num. 24. & alij communiter.

18 Quintò, beneficiarium propter irregularitatem superuenientem non priuari iure eligendi, quod est adnexũ beneficio; ius enim eligendi vel est iurisdictio, vel pertinet ad iurisdictionem; irregularis autem non priuatur iurisdictione ob irregularitatem superuenientem. Ità Nauar. cap. 27. num. 244. Suarez loco cit. num. 27. & alij communiter.

19 Quæres, vtrum confessio facta Sacerdoti irregulari sit valida.

Respondeo distinguendo. Vel Sacerdos

dos est nominatim denunciatus irregularis; vel non. Si est nominatim denunciatus, confessio nō est valida. Ratio est tum quia irregularis nominatim denunciatus dicitur vitandus, vt dictum est de excommunicatione pun.1.§ 1. sicut autem confessio facta Sacerdoti nominatim denunciato excommunicato, vel suspenso ab ordine non est valida; itá nec est valida confessio facta irregulari vitādo; Tum quia pœnitens ponit obicem ad gratiam, cooperando peccato Sacerdotis, exercentis functionem Ordinis contra pœnam irregularitatis. Si verò Sacerdos non est nominatim denunciatus, confessio valida est; eo quod ille Sacerdos non careat iurisdictione, nec pœnitens peccet communicando cum irregulari; qui non est nominatim denunciatus irregularis. Itá Auila disp. 2. dubio 6. concl.7. Suarez loco citato, num.45. & alij communiter.

10 Sed grauior difficultas est, vtrum sit valida absolutio Sacramentalis collata ab aliquo Parocho, vel alio Confessario nominatim denunciato irregulari, quem pœnitens ignorabat esse irregularem denunciatum, sicut est inualida absolutio collata ab excommunicato vitando, quem pœnitens ignorabat excommunicatum.

Respondeo validam esse. Ratio est tum quia nihil deest ex parte pœnitentis, ratione cuius non sit valida, cum pœnitens paratus sit, & dispositus ad illam recipiendam, vt suppono, nec peccet participando cum irregulari, quem ignorat irregularem. Tum quia nihil deest ex parte Sacerdotis de substantia absolutionis; nam Sacerdos non solum habet potestatē ordinis, ratione cuius, sicut potest validè consecrare, & administrare alia Sacramenta; itá potest validè absoluere; sed etiam habet potestatē iurisdictionis; irregularitas enim non tollit iurisdictionem, vt patet tum ex definitione irregularitatis. Tum quia irregularis obtinens dispēsationem irregularitatis non indiget noua concessione iurisdictionis. Itá Suarez, d. 40. sect.2.num.45. Coninchus disp.18 dubio primo, num.7. & alij communiter Contra Nauar. cap.9. num.8.

PVNCTVM IV.

Vtrum aliquis in dubio iudicandus sit irregularis.

1 *Quandonam dicatur dubium iuris, & dubium facti.*
2 *An aliquis in dubio iuris præsumatur irregularis.*
3 *An præsumatur irregularis in dubio facti.*
4 *An præsumatur irregularis, qui dubitat, an aliquem mutilauerit.*
5 *An suscipiens ordines cum dubio irregularitatis possit illos exercere.*
6 *An sit irregularis, qui procurat abortum, sed dubitat an fœtus sit animatus.*
7 *An consulens homicidium præsumatur irregularis, quando dubitat, an suo consilio influxerit in homicidium.*
8 *An censeatur irregularis, qui dubitat, an ille, cui dedit consilium occidendi, commiserit homicidium.*

1 Notandum, aliud esse dubium iuris, aliud facti. Dubium iuris contingit, quando quis ignorat legem continentem irregularitatem. Dubium facti contingit, quando quis sciens latam esse legem continentem irregularitatem, dubitat, an factum perpetrauerit, prohibitum sub irregularitate.

PRIMA PROPOSITIO.

2 In dubio iuris nullus iudicandus est irregularis; propterea qui dubitat vtrum lata sit irregularitas, E. g. contra surripientes, aut qui dubitat, an sub talibus verbis contineatur irregularitas, si adhibita sufficienti diligentia ad rei veritatem inuestigandam, adhuc persistit in dubio, potest practicè dubium deponere, iudicando non esse latā irregularitatem; consequenter non

tene-

tenetur se tanquam irregularem gerere.

Ratio est primò, quia irregularitas non incurritur, nisi adsit ius expressum, sufficienter indicans irregularitatē positam esse; in dubio autem iuris non adest ius expressum sufficienter indicās irregularitatem. Argumento ex cap. Is, qui de sententia excōicationis in sexto.

Secundò, quia in dubio iuris nullus in foro externo iudicatur irregularis; ergo neque iudicandus est irregularis in foro conscientię, quod est forum animæ, & misericordiæ.

Tertio, quia, qui adhibuit sufficientem diligentiam ad rei veritatem inueniendam, & ad expellendum dubium iuris, censetur laborare ignorantia inuincibili, si rei veritatem non potuit inuenire, & dubium expellere; sed qui ignorat inuincibiliter aliquod præceptum, non tenetur illud seruare, vt patet ex dictis de peccatis; ergo, qui adhibuit debitam diligentiam ad rei veritatem inueniendam, & ad expellendum dubium iuris circa irregularitatē, non tenetur seruare irregularitatem, seque iudicare irregularem.

Quartò, quia lex non obligat subditos, quoties nō est illis sufficienter proposita; nec per ipsos stat, quominus proponatur; sed ei, qui dubitat latam esse irregularitatem, & adhibuit diligentiam ad veritatem cognoscendam, irregularitas non est sufficienter proposita, ergo qui dubitat latam esse irregularitatem, non tenetur eam seruare, aut se irregularem iudicare post adhibitam sufficientem diligentiam ad rei veritatem inueniendam. Ità Rebellus j. par. de obligationibus iustitiæ lib. 1. quæst. 2. sect. 2. Sayrus lib. 6. cap. 2. num. 16. Suarez d. 40. sect. 5. num. 18. Nauar. cap. 27. num. 193. Auila par. 7. disp. 2. dubio 5. concl. 5. Couarruuias in Clementina Si furiosus par. j. initio num. 3. Valentia tomo 4. disp. 7. quæst. 19. pun. 2. colūna 1425. Toletus lib. 1. cap. 57. ad finem, Coninchus disp. 18. dub. 2. num. 21. Emanuel Sà verbo Irregularitas num. 4. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVI habet dubium facti homicidij; iudicandus est irregularis. Hæc Propositio patet, tùm ex cap. Significasti, & ex cap. Ad audientiam secundo de homicidio. Tùm quia in foro interno idem iudicādum est, quod iudicatur in foro externo; sed in foro externo iudicandus est irregularis in dubio facti circa homicidium, vt patet ex cap. Ad audientiam citato; ergo etiam iudicandus est irregularis in foro conscientiæ. Ità Coninchus num. 23. Suarez loco cit. sect. 6. num. 1. Salas j. 2. quęstione 21. tract. 8. disp. vnica sect. 10. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 2. Sayrus lib. 6. cap. 2. nu. 16. Sanchez loco statim citando num. 50. Vgolinus cap. 4. §. 2. num. 3. & alij plures apud Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. num. 47. quorum multi existimant idem sentiendum esse in quolibet dubio facti, eo quod ratio Summi Pontificis posita in cap. Ad audientiam, & in cap. Significasti, sit generalis, videlicet in dubio facti tutiorem partē amplectendam esse.

Alij verò probabilibus existimant tantummodo in dubio homicidij iudicandum esse aliquem irregularem. Ratio est tum quia cap. Ad audientiam, & cap. Significasti loquuntur solum de dubio homicidij. Tùm quia versamur in materia odiosa, in cuius dubio reus est absoluendus; Regula Cum sunt de regulis iuris. Tùm quia est dubium iuris, vtrū in alijs factis præter homicidiū sancita sit irregularitas; in dubio autē iuris fauendum est subditis, & nullus censendus est irregularis, post adhibitam sufficientem diligentiam ad cognoscendam veritatem. Ità Coninchus nu. 22. Auila loco citato, Henriquez lib. 14. cap. 3. num. 4. Suarez disp. 40. sect. 6. num. 13. folio 735. Salas loco citato sec. 18. num. 168. Sanchez loco citato num. 48. & alij Contra Rebellum loco citato, Valentiam, Vasquez, & alios. Im-

mò Sanchez, & Henriquez loco citato Contra Auilam loco citato concl. 2. extendunt hanc doctrinam solum ad eos casus, in quibus dubitatur de homicidio iniustè commisso; non verò, quando dubitatur de homicidio iustè commisso, vt de homicidio facto in bello iusto, & licito; propterea in cap. Ad audientiam, & cap. Significasti non videtur sermo esse de homicidio iusto. Sed mihi probabilior videtur sententia Auilæ, quæ videtur expressa cap. Petitio tua de homicidio, vbi habetur eum, quem conscientia remordet de homicidio patrato in bello iusto, habendum esse irregularem.

Ex dictis colligi potest primò, eum, qui dubitat, an aliquem mutilauerit, non teneri se tanquam irregularem gerere, si facta diligenti inquisitione, adhuc dubitat, an mutilauerit; non enim versatur in dubio facti homicidij; sed in dubio mutilationis, quę non est propriè homicidium; iura autem loquuntur de dubio homicidij. Ità Sanchez loco citato, num. 49. Contra Henriquez loco citato, Nauar. cap. 27. num. 206. & alios.

5 Secundò, eum, qui in dubio iuris de irregularitate homicidij, vel de aliqua censura suscepit ordines mala fide, eo quòd non adhibuerit debitam diligentiam ad veritatem assequendam, posse post adhibitam debitam diligentiam ordines exercere; quamuis dubiū adhuc perseueret. Ratio est quia versatur adhuc in dubio iuris, in quo nullus censendus est irregularis. Verùm quidem est peccasse propter periculū, cui se exposuit, non adhibendo prius debitam diligētiam ad cognoscendum, num lata esset irregularitas: cùm tamen propter hoc peccatum non sit imposita censura, vel irregularitas, sequitur ipsum non teneri se abstinere ab exercitio ordinum; adhuc enim versatur in dubio iuris. Idem probabiliter dicendum videtur de eo, qui cum dubio irregularitatis accepit beneficium; quāuis contrarium teneat Reginaldus lib. 3. cap. 2. num. 19.

Obijcies contra hoc secundum corolarium, seu illationem. Possessio mala fide incepta nulli prodest; ergo qui cum dubio iuris de irregularitate ordines suscepit, non potest ordines susceptos cum tali dubio exercere; alioquin possessio ordinum mala fide incepta prodesset.

Respondetur, non ipsam possessionem mala fide inchoatam prodesse, sed propriam libertatem; eo quòd ius non imposuerit irregularitatem in dubio iuris, vel ob negligentiam commissam in assequenda veritate, antequam ordines susciperentur. Ità Sanchez in summa lib. 1. cap. 10. num. 46. quamuis oppositum probabile iudicet Suarez de censuris d. 40. sect. 5. num. 19. folio mihi 732. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. vnica sect. 19 num. 176. & alij.

6 Tertiò, illum censeri irregularem, qui fœminæ grauidę præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum; sed dubitat, an fœtus esset animatus; hic enim versatur in dubio facti circa homicidiū iniustum. Ità Auila loco cit. Sanchez loco citato num. 43. Rodriquez 1. parte cap. 275. nu. 4. Nauar. cap. 27. num. 225. & alij, quos infra referam de irregularitate, quæ propter homicidium iniustum contrahitur.

7 Quartò, illum, qui consulit homicidium, teneri se tanquam irregularem gerere, quando dubitat, vtrùm suo consilio operatus sit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui dedit consilium. Ratio est tum quia versatur in dubio facti, in quo ius induxit irregularitatem. Tum quia possessio non stat pro ipso dubitante, sed contra ipsum; nam pro eo stat possessio, pro quo stat iuris præsumptio, sed præsumptio iuris stat contra consulentem; ius enim iudicat consulentem esse irregularem, eo quod existimet homicidam non cōmissurum delictum absque consilio, Lege Meritum, ff. Pro socio. Ità Mafchardus de probat. tomo 1. concl. 419. num. 9. folio 197. Auila 2. par. cap. 5. d.

num.

nu.3.dubio 3.fol.59. Sayrus lib.7.cap.7. num. 2. Sanchez loco cit. num. 44. qui hoc idē sentiunt de restitutione Contra Auilam loco citato, Henriquez, lib.13. cap.16.num.3.in comentario litera D, & alios, quorum meminimus de restit. quæst. 2. pun. 4.

8 Quintò, illum censeri irregularem, qui dubitat, vtrùm ille, cui dedit consilium occidendi, commiserit homicidium; versatur enim in dubio facti, in quo est expressa irregularitas in iuribus citatis. Ità multi Doct. Contra Sanchez loco citato versus finem Nec est eadem ratio de obligatione restituendi, & de irregularitate; nam ius ità disposuit de irregularitate, non verò de obligatione restituendi.

QVÆSTIO II.

De Irregularitatibus prouenientibus ex defectu.

MVltas species Irregularitatis, ex defectu prouenientis, supra recensui, quas non est necesse hic repetere. Hac Quæstione incipiam agere de Irregularitate proueniente ex defectu animi. Tum de proueniente ex defectu corporis, & sic de cæteris.

PVNCTVM I.

De Irregularitate ex defectu animæ.

1 *An carens vsu rationis sit irregularis.*
2 *An defectus scientiæ faciat hominem irregularem.*
3 *Quænam scientia requiratur ad ordines suscipiendos.*
4 *An neophyti sint irregulares.*
5 *Quis dicatur neophytus.*
6 *Quis dispensare possit cum neophyto.*

DEfectus animi inducens Irregularitatem triplex est. Primus est defectus vsus rationis. Secūdus literaturæ. Tertius fidei: Quare tria breuiter queram in hoc puncto. Primò, vtrùm defectus vsus rationis inducat Irregularitatem. Secundò, vtrùm defectus scientiæ. Tertiò, vtrum defectus fidei respectu illius, qui mox ad fidem accessit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CArentes omninò vsu rationis, quales sunt amentes, non solum sunt iure humano irregulares; sed etiā iure Diuino, & naturali sunt inepti ad suscipiendos ordines. Ratio est quia, qui non pōt ordines exercere, inhabilis est ad ordines suscipiendos, & cōsequēter est irregularis; quāuis recipiat characterem, si promoueatur ad ordines, vt constat ex dictis de sacramēto Ordinis. Ità Nauar. cap. 27. numero 105. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 DEfectus scientiæ facit hominem Irregularem. Ità Nauar. loco citato, & alij communiter, Contra Henriquez,

riquez, & alios existimantes defectum scientiæ prohibere susceptionem ordinum, sed non facere irregularem. Hæc Propositio patet, tum ex capite Illiteratos dist. 36. vbi sermo est de omninò illiteratis, & ex cap. vlt. de temporib. ordinat. in 6. Tum quia ius ipsum naturale dictat non admittendos esse ad aliquod munus eos, qui munus illud nesciunt exercere. Vndè inquit Maiolus lib. 1. de Irregularitate, cap. 32. num. 13. non potest Summus Pontifex dispensare cum omninò illiterato, vt eos ordines recipiat, qui ad sui exercitium, & vsum requirūt scientiam; nam Summus Pontifex non potest dispensare in iure naturali.

Ex quo patet, hanc inhabilitatem nō solùm inductam esse à iure humano; sed etiam à iure naturali dictante omninò illiteratos non esse admittendos ad ordines.

3 Quæres, quænam scientia requiratur ad ordines suscipiendos.

Respondeo, ex Tridentino sess. 23. cap. 4. ad Primam tonsuram requiri, vt initiandus prima tonsura sit confirmatus, & calleat rudimenta fidei, sciatq; legere, ac scribere. Ad minores ordines, vt teneat linguam latinam. Ad Diaconatum, & Subdiaconatum, vt habeat instructionem eorum, quæ pertinent ad eos ordines exercendos. Ad presbyteratum vt habeat eam scientiā, qua possit docere populum, & administrare Sacramenta. Ad Episcopatum, vt sit Doctor, aut licentiatus in sacra Theologia, vel in iure Canonico, vel vt publico testimonio constet, ipsum esse aptum ad alios docendos. Hæc omnia colliguntur ex Tridentino sess. 22. cap. 2. & sess. 23. cap. 4. 11. 13. & 14.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Neophiti sunt irregulares. Ità colligitur ex dist. 48. cap. 1. & 2. Ratio cur hæc irregularitas inducta sit ab Ecclesia, est ne in superbiam elati incidant in laqueum Diaboli. Ità Nauar. num. 205. Sayrus cap. 13. num. 10. Auila loco cit. d. 4. dubio 4. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 3. Henriquez lib. 14. cap. 4. Suarez tomo 5. d. 43. sect. 3. num. 5.

5 Quæres primò, quis dicatur Neophitus.

Respondeo eum dici, qui ex lege Iudaica, Maumethica, vel Ethnica nuper cōuersus est ad fidem Christianam. Qui verò ab infantia Baptismum suscepit non dicitur neophitus; quamuis descenderit ab Auo, vel patre neophito, vel Iudęo, vel Saraceno; sicut nec ille dicitur neophitus, qui ab hinc decem annis, vel eo amplius Baptismi Sacramento insignitus est; non enim dicitur nuper conuersus ad fidem.

Ex dictis patet, neophitum excludi à minoribus, & maioribus ordinibus; cum sit irregularis; baptizatum verò ab infantia, vel iam diu conuersum ad fidem Christianam posse iure communi ad ordines, beneficia, & officia publica admitti, si iudicio Episcopi reperiatur in rebus fidei benè instructus; hic enim nō dicitur propriè neophitus.

6 Quæres secundò, quis dispensare possit cum neophito ad ordines, beneficia, vel officia publica.

Respondeo dispensationem pertinere ad Summum Pontificem; nam ad ipsum pertinet dispensare in irregularitate prouenienti ex defectu, nisi in aliquo particulari casu concessa sit Episcopis, aut alijs dispensandi facultas. Videte Suarez, & alios DD. locis cit.

PVNCTVM II.

De Irregularitate prouenienteex defectu corporis.

1 *Quodnam vitium, seu defectus corporis inducat irregularitatem.*
2 *An carens oculo sit irregularis.*
3 *An sit irregularis habens maculam in oculo.*
4 *An sit irregularis habens oculum grandiorem altero.*

5 An

5 *An abscissio nasi faciat hominem irregularem.*
6 *An habens labia corrosa sit irregularis.*
7 *An surdus sit irregularis.*
8 *An carens auriculis sit irregularis.*
9 *An gibbosus sit irregularis.*
10 *An monstruosus sit irregularis.*
11 *An Aethiops, aut habens sex digitos sit irregularis.*
12 *An hermaphroditus sit irregularis.*
13 *An hermophraditus possit professionem facere.*
14 *An habens crura distorta sit irregularis.*
15 *An sit irregularis, qui caret pede.*
16 *An qui non potest Ordines exercere sit irregularis.*
17 *An febri laborantes sint irregulares.*
18 *An graui dolore capitis laborantes sint irregulares.*
19 *An laborantes morbo Gallico sint irregulares.*
20 *An sit irregularis, qui laborat lepra, aut scabie.*
21 *An peste laborantes sint irregulares.*
22 *An morbo caduco laborantes sint irregulares.*
23 *An amentes, & furiosi sint irregulares.*
24 *An Dæmoniaci sint irregulares.*
25 *An defectus corporis idem operetur, quando aduenit antè susceptionem ordinum, ac quando subsequitur ordines susceptos.*
26 *An abstemius possit vti Sacerdotio.*
27 *An Papa possit dispensare cum abstemio.*
28 *An habens corporis defectum impedientem vsum Sacerdotij possit ad reliquos ordines promoueri.*
29 *An carens aliquo membro sit irregularis.*
30 *An carens membro occulto irregularis sit.*
31 *An sit irregularis, qui sibi virilia amputauit.*
32 *An sit irregularis, qui amisit digitos pedum, aut virilia.*
33 *An ille sit irregularis, cui abscissa sunt virilia in pœnam delicti.*
34 *An sit irregularis, qui virilia amputauit causa cantus, aut castitatis.*
35 *An sit irregularis, qui ex indignatione membrum amputauit.*
36 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

NOtandum, habentes certos quosdã defectus, seù vitia corporis irregulares esse, quandiù cum ijs defectibus, seù vitijs non possunt ordines exercere; quales sunt membris mutilati, aut ita debilitati, vt ordines exercere nequeant; quales etiam sunt habentes manus immobiles, aut adeò tremulas, vt periculum subeant effundẽdi Calicem. In præsenti puncto difficultas est in assignanda regula generali, qua cognoscatur, per quem defectum, seù vitium incurratur irregularitas. Quare tria principaliter quæram in hoc loco. Primò, quodnam vtrum, seù defectus corporis inducat irregularitatem. Secundò, vtrùm carentia membri illã inducat. Tertiò, ad quem pertineat in hac irregularitate dispensare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ILle defectus, seù vitium corporis inducit irregularitatem, quod vel impedit vsum, & exercitium ordinis, vel notabilem gignit deformitatem, aut horrorem; quale vitium est nasi amputatio, aut priuatio vnius oculi, aut insignis macula in oculo, quæ notabilem pariat deformitatem. Hæc doctrina colligitur ex cap. Secundò de Clerico ægrotante lib. 3 decret. tit. 6. & vera est, siuè huiusmodi vitium contractũ sit ex culpa, siuè sine culpa, siue ex causa iusta, siuè ex iniusta; siuè ex causa naturali, siuè accidentali. Ratio est quia æquitas ipsa naturalis dictat, eũ ad ordines, vel eorum vsum nõ esse promouendũ, qui nequit ordines exercere, aut horrorem incurit adstantibus. Ità Nauar. cap. 27. num. 200. Suarez d. 50. sect. 2. num. 16. Molina tomo 4. de iustitia tract. 5. disp.

disp.70.num.2.Sayrus lib 6.cap.7.num. 6. Auila loco cit. disp. 3. dubio 1. Couarruuias in Clementina Si furiosus 3. parte cap. 5. S. Antoninus 3. par. tit. 28. cap. 5. Coninchus disp. 18. dub. 13. num. 106. & alij apud Vgolinum, cap. 46. de irregularitate.

Ex dictis colligi potest solutio multorum casuum.

2 Primò, carentē lumine, & visu oculi dexteri nō esse irregularem; modò habeat vtrumque oculum integrum. Ratio est quia huiusmodi vitium non impedit vsum ordinis, nec inducit notabilem horrorem, vel deformitatem. Idem dicendum est de eo, qui habet visum, & intuitum breuem, vel qui non videt sine conspicillis. Secus dicendū est de eo, qui non solum caret lumine; sed etiam oculo, aut de eo, qui caret lumine oculi sinistri, qui dicitur oculus Canonis, ita vt non possit commodè per oculum dexterum conspicere sine indecora faciei conuersione ad populum, cap. Si Euangelica dist. 55. Ità Nauar. num. 199. Molina loco citato, num. 4. & 6. Vgolin. cap. 47. & 48. & alij communiter.

3 Secundò, cum non esse irregularē, qui habet maculam in oculo non generantem notabilem deformitatem. Secus si notabilem deformitatem efficiat; quamuis oculus sit integer, & benè perspiciat, cap. Secundo de corpore vitiatis. Ita Molina, num. 5. & alij.

4 Tertiò, illum esse irregularem, qui habet vnum oculum grandiorem, seu grossiorem altero, vel vtrumque prominentem, ita vt magnam inducat deformitatem.

5 Quartò, abscissionem nasi inducere irregularitatem propter deformitatem. Ità Molina, num. 2. & alij communiter.

6 Quintò, illum esse irregularem, qui habet labia penitus corrosa, vel abscissa; magna enim laborat deformitate. Similiter est irregularis, qui nodum linguæ ità patitur, vt verbum integrū vix possit exprimere: hic enim censetur ineptus ad functiones ordinis, & horrorem adstantium animis gignit. Carens verò dentibus non videtur irregularis; quia priuatio dentium non solet impedire vsum ordinum, aut inducere notabilem deformitatem. Ità Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 2. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 16. Vgolinus tractatu de irregularitate cap. 69. qui videtur hoc idem asserere de eo, qui sibi dentes per indignationem excussit Contra Maiolū lib. 1. de irregul. cap. 24. Prominentia verò dentium extra os inducit irregularitatem; eo quod pariat deformitatem; propterea huiusmodi dentes resecandi sunt, si fieri potest absque periculo. Ità Vgolinus cap. 50. num. 3.

7 Sextò, surdum vtraque aure, ita vt nullo modo possit audire, esse irregularem; vt patet per septimum Canonē Apostolorum; consequenter huiusmodi surdus non potest promoueri ad Sacerdotium; immò si defectus surditatis contingat post Sacerdotalem ordinem, licèt initiatus ordine Sacerdotali possit exercere ea munera, ad quæ non est necessarius auditus, & consequenter possit Missam submissè celebrare; non tamen admittēdus est ad Missam solemnem celebrandam, ne risum excitet, faciendo aliquid extra tempus, vt benè ait Reginaldus, lib. 30. cap. 5. num. 50. Si verò vna tantum aure surdus sit non videtur irregularis, vt inquit Graffius, & alij apud Sayrum, lib. 6. cap. 8. num. 17.

8 Grauior difficultas est, vtrum carēs auriculis, idest externa illa cartilagine, quæ organo auditus adhæret, sit irregularis.

Ad quam difficultatem Nauar. num. 199. Auila, & alij respondent esse irregularem; quia carentia auricularum notabilem inducit deformitatem. Hæc sententia mihi probatur, quando carens auriculis nō potest huiusmodi deformitatem auferre, seu celare capillorum velamine. Ità Henriquez lib. 14. cap. 8 num. 3. Auila par. 7. disp. 3. dubio 1. Coninchus disp. 18. dub. 13. num. 108.

9 Septimo, gibbosum non esse irregularem; nisi gibbositas coniuncta sit

cum

cum nimia deformitate, vel debilitate; vt accidit, quando gibbus nequit se erigere; aut stare recto capite. Ità Auila loco citato, Molina loco cit. num. 8. Vgolinus tractatu de irregul. cap. 50. num. 6. & alij communiter. Idem dicendum est de eo, qui habet ventrem præturgidum, ac nimis pinguem, ita vt deformitatem notabilem pariat, vt ait Maiolus lib. 1. cap. 17.

10 Octauò, monstruosum esse irregularem; qualis est habens duo capita, quatuor manus, aut vultum adeo fœtidum, vt ipsum intuentibus facilè incutiat risum, aut horrorem.

11 Ex quo deducitur, inquit Maiolus lib. 1. cap. 21. Contra Vgolinum cap. 50. num. 4. Æriopem non videri irregularem; eo quod non soleat horrorem parere. Similiter habens sex digitos non videtur irregularis, quoties digitus superfluus non impedit vsum aliorum digitorum. Quando verò impedit vsum aliorum digitorum, est irregularis, vt accidit, quando index, & pollex sub communi vngue existunt; tunc enim magna est difficultas in hostia contrectanda. Ità Vgolinus cap. 48. §. 1. & cap. 50. & 51. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 3. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 2. & alij, qui addunt digitum superfluum posse abscindi absque periculo irregularitatis; modò abscindi possit absque periculo vitæ, aut maioris deformitatis. Neque in hoc casu videtur accipiendum, cap. Qui partem dist. 55.

12 Nonò, hermaphroditum esse irregularem, quando scilicet particeps est masculini, & fœminei sexus. Capite Si testes 4. quæst. 2.

13 Addit Nauarrus consilio 47. de irregularibus Vgolinus, de irregularitate cap. 48. §. 1. num. 4. & alij, hermaphroditum non posse professionem facere in religione virorum, vel mulierum ob periculum scandali, & libidinis; credendum enim est Ecclesiam, irritâtem professionem apud personas diuersi sexus, irritasse etiam professionẽ illius, qui æque particeps est vtriusque sexus, propter grauissima pericula, & scandala. Quare hermaphroditus non solùm repellitur ab ordinibus, sed etiam à professione, vt inquit Nauar. Vgolinus locis cit. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 6. folio 861. & alij apud Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 106. Immò si hermaphroditus magis, aut æque particeper fœmineum, & virilem sexum, est incapax ordinis, & Caractheris, quia neque potest propriè dici vir, neque fœmina; subiectum autem capax caractheris est vir propriè, cum fœmina repellatur ab ordinibus. Secus si magis particeps sit virilis, quam fœminei sexus; tunc enim, quamuis sit irregularis, est capax ordinis, & caractherem recipit, si ad ordines promoueatur. Ità Nauar. cap. 27. num 203. Suarez tomo 5. disp. 51. sect. 2. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 25. Auila dubio 5. Vgolinus cap. 48. §. 1. Molina num. 13. Henriquez loco cit. & alij Contra Toletum lib. 1. cap. 63. num. 6. quem sequitur Martinus Fornarius de sacramento Ordinis cap. 5. num. 1. asserentem non esse irregularẽ modò res non sit notoria, tũc enim etiã ipse concedit non posse promoueri propter scandalum.

14 Decimò, illos non esse irregulares, qui habent crura distorta, modo huiusmodi deformitas tegi possit auxilio vestium.

15 Vndecimò, illum esse irregularem, qui aliquo caret pede; hic enim dicitur carere membro patente; carentia autem membri patentis solet adiunctam habere deformitatem, & inducere irregularitatem, vt dicam in secunda Propositione. Similiter est irregularis, qui indiget baculo, ita vt non possit per se ipsum accedere ad Altare, ibique functiones absque baculo exercere, cap. Si quis in infirmitate dist. 55. & cap. Nullus Episcopus dist. 1. idem dicendum videtur de eo, cui necessarius est pes ligneus ad altare; etiamsi non careat verò pede; videtur enim magna indecentia vti pede ligneo. Ità Molina loco citato num. 9. Nauar. num. 199.

Say-

Sayrus lib.6.cap.2.num.22. Vgolinus cap.47. & alij.

16 Duodecimò, illum esse irregularẽ, quem infirmitas reddidit ineptum ad exercitium ordinum; aut quando ordines exercere nequit absque horrore, vel deformitate notabili, vel scandalo, cap. Tua nos de Clerico ægrotante. Ex quo sequitur, non solum eum esse irregularem, qui caret indice, vel pollice, quibus frangitur, & eleuatur Eucharistia, aut qui caret parte digiti pollicis, vel indicis, ita vt notabiliter impediatur frangere, aut eleuare, aut tractare Eucharistiam; sed etiam, qui laborat debilitate digitorum, ita vt hæc præstare nequeat. Ità Molina loco citato num.3. Sayrus cap.9.num.2. Auila loco cit. & alij. Secus dicendum est de eo, qui caret vngue pollicis, vel indicis, nisi illius carentia notabilem pariat deformitatem, vt benè ait idem Molina loco citato, & alij communiter.

17 Decimotertiò, laborantes febri cõtinua esse irregulares. Secus si febris sit quartana, aut leuis febricula, aut nõ impediat celebrationem Missæ; tunc enim celebrari potest, quia infirmitas non reddit ipsum ineptum ad celebrationem.

18 Decimoquartò, laborãtes graui dolore capitis irregulares esse, quandiù periculum subeunt celebrando. Videte Vgolinum cap. 54. §. 1. num. 5.

19 Decimoquintò, laborantes morbo Gallico, qui foris appareat, horroremque, ac scandalum generet, irregulares esse; Argumento ex cap. Secundo de Clerico ægrotante. Ità Vgolinus cap. 55.§.2. Molina, num. 16. & alij cõiter.

20 Decimosextò, laborantes lepra, vel multa scabie, nimiam inducente deformitatem, aut manuum vsum impediente, irregulares esse, quamdiu durat lepra, vel scabies, cap. Tua nos citato; consequenter non posse celebrare saltem in loco publico; vt ait Maiolus, lib.2. cap. 18. Molina loco cit. num.11. & Vgolinus cap.55.§.1.& 2. vbi §.3. idẽ sentit de phtisi.

21 Decimoseptimò, laborantes peste irregulares esse propter periculum infectionis aliorum; sicut etiam sunt irregulares laborantes tussi, quæ coniunctum habeat periculum in suscipienda Eucharistia; quamuis peste, vel tussi sublata cesset irregularitas. Ità Vgolinus loco citato §.3. nũm.3. Maiolus loco citato cap. 20. & alij communiter.

22 Decimooctauò, laborantes morbo caduco irregulares esse; immò non posse ad ordines promoueri; quamuis fuerint iam sani effecti, & liberati, semelque tantùm fuerint correpti eo morbo cap. Maritum, & capite Communiter dist.33. sunt enim irregulares, & inhabiles ad ordines propter periculum incidendi de nouo in eundem morbum. Ità cõmuniter DD. teste Vgolino cap. 54.§.1. Possunt tamen in ordinibus susceptis ministrare, modò liberati fuerint eo morbo. Si verò nondum plenè liberati sunt, sed tantum raro, E. g. semel in mense cadunt in terram absque clamore, vel spumarum emissione, vel horribili corporis agitatione, possunt celebrare adiuncto sibi socio Sacerdote ieiuno, qui perficiat sacrificium, si fortè incepto Canone alter corripiatur morbo caduco; cap. Nuper dist.7. q. 2. Ità Sayrus loco citato num. 11. Molina num.12. Antoninus 3.par.tit. 24.cap.5. ad finem. Vgolinus loco cit. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.179. & alij qui addũt ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit eo morbo, facta obseruatione triginta dierum; cap. Nuper 7.quæst.2. & à tempore recuperatę salutis expectandum esse vnũ annum, pro vt Episcopus iudicauerit. Ego verò puto probationes relinqui arbitrio Episcopi pensatis conditionibus morbi, & personæ.

23 Decimononò, amentes, & furiosos esse irregulares propter periculum scãdali, & noui lapsus in amentiam, vt patet ex cap. Maritum el.2.dist.33. Ex quo licèt inferre huiusmodi amentes vel furiosos non posse celebrare etiamsi omnino liberati sint. Quamuis contrarium

teneat

teneat Bartholomeus ab Angelo loco cit. §. 180. Hoc tamen intelligitur modo furor, amentia, & mentis alienatio sit frequens, nec raro, vel ex causa transeunte contingat; nam si proueniat ex causa transeunte, vt ex vi morbi, vulneris, iræ, & passionis breuis, sublata amentia, cessat impedimentum, & irregularitas, vt patet, tùm ex communi vsu. Tum quia cessat periculum scandali. Secus dicendum est de eo, qui frequenter patitur insaniam; hic enim est irregularis, & excluditur ab ordinibus suscipiendis, & exercendis; quamuis non careat lucidis interuallis. Ità Auila loco cit. Vgolinus cap. 53. & 54. Coninchus num. 107. Molina loco cit. disp. 70. num. 12. Nauar. cap. 27. num. 203. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 180. & alij communiter. Verum tamen est, eos non esse irregulares, qui leuem quandam mentis alienationem, vt vertiginem, vel deliquium animi, vel quid simile patiuntur. Cautè quamquam se debent gerere, ne ad celebrandum accedant, non adiuncto sibi socio, quando periculum est, vt ipsi hoc morbo ita vexentur, vt nequeant sacrificiũ perficere. Ità Maiolus lib. 2. cap. 16.

24 Vigesimo, Dęmoniacos, quorum corpora à Dæmone obsidentur, vel semel fuerunt obsessa, irregulares esse; consequenter non posse Ordines sacros suscipere; vel susceptos exercere; quãuis modò liberati sint, vt patet ex cap. Maritum secundo, & cap. Clerici quarto dist. 33. ità Nauar. cap. 27. num. 203., & alij statim citandi Contrà Bartholomeum ab Angelo dialogo 5. §. 180. & 183. vbi testatur de communi nempè Dęmoniacum ex toto liberatum posse celebrare.

Verum tamen est primò, eum, qui fuit à dæmone obsessus post ordines susceptos, posse ordines susceptos exercere ex dispensatione Episcopi, modò constet ipsum à Dęmone spatio vnius anni non fuisse vexatum cap. Communiter dist. 33. Ità Vgolinus de irregular. cap. 55. num. 2. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 8. Litera A. Nauarrus cap. 27. num. 203. Sebastianus Medices par. 2. de irregul. cap. 32. Molina tomo 4 trac. 3. disp. 70. num. 12. Sayrus lib. 6. cap. 9. num. 14 Toletus lib. 1. cap. 64. versus principium, Coninchus disp. 18. dub. 15. num. 105.

Secundò verùm est, eum, qui liberatus est ab obsessione Dæmonis, posse ad ordines minores promoueri; nam in cap. Clerici dist. 33. dicitur non posse ascendere ad superiorem sacri regiminis gradum. Ità Glossa ibidem, Sayrus, & Toletus locis cit. Contra Vgolinum loco cit. num. 3.

Tertiò verum est, maleficiatum, qui ratione maleficij perpetui est inhabilis ad contrahendum Matrimonium, non esse ineptum ad Ordines sacros suscipiendos; hac enim ratione castior est. Ità Henriquez, & Sayrus locis citatis, & alij.

Addo, non solùm illos esse irregulares, qui à Dæmone sunt oppressi, sed etiam illos, qui se Dæmoniacos simulatunt; vt patet ex sexta Synodo generali Constantinopolitana, Canone 6. Ita Vgolinus, & Sayrus locis citatis.

Ex allatis exemplis satis, superquè constat, quodnam vitium, seu defectus corporis inducat irregularitatem.

25 Quæres primò, vtrùm defectus corporis idem operetur, quando aduenit ante susceptionem ordinum, ac quando subsequitur ordines iam susceptos.

Respondeo negatiuè; licèt enim defectus, qui reddit hominem inhabilem ad vsum ordinum, reddat etiam inhabilem ad ordines suscipiendos; nihilominus, si superueniat ordinibus iam susceptis; non semper reddit hominem inhabilem ad vsum illorum; vnde amputatio pollicis, vel indicis reddit quidem inhabilem ad suscipiendum Sacerdotium; nihilominus, si superueniat Sacerdotio iam suscepto, non reddit inhabilem ad vsum Sacerdotij, ad quẽ vsum defectus superueniens non affert impedimentum; nisi fortè adsit notabilis deformitas.

Ex

Ex quo patet, Sacerdotem, cui suscepto Sacerdotio aduenit amputatio pollicis, vel indicis, posse præstare ea omnia, ad quæ non impeditur per illũ defectum; vnde, quamuis sit inhabilis ad celebrationem Missæ, eo quod non possit hostiam eleuare, nihilominus nõ est inhabilis ad reliqua Sacerdotij officia, eo quod possit illa præstare; consequenter potest Confessiones audire, cõcionari, exercere ordinẽ Diaconi canẽdo Euangelia, &c. Sicut etiam Sacerdos cæcus potest Confessiones audire; quas etiam potest audire Sacerdos, qui suscepto Sacerdotio morbo caduco corripitur, vt colligitur ex cap. Presbyterum de Clerico ægrotante. Ità Nauarr. cap. 27. num. 200. Molina, num. 14. Sayrus loco cit. num. 7. Coninchus, nu. 106. Vgolinus cap. 52. §. 1. & alij.

26 Hinc patet eum, qui suscepto Sacerdotio fit abstemius; ita vt non possit degustare vinum, posse vti Sacerdotio, excepta celebratione; qui verò ante susceptionem Sacerdotij est abstemius, eo quòd vinum non bibat, vel illud euomat, vel alio modo patiatur vomitum, non potest ad Sacerdotium admitti; nam sacrificium missæ sub vtraque specie peragi debet; non potest autem peragi ab abstemio propter periculum vomitus in sumendis speciebus vini.

27 An verò Summus Pontifex possit cum abstemio dispensare, vt promoueatur ad Sacerdotium.

Respondendum est, non posse, si sequamur sententiam eorum, qui dicunt Summum Pontificem non posse dispẽsare, vt sub vna tantum specie fiat consecratio. Secus si contrariam sequamur opinionem, de qua egimus in Sacramento Eucharistiæ. Verumtamen est, Summum Pontificem posse cum abstemio dispensare ad reliquos ordines; nã hoc impedimentum iure naturali videtur sese solum extendere ad Sacerdotium. Ità Nauar. cap 27. num. 204. Sayrus cap. 9 num. 15. Tolerus lib. 1. cap. 25. Vgolinus cap. 53. vbi etiam ostendit, an qui vouit non bibere vinum, sit irregularis, & faciat contra votum celebrando, seque purificando; de qua re nos egimus de voto, & diximus nõ peccare, nec facere contra votum; consequenter non esse irregularem.

28 Quæres secundò, vtrum habens defectum corporis, impedientem susceptionem Sacerdotalis Ordinis, possit admitti ad reliquos ordines, E.g. vtrum carens vngue, vel aliquo digito possit ad Diaconatum, vel ad alios ordines admitti; quamuis admitti non possit ad Sacerdotium.

Respondeo negatiuè iuxta communiorem DD. sententiam Nauarri cap. 27. num. 20. Auilæ loco citato regula 2. Vgolini, cap. 52. §. 1. num. 4. Angeli, & aliorum Contra Sayrum, lib. 6. cap. 7. num. 8. Paludanum, & alios. Ratio est tum quia habens huiusmodi defectum est irregularis: ergo non potest ad vllos ordines promoueri; cum irregularitas directè impediat susceptionem omniũ ordinum. Tum quia carens aliquo mẽbro non solũ est inhabilis respectu Sacerdotij, sed etiam respectu aliorum ordinum suscipiendorum, vt concedit etiam ipse Sayrus, & patet ex cap. Illiteratos dist. 36. vbi dicitur viciatos corpore, aut diminutos non debere ad clericatum promoueri, ergo etiam habens defectum corporis impedientem susceptionem Sacerdotalis Ordinis non potest ad alios ordines admitti.

SECVNDA PROPOSITIO.

29 Carentia alicuius membri, vel partis membri etiam occulti, si propria culpa contingat, inducit irregularitatem, quamuis ea membri priuatio non impediat vsum ordinis, neq; notabilem afferat deformitatem, capite Maritum dist. 33. Secus dicendum est, quando ea membri carentia contingit absque propria culpa, nec impedit executionem ordinis, neque notabilem deformitatem habet adiunctam, capite. Qui partẽ dist. 53. Ità Nauar. num. 198. Suarez d. 51. sect. 2. num. 8. Sayrus loco citato,

cit.num.11. Auila loco cit.dub.2. regula 2. Molina disp.70. num. 18. Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 4. Valentia loco citato pun. 3. Vgolinus cap.52. num.5. & alij. Sed inter alios videri potest Bartholomeus ab Angelo dialogo 5.§.155. & deinceps, & ante.

30 Hinc sequitur primo, priuationem alicuius membri occulti, quæ contingit absque propria culpa, non inducere irregularitatem; modò illa priuatio non sit coniuncta cum notabili deformitate. Ità Suarez, Saytus,& alij DD. citati. Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis, cap. Is, qui de sent. excõm. In iure autem non est expressum irregularitatem incurri, quando priuatio membri contingit absque propria culpa; modò non habeat adiunctam notabilem deformitatem, aut impedimentum exercitij ordinum.

31 Secundò, eum, qui sibi virilia amputauit, vel permisit amputari absque iusta causa, irregularem esse, consequenter non posse ordines suscipere, vel susceptos exercere, cap. Si quis absciderit dist. 55. Secus dicendum est de eo, qui sibi virilia, aut testes amputari permisit ex iusta causa; hic enim non est irregularis; nec tenetur testes abscissos, vel eorum cineres secum deferre, vt falso putat vulgus; nullo enim iure probatur ad hoc teneri. Ità Couarruuias in Clementina vnica, j. parte num. 5. Vgolinus cap. 49. num. 5. Molina loco cit. num. 15. & alij communiter.

32 Tertiò, eum, qui per infirmitatem amisit digitos pedum, aut virilia, aut ea curauit sibi ob sanitatem abscindi, non esse irregularem; sicut neque est irregularis, qui digitum manus non necessarium ad Eucharistiam eleuandam, vel frangendam, vel ad faciendum signum Crucis in infirmitate amisit, aut passus est ab inimicis per vim abscindi facta debita resistentia; modò ex ea mutilatione non inducatur notabilis deformitas; notabilis enim deformitas irregularitatem parit.

33 Quartò, illum esse irregularem, cui abscissa sunt virilia in pœnam delicti; vt si Clerico amputentur virilia à marito adulteræ, cum qua turpiter inuentus est, vel si amputētur à Iudice; nam huiusmodi amputatio propria culpa videtur contingere. Ità Vgolinus cap. 51. num. 4. Molina num. 18. Nauar. Auila, & Suarez locis citatis.

34 Quintò, illum esse irregularem, qui sibi virilia, vel testes amputauit, aut permisit amputari causa cātus, vel etiā causa castitatis; est enim illicitum etiam ob castitatem se hoc modò secare; nam huiusmodi sectio, & amputatio non est medium ad castitatem; immò secti, & amputati maioribus vexantur stimulis carnis, præsertim in virili ætate, vt fatentur communiter DD. Hæc omnia constant ex cap. Si quis absciderit, cap. Si qui se dist. 55. & cap. Significasti de corpore vitiatis. Ità Molina loco cit. num. 16. Nauarrus, Auila, & alij locis citatis.

35 Sexto, illum, qui sponte sibi membrum, vel membri partem. E. g. digitum, vel partem digiti ex indignatione, vel impatientia abscidit, irregularem esse: etiamsi ex huiusmodi abscissione non oriatur notabilis deformitas, vel impedimentum ad celebrādum, capite. Qui partem, 6. dist. 55. vbi inducta est ista irregularitas potius ex iniusta sæuitia in se ipsum, quam ex defectu. Ità Suarez loco citato num. 6. Molina disp. 70. num. 19. Nauar. cap. 27. num. 198. & alij communiter; quorum multi ad hāc irregularitatem incurrendam requirūt notoreitatem abscissionis, vt videlicet notorium sit sibi abscidisse partem mēbri, vel digiti ex indignatione. Ità Vgolinus cap. 51. num. 1. Nauar. cap. 27. nu. 198. Bartholomeus ab Angelo dialogo 5. §. 158. vbi plures alios refert Maiolus lib. 1. cap. 24. vbi in simili loquitur de eo, qui sibi per indignationem dentes euulsit. Verum notoreitatem requiri gratis videtur dici, cum non colligatur ex textu.

TERTIA PROPOSITIO.

36 AD Summum Pontificem pertinet dispensare in irregularitate prouenientе ex defectu, vel ex deformitate, vel ex infirmitate, nisi fortè coniuncta sit cum impedimento iuris naturalis. Ità Nauar. num. 200. Suarez d. 55. sect. 3. num. 8. ad finem, Molina loco cit. num. 19. Sayrus lib. 6. cap. 8. num. 16. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 1. Couarruuias Clementina Si furiosus j. parte, num. 7. Vgolinus cap. 52. §. 3. & alij Côtra Syluestrum, & alios, & patet ex capite. Significasti de corpore vitiatis.

Ad Episcopum verò pertinet iudicare, vtrum defectus, vel deformitas inducat irregularitatem, vt patet ex cap. 2. de corpore vitiatis. Hoc idem iudidicium aliqui DD. extendunt ad Prælatos religiosorum exemptorum respectu religiosorum sibi subditorum. Sed hoc mihi videtur falsum, cũ nullo iure probetur hoc priuilegium illis concessum esse. Ità Auila parte 7. d. 3. dubio 3. Couarruuias, Vgolin. & alij locis cit.

PVNCTVM III.

De Irregularitate ex defectu natalium proueniente.

1 *Quinam appelletur illegitimus.*
2 *An illegitimus sit irregularis.*
3 *An filij censeantur legitimi, quando matrimonium est inualidum ob impedimentum occultum.*
4 *An idem sit de filijs infidelium.*
5 *An filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse illegitimum.*
6 *An illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium.*
7 *Quid si matrimonium cõtrahatur post aliud cum alia celebratum.*
8 *An illegitimus liberetur ab irregularitate per subsequens matrimonium.*
9 *An proles suscepta ex propria vxore post factam professionem sit legitima.*
10 *An filius expositus cẽseatur illegitimus.*
11 *An natus ex parentibus cõiugatis possit aliquando esse irrgularis.*
12 *An illegitimus peccet mortaliter recipiendo ordines.*
13 *An incurrat aliquam pœnam.*
14 *Quot modis tollatur irregularitas proueniens ex illegitimitate.*
15 *Quis possit cum illegitimo dispensare.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrùm illegitimus sit irregularis. Secũdò, vtrum peccet, & incurrat aliquam pœnam ordines suscipiendo, vel susceptos exercẽdo. Tertiò, quomodo tollatur irregularitas ex defectu natalium. Sed prius.

1 Notandum, illegitimum appellari eum, qui non est ortus ex legitimo Matrimonio; sed potius ex fornicatione, vel stupro, vel incestu, vel adulterio. Si sit ortus ex meretrice appellatur Manzer. Si ex soluto, & ex concubina domi retenta, appellatur filius naturalis. Si ex adultero, & soluta, appellatur nothus. Si ex coitu damnato, vt ex stupro, vel raptu, vel sacrilegio, vel incestu, vel ex fœmina coniugata, dicitur spurius. Ità Couar. j. 2. de sponsalib. cap. 8. §. 4. Sayrus lib. 6. cap. 10. num. 6. Molina tract. 2. disp. 165. Lessius lib. 2. cap. 19. dub. 6. Vasquez in opusc. de testam. cap. 5. §. 6. dub. 1. & §. 7. num. 98. & alij cõmuniter.

PRIMA PROPOSITIO.

2 ILlegitimus quãuis occultus est irregularis, cap. 1. de fil. presbyter. Ratio, cur hæc irregularitas sancita sit à iure est, quia expedit illegitimum arceri ab ordinibus, Primò in detestationem delicti à parentibus commissi. Secundò propter periculum incontinentiæ in prole ex imitatione paterna. Tertiò ob reuerentiam ordinibus debitam. Ita Vgolinus, cap. 44. §. 1. Auila par. 7. d. 3. dubio 6. Sayrus cap. 10. num. 36. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. Nauar. num. 207. Toletus lib. 1. cap. 75. & alij Contra Castrum aliter sentientem de illegitimo occulto.

3 Queres primò, vtrum filij censeantur

tur legitimi, quādo matrimonium inter duos inualidè contractum fuit ob occultum aliquod impedimentum; sed vterque contrahens, vel vnus eorum bona fide ex probabili errore iuris, vel facti contraxit in facie Ecclesiæ, idest coram Parocho, & testibus.

Respondeo legitimos esse; consequēter non esse irregulares, cap. Ex tenore, & cap. Peruenit, qui filij sint legitimi.

4 Addo legitimos censeri filios susceptos ab infidelibus, qui tempore infidelitatis contraxerunt matrimoniū validum secundum leges ipsorum, sed inualidum secundum leges Canonicas; nam filij censentur illegitimi, quando non oriuntur ex matrimonio valido: prædicti autem filij orti sunt ex matrimonio valido; nam matrimonium infidelium non dissoluitur per ipsorum conuersionem ad fidem, nisi sit inualidum propter impedimentum iuris naturæ, aut propter impedimentum inductum à Principibus ipsorum, cap. De infidelibus de consanguin. & affinit. Ità Couarruuias parte 2. cap. 8. §. 1. Sayrus loco cit. num. 35. & alij communiter.

Addo cum Suarez d. 50. sect. 4. nu. 10. Auila loco cit. dubio 10. & alijs, filium genitum à parentibus, qui matrimoniū inualidè contraxerunt, non teneri se tanquā irregularē gerere, nisi ei constet de mala fide parentum; nā in dubio non debet præsumere parentes deliquisse.

5 Vtrum verò filius teneatur credere matri asserenti ipsum esse illegitimum, constat ex dictis de matrimonio, non teneri, nisi rationibus conuincatur. Et hoc verum est, etiamsi mater cum iuramento, vel in mortis articulo asserat ipsum esse illegitimū, vt ibidē ostendi.

6 Queres secundò, vtrum illegitimus fiat legitimus per subsequens matrimonium.

Respondeo fieri legitimum, & consequenter habilem non solum ad successionem hæreditariam, & dignitates sæculares; sed etiam fieri idoneum ad ordines, & Ecclesiasticas dignitates, excepto Cardinalatu; vt patet ex motu proprio Sixti V. apud Sayrum loco cit. num. 14. Ratio est quia matrimonium sequens purgat omnia præcedētia: modò parentes tempore Conceptionis, vel Natiuitatis habiles essent ad contrahendum matrimonium, nec haberent aliquod impedimentum dirimens matrimonium; nā si tunc tēporis non erant habiles ad cōtrahendum matrimoniū, non tollitur illegitimitas, & inhabilitas ad ordines, & Ecclesiasticas dignitates, cap. Tāta, qui filij sint legitimi. Ità Sanchez lib. 8. disp. 7. num. 19. Suarez loco cit. sect. j. Henriquez libro 13. cap. 20. num. 4. Sayrus loco cit. num. 15. Coninchus, Auila, & alij locis citatis.

7 Hinc sequitur primò, eum, qui dum esset solutus, suscepit filium ex concubina, & postea matrimonium contraxit cum Berta, & mortua Berta contrahit matrimonium cum ipsa concubina, nō solum validè contrahere; verum etiam filium antea susceptum fieri legitimū, etiamsi matrimonium non consumetur cum ipsa, quæ alias fuit concubina; ratio est quia parentes erant habiles ad contrahendum tempore Conceptionis filij. Ità Panormitanus in cap. Tanta citato, & alij plures apud Sayrum loco citato num. 19.

8 Secundò, filium illigitimum, natū ante matrimonium, contractum à suis parentibus, fieri legitimum; & consequenter liberari ab irregularitate per matrimonium subsequens inter ipsos parentes, etiamsi sequatur, postquam filius fuit promotus ad ordines; nam filius fit legitimus per subsequens matrimonium; consequenter liberatur ab irregularitate; eo quòd cesset illius causa. Ità Sayrus loco cit. num. 30. Coninchus d. 18. dub. 12. num. 105. & alij Contrà Maiolū lib. 1. cap. 4. nu. 16. & alios.

7 Tertio quando aliquis contracto, & nondum consumato matrimonio professionem emisit in approbata religione, eaque emissa priorem coniugē carnaliter cognouit, & ex ea suscepit prolem, prolem indè susceptam esse illegitimam, & consequenter irregularem;

cum non sit suscepta ex legitimo matrimonio, eo quod matrimoniū fuerit dissolutum per professionem, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap. 6. & ex traditis à nobis de matrimonio.

10 Quæres tertio, vtrum filius expositus, cuius parentes ignorantur, præsumendus sit illegitimus, & irregularis.

Respōdeo iuxta probabiliorem DD. sententiam præsumendum esse irregularē. Ità Suarez, disp. 50. sect. 4. Vgolin. loco cit. §. 7. Auila loco cit. Rebellus, lib. 1. de contract. q. 2. nu. 15. & alij, Contra Sayrum cap. 10 num. 39. Henriquez, lib. 14. cap. 8. in comēt. lit. K, Coninchū, disp. 18. dub. 12. num. 105. & alios apud Couarruuiā in Clementina Si furiosus 3. parte initio, & apud Vgolin. loco cit. ratio est quia in huiusmodi casu adsunt coniecturę ita vehemētes, vt ferè certò constet expositum esse illegitimum, cū filij legitimi nō soleāt exponi, vt docet ipsa experientia, & parentes exponentes filios notam infamiæ subeant.

Addunt tamen prædicti Doctores cū Couarruuia loco cit. num. 9. expositum posse susceptis ordinibus vti absq; alia dispensatione; melior enim est conditio possidentis. Immo videtur posse ab Episcopo dispensare, vt ordines suscipiat post adhibitam debitam diligentiam. Ità Henriquez lib. 14. cap. 8. nu. 10. Suarez loco cit. num. 4. ad finem, Sayrus loco cit. num. 39. & alij, non quia Episcopus possit dispensare in irregularitate proueniente ex defectu; sed quia illius facultas prodesse potest ad pacandam conscientiam adiuncta opinione probabili, asserente expositum non esse præsumendum irregularem.

Obijcies. In dubio facti nullus præsumendus est irregularis excepto facto homicidij; sed in proposito casu nō adest dubium facti homicidij, sed dubium illegitimitatis; ergo expositus non est iudicandus illegitimus, seu irregularis.

Respondeo in hoc casu nō adesse dubium facti, sed potius certitudinē quandam moralem innixam experientiæ.

11 Quęres quartò, vtrū dari possit casus, in quo natus ex parentibus coniugatis sit irregularis.

Respondeo affirmatiuè, vt accidit, quando pater factus est Sacerdos de cōsensu, vel absque consensu suæ vxoris; sed postea vxorem carnaliter cognouit, ex eaque prolem suscepit; tunc enim proles inde suscepta censetur irregularis, cap. Litteras de filijs Presbyterorum. Ita Suarez sect. 2. num. 4. Sanchez, lib. 9. de matrimonio d. 38. Sayrus lib. 6. cap. 10. num. 41. Toletus, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

12 Illegitimus peccat mortaliter recipiendo ordines absq; dispensatione. Ratio est quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; sicut etiam mortaliter peccat exercendo ordines susceptos absq; dispensatione, vt ex eadē ratione cōstat. Ità Auila loco cit. Nauar. Toletus, & alij apud Sayrum, num. 38.

13 Quæres vtrum illegitimus non solum peccet, verum etiam incurrat aliquam pœnam suscipiēdo ordines absq; dispensatione, vel exercendo susceptos.

Respondeo non incurrere nouā pœnam; cum hæc non sit in iure expressa; quamuis peccet mortaliter, & ratione prioris irregularitatis repellatur ab executione ordinis, eo quod irregularitas non solum impediat susceptionem, sed etiā exercitium ordinum. Ità Nauar. cap. 27. num. 96. Sayrus loco cit. num. 38. & alij. Contra Maiolum, libro 1. cap. 2. num. 8. existimantem incurrere nouam irregularitatem celebrando.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Irregularitas proueniens ex illegitimitate tribus modis auferri potest. Primò, per legitimationem; vnde legitimatus à papa censetur factus habilis ad ordines, ad beneficia, ad dignitates, & alia omnia, ad quæ se extendit potestas legitimantis, quatenus fieri potest absque præiudicio alterius, cap. Venerabilem, qui filij sint legitimi; in quo cap. habetur legitimatum

à Pa-

à Papa extra Patrimonium, seu Territorium Diui Petri non censeri factum idoneum, & habilem ad dignitates sæculares, & ad hæreditatem, de qua te videre Sayrum cap. 11. num. 6. & alios Doctores statim citandos.

Dixi legitimatum; quia non idem est legitimatio, & dispensatio; nam illegitimus per legitimitatem efficitur habilis ad omnia, ac si re vera esset legitimus. Per dispensationem verò efficitur solum habilis ad certum aliquem actum, iuxta verba dispensationis; nam dispensatio est res odiosa, & strictè explicāda; propterea dispensatus ad certū aliquod beneficiū ad illud tantum censetur dispensatus: dispensatus verò ad beneficium Curatum in communi potest relicto primo consequi aliud; & aliud; quia dispēsatio est generalis ad beneficia Curata.

Dixi legitimatum à Papa; quia legitimatus à Comite Palatino non est habilis ad beneficia, vel ordines; nam Comes Palatinus non habet auctoritatē circa dignitates Ecclesiasticas; sicut nec habet Imperator, vel alius Princeps sæcularis; quamuis Princeps sæcularis possit legitimare sibi subditos, quo ad honores, & officia sæcularia; non verò quo ad Ecclesiastica, vel ad ordines, vel ad beneficia. Videte Couarruuiam 2. part. cap. 8. §. 8. Maiolum lib. 1. cap. 8. num. 1. Sayrum lib. 6. cap. 11. num. 15. Vgolinum loco cit. §. 3. & 4. & Suarez sectione. 5.

Secundò, per professionem; vnde illegitimus per professionem fit habilis ad ordines, licèt nō fiat habilis ad Prælaturam; siuè sit religiosus, siuè Monialis. Ità Nauar. num. 207. Sayrus cap. 11. num. 3. Suarez d. 50. sect. 5. §. 3. tertius modus, Vgolinus loco cit. §. 5. & alij.

Tertiò, per dispēsationē; sicut enim irregularitas est à superiore inducta, ità etiam potest à superiore per dispensationem auferri: Hic tamen.

Aduertendum est, dispensationem strictè interpretādam esse; quamobrem dispensatus ad ordines non censetur dispensatus ad beneficium; & dispensatus ad certum ordinem nō censetur dispensatus ad ordinem superiorem; sed ad illum, qui fuit expressus, & ad ordinem inferiorem. Similiter dispensatus ad beneficium simpliciter non censetur dispensatus ad beneficium Curatum, & dispensatus ad dignitates Ecclesiasticas nō censetur dispensatus ad Episcopatum. Ità Sayrus loco cit. Couarruuias par. 2. cap. 8. §. 8. Maiolus loco cit. cap. 8. Sanchez loco cit. & alij, quos in simili retuli de dispensationibus. Dispensatio enim strictè accipienda est; cum sit odium iuris.

15 Rogabis, quis possit dispensare cū illegitimo.

Respondeo, Episcopum non posse cum eo dispensare ad maiores ordines, ad dignitatem, & ad beneficium curatum: posse verò dispensare ad ordines minores, & ad vnum beneficium simplex non requirens Ordinem sacrum; qualem requirit Canonicatus Ecclesiæ cathedralis, cap. 1. de filijs Presbyterorum in 6. Ità Vgolinus loco cit. §. 2. Suarez loco cit. sect. 5. Sayrus, & alij locis citatis.

Addunt aliqui DD. Episcopum posse dispensare super illegitimitate prouenientē ex delicto occulto, vt colligi videtur ex cap. Nisi cum pridem de renunciatione, & ex Tridentino sect. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas dispēsandi in irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto; sed ista irregularitas intrinsecè prouenit ex delicto parentum, quod, vt suppono, est occultum; ergo potest Episcopus dispensare in huiusmodi irregularitate.

Obijcies. Ista irregularitas non solum prouenit ex delicto parentum, sed etiam ex defectu in ipsis filijs; sed Episcopus non potest dispensare in irregularitate proueniente ex defectu; ergo Episcopus non potest dispensare in irregularitate proueniente ex illigitimitate.

Respondet Auila d. 3. dubio 7. hanc irregularitatem intrinsecè prouenire

ex delicto parentum; quamuis deinde producat quendam defectum in filijs.

Sed mihi dicendum videtur, Episcopum non posse in hac irregularitate dispensare ad maiores ordines; primò, quia hæc irregularitas connumeratur communiter ab omnibus DD. inter irregularitates ex defectu; Tridentinum autem non concessit facultatem Episcopis dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex defectu; sed in prouenientibus ex proprio delicto occulto; illa enim propriè dicitur irregularitas ex delicto, quæ prouenit ex proprio delicto. Ità Nauar. cap. 27. nu. 194. Vgolinus loco cit. §. 2. num. 4. Suarez loco cit. sect. 5. num. 5. & alij. Secundo, quia secundum ipsum Auilam illegitimus recipiens ordines, est suspensus ab ipsorum executione, & hęc suspensio secundũ ipsum Auilam non est ex delicto, sed ex defectu; ergo etiã irregularitas est ex defectu; consequenter Episcopus nõ potest in ea dispẽsare.

PVNCTVM IV.

De Irregularitate ex defectu ætatis, & libertatis.

1 *An defectus ætatis inducat irregularitatem.*

2 *An defectus libertatis inducat irregularitatem, & in quibus personis.*

3 *Quinã dicantur obligati ad ratiocinia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Defectus legitimæ ætatis requisitæ ad ordines inducit irregularitatem, quandiù defectus durat. Hæc propositio colligitur ex Canone 1. dist. 50. & cap. vltimo de Temporibus ordinationum.

An verò lata sit suspensio cõtra eos, qui ordines Sacros præsumunt recipere ante legitimam ætatem, patet ex supra dictis de suspensione, & ex dictis de Sacramento Ordinis pun. 5. sicut etiam ex dicendis patebit hanc irregularitatem cessare adueniente termino ætatis, vel saltem dispensante Papa. Ità Sayrus, lib. 6. cap. 12. Graffius 1. par. decis. lib. 4. cap. 27. num. 22. Nauar. num. 165. & nu. 202. Toletus lib. 1. cap. 61. Vgolinus loco cit. cap. 45. §. 1. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Defectus libertatis inducit irregularitatem in sequẽtibus casibus.

Primò, in coniugatis; nam coniugati non admittũtur ad ordines; cap. Vxoratus de coniunctione coniugatorum. Hæc doctrina intelligenda est iuxtà dicta de Matrimonio in impedimento ordinis, ad quæ vos remitto.

Secundò, in mancipijs, quæ sunt omninò destituta libertate, vt patet ex titulo de seruis non ordinandis. Ratio est quia non decet seruum ob vilem cõditionem euehi, & promoueri ad dignitatem Sacerdotalem: Verum quia hoc rarò euenit, non immoror in his explicandis. Qui cupit abundantiorem huius rei doctrinã habere, videat Diuũ Antoninum 3. par. tit. 28. cap. 6. § 6. Toletum lib. 1. cap. 60. Sayrum lib. 6. cap. 14. num. 3. Suarez disp. 51. sect. 4. Vgolinum cap. 57. Nauar. cap. 27. num. 203. Maiolum lib. 1. cap. 36. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 7. & Auilam par. 7. d. 3. dubio vltimo. Hic ergo sufficiat prænotasse.

Primò, seruos, quandiù sunt serui, impediri, ne ordines suscipiant, vt patet, tum ex ratione allata, ne dignitas Sacerdotij paruipendatur. Tùm quia homo ordinatur, vt nauet operam rebus diuinis: seruus autem non potest operam rebus diuinis nauare; eo quod domino suo inseruire cogatur. Ità communiter DD.

Secundò, seruum ordinatum de consensu domini fieri liberũ, cap. Si seruus sciente dist. 54. Si verò absque dominii consensu sit initiatus maioribus ordinibus, adhuc manet seruus. Secus si sine domini consensu initiatus sit maioribus

ioribus ordinibus; tunc enim acquirit, libertatem, soluendo domino pretium; vel tradēdo alium seruum in sui locum alioquin adhuc compellitur inseruire in ijs rebus, quę non dedecent ordinem suum.

Tertiò, Episcopum, qui seruum sine consensu domini scienter ordinauit, peccasse mortaliter, & teneri satisfacere domino, restituendo illi duplicatum pretiū, cap. Si seruus absente domino.

Quartò in obligatis ad ratiocinia; isti enim impediuntur, ne ordines recipiāt; ijs tamen receptis vti possunt, vt patet ex cap. Vnico de obligatis ad ratiocinia, & ex cap. 1. & 2. Ne Clerici, vel Monachi.

Ex quo patet ipsos impediri solū ad tempus, donec reddant ratiocinium: reddito verò ratiocinio, & deposita illius obligatione, posse promoueri ad ordines. Ratio cur non debeant promoueri, est, quia præsumuntur confugere ad Ecclesiam, non amore seruiendi Deo; sed potius intentione fugiendi ratiocinia.

5 Si quæras, quinam dicantur obligati ad ratiocinia.

Respondeo dici eos, qui obligati sunt ad reddendam rationem administrationis publicæ, vel priuatæ. Ad reddendam rationem administrationis publicæ obligantur thesaurarij, aut depositarij æris publici. Item Aduocati, Magistratus, Iudices, &c. Ad reddendam verò rationem administrationis rei priuatæ obligantur illi, qui gesserunt administrationem alicuius personæ sæcularis non miserabilis, vt sunt tutores, curatores, procuratores, qui non debent ad ordines admitti, nisi finito officio, cap. 1. & 2. ne Clerici, vel Monachi. Illi verò, qui administrationem gerunt personæ Ecclesiasticæ, vel personarum miserabilium, vt viduarū, pupillorum, causarum piarum, &c. nō afficiuntur hoc impedimento, cap. Peruenit dist. 86. sicut neque afficiuntur, qui sunt obligati absque vlla administratione reddere rationē ex aliquo contractu, vt ex emptione, deposito, conducto, mutuo &c. nisi ante promotionem, vel in ipsa promotione mota sit ei lis de dolo, aut perfidia; tunc enim non debent promoueri ante finitam litem. Ita Sayrus cap. 14. num. 8. Suarez d. 51. sect. 3. & alij communiter.

Quintò in Curialibus, qui scilicet inseruiunt ex obligatione Curijs Principum sæcularium, vt sunt Iudices, Aduocati, milites, & alij, qui repelluntur ab ordinibus suscipiendis, quandiù fuerint soluti ab illa obligatione. Itā Syluester verbo Ordo 4. Toletus loco citato, Henriquez lib. 14. cap. 5. num. 5. Suarez d. 47. sect. 4. & alij communiter.

Hinc sequitur primò, non arceri ab ordinibus eos, qui Curiæ Episcopali inseruiunt; nam isti non inseruiunt Curijs Principum sæcularium.

Secūdò eos, qui frequentant Curias, & aulas Principum obsequij causa absque obligatione, non repelli ab ordinibus; nam habent integram, & perfectam libertatem.

Tertiò feudatarios, idest eos, qui re immobili accepta cum Instrumento, & iuramento obligati sunt personaliter inseruire domino, repelli ab ordinibus. Videte Maiolum lib. 2. cap. 5. num. 5. & Sayrum loco citato num. 13.

Quartò arceri ab ordinibus tabelliones, aduocatos, & Iudices, qui causas ciuiles agunt: Iudices verò, qui causas criminales tractauerunt, ex alio capite sunt irregulares, si iudicium sanguinis exercuerunt. Itā Suarez loco citato & alij, quos infra referam.

PVNCTVM V.

De Irregularitate ex defectu Sacramenti, idest bigamia.

1 *Quid sit bigamia.*
2 *Quotuplex sit.*
3 *An bigamus sit irregularis.*
4 *Quaenam requirantur ad bigamiam?*

5 *An bigamia oriatur ex matrimonio non consumato.*
6 *An multiplicata sponsalia inducant bigamiam.*
7 *An multiplicatæ fornicationes inducant bigamiam.*
8 *An sit bigamus, qui cum fœmina ab alio corrupta consumat matrimoniũ.*
9 *An copula nefaria inducat bigamiam.*
10 *An sit bigamus, qui ducit fœminam corruptam, quam putabat virginẽ.*
11 *An sit bigamus, qui cognoscit propriã vxorem postquam cum alio nupsit, credens priorem maritum esse mortuum.*
12 *An sit bigamus, qui suam vxorem adulteram carnaliter cognoscit.*
13 *An infidelis, qui sæpius in infidelitate contraxit matrimonium, sit bigamus, & irregularis.*
14 *Quis possit in bigamia dispensare.*
15 *An Episcopus possit in bigamia dispensare.*
16 *An bigamus fruatur priuilegijs Clericorum, si absque dispensatione initiatus fuit ordinibus.*

DVo principaliter quæram in hoc puncto. Primò, an ex bigamia inducatur irregularitas. Secundò, quis in ea possit dispensare. *Sed prius.*

1 Notandum est primò, bigamiam esse quandam irregularitatem consurgentem ex multiplici Matrimonio contracto, & consumato, vt ait Vgolinus, cap. 56. num. 1. & Sayrus lib. 6. cap. 3. & alij communiter. A fortiori appellandus est bigamus, qui non solum bis contraxit; sed etiam ter, vel quater, vt benè ait idem Vgolinus ibidem.

2 Notandum est secundò, triplicem esse bigamiam videlicet veram interpretatiuam, & similitudinariam. Vera bigamia est, quando quis vere duas vxores legitimè duxit, & cognouit carnaliter, siuè duxerit ante Baptismum, siuè post Baptismum, cap. Acutius dist. 26. quare, qui sæpius contraxit Matrimonium post Baptismum, vel ante Baptismum, vel semel ante Baptismum, & alia vice post Baptismum, suscepto Baptismo, est irregularis, cap. Si quis viduam dist. 34. Ità communiter Theologi teste Rebello lib. 3. de matrimonio quæst. 20. num. 4. Maiolo lib. 1. cap. 33. Vgolino §. 1. ad finem Nauarro num. 191. Molina tomo 4. tract. 3. d. 67. num. 4. Sanchez lib. 7. d. 83. num. 8. Sayro lib. 6. cap. 3. num. 23. Henriquez, & Valentia locis statim citandis. Tolet. lib. 1. cap. 70. Coninch. disp. 18. dubio 11. num. 102.

Interpretatiua est, quando quis re vera non contraxit cum duabus, sed secundũ interpretationem iuris censetur contraxisse cum duabus. Et hoc multis modis accidit.

Primò, quando quis iam coniugatus de nouo contrahit cum alia, & cum ea copulam habet, vel quando vnam vxorem legitimam habuit, & posteà aliam inualidè ducit cum impedimento dirimente; tunc enim si cum ea copulam consumet, fit bigamus non realiter, sed interpretatiuè; quia præsumitur bis cõtraxisse matrimonium ob affectum, & intentionem contrahendi cum duabus copula subsecuta animo maritali, vt patet ex cap. Nuper de bigamis. Dico animo maritali; quia qui vnum matrimonium contrahit cum ficto consensu, vt extorqueat copulam, non dicitur bigamus; quia non habet maritalem affectum, qui requiritur ad bigamiam in dicto capite Nuper; quidquid dicat Suarez sect. 2. num. 10. Ob eandem rationẽ non dicitur bigamus vir cõiugatus, qui adulteratur cum alijs.

Rogabis, vtrum qui duo matrimonia inualidè contraxit cum aliquo impedimento dirimente, fit bigamus consumatis matrimonijs.

Respondeo cum Vgolino §. 2. num. 13. Sayro cap. 4. num. 7. Valentia loco citado, & pluribus alijs apud Sanchez d. 84. num. 3. Suarez d. 49. sect. 3. Soto, & Toleto, Contra Auilam parte 7. d. 8. disp. 3. Henriquez lib. 12. cap. 6. num. 6. & Coninchum disp. 18. dub. 11. nu. 101. esse bigamum bigamia interpretatiua; nam

nam quò ad effectum iniji duo matrimonia; consequenter deficit significatio, non propter verum Sacramentum; sed propter affectum cum subsecuta copula.

Hinc sequitur illum esse bigamum, qui cum fœmina corrupta contraxit, & consumauit matrimonium inualidũ ob aliquod impedimentum; vt patet ex dicta ratione. Ità DD. citati Contra Auilam loco cit. Coninchum loco cit. & Henriquez lib. 14. cap. 4.

Secundò modo cõtingit bigamia interpretatiua, quando quis contrahit, vel cum vidua, quæ consumauerat matrimonium cum priori viro, vel cum alia, quæ fuerat carnaliter cognita, cap. Maritum dist. 32. Et cap. Curandum dist. 24.

Dixi cum Vidua, quę consumauerat matrimonium; quia ducens viduam nõ cognitam à priori viro nõ est bigamus; sicut neque est bigamus ducens fœminam, quæ ab alio non fuit carnaliter cognita, licèt fuerit à se ipso cognita ante matrimonium; tunc enim caro non separatur, eo quòd matrimonium subsequens retrotrahatur, & reputetur quasi factum cum illa ante primam copulam, atque censeatur contractum cũ virgine. Ita Nauar. cap. 27. num. 195. Sanchez d. 84. num. 14. Suarez loco cit. sect. 3. num. 7. Sayrus, cap. 4. num. 17. Couarruuias loco citando. Vgolinus loco citato §. 2. num. 5. Syluester, & alij communiter Contra Hostiensem in summa lib. 1. tit. de bigamis.

Tertiò modò contingit bigamia interpretatiua, quando quis contraxit matrimonium cum virgine, eamque cognouit, postquam ipsa adulterata est cũ alio, siuè volens adulterata fuerit, siuè per vim, aut metum, cap. Si cuius, & cap. Si laici dist. 34. Ratio est quia huic matrimonio deficit significatio, siuè fœmina cognita fuerit propria culpa, siuè non; matrimonium enim consumatum significat vnionem Christi cum Ecclesia, quæ vnio est vna, & non multiplex. Secus dicendum est, quando quis contraxit matrimonium cum virgine, sed eam non cognouit postquam adulterata est; tunc enim non est bigamus. Ità Vgolinus. §. 2.

Bigamia similitudinaria contingit, quando quis, post votum solemne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione Sacrorum ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit, cap. Quotquot dist. 27 q. 1. Ratio est quia astrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia; ergo si velit carnaliter cum alio coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia, non quidẽ vera, sed similitudinaria; huiusmodi autem bigamia, vel irregularitas non reperitur in eo, qui susceptis minoribus ordinibus, aut emisso simplici castitatis voto contrahit, & consumat matrimonium cum virgine; nam huiusmodi bigamia, vel irregularitas non est in iure expressa. Ità Sanchez d. 85. num. 11. Vgolinus loco cit. §. 3. num. 4. Valencia, Nauarrus, & Sayrus locis citatis.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Bigamus ex vera bigamia, interpretatiua, vel similitudinaria est irregularis, & consequenter inhabilis ad ordines, & ad beneficia. Hæc Propositio patet, tùm ex cap. 1. 2. & 3. de bigamis, & ex Tridentino sess. 23 cap. 17. de reformatione. Tum quia bigamus nõ significat vnicam coniunctionem Christi cum Ecclesia; matrimoniũ enim consumatum significat vnionem Christi cum Ecclesia per Incarnationẽ, quæ vnio, cũ sit vna, & non multiplex, non perfectè repræsentatur per multiplex matrimonium, seù per bigamiam; ob id bigamus fit irregularis, cap. Debitum de bigamis. Tum quia bigamus difficilè potest alijs castitatem persuadere, quam præsertim habere debent initiati sacris Ordinibus, cap. Vna dist. 26. Bigamia autem est signum inconti-

nentię cap. Propofuisti dist. 82. Ita communiter Doctores.

4 Ex dictis colligi potest primò, ad bigamiam duo requiri. Primò, vt matrimonium cum duabus contrahatur verè, aut interpretatiuè, aut similitudinariè. Secundò requiri copulam actualē; nam matrimonium ratum significat vnionem Verbi cum Ecclesia per gratiā: consumatū verò significat coniunctionem Christi cum Ecclesia per Incarnationem. Bigamia verò inducta est, quatenus matrimonium, cum duabus consumatum, non perfectè significat vnicam coniunctionem.

5 Secundò, multiplicitatem matrimonij rati, nondum consumati, non inducere bigamiam; consequenter illum nō esse bigamum, qui contraxit cum vna, eaque mortua ante consumationem matrimonij nouum matrimonium contraxit cum virgine, & cum ea copulam cōsumauit; nullo enim titulo est bigamus; vt patet ex cap. Debitum; sicut nec est bigamus, qui ducit eam in vxorem, quę contraxerat matrimonium cum altero, morte præuento ante consumationem matrimonij, cap. vlt. dist. 34. Ratio est quia deficit carnis commixtio. Tūc dicitur matrimonium consumatum, quādo fœmina recepit semen intra vas debitum, quouis modò receperit, vt patet ex dictis de matrimonio. Ità Vasquez loco citato, Sanchez loco citato d. 83. & alij communiter.

6 Tertiò, multiplicata sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsecuta sit copula; quia sponsalia coniuncta cū copula non significant coniunctionem Christi cum Ecclesia per Incarnationē, sicut significat matrimonium consumatum. Ità Valen. tomo 4. d. 7. & 19. pun. 5. columna 1437. & alij communiter.

7 Quartò, multiplicatas fornicationes, vel adulteria ex parte viri nō parere bigamiā, nam ad incurrendam bigamiam non sufficit quælibet copula ex parte viri; sed requiritur, vt copula habeatur cum ijs, cum quibus contraxit matrimonium; matrimonium enim est illud, quod significat cōiunctionem Christi cum Ecclesia, quam non significat fornicatio, cap. Acutius 28. quocirca ille non dicitur bigamus, qui post multas fornicationes cum alijs fœminis etiam viduis commissas contraxit, & consumauit matrimonium cum virgine; cap. Quia circa de bigamis; consequenter benè ait Vgolinus, & Sanchez, Presbyterum, qui plures concubinas habuit, non ligari irregularitate bigamiæ.

Rogabis, cur Ecclesia statuerit illum esse bigamum, vel irregularem, qui contrahit cum fœmina ab alio cognita; non sit verò bigamus, qui contrahit matrimonium cum virgine, licèt ipse sæpius fornicatus sit.

Respondeo cum Suarez sect. 3. num. 9. Vgolino loco cit. Sayro cap. 4. num. 13. & alijs communiter hoc statutum fuisse ab Ecclesia; tùm quia defectus virginitatis in sponsa arguit maiorem indecentiam, quam in viro; est enim ignominiosum ducere fœminam fornicatiè cognitam ab alio. Tùm quia sicut motus non specificatur à termino à quo, sed à termino, ad quem; ita etiam matrimonium non specificatur ab ipsomet contrahente, qui sæpius fornicatus est; sed ab altero contrahente, ad quem terminatur, qui est fœmina, cuius caro sæpius diuisa est, vnde si fœmina capax esset ordinum; fieret bigama ducendo virum fornicarium; sicut ipse vir fit bigamus contrahendo, & consumando Matrimonium cum ea, quæ fuit ab alio carnaliter cognita.

8 Quintò, illum non esse bigamum, qui cum fœmina corrupta cōtraxit matrimonium inualidum ob aliquod impedimentum dirimens, modò cum ea non consumauerit Matrimonium. Ratio est tum quia existente Matrimonio inualido nulla est significatio, seù defectus significationis. Tum quia non est expressum in iure hunc esse bigamum. Ità Henriquez lib. 14. cap. 4. Auila par. 7. d. 8. dubio 2. Contra Nauar. cap. 27. num. 195. Suarez d. 49. sect. 3. Sayrum

cap.

cap. 4. num. 3. Vgolinum loco citato §. 2. & alios. Si verò copula affectu maritali intercessit, censendus est bigamus interpretatiuè primo modò vt supradictum est.

9 Sextò, ad irregularitatem bigamiæ non sufficere copulam nefandam. Tum quia hæc non significat coniunctionem Christi cum Ecclesia. Tum quia ex nullo titulo apparet hanc esse bigamiam. Ità Vgolinus loco cit. §. 1. num. 3. Sanchez loco cit. d. 83. num. 7. & alij.

10 Septimò, illum, qui duxit fœminā, quam putabat virginem, sed postea cōperijt nō esse virginem, fieri bigamum consumato cum ea Matrimonio; ignorantia enim non excusat à bigamia; cū non efficiat, quin caro illius fœminæ in plures diuisa fuerit, cap. Curandum dist. 34. Ità Couaruuias in Clementina Si furiosus j. par. §. 2. num 2. Vgolinus loco cit. §. 2. num. 7. Sanchez loco cit. & alij communiter.

11 Octauò, illum esse bigamum, & irregularem, qui carnaliter cognouit suam vxorem, postquam ipsa, credens virum mortuum esse, contraxit bona fide, & consumauit Matrimonium cum alio. Ratio est quia titulo Matrimonij, & affectu maritali accedit ad fœminam ab alio cognitam, & adulteram materialiter; in quo casu non attenditur culpa fœminæ, sed defectus significationis, consurgens ex diuisione carnis fœminæ, quæ pluribus communicata fuit. Ità Nauar. cap. 27. num. 195. & alij apud Sayrum cap. 4. num. 19.

12 Nonò, illum esse bigamum, qui post separationem cum sua vxore adultera reconciliationem cum ea inijt, eāque post reconciliationem carnaliter cognouit. Ità Couarruuias loco cit. & alij. Et hoc verum est, etiamsi debitum reddiderit de mandato iudicis; adhuc enim deficit significatio. Ità communiter DD. apud Sayrum loco cit. num. 20. & apud Sanchez loco cit. num. 17.

13 Quæres, vtrum infidelis, qui in infidelitate sæpius contraxit, sit bigamus, & irregularis.

Respondeo, suscepto Baptismo esse irregularem. Ratio est quia bigamia nō tollitur per Baptismū; Baptismus enim tollit quidem delicta, quò ad culpam, vel etiam quò ad pœnam; non verò tollit coniugia; consequenter neque tollit bigamiam ex coniugio prouenientem. Ità communiter Theologi Teste Rebello loco citato.

Obijcies primò. Infidelis nō est subditus legibus Ecclesiæ; ergo non incurrit bigamiam, & irregularitatem, quæ est imposita ab Ecclesia.

Respondeo cum Suarez d. 49. sect. 4. num. 14. bigamiam nō cadere super infidelem pro tempore infidelitatis; sed super ipsum iam baptizatum; nam Ecclesia hunc facit irregularem ob indicium incontinentiæ, eo ꝙ contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecētiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta extra matrimonium.

Obijcies Secundò. Infidelis occidens alium iustè, vel iniustè tempore infidelitatis non est irregularis, non solum pro tempore infidelitatis, sed neq; post Baptismum, & conuersionem ad fidem; ergo neque est bigamus.

Respondeo negando cōsequentiam. Ratio disparitatis est quia iura non imposuerunt irregularitatem homicidij, nisi propter homicidium patratū post Baptismum; cap. Si quis viduam dist. 50. & cap. Si quis post Baptismum dist. 51. irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa. Videte Suarez d. 49. sect. 3. num. 2. & 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

14 In quacunque bigamia potest Papa dispensare. Ratio est quia Papa potest dispensare in ijs, quæ sunt de iure humano: bigamia autem est de iure humano. Ità Couarruuias loco supra citato, Henriquez lib. 14. cap. 20. num. 2. Valentia loco citato, Nauar num. 192. Sayrus cap. 6. num. 10. Sanchez d. 86. & alij.

Obijcies Summus Pontifex non potest

test dispensare in iure Diuino; bigamia autem est de iure Diuino, cum Apostolus dicat Episcopum debere esse vnius vxoris virum, prima ad Thimoteum tertio.

Respondeo Apostolum fecisse hoc præceptum tanquam Episcopum particularem; non verò promulgasse hoc præceptũ tanquam Apostolum, vt conditum à Deo; Summus autem Pontifex dispẽsare potest in legibus latis ab Episcopis, vel ab Apostolis tanquam Episcopis. Ità Valentia tomo 4. d.7. quæst. 19. pun.3. Henriquez, lib. 14. cap. 1. Sayrus, lib. 6. cap. 3. num. 22. Existimo tamen in dispẽsatione bigamiæ obtinenda non esse necessarium exprimere, vtrum matrimonium ter, vel quater contractum fuerit. Ratio est tum quia iura non præscribunt hoc exprimi. Tum quia ità deficit significatio in bigamo, sicut in trigamo: facienda tamen est mentio, an bigamia sit vera, vel interpretatiua, vel similitudinaria, eo quòd istæ sint diuersæ species bigamiæ. Ità Vgolinus loco cit. §. 7. num. 3. Sanchez loco cit. d 86. num. 24. & alij, quos retuli de dispensationibus.

15 Quæres primò, vtrùm Episcopus dispensare possit in bigamia.

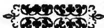
Respõdeo negatiuè; nam Episcopus non potest dispensare in iure communi, nisi quatenus illi conceditur à Sede Apostolica; quare non potest Episcopus dispensare in bigamia propria, vel interpretatiua ad suscipiẽdos Ordines sacros, vel ad vsum susceptorum, cap. Super eo de bigamis. In bigagamia verò similitudinaria dispensare potest cum eo, qui contraxit cum virgine, iure sibi hoc concedente. Abbates verò, & alij superiores religiosi non possunt dispensare, nisi habeant specialia priuilegia. Ità Sayrus cap. 6. numero decimoquarto. Vgolinus loco cit. Emanuel Sà, Valentia locis citatis, Rodriquez 3. par. cap. 158. Auila par. 7. disp. 8. dub. 4. Suarez disp. 49. sect. 6. Coninchus disp. 18. dub. 11. num. 102. & alij.

16 Quæres secundò, vtrùm bigamus, qui ordinibus fuit initiatus absque dispensatione, gaudeat priuilegijs Clericorum.

Respondeo, gaudere, si est initiatus Ordine sacro; ratio est quia non potest viuere, vt laicus; ergo debet viuere, vt Clericus; & consequenter gaudere debet priuilegijs Clericorum. Secus dicendum est, si est initiatus solum minoribus ordinibus; hic enim priuatus est omni priuilegio Clericali, vt patet ex cap. vnico de bigamis in sexto. Videte Vgolinum §. 5. num. 3. Sayrum cap. 5. num. 2. & Sanchez loco cit. & ea, quæ supra diximus de excommunicatione ob percussionem Clericorum.

QVÆSTIO III.

De Irregularitatibus prouenientibus ex delicto.

MVltæ sunt Irregularitatis species ex delicto prouenientes, de quibus singulis agendum nobis est in præsenti Quæstione, incipientibus ab ea, quæ prouenit ex infamia, & sic deinceps, relata in sequentem Quæstionem Irregularitate ex homicidio proueniente.

PVN-

PVNCTVM I.

De Irregularitate, quæ oritur ex infamia.

1 *Infamia quid sit.*
2 *Quotuplex sit.*
3 *An ad infamiam incurrendam requiratur sententia Iudicis.*
4 *An infamia iuris faciat hominem irregularem.*
5 *An infamia facti inducat irregularitatem.*
6 *Quot modis infamia tollatur.*
7 *An infamis emendatus possit ad Ordines promoueri.*
8 *An possit ad ordines promoueri, qui se purgauit.*
9 *An infamis infamia iuris promoueri possit ad ordines.*
10 *An infamis in vno loco sit vbique infamis.*
11 *An valida sit collatio beneficij facta infami.*
12 *An professio ignominiosa alicuius artis faciat hominem irregularem.*

1 Notandum primò, infamiã esse publicam opinionem prauam de vita, & moribus alicuius; sicut enim fama est bona opinio alicuius, quæ oritur ex publica notitia bonorum operum ità, etiam infamia nascitur ex publica notitia delicti.

2 Notandum secundò, infamiam aliã esse iuris, aliam facti. Infamia iuris cõtingit.

Primò, quando committitur delictũ, cui imposita est à iure Canonico, vel ciuili pœna infamiæ; quale delictum est Apostasia à fide, raptus mulierum, periuriũ in iudicio, Simonia, Sodomia, hęresis, eiusque fauor, crimẽ lęsę Maiestatis, persecutio hostilis ex ordinatum crimẽ quo vsurę vsurarũ exigũtur, duellũ pugna publica cũ feris, matrimoniũ actuale cum duabus, lenocinium, prostitutio propriæ filiæ, vel neptis, matrimonium cum meretrice, vel repudiata, cap. Si quis viduam dist. 34. quę recenset Sayrus lib. 7. cap. 11. & habentur in cap. Infames 17. causa 7. quæst. prima. Verum tamen est ad incurrendam huiusmodi infamiam requiri, vt factum sit notorium maiori parti viciniæ, vel Collegij, vel loci, in quo quis degit, vt ait Tabiena verbo Infamia, num. 2. Suarez d. 48. sect. j. num. 20. Nauar. cap. 27 num. 248. Coninchus disp. 18. dub. 7. num. 56. Sayrus lib. 2. cap. 11. Auila d. 4. dubio 5. & alij, nam delinquens nõ videtur infamis, quandiù delictum est occultum, & quandiù integram, & illæsam retinet opinionem apud honestos, & graues homines.

Secundò, contingit per definitiuam sententiam Iudicis, quando videlicet aliquis damnatus est à iudice de graui aliquo crimine, quod infert infamiam, vt de furto, &c. Ità Toletus lib. 1. cap. 62. Syluester verbo Infamia quæsito 1. & Angelus eodem verbo num. 2.

Tertiò contingit, quando delinquens crimen suum confessus est in iudicio. Ità Sayrus lib. 7. cap. 9. num. 3. Suarez loco cit. num. 23. & alij.

3 Ex his patet ad incurrendam infamiam requiri sententiam Iudicis declaratoriam, aut notoreitatem facti, aut propriam confessionem.

Infamia facti ex delicto contingit, quãdo committitur delictum, quod infame censetur apud graues, & honestos viros, quod delictum debet esse publicum, seù notum maiori parti viciniæ. Ità Suarez d. 48. sect. j. num. 29. & alij communiter. His positis tria quęrimus in hoc Puncto. Primò, vtrum infamia iuris inducat irregularitatem. Secundò, vtrum eam inducat infamia facti. Tertiò, quomodo possit infamia auferri.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Infamia iuris facit hominem irregularem, & inhabilem ad ordines suscipiendos, & exercendos susceptos. Ità Nauar. num. 204. Auila d. 5. Say-

Sayrus cap.11.Suarez d.48. sect.2.& alij communiter, qui hoc probant ex cap. Infames 17.2.par. quæst. j. causa 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 INfamia facti prouenientis ex delicto facit hominem irregularem,& inhabilē ad recipiendos ordines,quandiu delinquens non fuerit emendatus. Hæc Propositio patet ex cap. Infamis 6.quæst.1.& ex regula 87. Iuris in sexto, vbi dicitur infamibus Portæ non pateant dignitatum. Ità communiter DD.quamuis contrarium sentire videatur Coninchus loco cit. vbi docet crimina quæ iuris infamiam non habent adnexam non inducere irregularitatem etiamsi delinquens factus sit infamis ob publicitatem criminis.

Dixi quandiu non fuerit emendatus, quia per emendationem aufertur infamia facti,& irregularitas ex ea consurgens; nam res per quas causas nascitur per easdem dissoluitur; irregularitas autem facti nascitur per factum malū; ergo per factum bonum, & emendationem dissoluetur. Ità Nauar. num. 204.& alij DD.citati.

Dixi ad recipiendos ordines; quia infamia ipsa precisè non impedit exercitium susceptorum; nisi crimen tale sit, vt impediat etiam exercitium susceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem,quale est homicidiū,etc.

TERTIA PROPOSITIO.

6 INfamia quatuor modis auferri potest. Primò, infamia facti auferri potest per emendationem; vt patet ex secunda Propositione.

Secundò, infamia iuris Canonici, & ciuilis potest à Summo Pontifice auferri: immo infamia iuris ciuilis, non solum auferri potest à Summo Pontifice, sed etiam à Principe, qui eam tulit.

Dices. Ergo laicus potest dispensare in irregularitate, & impedimento Canonico; cum possit infamiam iuris ciuilis auferre.

Respondeo cum Suarez. loco citato num. 9. laicum non posse directè dispensare; sed tantummodo indirectè, quatenus aufert infamiam, qua sublata, tollitur irregularitas.

Tertiò,infamia potest auferri per dispensationem Episcopi, quatenus potest dispensare in adulterio, & criminibus minoribus adulterio; nam directè dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè abolet infamiam inde consurgentem. Ità Auila par. 7. d.4.dubio 6. Sayrus loco citato num.15. Nauar.num.204.Henriquez lib.14.cap. 5.num.3. Vgolinus cap.60.§. 5.num. 3. & alij.

Quartò,per Baptismum; per Baptismum enim tollitur omnis infamia consurgens ex delicto; nam infamia sequitur peccatum; sed per Baptismum aufertur peccatum; ergo per Batismum aufertur infamia. Ità Syluester, Angelus, & alij communiter Contra Suarez d.58.sect.2. num. 11.

Obijcies. Infamia iuris non tollitur per pœnitentiam; ergo neque per Baptismum; nam ratio dicta de Baptismo militat etiam in Sacramēto Pęnitentię.

Respondeo negando consequentiam plures enim effectus producuntur per Baptismum, quam per Pœnitentiam; nam baptizatus, si statim suscepto Baptismo moriatur, migrat in cœlum; cum per Baptismum tollatur omnis reatus; non verò per pœnitentiam; nam sublato reatu pœnæ æternæ, remanere solet reatus pœnæ temporalis, vt constat ex dictis de Pœnitentia;consequenter mirum non est, si per Baptismum tollitur infamia iuris, non verò per pęnitentiam.

7 Ex dictis sequitur primò, infamem infamia facti emendatum posse ordines suscipere, & susceptos exercere.

8 Secundò, accusatum publicè de aliquo crimine, si se Canonicè purgauerit, restitui in integrum, nec arceri ab ordinibus suscipiendis, à quibus arcetur, quandiu infamia durat, cap. Si quis de purgatione. Ità Sayrus lib.

7.cap.

7. cap. 11. num. 12. & alij. Hic enim non censetur infamis.

9 Tertiò, infamem infamia iuris non posse promoueri ad ordines; ablata verò infamia posse, quia per ablationem infamiæ tollitur irregularitas. Ità Suarez d. 48. sect. 2. num. 10. & alij.

10 Quartò, infamem in vno loco remanere infamem in omni loco, & sic non posse in vllo loco ordines recipere antequam deleta fuerit infamia. Ita Vgolinus cap. 60. ratio est quia alioquin infamis in vno loco migraret ad alium, ibique ordines susciperet, sicque frustraretur finis legum.

11 Quintò, inualidam esse collationem beneficij factam infami; nam collatio facta irregulari est inualida; vt supra dictum est.

12 Prædictis addendum est, non solum per infamiam iuris induci irregularitatem; verum etiam per ignominiosam profefessionem alicuius artis, quæ reddit hominem vilem, & indignum, qui ad ordines, & beneficia promoueatur, qualis est ars histrionis, mimi, gladiatoris, citharædi, macellarij, tabernarij, aleatoris, &c. Verumtamen est huiusmodi artem inducere irregularitatem solum in ijs, qui illam exercuerũt; non verò in ipsorum prole, modò ipsa proles non efficiatur aliunde indigna, & inhabilis ad ordines. Ità Glossa in cap. Quoniam vetus 24. quæst. 1.

PVNCTVM II.

De irregularitate prouenien-te ex pœnitentia publica.

1 *Quotuplex sit pœnitentia publica.*
2 *An Pœnitentia sacramentalis inducat irregularitatem.*
3 *An illam inducat Pœnitentia publica, & solemnis.*
4 *An hoc tempore sit in vsu.*

1 Notandum triplicem pœnitentiã olim in vsu extitisse. Prima erat Sacramentalis secreta, quæ iniungebatur à Sacerdote in confessione. Secunda erat publica, sed non solemnis, quę imponebatur ex Episcopi, vel alterius superioris mandato ob delictum publicum; sed non enorme, nec scandalosum, & fiebat sinè cæremonijs, cum quibus tertia fiebat. Tertia verò fiebat in principio Quadragesimæ cum certis cæremonijs, quæ continentur Canone, In capite dist. 50. & imponebatur ab Episcopo, vel de eius mandato; sed modò non est in vsu.

Difficultas est in præsenti Puncto, vtrùm aliqua pœnitentia inducat irregularitatem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Pœnitentia Sacramentalis; vel publica non solemnis non inducebat, nec modo inducit irregularitatem; ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa. In iure autem non est expressum, irregularitatem incurri per pęnitentiam Sacramentalem, vel per publicam non solemnem; nàm Canones loquuntur solum de pęnitentia publica solemni, nec odia sunt amplianda. Ità Sayrus lib. 7. cap. 11. num. 19. Syluester verbo Irregularitas quæsito 17. Maiolus lib. 3. cap. 2. Auila loco cit. dubio 6. & alij cõiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Pœnitentia publica, & solemnis induoebat irregularitatem, & impediebat susceptionem ordinum, & vsum susceptorum. Hæc Propositio patet ex cap. De pœnitentibus dist. 50. & cap. Canones dist. 50. Ità Toletus lib. 1. cap. 64. Sayrus loco citato, & alij, qui dicunt illos esse irregulares, quibus imponitur pœnitentia publica; & solemnis manendi in foribus Ecclesiæ cum diademate in capite, & cum cereis in manibus accensis, dum persoluuntur Diuina officia.

Sed contrarium mihi dicendum videtur cum Suarez d. 41. sect. 2. num. 4.

cum

cum enim Canones loquantur de illa pœnitentia publica solemni, quæ olim semel in vita imponebatur cum certis cæremonijs, non est, cur nos illam extendamus ad pœnitentiam publicam, quæ modò fieri potest. Loquor autem de pœnitentia publica, quæ nullam inducit infamiam; nam certum est pœnitentiam, quæ infamiam generat, inducere irregularitatem, nisi talis sit pœnitentia, quæ etiam infamiam ipsam auferat, iuxtà dicta in præcedenti Pun.

4 Ex dictis colligitur, nullam pœnitentiam publicam, vel solemnem hoc tempore inducere irregularitatem, nisi sit talis pœnitentia, quę adiunctam habeat infamiam.

PVNCTVM III.

De Irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Sacramentorum.

1 *An iteratio Baptismi inducat irregularitatem.*
2 *An infans rebaptizatus sit irregularis.*
3 *An ignorantia excuset.*
4 *An rebaptizans sub conditione sit irregularis.*
5 *An rebaptizans absolutè sit irregularis, si diligentiam adhibuit.*
6 *An baptizans filium expositum sinè vllo testimonio, sit irregularis.*
7 *An sit irregularis, qui ob grauem metum rebaptizat.*
8 *An iteratio Confirmationis, & ordinis inducat irregularitatem.*
9 *Quis possit in ea dispensare.*
10 *An Episcopus possit aliquando dispensare.*
11 *An differens baptismum vsque ad ægritudinem, vel mortem sit irregularis.*
12 *An hæc irregularitas tollatur per Baptismum.*
13 *An adultus baptizatus ab hæretico sit irregularis.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrū irregularitas incurratur ob iteratione Baptismi. Secundò, vtrum incurratur ob iterationem Confirmationis, vel ordinis. Tertiò, quis possit dispensare in irregularitate ob iterationem Baptismi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 EX culpabili iteratione baptismi publica, vel etiam occulta contrahitur irregularitas; consequenter tā rebaptizans cum peccato mortali, quā rebaptizatus sit irregularis; immo toties incurrit irregularitatem, quoties reiterat Baptismum; toties enim incurritur irregularitas, quoties multiplicatur culpa propter quam imposita est cap. Ex litterarum de Apostatis; cap. Confirmandum dist. 50. & cap. Qui in qualibet j. quæst. 7. Ità Couarruuias in Clementina Si furiosus j. parte num. 8. Nugnus 3. parte q. 66. art. 9. concl. 4. Coninchus disp. 18. dubio 5. num. 34. Nauar. cap. 27. num. 246. Syluest. verbo Irregularitas quęsito 4. & alij communiter. Hæc irregularitas ab aliquibus extenditur nō solum ad Acolytum publicè ministrantem in reiteratione Baptismi; cap. Ex Litterarum citato; sed etiam ad parentes compatres, & alios cooperantes ad iterationem Baptismi, ex Vgolino §. 3. Conincho, & alijs. Sed mihi non videtur admittenda hæc extensio; nàm prædictum cap. Litterarum loquitur solum de Acolyto; consequenter videtur solum extendendum ad eos, qui inseruiunt reiterationi Baptismi ex officio; nō verò ad alios; cum odia sint restringenda; cap. Odia de regulis iuris in sexto.

2 Ex dictis infertur primò, infantem qui rebaptizatur ante vsum rationis, nō esse irregularem, etiamsi postea ratam habeat rebaptizationem; nam qui caret culpa, carere debet pœna irregularitatis imposita ob rebaptizationem. Nec obstat ratihabitio; nam ipsa est posterior facta rebaptizationis; irregularitas

ritas

titas autem imposita est ob rebaptizationem. Idem dici debet de eo, qui rebaptizatur, dũ vacat somno. Ità Sayrus lib.7.cap 8. num.10. Henriquez lib.14. cap.4. num.3. Nauar. num.246. Suarez tomo 3.d.41. sect. j. num. 5. Auila par. 7.d.7.dubio 2. Couarruuias in Clementina vnica prima parte, num.8. Contra Vgolinum, cap.35.§.1.

Neque obstat cap. Quiuis de consecratione dist.4. quia ille textus iuxta Couarruuiam, & Sayrum fuit cuiusdam Theodori Archiepiscopi Canthuariẽsis, qui non erat Pontifex, nec habebat auctoritatem ferendi irregularitates.

3 Infertur secundo, rebaptizatum ex ignorantia iuris, vel facti non esse irregularem, vt patet ex supra dictis de ignorãtia excusante à censuris. Ita Nauar. num.46. Toletus lib.1. cap.70 Contra Henriquez num 3. Auilam loco cit. concl.4. Vgolinum §.3 num.7. & alios. Ratio est quia huiusmodi irregularitas prouenit ex delicto iterationis Baptismi; ignorantia autem excusat à delicto.

Ex quo vlterius patet rebaptizantem ex ignorantia non esse irregularem.

4 Infertur tertio, illum non esse irregularem, qui rebaptizat alium sub conditione, quem scit esse Baptizatum, siuè illa conditio apponatur tantum in mente, siuè etiam exterius addatur. Ratio est quia prędicta irregularitas prouenit ex iteratione Baptismi; hic autem non iteratur Baptismus; nam qui dicit Ego te baptizo, si non es baptizatus, non intendit baptizare, si est baptizatus; cum ille modus loquendi, Ego te baptizo, si non es baptizatus, regulariter hunc includat, Si es baptizatus, non te baptizo. Ità Nauar. num.246. Henriquez loco cit. Nugnus loco cit. conclus.6. Coninchus disp.18. dub.5. num.38. & alij locis citatis Contra Vgolinum §.3. Sayrum cap.8. num.23. & alios.

5 Infertur quartò, illum non teneri se tanquam irregularem gerere, qui postquam inquisiuit, an alter esset baptizatus, illum rebaptizauit absolutè, & sine conditione; sed adhuc postea dubitat, an esset baptizatus. Ratiò est tum quia ille non dicitur absolutè rebaptizare, cui non constat alterum esse baptizatum; nõ enim iudicatur iteratum, quod ambigitur esse factum; cap. finali de presbytero nõ baptizato. Tum quia versamur in dubio facti extra casum homicidij; in dubio autem melior est conditio possidentis suam libertatem. Verum tamen est istum peccasse rebaptizando absolutè; cum deberet rebaptizare sub conditione, & exposuerit se periculo incurrendi irregularitatem. Ità Auila d. 7. dubio 2. concl.45. Toletus, & alij.

6 Infertur quintò, illum non esse irregularem, qui baptizat filios infideliũ, vel expositos sine vllo signo testimonium perhibente de ipsorum Baptismo. Ratio est, tum quia adest ignorantia facti, quæ excusat. Tum quia in hoc casu militant rationes mox allatæ. Ità Sayrus cap.8 num.11. & alij.

7 Infertur sextò, cum Sayro num.19. Auila d.14 Conincholoco cit num.40. & Henriquez lib 14. cap.4 num.3. Contra nonnullos alios recentiores, illum esse irregularem, qui rebaptizat, vel rebaptizatur ex metu cadente in constantem virum cum intentione iterum baptizandi, vel recipiendi Baptismum. Ratio est tũ quia facit contra præceptũ continens irregularitatem; metus enim in hoc casu nõ excusat; nam posito metu adhuc liberum est illi baptizare, & non baptizare; baptizari, & non baptizari; cum metus non cadat in voluntatem, & intentionem, & baptizans adhuc possit habere intentionem non baptizandi. Qui autem rebaptizat sine intentione rebaptizandi, non incurrit irregularitatem; quia verè non rebaptizat. Idem dic de fictè rebaptizato, aut de rebaptizato per vim absolutam. Ità Henriquez loco cit. cap.4. num.4. Auila loco cit. dubio 3. Vgolinus cap.35. §.2. Suarez sect. j. num.3.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 EX iteratione Confirmationis, & Ordinis non contrahitur irregularitas. Ità Vgolin. cap.35 §. 4. Suarez d.42. sect. 4. num.6. Couarruuias loco cit. num.8. Sayrus cap.8. num.28. Auila parte 7. d.7. dubio 5. Valent. tomo 4. d.5. quæst. j pun.4. versus finem & d.7. quæst 19. pun.3. ad finem, Contra Nauar. cap 27. num. 247. Maiolum lib.3. cap.15. Antoninum 3. par. tit.28. cap.6. & Vgolinum aliter sentientem in collatione ordinis. Ratio nostra est quia hæc irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa.

Obijcies. Sicut est expressa in reiteratione baptismi ad explodendas quorundam hominum hereses, asserentium baptismum esse iterabilem; ità etiam videtur expressa in iteratione Confirmationis, & Ordinis, quæ sunt Sacramenta non iterabilia.

Respondeo argumentum à simili nō valere in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi sit in iure expressa; cap. Is, qui.

TERTIA PROPOSITIO.

9 IN irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptismi publica, vel occulta Summus Pontifex dispensare potest; nam ipse dispensare potest in iure communi. Episcopus verò non potest dispensare in rebaptizatione publica; quia ipse non dispensat in iure communi absque facultate sibi à superiore concessa. In rebaptizatione verò occulta potest Episcopus dispensare; quia potest dispensare in irregularitate proueniente ex delicto occulto, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap.6. Ità Auila dubio 6. Coninchus dub.5. num. 36. Sayrus, Toletus, Sotus, & alij locis citatis.

10 Rogabis, vtrum Episcopus possit dispensare in irregularitate, quæ incurritur, quando quis alium publicè baptizat; sed nescitur, vtrum qui baptizatur fuerit antea baptizatus.

Respondeo cum Auila loco citato dubio 6. Nauar. num. 241. Rodriquez, cap. 147. Sanchez de Matrimonio, lib. 2. d.37. num.12. Vgolin cap.35. §.6. Sayro lib.7. cap.10. num.16. posse; quia delictum censetur occultum: ratio enim rebaptizandi occulta est, cum nesciatur, an ille fuerit baptizatus, vt clarius constabit ex infra dicendis, quæst. vlt. puncto vltimo.

11 Quæres primò, vtrum incurratur irregularitas ab eo, qui differt baptismum vsque ad ægritudinem, vel senectutem.

Respondeo affirmatiuè cum Suarez d.42. sect. j. num.5. Sayro, num.30. Vgolino, & alijs communiter in cap. Si quis dist.57. qui textus intelligendus est de adultis: non verò de infantibus. Ratio, cur adultis imposita sit ista irregularitas, est, quia non videntur voluntariè fidem suscipere, sed coactè, vt patet ex capite citato. Quare huiusmodi baptizatus non videtur promouendus, nisi paucitas ministrorū idoneorum id exigat, aut nisi ipsius fides, & vita probata fuerit post Baptismum.

12 Addo hāc irregularitatem non tolli per ipsum Baptismum; nam hæc irregularitas incurritur ob ipsam susceptionem Baptismi dilatam; idem autem non est causa contrariorum effectuum.

13 Quæres secundò, vtrum adultus baptizatus ab hæretico, sit irregularis.

Respondeo affirmatiuè, vt habetur cap. Quia in qualibet dist.1. q.7. Infans verò baptizatus ab hæretico non est irregularis; tum quia irregularitas non incurritur, nisi sit expressa in iure. Tum quia ità colligitur ex cap. Placuit, q.4. Ità Suarez sect. j. num. 11. Et hoc verum videtur, etiamsi ille infans adulta ætate approbauerit baptismum collatū ab hæretico; nullo enim iure probatur istum subiacere huic irregularitati, vt ait Suarez loco citato, & alij. Contra nonnullos alios.

PVN-

PVNCTVM IV.

De Irregularitate ex susceptione ordinum proueniente.

1 *An recipiens sacros Ordines in excommunicatione sit irregularis.*
2 *An sit irregularis suspensus, vel interdictus, qui eosdem recipit.*
3 *An sit irregularis, qui eodem die recepit minores ordines cum Subdiaconatu, aut duos Ordines sacros.*
4 *Quis possit in ea irregularitate dispensare.*
5 *An sit irregularis recipiens Ordines per saltum.*
6 *An sit irregularis recipiens ordines sine confirmatione.*
7 *An coniugatus recipiens ordines sit irregularis.*
8 *An sit irregularis recipiens Ordines sacros ab Epo, qui renūciauit dignitati.*

Sex principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, vtrum excommunicatus sit irregularis recipiendo sacros Ordines. Secundò, vtrum eadem pœna puniatur suspensus, vel interdictus. Tertiò, vtrum recipiens plures Ordines eodem die sit irregularis. Quartò, vtrum hoc valeat in recipiente per saltum. Quintò, vtrum coniugatus sit irregularis recipiendo Ordines. Sextò, vtrum recipiens Ordines ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, afficiatur nota irregularitatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ligatus maiori excommunicatione, recipiendo scienter, vel cum ignorantia crassa, vel affectata Ordines sacros, incurrit irregularitatem. Hæc Propositio patet ex cap. Cum illorum de senten. excōmunic. in 6. Ità Nauarrus num. 241. Syluester verbo Irregularitas quæsito 2. Auila dubio 9. Sayrus lib. 7. cap. 10. num. 12. Henriquez cap. 6. num. 5. Rodriquez 1. parte cap. 168. concl. 4. Valentia tomo 4. d. 7. quæst. 19. puncto 5. & alij communiter.

Dixi ligatus maiori excommunicatione, ad differentiam minoris excommunicationis; nam ligatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem recipiendo Ordines sacros: quamuis mortaliter peccet; sicut enim celebrans cum minori excommunicatione non incurrit irregularitatem, cap. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante; ita neque incurrit recipiens Ordines sacros cum minori excommunicatione.

Dixi recipiens Ordines sacros; nam ligatus maiori excommunicatione non incurrit irregularitatem recipiendo minores Ordines, vel primam tonsuram; nam hæc irregularitas non est in iure expressa. Ità Nauar. de sentent. excōm. consil 28. Auila loco cit. dub. 6. & alij. Contra Syluestrum, Tabienam, & alios apud Sayrum loco citato.

Dixi scienter; quia recipiens cum ignorantia probabili, vel etiam vincibili, modo non sit crassa, vel affectata, excusari potest, iuxta Nauar. & Sanchez, quorum sententiam tanquam probabilem admisi disp. prima, q. 2. pun. primo, numero 10.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Suspensus, vel interdictus, non incurrit irregularitatem recipiendo Ordines sacros, sicut eam incurrit excommunicatus maiori excommunicatione. Hæc Propositio non eodem modo admittitur ab omnibus DD. nam est duplex sententia.

Prima est Syluestri verbo Irregularitas quæsito 2. Couarruiæ 1. parte initio paragraphi primi. Auilæ loco cit. dubio 6. conclus. 5. Henriquez loco cit. num. 4. & aliorum, dicentium incurrere. Ratio est quia suscipiendo Ordines sacros exercet solemniter actus Ordinis sacri; suspensus autem, vel interdictus exercendo solemniter actus Ordi-

illis sacri fit irregularis, vt supra dictum est.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, est Sayri loco cit. num. 14. & aliorum asserentium nō incurrere; tum quia iura loquuntur solum de excommunicato, non de suspenso, vel interdicto, & versamur in materia odiosa, quæ non est extendenda. Tum quia susceptio ordinis non est functio ordinis: Quare ad argumentum Auilæ, & aliorum.

Respondeo, suscipientem Ordines sacros non semper exercere solemniter actus Ordinis sacri; consequenter non semper incurrere irregularitatem, quæ solemniter actum ordinum exercentibus imposita est.

Consequenter ad ea quæ diximus.

Aduertendum est Contra Maiolum lib. 3. De irregularitate, cap. 14. non incurri irregularitatem ab eo, qui suscipit ordines, vel illos exercet, quando sub pœna excommunicationis latæ sententiæ imposita est excommunicatio contra suscipientem ordines, vel exercentem Ordines sacro; nam excommunicatio supponit susceptionem ordinis, vel eius functionem, cum propter illā incurratur, & illam supponat tanquam causam propterea delinquens eo tempore, quo ligatur excommunicatione, non dicitur incurrere irregularitatem, quæ incurritur ab eo, qui iam excommunicatus est, & in excommunicatione suscipit ordines, aut solemniter illos exercet, sed illam incurrit, si post illam actionem, ob quam contraxit excommunicationem, suscipiat Ordines sacros, vel illos exerceat. Ità Reginaldus lib. 30. num. 182. & alij à nobis relati de sacramento Ordinis.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Qui vno, & eodem die inscio, & non aduertente Episcopo recepit minores ordines cum Subdiaconatu, vel vltimum minorum cum Subdiaconatu, vel duos Ordines sacros, incurrit irregularitatem. Hęc Propositio patet ex cap. secundo de eo, qui ordinem furtiue suscepit. Verum tamen est hanc irregularitatem non extendi ad eos, qui vno eodemq; die recipiunt oēs minores, vel primam tonsuram cum minoribus; nullo enim iure probatur ad eos extendi. Ità Nauar. num 241. Auila par. 7. d. 9. sect. j. dubio 4. Sayrus lib. 7. cap. 10. num. 22. Vgolinus cap. 39. §. 1. Valentia loco cit. & alij.

4 Rogabis, quis dispensare possit in irregularitate contracta ab eo, qui duos Ordines sacros, vel Acolytum cū Subdiaconatu eodem die suscepit.

Respondeo Episcopum posse dispēsare, quando delictum est occultum, vt patet ex Tridentino sess. 24. cap. 6. Ità Henriquez lib. 14. cap. 6. num. 5. Auila par. 7. d. 9. sect. j. dubio 4. ad finem; Sayrus lib. 7. cap. 10 num. 36. Vgolinus loco cit. §. 1. Quando verò delictum est publicum dispensatio pertinet ad Summū Pontificem, quia Episcopus non potest dispensare in iure communi, nisi facultatem habeat à Sede Apostolica.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Recipiens ordines per saltum non est irregularis, iuxta communiorem DD. sententiam: sed est suspensus; ratio est tum quia hęc irregularitas non est in iure expressa. Tum quia in cap. Solicitudo directè prohibetur functio ordinis suscepti per saltum hoc autem proprium est suspensionis. Ità Angelus verbo Irregularitas primo. Armilla eodem verbo num. 68. & Auila loco citato, Nauar. num. 242. & alij, Contra Vgolinum, cap. 38. §. 1. Valent. tomo 4. d. 3. q. 19 puncto tertio columna 1444. Sayrum libro 7. cap. 10. num. 39. Concedo tamen fieri irregularem, si post susceptionem ordinis per saltum in eo ministret; quia violans suspensionem per vsum ordinis incurrit irregularitatem, vt supra dictum est. Item ille suspensus est, qui furtiuè, idest nesciente Episcopo, nec approbante,

nec

nec examinate ordinem recepit, cap. 1. de eo, qui furtiuè, &c. in qua suspensione videtur Episcopus posse dispensare vigore priuilegij concessi in Tridentino sess. 24. cap. 6. Ità Henriquez, libro 14. cap. 6. num. 5. Suarez tomo 5. disp. 42. sect. 3. num. 5. Sayrus loco cit. 37. Vgolinus cap. 39. num. 3. Coninchus disp. 18. dub. 5. num. 43. & alij.

6 Quæres vtrùm recipiens ordines sinè confirmatione sit irregularis.

Respondeo negatiuè. Ità Vgolinus cap. 38. §. 1. Henriquez libro 14. cap. 6. num. 3. Auila loco citato, Sayrus lib. 7. cap. 14. ad finem, & alij. Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi sit expressa in iure.

QVINTA PROPOSITIO.

7 Vir coniugatus recipiẽs Ordinem sacrum, non solum est suspensus, sed etiam irregularis, vt patet ex Extrauaganti antiquæ concertationi. Ità Rebellus, Henriquez, & alij, quos retuli in tract. de matrim. q. 3. pun. 9. ad finem.

SEXTA PROPOSITIO.

8 Recipiens Ordines sacros ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, incurrit irregularitatem, vel saltem suspensionem, etiamsi recipiens fortè ob ignorantiam non peccauerit; nam Episcopus, qui renunciauit dignitati, non habet executionem ordinis; ergo nec illam potest alteri conferre. Episcopus dicitur renunciare dignitati, quando renunciat executioni Ordinis Episcopalis. Hæc Propositio patet ex cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui. Potest tamen proprius Episcopus dispensare, si ordinatus probabiliter ignorauit renunciationem, vt patet ex eodem capite primo. Videte Vgolinum, cap. 40. Sayrum lib. 7. cap. 10. num. 17. Valent. loco citato.

PVNCTVM V.

De Irregularitate, quæ cõtrahitur per exercitium ordinum tempore censuræ.

1 *An ligatus aliqua censura fiat irregularis exercendo Ordines sacros.*
2 *Quid si dubitet se irretitum esse aliqua censura.*
3 *An ligatus censura fiat irregularis, canendo in Choro, vt hebdomadarius.*
4 *An sit irregularis canendo epistolam.*
5 *An sit irregularis baptizando.*
6 *An sit irregularis absoluendo sacramentaliter.*
7 *An sit irregularis benedicendo sponsis, aut assistendo matrimonio.*
8 *Quid si exerceat ea, quæ non prohibentur per censuram.*
9 *An Episcopus ligatus censura fiat irregularis exercendo Ordinem Episcopalem.*
10 *An ligatus duplici censura duplicem incurrat irregularitatem exercendo Ordines sacros.*
11 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

Dvo principaliter quæremus in hoc puncto. Primò, quam pœnam incurrat ligatus censura, exercendo ordines. Secundò, quis possit dispensare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ligatus maiori excommunicatione, suspensione, vel interdicto, etiamsi sit occultus, & toleratus, incurrit irregularitatem exercendo solemniter, vel ex officio actus maioris ordinis, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, vel inaduertentiæ, vel obliuionis; Hæc Propositio patet ex cap. Si quis Episcopus in Concilio 11. q. 3. & ex dictis de pœnis violantium suspensionem, & interdictum.

Dixi ligatus maiori excommunica-

tione; quia ligatus minori excommunicatione non incurrit irregularitatem exercendo ordines; vt patet ex supra dictis.

Dixi, etiamsi sit occultus; quia Concilium Constantiense nullum priuilegium cõcessit excommunicatis, quamuis occultis.

Dixi actus maioris ordinis, quia ob exercitium minoris ordinis non incurritur irregularitas; nam actus minorũ ordinum exercentur ex consuetudine à laicis, etiam cum solemnitate. Ità communiter recentiores Theologi Auila d. 9. sect. 2. dubio 3. Nauar. num. 241. & alij supracitati, Contra Suarez loco citando, Vgolin. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 1. & Graff. j. par. lib. 4. cap. 27. num. 34. qui verum asserunt de rigore iuris; sed modò consuetudo videtur obstare.

Dixi, nisi excusetur ratione necessitatis, &c. nàm quoties ratione necessitatis, vel obliuionis, vel alterius causæ excusatur à mortali, excusatur etiam ab irregularitate, quæ supponit peccatum mortale; cum irregularitas sit grauis pœna, quæ non incurritur, nisi ob graue peccatum, cap. Apostolicæ de Clerico excommunicato ministrante. Ità communiter Doctores.

2 Ex quo patet, eum, qui dubitabat, se esse excommunicatum, celebrando incurrere irregularitatem, si re vera detinebatur excommunicatione. Secus si postea comperiat se re vera non fuisse excommunicatum; nam irregularitas non incurritur ob conscientiam erroneam, sed ob violationem censuræ; sicut etiam non est irregularis, qui celebrauit deposito dubio, quamuis posteà comperiat re vera, se fuisse excommunicatum, cum enim nõ peccauerit grauiter contra censuram, excusatur ab irregularitate; vt benè ait Suarez de censuris d. 11. sect. 3. num. 7. Vgolinus de censuris tab. j. cap. 14. num. 12. & 24. Syluester verbo Irregularitas, num. 15. Sayrus lib. 7. cap. 9. num. 29. & patet ex supra dictis de causis excusantibus à censuris.

Ex dictis infertur ligatum aliqua ex dictis censuris fieri irregularem in sequentibus casibus.

3 Primò canendo in choro, tanquam hebdomadarium; nam hoc modo ex consuetudine solum canitur ab initiatis maioribus ordinibus. Si verò non canat tanquam hebdomadarius cum Dominus Vobiscum; sed sine Dominus Vobiscum, non fit irregularis; quia hoc modo canitur etiam ab alijs, vt à monialibus, &c.

4 Secundò canendo Epistolam solemniter, idest cum manipulo, si sit Subdiaconus, vel canendo Euangelium cũ stola, si sit Diaconus. Secus si Subdiaconus canat sine manipulo, vel Diaconus sine stola; tunc enim non censetur exercere Ordinem sacrum, sed officium cantoris. Videte, quæ dixi de violantibus suspensionem, & interdictum.

5 Tertiò baptizando solemniter, aut consecrando aquam ad aspergendos fideles, vt ait Vgolin. tab. j. de censuris, cap. 14. §. 1. num. 5. Ratio est quia isti sunt actus Ordinis sacri. Secus dic, si baptizet priuatim.

6 Quartò absoluendo sacramentaliter, etiam occultè; quia hic actus competit soli Sacerdoti. Et hoc verum est, etiamsi absolutio sit inualida ob culpã pœnitentis; nam Sacerdos quantum ex se fungitur ordine. Secus si absolutio sit inualida eo, ꝙ Sacerdos non habuerit intentionem absoluendi; sed tantummodo proferendi illa verba materialiter; tunc enim non dicitur actum ordinis exercere. Ità Suarez de cẽsuris d. 10. sect. 3. num. 15. & alij.

7 Quintò, Sacerdotem excommunicatum incurrere irregularitatem benedicendo sponsis, faciendo solemnitates Baptismi, vel ministrando Eucharistiam; nam isti sunt actus ordinis. Ità Suarez loco cit. num. 19. Vgolinus tab. 1. cap. 14. §. 2. Idem dic de Diacono ministrante Eucharistiam; nam exercet ordinem Diaconatus. Ità Suarez d. 11. sect. 3. num. 24. Secus dic de Sacerdote excommunicato assistẽte Matrimonio;

nam

niam illa assistentia nō est actus ordinis. Immò neque est propriè actus iurisdi-ctionis, vt suo loco dictum est. Ità Suarez num. 18. & alij.

8 Sextò, Clericum suspensum, vel interdictum non fieri irregularem, exercendo ea, quæ sibi non sunt prohibita per censuram; tunc enim non dicitur violare censuram per exercitium ordinis Sacri. Ità Vgolinus de censuris tab. 1. loco cit. num. 23. & alij communiter.

9 Septimò, Episcopum excommunicatum, vel suspensum incurrere irregularitatem exercendo ordinem Episcopalem. Videte Vgolinum loco cit. & Sayrum lib. 7. cap. 9. num. 5.

10 Rogabis, vtrùm ligatus excommunicatione, & interdicto incurrat duplicem irregularitatem, vel saltem vnam grauiorem ex duplici causa exercendo Ordines sacros.

Respondeo incurrere duplicem irregularitatem; nam violat duplicem censuram specie diuersam; sicut etiam dictum est supra sepelientem excommunicatum vitandum in loco interdicto incurrere duplicē excommunicationē.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 In irregularitate contracta ob violationem excommunicationis, Suspensionis, vel interdicti per exercitium ordinū solus Papa dispensat, quando delictum est publicum, cap. 1. de sent. excōm. in 6. In irregularitate verò, quæ contrahitur ob delictum occultum, & violationem occultam, dispensare potest Episcopus ex priuilegio Tridentini sess. 24. cap. 6. Est autem delictū occultum, etiamsi aliquis publicè exerceat ordines, modò delictum excommunicationis, vel alterius censuræ sit occultum, ita vt nesciatur, an sit excommunicatus, vel suspensus. Ità Sayrus cap. 10. num. 16. & cap. 13. Nauar. num. 241. & alij, quos in simili supra citaui pun. 3. num. 11. & infra referam de irregularitate homicidij.

PVNCTVM VI.

De irregularitate, quæ contrahitur per exercitium ordinis, quem quis nō habet.

1 *An exercens ordines, quos non habet, fiat irregularis.*
2 *An canens epistolam sit irregularis.*
3 *An Sacerdos exercens ordinem Episcopalem sit irregularis.*
4 *An absoluens à peccatis sit irregularis si non sit Sacerdos.*
5 *An qui non est sacerdos sit irregularis ministrando solemniter baptismum.*
6 *An Sacerdos ministrans Extremam Vnctionem sit irregularis.*
7 *An Clericus referens munus hebdomadarij sit irregularis.*
8 *An fiat irregularis absoluendo pœnitentes, aut benedicendo sponsis.*
9 *Quis dicatur ordinem exercere solemniter, & ex officio.*
10 *Quis possit in hac irregularitate dispensare.*

DVO principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrùm exercens ordines, quos non habet, incurrat irregularitatem. Secundò, quis possit in ea dispensare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Clericus, qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet incurrit irregularitatem, modo scienter, & serio, & ex officio ministret. Ità Nauar. num. 242. Suarez d. 11. sect. 3. num. 22. Sayrus cap. 10. num. 1. Sotus dist. 25. q. 1. art. 3. Vgolin. de irregularitate cap. 37. Auila dubio 13. Graff. loco cit. num. 31. Coninchus dub. 6. & alij communiter. Hæc Propositio probatur ex cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato ministrante.

Dixi Clericus, quia laicus non incurrit irregularitatem. Ità Angelus verbo

Irregularitas 1.num.38. Saytus cap 10. num.6. Suarez de censuris d.11.sect. 3. num. 22. & alij Cōtra Nauar.num.242. Valentiam tomo 4.d.4.quæst.2. pun. 1. Auilam dubio 13. ad finem. Suarez tomo 1.de Sacramentis disp. 31.sect. 4. §. Sed quæres Coninchum disp.18.dub.6. num.45. Ratio nostra est quia iura citata loquuntur absolutè tantum de Clerico, & versamur in materia odiosa.

Dices. Textus loquitur absolutè,& generaliter de ministrante, ergo intelligi etiam debet de laico ministrante.

Respondeo, verba Textus generaliter loquentis intelligi debere iuxta titulum, sub quo verba ponuntur; verba autem illius textus ponuntur sub titulo de Clerico non ordinato ministrante; ergo de solo Clerico intelligi debent.

Dixi in Propositione scienter; nam si quis ex ignorantia, etiam crassa, ministret in ordine, quem non habet, credens se talem ordinem habere, non incurrit irregularitatem, ex Vgolino de censuris cap.37.num.8. Nauarro cōsilio 70. de sent. excommunicationis, & alijs. Ratio est quia hic non dicitur scienter ministrare.

Dixi serio, quia ministrans ioco, vel per repræsentationem non incurrit irregularitatem, quia non dicitur propriè ministrare in Ordine sacro. Ità Nauar. Auila, & Coninchus locis cit. propterea initiandus Ordine sacro non incurrit irregularitatem, si se exerceat in Missa celebranda, vt illius cæremonias addiscat, aut ne erret celebrando, postquam fuerit initiatus Ordine sacerdotali; non enim dicitur celebrare ex officio, & tanquam initiatus Ordine sacro. Ità Vgolinus loco cit. num. 12. vbi ex eadem ratione ab irregularitate excusat pueros, qui aliquas Missæ partes inter se canunt; hoc enim non intendunt serio facere, ac si essent initiati Ordine sacerdotali.

Dixi in Ordine sacro; quia non sufficit ministrare in minoribus ordinibus; cum in istis soleant etiam laici adhibitis vestibus ministrare. Ità Vgolinus num.13. Coninchus, & alij locis cit.

Dixi solemniter, quia exercens Ordinem sacrum sine solemnitate non cōtrahit irregularitatem; quamobrem cātans Epistolam sine manipulo, vel Euāgelium sine stola non fit irregularis, eo quod non dicatur canere solemniter ex ordine, & ex officio; sed tantum dicatur vti officio cantoris.

2 Hinc sequitur primò, Clericum, qui non est Subdiaconus, canentem epistolam sine manipulo, & intendentem eam canere ex officio, non incurrere irregularitatem; quia ad incurrendam irregularitatem non sufficit actus internus, & interior intentio ministrandi ex officio; sed requiritur exterior solemnitas; ille autem, qui canit Epistolam sine manipulo, non exercet exteriorem solemnitatem ordinis Subdiaconatus; cum ad illius solemnitatem requiratur ornamentum vestium. Verum si cum manipulo, & Dalmatica canat Epistolam, non intendens exercere ex officio, sed solum supplere defectum Subdiaconi, non fit irregularis; quia non dicitur propriè exercere ex officio, nec actus dicitur completus; completur verò per intentionem, & exteriorem actionem cum manipulo, & Dalmatica. Ità Nauar. loco cit. quem sequitur Vgolin. loco cit. num. 10. quidquid in contrarium sentire videatur Coninchus num. 47.

3 Secundò, sequitur Sacerdotē, exercentem actus ordinis Episcopalis, vt confirmando, vel ordines conferendo, vel consecrando Altaria, aut impendendo benedictionem ijs verbis, sit nomen Domini benedictum, esse irregularem.

4 Tertiò, Clericum nondum initiatū Sacerdotio, qui aliquem serio, & sacramentaliter absoluit, esse irregularē, iuxta Nauarrum, num.242 Coninchū, nu.48. Sotum octauò de Iustitia, quæst. 4 art.1. Vgolinum cap.37.num.6. Auilam dubio 15. nam exercet ordinem, quem non habet; quamuis Syluester verbo Confessor primò dicat, non fierā

irre-

irregularem, eo quod ista irregularitas non sit in iure expressa; nam in cap. citato habetur, si quis baptizauerit, vel aliquod Diuinum officiũ exercuerit, &c. sed nomine Diuini officij non intelligitur absolutio Sacramentalis; ergo Clericus, qui sacramentaliter absoluit, non est irregularis. Sed hæc ratio facilè dissoluitur, dicendo cum Nauarro, & Soto, nomine Diuini Officij in hac materia intelligi etiam absolutionem Sacramentalem, vt patet ex illo Textu, & ex communi DD. intelligentia, teste Coninchо loco cit. num. 48.

5 Quartò, Clericum, qui non est Sacerdos, fieri irregularem ministrando solemniter sacramentum Baptismi, etiã in extrema necessitate; nã exercet actũ proprium Sacerdotis; proprium enim Sacerdotis est solemniter baptizare; Ità Nauarrus cap. 22. num. 7. Auila dubio 14. Sayrus num. 4. & alij. Excipitur à Caietano parte 3. q. 67. artic. 1. & Soto dist. 4. q. vnica artic. 1. Diaconus ministrans solemniter Baptismum cum licẽtia proprij Parochi, vel Episcopi; potest enim Diaconus cũ hac licentia ministrare solemniter Baptismum sine periculo irregularitatis; eo quod ad ipsius munus pertineat solemniter baptizare de licentia Episcopi, vel Parochi, saltem vbi consuetudine ità receptum est.

6 Quintò, Sacerdotem ministrantem sacramentum Eucharistiæ, Pœnitentię, vel Extremæ Vnctionis non fieri irregularem; quia irregularitas incurritur ab exercente ordinem, quem non habet; sed Sacerdos in his casibus non exercet actum ordinis, quem non habet; cum verè sit Sacerdos; sed potius dicitur exercere actum iurisdictionis, quam non habet; ergo non est irregularis, cum non sit lata irregularitas contra exercentes actum iurisdictionis alienæ. Henriquez lib. 2. cap. 29. num. 2. Coninchus, & alij.

Vtrum verò incurrat excommunicationem, aut aliam pœnam dictum est de Pœnitentia, de Matrimonio, & alibi.

7 Sextò, Clericum fieri irregularem referendo in choro munus hebdomadarij proprium Sacerdotis, cum ipse nondum sit Sacerdos; nisi fortè hoc bona fide faciat; tunc enim non dicitur se temerè immiscere ordini, quem non habet, vt patet ex cap. 1. de Clerico non ordinato ministrante. Ità Vgolinus, cap. 37. num. 8 & Patres eruditissimi Pœnitentiariæ Mediolanensis me præsente, & ità consulente.

8 Septimò, Clericum fieri irregularem absoluendo pœnitentes, aut benedicendo sponsis, etiamsi hoc faciat absque superpelliceo, vel stola; nam hoc est munus propriũ Sacerdotis. Ità Vgolinus loco cit. num. 10. Suarez loco cit. num. 19. Coninchus, num. 49. & alij.

9 Queres, quando quis dicatur actum aliquem ordinis exercere solemniter, vel ex officio.

Respondeo tunc dici, quando actus talis est, vt ab alio non possit exerceri, quàm ab eo, qui talem ordinem habet: quãdo verò potest eodem modo ab alio exerceri, non dicitur exerceri solemniter, & ex officio; propterea quando laicus inseruit Missæ, deferendo vrceolos ad Altare, illosque porrigendo Sacerdoti, non dicitur ordinem Acolytatus exercere, eo quod hoc munus ex consuetudine possit non solum à Clericis præstari, sed etiam à laicis; Clericus verò nondum initiatus Ordine sacro, canendo epistolam cum manipulo, aut Euangelium cum stola, dicitur canere solemniter, & ex officio; vt benè ait Vgolinus tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 10. & de irregularitate, cap. 37. num. 10. Suarez loco cit. & alij communiter; consequenter fit irregularis; quia exercet ordinem ex officio, quem non habet.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 In irregularitate, quam quis contraxit exercendo ordines, quos nõ habebat, solus Summus Pontifex dispẽsat, vt accedat ad vlteriores ordines; nam ad ipsum pertinet dispensare in iure communi. Ità Syluest. verbo Irregula-

gularitas quęsito 8. Saytus num. 11. Auila dubio 15. concl. 3. Vgolinus de irregularitate cap 37. num. 14. Toletus, & alij: Episcopus verò potest dispensare, vt exerceat susceptos. Immò etiam, vt alios suscipiat, modo delictum sit occultum, vt patet ex Tridentino loco sæpius cit. sess. 24. cap. 6. de reformatione.

PVNCTVM VII.

De Irregularitate, quę contrahitur ex delicto hæresis.

1 *An hæretici, Apostata, & eorum fautores sint irregulares.*
2 *An proferens hæresim sit irregularis, si interius benè sentiat.*
3 *An hæreticus occultus sit irregularis.*
4 *An iniens pactum cum Dæmone, aut ipsum colens sit irregularis.*
5 *An qui cogitur abiurare ab hæresi sit irregularis.*
6 *An Clericus lapsus in hæresim possit ordines exercere.*
7 *An schismaticus sit irregularis.*
8 *An Apostata sit irregularis.*
9 *An filij hæreticorum sint irregulares.*
10 *An filius hæretici natus ante lapsum parentis, sit irregularis.*
11 *Quis dispensare possit in irregulitate ob hæresim contracta.*
12 *An extent alia irregularitates prater suprà recensitas.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum hæretici, & eorum fautores sint irregulares. Secundò, vtrum eorum filij. Tertiò, quis dispenset in hac irregularitate.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HÆretici, Apostatæ à fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiamsi sint occulti, cap. Saluberrimum, q 7. cap. 2. de hæreticis in 6. cap. Presbyteros dist. 50. Itá Suarez d. 43. sect. j. Nuar. nu. 205. Syluester verbo Irregularitas quæsito 5. Vgolin. cap. 36. Coninchus disp. 18. dub. 7. & alij communiter apud Sáchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 2.

2 Ex his colligi potest primò eum, qui exterius hæresim profert, sed interius benè sentit, non esse irregularem. Itá Suarez Contra Vgolinum loco cit. & alios; nam re vera non est hæreticus nec excommunicatus; ergo neque est irregularis. Secus dicendum est iuxtà probabiliorem sententiam de eo, qui exterius est apostata à fide, vt qui exterius adorat Idolum in tormẽtis per metum; sed animo non adorat. Ita Suarez disp. 43. sect. 2. Sanchez loco cit. num. 5. & habetur cap. presbyteros dist. 50. Ratio est quia opere videtur apostata, & re vera peccat contra præceptum fidei negatiuum.

3 Secundò eum, qui lapsus est in hæresim esse irregularem, etiamsi delictũ sit occultum; nam re vera est hæreticus. Itá Suarez de censuris disp. 43. sec. j. num. 4. Rodriquez in addit. ad bullam Cruciatę §. 13. num. 12. & alij communiter Contra Auilam par. 7. disp. 4. dub. 2. Henriquez lib. 14. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 4. Emanuelem Sà verbo Irregularitas, & alios apud Augustinum Barbosam sess. 24. cap. 6. In hac tamen irregularitate orta ex hæresi occulta Episcopum posse dispensare ex Tridentino sess. 24. cap. 6. putat Sáchez in sum. lib. 2. cap. 25. num. 15. Vgolinus de irregul. cap. 36. num. 5. & alij: Sed de hac re in 3. propositione.

4 Tertiò illos, qui pactum ineunt cum Dęmone, aut ipsum colunt absque hæresi, non esse re vera irregulares Ex hoc capite. Itá Sanchez num. 11. & Suarez loco citato.

5 Quartò illum esse irregularem, qui cogitur abiurare ab hæresi probata in iudicio; nam hic censetur verus hæreticus. Videte Sanchez loco citato.

6 Quæres primò, vtrùm Clericus, qui lapsus est in hæresim, possit exercere susceptos ordines.

Respondet Auila par. 7. d. 4. dubio 2.

Say-

Sayrus lib. 7.cap.12. num. 16. post pœnitentiam, & abiurationem posse, ex cap. Salubertimum j. quæst. 3. Immo addit idem Auila hæreticum occultum posse ad ordines promoueri, obtenta legitima absolutione excõmunicationis ob hęresim contractæ, cap. Ad abolendam.

Sed mihi probabilius dicendum videtur non posse promoueri nec ordines exercere ante obtentam legitimam dispensationem irregularitatis, quæ non potest hoc tempore impendi ab Episcopo, vt dicam in tertia Propositione cum Suarez Vgolino cap.36.num.2. ratio est quia irregularis non potest ad ordines promoueri, vel eos exercere ante dispensationem. Itâ Sanchez num. 4. Suarez num. 6. Coninchus num. 52. & alij.

7 Quæres secundò, vtrùm Schismaticus sit irregularis, sicut est hæreticus.

Respondeo negatiuè cum Suarez loco citato, Contra Maiolum lib. 5. cap. 46.num.4. Vgolinum §.3. & alios; ratio est quia irregularitas nõ incurritur, nisi sit expressa in iure cap. Is, qui.

8 Quæres tertiò, vtrùm apostata à religione, vel à statu Clericali sit irregularis.

Respondeo religiosum professũ apostatam à religione esse irregularẽ, cap. finali de apostatis. Itâ Vgolinus loco cit. §. 4. Clericus verò, qui est apostata à Clericali habitu, & tonsura, non est irregularis; nam ista irregularitas nullo iure probatur. Itâ Vgolin. loco citato num. 6. & alij Contra Maiolum lib. 5. cap. 34. num. 4. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Filij hęreticorum sunt irregulares, vsque ad secundam generationẽ per lineam virilem, & paternam; per lineam verò fœmineam, seù maternam sunt irregulares, vsque ad primam, cap. Statutum secundò de hæreticis. Hoc tamen intelligitur, modò eorum parentes mortui sint in delicto hæresis; & nõ fuerint conuersi, siuè post primum, siuè post secundum lapsum, cap. Statutum de hæreticis; vnde filij, & nepotes hęreticorum possunt promoueri, quando parentes ipsorum ante mortem fuerunt reconciliati Ecclesiæ, aut quando aliter receptum est consuetudine in aliquo loco vt in aliquibus Germaniæ locis seruari videtur. Itâ Henriquez loco cit. Sayrus lib.6.cap.10.num.4. Coninchus num.51. & alij communiter.

10 Hinc sequi videtur filium hæretici esse irregularem, etiam si natus sit ante lapsum parentis in hæresim; nam cap. Statutum absolutè loquitur. Itâ Couarruuias 2. variar. cap. 8. num. 5. Comez 3. variar. cap.2. fol. mihi 351. Suarez d. 43. sect. 3. num. 2.

Sed contrarium mihi videtur probabilius cum Nauarro consil. 27. de hæreticis, Vgolino §. 1. num. 6. Simanca de Catholicis Institutionibus Titulo 23. Lessio cap. 34 num. 121. Henriquez lib. 14. cap. 5. num. 4. Conincho loco citato, num. 53. Ratio est, tum quia versamur in materia odiosa, quæ benignè explicanda est. Tum quia videtur argumentum sumi posse à crimine lesæ Maiestatis ad crimen hæresis cap. Vrgentis extra de hæreticis; sed filij reorum criminis lesæ Maiestatis nati ante delictum non subiacent pœnis, quibus subiacent nati post delictum; ergo.

Ad cap. Statutum respondeo adesse sufficientem rationem distinguendi, & explicandi illum textum de filijs natis post hæresim.

TERTIA PROPOSITIO.

11 In irregularitate ob hæresim contracta solus Summus Pontifex dispensat, etiamsi hæresis sit occulta; nam absolutio hæresis hoc tempore est reseruata Summo Pontifici; vt patet ex Bulla Cœnæ, & ex supra dictis; ergo etiam est illi reseruata dispensatio irregularitatis inde prouenientis; Argumẽto cap. Cum illorum de sententia excõmunicationis, vbi habetur Episcopos

non posse in ijs casibus dispensare, in quibus est illis prohibita absolutio; nã maiora illis intelliguntur prohibita, quibus prohibita sunt minora; cum ergo Episcopis prohibita sit absolutio hę resis, prohibita etiam censetur dispensatio irregularitatis prouenientis ex hæresi; eo ꝙ potestas dispensandi maior vocetur potestate absoluendi ab excõmunicatione. Ità Suarez d.43.sect. 5. ad finem, & alij, Contra Vgolinum 9.5. Sanchez loco citato num. 17. & 18. & alios.

12 Quæres, vtrum extent aliæ irregularitates præter recensitas in hoc, & præcedentibus Punctis.

Respondeo nõnullas alias esse, quas supra attuli. Prima est de eo, qui cum sit excommunicatus, præcipit coram se celebrari. Secunda, est contra religiosos egredientes Claustrũ ad audiendas leges, vel medicinam, nisi redierint intra duos menses, cap. Super specula, ne Clerici, vel Monachi. Ità Vgolinus loco cit. §.4. num. 5. Aliqui enumerant sodomiam; sed hoc falsum est, vt patet ex dictis de sodomia. Alij referunt irregularitatem ex Simonia, Sacrilegio, blasphemia, alijsvè. Sed hoc gratis dicitur, & sine fundamento; cum irregularitas non incurratur, nisi sit in iure expressa, vt benè ostendit Suarez d.43. sect.4.num.5.

Vtrum verò aliqua crimina ratione infamiæ inducant irregularitatem, iam dictũ est. Videte Suarez disp.42. sect. 3.

QVÆSTIO IV.

De Irregularitate proueniente ex homicidio.

Notandum irregularitatem ex defectu lenitatis, aliquando ex homicidio, vel mutilatione iusta, aliquando ex iniusta oriri. Irregularitas, quæ oritur ex homicidio, vel mutilatione iusta, dicitur ex defectu perfectæ lenitatis, seù mansuetudinis. Quę verò nascitur ex homicidio, & mutilatione iniusta, dicitur ex delicto. Prius sermo nobis erit de irregularitate proueniente ex defectu, seù ex homicidio licito, & iusto. Deinde loquemur de irregularitate proueniente ex delicto, seù ex homicidio illicito, & iniusto.

PVNCTVM I.

De Irregularitate ex defectu lenitatis, seù mansuetudinis ob homicidium à Iudice, vel eius cooperatoribus commissum.

1 *An intentio occidendi inducat irregularitatem.*

2 *An ad incurrendam irregularitatem requiratur, vt occidens sit baptizatus.*

3 *An iustè occidens, aut mutilans, ac cooperans sit irregularis.*

4 *An mortem accellerans sit irregularis.*

5 *An Iudex, & Notarius sit irregularis.*

6 *An consultores in causa sanguinis sint irregulares.*

7 *An referens opiniones Doctorum in causa sanguinis sit irregularis.*

8 *An comitantes reum ad supplicium sint irregulares.*

9 An

9 An sit irregularis qui dicit reo, ascende schalam, vel suppone caput, &c.
10 An deferens crimen ad Iudicem sit irregularis.
11 An præbens gladium pugnanti sit irregularis.
12 An tradens ligna ad aliquem comburendum sit irregularis.
13 An fabricatores armorum sint irregulares.
14 An sit irregularis, qui dat campana signum, quo quis est suspendendus.
15 An sit irregularis, qui obtinet vt reus non ducatur per talem viam.
16 An assistens executioni sententiæ sit irregularis.
17 An sit irregularis, qui defert literas, quibus mandatur aliquem occidi.
18 An fiat irregularis, qui clamauit adesse latrones, qui occisi sunt.
19 An ostendens reum satellitibus sit irregularis.
20 Quid si ostendat aliquem, nesciens ipsum quæri ad mortem.
21 An exercens plures actus, plures irregularitates incurrat.
22 An effodiens oculos, & manus plures incurrat irregularitates.
23 An damnans plures ad mortem vnica sententia, plures irregularitates incurrat.
24 An degradans aliquem sit irregularis.
25 An sit irregularis, qui constituit prætores ad causas sanguinis.
26 An sit irregularis, qui mandat alicui, vt inquirat de delicto.
27 Quid facere debeat Prælatus, quando interrogatur quid sit faciendum in aliqua causa sanguinis.
28 An possit Sacerdos dare consilium Principi, vt legem ferat, qua fures plectantur capite.
29 An sit irregularis Confessarius, qui pœnitēti nolenti punire reum dignum morte negat absolutionem, ni illum puniat.
30 An excusetur Confessarius, qui pœnitentem iuridicè interrogatum hortatur ad dicendam veritatem in causa sanguinis.
31 An sit irregularis Confessarius, qui dicit pœnitenti, vt mittat reum in malam crucem, vel occidat.
32 Qua differentia sit inter Clericos, & laicos miscentes se in causa sanguinis.

Notandum primò, ad incurrēdam irregularitatem non sufficere intentionem mutilandi, vel occidendi; sed requiri actualem occisionem, vel mutilationem hominis viui vt patet ex supradictis. Addo non sufficere amputationem membri alicuius mortui; propterea, qui animo vindictæ ac rabiei explendæ, membrū sui inimiciiam mortui amputat, non incurrit irregularitatem, vt ait Nauar. num. 218. Sufficiet verò occisio, vel mutilatio hominis infidelis, vel excommunicati, vel banniti, vel etiam infantis editi in lucem, aut existentis in vtero matris. Hæc enim dicitur mutilatio, aut occisio hominis.

2 Notandum secundò, ad incurrendam irregularitatem requiri, vt occidens, vel mutilans sit baptizatus, sit doli capax, & influat in homicidium, vel mutilationem extra casum necessitatis, & citra iustam defensionē. Quòd debeat esse baptizatus, patet; nam iura loquuntur tantum de mutilantibus, & occidentibus post susceptum Baptismum, cap. Si quis viduam dist. 50. Ità Suarez d. 47. sect. 1. num. 1. & alij communiter Contra Hostiensem, & alios. Quòd debeat esse doli capax, constat ex Clementina Si furiosus de homicidio; nam actus inducens irregularitatem, est actus humanus.

VNICA PROPOSITIO.

3 Clericus, aut alius iustè mutilans, vel occidens, vel cooperans ad mutilationem, vel homicidium, secuto effectu, fit irregularis, defectu lenitatis, quæ impedit ordines suscipere, & susceptos exercere. Ità colligitur ex cap. finali, Ne Clerici, vel monachi lib. 6. cap. Si quis viduam dist. 50. & c.

Clerici-

Clericus dist. 50. & ex multis alijs iuribus, quæ passim à DD. adducuntur; ratio est quia omnes ordines ordinantur ad conficiendam Eucharistiam, vt patet ex dictis in Sacramento Ordinis; cùm autem in Eucharistia contineatur Christus, qui est auctor pacis, quique suo pretiosissimo sanguine pacem attulit, par est, vt ministri Eucharistię hanc pacem, & mansuetudinem exemplo, Christi præseferant; consequenter repellantur ab ordinibus homicidæ; vel mutilatores, siuè iusti, siuè iniusti, qui non præseferunt pacem, & mansuetudinem, nec Christum repræsentant, sed potius repræsentant quandam crudelitatē, ipsosque Christi crucifixores.

4 Hinc patet, non solum eum, qui simpliciter occidit, vel mutilauit, esse irregularem ex defectu lenitatis, sed etiā illum, qui mortem accelerauit aut causam propinquam mortis dedit, dicto, vel facto, vt patet ex allata ratione. Ità Nauar. num. 215. Auila par. 7. d. 5. sect. 1. Sayrus cap 16. Coninchus disp. 18. dubio 10. & alij communiter.

5 Ex hac doctrina generaliter tradita sequitur primò, omnem Iudicem inferiorem Summo Pontifice, ferentem sententiam mortis, vel mutilationis, eiusque assessores, cooperatores, satellites comprehendentes reum, torquentes reum ad extorquendam veritatem, Notarium scribentem, vel legentem, sententiam, incurrere irregularitatem, secuta morte, aut mutilatione; sūt enim causa propinqua mortis, vel mutilationis; famulus verò transcribens sententiam iam dictam à Iudice, vel Notario, excusari potest ab irregularitate, quoties ipsius actio non fuit vllo modò causa accelerationis mortis, vel mutilationis, sicut patet à simili de eo, qui transcribit contractum vsurarium ab alio factum; hunc enim non teneri ad restitutionem cōmuniter fatentur DD. Ità Vgolinus cap. 8. num. 4. Similiter, qui leuia, seu valde remota exhibuit signa, & indicia, non est irregularis; vt quis signum dedit, quo fur dignosceretur; quamuis fur posteà captus fuerit, & mutilatus; nam leuia indicia non probant, nec cēsentur causa proxima, sed remota mortis, vel mutilationis, vt patet ex cap. Tua nos de homicidio. Ità Couarruuias 2. par § 5. num. 1. Suarez d. 47. sect. 5. num. 8. Auila par. 7. d. 5. sect. 2. dubio 15. Sayrus loco citando; quocirca mittens signa iudici, quę non sufficiunt ad probandum, aliquem esse reum, non incurrit irregularitatem, secuta mutilatione; vt accidit, quando fur ingressus domum Clerici, capitur à socijs Clerici, & ducitur ad Iudicem, & iudex petit ab ipso Clerico; si quæ habet insignia; Clericus enim mittens iudici signa non est irregularis, etiamsi nullam premittat protestationem. Ratio est, tum quia illa signa sunt insufficientia, eo quòd non conuincatur reus furti per illa signa. Tum quia protestatio requiritur, quando aliquis denunciat; sed ipse Clericus non denunciat, nec tradit furem iudici, sed socij ipsius illum tradunt. Tum quia sic habetur in capite Tua nos de homicidio. Ità Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 8. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 28. Vgolinus cap. 11. num. 1. ad finem, & alij.

Secundò, consultores in causa sanguinis, esse irregulares, quando sunt consultores in casu aliquo particulari; quamobrem si Doctor cōsulatur, quam pœnam mereatur talis delinquens, & ipse respondeat, mereri mutilationem, vel occisionem, fit irregularis, secuta morte, vel mutilatione membri ob ipsius dictum; etiamsi iudex esset dubius an mortem deberet inferre; nam consultor determinat voluntatem Iudicis, & influit in factum. Si verò ipsius dictum non influit, non est irregularis; vt accidit, quandò petens consilium firmiter paratus erat ad occidendum, vel mutilandum, etiam absque consilio. Ità Sayrus loco citato, Vgolinus cap. 9. §. 2. num. 7. & alij. Similiter non ligatur irregularitate vir doctus, qui interrogatus, an quis teneatur denunciare, vel accusare in materia sanguinis, aut

an

an id sit melius, vel an liceat, & ipse in genere aperit ius, illumque docet veritatem, non inducendo ad denunciandum, vel accusandum; quamuis alter hoc audito occasionem arripiat accusandi; non enim credibile est Ecclesiam velle tanta pœna afficere huiusmodi Consultores; cum hoc non sit in iure expressum, vt benè ait Molina trac. 3. tom. 4. d. 74. num. 5. & alij communiter.

7 Hinc patet Doctorem, qui nō dicit, quod ipse sentit; sed tantum refert opiniones, & sententias DD. etiam in casu particulari, pendente in iudicio, non esse irregularem; nihil enim aliud facit, quam rei veritatem in genere aperire; sicut nequā fit irregularis præceptor, qui doctrinam in generali legit de Cathedra; magna tamen cautione vtendum est in responsionibus, & cōsilijs dandis. Quare quando quis petitur, an aliquis ob tale crimen dignus sit morte, potest quidem in generali veritatem fateri, dicendo E. g. homicidas secundum leges plectendos esse morte, aut dicendo, vt videat, quid Doctores sentiant, vt faciat; quod leges statuunt, &c. Sed caueat, ne dicat hūc adiudicandum esse morti. Hoc etiam obseruandum est à Prælatis iurisdictionem habentibus in foro externo, quando petuntur à suis Ministris, quid facere debeant, vt paulo post dicam. Ità Syluester verbo Homicidium 3. quæsito 7. Molina loco citato, Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 6. & alij apud Sayrum lib. 6 cap. 18. num. 25.

8 Tertiò, irregulares esse, qui comitantur reum ad suplicium causa securitatis. Similiter custodes carceris afferentes claues carceris, aut aperientes hostium carceris, vt inde reus ad mortem ducatur, fabricantes furcam ad suspendendum aliquem in particulari, aut docentes in casu particulari carnificem imperitum, quo pacto debeat funem aptare, &c. sicut etiā qui detrudit alium in carcerem, adeo durum, & asperum, vt ex eo verisimiliter credat breui secuturam mortem, est irregularis secuta morte. Rursus est irregularis iudex Ecclesiasticus; qui fert durissimam sententiam, qua reo victum adeo diminuit, vt citius moriatur; nam huiusmodi sententia æquiualet sententiæ sanguinis, & mortis. Ità Molina loco citato num. 1. & 2. Vgolinus cap. 11. §. 1. & cap. 5. §. 6. Auila par. 7. d. 5. sect. 2. dubio 3. & 4. Henriquez cap. 3. num. 7. Inquisitores verò, qui maleficos, aut hæreticos intra duos parietes conijciūt, non sunt irregulares; quia non ità diminuunt cibum, vt mors celerius sequatur, nec modus ille detinendi maleficos, est adeo asper, & durus, vt celerius mortem afferat. Ità Vgolin. loco citato num. 4. Similiter iudices mittentes aliquem ad triremes non sunt irregulares, nisi fortè præcipiant malè cum eo agi, ita vt mors acceleretur. Ità Vgolin. loco citato §. 7. & alij communiter.

9 Quarto, illum, qui dicit reo ascende schalam, vel suppone caput ad excipiendum ictum, esse irregularem, quoties, ob ipsius dictum reus, citius mutilatur. Idem sentiendum est, quando dicit ministro iustitiæ, vt gladiū acuat, aut citò faciat, vel semel, & non sæpius feriat, aut quid simile faciat, quo mors, vel mutilatio acceleretur. Et hoc verum est, etiam si hoc faciat ex pietate. Ità Graff. loco citando, & alij DD. citati. Ratio patet ex dictis nu. 5.

Aduertit tamen Molina num. 4. eum, qui facit aliquid, ob quod mors est accelleranda; vt si dicat reo, vt ascendat schalas, optimum consilium esse ad vitandam irregularitatē, vt aliquid aliud præstet, quo mors tantundem retardetur, & differatur, quantum ex illa causa potuit accelerari. Videre Molinam loco cit. cū Vgolino cap. 15. §. 5. hic. n. non est causa accelerationis mortis.

Addo, Sacerdotem, qui remouit crucem, quam tenebat ante reum, vel qui dicit carnifici, nemo te impedit, quin tuo fungaris munere, quia ego functus sum meo in Cōfessione, & exhortatione, excusari posse ab irregularitate, nā iste modus per se non influit in mortē,

vel

vel mutilationem; sed tantummodo per accidens, quatenus carnifex inde arripit occasionem exercendi, & prosequendi suum officium.

Addit Auila, & Henriquez, ratione paruitatis materiæ excusari posse Sacerdotem, dicentem reo, vt ascendat vnum gradum schalæ. Similiter excusari posse Sacerdotem, qui dum vehitur simul cum reo in curru, casu instigat iumentum, aut dicit inaduertenter. Eia pergamus, non intendens accelerationem mortis. Ratio est quia huiusmodi actus ratione inaduertentiæ non videtur plené humanus, ac voluntarius; actus autem inducēs huiusmodi irregularitatē est actus plené volūtarius; & humanus.

10 Quintò, eum non esse irregularem, qui detulit ad Iudicem crimen, quod non est dignum mutilatione, vel occisione, nec ipse delator credebat mutilationem, vel occisionem inde secuturam. Hic enim non dicitur causa mutilationis vel occisionis. Ità Auila parte 7.d.5.sect.2.dubio 1. Nauar. num. 214. Secus si deferat crimen dignum mutilatione; tūc enim secuta mutilatione, est irregularis, vt patet ex cōtraria ratione.

11 Sextò, illum esse irregularem, qui actu pugnantibus præbet gladium ad aliquem particularem occidendum.

12 Septimò, illum esse irregularē, qui tradit ligna, quibus hæreticus viuus comburatur. Secus si illis comburatur post suffocationem. Ità Sayrus cap.16. num.3. Molina d.74.num.3. Auila sect. 2.dubio 1. Contra Medinam lib. 1. Instructionum cap 55.

13 Octauò, fabros ferrarios, vel alios armorum fabricatores, non esse irregulares, conflando, aut vendendo gladios ad vsus humanos in genere, ad quos sunt instituti; quamuis postea aliquis occidatur, vel mutiletur illis armis; non enim censentur dare causam propinquam, & moralem mortis; sed tantummodo remotam; sicut etiam ille censetur causa remota, qui præparauit, aut vendidit venenum, aut funem, qua latro suspenditur absque dolo, vel praua intentione vendentis, vt patet à simili ex dictis de peccatis, & de venditione. Secus si venenum, aut funem vendidit, vel præparauit ad suspendendos, vel occidendos homines. Ità Nauar. cap. 27. num.212. Syluester verbo Homicidiū 3.num 2. Molina to.4. trac. 3.disp.74.num.2. Vgolinus cap.11.§.4. & Graff. 1. par.lib.4.cap 27.num. 68.

14 Nonò, illum non esse irregularem, qui campanis simpliciter dat signum, quo aliquis suspendendus est, vt homines sciant, aliquem ad mortem duci; nā ipse non videtur in mortem influere. Ità Auila dub.1. ad finem. Vgolin.cap. 11.§.6.num.1. Couarruuias parte 2.§.4. Esset verò irregularis, si signum illud adhiberet ad conuocandos milites, qui aliquem ducerent ad mortem.

15 Decimò, illum nō esse irregularem, qui causa honoris, vel ad maiorem infamiam euitandam, vel ad leniendum dolorem consanguineorum obtinet à Principe, ne reus ducatur per talem viam, vel domum; quamuis forte ob id mors citius inferatur; nam mors cēsetur solum per accidens accelerari ex bono opere, quo non intenditur mors; sed euitatio infamiæ, vel doloris. Ità Henriquez cap.12.num. 3. Auila dubio 1. ad finem, & alij.

16 Vndecimò Clericos assistentes executioni sententiæ, non esse irregulares; non enim dicuntur ad illam cooperari; cum sua præsentia non præbeant auctoritatem supplicio, vt suppono.

Addo, illos non peccare, nam caput, Si Clerici, vel Monachi videtur contraria consuetudine abrogatum, vt ait Molina loco citato, & Vgolinus loco infra citando. Aut dici potest, peccare solum venialiter ob paruitatem materiæ, vt ait Suarez d.47. sect. 4. num. 2. Auila loco cit. dubio 16. ad finem. Contra Sayrum cap.18.num.20. & alios. Secus dicendum est de Clericis, habentibus iurisdictionem temporalem, qui sua præsentia aliquo modo prœstant auctoritatem. Ità communiter DD. ex Vgolino cap.5.§.2.

17 Duo-

17 Duodecimò illum euadere notam irregularitatis, qui defert litteras, quibus mandatur aliquem occidi, vel mutilari, si deferens ignorabat, quid in illis contineretur, nullus enim lenitatis, & mansuetudinis defectus videtur huic imputandus, cum ignoraret, quid in ipsis litteris contineretur. Ità Vgolinus, cap.8.§.2.num.2.

18 Decimotertiò illum, qui clamauit adesse latrones, fieri irregularem, quando suo clamore præuidit fore, vt alij accurrerent, illosque occiderent; censetur enim causa mortis. Secus dicendum videtur, si clamauit, aut pulsauit campanas, vel tubas ad res suas desendendas, vel ad sedandam seditionem ortam in aliquo oppido. Ita Vgolinus, cap.11.§.6.& cap.6.§.10.num.2. Suarez d.47.sect.2.num.21. Auila d.5.sect.2.dubio 15. Contra Couarruuiam loco cit. Henriquez lib.14. cap.12. nu.3. Nauar. num.236.& alios, quos citat Henriquez loco citato littera D. Ratio nostra est quia, cum licitum sit in proposito casu clamare ad res suas defendendas, & clamans præuia protestatione in re licita potuerit rationabiliter præsumere, non secuturam mortem, mors inde sequens, sequitur per accidens, nec illi videtur imputanda; sicut nec imputatur illi, qui manifestauit delinquentem alteri, nesciens, nec suspicans, ipsum quæri ad mortem; consequenter non est irregularis, secuta morte. Videte Vgolinum, & Auilam locis citatis.

19 Vltimò eum, qui, satelitibus directè, vel indirectè indicando reum, fuit causa, cur reus caperetur, incurrere notam irregularitatis secuta mutilatione, vel morte; nā censetur cooperator mortis; sicut etiam censetur, qui iniustè est causa rixarum inter aliquos, si mors indè secuta est, vt si marito indicauit vxoris adulterium, propter quod vir vxori necem intulit. Ità communiter DD. Nauar. num.217. & num.225. Angelus verbo Irregularitas primo, num. 14. & alij plures apud Vgolinum, cap.11.numero 1.

Hinc patet, illum esse irregularē, qui sua interrogatione fuit causa, vt aliquis à satellitibus comprehenderetur, vt si interrogatus, an reus per alteram duarum viarum transierit, respondit, per hanc non transiuisse.

Vtrùm verò in huiusmodi casu possit interrogatus vti amphibologia, dictum est in octauo præcepto, sicut ea vsum fuisse ferunt Diuum Franciscum. Similiter videtur irregularis, qui fuit causa, vt reus caperetur; etiamsi præmiserit protestationē, aut etiam si coactus sit, illum prodere, & manifestare, nisi fortè excipiamus metum grauem, vt supra dictum est Contra Vgolinum loco citato, & alios, aut nisi ageretur de proprio damno, & interesse.

20 Rogabis, vtrum ille sit irregularis, qui indicauit alteri aliquem probabiliter nesciens, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem, vt quia nesciebat, ipsum esse satellitem, aut eius inimicum, aut ab eo commissum fuisse delictum.

Respondeo, non esse irregularem, argumento ex cap. Apostolicæ de Clerico excommunicato ministrante; sicut enim excommunicatus, vel suspensus probabiliter ignorans suam excommunicationem, vel suspensionem, non incurrit irregularitatem celebrando; ità nec eam incurrit, qui manifestat aliquē probabiliter ignorans, ipsum quæri ad mortem, vel mutilationem.

21 Quæres primò, vtrum iudex, qui plures actus exercet, cōdemnando reū ad mortem, vel mutilationem, tot irregularitates incurrat, quot sunt actus præcedentes mortem, vel mutilationē.

Respondeo incurrere vnam tantummodo irregularitatem; nam irregularitas non est imposita pro singulis actibus præcisè; sed pro mutilatione, vel morte, quæ cum semel tantum sequatur, vnam tantummodo inducit irregularitatem; alioquin sequeretur, eum, qui sæpius attentauit Clericum percutere, & semel tantummodo percussit, ligari pluribus excommunicationibus. Ità Vgolinus cap.5.§.9.& alij.

22 Rogabis, vtrum Iudex, vel eius minister effodiens simul oculos, & manus amputatus, incurrat plures irregularitates.

Respondeo negatiuè; nam hęc reputatur vnica actio, vnica mutilatio; sicut in simili dictum est de censuris de percutiente vnum, & eũdem Clericum sępius successiue.

23 Sed grauior difficultas est, vtrũ condemnans plures ad mortem vnica sententia plures irregularitates incurrat.

Respondeo Contra Vgolin. loco citato probabiliter defendi posse, vnam tantummodo irregularitatem incurrere, vt patet ex rationibus in simili casu allatis supra de censuris. Secus si diuersis sententijs plures condemnet; tũc enim plures contrahit irregularitates; nam plures actus exercet prohibitos sub irregularitate, & moraliter distinctos.

24 Quæres secundò, vtrum Iudex Ecclesiasticus, qui aliquem degradat, & tradit brachio sæculari, sit irregularis.

Respondeo negatiuè; ratio est quia degradando non cooperatur ad mortẽ; sed solum per degradationem ostendit, se functum esse suo munere, & officio; consequenter præmissa protestatione non fit irregularis; etiamsi delinquens postea plectatur morte à Iudice sæculari: vt patet ex cap. Nouimus de verborũ significatione.

Multo minus fiũt irregulares Inquisitores Sancti Officij, tradendo aliquos Iudici sæculari comburendos; etiamsi nullam præmittant protestationem, vt patet ex Bulla Pij V. Immò probabile est, iudicem sæcularem, differentem executionem sententiæ, posse absque periculo irregularitatis ab Inquisitoribus admoneri, vt delinquentem puniat, seu comburat; nam Inquisitores ob peculiare priuilegium prohibentur solummodò per se ipsos exequi sententiam sanguinis. Ità Henriquez, & plures alij DD. apud Sayrũ lib. 6. cap. 18. num. 15. apud Auilam loco cit. dubio 2. & apud Suarez d. 47. sect. 3. num. 11.

Ab eadem irregularitate excusantur officiales Sanctæ Inquisitionis, denunciatores, testes, & alij, etiamsi nullam præmittant protestationem; ratio est quia Inquisitores, & Iudices Ecclesiastici non imponunt pœnam sanguinis, nec procedunt ad occidendum, vel mutilandum; consequenter officiales, vel denunciatores non fiunt irregulares; etiamsi non pręmittant protestationem: eo quod non videantur concurrere ad mortem, vel mutilationem. Quare denunciatores, vel accusatores tenentur solum facere protestationem, quando aliquem deferunt, vel accusant in causa sanguinis apud iudicem sæcularem; non verò tenentur facere protestationẽ accusando apud Iudicem Ecclesiasticũ; quamuis præuideant fore, vt reus postea tradatur Curiæ sæculari, & occidatur. Ità Molina tract. 3. disp. 8. num. 7. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 14. Henriquez lib. 14. cap. 11. num. 5. Vgolinus de irregularitate cap. 6. §. 5. & alij communiter.

25 Quæres tertiò, vtrum Princeps, vel Dominus temporalis, vel Clericus habens iurisdictionem temporalem ratione patrimonij, aut beneficij, possit absque periculo irregularitatis constituere Prætores, & alios officiales, qui causas sanguinis inquirant, & delicta puniant.

Respondeo, posse, vt patet ex dictis in quinto Decalogi præcepto; alioquin huiusmodi iurisdictio personis Ecclesiasticis non permitteretur ab Ecclesia.

26 Addo, habentem iurisdictionem tẽporalem posse in aliquo delicto particulari mandare specialiter alcui, vt inquirat de eo delicto, & iustitiam faciat, modò specialiter non mandet punitionem; etiamsi iudex delegatus postea inueniat reum, eumque iustè, vel iniustè morte puniat; vt patet ex cap. vltimo Ne Clerici, vel Monachi in 6. Ita Syluester verbo Homicidium 3 num. 7. Auila parte 7. disp. 5. sect. 2. dubio 4. Couarruuias in Clemẽtina citata, Vgolinus cap. 5. §. 8. Sayrus, cap. 18. num. 17. Molina d. 74. num. 9. & alij Contra Henriquez

riquez cap. 12. num. 6. Suarez loco cit. & alios.

27 Rogabis, quomodo se debeat gerere Prælatus, qui petitur à suis officialibus, quid faciendum sit in causa sanguinis circa aliquem particularem, & præsentem casum.

Respondeo, posse hoc modo respondere: facite quod leges statuunt, consulite peritos, hoc consilium à me ferri non potest, ego non possum ferre consilium in causa sanguinis. Immo potest etiam respondere in genere hoc modo, homicidę pœna mortis puniuntur, grassatores viarũ suspenduntur secundum leges. Quare Prælatus hoc modo respondendo nullam incurrit irregularitatem, cum huiusmodi responsio non fiat in particulari casu, inducendo ad hunc occidendum, vel mutilandum; sed solum in genere declaret leges, & id, quod secundum leges faciẽdum est.

Obijcies ministri iustitiæ deputati à Prælatis, ex eo modo respondendi colligunt delinquentem, dignum esse morte, vel mutilatione; nam hoc modo secum ratiocinantur, si delinquens non mereretur mortem, vel mutilationem, Prælatus responderet, quia nullum subiret irregularitatis periculum; cum ergo non respondeat, quid faciendum sit in hoc particulari casu, signum est delinquentem dignum esse mutilatione, vel morte.

Resp[illegible]um Sayro loco citato, & alijs, P[illegible] non ob id fieri irregularem; [illegible]tilatio, vel mors non sequitu[illegible]pa, vel causa Prælati; sed sequi[illegible] [illegible]psis ministris; cum Prelatus nihil faciat dicto, vel facto, quod ordinetur ad mutilationem, vel mortẽ; nam ille modus respondendi nimis remotè se habet ad mutilationem.

28 Quæres quartò, vtrum licitum sit Sacerdoti præbere consilium Principi Ecclesiastico, vel sæculari, vt ferat legem, qua fures, & alij delinquentes plectantur capite.

Respondeo cum Auila loco citato dubio sexto, Henriquez cap. 16. num. 4. & alijs licitum esse. Ratio est quia sicut ipse Princeps, siuè sit laicus, siuè Ecclesiasticus, potest absque periculo irregularitatis huiusmodi legem in generali ferre; cum ea sit causa mortis tantummodo remota, vt patet ex cap. Delatori quinta q. 6. & benè ostendit Vgolinus cap. 9. §. 2. num. 2. ita etiam Sacerdos potest absque periculo irregularitatis cõsulere Principi, vt ferat huiusmodi legem. Eadem ratione licitum est conficere tractatus, aut publicè in scholis tractare, qua pœna digni sint delinquentes. Prætereà licitum est concionatoribus hortari iudices ad seruandas leges, ad coercendos improbos debitis pœnis, & ad purgandam Rempublicam perditis, & scelestis hominibus. Ità Auila loco citato dubio 5. & 6. Henriquez libro 14. cap. 12. num. 6. Sayrus num. 18. cap. 18. & alij communiter.

Rursus licitum est Cõcionatori absque nota irregularitatis reprehendere publicos peccatores, vt blasphemos, homicidas, &c. quamuis iudex inde arripiat occasionem illos capiendi, & mutilandi; nam concionator vtitur iure suo, & præstat munus, ad quod tenetur; nec ob id censetur cooperari ad necem, vel mutilationem alterius. Secus dicendum videtur, quando peccatorem occultum publicè reprehendit de occulto crimine; tunc enim peccat, non solum contra charitatem; sed etiam contra iustitiam diffamando proximum, quem occultè tenebatur corripere, iuxta pręscriptum Euangelij. Corripe eum inter te, & ipsum solum. Ita Vgolinus de irregularitate cap. 6 § 10.

29 Quæres quinto, vtrum Confessarius incurrat irregularitatem, quando pœnitenti nolenti punire reum dignum morte dicit, se non posse illi beneficium absolutionis impendere, nisi firmiter proponat reum punire secundum iura.

Respondeo cum Sayro lib. 6. cap. 18. num. 26. Conincho dub. 10. num 96. Molina disp. 74. num. 18. Auila parte 7. disp. 5. dubio 6. Henriquez, lib. 14. cap.

11.nu.4.& alijs non incurrere irregularitatem. Ratio est tum quia hic casus censetur à iure per Epicheiam exceptus, iuxta dicta de legibus. Tum quia confessarius; cum non possit absoluere pœnitentem, existentem in mortali peccato, nisi rescipiscat, & proponat facere, quod tenetur, potest ex officio dicere pęnitenti, se non posse illi absolutionem impertire, nisi faciat, quod tenetur; neque credibile est, Ecclesiam velle irregularitatis notam imponere confessario aperienti; quod celare non potest, exequenti suum munus, ac officiũ, & non intendenti mortem rei; sed potius volenti medicinam præbere pœnitenti. Quare confessarius potest in proposito casu, absque periculo irregularitatis dicere pœnitenti, non te absoluam, nisi facias, quod leges præcipiunt, vel nisi præstes officium, quod debes, vel nisi punias reum secundum iura.

Addo, confessarium posse declarare in genere obligationem, quam iudex habet ex officio suo, vt in simili dictum est de Prælato.

30 Hinc sequitur primò, excusandum esse confessarium ab irregularitate, qui pœnitentem iuridicè interrogatum hortatur ad confitendam veritatem in iudicio; etiamsi reus ob confessionem veritatis puniendus sit pœna mortis; hortatur enim ad id, ad quod tenetur, & præstat munus suum. Eadem ratione excusari potest, persuadendo, ne appellationem iniustam interponat; fungitur enim officio suo, & mors per accidens sequitur ex ipsius dicto; cum ipse non intendat mortem rei, sed animæ salutẽ. Ità Sayrus, Auila, Henriquez, & alij locis citatis. Secus dicendũ videtur, quãdo confessarius dat consilium pęnitenti, vt veritatem aperiat coram iudice, quam non tenetur aperire: vt accidit, quando delictum nondum est semiplenè probatum, aut quando iudex non est competens; tunc enim non excusarem Cõfessarium ab irregularitate, eo quòd videatur operam dare rei illicitæ periculosæ homicidij. Ità Vgolinus cap.16. num.12.

31 Secundò sequitur, confessarium incurrere irregularitatem dicendo pœnitenti, vt mittat reum in malam Crucẽ, vel mutilet, vel occidat; cooperatur enim mutilationi, & homicidio.

32 Quæres sextò, quæ differentia sit inter Clericos, & laicos immiscentes se in pœna sanguinis, seù in causa criminali, quæ iustè exercetur à iudice.

Respondeo hanc esse differentiam, quòd Clerici beneficiatij, vel in sacris Constituti peccant mortaliter sese immiscendo in causa iusta sanguinis; violant enim prohibitionem Ecclesiæ in re graui; capite Sententia sanguinis, Ne Clerici vel Monachi, & se reddunt ineptos ad functiones sui ordinis, & officij. Clerici verò, minoribus solum ordinibus insigniti, nõ peccant mortaliter; sicut neque mortaliter peccant laici; cũ non faciant contra vllam prohibitionem; consequenter irregularitas, quæ contrahitur à laicis, exercendo causam sanguinis dicitur ex defectu lenitatis; quæ verò contrahitur à Clericis, potest dici ex delicto. Ità Molina disp.8.num.10.& alij quamuis Molina cum Couarruuia existimet, Clericum, qui iuxtà Tridentini decretum non gaudet priuilegio fori, nullum peccatum admittere. Ego verò hoc verum esse existimo solum in ijs locis, in quibus consuetudine receptum est, vt aliqui Clerici deputentur ad causas sanguinis.

PVNCTVM II.

De Irregularitate, quæ incurritur accusando.

1. *An accusans alium in causa sanguinis fit irregularis.*
2. *Quid, si petat vindictam cum protestatione.*
3. *An petens satisfactionem fiat irregularis.*
4. *An protestatio excuset accusantem de iniuria alteri illata.*

5 An

5 *An Clericus possit accusare damnificatorem bonorum suæ Ecclesiæ.*
6 *An fiat irregularis Clericus accusans alterum ad defensionem suorum.*
7 *An Clericus aliquando excusetur, accusando alium de crimine.*
8 *An omittens protestationem ex oblivione excusetur ab irregularitate.*
9 *Quomodò facienda sit protestatio.*
10 *An protestatio solo animo facta prosit.*
11 *An prosit protestatio ficta.*
12 *An protestatio excuset laicos ab irregularitate.*
13 *An Communitas constituens Syndicū ad aliquem accusandum fiat irregularis, secuta morte.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Accusans alium in causa criminali incurrit irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione propter suam accusationem, nisi hoc faciat petendo satisfactionem pro iniuria sibi, vel suis rebus illata. Ratio est tum quia accusans cooperatur ad mortem, vel mutilationem, qui autem ad mortem, vel mutilationem cooperatur, fit irregularis. Tùm quia sic colligitur ex capite penultimo de homicidio in sexto. Ità Couarruuias Clementina j. de homicidio 2. par. §. 5. & alij apud Vgolin. cap. 6. num. 1.

2 Hinc sequitur primò, eum, qui accusat alium in causa criminali, petendo vindictam, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte; etiamsi protestetur se non intendere pœnam mortis, vel sanguinis. Ità Henriquez cap. 10. num. 4. Vgolin. cap. 6. §. 3. Auila dubio 10. Molina tomo 1. tract. 3. disp. 8. num. 3. & tomo 4. tractatu 3. disp. 74. Suarez disp. 47. sect. 2. num. 10. & sect. 4. num. 9. Coninchus dubio 10. & alij. Ratio est quia eo ipso, quo in causa criminali petit vindictum, vult reum puniri pœna sanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur; consequenter censetur petere effusionē sanguinis.

3 Secundò sequitur, eum, qui accusat vel denunciat non petendo vindictam sed satisfactionem, vel interesse sibi debitum, etiam in criminibus dignis morte, non fieri irregularem, protestando expresse se non intendere pœnam sanguinis, etiamsi postea sequatur mutilatio, vel mors. Ità Vgolinus cap. 6. num. 2. Coninchus dub. 10. num. 92. & alij communiter, qui hoc probant ex capite Prælatis de homicidio lib. 6. vbi hoc permissum est; ne laici scientes Clericos non posse absque nota irregularitatis querelam coram iudice deponere, audaciores fierent ad inferendas illis iniurias. Et hoc verum videtur, inquit Vgolinus cap. 6. § 4. Henriquez, lib. 14. cap. 11. num. 4. Sayrus loco citato num. 2. & alij, etiamsi ille, qui petit satisfactionem, possit res suas alia via recuperare, aut præuideat reum occidendum, aut etiamsi in mente sua intendat mortem malefactoris, iuxtà Suarez d. 47. sect. 2. Molinam loco cit. num. 4. & alios, ita colligitur ex dicto cap. Prælatis secundo. Eadem doctrina applicari potest laicis accusantibus cum dicta protestatione iuxta Vgolinum loco citato, & alios, quos referam num. 12. quamuis in dicto cap. 2. Prælatus fiat solum expressa mentio Clericorum. Ratio est tum quia versamur in materia fauorabili, quæ latè potest explicari, & priuilegium Principis latissimam admittit interpretationem, Lege beneficium Principis, ff. de constitutionibus Principum. Tum quia facta est mētio tantummodo Clericorum propter maius ipsorum periculum, eo quòd Clerici, accusando, non solùm fiant Irregulares, sed etiam peccent ingerendo se in causa sanguinis, vt supra dictū est; Non tamen hinc sequitur, laicos non posse hoc priuilegio frui, & consequenter excusari ab irregularitate, accusando cum protestatione.

4 Tertiò sequitur, accusantem alterū de iniuria illata personis extraneis, aut etiam consanguineis, fieri irregularem, secuta mutilatione, vel morte, etiamsi præmiserit protestationē, cap.

Prælatis, vbi permittitur Clericis conqueri coram Iudice de malefactoribus suis, non verò de ijs, qui alijs damna intulerunt. Ità Nauarrus, cap.27.num. 213. Henriquez loco citato, Sayrus lib. 6. cap.18. Vgolinus cap. 6. §. 9. Suarez loco cit. num.17. Molina disp.8.num.8. Coninch.num.94. Contra Glossam, & alios apud Vgolinum, & Suarez loco citato. Aliqui tamen DD. vt Auila dubio 11. & Henriquez loco citato probabiliter existimant, licitum esse conqueri de illis, qui damnum suis propinquis, vel domesticis intulerunt; quia illorum damnum censetur proprium.

5 Ex quo patet, Clericum posse accusare iniustum damnificatorem bonorū suæ Ecclesiæ; nam bona Ecclesiç ad ipsum pertinent. Ità Molina loco citato, & disp. 74. num. 11. Vgolinus cap. 6. §. 6. Suarez loco cit. num. 20. Rodriquez, cap.170. conclus.6. Henriquez loco cit. num. 5. Sayrus loco cit. num.3. Auila dubio 9. & alij, addentes, excusari, non solum quando accusat, sed etiam quando detinet, & iudici tradit, modo præmittat protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem; sed ante prolationem sententiæ; nam faciendo protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusationem, sed ante prolationem sententiæ, satis indicat se non intendere mortem, & non habere affectum ad homicidium, vel mutilationem; sicut accidit in mandante, qui reuocat mandatum ante illius executionem.

6 Vlterius patet, Clericum accusantem alterum ad sui defensionem, vel suorum, non incurrere irregularitatem, etiamsi sequatur mors præmissa protestatione, iuxta Auilam dubio 9. & alios.

7 Quæres primo, vtrum dentur aliqui casus, in quibus Clericus excusetur ab irregularitate accusando alium de crimine.

Respondeo affirmatiuè. Primus est, quando crimen est adeo leue, vt non videatur dignū mutilatione; etiamsi reus postea mutiletur, vel occidatur ex malitia iudicis; nam accusator non censetur causa efficax mortis; sed iudex censetur sua malitia causa mortis. Et hoc verum est, etiamsi accusator omiserit protestationē, vt patet ex dicta ratione.

Secundus casus est, quando quis accusauit reum de leui crimine; sed postquam reus in carcerem coniectus fuit, accesserunt alij, accusationem præbentes aliorū criminum, propter quæ reus iustè adiudicatur morti. Ratio est quia mors non videtur imputanda propriè ipsi accusatori; etiamsi protestationem omiserit. Ità Sayrus loco cit. num. 6. Vgolinus, cap. 6. §. 4. Couarruuias in Clementina Si furiosus, citata, Auila dubio 9. Henriquez, & alij locis citatis.

Tertius casus est, quando aliquis accusat non petendo vindictam; sed satisfactionem sibi debitam, vt iam dictum est.

Quartus casus est, quando non accusat de iniuria illata extraneis; sed inferenda; nec ipse potest aliter illa damna impedire, quam accusando, & denunciando. Idem dicendum est de eo, qui præmissa protestatione reuelat proditionem patriæ. Ratio est quia æquū non est, vt Clericus damnum subeat, præstando id, ad quod iure naturæ tenetur; cum ergo teneatur in hoc casu denunciare, par non est, vt fiat irregularis; consequenter hic casus non videtur comprehensus in cap.2. Prælatis de homicidio. Ità Sayrus lib.6.cap.19. Molina d.8.num.9. Salonius 2. 2. quæst.68. art. 1. controuersia 3. Auila dubio 11. Coninchus loco cit. & alij apud Sayrū cap.18.num.12. Vgolinum, & alios.

8 Rogabis primo, vtrum omittens protestationem ex obliuione in causa criminis incurrat irregularitatem.

Respondeo affirmatiuè cum Sayro loco cit. num.3. & alijs; quamuis in eo casu excusetur à peccato ratione obliuionis, & inaduertentiæ; nam irregularitas non solum incurritur ex delicto; sed etiam ex defectu lenitatis.

9 Rogabis secundò, quo modo facienda sit protestatio.

Re-

Respondeo faciendam esse coram iudice, apud quem deponitur querela, his, vel similibus verbis: Domine peto, cures, mihi satisfactionem, vel restitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit, protestorque me nulla ratione intendere pœnam sanguinis, mutilationem, vel mortem. Ità colligitur ex cap. Secundò, de homicidio lib. 6. Quare accusans non euadit irregularitatem, quando dicit solum, Peto meum interesse, & nihil aliud addit; requiritur enim protestatio expressa, vt patet ex dicto cap. Non est tamen necesse, protestationem fieri in scriptis; tum quia nullo iure probatur scripturam requiri. Tum quia quando ius scripturam requirit, solet hoc exprimere, vt patet ex cap. 1. de sentent. excõmun. lib. 6. Videte Vgolinum de irregularitate cap. 6. §. 7.

10 Hinc sequitur, protestationem solo animo factam non prodesse; nam iura requirũt protestationem expressam. Ità Couarruuias in Clementina Si furiosus parte 2. §. 5. Vgolinus §. 8. & alij communiter.

11 Sed maior difficultas est, vtrum qui iustè denunciat præmittendo protestationem ficto animo, & interius desiderando vindictam, & sanguinem, incurrat irregularitatem.

Respõdeo negatiuè cum Henriquez, lib. 14. cap. 3. Suarez d. 47. sect. 2. num. 3. Conincho num. 93. Molina d. 8. num. 4. Sayro loco cit. num. 4. Couarruuia loco cit. §. 5. Vgolino cap. 6. §. 8. Contra Nauarrum cap. 27. num. 226. Syluestr. homicidium 2. quæsito 8. & alios. Ratio est tùm quia protestatio ficta tãtum valet apud iudicem ignarum fictionis, quantum valeret, si ex animo, & non fictè fieret. Tùm quia Ecclesia non imponit irregularitatem ob intentionem, & actum internum; sed propter omissionem protestationis. Tùm quia versamur in materia pœnali, in qua benignior pars accipienda est, cap. In pœnis de regulis iuris, lib. 6.

Obijcies cum Nauarro loco cit. Ecclesia requirit protestationem, vt accusator, & denunciator euadat irregularitatem; protestatio autem ficta non est protestatio, sed fictio.

Respondeo primò cum Auila dubio 9. & Couarruuia loco cit. illam censeri apud homines protestationem, & idem operari, ac si vera esset.

Respondeo secundò cum Suarez loco cit. num. 4. ab Ecclesia requiri externam solum protestationem expressam; protestatio autem ficta, solum secundum animum internum, est protestatio externa expressa; consequenter sufficit ad euitandam irregularitatem.

Rogabis tertiò, vtrùm ad euitãdam irregularitatem requiratur protestatio non solum in Clericis; sed etiam in laicis accusantibus delinquentes ad consulendum sibi, & rebus suis.

Respondeo affirmatiuè cum Nauarro loco cit. Vgolino cap 6. §. 4. Conincho dub. 10. num. 93. Suarez loco citato num. 6. Molina tomo 4. disp. 74. num. 9. & alijs communiter, vt patet ex capit. 2. de homicidio in 6. vbi hoc remediũ constituitur ad euitandam irregularitatem, quę alioquin contraheretur ex accusatione, quæ ex se solet esse moralis occasio mortis: ius autem hunc modũ, seù protestationem inuenit, vt impediatur, quantum fieri potest, in accusante cooperatio, & concursus ad mortem, declarando se non intendere mortem per accusationem; cum ergo accusatio facta à laico, ita sit moralis occasio mortis, sicut est accusatio à Clerico facta, sequitur laicum, vt euitet irregularitatem, debere protestationem præmittere.

13 Quæres secundò, vtrùm tota Vniuersitas, quæ Procuratorem, seù Syndicum Vniuersitatis constituit ad aliquem accusandum, incidat in irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione propter accusationem procuratoris, seù Syndici.

Respondeo ipsam vniuersitatem, vt vniuersitas est, non incidere in irregularitatem. Ratio est quia irregularitas

supponit subiectum capax ordinis, vt supra dictum est: Communitas autem, vt sic, non est capax ordinis; cùm ipsa Communitas, vt sic, non sit persona vera, & particularis; sed persona ficta, & corpus fictum, vt benè ait Panormitanus in capite Dilectus 2. num. 11. Singulæ verò personę illius Communitatis, quæ suum præstiterunt consensum in constituendo Procuratore ad accusandum suo nomine, incurrunt irregularitatem, nam quæ Syndicus, seù procurator agit, nomine Communitatis agit; consequenter Communitas cēsetur sufficienter concurrere ad mortē, & mutilationem, iuxta illud, qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. Hoc tamen limitandum est, modò Communitas non constituat procuratorem ad petēdum suum interesse, pręmissa protestatione; tunc enim singulares personę Cōmunitatis non afficiūtur irregularitate; cùm licitum sit accusare delinquētem cum protestatione ad suum interesse exigendum, vt patet ex capite 2. Prælatis de homicidio lib. 6. Videte Vgolinum cap. 10.

PVNCTVM III.

De irregularitate, quæ contrahitur ab Aduocatis, & testibus in causa sanguinis.

1 *An ferens testimonium in causa sanguinis fiat irregularis.*
2 *An testis, cuius dicto sequitur mors, fit irregularis.*
3 *An Clericus cogi possit ad ferendum testimonium in causa sanguinis.*
4 *An ferens testimonium in fauorem rei fiat irregularis, si ob id sequatur mors accusatoris.*
5 *An eam incurrat aduocatus in dicto casu.*
6 *An aduocatus, & procurator fit irregularis, quando reus ex imperitia aduocati adiudicatur morti.*
7 *An aduocatus, & procurator fit irregularis.*
8 *An protestatio prosit aduocato, procuratori, & delatori criminis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Ferens testimonium in causa sanguinis incurrit irregularitatem, secuta morte, vel mutilatione, vt patet ex iuribus supra recensitis. Et hoc verum est, etiamsi assertio testis exhibuerit tantummodo indicium ad capiendum, vel ad inquirendum, vel ad torquendum reum, licèt posteà mors secuta fuerit ob probationes aliorum, vel ob propriam ipsius Rei confessionem. Ratio est quia quicunque cooperatur morti, vel mutilationi, fit irregularis, cap. Si quis viduam dist. 50. Sed testis maximè cooperatur mutilationi, vel morti; cum ab ipsius assertione pendeat sententia iudicis; ergo testis fit irregularis, secuta morte, vel mutilatione. Et hoc verum est, etiamsi testis præmiserit protestationem; nam protestatio solum prodesse solet, quādo de proprio agitur interesse, cap. Prælatis secundo de homicidio; aut quando testis tenetur iure naturæ se se offerre ad testandum; tunc enim Ecclesia non præsumitur velle irregularitatem imponere præmissa protestatione. Ità Vgolinus de irregularitate, cap. 7. num. 2. & 4. Maiolus lib. 2. cap. 8. Suarez d. 47. sect. 3. num. 2. Nauar. cap. 27. num. 212. & alij communiter.

2 Hinc sequitur, Testem, cuius dicto mors secuta fuit, esse irregularem, siuè examinatus fuerit iuridicè, siuè non. Secus dicendum est, quando ipsius assertio nihil profuit: sed iudex alijs probationibus adductus fuit ad ferendam sententiam, vel ad capiendum reū, &c. Ità Vgolinus loco cit. ad finem, Nauar. de homicidio lib. 5. consil. 18. & alij.

3 Quæres, vtrum Clericus possit cogi ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

Respondeo non posse cogi ad ferendum testimonium contra reum. Ratio est quia testis in causa sanguinis multū coope-

cooperatur ad mortem alterius in iudicio; sed non licet Clerico ad mortem alterius in iudicio cooperari, cap. Is, à quibus dist. 23. quæst. 8. ergo Clericus non potest cogi ad ferendum testimonium contra reum in causa sanguinis; sicut neq; potest ferre propria sponte.

Dixi contra reum, quia in fauorem rei potest testari de licentia Episcopi, vel eius Vicarij; hoc enim nullo iure vetitum est.

4 Rogabis, vtrum Clericus ferens testimonium in fauorem rei, incurrat irregularitatem, quando mors sequitur accusatori, eo quod reus inuentus sit innocens, & accusator compertus sit in iudicio calumniator.

Respondeo nō incurrere; quia mors accusatoris respectu Clerici testantis in fauorem rei censetur sequi per accidēs ex ipsius dicto; nam ipsius dictum per se ordinatum est ad manifestandam rei innocentiam, illumque defendendum. Ità Bernardus Diez, quem citat Vgolinus cap.7. num.7. Auila loco cit. dubio 13. Sayrus lib.6. cap. 18. num. 11. & Suarez d.47. sect.4. num.9.

5 Hinc patet à simili, Aduocatum, qui causam rei suscipit, non incurrere notam irregularitatis, quando sequitur mors, vel mutilatio accusatoris, qui compertus fuit calumniator; nā illius mors, vel mutilatio prouenit tātummodo per accidens ex facto Aduocati cooperantis ad defensionem innocentis; per se autem prouenit ex calumnia ipsius accusatoris; vt benè ait Vgolinus cap.9. §.1. ad finem, Molina d.74. num.11. & Suarez d.47. sect.4. num 6. Secus dicendum est, quando Aduocatus perijt accusatorem puniri pœna Talionis, seu sanguinis; tunc enim censetur causa sanguinis, nec illi prodest protestatio; cum non agatur de rebus ipsius. Idem dicendum est, quando Aduocatus iniustè defendit reum, & ob iniustam ipsius defensionem secuta est mors, vel mutilatio accusatoris; tunc enim actione sua iniusta censetur causa omnium malorum inde prouenientium; consequenter etiam censetur reus irregularitatis ex delicto, nisi hoc bona fide fecerit, credens accusationem fuisse iniustam; tunc enim ratione bonæ fidei sicut excusatur à delicto, ità etiam videtur excusandus ab irregularitate. Ità Suarez loco citato, & alij.

6 Maior difficultas est, vtrùm Aduocatus incurrat irregularitatem, quando reus imperitia, vel negligentia Aduocati fuit adiudicatus morti; quam euasisset, si Aduocatus munus suum ritè obijsset.

Respondeo affirmatiuè; quia mors imputatur ipsius culpæ, vt patet à simili de morte ægroti, quæ sequitur ex prætermissa à medico debita diligentia. Ita Nauar. cap. 27. num. 228. Vgolinus cap.9. §.1. num.4. Suarez loco citato, & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Aduocatus, vel procurator accusatoris fit irregularis secuta morte, vel mutilatione rei, cōtra quem pro accusatore agebat. Ratio est quia censetur causa sanguinis, vel mutilationis.

8 Quæres, vtrū Procurator, & Aduocatus Accusatoris aut delatores criminum, aut Syndici Fiscales, aut testes concurrentes in causa criminali excusentur ab irregularitate, præmittendo protestationem.

Respondeo non excusari. Ità Couarruuias par. 2. §. 5. Henriquez cap. 12. num.8 Suarez d.47. sect.3. Auila dubio 12. & Vgolinus cap. 6. § 9. folio 43. & cap.9. vbi plures alios DD. refert. Ratio est quia cooperantes in causa sanguinis incurrunt irregularitatem, nisi excipiantur in iure; sed Aduocati, & testes concurrentes in causa criminali cooperantur in causa sanguinis, nec in iure excipiuntur ob protestationem; nā in cap. Prælatis 2. de homicidio excusantur solùm accusatores, seù denunciatores, ne patiantur iniurias in rebus suis præmissa protestatione; non verò excusantur Procuratores, Aduocati, Te-

Testes, &c. ergo incurrunt irregularitatem.

Non nego tamen, quin possint aliqui casus assignari, in quibus excusetur Testis ab irregularitate.

Primus est, quando testatur ex metu graui; sicut enim metus grauis excusat ab alijs pœnis, & censuris incurrendis, ità videtur excusare testem ab irregularitate. Ità Maiolus lib. 2. cap. 8. & alij quam plures, quos tacito nomine refert Coninchus disp. 18. dubio 10. num. 96. Contra Henriquez cap. 12. num. 9. Vgolinum loco cit. cap. 7. num. 3. Auilam loco cit. dubio 12. Suarez loco cit. num. 8. & alios. Doctrina Maioli mihi probatur, saltem quando non agitur directè de causa sanguinis, sed de alterius interesse.

Secundus casus est, quando tenetur iure naturæ se se offerre ad testandum; nam accusatori concessum est priuilegium accusandi pro suo interesse; hoc autem priuilegium videretur inutile, si testis non posset absque irregularitate testari; nam timore tantę pœnæ retraheretur à testando; consequenter accusator nihil probare posset, nihilque obtineret, nec non ipsius priuilegium vanum, ac inutile redderetur. Ità sentire videtur Coninchus num. 94. & 95. Molina, Auila, & alij locis cit. Contra Vgolinum cap. 6. num. 3.

Obijcies contra dictos casus. Iudex fit irregularis ferendo sententiam sanguinis; quamuis illam ferè teneatur ex officio. Similiter Tabellio, Aduocati, & alij, qui ad causas sanguinis sunt ex officio deputati, fiunt irregulares, etiāsi compellantur per metum ad hæc munera præstanda; ergo etiam testis fit irregularis, ferendo testimonium per metum grauem, aut quando iure naturæ testari tenetur.

Respondeo negando consequentiā; nam iudex, Aduocatus, & alij sese voluntariè offerunt ad hæc munera præstanda in causa sanguinis; quod non accidit in teste, qui metu, aut naturali obligatione cogitur ad testandum; consequenter iudex, Aduocati, & alij potiùs incurrunt irregularitatem, quam Testis, qui testatur ob metum grauem, vel ob naturalem obligationem, quam non voluntariè sumpsit.

PVNCTVM IV.

De Irregularitate, quæ contrahitur ob bellum.

1 *An occidens alium in bello sit irregularis.*

2 *An procedens ad bellum sine animo pugnandi, si occidat inimicum ad defensionem.*

3 *An omnes milites sint irregulares, quando diuiso exercitu in duas partes, vna pars occidit, altera verò non occidit.*

4 *An consulens bellum Principi sit irregularis.*

5 *An Clericus consulens bellum iustum sit irregularis.*

6 *An sit irregularis qui hortatur milites ad vitam effundendam pro fide Christi, pro Ecclesia, &c.*

7 *An assistentes bello sint irregulares.*

8 *An duces, & consultores exercitus, tubicenes, & pulsantes timpana sint irregulares.*

9 *An vendens arma in bello sit irregularis.*

10 *Quæ differentia sit inter assistentes bello iusto, & iniusto.*

11 *An Clerici fiant irregulares, prabendo arma militibus in bello iusto.*

12 *An Clerici pugnantes in bello de licentia Papæ sint irregulares.*

13 *Quis possit dispensare in irregularitate ob bellum contracta.*

QVatuor principaliter quęrā in hoc Puncto. Primò, vtrū occidens aliū in bello incurrat irregularitatē. Secundò, vtrū eam incurrat consulens bellū. Tertiò, vtrum eam incurrat assistens bello. Quartò, quis possit dispensare in irregularitate contracta causa belli.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 Occidens alium in bello tàm iusto, quàm iniusto incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Petitio tua de homicidio. Ratio est quia est causa mortis. Ità communiter DD.

2 Quæres primò, vtrum procedens ad bellum iustum alio fine, quam pugnandi, & occidendi incurrat irregularitatem, occidendo Aduersarium ad defendendam vitam propriam, quando eam aliter tueri non potest, quam ipsum occidendo.

Respondeo, non incurrere irregularitatem; quia occidens alterum ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem, Clementina Si furiosus de homicidio; ergo procedens ad bellum alio fine, quam pugnandi non incurrit irregularitatem occidendo aduersarium ad propriam vitam defendendã. Ità Auila loco citato sect. 3. dubio 5. & alij communiter. Qui verò processit, ad bellum intentione pugnandi fit irregularis, siuè bellum sit iustum, siuè iniustum. Ità Rodriquez 1. par. cap. 172. Henriquez loco cit. cap. 13. num. 1. & alij, Contra Auilam par. 7. disp. 5. sect. 3. dubio 1. & alios. Ratio est quia procedens ad bellum intentione pugnandi, voluntariè se exponit periculo homicidij, & saltem in causa vult homicidium; consequenter secuto homicidio incurrit irregularitatem, quæ à iure imposita est propter homicidium volitum in se directè, vel in causa.

Hic tamen aduertenda est differentia inter irregularitatem, quæ contrahitur ex bello iusto, & iniusto; nam quæ contrahitur ex bello iniusto dicitur ex delicto, quæ verò incurritur ex bello iusto dicitur ex defectu perfectæ lenitatis. Ità Nauar. num. 224. Auila loco cit. dubio 1. & alij communiter.

3 Quæres secundo, vtrum omnes milites fiant irregulares, quando, diuiso exercitu in duas partes in bello iniusto, vna pars committit homicidia; altera verò non committit.

Respõdeo, milites illius tantummodò partis, quę commisit homicidia, fieri irregulares; nam alij non videntur cooperari re, aut verbis ad homicidiũ. Ità Vgolinus, cap. 13 §. 1. num. 3. Secus dicendum est, si aliqua ratione cooperati sunt.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Consulens alicui Principi bellum iustum contra alium, non est irregularis. Hæc Propositio patet ex capite Petitio tua citato.

5 Ex quo sequitur Clericum non fieri irregularem, consulendo bellum iustũ. Immò neque fit irregularis pugnando in bello iusto, modò ipse non mutilet, vel occidat; quamuis ab alijs militibus committantur homicidia, vt patet ex capite citato.

6 Quæres, vtrum incurratur irregularitas, hortando alterum ad vitam effundendã pro fide Christi, vel pro tuẽda Ecclesia, aut defendenda Republica.

Respõdeo negatiuè cum Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 4. Sayro lib. 6. cap. 19. num. 9. Nauarro, Suarez, Auila, & alijs locis citatis. Ratio est quia non dicitur cooperari morti, quæ à iudice infertur; sed cooperatur ardori charitatis, & actui virtutis ex parte ipsius, qui mortem patitur. Similiter excusatur ab irregularitate, qui suadet alteri rem aliquam piam, E. g. mori tunc temporis, quo tenetur mori, vel quo potest licitè mori; vt quando suadet alteri ingressum fluminis ad liberandum hominem lapsum in flumen. Ratio est quia non intendit directè, vel indirectè mortem ingredientis; sed liberationem amici, sicut autem liberans lapsum cum periculo vitæ propriæ non peccat, ità neque consulens peccat, aut fit irregularis. Secus dicendum est de consulente, vel hortante ad opus illicitum periculosum; vt quando quis consulit alteri se ipsum in flumen deijcere absque necessitate cum probabili vitæ periculo absque

quę sufficienti cautione; sicut enim deij ciens se in flumen in eo casu censetur homicida sui ipsius, ita etiam consulens censetur illius homicida; consequenter fit irregularis; sicut etiam fit irregularis, qui per rectum, & loca periculosa facit ad se venire adulteram, & inde sequitur ipsius mors, vel abortus. Ità Nauarrus, Sayrus, Auila, & alij, quos infra referã de homicidio casuali.

TERTIA PROPOSITIO.

7 TAm Clerici, quàm laici possunt interesse bello iusto absque irregularitate, etiamsi hortentur milites, vt suo fungantur munere, vel illos hortentur in genere ad pugnandum, ad fortiter se gerendum, ad vincendum, ad fidem tuendam, ad patriam defendendam, &c. Ità Henriquez lib. 14. cap. 3. Vgolin. tractatu de irregularitate cap. 12. §. 2. Nauarrus 215. Sayrus cap. 19. num. 3. Suarez d. 47. sect. 6. num. 8. Auila par. 7. d. 6. dubio 2. Molina tomo 4. d. 73. num. 2. & alij communiter in cap. Petitio tua de homicidio, vbi hoc sancitum est in fauorem iusti belli, & ne innumera hominum multitudo ligaretur vinculo irregularitatis.

8 Hinc colligitur primò Duces exercitus, consultores militiæ, tubicines, pulsantes tympana, & alios quauis ratione concurrentes ad bellum iustum non esse irregulares, nisi per se ipsos mutilent, vel occidant, vel hortentur ad occidendum aliquem in particulari, vt patet ex dicto capite Petitio tua.

9 Secundò, pręben tem, seù vendentem arma in bello iusto non esse irregularem, etiamsi arma sint offensiua, cap. Petitio tua. Secus dicendum est de eo, qui præbet arma in bello iniusto; huic enim imputantur homicidia in eo bello secuta, nec vllo iure eximitur ab irregularitate. Ità Nauar. num. 224. Auila loco citato dub. 2. Vgolin. loco citato & alij.

10 Tertiò colligitur differentia inter assistentes bello iusto, & assistentes iniusto; nam assistentes bello iniusto incurrũt irregularitatem secuto homicidio; etiamsi ipsi non occiderint, vel mutilauerint propria manu, propterea custodientes Sarcinas fiunt irregulares quoties ob ipsorum custodiam milites facti sunt animosiores ad pugnandum. Idem dicendum est de alijs, qui re, aut verbis cooperantur bello iniusto; nam omnes integrant vnam causam moralem, cui imputantur homicidia, exceptis assistentibus ad pacem conciliandam, vel ad ferendam opem in spiritualibus; isti enim non dicuntur esse causa moralis homicidiorum; consequenter non sunt irregulares: Assistentes verò bello iusto adhortandum, vel iuuandum non sunt irregulares, secuto homicidio, vel mutilatione; eximuntur enim ab irregularitate, cap. Petitio tua de homicidio, modò ipsi non occiderint, nec mutilauerint, nec hortati sint ad occidendum aliquem in particulari. Ità Vgolinus loco citato §. 1. Molina loco citato, & tomo 1. disp. 110. Suarez loco citato sect. 5. & 6. Coninchus num. 97. Nauar. & alij locis cit.

Obijcies. Assistens bello iusto ad iuuandum censetur vna causa moralis cũ percutientibus, & occidentibus; ergò sicut occidentes sunt irregulares; ità etiam assistentes.

Respondeo negãdo consequentiam; quamuis enim dicamus, assistentes bello iusto constituere, & integrare vnam causam moralem cum occidentibus, nihilominus in cap. Petitio tua citato excipiũtur, etiamsi vulnerauerint, modò non occiderint, aut etiam non dubitent occidisse, dubitans enim, an per se ipsum interfecerit, habendus est pro irregulari, vt patet ex eodẽ capite. vbi dicitur habendũ esse irregularem, si eũ conscientia remordet de interfectione.

11 Rogabis, vtrùm Clerici fiant irregulares, præbendo arma militibus in bello iusto.

Respondeo negatiuè cum Nauarro, & alijs locis citatis, modò nõ prębeant arma ad occidendum hunc, vel illum

in

in particulari, cap. Petitio tua. Ità Henriquez loco citato cap. 12. & alij apud Sayrum loco cit. num. 12. Contra Sylueſtrum verbo Homicidium 3. quæſito 6. & alios. Verùm tamē eſt, Clericos nō poſſe abſq; facultate per ſe ipſos pugnare, per ſe loquendo, cap. Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Petitio tua. Poſſunt tamen in exercitu armati incedere, & cum vexillo Crucis præire; immo etiā poſſunt aliquando pugnare in bello iuſto; quando ſcilicet neceſſitas cogit ad defendendam Rempublicam, vel ad conſequendam inſignem victoriam, ex qua Reſpublica relatura ſit magnum commodum, vt patet ex dictis in 5. Decalogi Præcepto cum Valentia, & alijs; non enim credibile eſt, Eccleſiam velle pœna irregularitatis afficere Clericos tunc temporis, quo tenētur iure naturę pugnare. Præterea ſi irregularitas non incurritur, defendendo ſe ipſum, neque videtur incurri defendendo Rempublicam in tanta neceſſitate.

12 Sed modo difficultas eſt, vtrum Clerici pugnantes de licentia Summi Pontificis fiant irregulares, ſecuta morte. Reſpondeo negatiuè, non enim veroſimile eſt ſummum Pontificem velle Clericum proprijs manibus pugnare, & pugnando ſubiacere irregularitati, vt dictum eſt de bello cum Valentia, & alijs. Idem tenet Molina tomo 4. tract. 3. d. 73. num. 1. & 2. Henriquez lib. 14. cap. 11. num. 3. Bannes 2. 2. quæſt. 40. art. 2. dubio 4. folio 1395. Sayrus lib. 6. cap. 19. num. 5. Suarez loco citato num. 12. & alij. Secus dicendum eſt, quando Summus Pontifex conceſſit Clerico facultatem ſolum aſſiſtendi bello; non verò pugnandi; nam huiuſmodi facultas eſt quædam diſpenſatio odioſa, vtporè contra ius cōmune; conſequēter ſtrictè explicanda eſt iuxta ſenſum verborum.

QVARTA PROPOSITIO.

13 Solus Summus Pontifex poteſt de iure communi diſpenſare in irregularitate contracta cauſa belli. Ratio eſt quia ſolus Summus Pontifex poteſtatem habet ordinariam ſupra ius cōmune: irregularitas autem eſt à iure communi impoſita. Epiſcopi verò nō poſſunt in hac irregularitate diſpenſare cum non habeant poteſtatem ſupra ius commune.

Obijcies. In Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. conceſſa eſt Epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitate; ergo poſſunt Epiſcopi diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio cauſa belli contracto.

Reſpondeo, in Tridētino conceſſam eſſe facultatem Epiſcopis diſpenſandi in irregularitate ex delicto occulto prouenienti, excepta irregularitate homicidij voluntarij; irregularitas autem, quæ propter bellum contrahitur, aut nō prouenit ex delicto, vt accidit, quādo bellum eſt iuſtum, vel ſi prouenit ex delicto, homicidium eſt voluntariū, aut ſaltem publicum Epiſcopus igitur non poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio commiſſo in bello; quia non poteſt diſpenſare in homicidio voluntario, aut publico. Ità Suarez loco citato num. 12. Sayrus loco citato ad finem, & alij.

PVNCTVM V.

De Irregularitate, quæ contrahitur medendo, vel chirurgiam exercendo.

1 *An laicus chirurgiam, aut medicinam exercens ſit irregularis.*
2 *An medicus, cuius cauſa ægrotus interijt, poſſit ad ordines promoueri.*
3 *An fiat irregularis medicus, qui ægroto præbet medicinam, quam neſcit, vel dubitat, an profutura ſit.*
4 *An Clericus chirurgiam, vel medicinam exercens ſit irregularis.*
5 *An Clericus fiat irregularis, ſi mors non ſequatur.*
6 *An ſit irregularis adiuuās chirurgum ad abſcindendum membrum.*

Duo

DVO principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrùm laicus fiat irregularis exercendo artem Chirurgiæ vel Medicinæ. Secundò, vtrùm Clericus hac eadem pœna afficiatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Laicus exercens Chirurgiam, vel Medicinam secundum regulam artis non fit irregularis, etiamsi membrum aliquod abscindat causa sanitatis Ità Nauarrus cap. 27. num. 209. Vgolin. cap. 19. §. 1. Auila par. 7. d 6. sect. 1. dub 10. Syluester homicidium 3. quæsito 3. & alij communiter. Ratio est quia in huiusmodi abscissione, vel exercitio non deest lenitas, vel mansuetudo; cum abscindatur pars, vt totum seruetur.

Dixi secundum regulam Artis; nam si culpa, vel imperitia medici, vel Chirurgi mors sequatur, incurrit irregularitatem ex delicto; censetur enim causa iniusta mortis.

2 Ex quo sequitur, Medicum, cuius culpa ægrotus interijt, non posse ad ordines promoueri. Secus si nulla ipsius culpa mortuus est; quamuis aliunde illi vetitum sit mederi; nam mors illi non imputatur. Ita Vgolinus loco citato num. 4.

3 Quæres, vtrùm medicus incurrat irregularitatem præbendo medicinam ægroto, quam nescit, & dubitat illi profuturam.

Respondet Vgolinus loco citato § 1. num. 5. cum Innocentio in capite Tua nos de homicidio, & alijs, peccare, & incidere in irregularitatē secuta morte.

Sed mihi placet vti distinctione, hoc modò; vel medicus habet remedium certum ad sanitatem; vel habet tantūmodo dubium. Si habet remedium certum, peccat, & secuta morte fit irregularis, adhibendo remedium incertum, & dubium; nam imprudenter agit relinquendo remedium certum in re tanti momenti. Si verò nullum habet remedium certum, debet adhibere remedium, quod melius est, & opportunius iuxta probabiliorem sententiam Medicorū; alioquin imprudenter agit, & temerè exponit periculo salutem infirmi, non adhibendo remedium magis opportunum; consequenter non euadit notam irregularitatis, secuta morte infirmi. Si verò nullum habet remedium certum, aut opportunius secundum probabiliorem DD. sententiam; sed habet remedium tantummodo dubium, de quo dubitat, an profuturum, vel nociturum sit, peccat, & fit irregularis, adhibendo huiusmodi remedium, quando salus infirmi nōdum est desperata; nam fieri potest, vt infirmus propter illud pharmacum decedat ex hac vita; cum omnia medicamenta venena sint, vt dicitur in Lege, qui venenum ff. de verborum significatione. Quando vero salus infirmi iam desperata est, medicus non peccat, nec fit irregularis, præbendo pharmacum, de quo dubitat, an sit profuturum, vel nociturum, nec Medicus habet aliud remedium; tunc enim prudentius agit, applicādo remedium aliquod cum spe salutis, quam relinquendo infirmum in statu desperatæ salutis. Ita sentire videtur Valentia, Clauis Regia, Corduba, Sanchez, & alij, quos retuli in tractatu de peccatis quęst. 6. pun. 3. quęsito 3. cum loquerer de opinione probabili.

Hinc patet, quid dicendum sit de Chirurgo, qui dubitat, an membrum abscindendum sit, quidquid dicat Vgolinus loco citato §. 2. num. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Clericus, etiam beneficiarius, nō fit irregularis, exercendo officium medici, vel Chirurgi secundum regulam artis citra abscissionem, vel adustionem. Ratio est tum quia nullo iure probatur, hoc illi specialiter vetitum esse sub mortali; & irregularitate. Tum quia hoc est opus pietatis, & misericordiæ. Ità Molina tomo 4. d. 75. num.

num.6. Henriquez lib.14.cap.11.num. 1. Sayrus lib.7. cap.6. num. 11. & alij communiter.

Dixi secundum regulam artis; quia nullus potest mederi omissis regulis artis; alioquin temerè exponit infirmum periculo vitę; consequenter secuta mor te fit irregularis ex delicto; mors enim illius culpę imputatur.

Dixi citrà abscissionem, vel adustionem; quia Clericis maioribus ordinibus initiatis specialiter prohibitum est mederi abscindendo, vel adurendo: cap. Sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi, & cap. Tua nos de homicidio. Clerici verò minoribus ordinibus insigniti; quamuis habeant beneficium, possunt artem medicam, & Chirurgiam exercere, etiam abscindendo, & adurendo secundum regulam Artis; nam in dicto cap. Sententiam sanguinis, fit tantummodo mentio Subdiaconi, Diaconi, & Sacerdotis. Ità Molina loco cit.num.2. Contrà Sayrum num.7. Auilam, & alios locis citatis, qui contrariam sustinent sententiam in beneficiario.

Addo, Clericum maioribus ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate, incidendo, vel adurendo vrgente necessitate, E. g. tempore pestis, quando non adest alius, qui hoc munus præstet. Ità Rodriquez cap. 177. Molina loco citato num. 3. Henriquez Auila, Sayrus, & alij locis citatis, nam in eo euentu, in quo obligat ius naturę, cessat prohibitio iuris positiui.

Neque obstat cap. Tua nos de homicidio, vbi denunciatur irregularis Monachus, qui aperuit apostema in gutture mulieris, ex quo mortua est. Ratio est tum quia ille Monachus non aperuit apostema vrgente necessitate, cum mulier illa posset Chirurgos adire. Ità Molina loco citato num.3. ad finem, & alij. Tum quia Monachus non præsumitur peritus Chirurgiæ; consequenter in foro externo præsumendus est irregularis, vt bene ait Couarruuias Clementina Si furiosus par. 2. §. 4. num. 3. Tum quia hic casus specialiter in iure expressus est, vt infra dicam.

5 Ex dictis sequitur primò, Clericum exercentem officium medici, vel chirurgi secundum regulam artis, seclusa adustione, vel incisione, non esse irregularem; etiamsi mors sequatur. Ratio est tum quia hoc non est illi specialiter prohibitum sub mortali, & sub irregularitate. Tum quia mors inde sequens non prouenit ex culpa Clerici, qui supponitur curasse secūdum regulas artis; consequenter illi nō imputatur ad peccatum, vel ad irregularitatem. Idem dicendum est, quando in incidendo erratur non ob culpam Chirurgi, vel medici; sed potius ob aliquem defectū ipsius infirmi, vt accidit quādo infirmus non habet eam membrorum qualitatē, quam cæteri habent, vel quando superuenit repentinus timor. Ità Vgolinus loco citato §. 2. Ratio est quia mors inde sequens censetur casualis.

Secundò sequitur, illum Sacerdotem qui secundum regulam artis applicat remedium, seù emplastrum mollificatiuum, quo apostema sese aperit, & mors inde sequitur absque culpa Sacerdotis, non esse irregularem. Ratio est quia non dicitur propriè artem medicam exercere scindendo, vel adurendo. Ità Molina loco citato num. 4. Rodriquez 1. par. cap.177. & alij.

Tertiò, Clericum, qui secundum peritiam artis iubet incisionem, vel adustionem, non fieri irregularem, etiamsi mors inde sequatur. Ità Molina, Rodriquez, & alij locis citatis. Ratio est quia ius prohibet Clerico sub irregularitate incisionē, vel adustionem morte inde secuta: ille autem, qui iubet incidi, vel dat consilium incidendi, non dicitur propriè incidere, vel adurere, consequenter non incurrit irregularitatem, vt patet à simili ex dictis de censuris; quia censura, & pœna lata contra facientes aliquid, nō ligat mandantes, vel consulentes, nisi exprimantur.

Quartò, Clericum posse absque irregularitate consulere secūdum regulam artis,

artis, vt membrum cancro infectum abscindatur, aut vena aperiatur ad emittendum sanguinem; hoc enim non est incidere, vel adurere, vt patet ex ratione præcedentis illationis. Clericus verò sacris iniciatus, scindendo venam ad emittendum sanguinem fit irregularis secuta morte; quia propriè dicitur incidere. Ità Auila loco citato, & alij Contra Rodriquez, & Molinam loco citato num. 4. & alios existimantes non fieri irregularem, eo quod aperire venam sit proprium Tonsorum, non verò Chirurgorum, & Clericis non sit vetitum artem Tonsorum sub irregularitate exercere, sed artem Chirurgorū, scindendo, vel adurendo. Sed hęc ratio mihi non probatur; existimo enim, opus scindendi venam propriè pertinere ad Chirurgum; quamuis hoc tempore præstetur à Tonsoribus tanquam famulantibus, & inseruientibus Chirurgis, seù in defectum Chirurgorum.

Quæres primò, vtrùm Clericus maioribus ordinibus initiatus exercens officium Medici, seù Chirurgi, abscindendo, vel adurendo secūdum regulam artis incurrat irregularitatem, morte non secuta.

Respondeo negatiuè; quamuis enim illi vetitum sit abscindere, vel adurere; nihilominus non incurrit irregularitatem ex ea mutilatione, vel abscissione; cum irregularitas non consurgat ex quacunque mutilatione, sed solum ex ea, quæ dirigitur ad priuationem membri, & est coniuncta cum defectu lenitatis, vt est illa, quæ fit à Iudice, vel ministro Iustitiæ. Ex ea verò mutilatione, quæ ordinatur ad vitam conseruandam, non oritur irregularitas, modò Clericus adhibuerit debitam diligentiam, nec mors inde secuta sit. Ità Auila par. 7. disp. 6. sect. j. dubio 10. Sayrus loco citato, & alij.

Addo cum Auila loco citato concl. 5. Sayro loco citato num. 9. Molina loco citato num. 3. ad finem, & alijs, Clericum, qui secundum regulam artis abscidit, vel adussit, non fieri irregularem, quando mors non est secuta ex adustione, vel incisione, sed ex grauitate morbi; mors enim non videtur imputanda abscindenti, vel adurenti; cum non proueniat ex adustione, vel abscissione. Verùm tamen est in dubio; an mors inde secuta sit, Clericum habendum esse pro irregulari, vt patet ex capite, Ad aures de ætate, & qualitate, & ex supra dictis, modò dubium non sit scrupulus; scrupuli enim repellendi sunt.

6 Quæres secundò, vtrùm Clericus, vel alius adiuuans Chirurgum ad iustè abscindendum membrū alicuius ægroti infectum, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia Chirurgus, qui secundum artis præscriptum abscindit, nullam incurrit irregularitatem; ergo nec eam incurrit Clericus cooperans; cùm non sit specialiter prohibitum Clerico adiuuare; sicut prohibitum est per se ipsum abscindere. Ità Nauarrus cap. 27. num. 209. Molina tomo 4. tract. 3. disp. 75. num. 1. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 27. Hēriquez lib. 14. cap. 11. num. 1. Vgolinus de irregularitate cap. 19. §. 2. num. 4. Auila loco citato dubio 10. concl. 2. & alij.

Obijcies. Qui cooperatur iustæ sententiæ mortis, vel mutilationis; fit irregularis; ergo etiam fit irregularis cooperans abscissioni factæ à Chirurgo.

Respondeo negando consequētiam. Ratio disparitatis est quia iudex præsefert nescioquid crudelitatis, cùm mutilet in vindictam, & pœnam à delinquente sumendam, consequenter non sequitur, nec imitatur Christi mansuetudinem; quæ verò Chirurgus agit iuxtà præscriptum artis, potius agit ex pietate ob salutem ægroti ad conseruandam ipsius vitam; consequenter Ecclesia iustè statuit irregularitatem in iudice, & eius cooperatoribus; non verò illam imposuit Chirurgo artem suam, & officium exercenti secundum regulam artis, vel eius cooperatoribus.

Dixi secundum regulam artis; quia si Chirurgus ex negligentia medeatur contra regulam artis, incurrit irregularita-

laritatem ex delicto, quæ potius pertinet ad homicidium casuale, quàm ad voluntarium. Ità Nauar. num. 208. Syluester homicidium secundo quęsito 14. Saytus loco citato, Suarez disp. 47. sect. 7. num. 2. & alij.

PVNCTVM VI.

De Irregularitate prouenienre homicidio facto ad defensionem sui, rerum suarum, ac proximi.

1 *Quid requiratur, vt homicidium factum ad sui defensionem sit licitum.*
2 *Quandonam dicatur seruari moderamen inculpatæ tutelæ.*
3 *An sit irregularis occidens alium ad sui defensionem.*
4 *An licitũ sit homicidium factum ad se defendendum à membri mutilatione.*
4 *An sit irregularis occidens Iudicem sibi iniustè parantem mortem.*
6 *An captus ab hostibus possit occidere custodem.*
7 *An sit irregularis, qui fure inuento clamat, Ad latrones, cape, &c.*
8 *An sit irregularis, qui alium occidit, vt se defendat à graui deformitate vultus.*
9 *An sit irregularis, qui tradit alteri arma, vt se defendat, sed alter occidit inuasorem.*
10 *An sit irregularis, qui alium occidit ad defensionem honoris, & rerum suarum.*
11 *An liceat occidere inuasorem proximi.*
12 *An sit irregularis, qui occidit inuasorem eius, quem tenetur defendere.*
13 *An sit irregularis, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum.*

1. Notandum primò, aliquas conditiones requiri, vt occisio alterius ad sui defensionem licita sit, & dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & absque irregularitate.

Prima est, vt fiat, quando vis ab altero iniustè infertur; licitũ enim est vim vi repellere, modo vis iniustè inferatur; vnde si quis occidat satellites, & ministros iustitiæ, à quibus iustè inuaditur, iniustè occidit, quia ab ipsis nõ infertur vis iniustè, vt patet ex dictis de homicidio in 5. Decal. pręcepto pun. 8.

Secunda est, vt occisio fiat in ipso actu aggressionis, quando alter moraliter incepit aggressionis actum, nec aliter proprium damnum euitari potest, quam occidendo, vel mutilando; tunc enim vis vi repellitur.

Ex quo patet, aggressorem non posse præueniri, cum nondum inceperit vim inferre; sicut neque potest occidi post factã aggressionem; tunc. n. vis cessauit.

Tertia, vt inuasus probabiliter credat se occidendum, vel mutilandum, vel sibi periculosum vulnus infligendum, aut graue damnum inferendum.

2 Notandũ secundò, tunc seruari moderamen inculpatę tutelę, quando concurrentibus cõditionibus recensitis adhibetur illa cautio, & illud medium, sine quo vita saluari non potest; propterea, qui occidit inuasorem vitæ suæ, quando non potest aliter vitã suam tueri, quàm illum occidendo, dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ. Ille verò nõ dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ, qui occidit suum inuasorem, quando potest fuga non ignominiosa, aut clamore, aut aliter se defendere, quam occidendo. Ità Vgolinus de irregularitate, cap. 29. §. 13. Molina tomo 40. tract. 3. d. 11. num. 2. Suarez d. 46. sect. 1. & alij, quos retuli de homicidio.

His positis tria principaliter quęram in hoc puncto. Primò, vtrum licitum sit absque irregularitate occidere inuasorem vitæ suæ. Secundò, vtrum licitum sit occidere inuasorem ad defensionem honoris, & rerum suarum. Tertiò, vtrum liceat mortem inferre inuasori vitæ, & rerum proximi.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Occidens alium ad vitæ suæ defensionem nõ excedendo nota-

biliter moderamen inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem. Hæc Propositio expresse patet ex Clementina, Si furiosus de homicidio; & hoc verum est, etiamsi occidat ex odio, aut etiamsi homicida dederit causam inuasionis.

Dixi non excedendo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ; nam qui notabiliter moderamen cum peccato mortali excedit, incurrit irregularitatem; vt accidit, quando quis occidit inuasorem, à quo se poterat tueri fugiendo, aut vulnerando solum, & non occidendo; tunc enim mors illi imputatur, non solum ad culpam; verum etiam ad irregularitatis pœnam. Secus dicendum est, quando leuiter solum excedit cum peccato veniali; irregularitas enim, cum sit pœna grauis, debet proportionari culpæ, vt patet ex supra dictis. Ità Suarez sect. 5. num. 9. & alij communiter.

Dixi etiamsi occidat ex odio; nã qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis; quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ. Ità Molina loco cit. disp. 72. num. 8. Petrus Nauarrus lib. 2. de restitutione, cap. 3. num. 327. Sayrus loco cit. num. 12. Auila, & alij contra nonnullos alios. Ratio est quia actio externa homicidij in eo euentu non est actio iniusta homicidij; cum occidens, quantum attinet ad rem ipsam, non possit aliter se defendere; quamuis illa intentio sit praua, & mala: qui autem occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, dicitur occidere cum moderamine, & absq; irregularitate, Clementina Si furiosus citata, nec praua illa intentio, & affectus sufficiens est ad inducendam irregularitatem, sicut neq; sufficit ad inducendam obligationem restituendi; nam irregularitas, & obligatio restituendi nõ consurgit ex prauo solum affectu, sed ex facto externo iniusto.

Dixi etiamsi dederit causam inuasionis; nam occidens inuasorem vitæ cum moderamine non fit irregularis; quamuis ipse homicida causam dederit inuasionis, & inuasionem præuiderit securam, vt accidit, quando quis aliũ contumelijs afficit, vel adulterium committit cũ ipsius vxore, &c. Ità Lessius lib. 2. quem retuli de homicidio, P. Nauarrus loco cit. par. 3. dubio 4. num. 363. & alij, quorum sententiam probabilem existimat Suarez loco cit. num. 11. Contra Nauarrum num. 238. Antoninum 3. par. tit. 5. cap. 8. §. 1. Molinam loco cit. disp. 72. num. 5. & disp. 77. num 9. Vgolinum loco cit. § 3. Coninchom disp. 18. dub. 9. num. 75. & alios innixos capiti, Si viduam dist. 50. & Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformatione, vbi Concilium, sicut exigit dispensationem in eo, qui commisit homicidium casu vim vi repellendo, ità multò magis videtur eã exigere in eo, qui occidit inuasorem, securam præuidens inuasionem.

Sed ratio nostra desumitur, tum ex Clementina, Si furiosus citata, vbi videtur hoc expresse definiri. Tum quia inuasus, dando causam inuasionis, non amisit ius defendendi vitam suam: sed qui non amisit ius defendendi vitam suam, non fit irregularis, occidendo inuasorem cum moderamine; ergo inuasus non incurrit irregularitatem, occidendo inuasorem cum moderamine; quamuis dederit illi causam inuasionis. Maior probatur, quia scilicet inuasus non amiserit; sed adhuc retineat ius ad vitam propriam defendendam; nam vir E. g. adulteræ occidens adulterum peccat mortaliter, quamuis impunè occidat in foro externo; ergo signum est, adulterum, qui causam dedit inuasionis, adhuc habere ius ad propriam vitam defendendam; alioquin vir adulteræ non peccaret occidendo adulterũ, quod est falsum; non enim vir adulteræ ius habet occidendi adulterum priuata auctoritate; quamuis habeat ius repellendi iniuriam, & impediendi adulterium.

Ad iura citata pro Nauarro, Vgolino, & alijs responderi potest cum Petro Nauarro, num. 367. primò, illa intelligi posse de homicidio facto cum excessu, & non seruato moderamine.

Se-

Secundò, intelligi de dispensatione in foro externo; Concilium enim Tridentinum dicit dispensationem quodāmodo deberi. Quare Concilium videtur illam particulam quodammodò apposuisse, non quia dispensatio verè debeatur, sed solum secundum quid, & in foro externo, vel ad maiorem cautionem, & securitatem.

4 Ex dictis colligi potest primò, eum, qui occidit inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defendendum se à membri mutilatione, vel à brachij debilitatione, vel à graui percussione, non incurrere irregularitatem; nam defendendo brachium, nè debilitetur, censetur vitam propriam tueri; cum brachium sit pars, & membrum vitæ hominis; sicut autem licitum est tueri vitam cum morte inuasoris, ità etiam licitum est tueri partem vitæ; præsertim quando ex huiusmodi percussione, vel mutilatione sequi potest amissio vitæ. Ità Couarruuias Clementina, Si furiosus parte vltima. §. vltimo, & alij apud Vgolinum, cap. 39. §. 1. Auilam parte 7. disp. 5. dubio 1. & Molinam loco citato num. 6. Cōtra Syluestrum homicidium tertio num. 6. & hoc verum est, etiamsi occidens posset non occidere fugiendo; sed fuga sit illi causa grauis notæ, & amissionis honoris; non enim tenetur prodigere suum honorem, vt benè ait Suarez d. 46. sect. 3. num. 6. Coninchus, num. 90. & patet ex dictis de homicidio, Contra Vgolinum loco citato, §. 2. & 7.

5 Secundò, eum non fieri irregularem, qui occidit iudicem, iniustè sibi parantem mortem, vt patet ex dictis de homicidio; nam Clementina, Si furiosus absolutè loquitur de occidente cum moderamine ad sui defensionem. Immò aliqui DD. sentiunt, hoc verum esse, etiamsi iudex sit valdè necessarius Reipublicæ. Ratio est tum quia occidens huiusmodi iudicem, quamuis peccet contra Charitatem, occidendo personam publicam valdè vtilem Reipublicæ; non tamen peccat contra iustitiam peccato homicidij; consequenter non incurrit irregularitatē positam contra homicidas. Tum quia Clementina Si furiosus citata absolutè dicit, non fieri irregularem, qui iustè occidit inuasorem, quando aliter vitam propriam tueri nequit; vbi autem ius non distinguit, neque nos distinguere debemus; Lege de pretio ff. de publica in rem actione. Ità Vgolinus loco cit. §. 5. & alij. Sed de hac re in tract. de homicidio.

6 Tertiò, captum ab hostibus volentibus ipsum interficere, non fieri irregularem occidendo custodem, vel aliū, quando aliter euadere non potest, & alias moraliter, & probabiliter credit se ab illis occidendum; nam vim vi repellit, etiam censetur inchoatus actus iniustæ aggressionis. Ità Vgolinus loco cit. §. 8. & alij.

7 Quartò, eum non fieri irregularem, qui fure domi inuento clamauit ad vitam, vel res suas defendendas, Ad latrones, Ad latrones, vel Cape, Cape, vt patet ex allatis rationibus. Secus dicendum, si clamauit, occide, occide; præsertim, si potuit res suas defendere alia ratione, quam occidendo.

Addo, illum non fieri irregularem, qui clamauit ad latrones, ad latrones; etiamsi ob id satellites furem ceperint, & Iudex illum morti adiudicauerit; modo clamans præmiserit protestationem, & non hoc fecerit animo vindictæ, sed intentione rei suæ conseruandæ. Ità Vgolinus cap. 14. §. 1. num. 7. Auila, & alij: & patet ex rationibus mox afferendis.

8 Quæres primò, vtrum occidens inuasorem ad se defendendum à graui deformitate vultus, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Sayro cap. 12. num. 5. Henriquez, & alijs Contra Nauarrum, Auilam, & alios locis cit. Ratio est, tum quia occidens non peccat occidendo in proposito casu, vt patet ex dictis de homicidio; ergo neque incurrit pœnas iniustè occidentium. Tum quia homo tāti facit grauem vul-

tus deformitatem, quanti grauem diuitiarum iacturam; sed non est credibile, illum esse irregularem, qui occidit alterum ad diuitias suas defendendas, vt mox ostendam; ergò neque credibile est, occidentem alterum ad vitandam grauem vultus deformitatem contrahere irregularitatem.

9. Quæres secundò, vtrùm Titius, qui non potest se ipsum defendere ab inuasore, fiat irregularis tradēdo arma Caio ad sui defensionem; sed Caius acceptis armis occidit inuasorem Titij.

Respondeo negatiuè cum Nauar. nu. 212. Molina loco citato, num. 7. Vgolino loco citato §. 6. Sayro libro 6. cap. 7. num. 14. Suarez loco citato sect. 3. num. 6. & alijs. Ratio est quia sicut Titius potest se defendere absque irregularitate cum morte inuasoris; ità etiam potest alios conuocare ad sui defensionem, illisque arma præbere ad sui defensionem.

Addo cum Suarez, Titium non esse irregularem in prædicto casu, etiamsi fortè cōtingat, Caium, quem in sui defensionem conuocauit, occidi ab inuasore; nam Titius, vocando Caium in sui defensionem, non peccauit, & mors Caij sequitur per accidens respectu Titij; consequenter non est ipsi imputanda ad irregularitatem.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Occidens alium ad defensionem sui honoris, rerumque suarum non fit irregularis, seruato moderamine inculpatæ tutelæ. Ità Couarruuias, Clementina, Si furiosus tertia parte §. vltimo, P. Nauar. loco citato num. 417. Lessius libro 2. cap. 9. dubitatione 11. num. 73. Suarez tomo 5. disp. 46. sect. 2. à num. 4. Sayrus lib. 6. cap. 17. num. 22. Coninchus disp. 18. dub. 9. nu. 80. & 88. & alij Contra Nauar. num. 218. Vgolinum, cap. 30. Molinam d. 72. num. 3. Salonium 2. 2. q. 64. art. 8. controu. 2. Auilam par. 7. disp. 5. sect. 3. dubio 2. & alios apud Petrum Nauarrum loco citato.

Ratio est, tum quia occidens priuatim alium sine culpa, inquit Couarruuias, non incurrit irregularitatem; sed occidens alium ad defensionem rerum suarum occidit sine culpa; vt patet ex dictis de homicidio; ergo non incurrit irregularitatem: occidens verò publica auctoritate fit irregularis ex defectu; quamuis occidat sine peccato; nam ipsius homicidium est voluntarium. Tùm quia irregularitas non incurritur, occidendo ad defensionem vitæ; ergo neque incurritur, occidendo ad defensionem bonorum externorum, quæ suo modo sunt necessaria ad vitam. Tum quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa; in iure autem non est expressa irregularitas contra eum, qui alterum occidit cum modetamine inculpatæ tutelæ, ad defensionem vitæ, rerumque suarum.

Obijcies. Capite interfecisti, & capite Significasti de homicidio habetur, homicidas esse irregulares, & Clementina, Si furiosus, excipitur solum ab irregularitate occidens ad sui defensionem; ergo occidens alterum ad defensionem rerum suarum non euadit notam irregularitatis.

Respondeo, priora illa iura intelligi de occidente priuata auctoritate cum peccato mortali, seu non seruato moderamine inculpatæ tutelæ. In Clementina verò Si furiosus nihil contra nos habetur; nam ibi tātum expressè dicitur, illum non esse irregularem, qui occidit ad vitæ suæ defensionem; non verò dicitur, illum esse irregularem, qui occidit ad defensionem rerum suarum: argumentum autem à contrario sensu nō valet in materia pœnali, & odiosa, præsertim irregularitatis, quæ non incurritur, nisi sit in iure expressa.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Occidens inuasorem proximi cū moderamine non incurrit irregularitatem. Ità Petrus Nauar. libro 2. cap. 3. num. 409. Couarruuias loco cit. num. 5. folio mihi 597. Lessius loco cit. Moli-

Molina loco cit.num.7.ex patre Suarez d.46.sect.5. Reginaldus tomo 2. lib. 2. cap.5. num. 60. folio 262. Conınchus, num.88. conclus.2.& 3. & Emanuel Sà verbo Irregularitas num.2. Contra Nauar.num.213. Auilam loco citato dubio 4. Maiolum lib. 5. cap. 48. Vgolinum cap. 32. num.2. & alios. Ratio Couarruuiæ est, tum quia ad incurrendam irregularitatem ob priuatum homicidiũ requiritur culpa homicidij; in hoc autem casu non adest culpa homicidij; cũ licitum sit vim vi repellere, non solum ad propriam defensionem, verum etiã ad defensionem proximi, & extranei, vt constat ex dictis de homicidio. Tum quia percutiens, vel occidẽs Clericum ad defensionem proximi, etiam extranei non incurrit excommunicationem, vt communiter tradunt DD. cum Innocentio in cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergo neque fit irregularis occidens alium ad defensionem proximi; licitum enim est in hoc casu argumentari à simili; cum ista irregularitas non incurratur sine peccato; sicut neque incurritur excommunicatio. Tum quia ista irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa.

12 Hinc potiori ratione sequitur primò Contra Vgolinum loco citato, illũ non esse irregularem, qui cum moderamine occidit alium defendendo proximum, quem tenetur defendere, vt defendendo Principem, vel aliam personam publicam, vel patrem, vxorem, filium, &c. modo illos teneatur defendere alia ratione, quàm ratione muneris suscepti, sicut tenetur iudex, quem constat fieri irregularem inferendo morte alicui ratione muneris suscepti. Ita Molina loco citato, num.7. Suarez loco cit. sect.3.nu.3.& alij.

13 Secundò sequitur, illum non esse irregularem, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum, & inuasor occiditur ab inuaso cum moderamine inculpatæ tutelæ; quamuis contrarium sentiat Vgolinus loco cit.§.6.num.2.

Objicies contra Propositionem. In Clementina Si furiosus ab irregularitate solum excipitur occidens alium ad vitæ suæ defensionem; ergo occidens alium ad defensionem proximi fit irregularis.

Respondeo primò, Clementinam, illam intelligendam esse de occidente alterum voluntariè cum peccato mortali, quod non accidit in nostro casu.

Secundò Clementinam asserere illum non esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ suæ; non verò asserere, illum esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ proximi. Quare ex illa Clementinà non debemus inferre, occidentem alterum ad iustam proximi defensionem incurrere irregularitatem, cum ista irregularitas non sit in Clementina, vel in alio iure expressa, nec valeat argumentum à contrario sensu in hac materia, vt dixi num. 10. Ità Suarez loco cit. num.5.& alij.

Circa dicta in hoc puncto aduertendum est cum Vgolino loco cit. eum, qui alterum occidit ad sui defensionem, in foro externo, non præsumi hoc fecisse ad sui defensionem, nisi probet; nam habet præsumptionem contra se; quia homicidium, & mutilatio ex sua natura mala sunt, & delicta: in delictis autem præsumitur dolus, cap. 1. de præscript. Quare homicida non debet ad ordines promoueri, vel susceptos exercere, antequam à Iudice declaretur, homicidiũ causa defensionis patratum esse; alioquin incurritur scandali periculum, vt ait idem Vgolinus loco cit. cum Maiolo, lib.5.cap.48.num.6. vbi etiam ostendit, quomodo probetur homicidium patratum fuisse causa defensionis.

PVNCTVM VII.

De Irregularitate prouenien- te ex homicidio casuali.

1 *Quotuplex sit homicidium casuale.*
2 *An homicidium omninò casuale indu-*

que sufficienti cautione; sicut enim de-jiciens se in flumen in eo casu censetur homicida sui ipsius, ita etiam consulens censetur illius homicida; consequenter fit irregularis; sicut etiam fit irregularis, qui per rectum, & loca periculosa facit ad se venire adulteram, & inde sequitur ipsius mors, vel abortus. Itá Nauarrus, Sayrus, Auila, & alij, quos infra referã de homicidio casuali.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Tam Clerici, quàm laici possunt interesse bello iusto absque irregularitate, etiamsi hortentur milites, vt suo fungantur munere, vel illos hortentur in genere ad pugnandum, ad fortiter se gerendum, ad vincendum, ad fidem tuendam, ad patriam defendendam, &c. Itá Henriquez lib. 14. cap. 3. Vgolin. tractatu de irregularitate cap. 12. §. 2. Nauarrus 215. Sayrus cap. 19. num. 3. Suarez d. 47. sect. 6. num. 8. Auila par. 7. d. 6. dubio 2. Molina tomo 4. d. 73. num. 2. & alij communiter in cap. Petitio tua de homicidio, vbi hoc sancitum est in fauorem iusti belli, & ne innumera hominum multitudo ligaretur vinculo irregularitatis.

8 Hinc colligitur primò Duces exercitus, consultores militiæ, tubicines, pulsantes tympana, & alios quauis ratione concurrentes ad bellum iustum non esse irregulares, nisi per se ipsos mutilent, vel occidant, vel hortentur ad occidendum aliquem in particulari, vt patet ex dicto capite Petitio tua.

9 Secundò, prębentem, seù vendentem arma in bello iusto non esse irregularem, etiamsi arma sint offensiua, cap. Petitio tua. Secus dicendum est de eo, qui præbet arma in bello iniusto; huic enim imputantur homicidia in eo bello secuta, nec vllo iure eximitur ab irregularitate. Itá Nauar. num. 224. Auila loco citato dub. 2. Vgolin. loco citato & alij.

10 Tertiò colligitur differentia inter assistentes bello iusto, & assistentes iniusto; nam assistentes bello iniusto incurrũt irregularitatem secuto homicidio; etiamsi ipsi non occiderint, vel mutilauerint propria manu, propterea custodientes Sarcinas fiunt irregulares quoties ob ipsorum custodiam milites facti sunt animosiores ad pugnandum. Idem dicendum est de alijs, qui re, aut verbis cooperantur bello iniusto; nam omnes integrant vnam causam moralem, cui imputantur homicidia, exceptis assistentibus ad pacem conciliandam, vel ad ferendam opem in spiritualibus; isti enim non dicuntur esse causa moralis homicidiorum; consequenter non sunt irregulares: Assistentes verò bello iusto adhortandum, vel iuuandum non sunt irregulares, secuto homicidio, vel mutilatione; eximuntur enim ab irregularitate, cap. Petitio tua de homicidio, modò ipsi non occiderint, nec mutilauerint, nec hortati sint ad occidendum aliquem in particulari. Itá Vgolinus loco citato §. 1. Molina loco citato, & tomo 1. disp. 110. Suarez loco citato sect. 5. & 6. Coninchus num. 97. Nauar. & alij locis cit.

Obijcies. Assistens bello iusto ad iuuandum censetur vna causa moralis cũ percutientibus, & occidentibus; ergó sicut occidentes sunt irregulares; itá etiam assistentes.

Respondeo negãdo consequentiam; quamuis enim dicamus, assistentes bello iusto constituere, & integrare vnam causam moralem cum occidentibus, nihilominus in cap. Petitio tua citato, excipiũtur, etiamsi vulnerauerint, modò non occiderint, aut etiam non dubitent occidisse, dubitans enim, an per se ipsum interfecerit, habendus est pro irregulari, vt patet ex codẽ capite. vbi dicitur habendũ esse irregularem, si cũ conscientia remordet de interfectione.

11 Rogabis, vtrùm Clerici fiant irregulares, præbendo arma militibus in bello iusto.

Respondeo negatiuè cum Nauarro, & alijs locis citatis, modo nõ prębeant arma ad occidendum hunc, vel illum

in

in particulari, cap. Petitio tua. Ità Henriquez loco citato cap. 12. & alij apud Sayrum loco cit. num. 12. Contra Sylueſtrum verbo Homicidium 3. quæſito 6. & alios. Verùm tamē eſt, Clericos nō poſſe abſq; facultate per ſe ipſos pugnare, per ſe loquendo, cap. Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Petitio tua. Poſſunt tamen in exercitu armati incedere, & cum vexillo Crucis præire; immo etiā poſſunt aliquando pugnare in bello iuſto; quando ſcilicet neceſſitas cogit ad defendendam Rempublicam, vel ad conſequendam inſignem victoriam, ex qua Reſpublica relatura ſit magnum commodum, vt patet ex dictis in 5. Decalogi Præcepto cum Valentia, & alijs; non enim credibile eſt, Eccleſiam velle pœna irregularitatis afficere Clericos tunc temporis, quo tenētur iure naturę pugnare. Præterea ſi irregularitas non incurritur, defendendo ſe ipſum, neque videtur incurri defendendo Rempublicam in tanta neceſſitate.

12 Sed modo difficultas eſt, vtrum Clerici pugnantes de licentia Summi Pontificis fiant irregulares, ſecuta morte. Reſpondeo negatiuè, non enim veroſimile eſt ſummum Pontificem velle Clericum proprijs manibus pugnare, & pugnando ſubiacere irregularitati, vt dictum eſt de bello cum Valentia, & alijs. Idem tenet Molina tomo 4. tract. 3. d. 73. num. 1. & 2. Henriquez lib. 14. cap. 11. num. 3. Bannes 2. 2. quæſt. 40. art. 2. dubio 4. folio 1395. Sayrus lib. 6. cap. 19. num. 5. Suarez loco citato num. 12. & alij. Secus dicendum eſt, quando Summus Pontifex conceſſit Clerico facultatem ſolum aſſiſtendi bello; non verò pugnandi; nam huiuſmodi facultas eſt quædam diſpenſatio odioſa, vtporè contra ius cōmune; conſequēter ſtrictè explicanda eſt iuxta ſenſum verborum.

QVARTA PROPOSITIO.

13 Solus Summus Pontifex poteſt de iure communi diſpenſare in irregularitate contracta cauſa belli. Ratio eſt quia ſolus Summus Pontifex poteſtatem habet ordinariam ſupra ius cōmune: irregularitas autem eſt à iure communi impoſita. Epiſcopi verò nō poſſunt in hac irregularitate diſpenſare cum non habeant poteſtatem ſupra ius commune.

Obijcies, In Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. conceſſa eſt Epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitate; ergo poſſunt Epiſcopi diſpenſare in irregularitate prouenïente ex homicidio cauſa belli contracto.

Reſpondeo, in Tridētino conceſſam eſſe facultatem Epiſcopis diſpenſandi in irregularitate ex delicto occulto proueniente, excepta irregularitate homicidij voluntarij; irregularitas autem, quæ propter bellum contrahitur, aut nō prouenit ex delicto, vt accidit, quādo bellum eſt iuſtum, vel ſi prouenit ex delicto, homicidium eſt voluntariū, aut ſaltem publicum Epiſcopus igitur non poteſt diſpenſare in irregularitate prouenïente ex homicidio commiſſo in bello; quia non poteſt diſpenſare in homicidio voluntario, aut publico. Ità Suarez loco citato num. 12. Sayrus loco citato ad finem, & alij.

PVNCTVM V.

De Irregularitate, quæ contrahitur medendo, vel chirugiam exercendo.

1 *An laicus chirurgiam, aut medicinam exercens ſit irregularis.*
2 *An medicus, cuius cauſa ægrotus interijt, poſſit ad ordines promoueri.*
3 *An fiat irregularis medicus, qui ægroto præbet medicinam, quam neſcit, vel dubitat, an profutura ſit.*
4 *An Clericus chirurgiam, vel medicinam exercens ſit irregularis.*
5 *An Clericus fiat irregularis, ſi mors non ſequatur.*
6 *An ſit irregularis adiuuās chirurgum ad abſcindendum membrum.*

Duo

DVO principaliter quæram in hoc Puncto. Primò, vtrum laicus fiat irregularis exercendo artem Chirurgiæ vel Medicinæ. Secundò, vtrùm Clericus hac eadem pœna afficiatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 LAicus exercens Chirurgiam, vel Medicinam secundum regulam artis non fit irregularis, etiamsi membrum aliquod abscindat causa sanitatis Ità Nauarrus cap.27.num.209.Vgolin. cap.19. §.1.Auila par.7.d 6. sect. 1. dub 10. Syluester homicidium 3. quæsito 3. & alij communiter. Ratio est quia in huiusmodi abscissione, vel exercitio non deest lenitas, vel mansuetudo; cum abscindatur pars, vt totum seruetur.

Dixi secundum regulam Artis; nam si culpa, vel imperitia medici, vel Chirurgi mors sequatur, incurrit irregularitatem ex delicto; censetur enim causa iniusta mortis.

2 Ex quo sequitur, Medicum, cuius culpa ægrotus interijt, non posse ad ordines promoueri. Secus si nulla ipsius culpa mortuus est; quamuis aliunde illi vetitum sit mederi; nam mors illi non imputatur. Ita Vgolinus loco citato num. 4.

3 Quæres, vtrùm medicus incurrat irregularitatem præbendo medicinam ægroto, quam nescit, & dubitat illi profuturam.

Respondet Vgolinus loco citato § 1. num. 5. cum Innocentio in capite Tua nos de homicidio, & alijs, peccare, & incidere in irregularitatē secuta morte.

Sed mihi placet vti distinctione, hoc modò; vel medicus habet remedium certum ad sanitatem; vel habet tantūmodo dubium. Si habet remedium certum, peccat, & secuta morte fit irregularis, adhibendo remedium incertum, & dubium; nam imprudenter agit relinquendo remedium certum in re tanti momenti. Si verò nullum habet remedium certum, debet adhibere remedium, quod melius est, & opportunius iuxta probabiliorem sententiam Medicorū; alioquin imprudenter agit, & temerè exponit periculo salutem infirmi, non adhibendo remedium magis opportunum; consequenter non euadit notam irregularitatis, secuta morte infirmi. Si verò nullum habet remedium certum, aut opportunius secundum probabiliorem DD. sententiam; sed habet remedium tantummodo dubium, de quo dubitat, an profuturum, vel nociturum sit, peccat, & fit irregularis, adhibendo huiusmodi remedium, quando salus infirmi nōdum est desperata; nam fieri potest, vt infirmus propter illud pharmacum decedat ex hac vita; cum omnia medicamenta venena sint, vt dicitur in Lege, qui venenum ff. de verborum significatione. Quando vero salus infirmi iam desperata est, medicus non peccat, nec fit irregularis, præbendo pharmacum, de quo dubitat, an sit profuturum, vel nociturum, nec Medicus habet aliud remedium; tunc enim prudentius agit, applicãdo remedium aliquod cum spe salutis, quam relinquendo infirmum in statu desperatæ salutis. Ita sentire videtur Valentia, Clauis Regia, Corduba, Sanchez, & alij, quos retuli in tractatu de peccatis quęſt 6. pun. 3. quæsito 3. cum loquerer de opinione probabili.

Hinc patet, quid dicendum sit de Chirurgo, qui dubitat, an membrum abscindendum sit, quidquid dicat Vgolinus loco citato §. 2. num. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 CLericus, etiam beneficiarius, nō fit irregularis, exercendo officium medici, vel Chirurgi secundum regulam artis citra abscissionem, vel adustionem. Ratio est tum quia nullo iure probatur, hoc illi specialiter vetitum esse sub mortali, & irregularitate. Tum quia hoc est opus pietatis, & misericordiæ. Ità Molina tomo 4. d. 75.

num.

num. 6. Henriquez lib. 14. cap. 11. num. 1. Sayrus lib. 7. cap. 6. num. 11. & alij communiter.

Dixi secundum regulam artis; quia nullus potest mederi omissis regulis artis; alioquin temerè exponit infirmum periculo vitę; consequenter secuta morte fit irregularis ex delicto; mors enim illius culpę imputatur.

Dixi citrà abscissionem, vel adustionem; quia Clericis maioribus ordinibus initiatis specialiter prohibitum est mederi abscindendo, vel adurendo: cap. Sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi, & cap. Tua nos de homicidio. Clerici verò minoribus ordinibus insigniti; quamuis habeant beneficium, possunt artem medicam, & Chirurgiam exercere, etiam abscindendo, & adurendo secundum regulam Artis; nam in dicto cap. Sententiam sanguinis, fit tantummodo mentio Subdiaconi, Diaconi, & Sacerdotis. Ità Molina loco cit. num. 2. Contrà Sayrum num. 7. Auilam, & alios locis citatis, qui contrariam sustinent sententiam in beneficiatio.

Addo, Clericum maioribus ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate, incidendo, vel adurendo vrgente necessitate, E. g. tempore pestis, quando non adest alius, qui hoc munus præstet. Ità Rodriquez cap. 177. Molina loco citato num. 3. Henriquez Auila, Sayrus, & alij locis citatis, nam in eo euentu, in quo obligat ius naturę, cessat prohibitio iuris positiui.

Neque obstat cap. Tua nos de homicidio, vbi denunciatur irregularis Monachus, qui aperuit apostema in gutture mulieris, ex quo mortua est. Ratio est tum quia ille Monachus non aperuit apostema vrgente necessitate, cum mulier illa posset Chirurgos adire. Ità Molina loco citato num. 3. ad finem, & alij. Tum quia Monachus non præsumitur peritus Chirurgiæ; consequenter in foro externo præsumendus est irregularis, vt bene ait Couarruuias Clementina Si furiosus par. 2. §. 4. num. 3. Tum quia hic casus specialiter in iure expressus est, vt infra dicam.

5 Ex dictis sequitur primò, Clericum exercentem officium medici, vel chirurgi secundum regulam artis, seclusa adustione, vel incisione, non esse irregularem; etiamsi mors sequatur. Ratio est tum quia hoc non est illi specialiter prohibitum sub mortali, & sub irregularitate. Tum quia mors inde sequens non prouenit ex culpa Clerici, qui supponitur curasse secũdum regulas artis; consequenter illi nõ imputatur ad peccatum, vel ad irregularitatem. Idem dicendum est, quando in incidendo erratur non ob culpam Chirurgi, vel medici; sed potius ob aliquem defectũ ipsius infirmi, vt accidit quãdo infirmus non habet eam membrorum qualitatẽ, quam cæteri habent, vel quando superuenit repentinus timor. Ità Vgolinus loco citato §. 2. Ratio est quia mors inde sequens censetur casualis.

Secundò sequitur, illum Sacerdotem qui secundum regulam artis applicat remedium, seù emplastrum mollificatiuum, quo apostema sese aperit, & mors inde sequitur absque culpa Sacerdotis, non esse irregularem. Ratio est quia non dicitur propriè artem medicam exercere scindendo, vel adurendo. Ità Molina loco citato num. 4. Rodriquez j. par. cap. 177. & alij.

Tertiò, Clericum, qui secundum peritiam artis iubet incisionem, vel adustionem, non fieri irregularem, etiamsi mors inde sequatur. Ità Molina, Rodriquez, & alij locis citatis. Ratio est quia ius prohibet Clerico sub irregularitate incisionẽ, vel adustionem morte inde secuta: ille autem, qui iubet incidi, vel dat consilium incidendi, non dicitur propriè incidere, vel adurere, consequenter non incurrit irregularitatem, vt patet à simili ex dictis de censuris; quia censura, & pœna lata contra facientes aliquid, nõ ligat mandantes, vel consulentes, nisi exprimantur.

Quartò, Clericum posse absque irregularitate consulere secũdum regulam artis,

artis, vt membrum cancro infectum abscindatur, aut vena aperiatur ad emittendum sanguinem; hoc enim non est incidere, vel adurere, vt patet ex ratione præcedentis illationis. Clericus verò sacris iniciatus, scindendo venam ad emittendum sanguinem fit irregularis secuta morte; quia propriè dicitur incidere. Ità Auila loco citato, & alij Contra Rodriquez, & Molinam loco citato num. 4. & alios existimantes non fieri irregularem, eo quod aperire venam sit proprium Tonsorum, non verò Chirurgorum, & Clericis non sit vetitum artem Tonsorum sub irregularitate exercere, sed artem Chirurgorũ, scindendo, vel adurendo. Sed hęc ratio mihi non probatur; existimo enim, opus scindendi venam propriè pertinere ad Chirurgum; quamuis hoc tempore præstetur à Tonsoribus tanquam famulantibus, & inseruientibus Chirurgis, seù in defectum Chirurgorum.

Quæres primò, vtrùm Clericus maioribus ordinibus initiatus exercens officium Medici, seù Chirurgi, abscindendo, vel adurendo secũdum regulam artis incurrat irregularitatem, morte non secuta.

Respondeo negatiuè; quamuis enim illi vetitum sit abscindere, vel adurere; nihilominus non incurrit irregularitatem ex ea mutilatione, vel abscissione; cum irregularitas non consurgat ex quacunque mutilatione, sed solum ex ea, quæ dirigitur ad priuationem membri, & est coniuncta cum defectu lenitatis, vt est illa, quæ fit à Iudice, vel ministro Iustitiæ. Ex ea verò mutilatione, quæ ordinatur ad vitam conseruandam, non oritur irregularitas, modò Clericus adhibuerit debitam diligentiam, nec mors inde secuta sit. Ità Auila par. 7. disp. 6. sect. 5. dubio 10. Sayrus loco citato, & alij.

Addo cum Auila loco citato concl. 5. Sayro loco citato num. 9. Molina loco citato num. 3. ad finem, & alijs, Clericum, qui secundum regulam artis abscidit, vel adussit, non fieri irregularem, quando mors non est secuta ex adustione, vel incisione, sed ex grauitate morbi; mors enim non videtur imputanda abscindenti, vel adurenti; cum non proueniat ex adustione, vel abscissione. Verùm tamen est in dubio; an mors indè secuta sit, Clericum habendum esse pro irregulari, vt patet ex capite, Ad aures de ætate, & qualitate, & ex supra dictis, modò dubium non sit scrupulus; scrupuli enim repellendi sunt.

6 Quæres secundò, vtrùm Clericus, vel alius adiuuans Chirurgum ad iustè abscindendum membrũ alicuius ægroti infectum, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè. Ratio est quia Chirurgus, qui secundum artis præscriptum abscindit, nullam incurrit irregularitatem; ergo nec eam incurrit Clericus cooperans; cùm non sit specialiter prohibitum Clerico adiuuare; sicut prohibitum est per se ipsum abscindere. Ità Nauarrus cap. 27. num. 209. Molina tomo 4. tract. 3. disp. 75. num. 1. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 27. Hẽriquez lib. 14. cap. 11. num. 1. Vgolinus de irregularitate cap. 19. §. 2. num. 4. Auila loco citato dubio 10. concl. 2. & alij.

Objicies. Qui cooperatur iustæ sententiæ mortis, vel mutilationis; fit irregularis; ergo etiam fit irregularis cooperans abscissioni factæ à Chirurgo.

Respondeo negando consequẽtiam. Ratio disparitatis est quia iudex præsefert nescio quid crudelitatis, cùm mutilet in vindictam, & pœnam à delinquente sumendam, consequenter non sequitur, nec imitatur Christi mansuetudinem; quæ verò Chirurgus agit iuxtà præscriptum artis, potius agit ex pietate ob salutem ægroti ad conseruandam ipsius vitam; consequenter Ecclesia iustè statuit irregularitatem in iudice, & eius cooperatoribus; non verò illam imposuit Chirurgo artem suam, & officium exercenti secundum regulam artis, vel eius cooperatoribus.

Dixi secundum regulam artis; quia si Chirurgus ex negligentia medeatur contra regulam artis, incurrit irregularita-

laritatem ex delicto, quæ potius pertinet ad homicidium casuale, quàm ad voluntarium. Ità Nauar. num. 208. Sylvester homicidium secundo quęsito 14. Sayrus loco citato, Suarez disp. 47. sect. 7. num. 2. & alij.

PVNCTVM VI.

De Irregularitate prouenien-te homicidio facto ad defensionem sui, rerum suarum, ac proximi.

1 *Quid requiratur, vt homicidium factum ad sui defensionem sit licitum.*
2 *Quandonam dicatur seruari moderamen inculpatæ tutelæ.*
3 *An sit irregularis occidens alium ad sui defensionem.*
4 *An licitũ sit homicidium factum ad se defendendum à membri mutilatione.*
4 *An sit irregularis occidens Iudicem sibi iniustè parantem mortem.*
6 *An captus ab hostibus possit occidere custodem.*
7 *An sit irregularis, qui fure inuento clamat, Ad latrones, cape, &c.*
8 *An sit irregularis, qui alium occidit, vt se defendat à graui deformitate vultus.*
9 *An sit irregularis, qui tradit alteri arma, vt se defendat, sed alter occidit inuasorem.*
10 *An sit irregularis, qui alium occidit ad defensionem honoris, & rerum suarum.*
11 *An liceat occidere inuasorem proximi.*
12 *An sit irregularis, qui occidit inuasorem eius, quem tenetur defendere.*
13 *An sit irregularis, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum.*

1. Notandum primò, aliquas conditiones requiri, vt occisio alterius ad sui defensionem licita sit, & dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, & absque irregularitate.

Prima est, vt fiat, quando vis ab altero iniustè infertur; licitũ enim est vim vi repellere, modo vis iniustè inferatur; vnde si quis occidat satellites, & ministros iustitiæ, à quibus iustè inuaditur, iniustè occidit, quia ab ipsis nõ infertur vis iniustè, vt patet ex dictis de homicidio in 5. Decal. pręcepto pun. 8.

Secunda est, vt occisio fiat in ipso actu aggressionis, quando alter moraliter incepit aggressionis actum, nec aliter proprium damnum euitari potest, quam occidendo, vel mutilando; tunc enim vis vi repellitur.

Ex quo patet, aggressorem non posse præueniri, cum nondum inceperit vim inferre; sicut neque potest occidi post factã aggressionem; tunc.n. vis cessauit.

Tertia, vt inuasus probabiliter credat se occidendum, vel mutilandum, vel sibi periculosum vulnus infligendum, aut graue damnum inferendum.

2 Notandũ secundò, tunc seruari moderamen inculpatę tutelę, quando concurrentibus cõditionibus recensitis adhibetur illa cautio, & illud medium, sine quo vita saluari non potest; propterea, qui occidit inuasorem vitæ suæ, quando non potest aliter vitã suam tueri, quàm illum occidendo, dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ. Ille verò nõ dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ, qui occidit suum inuasorem, quando potest fuga non ignominiosa, aut clamore, aut aliter se defendere, quam occidendo. Ità Vgolinus de irregularitate, cap. 29. §. 13. Molina tomo 4. tract. 3. d. 11. num. 2. Suarez d. 46. sect. 1. & alij, quos retuli de homicidio.

His positis tria principaliter quęram in hoc puncto. Primò, vtrum licitum sit absque irregularitate occidere inuasorem vitæ suæ. Secundò, vtrum licitum sit occidere inuasorem ad defensionem honoris, & rerum suarum. Tertiò, vtrum liceat mortem inferre inuasori vitæ, & rerum proximi.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Occidens alium ad vitæ suæ defensionem, nõ excedendo nota-

bili-

biliter moderamen inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem. Hæc Propositio expressè patet ex Clementina, Si furiosus de homicidio; & hoc verum est, etiamsi occidat ex odio, aut etiamsi homicida dederit causam inuasionis.

Dixi non excedendo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ; nam qui notabiliter moderamen cum peccato mortali excedit, incurrit irregularitatem; vt accidit, quando quis occidit inuasorem, à quo se poterat tueri fugiendo, aut vulnerando solum, & non occidendo; tunc enim mors illi imputatur, non solum ad culpam; verum etiam ad irregularitatis pœnam. Secus dicendum est, quando leuiter solum excedit cum peccato veniali; irregularitas enim, cum sit pœna grauis, debet proportionari culpæ, vt patet ex supra dictis. Ità Suarez sect. 3. num. 9. & alij communiter.

Dixi etiamsi occidat ex odio; nã qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis; quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ. Ità Molina loco cit. disp. 72. num. 8. Petrus Nauarrus lib. 2. de restitutione, cap. 3. num. 327. Sayrus loco cit. num. 12. Auila, & alij contra nonnullos alios. Ratio est quia actio externa homicidij in eo euentu non est actio iniusta homicidij; cum occidens, quantum attinet ad rem ipsam, non possit aliter se defendere; quamuis illa intentio sit praua, & mala: qui autem occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, dicitur occidere cum moderamine, & absq; irregularitate, Clementina Si furiosus citata, nec praua illa interior affectus sufficiens est ad inducendam irregularitatem, sicut neq; sufficit ad inducendam obligationem restituendi; nam irregularitas, & obligatio restituendi nõ consurgit ex prauo solum affectu, sed ex facto externo iniusto.

Dixi etiamsi dederit causam inuasionis; nam occidens inuasorem vitæ cum moderamine non fit irregularis; quamuis ipse homicida causam dederit inuasionis, & inuasionem preuiderit secuturam, vt accidit, quando quis aliũ contumelijs afficit, vel adulterium committit cũ ipsius vxore, &c. Ità Lessius lib. 2. quem retuli de homicidio, P. Nauarrus loco cit. par. 3. dubio 4. num. 363. & alij, quorum sententiam probabilem existimat Suarez loco cit. num. 11. Contra Nauarrum num. 238. Antoninum 3. par. tit. 5. cap. 8. §. 1. Molinam loco cit. disp. 72. num. 5. & disp. 77. num 9. Vgolinum loco cit. § 3. Coninchum disp. 18. dub. 9. num. 75. & alios innixos capiti, Si viduam dist. 50. & Tridentino sess. 14. cap. 7. de reformatione, vbi Concilium, sicut exigit dispensationem in eo, qui commisit homicidium casu vim vi repellendo, ità multò magis videtur eã exigere in eo, qui occidit inuasorem, secuturam prævidens inuasionem.

Sed ratio nostra desumitur, tum ex Clementina, Si furiosus citata, vbi videtur hoc expressè definiri. Tum quia inuasus, dando causam inuasionis, non amisit ius defendendi vitam suam: sed qui non amisit ius defendendi vitam suam, non fit irregularis, occidendo inuasorem cum moderamine; ergo inuasus non incurrit irregularitatem, occidendo inuasorem cum moderamine; quamuis dederit illi causam inuasionis. Maior probatur, quia scilicet inuasus non amiserit, sed adhuc retineat ius ad vitam propriam defendendam; nam vir E. g. adulteræ occidens adulterum peccat mortaliter, quamuis impunè occidat in foro externo; ergo signum est, adulterum, qui causam dedit inuasionis, adhuc habere ius ad propriam vitam defendendam; alioquin vir adulteræ non peccaret occidendo adulterũ, quod est falsum; non enim vir adulteræ ius habet occidendi adulterum priuata auctoritate; quamuis habeat ius repellendi iniuriam, & impediendi adulterium.

Ad iura citata pro Nauarro, Vgolino, & alijs responderi potest cum Petro Nauarro, num. 367. primò, illa intelligi posse de homicidio facto cum excessu, & non seruato moderamine.

Se-

Secundò, intelligi de dispensatione in foro externo; Concilium enim Tridentinum dicit dispensationem quodãmodo deberi. Quare Concilium videtur illam particulam quodammodò apposuisse, non quia dispensatio verè debeatur, sed solum secundum quid, & in foro externo, vel ad maiorem cautionem, & securitatem.

4 Ex dictis colligi potest primò, eum, qui occidit inuasorem cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defendendum se à membri mutilatione, vel à brachij debilitatione, vel à graui percussione, non incurrere irregularitatem; nam defendendo brachium, nè debilitetur, censetur vitam propriam tueri; cum brachium sit pars, & membrum vitæ hominis; sicut autem licitum est tueri vitam cum morte inuasoris, ità etiam licitum est tueri partem vitæ; præsertim quando ex huiusmodi percussione, vel mutilatione sequi potest amissio vitæ. Ità Couarruuias Clementina, Si furiosus parte vltima. §. vltimo, & alij apud Vgolinum, cap. 39. §. 1. Auilam parte 7. disp. 5. dubio 1. & Molinam loco citato num. 6. Cõtra Syluestrum homicidium tertio num. 6. & hoc verum est, etiamsi occidens possit non occidere fugiendo; sed fuga sit illi causa grauis notæ, & amissionis honoris; non enim tenetur prodigere suum honorem, vt benè ait Suarez d. 46. sect. 3. num. 6. Coninchus, num. 90. & patet ex dictis de homicidio, Contra Vgolinum loco citato, §. 2. & 7.

5 Secundò, eum non fieri irregularem, qui occidit iudicem, iniustè sibi parantem mortem, vt patet ex dictis de homicidio; nam Clementina, Si furiosus absolutè loquitur de occidente cum moderamine ad sui defensionem. Immò aliqui DD. sentiunt, hoc verum esse, etiamsi iudex sit valdè necessarius Reipublicæ. Ratio est tum quia occidens huiusmodi iudicem, quamuis peccet contra Charitatem, occidendo personam publicam valdè vtilem Reipublicæ; non tamen peccat contra iustitiam peccatò homicidij; consequenter non incurrit irregularitatẽ positam contra homicidas. Tum quia Clementina Si furiosus citata absolutè dicit, non fieri irregularem, qui iustè occidit inuasorem, quando aliter vitam propriam tueri nequit; vbi autem ius non distinguit, neque nos distinguere debemus; Lege de pretio ff. de publica in rem actione. Ità Vgolinus loco cit. §. 5. & alij. Sed de hac re in tract. de homicidio.

6 Tertiò, captum ab hostibus volentibus ipsum interficere, non fieri irregularem occidendo custodem, vel aliũ, quando aliter euadere non potest, & alias moraliter, & probabiliter credit se ab illis occidendum; nam vim vi repellit, etiam censetur inchoatus actus iniustæ aggressionis. Ità Vgolinus loco cit. §. 8. & alij.

7 Quartò, eum non fieri irregularem, qui fure domi inuento clamauit ad vitam, vel res suas defendendas, Ad latrones, Ad latrones, vel Cape, Cape, vt patet ex allatis rationibus. Secus dicendum, si clamauit, occide, occide; præsertim, si potuit res suas defendere alia ratione, quam occidendo.

Addo, illum non fieri irregularem, qui clamauit ad latrones, ad latrones; etiamsi ob id satellites furem ceperint, & Iudex illum morti adiudicauerit; modo clamans præmiserit protestationem, & non hoc fecerit animo vindictæ, sed intentione rei suæ conseruandæ. Ità Vgolinus cap. 14. §. 1. num. 7. Auila, & alij: & patet ex rationibus mox afferendis.

8 Quæres primò, vtrum occidens inuasorem ad se defendendum à graui deformitate vultus, incurrat irregularitatem.

Respondeo negatiuè cum Sayro cap. 12. num. 5. Henriquez, & alijs Contra Nauarrum, Auilam, & alios locis cit. Ratio est, tum quia occidens non peccat occidendo in proposito casu, vt patet ex dictis de homicidio; ergo neque incurrit pœnas iniustè occidentium. Tum quia homo tãti facit grauem vul-

Molina loco cit. num. 7. ex parte Suarez d. 46. sect. 3. Reginaldus tomo 2. lib. 2. cap. 5. num. 60. folio 262. Comitolus, num. 88. conclus. 2. & 3. & Emanuel Sà verbo Irregularitas num. 2. Contra Nauar. num. 213. Auilam loco citato dubio 4. Maiolum lib. 5. cap. 48. Vgolinum cap. 32. num. 2. & alios. Ratio Couarruuiæ est, tum quia ad incurrendam irregularitatem ob priuatum homicidiũ requiritur culpa homicidij; in hoc autem casu non adest culpa homicidij; cũ licitum sit vim vi repellere, non solum ad propriam defensionem, verum etiã ad defensionem proximi, & extranei, vt constat ex dictis de homicidio. Tum quia percutiens, vel occidẽs Clericum ad defensionem proximi, etiam extranei non incurrit excommunicationem, vt communiter tradunt DD. cum Innocentio in cap. Si verò de sententia excommunicationis; ergo neque fit irregularis occidens alium ad defensionem proximi; licitum enim est in hoc casu argumentari à simili; cum ista irregularitas non incurratur sine peccato; sicut neque incurritur excommunicatio. Tum quia ista irregularitas non est in iure expressa; irregularitas autem non incurritur, nisi sit in iure expressa.

12 Hinc potiori ratione sequitur primò Contra Vgolinum loco citato, illũ non esse irregularem, qui cum moderamine occidit alium defendendo proximum, quem tenetur defendere, vt defendendo Principem, vel aliam personam publicam, vel patrem, vxorem, filium, &c. modo illos teneatur defendere alia ratione, quàm ratione muneris suscepti, sicut tenetur iudex, quem constat fieri irregularem inferendo mortẽ alicui ratione muneris suscepti. Ità Molina loco citato, num. 7. Suarez loco cit. sect. 3. nu. 3. & alij.

13 Secundò sequitur, illum non esse irregularem, qui tradit arma alicui inuaso ad se defendendum, & inuasor occiditur ab inuaso cum moderamine inculpatæ tutelæ; quamuis contrarium sentiat Vgolinus loco cit. §. 6. num. 2.

Objicies contra Propositionem. In Clementina Si furiosus ab irregularitate solum excipitur occidens alium ad vitæ suæ defensionem; ergo occidens alium ad defensionem proximi fit irregularis.

Respondeo primò, Clementinam, illam intelligendam esse de occcidente alterum voluntariè cum peccato mortali, quod non accidit in nostro casu.

Secundò Clementinam asserere illum non esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ suæ; non verò asserere, illum esse irregularem, qui occidit alterum ad defensionem vitæ proximi. Quare ex illa Clementinà non debemus inferre, occidentem alterum ad iustam proximi defensionem incurrere irregularitatem, cum ista irregularitas non sit in Clementina, vel in alio iure expressa, nec valeat argumentum à contrario sensu in hac materia, vt dixi num. 10. Ità Suarez loco cit. num. 5. & alij.

Circa dicta in hoc puncto aduertendum est cum Vgolino loco cit. eum, qui alterum occidit ad sui defensionem, in foro externo, non præsumi hoc fecisse ad sui defensionem, nisi probet; nam habet præsumptionem contra se; quia homicidium, & mutilatio ex sua natura mala sunt, & delicta: in delictis autem præsumitur dolus, cap. 1. de præscript. Quare homicida non debet ad ordines promoueri, vel susceptos exercere, antequam à Iudice declaretur, homicidiũ causa defensionis patratum esse; alioquin incurritur scandali periculum, vt ait idem Vgolinus loco cit. cum Maiolo, lib. 5. cap. 48. num. 6. vbi etiam ostendit, quomodo probetur homicidium patratum fuisse causa defensionis.

PVNCTVM VII.

De Irregularitate prouenienteex homicidio casuali.

1 *Quotuplex sit homicidium casuale.*
2 *An homicidium omninò casuale indu-*

cat irregularitatem.
3 *An homicidium commissum ab ebrio, vel amente inducat irregularitatem.*
4 *Quid si committatur à dormiente.*
5 *An homicidium commissum ab infante inducat irregularitatem.*
6 *An homicidium, quod non est omninò casuale pariat irregularitatem.*
7 *An homicidium voluntarium inducat irregularitatem.*
8 *An dans operam rei illicitæ, aut licitæ sit irregularis, secuto homicidio.*
9 *Quid si res illa erat periculosa homicidij.*
10 *An conficiens gladios sit irregularis.*
11 *An aromatarij conficientes medicinas ex rebus corruptis sint irregulares.*
12 *An præbens aliquid infirmo sit irregularis, si mors sequatur.*
13 *An sit irregularis extrahens sagittam è vulnerato, si pereat.*
14 *An magister verberans discipulum sit irregularis, morte secuta.*
15 *An Iudex sit irregularis, si præcipiat reum verberari iuxta leges.*
16 *An leuiter vulnerans sit irregularis, si vulneratus pereat ex iniuria medici.*
17 *An sit irregularis, qui dat alicui mandatum occidendi, sed occiditur ipse mandatarius.*
18 *An sit irregularis, qui inter dormiendum occidit infantem.*
19 *An sit irregularis, qui proijcit lapidem in laicum, sed Titius occiditur.*
20 *An sit irregularis, qui reficiens tectum, tegula occidit transeuntem.*
21 *An sint irregulares, qui hyeme se petunt pilis niueis, si mors sequatur.*
22 *An saltans cum muliere grauida sit irregularis, si abortus sequatur.*
23 *An sit irregularis insidens equo, qui suis actis habens aliquem occidit.*
24 *An sit irregularis custodiens feram, quæ aliquem occidit.*
25 *An detegens adulterium mulieris sit irregularis, si mors sequatur mulieri.*
26 *An sit irregularis, qui ioco terrorem alteri incutit, ex quo alter se præcipitat.*
27 *An requiratur peccatum mortale ad incurrendam irregularitatem ex homicidio non casuali.*

1 NOtandum est cum Caietano 2. 2. quæst.64.art.8. Salonio ibidem Sayro lib.7.cap.5.num.2 Suarez d.45. sect.6.num.1. & alijs communiter, homicidiũ casuale dupliciter dici. Aliud dicitur simpliciter, & omninò casuale. Aliud non simpliciter, nec omninò casuale. Homicidium non simpliciter, nec omninò casuale dicitur illud, quod licèt directè sit causale; nihilominus indirectè, & simpliciter est voluntarium. Homicidium omninò casuale dicitur, quod non est volitum directè, vel indirectè in se, vel in causa. Vnde homicidium commissum in ebrietate, quod non fuit præuisum ante ebrietatem, dicitur omninò casuale, eo quod non sit volitum in se, nec in causa. Non in se, quia quando committitur homicidium, ebrius non vtitur vsu rationis, sine quo non subsistit voluntarium in se. Neque est volitum in causa, eo quod ebrius, quando se dedit ebrietati, non præuiderit secuturum homicidium. Homicidium igitur in ebrietate commissum, & non præuisum dicitur casuale; quamuis ebrius mortaliter peccauerit se inebriando. Si verò homicidium præuisum fuit ante ebrietatem, videndum est, an ebrius præmiserit debitam diligentiam ad præcauendum homicidium, vel non. Si non præmisit debitam diligẽtiam ad homicidium præcauendum, homicidium censetur voluntarium in causa. Si verò debitam præmisit diligentiam: E. g. curando aliquos sibi assistere tempore ebrietatis qui homicidium impedirent, vel arma auferrent, quę pertractare consueuerat in ebrietate, homicidiũ postea sequens non censetur voluntarium, sed casuale. Idem dicendum est de dormiente, vt bene argumentatur Suarez loco citato sect.6.num. 1. & Molina tomo 4. tract. 3. disp.71. & 77.

His positis duo principaliter quærimus

mus in hoc Puncto. Primò, vtrùm homicidium omninò casuale inducat irregularitatem. Secundò, vtrùm eam saltem pariat homicidium non omninò casuale.

PRIMA PROPOSITIO.

2 HOmicidium omninò casuale, quod nō est volitum in se, nec in causa, non inducit irregularitatem. Hæc Propositio constat ex cap. Lator, & ex cap. Dilectus. Ratio est quia homicidium, quod nullo modo est peccaminosum, aut voluntarium, non inducit irregularitatem; sed homicidium omninò casuale nullo modo est voluntarium; voluntarium enim est à principio cognoscente singula, vt ait Aristoteles; ergo homicidium omninò casuale nō inducit irregularitatem. Ità Suarez loco cit. num. 9. Salonius 2. 2. quæst. 64. art 8. controuer. 5. concl. 4. Molina loco cit. disp. 71. num. 1. & disp. 77. num. 2. Auila, & Henriquez locis citatis, Valent. tomo 4. d. 7. quæst. 19. puncto 3. pag. mihi 1443. & alij communiter, teste Molina.

3 Hinc sequitur primò, homicidium commissum ab amente, vel furioso non habente tunc temporis lucida interualla cum perfecta libertate sufficiente ad peccatum mortale, non inducere irregularitatem. Ità DD. citati.

4 Secundò, homicidium commissum ab ebrio, vel dormiente, qui non præuidit illud secuturum, non inducere irregularitatem; censetur enim omninò casuale; & hoc videtur verum, etiamsi homicidium in somnis secutum fuerit, eo quod homicida male affectus esset ante somnum contra occisum, ob idque illum in somnis occiderit. Hoc tamen intelligitur, modo non esset consuetus quid simile facere in somnis, nec præuiderit secuturum homicidium. Quare prauus ille affectus non censetur causa proxima huius homicidij, sed per accidens: modo homicida non haberet consuetudinem similia faciendi, nec præuiderit secuturum homicidium.

Ità Molina loco cit. num. 4. vbi citat Castrum, Couarruuiam, & Nauarrum. Contra Paludanum in 4. dist. 32. quæst. 5. art. 2.

5 Tertiò, homicidium commissum ab infante, rationis vsu carente, non gignere irregularitatem: homicidium verò commissum ab infante capace doli, idest habente rationis vsum sufficientē ad mortale peccatum, inducere irregularitatem, vt benè ait Sylueſter homicidium 3. quæsito 1. Sanchez in summa lib. 1. cap. 12. num. 8. Nauar. cap. 27. num. 230. Molina loco citato, & alij. Ratio est quia occisio in huiusmodi infante est voluntaria; cum adsit sufficiēs rationis vsus ad mortale peccatum: occisio autem voluntaria inducit irregularitatem; sicut etiam inducit excommunicationem, quando fit contra Clericum, vt benè ait Sanchez loco citato, & alij. Si verò detur casus, vt puer non habens plenum rationis vsum sufficientem ad peccatum mortale occidat alterum, non incurrit irregularitatem occidendo, etiamsi puer sit maior septennio, vt benè ait Auila parte 7. disp. 6. sect. 5. dubio 13. concl. 2. Molina loco cit. Contra Hostiens. cap. 1. de delict. puerorū. Ratio est quia huiusmodi homicidium non censetur voluntarium, nec imputatur ad culpam, consequenter nec imputari debet ad pœnam irregularitatis.

Addunt aliqui Doctores puerū maiorem septennio, de quo dubitatur, an habeat plenum rationis vsum, non esse censendum irregularem ob homicidiū ab ipso commissum; nam in dubio præsumendum est in fauorem pueri possidentis suam libertatem. Ità Henriquez lib. 24. cap. 3. num. 4. Auila loco citato concl. 3. & alij.

Sed contrarium nobis dicendum est, vt patet ex dictis de sponsalibus, & in tractatu de Legibus, q. 5. puncto 3. cum Sanchez loco cit. num. 13. & de matrimonio, lib. 1. disp. 6. & alijs. Ratio est quia puer post septennium præsumitur habere rationis vsum; & consequenter

afficitur irregularitate proueniente ex delicto; nisi fortè excusetur ob probabilem ignorantiam iuxta supradicta de causis excusantibus ab incurrendis censuris, cum Nauar. & Sanchez.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 HOmicidium, quod non est omninò casuale, sed volitum in causa, seu implicitè voluntarium, inducit irregularitatem. Ratio est quia huiusmodi homicidium est sufficienter voluntarium, & peccaminosum mortaliter; homicidium autem voluntarium, aut peccaminosum mortaliter inducit irregularitatem. Ità Salonius loco citato concl. 5. Suarez, Auila, Henriquez, & alij, locis citatis.

7 Hinc patet primò, à fortiori, homicidium inducere irregularitatem, quando est voluntarium in se, & directè, id est cum aduertentia, & deliberatione, vt patebit ex sequenti puncto.

8 Secundò, dantem operam rei licitę, vel illicitæ, non esse reum homicidij, aut irregularitatis, si debitam diligentiam adhibuit, ne sequeretur homicidium; irregularitas enim non incurritur ex homicidio, nisi homicidium sit voluntarium, aut peccaminosum: homicidium autem non est voluntarium, nec peccaminosum, quando adhibita fuit debita diligentia, ne sequeretur. Ità cõmunior DD. sententia, Contra, Syluestrum homicidium 2. Toletum, & alios apud Suarez loco citato, num. 1. asserentes, illum esse irregularem, qui aliquem occidit, dum rei illicitæ daret operam.

9 Sed maior difficultas est, vtrum dãs operam rei illicitæ periculosæ homicidij secuto homicidio sit irregularis. In qua difficultate, duplex saltem est DD. sententia.

Prima est Suarez disp. 45. sect. 6. num. 12. Sayri lib. 7. cap. 5. num. 13. Auilę par. 7. disp. 6. sect. j. dubio 1. Molinæ disp. 77. num. 5. Vgolini de irregularitate, cap. 18. §. 1. num. 9. Nauarri, cap. 27. num. 237. & aliorum asserentium esse irregularem. Ratio est tum quia eo ipso, quo quis dat operam rei illicitę periculosæ, censetur velle homicidium, inde sequens; consequenter homicidium censetur voluntarium, & inducere irregularitatem. Tum quia hoc videtur expressum in cap. Tua nos de homicidio.

Secunda sententia est Lessij lib. 2. cap. 9. dubio 15. P. Nauarri libro 2. de restitutione, cap. 3. num. 362. Henriquez, lib. 14. cap. 15. num. 1. & aliorum apud Salonium loco citato controuersia 3. & apud Suarez loco citato, num. 4. negantium, dantem operam rei illicitę periculosæ, esse irregularẽ, si debitam adhibuit diligentiam, ne sequeretur homicidium. Ratio est. Primò, quia huiusmodi homicidium non est voluntarium; non enim est voluntarium in se, vt suppono; eo quod committatur eo tempore, quo non adest aduertentia illius, vt suppono. Neque est voluntarium in causa per hoc, quod voluntariè detur opera rei illicitæ periculosæ; nam periculum tollitur, & purgatur per sufficientem diligentiam, quæ facit, vt homicidium non dicatur voluntarium. Quare si est voluntarium maximè, quia non est adhibita debita diligentia, ne sequeretur; sed adhibita est, vt suppono, debita diligentia; ergo non est voluntarium; consequenter non inducit irregularitatem. Secus dicendum est, si fuit omissa debita diligentia cum peccato mortali. Secundò, quia consecutio homicidij censetur inuincibiliter ignorari, si fuit adhibita sufficiens diligentia, nè sequeretur; ignorantia autem inuincibilis homicidij, seu facti excusat ab irregularitate, vt patet ex dictis de causis excusantibus à censuris.

Hæc secunda sententia mihi probatur, addita duplici limitatione.

Prima est, vt excipiamus aliquos casus, in quibus videtur imposita irregularitas ob actionem periculosam homicidij, quauis diligentia adhibita.

Primus casus est in cap. vltimo de homi-

homicidio in sextò, vbi mandans alterum percuti afficitur irregularitate, secuta morte, vel mutilatione, etiamsi expressè imposuerit mandatario, nè lethaliter vulneraret.

Secundus casus est in cap. Tua nos, vbi irregularis declaratur Monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ postea mortua est. Ità Suarez loco citato, num. 10. Sayrus lib. 7. cap 2. num. 7. & de hoc casu nos supra locuti sumus, cū nobis sermo esset de irregularitate, quæ contrahitur ob exercitium Chirurgiæ, vel Medicinæ, non seruata regula artis.

Secunda limitatio, est, vt dicamus non incurri irregularitatem, quando datur opera rei periculosæ, ex qua raro mors contingit; Secus quando datur opera rei illicitæ periculosę, ex qua solet mors vt plurimum sequi; tunc enim incurritur irregularitas secuta morte, vel mutilatione, quia non videtur sufficiens diligentia adhiberi, nè sequatur mors, quoties datur opera rei illicitæ periculosæ, ex qua mors, vt plurimum sequi solet; propterea qui ignem admouet Bombardæ in eo loco, vbi magna est hominum multitudo, aut qui vult Arcem euertere, non videtur excusandus ab irregularitate secuta morte, vel mutilatione; nam istæ actiones ità sunt periculosæ mortis, vt ex eis saltem vt plurimum mors sequatur. Ità Medina 2. 2. q. 63. §. 8. Salonius loco citato, & alij.

Ad rationem primæ sententiæ patet responsio ex nostra ratione.

Ad caput Tua nos de homicidio, vbi habetur monachum peritum Chirurgiæ, qui omni adhibita diligentia ex præscripto artis aperuit apostema in gutture mulieris, quæ ex ea curatione mortua est, incurrisse irregularitatem.

Respōderi potest primò cum Lessio loco citato, num. 105. & alijs; aut Monachum illum, non adhibuisse debitam diligentiam, quamuis ipse crediderit se illam adhibuisse; aut declaratum fuisse irregularem, eo quòd Monachus, & Religiosus in foro exteriori præsumatur non esse peritus Chirurgiæ; vndè non sequitur illum esse irregularem, qui debitam adhibuit diligentiam in opere periculoso; nisi fortè opus sit ex sua natura periculosum homicidij, & ex eo, vt plurimum mors sequatur. Ista responsio aliquibus non valdè probatur; nam videtur contra ipsum textum, in quo dicitur Monachum adhibuisse omnem, quam debuit, diligentiam.

Secundò responderi potest, hunc casum esse specialiter expressum in iure, & consequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita, vt patet ex prima limitatione. Ità Suarez loco citato, Sanchez lib. 9. de matrimonio d. 32. num. 15. & alij.

Ex doctrina in præcedentibus Propositionibus tradita quamplurimorum casuum inferri potest solutio.

10 Primò conficientem gladios, quibus aliqui posteà occiduntur, non fieri irregularem; nam conficiens gladios censetur causa tantūmodo remota mortis, quæ non debet illi ad irregularitatem imputari; quamuis fortè peccauerit illos conficiendo, E. g. conficiendo illos in die festo, aut contra prohibitionem superioris. Quare mors inde sequens, respectu conficientis gladios censetur omninò casualis. Ità Molina tomo 4. d. 77. num. 10. Vgolinus cap. 18. § 1. num. 6 vbi citat Alfonsum à Castro, & alios.

Hinc patet, quid dicendum sit de fabricantibus chartas lusorias, quarum occasione aliqui inter ludendum interficiuntur.

11 Secundò aromatarios conficientes medicinas ex rebus corruptis irregulares esse, si hac de causa sequitur mors infirmi; censentur enim dare causam periculosam homicidij. Ità Vgolinus cap. 19. num. 1. & alij.

12 Tertiò, eum, qui præbet, aut consulit, aut tradi mandat aliquid infirmo cō tra medici præceptum, fieri irregularē, quoties infirmus ex illius rei traditione

perit,

petit, aut notabiliter ipsius mors acceleratur, etiamsi hoc faciat titulo pietatis, nè infirmus tamdiù patiatur; nam exercet opus illicitum periculosum homicidij. Ità Nauar. num. 228. Sayrus lib. 7. cap. 6. num. 13. Auila loco cit. dubio 8. Henriquez cap. 15. num. 5. Vgolin. cap. 11. §. 3. num. 4. Molina loco citato num. 7. Salonius loco cit. controuersia j. conclus. 4. & alij.

Aliqui tamen existimant, non fieri irregularem, quando mors ità parum acceleratur, vt pro nihilo reputetur. Ità Henriquez loco cit. Auila parte 7. d. 6. sect. 1. dubio 8. & alij, quorum sententiam non improbo. Verum tamen est, eum non fieri irregularem, qui tradit aliquid infirmo bona fide, vel ex præscripto periti medici, aut qui tradit aliquid, quod non est vetitum infirmo, nec dubitat nociturum, aut qui reuoluit infirmum in lecto, non vt citius pereat, sed vt facilius somnum, quietem, vel cibum capiat, etiamsi mors ex aliqua culpa acceleretur, modò non sit culpa lata, seù negligentia notabilis, idest modò reuoluens eam adhibuerit diligentiam, quam communiter adhibent homines illius professionis. Ità cōmuniter DD. teste Suarez d 47. sect. 7. num. 3. & Vgolino cap. 19. §. 3. Quando autem dubitatur, an mors ipsius causa secuta sit, adeundus est medicus, vel alius vir prudens, cuius iudicio, & consilio standum est, nec facile admittendi sunt scrupuli in hac materia. Ità Vgolinus loco cit. Henriquez lib. 14. cap. 15. num. 5. Sayrus loco cit. & alij.

13 Quartò, eum non incurrere notam irregularitatis, qui cautè, & secundum regulas artis extraxit sagittam à vulnerato, ex cuius extractione vulneratus mortuus est. Ratio est quia seruando regulas artis censetur sufficientem adhibuisse diligentiam in opere periculoso, nè sequeretur homicidium. Ità Nauar. num. 229. Sayrus loco citato num. 14. & alij. Item cædens ligna in die festo, si fortè inter cædendum securi è manibus excidente aliquem occidit, non est irregularis; quāuis dicatur opus illicitum exercere, vtpotè prohibitum in die festo; nam illud opus non censetur periculosum homicidij; consequenter non est sufficiens ad inducendam irregularitatem, quidquid dicat Toletus lib. 1. cap. 76. & alij.

14 Quintò magistrum verberantē discipulū, excedendo modum percussionis, & non adhibendo debitam diligentiam, nè sequatur mors, vel mutilatio, fieri irregularē, vt accidit, quando proijcit aliquid in caput, vnde illi oculum eruit, aut quando calce ventrem percutit, & indè mors sequitur, cap. Presbyterum, & cap. Ad audientiam de homicidio. Ità Nauar. nu. 235. Vgolinus cap. 20. num. 12. Henriquez lib. 14. cap. 14. nu 4. Molina loco cit. num. 6. Auila loco cit. dub. 3. Sayrus loco cit. nu. 2. & alij.

15 Sextò, Iudicem nō esse irregularem, si licitè præcepit, reum verberari iuxta leges, quæ leuem imponunt percussionem; minister verò adeò excessit in verberibus inferendis, vt ratione illius excessus reus mortuus sit. Idem dicendum est, quando iudex Ecclesiasticus præcepit iudici sęculari, vt puniret Titium delinquentem, modò delictum non mereatur mortem, vel mutilationem secūdum iura. Ratio est quia mors, vel mutilatio sequens nō imputatur iudici Ecclesiastico; cùm respectu illius censeatur casualis. Ità Vgolinus tractatu de irregul. cap 15. §. 6. Auila loco cit. d. 4. dubio 3. & 4. Sayrus li. 7. cap. 2. nu. 8. Henriquez loco cit. cap. 14. num. 5. & alij.

16 Septimò, eum excusari posse ab irregularitate, qui alteri inflixit vulnus leue, & non lethale, ex quo vulneratus cōualuisset absque alia cura, vel saltem cum modico medicamine, sed vulneratus ex sua intemperantia, aut ex incuria medicorum ex hac vita decessit. Ità Caietanus loco supra cit. art. 8. Sotus 5. de iustitia art. 9. Sayrus lib. 7. cap. 4. nu. 16. Suarez d. 45. sect. 6. num. 19. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 15. Vgolinus ex parte cap. 14. §. 1. num. 8. Salonius loco cit. controuersia j. conclus. 2. & alij Contrà Nauar.

cap.

cap 27.num.123. Syluestrum verbo Homicidium 2.quæsito 22. Auilam par. 7. d.4.sect.1. dubio 5. Henriquez loco cit. num.4.& alios. Ratio est quia huiusmodi vulnus non censetur causa proxima mortis, sed remota, & occasio tantum; Ad cognoscendum verò, vtrùm vulneratus mortuus sit ex vulnere, vel ex alia causa, standum est iudicio iudicis, seù periti hominis.

Hinc patet, patrem non esse irregularem si leuiter percussit, seù vulnerauit filium, & filius mortuus est ex imperitia, vel negligentia medici, vel ex malo regimine, vel etiam ex febri superueniente. Ità Vgolinus cap.16.§.6. Henriquez loco cit. num. 4. in comentario Littera C. Auila loco cit. concl.4. Idem dici potest de eo, qui patri dedit consilium verberandi filium. Videte Vgolinum loco citato.

17 Octauò, illum non esse irregularem in foro conscientiæ iuxta Henriquez lib.14.cap.16.num.1. Littera K vbi citat Hostiensem, Speculatorem, & alios; qui mandauit, vel consuluit Titio occidere Caium, sed accidit, vt Titius ipse occisus fuerit à Caio. Ratio, inquit Henriquez, est quia mors Titij censetur casualis, respectu mandantis, vel consulentis, qui nō videtur cooperatus ad mortem Titij, nec videtur imposuisse opus periculosum mortis Titij. Et hoc videtur verum præsertim, inquit Henriquez, si consulens, vel mandans non præcogitauerat secuturam mortē, aut verisimiliter credere poterat, mortē Titij non secuturam. Sententia Henriquez non videtur improbabilis; nihilominus probabilior, & tutior est opposita sententia Couarruuiæ, Nauarri, & aliorū apud Sayrum cap. 2. num 12. Vgolinum cap.16.num.8. Suarez d. 44. sect.3.num 18. Molinam tomo 4. d. 32. num.2. Auilam par.7.disp.3.sect 2.dub. 5. concl.4. & Reginaldum lib.30.num. 126. Ratio est quia videtur mandasse, vel consuluisse opus periculosum mortis, vt experientia docet, non adhibita sufficienti diligentia ad præcauendam mortem mandatarij.

Addunt aliqui DD illum non esse irregularem, qui consilium dedit alteri, vt illicitè, & temerè se exponat periculo mortis, vt E.g. inter duellum, insidias tendat inimico, &c. ex quo sequitur mors ipsius, cui datum est consiliū. Ratio istorum est tum quia iura loquuntur de eo, qui dat consilium occidendi; non verò de illo, qui dat consilium se exponēdi tali periculo. Tum quia mors inde sequens videtur casualis respectu consulentis. Tum quia hoc peccatum non videtur peccatum homicidij contra iustitiam; cum scienti, & volenti, non fiat iniuria.

Sed oppositum mihi probabilius videtur. Ratio est quia dans consilium alteri, vt se occidat, est irregularis secuto homicidio; ergo etiam videtur irregularis dans consilium alteri, vt se exponat periculo mortis absque iusta causa. Tum quia peccat contra iustitiā peccato homicidij, saltem respectiuè ad Rempublicam, cui fit iniuria, vt patet in eo, qui occidit, vel mutilat aliquē consentientem, & in eo, qui se ipsum tanto periculo exponit, abutendo vita sua. Ita communiter DD. teste Suarez d.44.sect.3.num.18. & alijs, quos in simili retuli de restitutione.

Ex quo vlterius patet, illum esse irregularem, qui dolose, & absque bona fide dedit alteri cōsilium transeundi per quandam viam, in qua nouerat adesse ipsius inimicos tendentes illi insidias, vel qui dedit consilium transeundi per flumen periculosum, &c. Videte Vgolinum cap. 16. num. 5. Maiolum lib. 5. cap.48.§.2. & Sayrū lib.7.cap.3.nu. 10.

18 Nonò, illum esse irregularem, qui inter dormiendum interemit infantem in lecto, eo quod non adhibuerit debitam, & sufficientem cautionem præscriptam in tenendo infantulo in lecto; nam voluntariè dedit operam rei illicitæ periculosæ, non adhibita sufficienti diligentia ad præcauendum homicidium. Ità Vgolinus cap.18.§.2.num 12. Suarez d.45.sect.6.num.13. Nauar. nu.

236. & alij apud Sayrum loco cit. nu. 20.

19 Decimò, proijcientem lapidem in Titium fieri irregularem, si lapis, Titio illum declinante, concidit in Caiū, illumque occidit; Titius verò declinando ictum lapidis non fit irregularis; cū vtatur iure suo declinando ictum, vt se ipsum seruet incolumen. Ratio, cur proijciens lapidem in dicto casu sit irregularis, est, quia censetur actionem periculosam homicidij exercuisse absque sufficienti diligentia, ne lapis ad Caium perueniret. Ita Molina loco citato, Vgolinus loco cit. §. 2. num. 5. Sayrus loco cit. cap. 6. num. 30. & alij. Secus dicendum videtur si debitam adhibuit diligentiam, & fortè fortuna lapis tetigit Caium, vt patet ex supra dictis de ignorantia excusante à censuris. Itá Suarez d. 45. sect. 6. num. 18. Sayrus, & Molina locis cit. quamuis contrarium sentiat Vgolinus loco citato num. 12.

20 Vndecimò, illum esse irregularem, qui reficiēdo tectum proijcit tegulam, ex qua occiditur viator; nisi monuerit, vel signum de more exposuerit, vt patet ex sæpius dicta ratione, & cap. Ex litteris; nam in opere periculoso non censetur adhibuisse sufficientē diligentiam ad præcauendam alterius mortem. Itá Molina loco cit. Sayrus loco cit. nu. 27. Vgolinus cap. 21. num. 5. Henriquez loco cit. Nauar. num. 235. & alij cōiter.

21 Duodecimò, illos, qui hyemali tempore sese niueis pillis glacie confectis petunt, fieri irregulares, si inde contingat alteri oculū erui. Ita Vgolinus cap. 22. num. 4. Idem dicendum est de ijs, qui lapidibus certant, aut gladiatoriam artem exercent, aut hastis inter se concurrunt absque sufficienti diligentia, ne mors, vel mutilatio sequatur. Itá Vgolinus loco citato num. 5.

22 Decimotertiò, saltantem cum muliere prægnante, saltatione consueta, & moderata, non esse irregularem, secuto abortu fœtus animati. Secus si vsus est saltatione immoderata; cap. Sicut ex litterarum de homicidio; dedit enim operam rei illicitæ, & periculosæ abortus absque sufficienti diligētia ad abortum præcauendum. Ita Henriquez lib. 14. cap. 15. num. 4. Auila dubio 6. Vgolinus loco cit. Molina ex parte d. 77. num. 6. Idem dicendum est de eo, qui vtitur copula mulieris prægnantis, absque debita cautione, si mors fetus animati inde sequatur; vt patet ex dicta ratione. Itá Vgolinus loco citato §. 2. num. 2. Maiolus lib. 5. cap. 48. §. 3. & alij.

23 Decimoquartò, insidentem equo nō esse habendum pro irregulari, quando equus fractis habenis puerū in via existentem conculcauit, & interfecit mors enim censetur omninò casualis. Et hoc verum est, etiamsi insidens equo forte sit Franciscanus, qui peccet equitando contra regulas suæ religionis; aut etiāsi equum conscenderit ad furandum; vt patet ex cap. Dilectus de homicidio. Itá Molina loco citato num 7. Sayrus lib. 7. cap. 6. num. 1. Vgolin. cap. 18. §. 1. & alij Secus dicendum est de illo, cuius equus morsu, vel calcibus interfecit alterum non adhibita sufficienti diligentia ad hæc damna præcauenda. Itá Vgolinus cap. 21. num. 4. mors enim non censetur omninò casualis.

24 Decimoquinto, illum non esse irregularem, qui domi diligenter custodit feram, quæ absque ipsius culpa soluta aliquem occidit. Itá Hēriquez loco cit. cap. 15. Littera N, Auila dub. 7. Nauarrus, Couarruuias, & alij apud Sayrum loco cit. num. 19. Secus dicendum est de eo, qui feram vinculis constrictam in platea detinet, quæ incautè accedentes occidit; nam in opere periculoso nō censetur sufficientem adhibuisse cautionem, & diligentiam ad præcauendā mortem. Itá Molina loco cit. num. 6. Idem dicendū est de eo, qui canē in aliū irritauit, & inde secuta est mors, vel mutilatio. Itá Vgolin. cap. 18. §. 2. nu. 8.

25 Decimosextò, illum non esse irregularem, qui bona fide in conuentu hominum detexit cuiusdam mulieris adulterium, quod postea ab vno illorum astantium delatum fuit ad virum adulteræ, quo audito vir mortem intulit vxori suæ

ri suæ adulteræ. Ratio est quia illa manifestatio adulterij non videbatur periculosa homicidij; consequenter mors adulteræ nō videtur imputanda primo manifestanti, qui non præuidit illam secuturam; quamuis Vgolinus cap.22. num.14. oppositum sentiat.

Hinc patet à fortiori, Caium non esse irregularem, qui detexit Titio in tali loco extare exules, quo audito Titius arripuit occasionem deferendi hoc ad Iudicē, qui missis satellitibus exules in carcerem detrusit, eosque postea morti adiudicauit. Ratio est quia mors illorū videtur casualis respectu Caij, qui nimis remotè videtur ad illorum mortem concurrisse. Ità Vgolinus loco cit. & Suarez d.40.sect.3.num.15.& 31. Qui verò retulit alicui iniurias illi ab alio illatas, videtur fieri irregularis, si affectus iniurijs occidit illatorem iniuriarum, & referens non adhibuit sufficientem cautionem ad illius mortem præcauendam; nam mors inde sequens nō videtur casualis respectu referentis iniurias; cum vt plurimum ex huiusmodi relationibus sequi soleāt aliqua damna. Ità Vgolinus cap.16. num.9.

26 Vltimò, illum esse irregularem, qui ioco terrorem incutit alteri, estque causa, vt alter eo terrore commotus, & perteritus se det præcipitem. Idem dicendum est de incutiente terrorem mulieri grauidæ abortum facienti, quam terrefaciens sciebat grauidam esse, vt patet ex sæpius allata ratione. Ità Sayrus loco cit. num.31. & in Claui Reg. lib. 10. tract.2.cap.12.num.28.Henriquez loco cit.num.3.& alij cōiter. Excusari tamē possūt pueri, qui se ioco perterrefaciūt probabiliter ignorantes mortem, vel aliud graue damnum inde secuturum. Ità Nauar.lib.5. cōsiliorum de homicidio consilio 7. Molina loco cit. num. 9. Sayrus loco cit.& alij. Eandem excusationem mereri videntur, qui alios perterrefaciunt eo modò, ex quo non solet perturbatio, vel damnum sequi.

27 Quæres quænam culpa requiratur ad incurrendam irregularitatem ex homicidio iniusto non omninò casuali.

Respondeo requiri culpam mortalē, vt supra dictum est, nam irregularitas videtur pęna grauis; pœna autem debet proportionari delicto. Ità Suarez d. 45. sect.5.num.8.Sayrus lib.7.cap.5.num.5. Salonius 2. 2.q.64.art.8.contr.4.ad finē pag.mihi 421. Valentia tomo 4. d. 7. q. 19. pun. 3. fol. 1444. & alij supra relati Contra Molinam loco cit.& alios apud Sayrum, arbitrantes sufficere culpam venialem.

PVNCTVM VIII.

De Irregularitate prouenien-te ex homicidio voluntario iniustè facto ab homicida, & eius cooperatoribus.

1 *Quodnàm dicatur homicidium voluntarium.*
2 *Quomodo homicidium voluntarium differat à casuali.*
3 *Quodnàm dicatur membrum.*
4 *An occidens, vel mutilans sit irregularis.*
5 *An mutilans membrum aridum sit irregularis.*
6 *An debilitans brachium alterius sit irregularis.*
7 *An reddens aliquem cecum sit irregularis.*
8 *An abscindens alteri digitum sit irregularis.*
9 *An sit irregularis, qui abscindit maiorem membri partem.*
10 *An mutilans cadauer sit irregularis.*
11 *An debilitans membrum alterius sit irregularis.*
12 *An abscissus aliquando sit irregularis, non verò abscindens.*
13 *An mandans homicidium sit irregularis.*
14 *An mandans sit irregularis, si pace inita sequatur homicidium.*
15 *Quid si mandatarius nesciat, initam esse pacem.*
16 *An pater sit irregularis si filio dicat, ne*

1 Notandũ primò, homicidiũ aliud dici casuale, aliud voluntarium. Homicidium voluntarium dupliciter contingit. Primò absolutè, directè, & in se formaliter. Secundò indirectè, & secundum quid. Voluntarium simpliciter dicitur illud, quod intenditur ab agente; propterea homicidium commissum à Titio intentione occidendi dicitur simpliciter, & directè voluntarium. Voluntarium indirectè, & secundum quid dicitur illud, quod licèt non intendatur in se directè, explicitè, & in actu signato; nihilominus censetur, & reputatur intentum in actu exercito, eo ꝙ aliquid actu fiat per se, & immediatè ordinatum ad illum effectum. Vnde qui alteri venenum mortiferum propinat, vel punctim percutit circa præcordia, vel ense grauiter ferit in capite, nõ intendens mortem, censetur velle mortem indirectè, illamque intendere in actu exercito, vt benè ait Suarez d. 44. sect. 1 num. 4. Idem dicendũ est de percutiente pregnantem, aut de illo, qui absolutè voluit percutere, non includendo, neque excludendo vsque ad occisionem.

2 Hinc patet differentia inter homicidium casuale, & voluntarium; nam homicidium casuale dicitur, quod non est formaliter intentum, nec reputatur iudicio prudentis tanquam formaliter intentum; vt accidit, quando quis percutit aliquem ea percussione, quæ non est apta ad mortem, sed fortè fortuna accidit, vt percussus inter fugiendum appulerit in saxum, vel parietem, indeque fracto capite mortuus sit. Videte quæ diximus q. 2. de homicidio, pun. 4. cũ Molina, Nauarro, Azorio, & alijs, quamuis Emanuel Sà verbo Homicidium num. 4. existimet illud solum appellari homicidiũ volũtariũ in iure canonico, quod fit ex proposito, seu, quidẽ

per se,& directè intentum. Si verò fiat sine animo occidendi, etiamsi alioquin fiat talis actio, ex qua vt plurimum sequitur mors, putat appellari casuale,& hoc nõ videtur improbabile aliquibus alijs Doctoribus loquentibus de dispensatione quam circa irregularitatem homicidij non voluntarij, concedere potest Episcopus iuxta Tridentini decretum sess. 14. de refor. cap. 7.

Hinc patet, quando nam homicidiũ dici possit voluntarium, vel casuale respectu mandantis, vel consulentis;tunc enim est voluntarium, quando intenditur à mandante, vel consulente, aut etiam quando mandans, mandauit aliquid, ex quo facilè sequi potest mors alterius. Videte Molinam d.33. Suarez d.45. sect.2.num.5.& Sayrum lib.7.cap. 1. num. 11.

3 Notandum secundo, membrũ propriè dici partem illam corporis, quæ proprium habet officium, distinctum ab alijs partibus. Ità Bartolus Lege 2. ff. De publicis iudicijs, Nauarrus cap. 27. num. 20. Couarruuias in Clementina Si furiosus parte 3. & alij, quos citat, & sequitur Molina tomo 4. disp. 69. num. 2. Auila par.7. disp. 5. sect. 2. dubio 1. & Suarez d. 44. sect. 2. num. 6. & alij Contra Caietanum 2. 2. q. 68. art. 1. & Sotum 5. de iustitia q. 2. art. 1. & alios asserentes, illud esse membrum, quod habet officium disiunctum, vel coniunctum cum alijs membris, vt est digitus secundum ipsos Verùm secundum nostram sententiam digitus, quamuis sit pollex, vel index, non est propriè membrum, sicut neque sunt vngues, dentes, testes, barba, capilli, articuli digitorũ, nares, pars aliqua carnis, vel aliqua copia sanguinis, vel auricula, idest cartilago illa externa, quæ tuetur aurem, & ornat faciem. Idem dicendum est de mamillis virorum; cum non habeant actum proprium, & particularem, sed potius videantur ad hominis ornatum inseruire. Oculus verò, manus, pes, auris, membrum virile sunt propriè membra, cùm habeant peculiares actus distinctos à cæteris membris. Idem dicendum est de mamillis fœminarum, eo quòd habeant proprium officium distinctum à cæteris; vt benè ait Vgolinus de irregul. cap. 4. §. 5. Molina loco cit. num. 6. Sayrus lib. 6. cap. 15. num. 18. & alij, quamuis Couarruuias, Baldus, & alij non existiment mamillam fœminæ esse membrum. His positis sit.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Homo baptizatus occidens, vel abscindens alterius membrum voluntariè simpliciter, vel secundum quid est irregularis secuta morte, aut mutilatione. Ità Couarruuias Clementina Si furiosus citata, vbi decem Textibus hanc veritatem comprobat. Ratio est quia homicidium, & mutilatio membri voluntaria inducit irregularitatem; ergo qui occidit, vel mutilat alterum voluntariè simpliciter, vel secundum quid, incurrit irregularitatem secuta morte, vel mutilatione.

Addo, non solum homicidam, & mutilantem voluntariè simpliciter, vel secũdum quid, sed etiam casualiter, cum mortali culpa esse irregularem, vt constat ex puncto præcedente.

5 Ex hac propositione colligi potest primò, mutilantem membrum alterius esse irregularem; etiamsi membrum debilitatum esset, vel aridum; modo mutilans non sit Chirurgus, vel medicus, qui hoc faciat ex præscripto artis. Ità Suarez d.44. sect.2. num. 11. & alij communiter; quamuis ipse Suarez oppositum sentiat de mutilãte membrum omninò aridum, idest mortuum; sed non informatum anima.

6 Secundò, illum non esse irregularẽ, qui brachium alterius debilitat; hic .n. non dicitur mutilare, vel occidere.

7 Tertio, illum non affici irregularitate, qui reddit aliquem cæcum, non eruendo illi oculum, aut qui claudum aliquem reddit absque membri mutilatione. Ità communiter DD. teste Molina tomo 4. d. 68.

8 Quar-

8 Quartò, illum nō esse irregularem, qui alteri digitum abscindit; nam digitus non est propriè membrum, vt probat Molina, Contra Suarez num. 8. ex Lege Itē filius ff. de ædilium edicto, vbi digitus appellatur pars membri; sicut ergo iure ciuili digitus appellatur pars membri, ità etiam appellabitur iure Canonico; cum ius Canonicum loqui soleat iuxta modum loquendi iuris ciuilis. Ratio est quia digitus non habet distinctum officium; sed semper simul cōcurrit cum alijs digitis, vel cum alia parte manus, vel corporis; vt patet in actu pulsandi, in quo non vnus digitus, sed plures concurrunt.

9 Quintò, abscindentem maiorem membri partem, E. g. totam ferè manum fieri irregularem, quando pars, quæ remanet, exigua est, ac ferè nihil respectu illius, quæ fuit abscissa; Hic enim moraliter censetur membrum abscindere. Ità Molina d. 69. num. 2. & Suarez d. 44. sect. 2. num. 8.

10 Sextò, mutilantem cadauer non incurrere irregularitatem. Ratio est tum quia hæc non dicitur hominis mutilatio. Tum quia hæc irregularitas non est in iure expressa. Ità Suarez loco cit. num. 11. & alij contra nonnullos alios.

11 Rogabis primò, vtrum qui non abscindit, sed debilitat, vel reddit inutile alterius membrum, fiat irregularis.

Respondeo negatiuè cum Nauarro, num. 206. Vgolino cap. 4. § 6. Auila par. 7. d. 5. sect. 7. dubio 2. Molina tomo 4. d. 68. Suarez loco cit. num. 6. Coninchο, num. 61. & alijs, Contra Syluestrum homicidium 3. quæsito 3. & alios apud Suarez, vt patet ex cap. In Episcopatu de raptoribus, & ex capite Clericus, ne Clerici, vel Monachi. Ratio est quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa; in iure autem solum est expressa irregularitas ob homicidium, vel mutilationem; vt patet ex iuribus citatis. Qui verò debilitat membrum alterius, non dicitur occidere, vel mutilare; cum mutilatio sit abscissio membri. Idem dicendum est de eo, qui alterum ita in oculo verberat, vt lumē amittat hic. n. non dicitur mutilare. Ità Ricius in sua praxi decisione 525. num. 3. contra nonnullos alios.

Objcies. Paria sunt in iure non esse, & inutile esse; sed qui facit membrum non esse per abscissionem, fit irregularis; ergo etiam fit irregularis, qui facit illud inutile per debilitationem.

Respondeo paria esse, quo ad operationem; non verò, quo ad effectum irregularitatis, quæ est materia odiosa, & non extendenda vltra casus in iure expressos.

12 Rogabis secundò, vtrum detur casus, in quo abscindens, vel occidens nō sit irregularis; sit autem irregularis abscissus; & ex opposito, vtrum detur casus, in quo abscissus non sit irregularis; sit autem irregularis abscindens.

Respondeo affirmatiuè; nam qui abscindit alteri digitum, vel infligit vulnus in facie, etiam cum magna sanguinis effusione, non est irregularis; quia per ablationem digiti, vel inflictionem vulneris in facie nō dicitur membrum auferre, vel mutilare; abscissus verò digito, aut deformiter vulneratus in facie manet irregularis ob magnam, & ingentem deformitatem, vt patet ex supra dictis. E contra verò amputans alteri membrum virile remanet irregularis; quia dicitur propriè membrum abscindere; quamuis ille, cui absque sua culpa membrum abscissum est, non maneat irregularis, cap. Ex parte, primò. De corpore vitiatis, & patet ex supra dictis. Ità Vgolinus cap. 4. § 7. Suarez loco citato, num. 5. & 10. Molina d. 69. num. 3. & 9. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 Mandans, non solum expressè, sed etiam tacitè reus est homicidij, consequenter est irregularis, & tenetur ad restitutionem, nisi expressè, aut tacitè reuocauerit mandatum, & illius reuocatio innotuerit mandatario. Ità Syluester homicidium 1. quæsito 7. Na-

Nauar.num.235. Suarez d.44.sect.3.nu. 7. Vgolinus cap.15.§.4. Azorius 3. parte lib.2.cap.8.& alij cōiter. Ratio est quia mandans censetur causa efficax homicidij;& damni;damnū enim, & homicidium secutum non fuisset, si mandās mandatum non dedisset.

14 Hinc sequitur primò, mihi non esse imputādum homicidium, quando mandaui Titio, vt occideret Caium, quem Titius occidit, postquam cognouit pacem, & familiaritatem inter me,& Titium initam ante secutum homicidiū; nam mandatum censetur reuocatum eo ipso, quo Titius cognouit pacem, & familiaritatē inter me,& Caiū initā. Quare homicidiū sequens non videtur oriri ex priori mandato, sed ex malitia mandatarij. Ità Henriquez cap. 16. num. 2. Sayrus cap. 12. num. 15. Vgolinus loco cit. §. 5. vbi satis probabiliter contra Suarez dicit mandantem non teneri ex iustitia admonere occidendum, vt sibi caueat, dum præuidet, mandatarium, facta mandati reuocatione, adhuc velle mandatum exequi; nam partes suas egit reuocando mandatum impositum.

15 Secundò sequitur, me affici irregularitate, si Titius in mox proposito casu, occidit Caium; nesciens pacem, & familiaritatem inter me, & illum celebratam; tunc enim mandatum non censetur reuocatum; cum illius reuocatio non innotuerit mandatario; etiamsi ego omnia tentauerim, vt reuocatio ad illius aures perueniret.

16 Tertiò, patrem, aut dominum esse reum homicidij, & irregularitatis, qui pater, aut dominus aliquam iniuriam passus dixit filio, aut famulo, domum ne redeas donec aliquid noui de te audiam; filius autem, vel famulus hoc audito occidit eum, qui patrem, aut dominum iniurijs affecit; nam pater, aut dominus censetur tacitè mandasse homicidium filio, vel seruo. Ità Vgolinus cap.15.§ 1.num.3.& alij cōiter.

17 Quartò, illum esse irregularem, qui dedit mandatum Titio ad occidendum Caium; sed Titius in principio noluit mandatum acceptare, posteà vero acceptauit, illudque dedit executioni, antequam mandans reuocauerit mandatum. Ratio est quia mandans re vera dicitur suo mandato causa homicidij, quatenus Titius illo mouetur ad patrandum homicidium. Ità Suarez d.44.sect. 5.num.9. Maiolus lib.5.cap.48.§.2. Reginaldus lib.30.num. 126. Vgolinus de irregularitate cap. 15. num. 3. Idem dicendum est de eo, qui mandauit alteri, vt occideret nocte, sed mandatarius occidit meridiè, vel vt occideret, postquam deiectus, aut depositus fuisset è Magistratu, sed mandatarius illum occidit nondum deposito officio.

18 Quæres, vtrū ille sit reus homicidij, qui mandauit verberare, percutere, vel capere, aut in carcerem detrudere suum inimicum imponendo expressè, nè occideret, & curaret, nè occideretur; sed nihilominus mādatarius inimicum re ipsa occidit.

Respondeo, reum esse homicidij; tum quia mandauit actiones, quæ sunt periculosæ mortis, non adhibita sufficienti diligentia ad mortem præcauendam. Tum quia sic extat in iure expressum, cap. Vltimo de homicidio.

TERTIA PROPOSITIO.

19 Consulens homicidium illi, qui paratus non erat ad homicidiū patrandum reus est homicidij, & irregularitatis, secuta morte, vel mutilatione. Ratio est quia qui est causa efficax mortis, vel mutilationis reus est homicidij, vel mutilationis; consequenter etiam irregularitatis, quæ ex homicidio, vel mutilatione prouenit. Hoc tamen intelligendum est, modò consulēs non retraxerit influxum; quē exhibuerat per suum consilium, vt patet ex dictis de restitutione.

Dixi in propositione consulens homicidium illi, qui paratus non erat ad homicidium patrandum; nam consulens homicidium alicui iam parato ad occidendum, non fit irregularis, quia

Z non

non censetur causa efficax homicidij, quamuis peccet ratione affectus, & intentionis homicidij. Est tamen irregularis, si voluntatem occidendi auget; nam verè dicitur influere in homicidium, vt accidit, quando quis suo consilio facit, vt alter facilius, vel citius, vel crudelius committat homicidium. Ità Couarruuias Clemētina vnica parte 2.§.2. Auila parte 7.d.6. sect. 2. dubio 7. Vgolinus cap. 16. §. 1. num. 1. & alij communiter; quidquid aliqui dicant. Secus dicendum videtur, quando consulens non auget voluntatem, sed exiguè mouet, aut quando parato facere maius malum suadet minus, vt quando parato occidere, vel mutilare suadet tantummodo percutere. Ità Auila loco cit. conclus. 1. Nauarrus cap. 14. num. 40. Rodriquez cap. 178. concl. 20. num. 21. Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 4. Coninchus disp. 18. dub. 8. num. 69. & alij apud Sayrum lib. 7. cap. 3. num. 13. nam qui parato facere maius suadet minus malum, non peccat, cum proponat materiam minoris mali, vt delinquentem retrahat à maiori malo patrando, vt constat ex dictis de restitutione disp. 3. quæst. 2. puncto 7. num. 5.

Dixi in propositione consulens homicidiū, quia cōsulens opus piū, aut aliquid aliud non ordinatum ad homicidium, nec intentum ad hunc finem, non videtur irregularis; vt quando quis consulit alteri, vt patrem suum tueatur in ijs casibus, in quibus illū tueri tenetur, & in alijs casibus supra relatis Videre Maiolū lib. 5. cap. 48. Sayrum loco cit. nu. 7. & Henriquez loco cit. cap. 16.

20 Ex dictis sequitur primò, eum, qui dedit consilium interficiendi inimicum ob acceptam iniuriam, vel propter obtinendam hæreditatem, incurrere irregularitatem; quamuis consulens reuocarit consilium antesecutam mortem, si re vera homicida motus fuit ad occidendum inimicum propter consilium sibi à consulente datum, videlicet ob acceptam iniuriam, vel propter consequendam hæreditatem. Ratiò est quia consulens in hoc casu re vera influit in homicidium; cum sufficienter non reuocarit influxum, quem antea præstiterat; influens autem in homicidium reus est homicidij, & consequenter irregularitatis. Ità Nauar. cap. 27. num. 353. Azorius loco cit. & alij, quos retuli de restitutione disp. 3. q. 2. puncto 7. num. 3. quamuis P. Nauarrus lib. 3. cap. 4. num. 27. Syluester verbo Homicidium 1. nu. 12. Auila loco cit. Vgolin. cap. 16. §. 9. Sayrus loco citato num. 6. Suarez d. 40. sect. 3. num. 13. Salonius, & alij contrarium sentiant, quando consulens fecit, quod moraliter potuit ad tollēdum influxum, & impediendum effectum, & reuocatio consilij innotuit consulto, aut consulens admonuit eum, contra quem dederat consilium.

Obijcies, Mandans reuocato mandato non incurrit irregularitatem, si reuocatio mandati innotuit mandatario; ergo neque consulens fit irregularis, si reuocauit consilium, & illius reuocatio innotuit consulto.

Respondeo negādo consequentiam. Ratio disparitatis est, quia mandatum datur in gratiam mandantis; consilium verò potius pręstatur in gratiam consulti; consequenter mandans reuocato mandato videtur sufficienter reuocare influxum præstitum; cùm sufficienter ostendat executionem mandati non sibi fore gratam; consulens verò retractato consilio non sufficienter censetur reuocare influxum, eo quod consultus adhuc moueatur verbis consulentis ad executionem consilij, quod in ipsius gratiam præstitum censetur.

21 Secundò, sequitur consulentem teneri ad restitutionem, & ligari irregularitate, quando suasit homicidium vel mutilationem, quam alter suasisset; nam ipse efficaciter influit in homicidium, vel mutilationem secutam ob suum consilium.

22 Tertiò, illum esse irregularem, qui occidit Caium, quem alter occisurus erat, vel qui aliter moriturus erat, vt patet, tum ex allata ratione. Tum ex

Lege.

Lege. Item Mella. §. Celsus. ff. Ad Legem Aquiliam. Ità Vgolinus cap. 14. §. 4. & alij.

23 Quartò, illum, qui suasit homicidium Caio, quod nihilominus Caius commisisset absque consilio, & suasione, non esse irregularem; nam consulens non censetur causa efficax homicidij, eo quod exequens homicidium occidat sua voluntate; non verò impulsu, & suasione consulentis. Idem dicendum est de mandante, quando mandatarius nulla ratione commisit homicidium propter mandatum sibi ab alio impositum. Secus si aliqua ratione cõmisit propter mandatum, vt si commisit homicidium ob propriam voluntatem, & simul etiam ob mandatum, idest in gratiam mandatarij. Ità Molina d. 33. membro 6. Vgolinus cap. 14. §. 3. & cap. 16. num. 2. Sayrus lib. 7. cap. 2. num. 11. Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 4.

24 Quintò, Caium incurrere irregularitatem, quãdo Titius ab eo petijt, nùm remaneret aliqua iniuriæ nota affectus ob rixam habitam cum Seio, ita vt non posset honorem suum recuperare, nisi per vindictam; & Caius asseruit ipsum remanere affectum iniuria, quo audito Titius occidit Seium. Ita Suarez d. 44. sect. 3. num. 14. & alij communiter. Ratio est quia Caius suo dicto videtur in homicidium influere.

25 Sextò, illum esse irregularem, qui consilium dedit alteri in casu illicito capiendi Arcem per proditionem, & inde mors alicuius secuta est. Ità Vgolinus cap. 16. num. 4.

26 Septimò, illum nõ esse irregularem qui volenti suos hostes fugere consiliũ dedit, ne fugeret, promittendo illi securitatem, quam ne ipsa præstare poterat, vtpote quia hostes illius erant eius amici, vel quia consulens erat vir magnæ auctoritatis apud illos hostes, aut quia secum armatos homines habebat, aut quia poterat illum abscondere in loco secretiori, ad quem non poterant hostes peruenire. Ratio est quia homicidium inde sequẽs sequitur per accidens, & non videtur imputandum consulenti, qui non videtur sua culpa in homicidium influxisse. Ità Vgolinus cap. 16. §. 7. Henriquez lib. 14. cap. 16. nu. 4. Sayrus lib. 7. cap. 3. nu. 9. & alij.

27 Octauò, illum esse irregularem, qui dedit consilium faciendi abortum fœtus animati anima rationali, secuto tamen effectu, cap. Maiores 32. q. 2. ita Coninchus num. 64. & alij DD. citati. Quando autem fœtus animetur, patet ex dictis de homicidio, ad quæ vos remitto. Videte Vgolinum cap. 4. §. 1. & cap. 16. §. 2. Suarez d. 44. sect. 2. num. 13. Sayrum loco cit. cap. 2. Henriquez loco citato cap. 15. & Auilam parte 7. d. 6. sect. 4. Quarantam, & Naldum verbo Abortus, apud quos inuenietis decretũ Sixti V. & Gregorij XIII.

QVARTA PROPOSITIO.

28 Auxiliantes, aut cooperantes ad homicidium rei sunt homicidij, & consequenter irregularitatis, secuta morte, vel mutilatione. Ratio est quia efficaciter influunt in homicidium, vel mutilationem.

29 Hinc sequitur primò, quando plures de communi consensu aggressi sunt Titium, sed Titius inuasus ex vno tantum vulnere perijt, omnes reos esse homicidij, & consequenter esse irregulares; etiamsi non omnes percusserint; nam omnes cooperati sunt ad homicidium concitando se, & consulendo homicidium, ex qua concitatione, & consilio secutum est homicidium; licèt vnus tantum inflixerit lethale vulnus. Ità Vgolinus cap. 14. num. 5. Molina d. 33. membro 1. & 7. Suarez disp. 44. sect. 3. num. 31. & d. 45. sect. 4. num. 9. Sayrus lib. 7. cap 4. num. 12. Iulius Clar. loco citando Gomez 3. var. cap. 3. num. 36. de homicidio, & alij cõiter, in cap. Significasti de homicidio. Si verò non se cõcitarunt, nec præmiserunt consilium, sed subita quadam rixa inflixerunt vulnera, & vnus tantum lethale vulnus inflixit, ille tantum videtur reus homicidij, qui lethale vulnus inflixit, modò

constet quisnam illud inflixerit,& constet, alios non concurrisse ad vulnus. Ità Hostiensis in cap. Significasti citato; Sayrus loco cit. num. 13. & alij, Contra Suarez loco cit. Quando verò nescitur quisnam lethaliter vulnus inflixerit, omnes, qui dubitant à se lethale vulnus inflictum esse; debent se tanquam irregulares gerere, vt supra ostensum est ex cap. Ad audientiam, & ex cap. Significasti de homicidio. Ità Vgolinus cap. 14. § 1. num. 3. Molina loco citato membro 7. ad finem, Auila parte 7. disp. 6. sect. 3. & alij, quos supra retulimus; quidquid dicat Suarez disp. 47. sect. 3.

30 Secundò sequitur, qñ plures vulnera inflixerunt, quorũ singula non sunt ex se mortalia, sed simul sumpta sunt causa sufficiens mortis, singulos incurrere irregularitatẽ; nã singuli cooperati sunt ad mortẽ. Ità Molina loco cit. num. 3. Vgolin. Coninchus, & alij locis cit.

31 Rogabis primò, vtrum quando plures percusserunt absque præmisso consilio, & consensu, & non constat, ex quo vulnere percussus obierit, debeant omnes se tanquam irregulares gerere.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tũ quia percussus præsumitur ex omnibus vulneribus obijsse. Tum quia versamur in dubio facti homicidij. Ità Couarruuias Clementina Si furiosus parte 2. §. 2. num. 4. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 14. Azorius loco cit. Vgolinus cap. 14. num. 2. 3. 1. Molina loco cit. Suarez. d. 45. sect. 4. num. 11. Iulius Clarus §. homicidium a. vers. Alia est etiam, & alij.

32 Rogabis secundò, quis censendus sit irregularis, quando aliquis primo loco percussit leuiter, sed alij posteà accedẽtes lethaliter pcusserũt absq; cooperatione illius, qui leuiter percussit.

Respondeo vltimos esse irregulares; quia lethaliter percusserunt, & efficaciter influxerunt in mortem; primus verò nõ videtur irregularis, vt patet ex cap. Significasti; mors. n. non videtur illi imputanda; cũ non præuiderit lethalẽ percussionẽ aliorũ, nec ipsius percussio influxerit in mortẽ. Secus dicendum est, quando primus lethaliter percussit; cæteri verò aduenientes leuiter solũ percusserunt; modò vulnus istorũ non sit cooperatũ ad mortẽ citius inferendam. Ità Suarez loco cit. Henriquez lib. 14. cap. 14. num. 2. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 15. Coninchus num. 70. & alij.

33 Rogabis tertiò, quis censendus sit irregularis, quando primus lethaliter percussit, & cæteri aduenientes etiam lethaliter percusserunt: aut quando domus corruens aliquem iam antea lethaliter vulneratum interemit.

Respondeo videndum esse, vtrum percussus obierit statim, ac fuit percussus à secundis. Si statim obijt, primus non videtur irregularis, quia mors re ipsa secuta non fuit ob percussionem primi; sed potius secuta fuit propter percussionem factam à secundis. Ità Auila loco cit. Coninchus disp. 18. dub. 8. num. 60. Contra Vgolinum cap. 14. §. 1. Couarruuiam Clementina Si furiosus parte 2. §. 2. & alios: si verò non statim obijt, omnes sunt irregulares, si primum vulnus cooperatum est ad mortẽ, vel saltem illam accelerauit.

Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui vulnerauit aliquem, quem domus corruens interemit. Ità Auila loco cit. dub. 4. Molina loco cit. membro 7. num. 4. Couarruuias, & Vgolinus locis cit.

34 Rogabis quartò, vtrùm ille censendus sit irregularis, qui rixam habens cum Titio, admonet accurrentes in sui auxilium, ne quid mali Titio inferant.

Respondeo, non censendum esse irregularem, etiamsi accurrentes occidant Titium intuitu illius, qui cum Titio rixatur. Ratio est quia ipse non censetur ad mortem cooperari; sed homicidium respectu ipsius sequitur per accidens. Ità Henriquez lib. 14. cap. 13. num. 4. Auila dubio 5. Contra Vgolinũ cap. 18. §. 2. Nauar. cap. 27. num. 227. & alios aliter sentiẽtes, qñ rixa est illicita.

35 Rogabis quintò, vtrũ præstans aliquid præuiũ ad homicidiũ, vel ad mutilationem, E. g. tradendo Titio, arma quibus Caium occidit, sit irregularis.

Re-

Respondeo irregularem esse, si suspicionem aliquam habuit illa peti ad malum aliquod patrandum; tunc enim malum, ac damnum inde sequens censetur sufficienter voluntarium, itaut Titio imputetur ad culpam, & ad pœnam irregularitatis ex homicidio casuali. Si verò nesciuit, nec suspicatus est peti ad malum aliquod patrandum, excusatur ab irregularitate; sicut enim excusatur à culpa, ità etiam excusari debet à pœna. Ità Molina disp. 33. membro 6. num. 8. Vgolinus, cap. 17. num 3. vbi citat Felinum in cap. Sicut dignũ.

36 Rogabis sextò, vtrum tradens alteri arma ad aliquem occidendum incurrat irregularitatem, si ille, cui tradidit arma, non committit homicidium illis armis, sed alijs.

Respondeo, non incurrere irregularitatem. Ratio est quia re ipsa non censetur influere in homicidium. Secus dicendum est, quando homicida illis armis factus est animosior ad patrandum homicidium, eo q illa secum detulerit, maioremque terrorem incusserit; sicut etiam accidit in eo, qui comitatur homicidam, illumque sua præsentia reddit audaciorem ad homicidium. Ità Vgolin. loco cit. num. 2. & alij, quos retuli de restitutione.

QVINTA PROPOSITIO.

37 QVi voluntariè non impedit homicidium, quod tenetur ex iustitia impedire, incurrit irregularitatẽ; vt accidit, quando quis tenetur ex officio, vel ex stipendio, vel ex promissione alterum defendere, & non defendit. Ratio est quia peccat contra iustitiam non impediendo, & censetur causa moralis homicidij. Ità Nauar. cap. 27. num. 232. & alij communiter apud Suarez, d. 45. sect. 4. num. 5. apud Henriquez, lib. 14. cap. 12. & apud Sayrum, lib. 7. cap. 4. num. 3. quorũ solam satis probabilem putat Coninchus disp. 18. dub. 8. nu. 71.

Dixi quando tenetur ex iustitia impedire; nam si teneatur impedire ex sola charitate, non incurrit irregularitatem; non enim peccat peccato homicidij, & iniustitiæ, sed solum contra charitatem. Ità Nauar. loco cit. num. 231. Molina disp. 76. num. 8. & disp. 33. membro 5. Suarez loco cit. num. 3. & alij, Contra Angelum verbo Homicidium 1. num. 17. Syluestrum eodem verbo num. 14. & alios, existimantes incurrere irregularitatem, quando alteri non subuenit dolosè, & animo, vt moriatur.

38 Hinc sequitur primò, illum, qui nõ reuelat Caio homicidium, de quo initum est consiliũ contra ipsum, non fieri irregularem, si ex sola charitate tenetur reuelare. Ità Molina, Nauar. Sayrus, & alij locis citatis.

39 Secundò, illum, qui alteri, volenti opem ferri inuaso, cui tenebatur ex sola charitate opem ferre, consuluit, nè ferret opem, non fieri irregularem; nam consulens non peccauit peccato homicidij, cum non fecerit contra iustitiam, cui opponitur homicidium; sed contra solam charitatem; consulens enim eo peccato peccat, quo peccat consultus, qui omittit adiuuare, sed consultus, qui omittit adiuuare, peccat contra solam charitatem; ergo consulens peccat contra solam charitatem; consequenter nõ fit irregularis, modo consuluerit solis verbis absque vi, fraude, & dolo; nam si per vim, fraudem, & dolum consuluisset, peccasset contra iustitiam, consequenter esset irregularis; nam inuasus habebat ius, nè per iniuriam impediretur sibi auxiliũ ferri. Ità Vgolinus cap. 16. §. 4. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 8. Henriquez, lib. 18. cap. 12. num. 7. Maiolus, lib. 5. cap. 18. §. 5. & alij communiter.

40 Tertiò, Principem, non impediendo neces, Iudicem, non impediendo iniustam sententiam contra vitam innocentis, Medicum, non curando eos, à quibus pretio conductus est, Dominum, non adhibendo debitam diligentiã, nè animalia, quæ sub suo dominio, vel custodia existunt, nocumentum, aut vulnera inferant, ligari irregularitate secuta morte; nam tenetur ex officio, & ex iustitia impedire damna; dominus

verò non impediens homicidium patrandum à suo famulo non videtur fieri irregularis; quia dominus non videtur teneri ex iustitia custodire famulum, nè damna extraneis inferat, quamuis maiori quodam honestatis vinculo teneatur consulere bono sui famuli, quam teneantur cæteri. Idem dicendum existimant aliqui DD. de patre non impediente homicidium patrandum à filio; vt patet ex mox allata ratione. Hoc ipse probabile censeo, modò filius, vel famulus non sit commissurus homicidiũ inuitu patris, vel heri; tunc enim heres, vel pater tenetur ex iustitia impedire, si potest; alioqui in censetur causa moralis negatiua homicidij. Ità Molina tomo 4. tract. 3. d. 3. membro 5. num. 12. & patet ex dictis de restitutione.

41 Quæres, vtrum non impediens homicidium, quod tenetur ex iustitia impedire, incurrat irregularitatem homicidij casualis, an voluntarij.

Respõdeo incurrere irregularitatem homicidij voluntarij, si non impedit ex odio, & ex directa intentione, vt occidatur; vt patet tum ex ipsa intentione. Tum ex ipsa actione, quæ censetur moraliter volita; sicut est volita in eo, qui sua præsentia præstat auctoritatem, & addit animos. Si verò non impedit ex aliquo timore humano, vel ex negligentia, aut auaritia, videtur incurrere irregularitatem homicidij casualis. Ratio est quia huiusmodi homicidium nõ est directè intentum, nec etiam directè perpetratum; ergo non videtur appellandũ propriè volũtariũ, sed potius casuale. Ità Suarez d. 45. sect. 5. nu. 9. & alij.

Intelligentia huius quæsiti prodest, vt sciatur, an Episcopus possit dispensare in eo, qui non impediuit homicidium, iuxta priuilegium Episcopis cõcessum in Tridentino sess. 24. cap. 6.

SEXTA PROPOSITIO.

42 Ratum habens homicidium suo nomine factum, ipso insciẽte nõ est reus homicidij, consequenter neque irregularitatis; quamuis grauiter peccet propter affectum ad homicidum. Ratio est quia ratihabitio, seù approbatio homicidij iam secuti non est iniuriosa, vel iniusta contra occisum; cum nihil influat in homicidium, quod iam præteritum est, vel iam præcessit. Addo irregularitatem non incurri, nisi sit in iure expressa. Ità Suarez d. 44. sect. 3. num. 24. Vgolinus cap. 15. §. 2. Coninchus dub. 8. num. 72. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 17. Couarruuias Clementina Si furiosus parte 2. §. 1. num. 4. & alij plures apud Suarez loco cit. Contra Nauar. cap. 27. num. 233. Molinam loco cit. d. 33. membro 3. vbi plures alios refert.

Obijcies. Ratihabitio retrotrahitur & comparatur mandato, cap. 23. de sententia excõmun. in 6. sed mandans secuto homicidio est reus homicidij, & irregularitatatis, ergo etiã ratũ habens.

Respondeo primò, ratihabitionem comparari mandato, quo ad culpam; non verò quo ad pœnas.

Respondeo secundò, ratihabitionem comparari mandato, etiam quo ad pœnas, modò sint expressę in iure; nam pœna non incurritur, nisi sit in iure expressa; In iure autem nõ est expressum, ratum habẽtem homicidium esse irregularem; sicut est expressum, ratam habentem percussionem Clerici suo nomine factam, incurrere excõicationem. Ità Couarruuias loco cit. & alij, Contra Nauarrum, Molinam, & alios locis cit.

Hinc sequitur, illum non esse irregularem, qui donat aliquid Titio, qui suo nomine mortem intulit suo inimico ipso nesciente; nam tradens donum in hoc casu non dicitur influere in homicidium, quòd iam præcessit. Ità Suarez loco citato num. 30. & alij.

PVNCTVM VLT.

De dispensatione irregularitatis ex homicidio prouenientis.

1 *An Papa dispensare possit in irregularitate prouenientes ex homicidio.*

2 An

2 *An possit dispensare Episcopus.*
3 *An Episcopus dispensare possit, vt homicida recipiat beneficiũ, vel ordines.*
4 *An Episcopus dispensare possit cum Iudice qui causam sanguinis egit.*
5 *An Episcopus dispensare possit in homicidio casuali.*
6 *An Episcopus dispensare possit in homicidio ex subita rixa secuto.*
7 *An dispensare possit cum eo, qui habuit intentionem leuiter percutiendi, sed secutum fuit homicidium.*
8 *An Episcopus dispensare possit cum eo, qui mandauit seruo, vt percuteret, sed alter occidit.*
9 *An dispensare possit in homicidio facto ad defensionem, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ.*
10 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate ex bello proueniente.*
11 *An Episcopus dispensare possit, quãdo irregularitas prouenit ex mutilatiõe.*
12 *An habens facultatem dispensandi in irregularitate excepto homicidio voluntario, possit absoluere ab irregularitate proueniente ex homicidio casuali, & non casuali.*

TRia principaliter quæram in hoc puncto. Primò, vtrum Summus Pontifex dispensare possit in qualibet irregularitate homicidij. Secũdò, quid in ea possit Episcopus. Tertiò, vtrum Episcopus possit saltem dispensare in irregularitate ex homicidio casuali proueniente.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVmmus Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto voluntario, vel casuali. Ità Vgolinus, cap. 32. Suarez d. 44. sect. 4. num. 35. Molina d. 79. Auila parte 7. d. 6. sect. 5. & alij communiter. Ratio est tum quia Summus Pontifex supremam habet in terris potestatem, & potest in impedimentis iuris humani dispensare. Tum quia ita colligitur ex Tridentino sess. 24. cap. 6. quamuis Summus Pontifex magna cum difficultate soleat in homicidio voluntario dispensare; vt colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. ijs verbis, ordine perpetuo careat.

Vtrum verò aliqui Religiosi dispensare possint, standum est eorum priuilegijs, vt benè ait Suarez d. 47. sec. 6. num. 13. Vgolinus loco citato, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EPiscopus non potest dispensare in homicidio voluntario iusto, vel iniusto. Hæc Propositio constat ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & sess. 24. cap. 6. vbi conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario.

3 Hinc colligitur primò, Episcopum non posse cum homicida voluntario dispensare, vt recipiat beneficium, vel ordines, vel vt susceptos exerceat; non. n. potest in irregularitate ex homicidio voluntario proueniente dispensare.

4 Secundò, Episcopum non posse dispensare in irregularitate, quam iudex causam sanguinis exercens contraxit mandando homicidium, vel mutilationem iuxtà Leges, & grauitatem delictorum; nam Tridentinũ concedit Episcopis dispensandi facultatem in irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed prædicta irregularitas non prouenit ex delicto, sed ex homicidio iusto volito; ergo non potest Episcopus in ea dispensare, sicut neque potest dispensare in irregularitate, quam miles iustè pugnando in bello iusto contraxit occidendo aduersarium, vt mox dicam.

TERTIA PROPOSITIO.

5 EPiscopus dispensare potest in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum. Ratio est quia Tridentinum concedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est propriè volun-

tarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate prouenientē ex homicidio casuali, modò sit occultum.

Quando autem homicidium dicatur voluntarium, vel casuale, patet ex dictis puncto 5. & 6.

6 Hinc sequitur primò, Episcopum non posse dispensare cum eo, qui aliū occidit in rixa inopinato suborta; etiāsi homicidium sit occultum, modò occidens voluntariè occiderit. Ità Molina tomo 4.tract.3.d.79.num.7. Contra Coninchum disp.18.dub.14.nu.111. Auilam 7.par.d.6.sect.5.dub.5.vbi citat Perez, Rodriquez, & alios.

7 Secundò, Episcopum posse dispensare in irregularitate occulta contracta ab eo, qui habebat intentionem leuiter percutiendi; sed accidit, vt secutum sit homicidium.

8 Tertiò, Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret; sed caueret, nè mutilaret, vel occideret; nam homicidium inde sequens non est propriè voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Ità Molina tomo 4. tract.3.d.3.num.7.& alij.

9 Quartò, Episcopum posse dispensare in homicidio occulto patrato causa defensionis, non seruato moramine inculpatæ tutelæ. Ratio est quia in Tridentino sess.24.cap.6.nomine homicidij voluntarij non videtur intelligi homicidium volitum causa defensionis. Ità Sayrus lib.7.cap.7.num. 22. Henriquez lib.14.cap.10.nu.2. Valentia tomo 4.d.7.q.19. pun.3.§.5. Auila par.7.d. 6. sect.5.dub. 5. Molina d. 79. nu.8 & 11. Coninchus loco cit. & Nauar. cap. 27. num. 239. vbi asserit ità sensisse sacram Pœnitentiariam.

Neque videtur obstare Tridentinum sess.14 cap. 7. vbi dicit committendam esse Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi reppellendo. Ratio est tum quia Concilium non loquitur de homicidio occulto, sed publico; vt patet ex illis verbis. Qui non nisi causa cognita, & probatis precibus &c. Tum quia Concilium loquitur de dispensatione in foro externo; nos verò loquimur de dispensatione in foro conscientiæ iuxta caput.6. sess. 24.

10 Quintò, Episcopum non posse dispensare cum eo, qui contraxit irregularitatem occidendo in bello iusto, etiāsi occisio sit occulta; nam ista irregularitas non prouenit ex homicidio casuali, aut ex delicto homicidij, sed potius ex homicidio iusto voluntario: Episcopus autem virtute Concilij Tridentini sess. 24.cap.6. potest solum dispensare in irregularitate prouenienete ex delicto homicidij non voluntarij. Ità sentire videtur Molina loco cit. num.8. versiculo 5. obserua. Idem dicendū videtur Contra Auilam parte 7. d.6.sect. 5. dubio 5. Henriquez cap. 19. num. 4. & alios de Clerico in sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, etiamsi homicidium sit occultum, aut de Clerico qui sine protestatione accusauit, vel testatus est in causa sanguinis; nam ista irregularitas, vel prouenit ex homicidio voluntario, vel saltem publico, nam quæ fiunt in bello, aut in iudicio solent esse publica; consequenter Episcopus non potest in huiusmodi irregularitate dispensare; sicut neque videtur posse dispensare cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, nè tandiù patiatur; nam mors inde sequens videtur directè volita, & intenta. Ita Henriquez loco cit. num.3. Contrà Auilam loco citato ad finem.

11 Quæres primò, vtrùm Episcopus dispensare possit in irregularitate prouenientē ex iniusta mutilatione occulta.

Respondeo affirmatiuè cum Molina dist.70.num. 19. & d. 79. num. 8. tomo 4. Auila par. 7. d. 6. sect. 5. dubio 4. Suarez disp.44.sect. 4. num. 35. & sect. 2.num.4. Reginaldo lib.30 num.9. Emanuele Sà verbo Irregularitas in fine, Rodriquez tomo 4. regularium Quæstionum quæstione 24.artic.10. & alijs. Contra Sanchez in summa lib.1.cap.10. nu. 40. Medinam in summa lib. 1. cap. 11. §.12.

§. 12. Henriquez lib. 14. cap. 9. num. 3. & alios. Ratio est tum quia ista irregularitas consurgit ex delicto occulto, vt suppono; Tridentinum autem concedit Episcopo facultatem dispensandi in irregularitate prouenienteex delicto occulto. Tum quia Tridentinum excipit tantummodo irregularitatem prouenientem ex homicidio voluntario; mutilatio autem non est propriè homicidium. Tum quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis; Lege nam quod liquidi. §. fin. ff. de pœna legatorum; Concilium autem excipit tãtummodo homicidium voluntarium; ergo signum est, Episcopum posse dispensare in irregularitate cõtracta propter mutilationem occultam; etiam voluntariam; modò delictum sit occultũ. Tum quia fauor Principis latissimè explicandus est. Tum quia ita declarauit Cardinalium Congregatio, Teste Suarez loco citato.

12 Quæres secundò, vtrum habens facultatem dispensandi in irregularitate, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, possit absoluere ab irregularitate proueniente ex homicidio non solũ casuali, verum etiã ex nõ casuali, & ex defectu perfectæ lenitatis.

Respondent aliqui DD. affirmatiuè: nam homicidium volũtarium propriè dicitur illud, quod fit voluntariè, & iniustè; sed homicidium casuale non dicitur fieri voluntariè, & homicidium ex defectu lenitatis non dicitur propriè homicidium, nec fieri iniustè; ergo. Ità Suarez d. 44. sect. 6. num. 13. Molina d. 79. num. 3. Auila parte 7. d. 6. sect. 5. dubio 1. Henriquez lib. 14. cap. 17. nu. 3. Nauar. cap. 27. num. 240. & alij.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Salonio 2. 2. q. 64. art. 8. controuersia quarta conclus. vlt. non posse dispensare in vllo homicidio voluntario, etiam iustè, & licitè patrato, vt in homicidio commisso à iudice, ferendo sententiam iustam sanguinis, vel commisso à milite in bello iusto; nam homicidium iustum re vera appellatur homicidium in iure Canonico, vt patet ex Clementina prima, vbi homicidium factum ad sui defensionem cum moderamine appellatur homicidium, & ex Titulo de homicidio casuali; & voluntario. Potest ergo solum dispensare in homicidio casuali; quia hoc non dicitur propriè voluntarium; quamuis Salonius contrarium sentiat in hac parte.

QVAESTIO QVINTA.

De cessatione, & dispensatione Irregularitatis in communi.

PVNCTVM I.

Vtrùm Summus Pontifex, & Episcopus dispẽsare possint in Irregularitate.

1 *An Papa dispensare possit in omni irregularitate.*
2 *An possit dispensare Episcopus.*
3 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate cum religiosis.*
4 *An requiratur eadem subiectio in obtinenda dispensatione irregularitatis & absolutione censurarum.*
5 *An Episcopus dispensare possit in irregularitate ex delicto, finito iudicio.*
6 *An Prælati habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem possint dispensare in irregularitate.*

7 An

7 *An Episcopus possit alterum delegare, qui cum se ipso dispenset.*
8 *An Episcopus admittens aliquem ad Ordines censeatur cum eo dispensare in irregularitate.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVMMVS Pontifex dispensare potest in omni Irregularitate iure humano introducta, vt patet ex dictis de legibus. Ratio est tum quia Summus Pontifex supremam in terris habet potestatem circa ea, quæ iure humano Ecclesiastico instituta sunt. Tum quia in confesso est apud omnes, Summum Pontificem posse in iure cōi dispēsare; sicut enim pōt legem condere, ità etiam potest eam per dispensationem abrogare.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 EPiscopus, dū in sua Diœcesi existit, dispensare potest cum suis subditis in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, excepta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, aut ex delicto deducto ad forum contentiosum. Ità Suarez d.45. sec. 2. num.3. Sanchez in summa lib.2. cap. 11. num. 2. & alij DD. citandi, qui benè aduertunt priuilegiū Episcopis concessum in Trid. Conc. sess.24. cap.6. cōpetere tantummodo Episcopis illarum Regionum, in quibus acceptatum est Conc. Trid. saltem quo ad aliqua; nam vbi non est acceptatū quo ad leges onerosas, neq; videtur acceptatum quo ad fauorabiles; par enim est conditio fauorum, & onerum. Ità sensit clarissima Cardinalium Congregatio, teste Suarez loco cit. num.6. Hęc propositio patet ex Tridentino sess. 24. cap.6. vbi cōcessum est Episcopis priuilegium absoluendi ab omnibus censuris, & casibus Summo Pontifici reseruatis, & dispensandi in irregularitatibus, modò proueniant ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, aut ex homicidio voluntario.

Aduertēdum tamen est, nomine Epīscoporum in præsenti decreto Concilij Tridentini non venire quemlibet Episcopum etiam consecratum, nisi habeat iurisdictionem, & subditos; nam Episcopis conceditur hoc priuilegium nō respectu quorumcunque, sed respectu suorum subditorum; requiritur ergo, vt Epī habeāt iurisdictionem, & subditos. Ità Suarez loco cit. num.7. & alij, quos supra retuli de absolutione cēsurarum.

Dixi in Propositione cū suis subditis; nam Eps non pōt cum extraneis dispensare; sicut neq; pōt Archieps dispensare cū extraneis, vel cū subditis Epōrum suffraganeorum, præterquā in actu appellationis, vel visitationis Prouinciæ, vt patet ex supra dictis. In actu verò visitationis pōt, non solum dispensare cū subditis Epōrum suffraganeorū; sed ēt cum ipsismet Episcopis suffraganeis; vt ait Henriquez cap.18. num.4. Auila loco cit. dubio 5. & alij Contra Suarez loco cit. nu.2. & patet ex supra dictis de facultate Epōrum circa absolutionē censurarum, & à simili ex dictis de pęnitentia, & de indulgentijs.

3 Vtrū verò Episcopus dispēsare possit cū Religiosis exemptis se ipsos illi subijcientibus in ijs casibus, in quibus Eps pōt cum suis subditis dispensare.

Respōdetur affirmatiuè cum Suarez loco cit. nu.12. Hēriquez lib.14. cap.20. Reginaldo lib.30. nu.29. vers. Quārum est pluribus alijs, quos retuli de dispensatione Voti in secūdo Decalogi pręcepto, vbi hoc aliquibus rōnibus comprobaui, quas non est necesse hic repetere.

4 Vtrū verò eadē subiectio requiratur in obtinenda dispēsatione irregularitatis, et in obtinēda absolutione cēsurarū.

Respondetur negatiuè; nā in dispensatione irregularitatis requiritur, vt Eps habeat iurisdictionē ordinariam in eo, cui cōcedit relaxationē irregularitatis. In absolutione verò Casuū reseruatorū, & Censurarum impedientium receptionem Sacramenti videtur requiri ea solum subiectio, quæ sufficit, vt Eps Sacramentalem absolutionem impendat,

vt patet ex dictis de absolutione censurarum Puncto secundo.

Dixi in Propositione in sua Diœcesi; nam Eps extra suam Diœcesim non pōt dispensare in irregularitate, & alijs casibus Papæ reseruatis; vt patet ex Trid. loco cit. vbi limitauit priuilegiū Epōrum ad Diœcesim. Existimo tñ Epm, dū in sua Diœcesi existit, posse cum suo subdito in aliena Diœcesi existente extraiudicialiter dispensare; nā iurisdictio dispēsandi exerceri pōt circa absentē. Ità Suarez loco cit. num. 10. & alij, quos supra retuli de absolutione à censuris.

Vtrū verò Eps extra Diœcesim existens possit extraiudicialiter absoluere suos subditos à censuris non reseruatis, vel à se latis, cōstat ex sup. dictis, posse.

Dixi prouenietibus ex delictis; nam vtrum Episcopus dispēsare possit in irregularitatibus ex defectu, E. g. bigamiæ, aut illegitimitatis, aut infamię cōstat ex dictis in proprijs locis.

Dixi in prouenietibus ex delictis occultis; nā Eps nō pōt dispensare, qñ delictum est publicū, vel notorium: sed solum pōt qñ delictum non est publicū, vel notorium, vt qñ est notū tribus, vel quatuor tñ, nec est fama in maiori parte Viciniæ, vel Collegij de illo delicto. Immò qñ actio ipsa materialis est publica, sed delictū est occultum in rōne delicti, Eps pōt dispensare; cōsequenter Eps dispēsare pōt in irregularitate, quā excōicatus contraxit publicè celebrando, sed illius excōicatio erat ignota adstantibus quāuis enim celebratio sit publica; nihilominus delictū censetur occultū. Quare, qñ actus est materialiter publicus, non verò formaliter, in quantum delictū, pōt Eps dispensare; adhuc enim delictū dicitur occultum. Ità Rodriquez 3. par. cap. 176. nu. 3. Emanuel Sà verbo Eps num. 35. Henriquez, lib. 14. cap. 20. num. 4. & alij apud Sanchez lib. 8. de Matrimon. d. 34. nu. 56. apud Sayrū lib. 7. c. 3. nu. 13. & apud Auilā loco cit.

Dixi excepto delicto deducto ad forum contentiosum; nam in delicto deducto ad forum contentiosum non potest Episcopus dispensare, vt accidit, quando delinquens accusatus fuit de aliquo delicto, & nondum se purgauit in iudicio, nec fuit liberatus definitiuè, aut ab instantia. Quando verò delinquens post accusationem se purgauit veris, vel falsis testibus, aut quando absolutus fuit defectu probationis, Episcopus potest cum eo dispensare. Ratio est tum quia cessat ratio deductionis ad forum contentiosum; nam perinde est, ac si delictum non fuisset deductum ad forum contentiosum; cum reducatur ad priorem statum. Tum quia verba accipienda sunt cum effectu, cap. Relatū de Clerico non residente. Quare quando Conciliū in priuilegio Epōrum excipit crimen deductum ad forum contētiosum, intelligendū est cum effectu, idest modò deductio ad forum sortita sit effectum. Ità Henriquez lib. 14. cap. 20. num. 4. Rodriquez 3. par. cap. 167. nu. 4. Sayrus lib. 4. cap. 17. num. 23. & lib. 7. cap. 7. num. 14. & cap. 8. num. 7. Molina tomo 4. tract. 3. d. 79. num. 8. Sāchez lib. 2. de Matrim. d. 37. num. 12. lib. 8. d. 34. num. 57. & in Summa lib. 2. cap. 11. nu. 21. Auila par. 7. d. 10. Emanuel Sà verbo Episcopus num. 34. & alij.

Hęc doctrina intelligi pōt cum Suarez loco cit num. 5. Cōtra Sanchez lib. 8. de Matrim. loco cit. cū hac limitatione, modò delictum non sit plenè, aut semiplenè probatum in iudicio; nam ex plena, aut semiplena probatione oritur aliqua infamia, quæ facit, vt delictum non dicatur amplius occultū, & vt Eps non possit in eo delicto dispensare: quāuis Reus liberatus fuerit per testes.

5 Quæres primò, vtrùm Eps possit finito iudicio dispēsare in irregularitate proueniente ex delicto deducto ad forū contentiosum, postquā delinquens cōuictus fuit, condēnatus, & iam punitus.

Respondeo negatiuè cū Ioanne Gutierez lib. 1. Quæstionum Canonicarū, cap. 3. Suarez d. 41. sect. 2. num. 5. ad finē Rodriquez 3. par. cap. 168. & alijs Contra Sāchez in Sūma lib. 2 cap. 11. num. 21. Auilam loco cit. dub. 7. & Hēriquez lib. 14. cap. 7. num. 5. & cap. 20. Ratio est tum quia Conc. Trid. concedit Epis facul-

cultatem dispensandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, aut nõ deducto ad forum contentiosum; in nostro autẽ casu delictum deductum est ad forũ contentiosum, nec est occultũ, sed est omninò publicũ; nã quæ probantur in iudicio appellantur publica. Hac de causa manifestans delicta delata in iudicium non appellatur iniustus detractor famæ, neque tenetur ad restitutionem ex communi DD. sententia.

Obijcies cum Sanchez, & alijs. Trid. denegat Epis facultatem dispẽsandi in delictis nõ occultis, & deductis ad forũ contentiosum, nè diminuatur, & perturbetur auctoritas iudicũ; sed Eps dispensando cum reo iam conuicto in iudicio, ac puncto non diminuit auctoritatẽ iudicũ; cum iam perfectũ sit iudicium; ergo põt Eps cum eo dispensare.

Respondeo, Tridentinũ absolutè loqui nõ distinguendo; consequenter neq; nos debemus distinguere, sed potius debemus absolutè asserere, Epm nõ posse in irregularitate ex huiusmodi delicto proueniente dispensare; cum delictum non sit amplius occultum, sed publicũ, & deductum ad forum contentiosum.

6 Vtrum verò facultas, quam habent Epi ex priuilegio Tridentini competat ẽt alijs Prelatis habentibus iurisdictionem quasi Epalem, vt cap. Ecclesiæ Cathedralis Sede vacante; dissensio est inter DD. nam Henriquez lib. 14. cap. 18. nu. 2. Sanchez, & Auila locis cit. & alij quã plures apud Augustinũ Barbosam, sess. 24. cap. 6. num. 5. & sess. 14. cap. 7. de reformat. num. 7. affirmant eo q capitulũ succedat in iurisdictionem Episcopi.

Ego verò cũ Suarez loco cit. nu. 7. & 13. negatiuã sustineo sñiam, & ad hoc adducor; tũ declaratione Cardinaliũ asserentium illã facultatem cõcessam esse solis Episcopis priuatiuè, quo ad alios omnes. Tum quia capitulum Sede vacante succedit in iurisdictionẽ Episcopi ordinariam, non verò in extraordinariã, qualis est iurisdictio dispensandi in irregularitate, vt videre est apud Gutierez de matrim. cap. 63. num. 42.

7 Quæres secundo, vtrum Eps dare possit facultatem alteri, qui secum dispenset in ijs casibus, in quibus ipse dispensare potest cum suis subditis in irregularitate, & in censuris.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est; tũ quia fauores sunt ampliandi. Tùm quia Episcopus nõ debet esse deterioris cõditionis Clericis inferioribus; Ità Sayrus lib. 7. cap. 9. num. 5. Auila loco cit. dubio vlt. Sanchez in sum. lib. 2. cap. 11. num. 11. & lib. 8. de matrim. d. 3. num 3. Henriquez lib. 14. cap. 18. in fine, Suarez d. 41. sect. 2. num. 9. & alij, cõiter, quos in simili retuli de dispẽsatione voti, & de Legibus, vbi etiam quæsiui, an Episcopus secum possit immediatè dispẽsare.

8 Quæres tertiò, vtrum Episcopus eo ipso, quo aliquem irregularem admittit ad ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeatur cum eo dispensare in irregularitate, aut concedere facultatẽ, vt dispensetur ab Episcopo, ad quem mittitur pro recipiendis ordinibus.

Respondeo affirmatiuè, modò sciat, ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi. Ratio est; tùm quia Eps non presumitur velle delinquere, ordinãdo irregularem, aut cõcedendo facultatem, vt promoueatur. Tùm quia non est prohibitum Epis dispensare in irregularitate per aliqđ factũ. Ita Sayrus loco cit. cap. 14. num. 10. Auila loco cit. dubio 6. Suarez loco cit. sect. 3. num. 4. Henriquez, lib. 14. cap. 17. num. 4. littera P, Maiolus, cap. 51. de irregularitate, num 8. Vgolinus, cap. 62. §. 2. num. 9. & alij.

PVNCTVM II.

Vtrum Irregularitas tollatur per Baptismum, professionem, cessationem causæ, & per iurisdictionem delegatam.

1 *An irregularitas tollatur per Baptismum.*

2 *An tollatur per professionem in Religione.*

3 *Quæ-*

3 *Quænam irregularitas per professionem auferatur.*
4 *An illegitimus possit fieri Abbas, vel Prior.*
5 *An irregularitas cesset, cessante causa irregularitatis.*
6 *An irregularitas tolli possit per iurisdictionem delegatam.*
7 *An facultas concessa, si res ità est, expiret morte Papæ.*
8 *An habens facultatem absoluendi ab omnibus censuris, & sententijs possit absoluere ab irregularitate.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnis irregularitas saltem consurgens ex proprio delicto tollitur per Baptismũ. Ità colligitur ex cap. Vna, & ex cap. Deinde dist. 26. Verum quidem est, irregularitatẽ non dici propriè tolli per Baptismum, cum ante Baptismũ nulla sit propriè irregularitas; Sed potius dicendũ est, hominem non affici irregularitate ob defectũ existentem ante Baptismũ, nisi aliter in aliquo casu particulari sancitũ sit in iure, aut nisi defectus adhuc perseueret post Baptismum. Ratio propositionis est; tum quia homo per Baptismũ regeneratur, & fit quasi nouus homo; consequenter omnis macula, & indecentia aufertur, nisi aliter sancitum sit in aliquo casu, vt in casu bigamiæ non cõsurgentis ex delicto; aut nisi perseueret defectus, propter quem inducta est irregularitas. Tũ quia irregularitas est inducta ab Ecclesia in suos subditos; Infideles aũt pro tempore infidelitatis non sunt subditi Ecclesię; ergo neque puniri debent pęnis Ecclesiæ pro delictis commissis tẽpore infidelitatis ante Baptismum; consequenter suscepto Baptismo non remanet irregularis; nisi aliter expressum sit in iure, vt dictum est de bigamia; nõ enim firmatur tractatu temporis, quod ab initio non subsistit. Ita Suarez d. 45. sect. 1. nu. 2. Vgolinus, cap. 63. §. 1. Auila loco cit. dubio 6. Coninchus disp. 18. dubio 14. num. 109. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 PEr Professionẽ in approbata Religione tolluntur irregularitates in iure expressę. Ità Panormit. in cap. 2. de Apostatis, Suarez loco cit. num. 3. Auila loco cit. dubio 3. Vgolin. loco cit & alij cõiter. Ratio per se clara est, & manifesta; nã professio tantum operari debet, quantum est in iure expressum.

3 Quæres, quænam irregularitas per professionem auferatur.

Respondeo eam auferri, quæ prouenit, vel ex infamia contracta ob delictũ parentum, vel ex defectu natalium; hęc tamen irregularitas ex defectu Nataliũ consurgens aufertur per professionem solum, quo ad ordines; non verò quo ad Prelaturas, cap. 1. de filijs Presbyterorũ.

4 Ex quo patet, illegitimum nõ posse absque Summi Pontificis dispẽsatione fieri Abbatem, vel Priorẽ, &c. Ità Sayrus lib. 7. cap. 13. num. 9. Henriquez lib. 14. cap. 17. num. 2. Nauar. cap. 27. num. 201. Maiolus lib. 5. cap. 51. num. 13. Auila loco cit. dubio 3. Coninchus loco cit. num. 110. & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

5 IRregularitas aufertur ablata causa, ob quam fuerat inducta, quoties irregularitas fertur pro tali tẽpore, pro quo durat talis causa; propterea irregularitas ex defectu ætatis tollitur sublato ætatis defectu per aduentũ legitimæ ętatis, irregularitas ex infamia facti aufertur per emendationem vitæ, & irregularitas ex ignorantia tollitur per oppositam scientiam; in his enim casibus valet illa regula, cessante causa cessat effectus. Secus dicendum est de irregularitate, quę fuit simpliciter lata, & non tantum pro tali tempore, vt accidit in irregularitate homicidij, quæ non tollitur per pœnitentiam, & emendationem; sed per dispensationem.

Ex his ergo patet irregularitatẽ, quæ nõ fuit simpliciter, & absolutè lata, sed solum pro aliquo tẽpore, quo durat aliquis defectus, cessare cessante causa illius,

lius. Ita Suarez d.41.sect. 5.num.5.Sayrus.lib.7. cap.14. nu.23. Vgolinus cap. 62.§.2.& cap.63.Henriquez.lib.14.cap. 17.num.3.Tolet.lib.1.cap.57.Valentia, tom.4.d.7.quęst.19. pun.3.colum.1439.

QVARTA PROPOSITIO.

6 IRregularitas tolli pōt per facultatem à Summo Pontifice cōcessam, aut etiam collatam ab Epō in ijs casibus, in quibus Episcopus iure ordinario dispēsare pōt. Hæc Propositio certa est apud omnes; nam habens potestatē ordinariam pōt eam alteri delegare, & quæ delegatus agit, validè agit, auctoritate sibi ab Ordinario commissa.

7 Quæres primò, vtrum facultas dispēsandi cōcessa Ordinario, vel Cōfessario à Papa sub hac cōditione, si res ità est, expiret morte Papę, re adhuc ītegra.

Respondeo iuxta dicta de Legibus expirare; Ratio est quia huiusmodi facultas est veluti quoddam mandatum; mandatum aūt spirat morte mādantis. Ità Nauar. cap.27. num.253. Sayrus loco cit. num.6. Vgolinus cap.52.num.2. Sanchez, & alij, quos retuli de legibus. Contra Maiolum lib.5. cap. 51.num.6. Suarez loco cit. & alios.

8 Quæres secundò, vtrum in facultate, quæ aliquando tempore Iubilei, vel alia occasione conceditur absoluēdi ab omnibus casibus, censuris, pœnis, & sententijs, intelligatur etiam concessa facultas absoluendi ab irregularitatibus contractis ex delicto.

Respondeo negatiuè iuxta communiorem DD. sententiam. Ratio est, tum quia iuxta Romanæ Curię stylum nunquam censetur concessa facultas dispensandi in irregularitate, nisi fiat illius expressa mētio, vt ait Nauar. cap.27. num. 250 Stylus autem Curiæ facit legem, cap. Ex litteris de Constitutionibus, Et cap. Quam graui de crimine falsi. Tum quia idcirco in Iubileis conceditur facultas absoluendi à censuris, & alijs pęnis, vt fideles consequantur Iubileum, cuius consecutio impeditur per censuras; irregularitas autē non præstat impedimentum consecutioni Iubilei; & consequenter in Bulla nomine pœnarum non intelligūtur irregularitates; sed pęnæ, quæ præstant impedimentum consecutioni Iubilei. Tū quia in Bulla adhibetur verbum absoluere, quod verbum si propriè, & in rigore accipiatur, solet tantum accommodari relaxationi censurarum. Ità Vgolinus, cap.62.num. 7. Auila parte 7.d. 10. dubio 4. Molina tomo 4. tract. 3. d. 80. Henriquez loco cit. & alij apud Sayrum loco cit. num.2. Cōtra Sotū in 4.d 22.q.2.art.1. & alios.

PVNCTVM VLT.

De cōditionibus requisitis in obtinenda, & concedenda dispensatione.

1 *Quænam conditiones requirantur in obtinenda dispensatione.*
2 *An qui obtinuit facultatem dispensandi in irregularitate possit cum eo dispensare, si obtenta facultate denuò incidat in irregularitatem.*
3 *An in dispensatione necesse sit dicere, dispenso toties, quoties incurristi.*
4 *An qui incurrit irregularitatem ob duplicem causam teneatur vtramq; causam exprimere.*
5 *An obtinens dispensationem ob vnam causam, censeatur dispensatus in irregularitatibus contractis ob aliam causam.*
6 *An dispensatio sit latè, vel strictè explicanda.*
7 *Quænam forma seruanda sit in concedenda dispensatione.*
8 *An valida sit dispensatio hac forma obtenta. absoluo te ab irregularitate, quam contraxisti.*

SVppositis ijs, quæ de dispensationibus tradidimus in tractatu de legibus, duo principaliter quęremus in hoc puncto. Primò quænam requirantur in obtinenda, & concedenda dispensatione. Secundò, vtrum requiratur certa verborum forma.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 In concedenda, & obtinenda dispẽsatione requiritur primò, vt dispẽsatio signo aliquo externo, sufficienter manifestante voluntatem superioris, exprimatur; nam dispensatio est actus humanus, qui inter homines exercetur: actus autem humanus debet esse sensibilis; cum homo non intueatur cor, & interna voluntas nihil inter homines præstet, nisi manifestetur, Ità Suarez loco citando, & alij communiter.

Secundò, requiritur iusta causa, vt patet, tùm ex Trid. sess. 25. cap. 18. Tum ex dictis de Legibus, vbi ostendimus, inualidam esse dispensationem obtentã absque iusta causa à Prælatis dispensantibus in iure communi. Tum ex cap. Dñs noster dist. 56. & cap. vnico dist. 57.

Tertiò, requiritur, vt exprimatur species irregularitatis, seù delicti; alioquin obstrictus pluribus irregularitatibus, nullius validè obtinet dispensationem; cum non constet, in qua nam fuerit dispensatus, vt patet ea dictis de censuris. Secus dicendum est, si petat dispensationem ab omnibus irregularitatibus, quibus detinetur; tunc enim per generalem dispensationem remanet liber, & immunis ab omnibus, vt patet ex supradictis de censuris. Ità Suarez d. 41. sect. 3. num. 2. Verum tamen est in obtinenda dispensatione irregularitatis nõ esse opus exprimere numerum delictorum, propter quæ petens dispensationem contraxit irregularitatem, modò delicta non sint diuersæ rationis. Quare, si excommunicatus centies celebrauit, non tenetur in obtinenda dispensatione irregularitatis exprimere, se toties celebrasse in excommunicatione; sed satisfacit dicendo, se existentem in excommunicatione celebrasse, vt patet ex dictis de dispensationibus: cum Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 24. num. 7. Conincho loco cit. nu. 112 Emanuele Sà verb. Irregularitas, & alijs apud Sãchez Contra Rodriquez j. p. cap. 182. in fine; quãuis toties incurrerit irregularitatẽ, quoties celebrauit in excommunicatione; nam iteratione facti prohibiti sub irregularitate iteratur irregularitas, vt benè ait Reginaldus, lib. 30. num. 32. & patet ex supra dictis de Censuris, & ex supra dictis de irregularitate. Videte Maiolum lib. 14. cap. 51. num. 6. Aulam loco cit. dubio 8. Suarez loco cit. & disp. 44. sect. 3. Henriquez, libro 13. cap. 30. num. 3. in Cõmentario littera F. Et lib. 14. cap. 7. num. 5. Coninchum loco cit.

2 Vtrũ verò Titius, qui petijt à Summo Pontifice dispensationem irregularitatis contractæ celebrando in excommunicatione, possit in irregularitate dispensari, si post obtentam supplicationem, & priuilegium iterum celebrauit in excommunicatione, antequam virtute illius priuilegij, dispensaretur à cõfessario, vel ab alio, cui commissa est facultas.

Respondetur affirmatiuè; vt patet, tum ex dictis de legibus. Tum etiam ex consilio à me facto, & transmisso ad Curiam Archiepiscopalem.

3 Rogabis, vtrum in concedenda dispensatione necesse sit dicere, dispenso te toties, quoties incurristi.

Respondeo negatiuè; sed sufficit dicere, dispenso super irregularitate, quã celebrando excommunicatione contraxisti, &c. Ità Henriquez loco cit. & alij. Ratio est quia actus dispensandi sufficienter exprimitur his verbis dispenso te super irregularitate.

4 Ex dictis sequitur eum, qui contraxit irregularitatem, celebrando in excõmunicatione, & suspensione, simul debere in obtinenda dispẽsatione vtramque censuram exprimere; quia delicta non sunt eiusdem rationis; cum duę censuræ specie diuersæ violatæ fuerint, & irregularitas contracta sit ex diuersis causis.

5 Vtrum verò obtinens dispensationem irregularitatis, cum expressione alicuius causæ, censeatur dispensatus in omnibus irregularitatibus, etiam contractis ex alia causa.

Re-

Respondetur, non remanere dispensatum per generalem dispensationem, nisi re vera superior intendat generaliter dispensare. Ratio est tum quia dispensatio strictam habet interpretationem. Tum quia sicut vna irregularitas potest sine alia induci, ita & pōt auferri. Tum quia concessio solet accummodari petitioni, vt in simili patet ex dictis de absolutione censurarum. Ità Vgolinus, cap.62. Sayrus lib.7. cap.12. num. 20.& Suarez loco cit.sect.3. num.2.

6 Ex dictis rationibus constat, dispensationem strictè explicandam esse & se se tantummodo extendere ad ea, quæ tacitè, vel expresse ex intentione concedentis per verba significantur; dispensatio enim est odium iuris, odia autem restringenda sunt; quocirca dispensatus ad minores ordines non potest promoueri ad maiores; quamuis dispensatus ad maiores censeatur etiam tacitè dispensatus ad minores; cum non possit ad maiores promoueri, nisi prius minores receperit; sicut etiam dispensatus in vsu Ordinis Sacerdotalis censetur dispensatus in vsu inferiorum Ordinum; quia in vsu Sacerdotalis Ordinis virtualiter continetur vsus aliorum. Quare in dispensatione non est facienda extēsio ad ea, quæ expresse, vel tacitè in ea non comprehenduntur, nec valet argumentari à maiori ad minus, ità vt dispensatus in maiori censeatur etiam dispensatus in minori, nisi minus sit adnexum, & inclusum in maiori, tanquā pars illius. Videte, quæ diximus de dispensatione in tract. de legibus.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Non extat certa, & determinata verborum forma in concedenda dispēsatione irregularitatis; nullo enim iure probatur eam requiri. Hæc tamen communiter adhiberi potest. Dispenso tecum in irregularitate, vel irregularitatibus, quas ob talem, vel talem causam contraxisti, teque habilem efficio ad susceptionem, & executionem ordinum, & officiorum tuorum, quantum possum, in nomine Patris, &c. Quando verò dubitatur, an irregularitas contracta sit, potest hæc forma adhiberi, dispenso tecum in irregularitate, si fortè incurristi ob talem, vel talē causam, &c. Ità Henriquez libro 14. cap.17. num.4. Auila parte 7. disp. 10. dubio 1. Sayrus loco cit. num.18. & alij.

8 Rogabis, vtrum sit valida dispensatio obtenta sub hac forma, Absoluo te ab irregularitate, quam contraxisti, &c.

Respondeo affirmatiuè; modò dispensans intenderit sub ea forma dispēsare. Ratio est quia ad dispensationem irregularitatis non est necessaria certa, & determinata verborū Forma. Immò non videntur necessaria verba; ergo valida est dispensatio irregularitatis collata sub hac forma, absoluo te, &c.

Addo irregularitatem esse quoddam vinculum, quod sufficienter indicari potest dissolui, & auferri per verbum absoluo; ità Sayrus loco citato, & alij recentiores.

FINIS.

INDEX.

Continens Disputationes, Quæstiones, Puncta, & Paragrapha, quę in vniuerso tractatu de Censuris, alijsq; pœnis, & sententijs Ecclesiasticis continentur.

DISPVTATIO PRIMA.

De Censuris in communi.

QVAESTIO PRIMA.

QVÆSTIO II.

QVÆSTIO III.

DISPVTATIO II.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIO II.

QVÆSTIO III.

QVÆSTIO IIII.

QVÆSTIO V.

QVÆSTIO VI.

DISPVTATIO III.

DISPVTATIO IIII.

DISPVTATIO V.

DISPVTATIO VI.

DISPVTATIO VII.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIO II.

QVÆSTIO III.

QVÆSTIO IIII.

QVÆSTIO V.

FINIS.

IN-

INDEX.

Eorum omnium, quæ in vniuersa de Censuris, alijsq; pœnis, & sententijs Ecclesiasticis serie, tum in communi, tum in particulari continentur.

A

B

Bellum

Cessa-

Di-

E

pto

Ex-

Filij

Hære-

Ho-

I.

In-

L

Mo-

N

O

san,

R

S

T

V

Hac dicta sint ad laudem D.O.M.B.M.V.& SS. Ambrosij, & Caroli, saluo semper in omnibus meliori iudicio.

Index notabilium erratorum, quæ in toto tractatu continentur.

Errores.	Correctiones.		Errores.	Correctiones.	
fieut	ficut num.3.	pag.5	manifestanfestando	manifestando n.12.	126
frfficiat	fufficiat nu.19.in Summario	7.	Beneficia	Beneficij nu 2.	123
effe	effet num. 5.	9	Ipfam	Ipfum num.7.	129
incurrendam	incurrendam	ibid.	Excōmunicatione	Excōicationem n.7.	153
maiot	maior num.6.	10	Iurę	Iure nu.7.	153
Encommunicationis	Excōicationis,	ibid.	Excōmunicationis	Excōicationi nu.1.	165
inflgere	infligere	ibid.	Becōicationem	Excōicationem n 2	156
cunfuram	cenfuram	ibid.	pecufsionem	percufsionem n 8	168
indiflerens	indifferens nu 8.	11	flatui ecclefiaflici	flat° ecclefiaftici n.5.	178
ra	re	ibid.	corac	coram nu 34.	198
mortatiter	mortaliter nu.11.	12	Monianialium	Monialium n.35	225
Ecclefiam	Ecclefia nu.1.	16	fpatet	patet nu.24.	236
tefpectu	refpectu nu.6.	22	Confecratus	Degradatus num.5. in fummario	227
habenre	habente num.10.	24	fenteuteutia	fententia nu.4.	255
effectum	effectum num.5.	27	fafum	falfum nu 1.	265
vide	videtur nu.7.	33	fequitut	fequitur nu 18.	321
Ralio	Ratio nu.2.	35	Admire	Admittere n.32.	314
farre	ferre num.2.	44	fiuminis	fluminis nu.6.	331
Conquefti	Conquiefti nu.1.	44	fortitet	fortiter nu.7.	331
caufam	caufam nu.5.	47	Excōmunicatione	Excōicationem n.7.	153
nis	his nu.4.	67	Por particulam	Per particu'ã n.25.	145
cpportunitate	opportunitate n.14.	76	Perfouas	Perfonas nu 5.	250
marathana	maranatha nu.1.	93			
morrali	mortali nu.9.	115			